HALUK KIRCI

ÇAPRAZ BİÇİLDİ İSYANLARIM



BİLGEOĞUZ

okunacak kitaplar...

ÇAPRAZ BİÇİLDİ İSYANLARIM

BİLGE OĞUZ

ÇAPRAZ BİÇİLDİ İSYANLARIM

Yazan
Halûk KIRCI

Yayın Yönetmeni
Oğuzhan Cengiz

Editör
Mehmet Celal Atgın

Kapak Tasarımı
İkon Reklam

Mizampaj
Burhan Maden

Baskı/Cilt
Lord Matbaası
Davutpaşa Emintaş Mat. Sit. No: 103/430
Topkapı/İstanbul
Tel: 0212 674 93 54
Sertifika No: 22858

İstanbul - 2012

Kitabın Uluslararası Seri Numarası
(ISBN): 978-605-4599-19-6

T.C. Kültür Bakanlığı Sertifika Numarası: 12460

BİLGEOĞUZ

İrtibat: Alemdar Mahallesi Molla Fenari Sokağı 35/B
Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 0212 527 33 65 - 66 Faks: 0212 527 33 64
e-mail: bilgi@bilgeoguz.com.tr
www.bilgeoguz.com.tr

ÇAPRAZ BİÇİLDİ İSYANLARIM

Halûk KIRCI

BİLGE OĞUZ

"...VE SON BAŞBUĞ ARTIK YOKTU. SEKSEN YILLIK ÖMRÜ SONA ERMİŞ, ARDINDA GÖZÜ YAŞLI MİLYONLAR BIRAKARAK GÖÇÜP GİTMİŞTİ.

O GECE ÜLKÜCÜLER UYUMADILAR. BAŞBUĞLARININ ÖLÜM HABERİNİ DUYAN TALEBELERİ VE DAVA ARKADAŞLARI SABAHA KADAR GÖZLERİNİ KIRPMADAN BEKLEDİLER..."

-GAZETELERDEN-

MUSA

Dükkândan bozma çay ocağından dışarı çıktığında, gece ayazının yüzüne çarpmasıyla irkildi. Eskimiş, kullanmaktan yer yer kumaşı deforme olmuş paltosunun yakasını kaldırarak, ana caddeye doğru yürümeye başladı. Gece yarısını geçmiş bir zaman diliminde etraf oldukça sakindi. Trafik yoğunluğunu kaybetmiş caddenin kaldırımlarından evine doğru yürürken oldukça dalgın görünüyordu. Kafasının içinde canlandırdığı satranç tahtası üzerinde az evvel kaybettiği oyunun son hamlelerini düşünüyor, hamleleri geriye doğru almaya çalışarak, yenilgisine sebep olan hatasını bulmaya çalışıyordu. Yanından hızla geçen belediye otobüsünün arkasında bıraktığı yanmış yağ ve mazot kokusunun yüzünü yalamasıyla, kafasında canlandırdığı oyun kurgusu dağılıp gitti; yol ayrımına geldiğinde ise caddeyi kontrol ederek karşı kaldırıma geçti.

Her cumayı cumartesiye bağlayan akşam, arkadaşlarıyla birlikte, "Medrese-i Cemal" ismini verdikleri Cemal emminin çay ocağına giderdi. Bu alışkanlığını yıllardır devam ettiriyordu. Yaşadığı şehrin çeşitli yaş ve meslek gruplarından insanların buluşup sohbet ettikleri, değişik meseleler üzerinde tartıştıkları, Cemal emminin mütevazı çay ocağı, Doğu Anadolu'nun soğuk ama her çağda ilime ve kültüre hizmet etmiş bu şehrinde müdavimlerine bilgi ve ruh inceliği üfleyen büyük bir körük gibiydi! Özellikle hafta sonları bu dost mahfilinde bir araya gelen arkadaş topluluğu sosyal, ekonomik, politik, toplumun genelini ilgilendiren konuları konuşup tartışırlar. Ayrıca edebiyatın her türü, şehirlerinin meseleleri, hatta sohbet çemberine dahil olan

arkadaşlarından birinin şahsi problemi hususunda görüş alışverişinde bulunurlar, aralarında ciddi ve tutarlı bir dayanışma sergilerlerdi.

"Medrese-i Cemal" ismini verdikleri çay ocağının kendine has kuralları vardı. Bu kurallar zaman içinde ve kendi kendine oluşmuştu. Mesela bir konu hakkında sohbet başladığında sessizliği önem verilir, konuşmacının sözü izin alınmadan asla kesilmezdi. Küçük tahta masalı, duvarlarında ebru ve hat sanatının güzel örneklerinden birkaç tablonun asılı olduğu bu şirin çay ocağında sohbet başladığında mekân bir mabet sessizliğine bürünürdü. Ses tonları yükseltilmez, hararetli tartışmalar olduğu zaman bile ses karmaşası yaşanmazdı. Bazı hafta sonlarında satranç turnuvaları düzenlenir, oyuncuların etrafında toplanıp oyunu seyre dalanlar, oyunculara müdahale bir tarafa, dikkatlerini dağıtacak bir harekette bulunmamaya azami gayret sarf ederlerdi Hiçbir sohbet veya satranç turnuvası önceden planlanmaz, bütün faaliyetler, müdavimlerin ruh haline göre, kendi kendine gelişirdi. Arkadaş topluluğundan birinin sözü başlatmasıyla veya yönlendirmesiyle o günün sohbeti açılmış olurdu. Böylece üç-dört masalı, on–on beş sandalyeli çay ocağı bir anda "Akademi"ye dönüşürdü. Sonradan gelenler ses çıkarmadan, sohbet halkasına dahil olurlar, bazen saatler süren bu faaliyetin bir parçası olurlardı.

Müdavimlerinin "medresesini!" işleten Cemal Emmi altmış yaşlarında, ilk okul mezunu, rind meşrepli, yedi göbekten Erzurumlu, tanıyanların sevgiden öte saygı duydukları bir Dadaştı. Öyle pek fazla mektep–medrese görmemesine rağmen, çocukluktan beri okumaya meraklı, geniş muhiti içinde üniversite hocalarını bile barındıran, Erzurum ve çevresi başta olmak üzere, ülke tarihini çok iyi bilen, hat sanatı üzerine neredeyse uzmanlaşmış, müzik sever, bir halk ve Hakk adamıydı! Sıradan, fakat her zaman temiz dükkanını oldukça erken açar, gün boyunca çevredeki esnaflara, gelip gidene çay satar, akşam olup da çay ocağında sohbet halkası kurulursa, en son "Kurban!", (Cemal Emmi hangi yaştan olursa olsun insanlara "Kurban" diye hitap etmeyi bir alışkanlık haline getirmişti.) dükkanını terk edinceye kadar bekler, son temizliği yapmadan da gitmezdi.

Cemal Emmi, eskilerin, "nevi şahsına münhasır" dedikleri insan tiplerindendi. Kim bilir, kaç yıldan beri satranç oynar, fakat, "Nurlu bir ustaya yaptırdım, bereketli takımdır!" dediği, ağaçtan oyma satranç takımının haricinde hiçbir takımla satranç oynamaz, kimseyle kendine ait satranç takımı olmadan karşılaşma yapmazdı. Yaz – kış, yöreye özgü şapkasını başından çıkarmaz, yalnız Hac mevsimlerinde, yıllar önce bir arkadaşının Hacdan getirerek hediye ettiği takkeyi takardı. Niçin böyle yaptığı sorulduğunda, imkânsızlıkları sebebiyle Hacc'a gidemediğini, böyle davranmakla, oradan, o mübarek topraklardan gelmiş bir parçayı üzerinde taşıyarak, kendince Hac mevsimini ihya ettiğini söylerdi.

Biraz evvel, Cemal Emminin çay ocağından ayrılıp, evine gitmek için yola koyulan Musa, Emmi ile satranç oynamış, yaklaşık iki saat süren oyunun sonunda mat olmaktan kurtulamamıştı. Yol boyunca aklını kurcalayan oyunun neticesini düşünmüş olmanın sıkıntısıyla yüzünü sıvazladı ve kendi kendine, "İhtiyar Kurt! Beni yine oyuna getirdi. Atı oynamamam gerekiyordu, onun yerine şahın önündeki piyonu oynasaydım mat olmazdım." diye düşündü ve aksayan ayağını kaldırımdan caddeye atarak, yürümeye devam etti.

Belediyede evrak memuru olarak çalışan Musa, babadan kalma, iki katlı, toprak damlı tipik bir Erzurum evinde oturuyordu. Bütün çocukluğunun ve ilk gençlik yıllarının geçtiği evde babasının vefatının akabinde annesi ile, annesi vefat ettikten sonra ise, bazı bölümlerini tamir ettirip, hatıralarıyla oturmaya devam etmişti. Seksenli yılların sonlarına doğru furya halini alan, Yenişehir semtindeki kooperatif yapılarına itibar etmemiş, evini alıp apartman yapmak isteyenlere her seferinde olumsuz cevap vererek satmamıştı. Her şeyden önce, kaloriferli, üst üste bindirilmiş apartman dairelerini sıhhatli bulmuyor, küçük, basık apartman dairelerinde huzurlu bir hayatın olamayacağına inanıyordu.

İki kanatlı, orijinal tokmağı hâlâ üzerinde duran evin kapısının önüne geldiğinde, ikinci katta ki oturma odasının ışığının yandığını gördü. Her hafta sonu olduğu gibi, gece saat kaçta gelirse gelsin, eşi uyumaz, dönüşünü beklerdi. Bu durumdan rahatsızlık duyan Musa,

eşini beklememesi için defalarca uyarmış, ama o uyarıları dikkate almayarak yolunu gözlemeye devam etmişti. İçinden, "Yine yatmamış!" diye geçiren Musa, at nalı şeklindeki, pirinç kapı tokmağını çalma yerine, evi tamir ettirdiği zaman taktırmış olduğu zile basıp, içerden gelecek seslere kulak kabarttı. Gökyüzü oldukça berraktı ve Palandöken dağlarından henüz kalkmamış olan karın soğuğu, şehrin üzerinde hükmünü sürdürüyordu. Başını kaldırıp gökyüzünü seyre dalan Musa, ağzından ve burnundan havaya yayılan buhar eşliğinde kapının açılmasını beklemeye başladı.

Haki renkli hırkasını sırtına almış olan Aysel Hanım, mütebessim bir cehreyle kapıyı açtı. Her zaman ki sessizliği ve sadeliğiyle eşine, "Hoş geldin" dedi. Paltosunun yakalarını indirip, düğmelerini açan Musa, münis bir ses tonuyla, "Hoş bulduk!" dedikten sonra, onun kapıyı kapatmasını beklemeyerek merdivenlere yöneldi. Eski, ama oldukça sağlam tahta merdivenlerin derinlerden gelen gıcırtısı eşliğinde merdivenleri çıkarak, merdiven başında ki askılığa paltosunu çıkararak astı. O esnada yanına gelen Aysel Hanım aç olup olmadığını sordu; kurt gibi aç olduğunu söyleyen Musa oturma odası olarak kullandıkları salona yöneldi.

Musa ve Aysel Hanım, 1984 yılında evlenmişlerdi. Bunun nedeni 1983 yılında annesinin beklenmedik şekilde vefat etmesiydi. Annesini aşk derecesinde seven, ona sonsuz bağlılık duyan Musa, annesinin vefatından sonra uzun süre kendisini toparlayamamış, bu yüzden de nikahı askıya almıştı. Çevresinin, aile büyüklerinin baskılarına aldırmayarak, hep erteleyip durmuştu. En sonunda, büyük amcası Hacı Ali Bey'in kendisiyle yaptığı özel bir görüşmeden sonra, nikaha razı olmuş ve 1984 yılının ilkbaharında sade bir törenle dünya evine girmişti. Evlendiği ilk sene çocuğu olmamış, eşi küçük bir operasyon geçirdikten sonra, oğlu doğmuştu. Oğlu doğduktan bir yıl sonra ise, annesinin ismini verdiği kızı olmuştu. Her ikisi de okula giden çocuklarını yetiştirmek, Musa için ideal halini almıştı. En büyük emeli: onlara kaliteli eğitim aldırmak, eksiksiz, donanımlı, edepli insanlar olarak yetişmelerini sağlamaktı.

Aysel Hanım Musa'ya yemek hazırlamak için mutfağa yönelirken, çocukların erkenden yattıklarını söyledi. Merdiven boşluğundan oturma odası olarak da kullandıkları, kış boyunca soba yaktıkları salona giren Musa odanın sıcak olduğunu gördü. Çocuklarının yattıkları odanın kapısı açıktı, salondan gelen ışığın yardımıyla çocuklarına bakmak için, oraya geçti. Oğlu Fırat yorganına iyice sarılmış, yüzü duvara dönük halde yatıyordu. İlkokul ikinci sınıfa giden, Musa'nın "Kara kızım!" diye sevdiği Emine ise, bir kısmını altına aldığı yorganın üzerine doğru kıvrılmış, bacağının birini yorgandan dışarı çıkarmıştı. Kızının yatış biçimini görünce gülümsedi, yorganın ucundan çekerek üzerini örttü. Bir bölümü yüzünü kaplamış olan Emine'nin saçlarını geriye doğru toplarken de alnına şefkatli bir öpücük kondurdu. O esnada salona giren Aysel Hanım'ın, çocukları uyandırmak endişesiyle, oldukça sesini kısarak, "Çay da ister misin!"diye seslendi.

Aslında "Medrese-i Cemal" de akşamın ilk saatlerinden beri, yeteri kadar çay içmişti. Aç karnına içtiği kıtlama çaylar midesini ekşitmişti ama her gerçek Erzurumlu gibi o da yemek sonrası içilecek çaya, kolay kolay "Hayır!" diyemezdi. "Nasıl olsa sabah işe gitmeyeceğim." diye düşünen Musa, çayın uykusunu kaçırmasından endişe etmeyerek, çocuklarının odasından salona geçerken, cevap bekleyen eşine, "İçerim" dedi. Üzerini değişmek için salona açılan yatak odalarına doğru yürürken bir an durdu ve televizyon sehpasının arkasındaki duvarda asılı babasının gençlik yıllarına ait fotoğrafa gözlerini dikti. İnce tahta çerçeveli resimde babası Besim Bey yelekli, koyu renk bir takım elbise giyinmiş, bir eli yeleğin cebinde, hafif yan dönerek poz vermişti. Babasından kalan bu resmi çok seven Musa büyüterek, çerçeveletmiş evinin salonuna asmıştı. Oldukça genç yaşta vefat eden Besim Bey, Erzurum Et Kombinası'nda müdür muaviniyken, geçirdiği kalp krizi neticesinde ölmüştü. Erzurum'un köklü ailelerinden ve aile lakapları "Hanlar!" olan Besim Bey tanınan ve sevilen bir şahsiyetti. Babası öldüğünde liseye giden Musa babasının cenaze törenini her hatırladığında hem duygulanır, hem de gönülden bağlandığı Erzurum'a ve Erzurum insanına minnet duyardı. Cenaze törenine binlerce insan katılmış, hatta çevre köylerden bile gelenler

olmuştu. Cenaze defnedildikten sonra, taziyeye gelenler günlerce evlerini doldurmuş, acılarını paylaşmışlar, babasına binlerce Fatiha yollamışlardı. Hatta, yıllar sonra, artık okula dönmemeye karar verip de belediyeye iş için müracaat ettiğinde, zamanın belediye başkan yardımcılarından biri, askeri yönetimin bazı kararlarına aldırmayarak, Besim Beyin oğlu olduğunu öğrendiği Musa için işini gücünü bırakarak, muamelelerinin tamamlamasına yardımcı olmuştu. "Sen bize Besim'in emanetisin!" diyen başkan yardımcısı, Musa işe başlayıp, adapte olana kadar da kol-kanat germeyi ihmal etmemişti. Duvarda ki resme uzanan Musa, hafifçe eğri duran resmi düzeltirken içinden, "Bizim delinin işidir!"diye geçirdi. Zayıf ve çelimsiz olmasına rağmen enerjik, bir dakika yerinde duramayan oğlu Fırat'a, bazen, "Deli!" diye takılır, yaptığı yaramazlıklara kızsa da, kendi çocukluğuna benzettiği oğlunun üzerine fazla gitmez, evi tarumar eden, annesinin şikayetlerine muhatap olan Fırat'ın hareketliliğini hoş görmekten kendini alamazdı.

Musa'da simetri hastalığı vardı!Eğri, şekli bozuk, estetikten yoksun hiçbir nesneye tahammül edemezdi. Bu saplantı veya hastalık, yaklaşık bir yıl boyunca yatmak zorunda kaldığı bu odanın onda bıraktığı bir izdi. Rahmetli anacığı, onun bu saplantısından az çekmemişti! Pencerenin önündeki sedirde, ayağı askıda yatarken gözüne ilişen "eğriliklere!" müdahale eder, düzeltilmesi için o esnada odada bulunanlara verdiği emirlerle, âdeta terör estirirdi. "Sağa, az daha, olmadı, çok çektin!.." direktifleri neticesinde istediği sonucu alamazsa, sinirlenir, sesini yükselterek, muhatabını azarlardı. Onun gösterdiği tepkinin ve hassasiyetin kaynağını bilen yakınları seslerini çıkarmazlar, yerinden kalkamayan, yatalak durumda olan Musa'nın gönlünü hoş tutmak için çırpınırlardı. Bu çırpınma, hoş görme seanslarında en fazla meşakkat çeken ise annesi Emine Hanım olurdu. Sinirlenip, huysuzluk yapan oğluna, her seferinde, sevgi ve şefkat dolu sesiyle: "Oğlum, evladım sen üzülme ben hemen düzeltirim " diyerek, onu yatıştırmaya çalışırdı. Zaten, Emine Hanım oğluna hiç dayanamaz, ta çocukluğundan beri onun isteklerini karşılamak için her türlü fedakarlığa katlanırdı. Bu tavrının en önemli sebebi

ilk çocuğunun altı aylıkken zatüreden ölmesiydi. Ölen çocuğunun hemen arkasından doğan Musa'ya büyük bir sevgi ile bağlanmış, aşırı denilebilecek derecede üzerine titremişti. Eşi vefat ettikten sonra ise, "Evimin direği!" dediği oğluna daha fazla ilgi gösterir olmuştu.

Yatak odasında karyolanın başucundaki kitaba gözü ilişti. Her akşam, yatmadan önce okumayı adet haline getirdiğinden, okumakta olduğu bir kitap mutlaka yatağın başucunda dururdu. Yarım bıraktığı kitabı eline alan Musa salona geçerek, cam kenarında boydan boya uzanan makatın baş kısmına ilişerek, kitabı karıştırmaya başladı.

Sedir, Erzurumluların deyimiyle "Makat" eski Erzurum evlerinin değişmez mobilyalarındandı. Genellikle oturma odalarına ahşaptan yapılır, kalın ve renkli kumaşlarla kaplanan şilte üzerine serilir, içleri saman dolu kalın yastıklar veya kırlentlerle donatılarak rahat bir oturma grubu haline getirilirdi. Belki, evin ilk inşâ edildiği günden beri var olan makata ilişen Musa kitapta kaldığı yeri incelerken ilgisini çeken satırlara dalıp gitti.

Tam bir kitap kurdu olan Musa, her aybaşı kendi parasıyla birkaç kitap almakla birlikte, arkadaş çevresinden de emanet alır, okur ve zamanında iade ederdi. Kitaplarını büyük kıskançlıkla saklar, eşi Aysel Hanım'a sık sık, "Çocuklarıma bırakacağım en önemli miraslarımdan biri de kitaplarımdır."diyerek, onların korunmasını isterdi. Aynı zamanda iyi bir arşivci idi. Yıllardan beri takip ettiği kimi süreli yayınları ciltletip saklarken, gazetelerden kesip dosyaladığı bazı haber ve makaleleri de arşivlemekten zevk alırdı. Her sene birkaç kez arşivini önüne açar, saatlerce içinde kaybolarak, kesip sakladığı yazıları, haberleri gözden geçirirdi.

Yıllardır düzenli olarak kitap okuması, ilgi duyduğu konularda ciddi, tutarlı araştırmalar yapması, azami derecede istifade ettiği sohbetlere katılması, dikkat çekecek bilgi birikimini elde etmesine sebep olmuşlardı. Gerek iş arkadaşları, gerekse sohbet arkadaşları onu yazması için teşvik etmişler, edindiği birikimi yazıya aktarmasını istemişlerdi; Hatta bir arkadaşı mahalli gazetenin birinde günlük yazı yazması için teklif getirmiş, bunun için baskı bile yapmıştı ama, Musa her seferinde bu iyi niyetli istek ve yönlendirmelere karşı çıkmış,

kalem erbabı olmak için kendini hazır hissetmediğini söylemişti. Gerçi yazmıyor değildi, zaman zaman değişik konularda tuttuğu notlarına dayanarak bir şeyler kaleme alıyor, bunları defterinden veya kağıda yazıp koyduğu dosyadan çıkararak kimse ile paylaşmıyordu! Kendi kendine bile izah etmekte zorlandığı bu durumu, inatla ve ısrarla sürdürüyordu. Meselâ; son olarak, kızı Emine'nin yaş gününde, gece yarısı, yalnız kaldığı bir vakitte, "Kara Kızım!" başlıklı, edebi bir yazı kaleme almış, bitirdikten sonra gerekli düzeltmeleri yapıp temize çekmiş ve arşivindeki dosyalardan birinin içine koyarak kaldırmıştı.

Aysel Hanım ortaokulu bitirdikten sonra, kendi isteğiyle, okula devam etmemiş, on yedi yaşına geldiğinde de Musa ile nişanlanarak evliliğe ilk adımı atmıştı. Emine Hanım'ın uzak bir akrabasının kızı olan Aysel Hanım, Musa'nın entelektüel dünyasıyla alakadar olmuyordu. O, iyi bir anne, munis bir eş ve iyi bir ev kadınıydı. Kocasına karşı saygılı ve çocuklarına ilgiliydi. Musa'nın annesi ve amcaları onu istemeye gittiklerinde, evlenmek için fazla naz yapmamış, soyu bilinen, köklü bir ailenin oğlu olan Musa'ya gecikmeden "Evet" demişti. Uzun boylu, geniş omuzlu, sert olmakla birlikte, düz ve manalı yüz hatlarına sahip, esmer Erzurum delikanlısı Musa'ya ilk görüşte kanı ısınmıştı. Dahası; Aysel Hanım Musa'nın aksayan ayağını problem yapmamış, onu olduğu gibi kabul etmişti. Sırf annesini memnun etmek, onu rahatlatmak, geçmişte yaşattığı acıları unutturmak için evlenmeye razı olan Musa ise evleneceği kız konusunda fazla seçici olmamıştı!

Hiçbir kötü alışkanlığı olmayan, eviyle işi arasında bir dünyada yaşayan, çocuklarının her haliyle yakından ilgilenen, evlendikleri günden beri hiç kırıcı olmayan Musa'yı Aysel seviyordu. Onun evde huzurlu olması için elinden geleni yapıyordu. Öyle aşırı istekleri olmayan, sıradan bir insan rahatlığıyla hareket eden Aysel Hanım yuvasında eşi ve çocuklarıyla mutluydu. Bazen kocasının kitap ve fikir dünyasına girememenin eksikliğini hissetse de bunu kendine fazla dert etmiyordu.

Musa eşinin kendi iç dünyasından bu kadar kopuk oluşunun sıkıntısını yaşamıştı. Evliliğinin ilk yılında, özellikle çocuğunun olmadığı dönemde, eşiyle bazı şeyleri paylaşamamanın baskısını ruhunda alabildiğine hissetmişti. Bu durum karşısında, kendi dünyasına almakta zorlandığı kadınıyla bir ömrü nasıl geçireceğini kara kara düşünüp durmuştu. İstiyordu ki, okuduğu bir kitabı, televizyonda seyrettiği bir açık oturumu veya ülkede meydana gelen gelişmeleri eşi ile oturup konuşabilsin. Onunla saatlerce çekişerek, tartışıp konuşacağı veya fikir alışverişinde bulunacağı bir konu olmaması, arkadaş sohbetlerinde bile gündemine oturuyordu. Arkadaşları ile ev, aile hayatı üzerine konuştukları bir sohbet esnasında bu sıkıntısını şöyle dile getirmekte beis görmemişti:

"Eşimden memnunum. Bir erkeğe evde huzur verebilecek ne lazımsa onu esirgemiyor, çocuklarıma iyi annelik yapıyor, hakkını hiçbir zaman ödeyemem, ama isterdim ki, ne bileyim, sanat, edebiyat, tarih, hatta felsefe konuşacağım, saatlerce tartışabileceğim, beni fikren yoracak, beni aşacak! bir eşim olsun. Gerçekte, eşimin üzerine gül koklamak aklımın ucundan geçmez, öyle bir maceraya asla kalkışmam, fakat bir gün hayalimde canlandırdığım, beyin olarak aşmakta zorlanacağım bir kadın karşıma çıkarsa, belki öyle birine aşık olabilirim."demişti. Her evli erkeğin hayallerini, düşüncelerini, fantezilerini zaman zaman süsleyen kadın tipleri olurdu. Musa'nın hayalinde yatan beyni ve zihni bilgi ile dolu, iddialı kadın tipiydi. Ama, yine de o, zamanla, özellikle de, çocukları doğduktan sonra eşinde eksiklik olarak gördüğü, bazen "Haksızlık mı yapıyorum, fazla bir beklenti içinde miyim?" diye kendini sorguladığı, eşinin halinden rahatsızlık duymamaya başlamış, onu olduğu gibi kabullenmişti.

Aysel Hanım yemekleri koyduğu tepsi ile odaya girdiğinde okuduğu kitabı kapatıp, formika kaplı masaya geçerek oturdu. Tepside buharı tüten şehriye çorbası, lahana dolması ve yoğurt iştahının kabarmasına yetmişti. Lahananın her türlü yemeğini özellikle de turşusunu çok severdi. Masada önüne yemekleri sıralayan Aysel Hanım, fısıltılı bir sesle "Mevsimi geçiyor diye lahana yaptım." dedi. Gözü kokusu yayılan çorbada, ekmek dilimine uzanan Musa, "İyi yapmış-

sın." diyerek, çorbayı kaşıklamaya koyuldu. "Çaya bakayım!" diyen Aysel Hanım, sessizce, odanın kapısını çekerek mutfağa gitti.

Yemeğini yedikten sonra sedire çekilmiş, çayını yudumlarken kitabını kaldığı yerden okumaya başlamıştı. Okumakta olduğu kitap " popüler bilim" denilen dalda yazılmış ve bazı gelişmiş ülkelerin insan davranışlarını etkileme hususunda yaptıkları çalışmaları, biraz da spekülasyona açık biçimde ele almıştı. Bütün dikkatini kitaba vermiş, okuduğu konu üzerinde yoğunlaşmışken, sofrayı kaldırarak tekrar salona dönen eşi, "Yatmayacak mısın?" diye sordu. Eşinin sorusunu duyan, ama okuduğu cümleden gözlerini alamayan Musa, beş-on saniye sonra, "Sen yat, ben biraz okuduktan sonra gelirim." dedi. Hafta sonları hariç, erken yatıp erken kalkmaya alışkın olan, hafta arasında Musa'yı işe, çocuklarını okula hazırlayan Aysel Hanım, uykulu gözlerle içi iyice geçmeye yüz tutmuş sobayı göstererek, "Çayı üzerine koyayım belki içersin."dedi. Musa sedirin baş tarafına doğru çekilerek, kalın yastıklarla sırtını besledi ve daha rahat okuyacağı bir pozisyon alarak yeniden kitaba daldı.

Vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Gözkapakları iyice ağırlaşan Musa, okuduklarının etkisiyle, derin bir "Ah!" çekti, kaldığı sayfanın arasına işaret kağıdını koyarak sedirden aşağı ayaklarını sarkıtıp, elleriyle gözlerini ovuşturdu. Bakınırken gözüne sobanın üzerindeki çay demliği ilişti. Kitaba dalmış çay içmeyi unutmuştu. Hemen sobanın yanına gitti, iyiden iyiye sönmeye yüz tutmuş sobanın üzerinden demliği alarak, emaye tablasının üzerine bıraktı. Sobanın içinde iyice küllenmiş kömürlerin tam olarak yanmalarını sağlamak için kül boşaltma kolunu birkaç kez çekti. Bu işleri yaparken oldukça sessiz olmaya gayret etmiş, uykuda olan ev halkını rahatsız etmemeye çalışmıştı. Doğrulup ayağa kalktıktan sonra, yine bir süre ne yapacağını bilmez şekilde, hareketsiz durdu. Neden sonra gözü, kapalı duran televizyona ilişti. Kumanda aletini eline aldı. Yatmadan önce şöyle bir göz atmak için, televizyonun açma tuşuna bastı.

Musa kültür-sanat ağırlıklı olanları ve tartışma programlarını kaçırmamaya özen gösterirdi. Fakat son zamanlarda televizyonla arası iyi değildi! "Susurluk kazasını" bahane eden bazı özel televiz-

yon kanallarının saçma sapan ve asılsız "kirli" programları canını sıktığı gibi, dezenformasyon tekniklerini kullanarak ve zamanın hükümetini yıpratmak adına milletin temel değerlerine saldırmalarına kızıyor, bir anlamda televizyonu protesto ediyordu. Öyle ki; bu sebepten dolayı severek, kendi kendine beyin jimnastiği yaparak seyrettiği tartışma programlarını bile seyretmez olmuştu. O günde hiç televizyon seyretmemişti. İşten çıktıktan sonra Cemal Emminin çay ocağına gitmiş, geç vakitte de eve gelmişti; zaten Emmi de "medrese"sine televizyon girmesine, "Sohbetin içine ediyor, insana iki laf ettirmiyor!" diyerek karşı çıkanlardandı. Emminin televizyona verdiği ve kendi tavrınca, şivesine uygun olarak takdığı isim, "İnsanı insana yabancılaştıran alet!" idi.

Üç sene önce eskisini verip, taksitle yenisini aldığı televizyon açılır açılmaz, karşısına çıkan ilk kanalda spiker flaş bir haberi okuyordu. Ekranda göze çarpan ilk şey, sol köşesinde yer alan ve oldukça büyük harflerle yazılmış "Flaş Haber!" yazısıydı. Spiker tek düze sesle haberi okuyordu:

"...MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, geçirdiği kalp krizinin ardından, kaldırıldığı Bayındır Tıp Merkezi'nde vefat etti.

Almanya'dan önceki gün Türkiye'ye dönen Türkeş, dün partisinin Amasya il kongresine katıldı. Buradan saat 17. 00 sıralarında Ankara'ya dönen Türkeş, saat 21.15'de işadamı Burhaneddin Kaya'nın kızının Hilton Oteli'ndeki nişan törenine katıldı. Burada nişan yüzüklerini takan Türkeş, Oran'daki evine dönerken saat 22.30'da fenalaştı. Acil olarak Bayındır Tıp Merkezi'ne kaldırılan Türkeş, buradaki tüm çabalara rağmen kurtarılamadı..."

Flaş haberi yüz hatları gerilerek, içi burkularak, üzüntü ve şaşkınlıkla izledi. Haberin etkisiyle gevşeyen elinden düşmek üzere olan kumanda aletini tekrar televizyona doğrultarak, diğer kanalları gezinmeye başladı. Bazı televizyon kanalları alt yazı geçseler de, hemen hepsinde aynı haber vardı. Alpaslan Türkeş, son Başbuğ ölmüştü...

Bir zamanlar fikirlerini benimsediği, karizmasına kapılarak, içten duygularla bağlandığı, "Liderim!" diyerek övündüğü, "Allah

ömrümden alıp Onun ömrüne katsın!" diye de dualar ettiği, Türk Milliyetçiliğinin kudretli Başbuğ'u ölmüştü...

Uzun zamandır ne yaptığını, hangi çalışmalar içinde olduğunu, neleri takip edip nelerle ilgilendiğini bilmediği, yani gönül bağı dursa da, yakınında olmadığı, olamadığı Başbuğ vefat etmişti...

Yıllar öncesinde, canlı, doyurucu, insanların para verseler de yaşayamayacakları, tarifi imkansız güzel hatıralarının en önemli siması Türkeş Bey'in bu günlerde ölebileceğini hiç aklına getirmemişti. Bu ani haber Musa'yı yıllardır uzağında durduğu bir atmosferin içine çekmiş gibiydi. Ölüm haberinin kasvetli ve insana üzüntü veren etkisiyle sarsılmıştı; Musa, televizyonun sesini biraz açarak, geri çekildi ve hemen kalkacakmış gibi, makatın ucuna ilişerek oturdu. Bazı televizyon kanalları, ölümün meydana geldiği hastanenin önünden canlı yayın yapıyorlardı. Kalabalıklar hastanenin önüne toplanmış, tekbirler getirerek, için için ağlıyorlardı...

Başbuğ Türkeş, tok sesi, ciddi ve sert görüntüsü ve izahı güç karizmatik yapısıyla, sadece Musa ve Musa'nın jenerasyonunu değil, siyaset sahnesinde yer aldığı günden beri kitleleri etkilemesini bilmiş, milyonları fikirleri etrafında toplamayı başarmıştı. Olmadık badirelerden geçen ülkesinin en zor günlerinde risk almaktan kaçınmayan, inandıklarının sonuna kadar takipçisi olmayı beceren, zorlu ve meşakkatli bir ömür süren Başbuğ ölmüş, her kul gibi Hakk'a yürümüştü...şimdi, gür ve etkileyici sesiyle "Bozkurtlarım!"diyerek seslenmekten mutlu olduğu, bundan gurur duyduğu sevenleri, bağlıları, yani kudretli Başbuğ'un bozkurtları, gecenin soğuğuna, ayazına aldırmaksızın hastane önüne koşmuşlardı.

Herkesin yüzünde bir hüzün, herkesin yüreğinde derin bir acı... İliştiği sedirde, elinde kumanda aleti öylece kalan Musa karmaşık duygular içindeydi. Televizyondan gelen, "Türkeş öldü...Siyaset ve devlet adamı Türkeş geçirdiği kalp krizi neticesinde vefat etti... Hastane yetkililerinin açıkladığına göre..." diye devam eden haberler karşısında yatağa gitmeyi unutmakla birlikte, zihni harekete geçerek onu yıllar öncesine götürmüştü.

Başbuğ Türkeş'i ilk gördüğü zaman lise ikinci sınıfa gidiyordu. Yaklaşık bir yıldır, Başbuğ'un emri ve işaretiyle kurulmuş olan Ülkü Ocakları Derneği'ne devam ediyor, büyük bir iştah ve merakla Başbuğ'un, başta, "9 Işık" olmak üzere kitaplarını okuyordu.

Başbuğ Türkeş'in Erzurum'a geleceği haberi duyulduğunda, ülkücü camiayı tatlı bir heyecan sarmıştı. Musa ve arkadaşları da bu heyecandan nasiplenmişler, kendi çaplarında karşılama hazırlıklarına katkı sağlamaya başlamışlardı. Gerçi, bu işleri partinin il başkanlığı yapıyordu ve kimse onlara vazife vermemişti ama, o ve arkadaşları duydukları heyecanın bir gereği olarak, özellikle de Başbuğ'un geleceği gün, adeta kendi kendilerini görevlendirmişlerdi!

O günü gayet iyi hatırlıyordu. Sabah oldukça erken kalkmış, liseye başladığı yıl alınan koyu renk takım elbisesini giyinmiş, takmaktan pek hoşlanmadığı kravatını, günün modasına uygun olarak bağlamış, ilkbahar olması hasebiyle yer yer çamur bulaşmış olan ayakkabılarını ıslak bir bezle silip giyindikten sonra, aceleyle evden çıkmıştı. Bir gün önce arkadaşlarıyla kararlaştırdıkları gibi davranacaktı. Önce partinin önüne gidecekler karşılama töreni için hazırlanan araç konvoyunda yer bulabilirlerse havaalanına kadar gidip Başbuğ'u orada karşılayacaklar, eğer araç bulamazlarsa partinin önünde bekleyecekler. Kararlarını çoktan vermişlerdi; o gün okula gitmeyecekler, okulu "asacaklardı!" Fotoğraflarından tanıdıkları, kendisini görüp, elini öpmek için daha büyük fedakarlıklara katlanacakları Başbuğ için okulu asmanın ne önemi olabilirdi ki...

Acele, heyecan ve merak içinde parti binasına giden Musa, vaktin oldukça erken olması sebebiyle kimseyi bulamadı. Ortalıkta bir hareket göremeyince orada durmayarak Ocağa gitti. Ocak daha hareketliydi. Belli ki, kendisi gibi meraklı, kendisi kadar heyecanlı genç insanlar erken saatte burayı doldurmuşlardı. O gün hem kendileri için, hem de şehirleri için çok önemli idi.

Musa o güne kadar, teşkilat büyüğü ağabeylerinin ifadeleriyle, "Albay"ı, yani Türkeş'i fotoğraflarından tanımakla birlikte, hayalinde canlandırmaktan da geri durmamıştı. Fikirlerini benimsediği, kitaplarını okuduğu Liderin fiziki yapısını olduğundan farklı algılamıştı.

Onun gözünde canlandırdığı Türkeş, boylu boslu, oldukça cüsseli, azametli biri olmalıydı. İşte bir mitoloji kahramanı olarak düşündüğü, kafasının içinde canlandırdığı Başbuğ'u canlı olarak görmenin heyecan ve arzusuyla Ocakta oturmuş gelişini bekliyorlardı.

Ocak salonunu dolduran ülkücüler oturdukları masalarda koyu sohbetlere dalmış, günün önemini ve Başbuğ'larını konuşuyorlardı. Başbuğ'u getirecek uçağın iniş saati yaklaştıkça da hareketlilik artıyordu. O esnada salona giren Ocak yetkilisi bir genç içerde bulunanlara, "Arkadaşlar bir dakika beni dinleyin!" diye seslendiğinde, Musa ve arkadaşları salonun bir köşesinde çaylarını yudumlayıp aralarında sohbet ediyorlardı. Ülkü Ocakları Derneği'nin ikinci başkanlığını yapan, üniversite öğrencisi genç, salonda sükuneti sağladıktan, dikkatlerin üzerinde toplanmasını bekledikten sonra burada bulunanlardan işi olmayanların parti binasına gitmelerini ve oradaki çalışmalara katılmalarını istedi.

O yıllarda MHP İl Merkezi oldukça mütevazı bir binada hizmet veriyordu. Okuldan arkadaşlarıyla birlikte parti binasına giden Musa, oradaki hazırlıklara ve hareketliliğe şahit oldu. Tören için pankartlar hazırlanıyor, karşılamaya gidecek olan araçların üzerine çeşitli dövizler, parti amblemleri yapıştırılıyor, bazı yetkililer gittikçe kalabalıklaşan karşılayıcıları idare etmek için el megafonu ile sağa-sola emirler yağdırıyorlardı. Bir kenarda olup biteni seyreden Musa ve arkadaşlarının gözleri binebilecekleri bir araç araştırırken, bir parti görevlisi Başbuğ'u yakından görme, belki elini öpme fırsatı verecek görev için onları yanına çağırdı. Büyük bir istek ve iştiyakla kabul ettikleri görevleri oldukça basitti: İçlerinde Musa ve arkadaşlarının da yer aldığı genç insan topluluğu, karşılama konvoyu hareket ettikten sonra parti binasının önünde bekleyecekler, dönüşte ise kol kola girerek, Başbuğ'un parti binasına geçeceği bir koridor oluşturacaklardı. Oldukça basit, fakat genç insanları yeterince heyecanlandıran görevi alan Musa, liderini yakından görecek olmanın hazzını yaşamaya başlamıştı.

Sloganlar, bayraklar, flamalar eşliğinde konvoy parti binasına yaklaştığında, görevlinin komutu ile, Başbuğ'larını bekleyen genç

ülkücüler, hemen kol kola girerek, binanın girişinde on-on beş metrelik bir koridor oluşturdular. Üç metre genişliğindeki koridorun ortalarında bir yerde bulunan Musa'nın kalbi Türkeş'i görecek olmanın heyecanıyla hızlı hızlı atıyordu. O günlerin şartlarına göre, oldukça uzun sayılabilecek araç konvoyu Musa ve arkadaşlarının oluşturduğu koridorun yakınında durduğunda, araçlarından inen yüzlerce insan, Başbuğ'un aracına doğru koşmaya, etrafını sarmaya başladılar. Sloganlar ortalığı inletiyordu; "Başbuğ Türkeş...Başbuğ Türkeş...Milliyetçi Türkiye..." Giderek artan sesler arasında aracından inen Başbuğ, memnun bir yüz ifadesi ile ellerini kaldırıp, tezahürat yapanları selamladıktan sonra gençlerin açtıkları koridora doğru yürüdü. Bu arada koridorun her iki tarafına biriken heyecanlı kalabalık, gençlerin oluşturduğu engele baskı yapmaya başlamışlardı; Yüksek perdeden attıkları sloganlarla Başbuğ'a sevgi gösterisinde bulunuyorlar, daha yakından görebilmek için çabalıyorlardı. Öyle ki, ortamın canlı ve insanı etkileyen atmosferine kendilerini kaptıran kimi genç ülkücüler, görevlerini unutarak ve disiplini elden bırakarak, Türkeş'in elini öpebilmek için, oluşturulan insan zincirinden ayrılmışlardı.

Musa, Türkeş Bey'in elini öpmek için, kurdukları barikattan ayrılmamış, verilen görevi hakkıyla yerine getirmişti. O hengame içinde, Başbuğ'u ilk gördüğü andan, gözden kaybedene kadar, biraz şaşkınlık, hayranlık ve merak içinde takip etmişti. Fotoğraflarına da yansıyan ciddi ve vakur halini hiç bozmayan, ellerini kaldırarak ülkücüleri selamlayan Türkeş, her ne kadar Musa'nın tahayyül ettiği endama sahip olmasa da, hali, tavrı, duruşu ve ciddiyetiyle etkileyiciydi. Manalı göz yapısı, açık alnı, sıkıca kapattığı geniş ağzı, kendinden emin hali, geniş omuzları...Musa'nın Türkeş Bey'i gördüğünde sevmesine yetmişti.

Musa'nın Başbuğ Türkeş'i ilk defa yakından görüşü böyle olmuştu. İlerleyen yıllarda, değişik vesilelerle, defalarca yakından görme fırsatı bulacak, giderek ona daha fazla bağlanacaktı. Başbuğ'un karşı konulmaz karizmasına kapılacak, bir anlamda "büyüsünden!" etkilenecekti. Bu etkilenme, giderek, öyle bir hal alacaktı ki, yüksek

okula devam ettiği yıllarda, arkadaş sohbetlerinde, defalarca, "Allah benim ömrümden alıp onun ömrüne eklesin!" diyecek, sevgi ve bağlılığını böyle izhar edecekti.

Türkeş Bey'i ilk gördüğü günü ve simasını hatırlayan Musa, boş gözlerle acı haberi veren televizyona bakmaya devam ediyordu. Açık olan televizyon kanalında, hastane önünden, görüntüler eşliğinde, ölüm haberi verilmeye devam ediliyordu. Hastane önüne biriken kalabalık içinde ağlayanlar, dua edenler, tekbir getirenler birbirine karışmıştı. Ekrana yansıyanlar karşısında iyice mahzunlaşan, üzülen, eski günlere kayıp giden Musa, neredeyse elinden düşürmek üzere olduğu kumanda aleti ile televizyonu kapattıktan sonra, kendisinin bile zor duyacağı bir sesle, "Allah rahmet eylesin." dedi ve yine aynı ses tonuyla ve içi burkularak Fatiha okuyup ruhuna hediye etti. Sonra, ilişiği sedirden kalktı ve yatak odasına geçti.

Yatağına uzandığında, Başbuğ'un yaşlanmış, yorulmuş, derin çizgilerden oluşan siması gözünün önüne gelmişti. Ömrünü inançları uğruna koşturmakla geçiren bu mücadele adamının ölüm haberi Musa'yı oldukça sarsmıştı. Gözünün önünde Başbuğ'un derin çizgilerle dolu, yorgun çehresi, düşüncelere dalan Musa onun fikirleriyle tanıştığı günleri de hatırlıyordu.

Başbuğ Türkeş'in temel felsefesini, dünya görüşünü, Türkiye üzerine düşünce ve tekliflerini yansıtan "9 Işık" isimli eseri ile tanıştığında, daha lise birinci sınıfa gidiyordu. O yıl Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü'nden mezun olacak, öğretmen adaylarından bir kısmı okullarına stajyer olarak gelmişlerdi. Branşlarına göre derslere giren stajyer öğretmenler, öğrencilerin arasına oturarak, ders anlatan asıl öğretmeni takip ediyor, pratik bilgiler ediniyorlardı. Musa'ya Başbuğ'un kitaplarını vererek, fikirleri ile tanışmasına sebep olan işte o stajyer öğretmenlerden biriydi!

Türkçe dersine girmeye hazırlık yapıyorlardı. Öğretmen adaylarından biri, Musa'nın yanına gelerek ismini sorup öğrenmiş sonra, yanına oturmuştu. Kendi adının Namık olduğunu söyleyen, kumral, orta boylu, yüzünde belli belirsiz çiller olan öğretmen adayı, o gün ve takip eden günlerde, Musa ile yakından ilgilenmeye başlamıştı.

Namık Hoca, değişik sorularla Musa'yı yakından tanımaya çalışıyordu. Aslen Erzurumlu muydu, babası ne iş yapıyordu, dersleri nasıldı, şiir sever miydi?..

Musa'nın Konyalı, sevecen, ağırbaşlı, kendisiyle yakından ilgilenen, bir öğretmen edasından çok bir ağabey gibi davranan genç öğretmen adayına kanı ısınmıştı. Namık Hoca da her fırsatta onu yanına çağırıyor, okulun ağaçsız, geniş toprak zeminli bahçesinde veya yüksek tavanlı koridorlarında, değişik konularda sohbet ediyordu. Namık Hoca Musa'yı biraz tanıdıktan sonra, bir gün, ona kendi el yazısıyla tutmuş olduğu büyük boy bir defteri vererek, içindekileri okumasını istemişti. İtinayla ciltlenmiş, her sayfası okunaklı yazılarla doldurulmuş defteri alan Musa onu eve götürerek, büyük bir dikkatle incelemişti. Defterin içindeki hasret, aşk, vatan sevgisi ve kahramanlık şiirlerini zevkle okumuş, Namık'ın kitaplardan çıkarıp defterine aldığı notlara göz gezdirmişti. Defterdeki bazı şiirler çok hoşuna gitmiş, bunların bir kısmını kendi defterine geçirmişti. Birkaç gün sonra Öğretmen Adayı'na defterini iade ederken içindekiler üzerine sohbet etmişlerdi.

Yaklaşık olarak bir buçuk ay okullarında staj gören Namık Bey ile iyice yakınlaşan, dostluğunu ilerleten Musa, Ülkücü Hareketin veya o günlerde halk arasındaki deyişiyle, "Türkeşçiliğin!" temel kitabı sayılan "9 Işık" ile de Namık Hoca sayesinde tanışmıştı. 9 Işık'ı Musa'ya hediye eden Hoca kitabı verirken gülümsemiş, "Çok dikkatli ve düşünerek okumanı istiyorum, imtihan edeceğim ona göre!" demişti. Arka kapağında Alpaslan Türkeş'in portresi bulunan kitabı merak ve iştiyakla okuyan, temel umdelerini ezberleyen Musa, ilerleyen günlerde hocası ile kitap üzerine konuşmuş, kitabın muhtevası hakkında onun anlattıklarını dinlemişti. Bu olayı müteakiben Namık, başka kitaplarda vermişti. Musa onların isimlerini de hatırlıyordu: "Türkçülüğün Esasları-Mesele-Ülkücüye Notlar"

İlk defa Namık Hoca birlikte gittiği Ülkü Ocakları Derneği'nde görüp algıladıkları hayatına canlılık ve renk getirmeye yetmişti. Daha evvel tek düze sayılabilecek bir hayatı vardı. Ev ile okul arasında gidip gelmenin haricinde, mahalle arasındaki köşe başlarında yaptıkları

arkadaş sohbetleri, evlerinin iki sokak ilerisinde, boş bir arsada, toz toprak içinde yapılan futbol müsabakaları, bazı hafta sonları gittiği sinema haricinde göze batacak meşgalesi yoktu. Çocukluktan ilk gençliğe geçiş evresini yaşayan Musa, bu küçük Anadolu şehrinde, Ocağa gidip gelmekle yeni ve ciddi aktiviteye kavuşmuş, hayatı mana kazanmaya başlamıştı.

Musa'nın Ocağa devam ettiği günlerde, siyasi şiddet olayları, henüz kanlı yüzünü tam olarak göstermemişti. Ülkü Ocakları bir kültür ve eğitim yuvası gibiydi. Erzurum Ülkü Ocakları Derneği kütüphanesi, geniş oturma salonu, mescidi ile genç insanlar için cazip bir buluşma merkezi vazifesi yapıyordu. Haftada en az iki defa, çeşitli ve geniş yelpaze içinde verilen seminerler, tadına doyum olmaz sohbet halkaları, şiir okuma seansları, iddialı satranç turnuvaları, tiyatrodan folklor çalışmalarına kadar uzanan sosyal faaliyetleriyle şehrin gençleri üzerine "nur!" saçıyordu. Satranç'ın temel kurallarını ve basit oyun tekniklerini, Edebiyat Fakülteli bir gençten, Ocakta öğrenen Musa, kısa zamanda satranç oyuncusu olup çıkmıştı.

Lise birinci sınıfı bitirip ikinci sınıfa geçtiği günlerde, Ülkü Ocaklı kimliğini kazanmıştı! Çok geçmeden de okulundan ve diğer liselerden tanıştığı ülkücü gençlerden geniş bir çevre edinmişti. Artık boş zamanlarının çoğunu Ocakta geçiren Musa halinden ve hayatından memnundu.

Vasatın üzerinde bir öğrenci olan Musa, lise üçüncü sınıfta okurken, o günlerin şartlarına göre, oldukça büyük bir şansı Ülkü Ocakları sayesinde yakalamıştı! Bir gün Ocağa gittiğinde, girişteki panoya iliştirilmiş duyuruyu gördü. "Lise son sınıf öğrencisi Ülkü-daşlarımızın dikkatlerine!" diye başlayan duyuruda, Ocak bünyesinde açılacak üniversite imtihanları hazırlık kurslarından bahsediliyor, katılmak isteyenlerin Orta Öğretim Komitesine müracaatları isteniyordu. Bu duyurunun iyi bir fırsat olduğunu düşünen Musa, vakit kaybetmeden adı geçen komiteye başvurdu.

Ülkü Ocağı'nın dernek binasında, akşam saatlerinde verilen hazırlık kursları verimli geçmişti. Atatürk Üniversitesi'nden birkaç genç asistanın verdiği kurslardan oldukça faydalanmıştı. Liseyi bi-

tirdiği yıl, ilk girdiği imtihan neticesinde üniversiteye girmeye hak kazandıysa bunda Ocakta aldığı kursların büyük payı vardı.

Ülkü Ocakları Musa'ya yeni ufuklar açmıştı. Üniversiteyi kazanıp, Erzurum'dan ayrılana kadar geçen zaman içinde, heyecanlarla birlikte, yüksek ideallerinde sahibi olmuştu. Ocağın kültürel ve sosyal çalışmalarında yer alması sonucu, okuduğu kitaplar, izlediği seminerler, katıldığı sohbet halkaları, Musa'yı siyasi iddia sahibi yapmaya yetmişti. İddialarının temelinde Başbuğ'un gösterdiği hedefler vardı. Hedefleri; en kısa ifadesiyle, milleti çağlar üzerinden atlatmak, mutlu, müreffeh bir Türkiye meydana getirmekti. Bu ülkünün bir neferi olmak için ise donanımlı olmak gerekiyordu. Çağın gereklerine göre kendilerini yetiştirmiş, her biri kendi alanında yetkin hale gelmiş ülkücüler, liderlerinin gösterdiği hedefler doğrultusunda ve milletten yetki alarak, milletin makus talihini yeneceklerdi!..

Ocak Musa'nın ruhunda derin etkiler meydana getirmiş, o güne kadar bihaber olduğu birçok gerçeği Ocakta öğrenmiş, bilmediklerinin farkına varmıştı. Meselâ; coğrafya kitabından öğrendiği yalnız harita bilgisi boyutunda kalan bazı toprakların, "derin!" manalar taşıdığını Ülkü Ocaklarında anlatmışlardı. Bu topraklar üzerinde yaşayan, komünistler tarafından esir edilerek sömürülen soydaşlarının acılarını ve ızdıraplarını hisseder olmuştu. Ülkesinde: Hakkari'de, Van'da, Kastamonu'da... öküzü olmadığı için kendini çifte koşan köylünün yoksulluğunun, ezilmişliğinin, çilesinin, bir an önce bitmesi gerektiğini idrak etmişti. Yaşadığı toprakların jeopolitik, jeo-stratejik önemini ve bu topraklar üzerinde yüzyıldan fazla zamandır oynanan emperyalist oyunların neler olduğunu öğrenmişti...

Liseyi bitirip üniversiteye gidene kadar geçen zaman içinde, Ülkü Ocakları tarafından düzenlenen, dayanışma gecelerine, tel'in mitinglerine, tiyatro gösterilerine katılmış, buralarda kâh duygulanıp gözyaşlarına hakim olamamış, kâh yüksek sesle slogan atmış, bazen de ufak tefek kavgalarda kendine yer bulmuştu. Bir kitleye, bir güce mensup olmanın, dar çevreden çıkarak, geniş ve hedefleri olan yeni çevre edinmenin güvenini yaşayan Musa, kısa zaman içinde yeni kimliğini olabildiğince benimsemişti. Yaşadığı şehrin milli ve manevi

havası, ailesinden aldığı temel değerler de onun yeni kimliğine çabuk adapte olmasında önemli katkı sağlayan amiller olmuşlardı.

Zaten, o günlerde genç insanların bir siyasi yapı içinde yer almaları "moda!" olmakla birlikte, Başbuğ'un fikirleri etrafında toplanmak bir ayrıcalıktı!..

Yatağın içinde birkaç kere dönen Musa uykusunun kaçmasına hayret etmiyordu. Biraz evvel, televizyondan öğrendiği vefat haberi ruhunda ummadığı kadar etki yaratmıştı. İçi sıkılıyor, garip duygular yaşıyor, zihninde kaymalar meydana geliyordu. Geçmişte, Başbuğ'un liderliği altında yaşadığı şanlı ve meşakkatli günleri hatırlıyordu. Ogünlerin, "nitelikten niceliğe akan!" siyasi gelişmelerin canlı şahitlerinden biriydi. Daha sora ise kalabalıkların heyecan ve sloganlara saplanıp kalışlarını, içeride kalarak ve yüreği burkularak seyretmişti. Acıyı, gözyaşını, sıkıntıyı, çaresizlikleri, vefayı, vefasızlıkları, şiddetin her boyutunu, kanı, arkadaşlıkları, paylaşmayı, dostlukları, fedakarlıkları... velhasıl; o günlerin bütün gerçeklerini yaşayarak görmüş, ta içinde hissetmişti.

Karmakarışık duygular içinde, yattığı yerde tekrar dönerken, aksayan sol ayağını dizinden bükerek, karnına doğru çekti. Tam o esnada, o meşum tablo zihninde yeniden canlandı! Gözünün önüne Fırat'ın yerde, kanlar içinde yatarken ki son hali geldi. Hiç düşünmek, hatırlamak istemediği o an...Her aklına gelişinde olduğu gibi, göğsünde bir acı, yüreğinde beli-belirsiz bir "yanma!" hissetti. Vefat haberiyle daralmış kalbi bu acı hatıranın canlanmasından dolayı daha da daraldı; avuçlarının içi terlemeye başladı.

Uykusu iyiden iyiye kaçmıştı.

O geceyi, yaşadıklarını, belli bir yere kadar gayet net olarak hatırlıyordu. Yine böyle bir nisan ayının serin Ankara akşamıydı. Kaldığı Atatürk Öğrenci Yurdu'nda ki odasında, elbiselerini çıkarıp eşofmanlarını giyinen Musa, bir müddet odanın penceresinden yurdun önündeki caddeyi seyretti. Akşamın ilk saatlerinde oldukça canlı olan caddeden bir müddet gözlerini alamadı. İnsanlar telaş içinde evlerine gitmek için koşuşturuyorlar, zaman zaman sıkışan trafikte araçlar klaksonlarını çalarak caddeye bilinen seslerini yayıyorlardı.

Hafif puslu, o günlerde hava kirliliği ayyuka çıkmış Ankara'nın kasvetli havası Musa'nın zaten sıkıntılı olan ruh haline daha da sıkıntı vermişti. Pencerenin perdesini çekerek, üç arkadaşı ile birlikte paylaştığı odadan çıkarak, ayağında terlikleri olduğu halde, kantine inmek için merdivenlere doğru yürüdü.

O yıllarda, özellikle yüksek okul öğrencilerinin kaldıkları yurtlar bir alemdi! Her siyasi grubun hakimiyet kurduğu, kendi yandaşlarının kaldığı öğrenci yurtları vardı ve başka siyasi görüşü paylaşanlar asla buralarda kalamazlardı. Özel idarelere ait yurtlar bir tarafa, Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı yerlerde bile aynı kurallar geçerliydi. Hal böyle olunca, öğrenci yurtları siyasi öğrenci grupları için bir "üs" olmakla birlikte, karşı gruplar içinde saldırılması gereken, "düşman merkezi!" olma özelliğini taşıyorlardı. Aynı zamanda bir öğrenci yurduna sahip olan öğrenci grubu yurdun bulunduğu mıntıkada hakimiyet tesis edebiliyor, o zamanların moda deyimi ile, "Kurtarılmış Bölge!" sahibi olabiliyordu.

Ankara'da ziraat fakültesinde okuma hakkı kazanan Musa, kayıt yaptırmak için gelmeden önce, Erzurum Ülkü Ocakları'ndan Ankara Ülkü Ocağı'na yazılmış bir tavassut mektubu almıştı. Ocağa başvurup mektubu sunduğunda, yetkililer, okula kayıt yaptırana kadar misafir, sonrasında asli mensubu olacağı bu yurda yerleştirmişlerdi. Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı olan yurduna kısa zamanda ısınmış, günün imkanlarına göre, her türlü konforu bulunan burayı sevmiş, hatta o meşum geceye gelinceye kadar kendine iyi bir yer edinmiş, Ankara Ülkü Ocakları Başkanlığı tarafından atanan beş kişilik yönetici kadronun idare ettiği yurtta, blok başkanlığı görevine kadar yükselmişti. Bloğunun disiplini ve kuralların uygulanmasından sorumlu olan Musa, arkadaşlarına kendini saydırıp, sevdirmişti.

Okul dışında, zamanının neredeyse tamamını yurtta geçiren Musa, iyi, verimli ve rahat denilebilecek bir hayat yaşıyordu. Spor salonunda, dershanesinde, çiçeklerle bezeli bahçesinde, neşeli saatler geçirip, sohbetlere katıldığı kantine kadar, kompleksin her tarafında Musa'ya rastlamak mümkündü. Ağırbaşlılığı, vakarlı tavırları, kitaplarla barışık oluşu, hiç taviz vermeden konuşmasına yansıyan

Erzurum şivesi, eylemlerde hep önde ve cesur duruşu, kimseyi kırmamaya özen göstermesi, arkadaş ilişkilerinde yapıcı tavırları, bine yakın öğrencinin kaldığı yurtta öne çıkmasına sevilmesine yetmişti. İki gün kantinde görülmese veya memleketine gittiğinde biraz geç dönse, yokluğu hemen fark edilir, arkadaşları tarafından aranırdı.

Musa inanmış bir ülkücüydü. Ülkücü olmasına sebep olan, ülkücülüğün temel bilgilerini veren Namık Hocanın nasihat ve tembihlerini hiç unutmamıştı. Hocanın ülkücülüğe dair anlattıklarını hayatının özü ve varlık sebebi haline getirmişti. Namık Hoca: "Ülkücülük bir hayat tarzıdır, aynı zamanda edeptir!" demişti. "Ülkücü, mensubu olduğu Türk milletinin yansımasıdır! Milletin karakteristik özelliklerini ve temel kabullerini bünyesinde taşır ve bunları hayatının her safhasına yayar, yaymaya samimi olarak çaba harcar." diye telkinlerde bulunarak, şekillendirmek istediği Musa'nın iç dünyasına adeta yeni bir "ruh" üflemişti. Millete karşı sorumluluklarının genç yaşta farkına varan Musa, inançlarıyla bütünleşen bir hayat yaşamayı düstur edinmişti. Ayrıca, Ocağa adım attığı ilk günden beri verilen hiçbir vazifeden kaçmamış, teşkilat bünyesinde verilen görevleri hakkıyla yerine getirebilmek için çırpınmıştı! Hedefleri büyüktü ve hayalleri vardı. En büyük hedefi, arzusu, hayali geri kalmış, geri bırakılmış, toplum olarak hedefleri unutturulmuş milletine hizmet etmekti. Büyük ülkünün omuzlarına yüklediği sorumluluğu bilen, Musa, inançlarının kutlu gününü görebilme adına her türlü bedeli ödemeye hazırdı.

Ankara'ya geldikten, okula kayıt yaptırıp, çevreye alıştıktan sonra, yürüyüşlere, izinsiz gösterilere, mitinglere katılmış, zaman zaman meydana gelen kavgalarda yer almış, yurtta nöbet tutmuş, şehit olan arkadaşlarının cenazelerini omuzlamış, hatta karakola bile düşmüş, polis tarafından fişlenmişti. Yaşadığı zamanın gerekleri ve gerçekleri içinde eyyamcılığa, nemelazımcılığa düşmemiş, inandıklarından taviz vermeden, okulunu bitirip, Anadolu'nun bir köşesinde milletine borç ödemenin hesabı içinde olmuştu.

Yurdun kantini yatak odalarının bulunduğu blokların dışında, yurt idaresinin yer aldığı ana girişin sağ tarafındaki büyük binanın

altındaydı. Kantine gitmek için kaldığı bloğun dış kapısına gelen Musa oda arkadaşı Kemal'e rastladı. Kırıkkaleli olan Kemal ile, yaklaşık iki yıldır aynı odayı paylaşıyorlardı. Biraz içine kapanık, sessiz, sakin kişiliği olan Kemal'i sever, her müşkülâtında yardımcı olmaya çalışırdı. Nereye gittiğini soran Kemal'e canının sıkkın olduğunu, kantine gidip biraz oturacağını söyleyerek, beraber gitmelerini teklif etti. Muhatabından olumsuz cevap alınca, "Sen bilirsin" diyerek, bloklarla kantini birbirine bağlayan, parke döşeli dar yoldan yürüyerek kantine gitti.

Yurdun yatak odaları dörder kişilikti. Dört yatak ve dolap bulunan odalarda yemek yemek, çay demlemek teşkilatın (O yıllarda ülkücüler, kendi aralarında, Ülkü Ocaklarına, kısaca "Teşkilat!" demekten hoşlanırlardı.)emri ile yasaktı. Sade mefruşatla döşenmiş odalarda yatılır ve dinlenilirdi. Yurt sakinleri derslerini her blokta bulunan dershanelerde çalışırlarken, yemek ve çay ihtiyaçlarını yurdun lokantasından veya kantininden karşılarlardı.

Musa'nın oda arkadaşları oldukça kafa dengi insanlardı; iyi anlaşıyorlardı. Kırıkkaleli Kemal sakin ve sessiz olmasının yanı sıra, şaka kaldıran, dostluklara önem veren bir insandı. Vücudu çok kıllı olduğundan, aralarında ona "King Kong!" diye takılırlar, o da bu takılmalardan hiç gocunmaz, ses çıkarmazdı. Samsunlu olan Hamdi, eğitim enstitüsünde okuyor, aynı zamanda, bir akrabasının yardımıyla bulduğu memuriyette çalışıyordu. Ufak tefek, oldukça hareketli, sevimli, boyu ile tezat teşkil eden sarkık bıyıkları ile göze çarpan Hamdi, odanın neşe kaynağıydı. Bazı geceler, uyku tutmadığında kalkar, ışıkları açar, yatmakta olan oda arkadaşlarını, bütün sevimliliğini kullanarak kaldırır, "Yahu! Yatmayı bırakın, kalkın biraz hükümet kurup, hükümet yıkalım!" diyerek sohbete davet ederdi. Diğer oda arkadaşı; Mersinli olan Cumali idi. Oldukça yakışıklı olan Cumali, tam bir Türkmen çocuğuydu. Elmacık kemikleri belirgin şekilde çıkık, düzgün ve manalı yüz hatları, kalın kara kaşları ve hafif çekik gözleri ile, bozulmadan gelen Türkmen çehresinin bütün özelliklerini taşıyordu. Fen Fakültesi Kimya Bölümü'nde okuyan Cu-

mali, Erdemli'nin dağ köylerinden birinde doğmuş olmasına rağmen, babasının işi sebebiyle Mersin'in merkezinde büyümüştü.

Yurtta aynı odayı paylaşan dört arkadaş, yurt kuralları muvacehesinde uyumlu, ölçülü, problemsiz şekilde yaşayıp gidiyorlardı.

Geniş ve oldukça yüksek tavanlı kantin salonuna giren Musa, nereye oturacağını kestirmek için kapının önünde durarak, etrafına göz attı. Demir aksamlı uzun masalarda çay içip sohbet eden yurt sakinlerine bakınırken, dipte, çay ocağının hemen yan tarafında televizyon seyretmeye dalmış okul arkadaşlarını gördü. Çoğunu tanıdığı yurt arkadaşlarına selam vererek, okul arkadaşlarının bulunduğu masaya gitti ve bir sandalye çekerek yanlarına oturdu, merhabalaştıktan sonra çay ısmarladı ve arkadaşlarıyla birlikte televizyon seyretmeye başladı.

Çayını yudumlayıp, bir müddet televizyon seyreden Musa'nın içinde, pek de aşina olmadığı bir sıkıntı vardı. Kalkıp odaya çıkmakla kantinde oturma arasında tereddüt geçiriyordu. Kendi kendine, "Acaba pinpon masası boş mudur?" diye düşündü. Hareket etmesi halinde içinde ki sıkıntının yok olacağı gibi bir hisse kapılmıştı. O sırada, televizyonda seyrettiği dizi film bitmiş, haberler başlamıştı. Haberlerde yine baş köşeyi anarşik eylemler, bombalamalar, ölüm haberleri, her gün olduğu gibi, siyasilerin birbirlerini suçlayan beyanatları, sıkıyönetim komutanlıklarının bilinmez kaç sayılı bildirileri, sonra, o günlerin gerek ve gerçekleriyle pek alakası olmayan, halkı ilgilendirmeyen, bir sürü saçma sapan haber birbiri ardınca veriliyordu. Odasına gitmekten vazgeçen Musa, masadaki arkadaşlarının haberler üzerine yaptıkları yorumlara katıldı ve bu arada bir çay daha içti. Dışarı çıkmak için masadan kalktığında, akşamın ilk saatlerinden beri ruhunun daralmasına sebep olan sıkıntısından kurtulamamıştı.

Kantinin kapısından dışarı çıkarken, o sırada içeri girmekte olan bir arkadaşı ile selamlaşıp, ayak üzeri konuşan Musa, kapının önünde, ne yapacağını kestiremez bir kararsızlıkla durdu ve temiz havayı birkaç kez derin derin solukladı. Kantin kapısının iki adım önünde öylece dururken, yurdun girişinde bulunan tek katlı müracaat binasının arka tarafında toplanmış konuşan, beş-altı kişilik kalabalığı

gördü. Akşam karanlığında net olarak seçemediği kişilere dikkatlice baktığında, yüzü kendisine doğru dönük olanlardan birinin yurdun ikinci başkanı Yücel olduğunu fark etti. Yanlarına gidip gitmemekte kararsızdı, odasının bulunduğu bloğa doğru yürümeye başladı. Birkaç adım atmıştı ki, arkasından birinin kendisine seslendiğini duyarak durdu ve sesin geldiği müracaat binasına doğru döndü; gür sesle kendisine seslenenin Yücel olduğunu anlamakta gecikmedi. "Musa baba!" (Yurtta sevilen Musa'ya bazı arkadaşları "Baba!" diye hitap ederlerdi.)diye seslendikten sonra, hızlı adımlarla, yanına kadar gelmişti.

"Baba!ne yapıyorsun, yarın imtihanın falan var mı?"

"İmtihan yok, hayrola!" diye cevap vererek Yücel'in sorusunun altında ki sebebi anlamaya çalıştı. Bu arada zarif bir hareketle Musa'nın koluna giren Yücel, sorusunun sebebini açıklamaya koyuldu:

"Sitelerin çocukları geldiler; dün gece komünistler afişe çıkmışlar, bütün semti baştan aşağı afişlemişler. Durumu Ankara Ocağı'na, başkana aktardık, o da afişe çıkmamızı, karşılık vermemizi emretti. Birinci sınıflardan iki ekip hazırladım, birinin başında ben olacağım, işin yoksa ikinci ekibin başına sen geç. Elimizde eskiden kalan bazı afişler var onları kullanacağız."

Akşamın ilk saatlerinden beri içi sıkılan, yapacak bir şeyler arayan Musa aradığını bulmuştu! Duvarlara yazı yazmak ve afiş asmak gibi, genelde gece karanlığında yapılan eylemler hareketlilik ve heyecan demekti. Hava fazla soğuk değildi ve afişe çıkmak için uygun ortam vardı! Musa, tereddütsüz, "olur" verdikten sonra, "Üzerime bir şeyler giyinip geleyim!"diyerek Yücel'in kolundan çıktı ve odasına doğru uzaklaştı.

12 Eylül 1980 öncesi, özellikle büyük şehirlerde, ideolojik gençlik grupları, kontrollerinde olan bölgeleri "işaretlemek!"için afiş ve duvarlara slogan yazma işlemini kullanırlardı. Bu durum o kadar ileri boyutlara varmıştı ki, slogan yazmak bir "sanat" halini almıştı! Meselâ; bölgelerinde yazıya çıkacak olan herhangi bir grup, bir gün öncesinden, slogan yazacakları zeminleri beyaza boyarlar, sonraki gece ise bu zeminler üzerine, ya şablon kullanarak veya bir ressam

titizliğiyle, muntazam yazılarla sloganlarını yazarlardı. O günlerin, riski az olan eylemlerin başında yer alan, duvarlara slogan yazma, afiş asma, bildiri dağıtma gibi eylemlerin kendilerine has bazı kuralları vardı. Genellikle gece karanlığında yapılan ve illegal olan bu tip eylemlerde en büyük risk polise yakalanmaktı. Bunun için, bu tür eyleme kalkışanlar mutlaka gözcü bulundururlar, herhangi bir tehlike anında gözcülerin uyarmasıyla, ara sokaklara kaçarak polisin eline geçmemeye çalışırlardı. Bu tip eylemlerin diğer bir riski ise; karşı gruptan gelmesi muhtemel saldırılardı. Eyleme çıkılırken bu tür saldırılar için de tedbirler alınır, gerekli hallerde, afiş veya yazıya çıkan grup "dolu!" tabir edilen, silahlı muhafızlar tarafından korunurdu. Yazı yazan veya afiş asan militanların biraz uzağında, güvenli bir yerde duran silahlı korumalar, karşı gruplardan gelebilecek saldırılarda caydırıcı veya karşı koyucu unsur olarak, tetikte beklerlerdi.

Siyasi gençlik grupları için, izinsiz pankart asma, bildiri dağıtma, duvarlara yazı yazma, afiş yapıştırma gibi eylemler, militan yetiştirme açısından bulunmaz birer fırsattı! Çok değişik sebep ve saiklerle siyasi gruplara katılan genç insanların fazla beceri istemeyen bu tip eylemlerle "pişmeleri" sağlanırdı. Otoriteye mugayir hareket etmenin anlatılması güç hazzını yaşayan gençlere kendilerini ispat etmeleri için "olgunlaşmalarına!" kapı açılırdı. Ayrıca, böyle eylemlerde, hasbelkader polise yakalanıp, polis baskısından ve sorgusundan geçen, fişlenen acemi militanlar ilerisi için kazanılmış olurlardı.

Afiş yapıştırmak için genelde beyaz tutkal veya ılık suda eritilmiş sütkostik isimli kimyasal madde kullanılır, yapıştırıcı, yapıştırıcı konulan teneke kutular, uzun saplı fırçalar ana materyal olarak belirirdi.

Afiş yapıştırma eylemi her zaman illegal yollardan olmazdı. Bazen vilayetten alınan izinle gündüz saatlerinde, herkesin gözü önünde afiş yapıştırıp bu yolla kamuoyu oluşturmaya çalışırlardı. Musa'da Ülkü Ocakları'na gidip geldiği, ucundan kenarından faaliyetlere katıldığı günlerin birinde böyle bir eyleme katılmış ancak polis tarafından gözaltına alınmaktan kurtulamamıştı! O gün okuldan çıktıktan sonra eve gitmemiş, koltuğunun altına sıkıştırdığı defter ve kitaplarıyla Ocağa uğramıştı. Dernek binasının antresinde hummalı bir çalışma

olduğunu görmüş, bu faaliyetin afiş yapıştırmaya hazırlık olduğunu anlayınca da, kendi isteğiyle eyleme müdahil olmuş, üniversiteli bir gruba katılarak afişe çıkmıştı. Harekete geçmeden önce de, grubu idare eden üniversiteli bir genç Musa'ya afişleri taşıma görevi vermişti. Altı kişilik ekip halinde, Türkiye'deki komünist şiddet olaylarını telin eden ve şiddetin durması için, Ülkü Ocakları adına çağrı yapan afişleri, uygun gördükleri yerlere yapıştırarak, Gürcükapı semtine doğru yürürken Kavaflar caddesinin alt başına gelinince etrafları resmi ve sivil polisler tarafından çevrilerek, durdurulmuşlardı. Grup başkanlarının izinli afiş astıklarını söylemesine rağmen, izin kağıdının aslını ibraz edememesi üzerine, polis afişlerle yapıştırıcıya el koymuş, grubun hepsini gözaltına alarak semt karakoluna götürmüştü. Hayatında ilk defa polisle, karakolla tanışan Musa ilk başlarda biraz korkmuş, biraz heyecanlanmış, ancak gruptaki arkadaşlarının rahat davranışları ve karakolda kimlik tespiti yapan polisin yumuşak tutumu neticesinde üzerindeki tedirginlik ve korkuyu çabuk atmıştı. Zaten, kısa bir telefon muhaberesinden sonra, Ocaktan izin kağıdının aslının getirilmesi üzerine serbest bırakılmışlardı. Daha sonra, görevlerine kaldıkları yerden devam etmişler, işlerini bitirdikten sonra ise büyük bir mutluluk ve gönül rahatlığı içinde Ocağa dönmüşlerdi.

Yukarıda anlatıldığı biçimde, karakolla, polisle ilk defa tanışan Musa'nın yolu, Erzurum'dan ayrılıp, Ankara'ya gidene kadar birkaç kere daha polisten geçecekti. Birkaç defa polis tarafından gözaltına alınan Musa, bunların birinde savcılık tarafından, birinde ise çıkarıldığı mahkeme tarafından serbest bırakılacaktı. Mahkemeye, "sustalı" tabir edilen bıçağı bir kavga esnasında yakalattığı için çıkarılacak, ancak polisin bıçak hakkında verdiği, "Tam olarak çalışmaz, yayı bozuk!" raporu üzerine tutuklanmaktan kurtulacaktı.

Siyasî şiddet olaylarının hüküm sürdüğü yıllarda, "sağcı-solcu" eylemci gençlerin veya eyleme meyilli olanların yolları öyle veya böyle, bir şekilde, birkaç kez emniyet müdürlüğünden, karakollardan, karakolların izbe, pis nezarethanelerinden geçer, bu onları yıldırmak, korkutmak yerine, adeta, "biler" keskinleştirir, o günlerin

gerçekleri ve gerekleri içinde pişirir, iyi birer "inanan" olmalarına yardım ederdi!..

İkinci kattaki odasına çıkan Musa, Kemal'in yattığını sanarak, onu rahatsız etmemek için ışıkları yakmayarak, koridordan gelen aydınlıkla elbiselerinin bulunduğu dolabın önüne geldi. Üzerinde ki elbiselerini çıkarırken, yataklarda kimsenin olmadığını görerek, odanın ışıklarını açtı ve dolaptan çıkardığı, gecenin "ruhuna!" uygun elbiseler giyindi; teyzesinin üniversiteyi kazandığı yıl, elleriyle örüp hediye ettiği boğazlı, siyah kazak, yakaları kürklü mont ve oldukça eskimiş kadife pantolon.

Yücel'in yanına döndüğünde, fırçaların, tutkal dolu tenekelerin ve asılacak afişlerin hazırlanarak müracaat kulübesinin arka tarafına bırakılmış olduğunu gördü. Ekipte kaç kişi olacaklarını sordu. "Beş kişi!"cevabını alınca, bu sefer Yücel'i bir kenara çekerek, "Alet var mı?!" dedi. Musa'nın koluna girerek, bulundukları yerden biraz uzaklaştıran Yücel belinden çıkardığı 7.65'lik tabir edilen tabancayı Musa'ya uzatırken, "Ağzında yok!" diye uyardı. Namlusuna mermi süren Musa, tabancayı beline sokarken, belli belirsiz bir sesle besmele çekti!

Grubun güvenliğinden Musa sorumlu olacaktı!..

Bu arada, Yücel'in belirlediği eylem arkadaşları, yavaş yavaş kantinin önünde toplanmaya başlamışlardı. Musa afişe çıkacağı arkadaşlarından bir-ikisini ismen tanımakla birlikte, hiçbiri ile yakın samimiyeti yoktu. Hemen hepsi, üniversiteye yeni başlamış birinci sınıf öğrencisi olan arkadaşlarını eylemlerinin stratejisini anlatmak, gerekli uyarılarda bulunmak üzere kantine davet etti; çünkü, içinde yaşadıkları günler zor günlerdi! Bir türlü durdurulamayan şiddet eylemleri sebebi ile, bazı şehirlerde sıkıyönetim ilan edilmişti ki bu şehirlerin içinde Ankara'da vardı. Böylesi bir eylemde bile yakalanmak, savcılığa sevk edilmek, tutuklanmak riski taşıyordu. Sıkıyönetim öncesinde bu tip eylemler fazla bir önem arz etmez, yakalanan şahıslar savcılığa sevk edilseler bile, "takipsizlik!" verilerek, serbest kalmaları mümkün olurdu. Gelinen durumu bilen, sıkıyönetim

savcılarının tavırlarının farkında olan Musa, tecrübesiz olduklarını bildiği arkadaşlarını şu cümlelerle uyardı:

"Biliyorsunuz, polislerin yanı sıra, askerlerde devriye geziyor. Gözcülük yapacak olan arkadaşlar çok dikkatli olsunlar. Bir aksilik halinde ara sokaklara doğru dağılalım, eğer tekrar toparlanma imkanı bulamazsak hızla yurda dönelim. İşimizi seri şekilde bitirmeye, kazasız belasız netice almaya bakalım..." Uyarılarına, talimatlarına, bir hayli kalabalık olan kantinin uğultulu ortamında sesini yükseltmek zorunda kalarak devam eden Musa, bir taraftan da, genç ülküdaşlarının gözlerinin içlerine bakarak tepkilerini ölçmeye çalışıyordu. Onlar, soru sormadan, şeyhine teslim olmuş mürit edasında dinliyorlardı. Muhataplarının hallerinden, duruşlarından olumsuz bir tepki almayan Musa'nın gözü genç arkadaşlarından birine takıldı! Diğerlerine göre daha genç ve çelimsiz görünen bu genç adamın üzerinde eski bir ceket vardı. Oldukça serin nisan akşamında çocuğun üşüyeceğini düşünen Musa, gözlerini genç adamın küçük, boncuğu benzeyen, siyah gözlerine dikerek, neden kalın bir şeyler giyinmediğini sordu. Hafif kıvırcık saçlı, esmer, minyon tipli genç adam, beklemediği soru karşısında oldukça mahcup, gözlerini Musa'dan kaçırmaya çalışarak, "Yok ağabey, ben böyle iyiyim, üşümem!" dedi. Musa utangaç gencin üzerine gitmedi; sadece, ilk defa yan yana geldiği, belki de ilk defa gördüğü (Yurtta bine yakın öğrenci kalıyordu. Musa karşısında, iki elini de masanın altında tutan, sevimli simaya sahip genci belki daha önce görmüştü ama, hatırlamıyordu. Ayrıca bu genç kendi bloğunda kalıyor olamazdı eğer kalsaydı mutlaka tanıyacağından emindi.) genç adama ismini sordu.

"Fırat!"

"Güzel isim! Nerelisin?"

"Bayburt."

"Ooo! Hemşehri sayılırız, ben de Erzurumluyum."

"Biliyorum Abi!"

.....

Yurdun ön kapısından çıktıklarında, bir taksi dolmuş durdurarak bindiler ve yurtlarına pek fazla uzak olmayan Siteler semtine doğru yola çıktılar. Araba parasını Musa ödedi. Önceden görev taksimi yapmışlardı. Deri kaban giymiş olan kumral genç yapıştırıcı kovasını taşıyor, Ahmet isimli Rizeli genç, afiş yapıştırma eyleminin vazgeçilmez malzemesi uzun saplı fırçayı, bir diğeri de, gazete kağıdından biraz küçük ebatta ki afişleri ikiye katlamış şekilde koltuğunun altına sıkıştırmıştı. Afişler gündemde olan konuları yansıtmasa da, "acil!" eylemler için iş görme yeteneğine sahipti!

1975 veya 1976 yılında, zamanın cumhurbaşkanı Fahri Korutürk Irak'a resmi bir ziyarette bulunmuştu. Bu ziyareti esnasında, Irak'taki Türkmen nüfusun yoğun olarak yaşadıkları Musul ve Kerkük şehirlerine de uğramıştı. Türk Devleti'nin en büyük temsilcisinin şehirlerine geldiğini haber alan Türkmenler, Cumhurbaşkanı'na büyük sevgi gösterilerinde bulunmuşlardı. Hatta, daha sonra, Türkiye'ye kaçmak zorunda kalan kimi Türkmenler, bu karşılama sırasında, Korutürk'ün içinde bulunduğu araca yüzlerini gözlerini sürdüklerini, Türk Bayrağı ve Cumhurbaşkanlığı forsu taşıyan aracı, sevgi gösterileri arasında havaya kaldırmaya çalıştıklarını anlatmışlardı. Türkmenlerin Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'na böylesine sıra dışı yakınlık göstermelerinden rahatsızlık duyan Irak'ın totaliter ve Arap milliyetçisi rejimi, Türkiye'ye gönülden bağlı olan Türkmenlere, bunu açığa vurmanın faturasını çok ağır ödetmişler, on beş civarında Türkmen lider, olmadık bahanelerle, evlerinden alarak asmışlardı.

İşte bu pervazsız baskı ve zulümlerin Türkiye'de duyulması üzerine, "o günlerin!" Milliyetçi Hareket Partisi ve Ülkü Ocakları Derneği vakit geçirmeden, Irak'taki olaylara tepki göstermişler, Ülkü Ocakları Yurt genelinde afişler asarak ve değişik şehirlerde düzenlediği mitinglerle, konuyu ülke ve dünya gündemine taşımaya çalışmıştı. Ülke geneline asılan afişler çok çekiciydi ve belki de ilk defa insanlara, hemen komşu bir ülkede soydaşlarımızın bulunduğu ve eza, cefa çektikleri, zulme uğradıkları duyuruluyordu. Afişlerde, "Musul ve Kerkük'te zulme son!" ve "Kerkük Türk'tür Türk kalacak!" yazıyordu.

Musa ve arkadaşlarının, solcuların bir gün evvel astıkları afişleri kapatmak için kullanacakları afişler o günlerden kalmaydı. Gerçi afişlerdeki sloganların altında Ülkü Ocakları Derneği yazılıydı ve Ülkü Ocakları Derneği, bir mahkemenin aldığı zorlama bir kararla kapatılmıştı ama, illegal eylem için isimler pek önem taşımıyordu.

O günlerde, ülkücüler açısından en önemli şey olayların gerisinde kalmamalarıydı!...Ülkücüler, başkaları tarafından yaratılan gündemin parçası veya payandası olmazlar, gündemi kendileri belirlerlerdi!..

şiddet olaylarının gemi azıya aldığı günlerdi; insanlar erken saatlerde evlerine çekilişlerdi. Eylem bölgelerinde son bir saattir hiçbir engelle karşılaşmadan, aralıksız çalışıyorlardı. Ortalığın sakin, eylem bölgelerinin merkezden biraz uzak olması işlerini kolaylaştırmıştı. Ellerinde bulunan afişlerin yarıdan fazlasını astıkları halde, herhangi bir polis veya asker devriyesine rastlamamışlardı. Planladıkları şekilde girdikleri her sokak veya caddede, uygun gördükleri duvarlara veya solcuların afişlerinin üzerine kendi afişlerini yapıştırarak yol alıyorlardı. Gruptan bir kişi afişleri ve yapıştırıcı kovasını taşıyor, fırçayı taşıyan ikincisi, seri biçimde afişleri yapıştırıyordu. Eylem grubunun diğer iki elemanı, uygun mesafeden gözcülük görevini ifa ediyorlardı. Grubu sevk ve idare eden Musa ise, afişçilere oldukça yakın durmaya özen göstererek, aynı zamanda koruma görevi yapıyordu. Belirli aralıklarla afişçiler ve gözcüler yer değiştiriyordu. Musa'nın tahminine göre: aynı hız ve ritimle çalışırlarsa bir saate kalmaz yurtlarına dönmüş olurlardı.

Gece ilerledikçe hava sıcaklığı düşmeye başlamıştı. Nisan ayında olmalarına rağmen bozkır ayazı çıkmış, diğer arkadaşlarına göre daha az hareket eden Musa üşümeye başlamıştı. Akşam saatlerinden beri içinden bir türlü atamadığı sıkıntıyla, "Yurda dönünce sıcak bir duş alıp hemen yatmak lazım"diye düşündü.

Siteler semtinde, mobilya imalathanelerinin bitiş noktasında, iki ana caddeyi birbirine paralel olarak bağlayan, yüz metrelik tali bir caddeye girdiklerinde, Bayburtlu Fırat az sayıda kalan afişleri taşıyor, ona göre biraz daha uzun boylu bir diğer arkadaşları, afiş asıyordu. Musa bu tali caddeye girdiklerinde, hemen çaprazlarına

geçmiş, elleri ceplerinde, işlerini dikkat ve titizlikle yapan arkadaşlarını seyrediyordu. Gözcüler yerlerini almışlar, caddenin giriş ve çıkış istikametinde, uygun yerlerde duruyorlardı. Tek tük geçen araçlardan, uzaklarda ki bir gece bekçisinin öttürdüğü düdükten başka hayat belirtisi yok gibiydi. Ayrıca aydınlatmak için konulan lambaların çoğu yanmadığından, cadde oldukça loştu.

Bu dar, loş, kısa caddenin orta yerlerine geldiklerinde, afiş asma sırası kendinde olan, kumral, orta boylu genç adam, caddenin karşı kaldırımında bekleyen Musa'ya seslendi: "Reis! acayip sıkıştım, su döküp geleyim!" Bir an önce kaçmak istiyormuş gibi bekleyen arkadaşına, "Tamam!" diye seslenen Musa, onun koşar adımlarla ve yalpalayarak uzaklaşması karşısında gülümsemeden edemedi. Fırça kullanan arkadaşlarının uzaklaşması sonrasında yalnız kalan Fırat, elinde tuttuğu az sayıdaki afişi beton elektrik direğinin dibine bıraktı ve bir adım ötede ağaca yaslı vaziyete duran fırçayı eline alarak, son yapıştırılan afişin yanında bulunan boşluğa tutkal sürmeye başladı. Fırat'ın tek başına işe devam ettiğini gören Musa, ona yardım etmek maksadıyla yanına gitti.

Nefes nefese tutkalı duvara yedirmeye çalışan Fırat'ın elinden uzun saplı fırçayı aldı ve ondan gidip afiş getirmesini istedi. Musa eline alıp sıkıca kavradığı fırçayı, limon sarısı duvara birkaç kere sürtmüştü ki, bulundukları caddenin geliş istikametinden motor sesi duydu. Duvara paralel, dik duran kolunun üstünden araba sesinin geldiği tarafa baktığında, uzun farlarını yakmış halde bir arabanın kendilerine doğru yürüdüğünü gördü. Gözcüden ıslıkla veya başka bir biçimde uyarı gelmediğinden, aracın gelişine aldırmayarak işine devam etmek için başını tekrar meşgul olduğu duvara çevirdi. İşte ne olduysa takip eden beş-on saniye içinde oldu!..Ardı ardına patlayan, dar ve loş cadde üzerinde yankılanan, gecenin sessizliğini yırtan, parçalayan silah sesleri...

Musa, otomatik olduğu anlaşılan, seri şekilde, peş peşe patlayan silahın sesini duyduğunda, ani bir refleksle elinde ki fırçayı fırlatıp, geriye dönmeye ve elini beline atmaya çalıştı. O sırada ilk iki merminin kendisine isabet ettiğini fark edememişti bile! Kaçacağı, kendine sutre

yapıp siper alabileceği bir yer bulamamış, açığa düşmüştü! Olduğu yerde yüz seksen derece dönmüş, sağ eli belinde ki tabancasının kabzasına sadece değmişti. Tam o esnada da ayağında müthiş, direkt beynine vuran bir acı ile birlikte, sol tarafı üstüne yere düştü. Sanki koltuğunun altında onu ayakta tutan, payanda vazifesi yapan bir dayanak varmışta bu dayanak biri tarafından beklenmedik şekilde çekilip alınmış gibi! Düştüğü yerde, bayılmadan önce hafızasında iki görüntü kalmıştı. Hızla uzaklaşan aracın stop lambalarından loş caddeye yayılan kirli kızıl ışık ve yerde, kaldırımın üzerinde ayakları açık, beli hafifçe kıvrılmış, başı sağ omzuna doğru dönmüş, bacağının biri kasılma ile titreme arasında hareket eden Fırat'ın zayıf, çelimsiz gövdesi!..

Sonra uzun bir sessizlik, karanlık ve boşluk!..

Yerli halkın "Türbe" dediği, Erzurum'da Palandöken dağlarının eteğinde ki ziyaret yerindeydiler. Etraf yemyeşildi. Her yaştan insan renk renk elbiselerini giyinmişler, sümbüllerin, papatyaların boy verdiği açık alanda oturuyorlardı. Abdurrahman Gazi ismiyle bilinen zatın hemen mezarının bitişiğinde ki camiden, genç bir müezzinin okuduğu ezan Musa'nın olduğu yere kadar geliyordu. Musa çocukluk fotoğraflarında kalmış, kısa, askılı, kahverengi pantolonunu giyinmiş, dağ çiçeklerinin, körpe çimenlerin kapladığı alanda koşuşturuyordu; ayağında çok sevdiği rugan, yarım boğazlı botları, anası ile bayram arefelerinde alış veriş yaptıkları sırada Kolsuz Çorapçıdan aldıkları beyaz, boğaz kısmı mavi işlemeli çorapları vardı. Elinde taze, ince bir kavak dalı tutuyor, koşarken ağaç dalını kılıç sallar gibi, havaya boşluğa savuruyordu. Birden annesinin müşfik sesini duydu, "Musa!..Ay oğul Musa!.. Anan ğurban, nereye gidirsen, buraya, yanıma gel!.." Durdu, annesinin sesinin geldiği tarafa baktı. Başında çiçekli yazma bulunan annesi ayakta duruyordu. Boydan, bol emprime elbisesinin etekleri rüzgârda dalgalanıyordu. Elbisesinin bel hizasına kalın gümüş kemer takmıştı. Kemerin büyük tokası güneşte parlıyor, ışıltıları göz alıyordu. Musa bir müddet, tedirgin yüz ifadesi taşıyan annesini seyretti; sonra, cılız sesi ile, boğulur gibi,

kelimeleri telaffuzda zorlanarak, annesine cevap verdi: "Ana Fırat'ı bekliyorum, onu alıp geleceğim!"

Her şey yine kararmıştı. Kulağına bir takım sesler gelse de kendini boşlukta, bir cendere altında sıkılmış gibi hissediyor, bir tarafdan da korku duyuyordu. Zaman zaman beynine Fırat'ın küçük, parlak, canlı, insanı içine çeken gözleri saplanıyor! gözler uzaklaşıp, Fırat ismi, Fırat'ın gözleri hafızasından çıkınca da sıkıntısı, içindeki çekilmeler, korkular artıyordu!..

"Yavaş olun!" Bir başka ses: "Dayan gardaş!Neredeyse geldik!.." Hiç duymadığı, tanımadığı bir ses: "Kasığında kan var, galiba kasığından da mermi almış!.."

Değişik seslere ait, değişik cümleler kulağından giriyor, helezoni, karanlık bir dehlizde uzun bir yol kat ettikten sonra, sanki bir yere çarpıp paramparça oluyorlar, arda kalan kırıntıları beynine ulaşıyordu! Garip şekilde terliyordu! Bazen tarifi mümkün olmayan acılar duyuyor, bazen de duyduğu derin acılardan kurtularak, spiral bir girdabın içinde, boşluğa düşmüş gibi oluyordu. Konuşmak istiyor, etrafındakilere cevaplar vererek derdini anlatmak, hepsinden önemlisi, "Su verin, ağzım, dilim yanıyor!" diye haykırmak istiyor, ama, bir türlü, dili ağzına sığmıyor sanki koca bir et parçası gibi, ağzının içini kaplıyordu. Konuşamamanın, derdini ifade edememenin baskısı ile göğsü sıkışıyor, sonra yine sessizliğe, garip boşluğa gömülüp kalıyordu. Her kendinden geçişinde hafızası ilginç oyunlar oynuyor, yıllar evveline ait, neredeyse unuttuğu simalar, küçük hatıralar beyninin içinde raks etmeye başlıyorlardı:

O kız... lise ikinci sınıfa başladıkları yıl, babasının tayini sebebi ile Erzurum'dan ayrılan o kız!.. Kumral, bukle bukle omuzlarına dökülen saçları, sağ yanağında, gülümsediğinde gonca gibi açılan gamzesi, insana huzur veren, insanı kendine çeken ay gibi çehresi ile o kız... Musa hastaymış! Erzurum'daki evlerinde, gök mavisi saten yün yorgana sarılmış yatıyormuş, o kız ince zarif parmaklarını alnında gezdiriyor... Gülümsüyor, manalı dudaklarının arasından bembeyaz dişleri görünüyor, üzerinde yine o kırmızı, tüylü kazağı

var. Musa mest olmuş vaziyette, ne acı, ne boşluk, ne karanlık!.. Zaman donmuş!.. Coşkunluk dolu bir huzur anı yaşıyor...

Silahlı saldırıya uğradıktan, yarım saat sonra, arkadaşlarının ve olay yerine gelen polisin çabaları sonucunda, yoldan çevrilen bir taksinin arka koltuğunda, bir ara şuuru açılan, başlarına gelen hadiseyi hatırlayan Musa, ayağında hissettiği acı içinde, hırıltılı bir sesle Fırat'ı sordu. Yine tanıyıp, çıkaramadığı birinin, "Merak edilecek bir şey yok, iyi çok iyi!" demesinin ardından, "Ben nasılım, yaram ağır mı?" diye sormak istediyse de, şuuru tekrar bulanıklaştı, dili yine ağzında şişer gibi oldu ve tekrar kendinden geçti. Çok kan kaybetmişti.

Komünistlerin arabadan açtıkları ateşte ilk mermiler Musa'ya isabet etmişti. İlk mermi kasığından girerek vücudunda kalmış, ikinci mermi baldır nahiyesinden girerek, kemiğe rastlamadan, yumuşak dokuyu parçalayarak ön taraftan dışarı çıkmış, büyük şans eseri ana damarlara zarar vermemişti. Üçüncü ve son mermiyi ise, tam dönmek, elini silahına atmak isterken, ayak bileğinin eklem noktasından almıştı. Bu mermi bilek kemiğine çarpıp eklem noktasını parçaladıktan sonra kemiğine saplı vaziyette kalmıştı. Zaten, Musa'yı bir anda yere yıkan, şok yaşamasına, belki de, bayılmasına sebep olan bu son mermi olmuştu. Ayak bileğinin parçalanmasına, meydana getirdiği acının aklını başından almasına yol açan üçüncü mermi başına daha çok şeyler açacaktı!

Vurulalı iki saati geçmişti. Ankara Hastanesi Acil Servisi'nde, üzerine konulduğu tekerlekli bir sedye ile bir o tarafa bir bu tarafa götürülüp duruyordu. Kolunda serum, ağzına takılmış oksijen maskesi olduğu halde, yarı baygın, ilk işlemleri devam ediyordu. Etrafında bulunan insanların, telaşlı, tedirgin, bazen yükselen seslerini kısmen duyuyor, neler olduğunu anlamak için çabalıyordu. Birileri acele ile, "Röntgene, hemen röntgen odasına!" diye, hızlı hızlı söylenirken, sinirli bir sesin, "Daha neyi bekliyorsunuz?" şeklindeki söylenişine, bir kadının, "Hocayı bekliyoruz; haber verildi..." diye cevaplaması birbirine karışıyordu. şuuru bir açılıp bir kapanan Musa, o hengame içinde bir ara yurttan oda arkadaşı Cumali'nin sesini duyar gibi oldu. Baş ucunda duran Cumali, tok ama yalvarır bir ses tonuyla

hiç durmadan konuşuyordu: "Dadaş! Bir şeyin yok, az kaldı şimdi ameliyata alacaklar... Sözünü unutma daha Erzurum'a gideceğiz... Aslan gibisin Maşallah!.." Cumali'nin yüreklendiren, "hal"e destek olan lafları derinden, bin bir türlü sesin kol gezindiği bir dehlizden gelir gibiydi!

Musa, kasığındaki merminin çıkarılması ve ayak bileğine saplanan merminin verdiği hasarın giderilmesi için ameliyathaneye alındığını hayal-meyal hatırlıyordu. Narkoz verilmeden önce, göz aralığından algılayabildiği; küçülen, büyüyen, renk değiştiren cılız ışıklardı. İç kanamadan bahseden birileri hareket halindeydiler. O insanlardan tek hatırladığı, uzun boylu birinin etrafına yağdırdığı emirlerdi. Çok geçmeden de hafiflediğini hissetmiş, sanki yer çekimi kuvvetini yenerek, uçmaya başlamıştı!

Vurulduktan sonra geçirdiği ilk ameliyat sonrasında, kendine gelmeden önce, şuuru açılmaya başladığında, uyku ile uyanıklık arası gördükleri oldukça tuhaftı: Erzurum'daki evlerinin önünü, yolun karşısından, köşede ki bakkal Mustafa'nın dükkanının hemen yan tarafından seyrediyordu: Evleri tamir edilmeden evvelki halinde, sıvasız dış duvarların arasına ilk yapıldığında konulmuş kalaslar görünüyor. Evin çift kanatlı giriş kapısının önünde babası oturuyor. Oldukça genç görünen Besim Bey, bir tahta sandalyenin üzerinde ayak ayak üstüne atmış; üzerinde lacivert, yelekli takım elbisesi var. Kehribar ağızlığından sigarasını içiyor. Uzaktan, hayranlık içinde babasını seyreden Musa, nereden geldiği belli olmayan davul-zurna sesi ile irkiliyor. Oğlu ile göz göze gelen Besim Bey, ani bir hareketle oturduğu yerden kalkıyor, ceketini çıkarıyor, dişlerinin arasında tuttuğu ağızlığını bırakmadan, başlıyor tek başına bar oynamaya. Musa, babasının hareketlerinden, büyük bir zarafetle yaptığı figürlerden baş barı oynadığını hemen anlıyor. Büyük bir arzu ile babasının yanına gitmek, onun havada daireler çizmekte olan elini tutmak, onunla birlikte bar oynamak istiyor. Tam o esnada babası ile tekrar göz göze geliyorlar. Besim Bey oğlunun içinden geçenleri anlamış gibi, aniden sert bir yüz ifadesi takınıyor, hışımlı, sinirli bir tavırla elini kaldırarak gelmemesini işaret ediyor. Babasında çok az

gördüğü bu hal karşısında oldukça şaşıran Musa, bir süre babasının kızgın yüzüne baktıktan sonra, "Yüzü niye bu kadar beyaz!" diye düşünüyor. Sonra, birden bire, bütün sahne gözünün önünden çekilirken, bu sefer içinde kaybolduğu, mana vermekte zorlandığı bir renk cümbüşü başlıyor. Kimi geometrik, kimi düzensiz renkler birbirlerinin ardı sıra, geçit töreni yapar gibi geçip gidiyorlar...

Şuuru tam olarak açılmaya, kendine gelmeye, nerede olduğunu anlamaya çalıştığında ise, günlerce çölde kalmış gibi içi yanıyordu. Dayanılması mümkün olmayan su içme arzusu ciğerlerini kavuruyordu.

Aylarca, her boyutunu, her "derinliğini!" yaşamak zorunda kaldığı ayağındaki ağrılar yine nüks etmiş gibiydi. Yatağın içinde, tekrar huzursuz şekilde dönen Musa, bir müddet sonra, başına çektiği yorganı geriye doğru attı, kalkıp yatağın içinde oturdu. Odanın içi oldukça serin olmasına rağmen, bütün vücudunu ateş basmış, avuçları terlemiş, ağzının içi kurumuştu. Usulca yataktan indi, terliklerini giyinmeden, çıplak ayakla mutfağa geçti. İki bardak, kana kana soğuk su içtikten sonra, eşinin yemek yaparken kullandığı küçük tahta masanın yanındaki tabureye oturdu. Boş gözlerle duvardaki rafa, rafın içine özenle dizilmiş, bazıları bakır sahan ve tencerelere baktı. Bir gün önce erkenden kalkmış olmasına rağmen, son bir saat içinde yaşadıkları, hissettikleri, duydukları uykusunun tamamen kaçmasına yetmişti. Bir türlü oturduğu yerden kalkamıyor, yatağına gidemiyordu. İç sıkıntısı ile birlikte beynine takılan Fırat ismi, Fırat'ın boncuk gibi siyah gözlerinin cezbedici parlaklığı sanki bütün mecalini alıp götürmüştü. İçinde bulunduğu ruh halinden kurtulmak ister gibi, gözlerini kapatıp bir müddet öyle kaldıysa da, Fırat'ın gözlerinin "yakıcılığının!" ruhunun derinliğinde meydana getirdiği yıkımdan kendini kurtaramadı.

Fırat, olay akşamı, açılan ilk ateş esnasında başına ve omzuna aldığı iki mermi ile şehit olmuştu. Musa bu acı gerçeği öğrendiğinde olayın üzerinden epey bir zaman geçmişti. Fırat'ın şehit olduğunu söyledikleri gün, ayak bileğinden ikinci ameliyatı olmuş, ameliyathaneden çıkarılarak odasına getirilmişti. Hastane odasında sıra ile

nöbet tutan arkadaşlarından iki kişi ile birlikte yurttan oda arkadaşı Cumali'de vardı. Kasığı ve baldırındaki mermi yaraları, yapılan müdahaleler neticesinde iyileşmeye yüz tutmuşlardı. Asıl problem ayak bileğine aldığı merminin meydana getirdiği de formasyondu; merminin çarpma hızından parçalanan kemikler, hem müthiş acı çekmesine sebep oluyor, hem de yara kapatılamadığından kaynaması için alçıya alınamıyordu. Yarayı kapatmak, ayak bileğini alçıya almak adına, o gün, lokal anestezi uygulamasıyla ikinci defa ameliyata alınmış, kırık kemiklerin belli bir formasyona kavuşmaları için platin çivi ile ayak bileği düzeltilmeye çalışılmıştı. Ameliyattan çıktığında ayağı uyuşuk olduğu için ağrı duymuyor, arkadaşları ile, yatağında sohbet ediyordu. Laf döndü dolaştı yine olay akşamına ve olayın vuku bulduğu ana geldi. Lafın geldiği noktadan rahatsız olan Cumali, konuyu değiştirmek için araya başka şeyler sıkıştırmaya, şakalar yapmaya çabaladıysa da Musa onun çıkışlarına, çabalarına aldırmayarak, "Fırat nasıl, kalktı mı?" diye sordu. Gerçi kendine geldiğinden beri her fırsatta Fırat'ın durumunu öğrenmeye çalışmış, her seferinde, "İyi, merak edilecek bir şey yok, yakında kalkar!" şeklinde müphem cevaplar almıştı. Bu sefer öyle olmadı! Fırat'ın durumunu sormasının akabinde, oda da kısa bir sessizlik olsa da, o sırada yatağının ayak ucunda dikilen Cumali cebinden çıkardığı ellerinden birini, yatağın demir aksamından güç almak ister gibi, uzatarak sıkıca kavradı, ve gözlerini Musa'dan kaçırmaya çalışarak, durgun, kısık bir ses tonu ile: "Gardaş!" dedi, bir an durdu, yutkundu, sesi daha da tizleşti, "Fırat'ı kaybettik; olay sırasında şehit oldu, Allah rahmet etsin, vatan sağ olsun!" dedi ve bulunduğu yerden, yüzü bir anda kireç gibi olan Musa'nın başucuna gitti

Cumali'nin söylediklerini idrak ettiğinde içi titreyen Musa'nın rengi atmış, beyaz nevresimin üzerinde tuttuğu ellerini yumruk yaparak, alabildiğine sıkmıştı. Odasının duvarlarında gözlerini boş boş gezdirdikten sonra, kendini tutamayarak ağlamaya başlamıştı. Büyük bir üzüntüye kapılmış, korumakla mükellef olduğu genç insanı kaybetmenin hüznünü, acısını, ezikliğini alabildiğine yaşamıştı. Onun haber karşısında yıkıldığını gören Cumali yatağının kenarına

oturmuş, elini başına uzatarak teselli etmeye çalışıyordu. Diğer arkadaşları da anın hüznüne, acı haberin yarattığı havanın ağırlığına kendilerini kaptırmışlar, gözyaşlarına hakim olamayarak, Musa ile birlikte ağlamaya başlamışlardı. İçlerinde metanetini tek bozmayan Cumali ağlamanın bir boşalma, rahatlama yaratacağını bildiğinden, müdahale etmek, teskin edici sözler söylemek yerine, olay sonrasında meydana gelenleri anlatmaya devam etti:

"Büyük bir kalabalıkla hastanenin morgundan aldık ve kortej halinde yürüyerek yurdun önüne getirdik, sonra tekbirler, tehliller arasında memleketine gönderdik. Birçok arkadaşımız cenaze ile Bayburt'a gittiler, orada toprağa verildi! Allah rahmet eylesin.

Ben görmedim ama, gören arkadaşlar anlattılar. Başından aldığı kurşun şakağından girmiş; merminin girdiği yerden ince bir kan sızıntısından başka bir şey yokmuş ve yüzünde hafif bir pembelik ile tatlı bir gülümseme varmış!.."

O günlerde genç insanlar, kendileri gibi genç insanların ölümlerine, cenaze törenlerine, cenazelerini taşıyan "soğuk" ve soluk renkli cenaze arabalarına alışmışlardı! Ölüm o günlerin olmazsa olmaz figürlerinden, "renklerinden" ve gerçeklerinden biri haline gelmişti. Gencecik bedenler bir bir devrilip gidiyorlar, pusularda, baskınlarda, gece karanlığında terk-i dünya ediyorlardı. Onmaz bir ateş vatanın her tarafına düşmüş, ateşi söndürmekle görevli olanlar ortalıklarda görünmüyorlardı! Ölüm o günlerde sanki bir "silah!" halini almıştı. Genç insanların ölümü tatmış bedenleri, birileri tarafından "silah" olarak kullanılıyor, "büyümenin!" bir göstergesi sayılıyordu! Ölümü, "âsude bir bahar ülkesine girer" gibi kabullenen genç insanlar, henüz yaşamanın ve yaşatmanın faziletinin farkında değillerdi çünkü; o günlerde, ölende öldürende kutsanmış sayılıyordu!..

O günlerin gerçeklerini, bütün çıplaklığı ile yaşayan Musa Fırat'ın öldürülmesine çok üzülmüştü. Onu en çok üzen ve yıkan şey ise; boncuk gözlü, saf, fakir, (Zaten o günlerde zengin çocukları bu savaştan muaf tutulmuş gibiydiler!) çelimsiz, geleceğe ümitle bakan, Anadolu'nun ezilmiş çocuğu Fırat'ı saldırı esnasında koruyamaması idi. Oysa koruma görevi kendisine aitti ve görevini her ne pahasına

olursa olsun yerine getirmeliydi. Gerçi, kimseye olay sonrası, hesap vermeyecekti, ama ya vicdanı!..Ya o boncuk gibi siyah parlak gözler... Ya o yerde, pis, tozlu kaldırımda titreyen bacak!..

Musa Fırat'ın vefat haberinden çok etkilenmiş, aşırı üzüntüye kapılmıştı. Onun o halini gören Cumali bir an meşum haberi verdiğinden dolayı pişman olmuştu. Sessiz, içini çeke çeke ağlayan Musa ayağını, ayağında anestezinin kaybolmaya yüz tutmasıyla yeniden başlayan ağrılarını unutmuş, içini kaplayan sıkıntı ve üzüntü ile gözyaşlarını sildi ve kendisi ile aynı duyguları yaşayan arkadaşlarından yalnız bırakmalarını istedi. Durumu anlayan Cumali diğerlerine başı ile "Çıkalım" işareti verdi. Onlar çıktıktan sonra ise, nevresimi başına çeken Musa, hayatının en ağır, en çileli, en zor birkaç saatini geçirdi! Kah kaybettiği Fidana! ağladı, kah kendini suçladı, kah baskın yaparak Fırat'ı şehit edenlere lanetler yağdırarak, intikam yeminleri etti...

Yanında oturduğu masadan destek alarak ayağa kalkan Musa buz gibi olmuş çıplak ayaklarına aldırmadan, yaşaran gözlerini elinin tersiyle sildi. Fırat'ı, Fırat'ın kaldırımda ki son halini her hatırladığında olduğu gibi, yine perişandı. Başbuğ'un vefat ettiği haberi ile yaşadığı üzüntü de eklenince ruh hali iyiden iyiye sıkıntılı hal almıştı. Hiç aklında olmamasına rağmen, canı müthiş sigara içmek istiyordu; oysa yıllar önce, oğlu doğduğu günlerde sigarayı bırakmıştı. Mutfaktan çıkıp, eşinin her zaman misafir için bulundurduğu sigaralardan almayı düşündü. İradesi dışında hareket ediyor gibiydi. Misafir odasının orta yerinde, sehpanın üzerinde, annesinden yadigâr kalan gümüş sigaralığa uzandığında, mahalle camisinin yaşlı müezzininin, saba makamında okuduğu sabah ezanını neredeyse bitirmek üzere olduğunu fark etti.

"Esselâtu hayrun..."

Sigara elinde tekrar mutfağa dönüp kibrit aramaya başladı; kibrit bulamayınca da ocak çakmağı ile tüp gazlı ocağı, ondan da sigarasını yaktı, ilk nefeste dumanını alabildiğince içine çekti. Epey zamandır sigaranın etkisinden uzak olduğundan, ciğerinde acı bir yanma hissetti ve aceleyle dumanı dışarı atmaya çalıştıysa da, kısa bir öksürük krizinden kendini kurtaramadı. Bu kısa krize rağmen

sigarayı söndürmeyerek mutfaktan çıktı ve salona geçerek, yine sedire, pencere kenarına oturdu

Acılarla dolu günlerin, hatırlanması bile insana yük olan kötü anların tesirini üzerinden atamayan Musa zor saatler geçiriyordu. Pencere kenarında, tadını alamadığı, ciğerini rahatsız eden, ağzının içinde pis bir tat bırakan sigaradan bir nefes daha çekip yukarı doğru üflerken, gözü ahşap tavanda duran çengelli vidaya takıldı. Yüz hatları gerilen, dudakları büzülen, kaşları çatılan Musa kıstığı gözleri ile, tavana monte edilmiş vidayı seyre daldı! Keskin bir bıçak gibi gözlerine saplanan çengelli vida ona neler hatırlatmıyordu ki...

Yaralandıktan sonra getirildiği Erzurum'da tedavisi sürerken, bir yıl kadar oturduğu, yattığı sedir ve tavandaki çengelli vidaya mahkum, yatalak hayat sürmek zorunda kalmıştı. Ayak bileğinin eklem noktasından, 9 mm'lik mermi ile yaralanan Musa, Ankara'da iki defa ameliyat olmuştu. Ayağı ancak ikinci ameliyattan sonra alçıya alınabilmiş, o zamana kadar da yara açık kalmıştı. Hastanede iki ay büyük acılar çekmiş, zorluklar yaşamıştı. Hele Fırat'ın şehit olduğu haberini aldıktan sonra, her gün kahrolmuş, gizli gizli gözyaşı dökmüştü. Gerçi teşkilattan ve yurttan arkadaşları hiç yalnız bırakmamışlar, nöbetleşerek yanında kalmışlar, acısını, ıstırabını dindirmek için ellerinden geleni yapmışlardı, ama hiç bir şey yüreğinde ki acıyı dindirmeye yetmemişti. Hele annesinin haber alıp, Ankara'ya hastaneye gelmesi, onunla ilk karşılaşmaları dramatik sahnelere sebep olmuştu. Ağlayarak oğlunun boynuna sarılan Emine Hanım, yorgun, süzülmüş, üzüntüsünden daha yaşlı görünen hali ile oğlunu vuranlara kargışlar yağdırmıştı. Durup durup oğluna sarılmış, yalarcasına, ayağa kalkamayan Musa'nın yüzünü gözünü öpmüş, Erzurum şivesiyle beddualar yağdırmıştı.

"Oğul! Seni veren Allah'a gurban olim! Sene gurşun atanların elleri gırıla! Allah onlari gahrede. Vurucuların ohlarına (oklarına) geleler! O kafirler zalımların gurşunlarına rasgeleler! Ne istediz balamdan ermeni oğlu ermeniler!.."

Amcası ve kız kardeşi ile Ankara'ya gelen annesini geri göndermek için oldukça uğraşmıştı. Oğlunu hastanede bırakıp dönmek

istemeyen Emine Hanım, ısrarlara aldırmayarak, Musa'nın yanında kalmak istiyordu. Neden sonra, amcası, doktoru ve arkadaşlarının yardımlarıyla, Emine Hanım dönmeye ikna edilmişti. Annesi ve kız kardeşi Erzurum'a döndükten sonra, bir müddet daha hastanede kalan Musa, sıkıldığı, çok acılar çektiği hastaneden taburcu olmak istemiş, doktorların izin vermeleri üzerine de, arkadaşlarının temin ettikleri ambulansla yurda, yurttaki odasına dönmüştü. Ayağı alçıdaydı ve ihtiyaçlarını oda arkadaşlarının yarımıyla gideriyordu. Sonra bir gün, ziyaretine gelen Erzurumlu öğrencilerden biri, "Niye Erzurum'a gitmiyorsun? Hem evde istirahat eder, hem de Araştırma Hastanesi'nde tedavine devam edersin. Bir düşün, eğer istersen uçakla göndeririz." demişti. Annesi için de iyi olacağına kanaat getiren Musa bu fikre sıcak bakmış, yurt başkanının da uygun görmesi üzerine, Erzurumlu bir öğrenci arkadaşının refakatinde, uçakla Erzurum'a dönmüştü.

Bindikleri uçak Erzurum Havaalanı'na gelince görevliler ve refakatçisinin yarımıyla uçaktan indirilen Musa, aprona kadar girmiş yüzlerce genç insanı karşısında gördüğünde, oldukça heyecanlanmış, garip bir gurura kapılmıştı. Karşılamaya gelen ülkücüler, slogan, alkış ve ıslıklarla, "Hoş geldin!"diyorlardı. Terminal dışında, ambulansa bindirilirken, belki yüz kişi ile tokalaşıp öpüşmüş, Ülkü Ocakları'ndan yapılan jest karşısında duygulanmış, gözlerinin yaşarmasına engel olamamıştı. Uzun bir araç konvoyu ile evlerinin önüne geldiklerinde, tekrar "geçmiş olsun" dileklerini kabul etmiş ve Ülkü Ocağı'nın ileri gelenleriyle birlikte evine girmişti. Eve dönmesine en fazla annesi sevinmiş, her fırsatta oğluna sarılan Emine Hanım, kavuşmanın verdiği sevinçle ne yapacağını bilmemiş, "Oğul! Allah seni bana bağışladı, Ankara'nın adı batsın! Bir daha seni oralara göndermem." demeye başlamıştı.

Erzurum'a döndüğü ilk günler, ayağında bitip tükenmek bilmeyen ağrılara rağmen güzel geçiyordu. Eş, dost, akrabalar ziyaretine geliyorlar, geçmiş olsun dileklerini sunuyorlardı. Bir süre sonra ziyaretçi sayısında azalma olsa da Ocak yöneticileri hiç aksatmadan akşam üzerleri gelip gece yarısına kadar Musa'ya eşlik ediyorlar, bu oturmalarda iddialı satranç partileri, tavla partileri düzenleyerek canı-

nın sıkılmasının önüne geçmeye çabalıyorlardı. Tabii, bazı akşamlar, memleket meseleleri üzerine uzun sohbetler de yapılıyordu.

Ayağını yere basamayan Musa, sedirde, ayağının altına konulan yüksekçe bir yastık olduğu halde, yatıyor, misafirlerini öylece karşılıyordu.

O günlerde, ülkücülüğün temel hasletlerinden olan vefa ve acıların paylaşılması dumura uğramamış, küçük hesaplara kurban edilmemişti!..

Günler sonra ayağındaki alçının alınması amacı ile hastaneye, arkadaşları tarafından götürüldüğünde, arzulamadığı haber ve istekle karşılaştı! Alçı alındıktan sonra ayağını inceleyen doktor, Ankara'da geçirdiği operasyonlarla ilgili bazı sorular sordu. Aldığı cevaplar doktorun yüzünü değiştirdi. Doktorun endişeli tavrı karşısında Musa da endişeye kapılmış, şikayetlerini belirterek neler olduğunu anlamaya çalışmıştı. Sorularına kaçamak cevaplar veren doktor, birkaç pozisyonda çekilmiş röntgenlerini görmek istedi. Doktorun istediği röntgenler çektirildi ve incelemesi için götürüldü. Sedyenin üstünde sonucu bekleyen Musa'yı tekrar görmek isteyen doktor, ayağını incelemekle beraber, arkadaşlarına öğleden sonra hastayı tekrar getirmelerini istedi. Beklenmeyen bir sonuçla karşı karşıya kaldığını anlayan Musa'nın morali bozulsa da, arkadaşlarının telkin ve tesellileri neticesinde biraz rahatladı.

Öğlen sonrası tam bir konsültasyondan geçti. Bölüm başkanı bir profesör ve iki doktorun katıldığı muayenesi sonucunda, vakit geçirilmeden tekrar hastaneye yatmasına ve yeni bir ameliyata karar verildi. Konsültasyona katılan profesör, Ankara'da yapılan müdahaleyi yetersiz ve yanlış bulmuş, ayağın bu şekilde bırakılmasının istenmeyecek sonuçlar doğuracağına kanaat getirmişti.

Söylenenlere psikolojik hazırlığı olmayan Musa, doktorların kararına istemeyerek rıza gösterdi. Hastaneleri, özellikle hastanelerin kendine has kokusunu sevmiyordu. Akşam olup da hareketlilik bittikten, ortalık sakinleştikten sonra, yatağa mahkum şekilde yalnız kalmaktan nefret ediyordu. Hele bazı geceler, vurulduğu olayı hatırlıyor, Fırat'ın yerdeki hali, titreyen bacağı gözünün önüne geliyor,

bu da içinin daralmasına, boğuluyor gibi olmasına yetiyordu. En fazla nefret ettiği şey ise, aynı odayı paylaştığı kimi hastaların beyaz nevresimlerini başlarına çekerek yatmalarıydı! Gecenin bir saatinde uyandığında, başına nevresimi çekerek yatan hastanın Fırat olduğu zehabına kapılıyor, üzüntü ve keder içinde, beyaza boyanmış hastane geceleri zehir oluyordu.

Tekrar hastaneye yattığının üçüncü günü, oldukça uzun süren bir ameliyat daha geçirdi. Ameliyat genel anestezi ile yapıldığından, kendine geldiğinde, ayağının çelik bir kafes içine askıya alındığını gördü. Baygınlık halinde sağa-sola dönmemesi için ise yatağına sıkıca bağlanmıştı ve başucunda uyanmasını bekleyen annesi dualar ediyordu.

Bu ameliyat sonrası bir müddet hastanede kalan Musa'ya katiyen yere basmamak ve ayağını askıda tutmak şartıyla, evine çıkmasına izin verildi. Ocaktan arkadaşlarının yardımı ile eve geçtiğinde, kafesteki ayağını askıda tutmak için, yatacağı sedirin tavan hizasına, dayısının oğlu çengelli vida taktı. Böylece, iki taraflı olarak ayağını askıya alan Musa için zor günler, daha zor saatler başlamış oldu. Çelik kafes içinde, hareket etmemeye teksif edilen ayağının verdiği sınırlar içinde yaşamaya başladı. Evde başka erkek olmadığından, annesi ve kız kardeşinin yardımlarıyla ihtiyaçlarını giderebiliyor, bu durum da Musa'ya ağır geliyor, sıkılmasına, bunalmasına sebep oluyordu.

Evde, hareketsiz, kendi ihtiyaçlarını kendi görmekten uzak yattığı günler ilerledikçe, sinirli, her şeye bir bahane bulan, istekleri gecikti-ğinde bağırıp çağıran, çevresini kırıp döken bir insan olmuştu. Siniri yatıştığında muhatabının gönlünü almaya çalışsa da, bir müddet sonra aynı hareketlerde bulunmaktan, kırıcı olmaktan geri duramıyordu. Psikolojisi bozulmuş, duygusal gerilimler yaşıyordu.

Dışarı çıkamayan, zaruri ihtiyaçları haricinde yattığı yerden kalkamayan Musa ülke gündeminden kopmamaya çalışıyordu. Elinden geldiğince, ülkenin içinde bulunduğu siyasi şartları yakından takip ediyordu. O yıl yaz aylarında bile, şiddet olayları, sıkıyönetime rağmen, şirazesinden çıkmıştı! Bazı şehir ve kasabalarda devlet otoritesi

yok olmuş, neredeyse komünist fraksiyonlar buraların denetimlerini ellerine geçirmişlerdi. Ziyaretine gelen arkadaşlarıyla olayları değerlendiren, son gelişmelere dayanarak tezler üreten Musa, bir iç savaşın kaçınılmazlığına inanıyor, bunun için hazırlıklı olmanın gereği üzerinde duruyordu.

Ankara'dan döndüğünden beri, oradaki arkadaşları ile pek fazla irtibatı kalmamıştı. Evde telefon olmadığından, kimse ile konuşamıyor, yalnızca birkaç yakın arkadaşı ve yurttan oda arkadaşlarından ikisi ile, aralıklı da olsa, mektuplaşıyordu. Ayrıca, Ocak vasıtasıyla, Ankara'dan selam gelip gidiyordu. O günlerde Ankara ile alakalı olarak Musa'yı mutlu eden tek olay, Ülkü Yolu olarak isim değiştirmek zorunda kalan Ülkü Ocakları Genel Başkan Yardımcısı'nın Erzurum'a geldiğinde evinde ziyaret etmiş olmasıydı. Dernek faaliyetleri için Erzurum'a uğrayan Başkan, kalabalık bir arkadaş grubu ile gelmiş, halini, hatırını, bir isteği olup olmadığını sormuştu. Bu yakın ilgiden oldukça hoşnut olan Musa, duygulanmış, başkana bir isteği olmadığını, Ocaktan arkadaşlarının her şeyi hakkıyla yaptıklarını söylemişti. Bunun üzerine, Başkan moral verici, yüreklendirici sözler sarf etmiş, en kısa zamanda Ankara'da aralarında görmeyi temenni ettiklerini belirtmişti.

Yanına kül tablası almayan Musa, boğazını yakan, ciğerlerini rahatsız eden sigaranın küllerini avucuna biriktirmişti. Son bir nefes çekip dumanı dışarı bıraktı ve yerinden kalkarak, avucundaki külleri ve sigara izmaritini, iyice sönmeye yüz tutmuş sobanın içine attı. Tekrar sedire geçerek, pencere kenarına yerleşti. Koltuğunun altına aldığı mindere yaslanarak pencereye uzanıp, sıkı sıkıya kapatılmış perdeyi açarak, evinin önünde ki caddeyi seyre koyuldu. İç lambaları yanan, boş bir belediye otobüsü, belki de sefere geç kalmış olmanın telaşıyla, oldukça hızlı biçimde, evin camlarında hışırtı bırakarak geçip gitti; ardından açık renkli bir otomobil. Sonra, karşı kaldırımda, elinde baston, başında takke bulunan yaşlı, sakallı adamı gözleriyle takibe aldı. Koyu renk paltolu, yaşlı adam ağır aksak adımlarla, ana caddeye doğru yürüyerek gözden kayboldu. Yaşlı adamın geçip gitmesiyle cadde boşalmış ve sessizliğe bürünmüştü. Hareketlilik

görünmeyen, alaca karanlık caddeye bakan Musa, içinden, "Ortalık, tıpkı 12 Eylül sabahına benziyor!" diye geçirdi.

12 Eylül Askeri Darbesi olduğu gün, nisan ayından beri çekmekte olduğu yarasının esiri olmaktan henüz kurtulamamıştı. Son olarak geçirdiği ameliyatın akabinde her ay kontrol için hastaneye gidiyordu ama ayağındaki kafes çıkarılmamış, dolayısıyla askıdan azat olamamıştı. Zaten doktoru kafes alındıktan sonra bile uzun müddet ayağını basmaya müsaade etmeyeceğini söylemişti. Kafes alınsa bile fizik tedavi, masaj ve özel egsersizlerle tedaviye devam edileceğini biliyordu. Darbeden birkaç gün önce yine kontrole gitmiş, ayak bileğini inceleyen ve çekilen yeni röntgene bakan doktorun, "Her şey iyi gidiyor, İnşallah yakın zamanda umduğumuzdan iyi netice alacağız, biraz daha sabret." demesi üzerine moral bularak eve dönmüştü. Darbeden bir gün önce ise doyasıya uyumuştu. Son zamanlarda ayağındaki ağrıların hemen hemen yok olması üzerine rahat uyuyabiliyordu; vurulduğu günlerdeki uykusuzluk sıkıntısından kurtulmuştu. Artık genelde, sabaha kadar oturuyor, akşama kadar da yatıyordu. Misafirleri varsa onlar gittikten, ev halkı yattıktan sonra, sabahın ilk ışıklarına kadar kitap okuyor, kitapların dünyasında zamanı öğütmenin ve teselli bulmanın rahatlığını yaşıyordu. Ankara'da olduğu yıllarda hercümerç içine düşmüş, okulun, mücadele hayatının getirdikleri sebebiyle kitaplardan, kitapların büyülü dünyasından, istemeden de olsa, bir nebze uzaklaşmıştı. Son zamanlarda, yakın tarihe ait hatıratlara merak salmış, Ocaktan arkadaşlarının temin ettikleri bu türden kitaplarla zaman geçirir olmuştu.

O günlerde, önlenemez! şiddet: insanları kitaplardan, kültürden, düşünce üretmekten alıkoymaya başlamış, büyük iddialarla yola çıkan insanları dar çerçeveli, slogan boyutunda kalan, düşünmekten, sorgulamaktan, irdelemekten uzaklara götüren bir yapıya kurban etmişti. Heyecanların ve duyguların ön plana çıkmasıyla beyinlerde meydana gelen sabitlik, saplanmışlık, büyük iddiaların bir nevi dumura uğramasına yetmişti. Nice kabiliyetli, nice harika beyinli, nice güçlü iradeli genç insanlar, günün "sihri!" içinde, "saldırı ve savun-

ma!" planları arasında, olmaları gereken yerlerden, olmaları gereken mevzilerden, farkına bile varmadan uzaklaşıp gitmişlerdi...

Darbe gününü ta akşamın ilk saatlerinden beri çok iyi hatırlıyordu. O akşam, baba dostu bir adam ailesi ile birlikte ziyaretine gelmişti. Onlar gittikten sonra, annesinin yardımıyla, odanın orta yerinde banyo yapmıştı. Evin giriş katında bulunan banyoya inmesi zor olduğundan, bu zaruri ihtiyacı için şöyle bir çözüm bulmuşlardı: Odanın ortasına serilen büyük bir muşamba ve leğen, ayrıca plastik tabure banyo yapmasına yetiyordu. Kardeşinin hazırladığı sular leğenin yanına getiriliyor, Musa leğenin içindeki tabureye oturduktan sonra, çelik muhafazalı ayağını leğenin dışında tutarak, annesinin yardımıyla banyosunu yapıp yatağına geçiyordu. Oldukça zahmetli ve yorucu banyo seansları Musa'ya hareketli saatler yaşatıyor, rahatlayıp gevşemesine sebep oluyordu. O akşamda banyosunu yapıp, sedire geçtiğinde, yattığı yerden, banyo malzemelerini toparlayan annesini bir müddet seyretmiş, çocukluğu sıkıntı içinde geçen, genç denilebilecek yaşta eşini kaybeden, "Evimin direği!" dediği oğlu ölümlerden dönen çilekeş, ama yürekli annesinin bir tek tel siyah saçı kalmadığını, içi ezilerek görmüş, üzülmüştü. Kendisine adeta ibadet aşkı ile hizmet etmeye çalışan annesine birden sarılmak, onu öpmek, minnet duygularını göstermek istedi. İçi sevgi dolmuş, yüreği kabarmıştı, kanı kaynamıştı. Yattığı yerden hafifçe annesine doğru dönerek:

"Kız ana!az yanıma gelsene!"dedi.

Banyo muşambasını toplamış, dizlerinin üzerinde, halıya sıçrayan suları silmekte olan annesi, ne istediğini anlamak için başını kaldırıp baktığında, Musa'nın yüz hatlarından bu seslenişin farklı bir mana taşıdığını hemen anladı. Zayıf, çelimsiz gövdesinden beklenmeyen bir çeviklikle, oğlunun yanına gittiğinde, Musa annesinin yaş elinden tutarak kendine doğru çekti. Uzun zamandır böylesine sevgi gösterilerine pek rastlamayan Emine Hanım, nazlanır bir edayla, "Dur oğlum işim var" dediyse de Musa, annesinin yaş, pis ellerini avuçlarının içine alarak öptü. Sonra bir çırpıda, diğer eliyle onu boynundan çekerek, yanaklarına, gözlerine öpücükler kondurmaya

başladı. Beklemediği sevgi gösterisi karşısında duygulanan Emine Hanım, Musa'ya sımsıkı sarılıp ağladı. Kendini tutamayan Musa da ağlıyordu. Güçlü bir duygu seline kapılmışlar, sanki bütünleşmişlerdi. Sessiz gözyaşları hıçkırık şeklini alan Emine Hanım, hıçkırıkları arasında oğluna dualar ediyor, Allah'tan hayırlar diliyordu:

"Paşam!anan gurban olsun sana! Sonsuz kudreti elinde bulunduran Rabbim sana kötü gün göstermesin!.."

Ana oğul, o gece, epey zamandır yapmadıkları bir işi daha yaparak, uzun uzun dertleşmişlerdi. Emine Hanım Musa'nın tekrar Ankara'ya gitmesine, okula devam etmesine kesinlikle karşı çıkıyor, "Ben sağken oralara gidersen aklımı oynatırım, aklımdan olurum!" diyor, oğlunun içinde bulundukları şartlarda okumasını istemiyordu. Gereksiz ve zamansız üzmek istemeyen Musa, genel geçer cümlelerle annesini yatıştırmaya çalışıyordu. Gerçekte, içinde bulundukları şartların giderek ağırlaştığını, Türkiye'nin bu duruma fazla dayanamayacağını görüyor, "Ana yarının ne getireceği belli değil, bakalım görelim Mevla'm neyler." diyerek, annesini teskin etmeye çabalıyordu.

O gece, annesi ile dertleşip, bir anlamda ona moral verdikten sonra yatmaya göndermiş, sonra da sırtını dayadığı yastıkları düzelterek, yün yorganını iyice üzerine doğru çekerek, pencerenin pervazında duran tarihçi Cemal Kutay'ın "Çerkez Ethem Dosyası" isimli eserini eline alıp okumaya başlamıştı. İstiklal Harbimizin bir bölümüne ışık tutan, oldukça akıcı ve tarihi belgelerle desteklenmiş kitabın içine kısa zamanda dalıp gitmişti.

İlgisini çeken kitabı okurken vakit su gibi akıp geçmiş, geçen zaman içinde kitaptan iki kere kopmak zorunda kalmıştı. İlkinde bir sigara molası vermiş, ikincisinde zaruri ihtiyacını görmüştü. Sabah ezanı okunduktan sonra ise, kitabı bırakarak araladığı perdeden, şimdi olduğu gibi, caddeyi seyrediyordu.

Yine tan vaktiydi ve yine cadde bomboştu. Kimselerin görünmediği caddeden, bir müddet sonra ardı ardına geçen iki askeri araç fazla dikkatini çekmemişti. Çünkü Erzurum'da da sıkıyönetim vardı ve askeri araçların zamanlı zamansız caddelerde görünmesi olağan

işlerdendi. Boş caddeye bakmaktan bıkan Musa, kucağında duran kitabı aldığı yere bıraktı ve sırt üstü yatıp uyumaya çalıştı.

Dakikalar geçmesine karşın bir türlü dalamıyordu. Zihni okuduklarına takılıyor, kitabın etkisinde, kâh Ethem Bey'in Kuvay-i Seyyaresinde bir nefer olup işgalci Yunan birliklerine, elde mavzer ateş açıyor, kâh Eskişehir İstasyonu'nda, Gazi'nin yanı başında, Çerkez Ethem'in enterne edilmesi planlarına iştirak ediyordu! Uyku ile uyanıklık arası, bir müddet daha kitabın etkisinde, hayal dünyasına dalan Musa, sonunda uykuya yenik düşmekten kurtulamadı.

O günlerde, uzak akrabalarından birinin memur oğlu ile nişanlı olan kız kardeşinin, "Abi!..Abi!..kalk!" diye endişeli seslenişiyle uyanan Musa, neredeyse iki saattir uyuyordu ve karışık, yorumlaması güç bir rüya görüyordu. Gözünü açıp, uykulu gözlerle ve yarım ağız, "Ne var?" diye sorduğunda, aldığı cevapla yerinden doğrulması birkaç saniye sürdü!

"Abi kalk ihtilal olmuş, televizyona bak!"

O yıllarda, siyah-beyaz, tek kanaldan yayın yapan devlet televizyonunun açık olan ekranından askerler, askeri araçlar geçit resmi yapıyorlardı; fonda askeri marşlar çalıyordu. Kısa bir intikal süresi geçiren Musa, olanları anlamakta gecikmedi: Askerler yönetime el koymuşlardı! Çok geçmeden bütün benliğini müthiş bir merak sardı. Beyninin içinde sorular soruları kovalamaya başlamıştı. "Darbeyi kimler yaptı?..Acaba hangi tarafa meyilliler?..Sakın Sovyet yanlısı olmasınlar?.."

Kardeşine televizyonun sesini açtıran, transistörlü radyoyu isteyen Musa, gözü televizyonda, kulağı radyoda olayı takip etmeye koyuldu. Radyodan yayınlanan bir duyuru, tabiri caizse, kanını dondurmaya yetti! Darbeyi yapanlar Başbuğ'un güvenlik güçlerine teslim olması için çağrıda bulunuyorlardı. "Başbuğ'un teslim olmasını istediklerine göre sol tandanslı bir darbe ile karşı karşıyayız!" düşüncesine sapladı, tedirgin vaziyette doğrularak, pencereden dışarı baktı. Bütün ülkede dışarı çıkma yasağı uygulamaya konulduğundan, caddede kimseler yoktu. O sırada kız kardeşinin getirdiği çayı, aç karnına içtiği sigara

ile yudumlarken, içinde bulunduğu hale, çaresizliğine, ayağından bağlı, bir nevi esaret hayatına içten içe kahırlandı.

12 Eylül sabahının erken saatlerinde, darbe olduğunu böylece öğrenen Musa, radyo ve televizyon haberlerinden olayın "rengini!" araştırmayı sürdürdü. Merak ve endişe içinde bekleyişi öğlene doğru, darbecilerin açıklamalarıyla bir parça olsun dağıldı. Generaller yaptıkları açıklamada, "renklerini!" belli etmişler, askeri ve sivil anlaşmalara bağlılıklarını bildirerek, sola angaje olmadıklarını örtülü olarak belirtmişlerdi. Bu açıklamalar olumlu!sayılırdı. Çünkü, "sol" adına yapılacak bir darbe, eli kolu bağlı Musa'yı daha çaresiz bırakır, endişelerinin artmasına sebep olurdu. Darbecilerin açıklamalarıyla endişeleri, korkuları, merakı nispeten azalmıştı, ama, hâlâ aralıklarla, Başbuğ'un teslim olmasını isteyen duyuruların devam etmesine bir anlam vermekte zorlanıyordu. Gerçi liderine sonsuz bağlılık ve güven duyuyor, "Mutlaka bir bildiği vardır, kolay kolay yaş tahtaya basmaz!" diye düşünüyor, yine de içinden korkuyu atamıyor, aklına gelen kötü şeylerden zihnini temizlemeye çabalıyordu.

Darbe sonrası, her şey yavaş yavaş belirginleşmeye başladığında, Musa sanki "Sûr!"un üflendiği zannına kapıldı!.. Sanki yer yarılmış, düne kadar ilgili ilgisiz, kendisini yalnız bırakmayan ülkücüler yerin dibine girmişlerdi! Kimseler ortalıkta görünmüyordu. Darbe yapanların baskıları, estirdikleri olumsuz rüzgarlar ülkücüleri dört bir tarafa savurmuştu. Teşkilatları kapanan, liderleri tutuklanan, olmadık davalarla karşı karşıya kalan ülkücüler çabuk dağılmış, birbirlerinden kopmuşlardı. Dağılmanın, başsız kalmanın, teşkilatlı olmanın avantajını kaybetmenin getirdiği olumsuzlukları en fazla Musa hisseder ve yaşar olmuştu.

Musa'nın geleni gideni kesilmişti!..

Ülküdaş dayanışmasını, desteğini, askeri darbenin keskin ve hırçın dalgaları arasında kaybeden Musa, basın yayın yolu ile gelişmeleri takip ediyor, aile ve mahalle çevresinden aldığı bilgilerle durumu izliyordu. Ayağındaki çelik muhafazanın çıkarıldığı, koltuk değnekleriyle yürümesine izin verildiği günlerde, ülkücü bir gencin ihtilal yöneticileri tarafından idam edildiğini öğrendi. Darbecilerin

bildirisinde öylesine yer alan habere basın da ilgi göstermemiş veya gösterememişti! Kısa ve "çarpıcı" olmayan şekilde verilen idam haberi, adeta geçiştirilmişti. Musa'yı bir hayli etkileyen, ilk duyduğunda midesine kramplar girmesine, sigara üstüne sigara içerek ağlamasına sebep olan feci habere günler geçmesine rağmen, hiçbir yerden, hiçbir kuruluştan, devasa Ülkücü Camiadan, gayri resmi de olsa, bir tepki gelmemişti. şiddete, suçlu-suçsuz ayrımı yapmaksızın, denge politikaları içinde şiddetle cevap veren Askeri Yönetim, suskunlukları, içe kapanmaları, korku ve dehşet içinde kalarak dağılmaları fırsat bilerek, idamların devam edeceğini ilan ediyordu.

Susan taraf, idamlara, zulümlere ses çıkarmayan taraf sadece ülkücüler değildi. "Sol"da, bütün iddia ve hedeflerini bir gecede terk etmiş, sessizce teslim olmanın ezikliği ve şaşkınlığıyla, fert planında, kendini kurtarmanın çabasına düşmüştü. Daha düne kadar, "silahlı devrim" naraları atan "komünist" çevreler, bırakın "faşist!" damgası vurmakta gecikmedikleri askeri yönetime başkaldırmayı, durmadan başları üzerinde sallayıp durdukları "savaş baltalarını!" bile inkar eder olmuşlardı!

Musa'yı hayal kırıklığına, manevi olarak yıkıma sürükleyecek iki kötü haberi aynı gün, kız kardeşinin düğününden bir gün önce almıştı. Kötü haberlerin birincisi şöyle gelmişti:

1981 yılının ilk aylarından itibaren, dayısının oğlunun yardımlarıyla haftada iki gün hastaneye fizik tedavi için gidip geliyordu. Doktoru ayak bileğine ilk müdahalede yapılan yanlış uygulamalar ve zamansız alçıya alınması sebebiyle ayağının eski halini almasının mümkün olmadığını söyledi. Doktoru iyi niyetli, Musa'nın iyileşip ayağa kalkması için gayretkar olmuş, elinden geleni yapmıştı. Musa ona güvenmiş ve dediklerini harfiyen uygulamıştı, ama, gelinen noktada ayak bileğini tam bükemeyip, bir anlamda "topal" kalacağını söylüyordu. Bu haberi öğrendiğinde morali çok bozuldu. Onu en çok üzen bir başka şey ise, bu haliyle askere alınmayacağı endişesiydi ki bu da başına geldi: 1982 yılının başında Ankara'ya kesin olarak dönmemeye, okulu bırakmaya karar verdiğinde, askerlik şubesine başvurmuş, sevk edildiği askeri hastane de, askerlik yapamayacağı

belirtilerek, "çürük raporu" verilmişti; bir gençlik hayali böylece yıkılmıştı.

"Soğuk Savaşın 'sıcak yüzü' vatana bir nefer daha kaybettirmiş!"

İkinci kötü haber, vurulmasından dolayı birkaç kez ertelenen kız kardeşinin düğün hazırlıklarını sürdürdükleri aynı gün Ankara'dan gelmiş, kelimenin tam anlamıyla Musa'nın manen çökmesine, düğün arifesinde bütün neşesinin kaçmasına yetmişti. Aylardan beri tutuklu bulunan Başbuğ'un idamı isteniyordu! Ajanslara, "Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın hazırladığı iddianamede Alpaslan Türkeş için idam cezası istendi." şeklinde düşen haber moralini bozmakla kalmamış, kendi kendine isyan etmesine de sebep olmuştu. Nasıl olurdu da Türk Milliyetçiliği'nin yılmaz savaşçısı, devletin ve milletin bekası için ömrünü veren, yıllarca ülkeye yapılan saldırılara göğüs germiş Başbuğ'un onurlu başı, cellâdın yağlı ilmeğine teslim edilirdi! Bu haksız, haksız olduğu kadar Musa'yı üzen, yıkan, içini titretip kahreden haber karşısında bir şey yapamamanın ezikliği yaşıyordu.

Düğün sonrası Başbuğ'a mektup yazmak için, masanın başında sabaha kadar uğraştı. Ona duygularını arkasında olduğunu bildirmek, moral vermek istiyordu. Kağıdı kalemi önüne aldığında, ilk önce uzun uzun düşündü, sonra yazmaya başladı. Karalamaya başladığı mektupta neler yoktu ki... Sevgi, saygı, bağlılık, hasret, vefa...cümleleri. Yazdıklarını okuyor beğenmiyor, tekrar yazıyordu. Saatlerce masa başında, değişik duygular yaşayarak, en az beş mektup yazdıysa da hiç birini beğenmeyerek yırtıp attı ve en sonunda birkaç cümleden oluşan kısa bir mektup yazmaya karar verdi; kısa cümlelerden oluşan mektubunu aynı gecenin sabahı postaya verdi.

Saygıdeğer Büyüğüm,

Size ve kıymetli dava arkadaşlarınıza geçmiş olsun derken, size olan sevgi ve bağlılığımızın artarak devam ettiğini bilmenizi isterim.

Size reva görülenler millet vicdanında yer bulmamıştır, bulmayacaktır da!

Milyonlarca Türk evladının duaları ve gönülleri sizinle birliktedir. Selamlarımı sunarken, hürmetle ellerinizden öpüyorum.

Musa Hanoğlu

Musa'yı kara kara düşündüren, üzen, çaresizlik içinde sıkıntıya duçar eden sadece Başbuğ'un tutuklanması, idam talebiyle yargılanması değildi. Özellikle, Askeri Darbeyi takip eden birkaç ay içinde binlerce ülkücü, değişik bahanelerle gözaltına alınmış, olmadık işkencelerden geçirilmişlerdi. Bunların arasında Musa'nın yakından tanıdığı, birlikte mücadele ettikleri arkadaşları da vardı. Son olarak aldığı habere göre, yurtta aynı odayı paylaştığı ülküdaşlarından Cumali'de tutuklanmıştı. Neden dolayı tutuklandığını bilmiyordu, fakat Mamak Askeri Cezaevi'ne konulduğunu öğrenmişti. Cumali'nin tutuklandığını öğrendikten hemen sonra ona da uzun, yüreklendirici, moral aşılayan bir mektup yazmış, ancak cevap alamamıştı.

12 Eylül'ün akabinde Musa'yı üzen önemli olaylardan bir diğeri de; her fırsatta övündükleri, ön palana çıkarmaktan gurur duydukları teşkilatçılık yanlarının aktivitesini kolay yitirmiş olmasıydı. Darbe sonrası ilk panik, ilk ağır dalga ve baskı rüzgarlarının hafiflemesine rağmen, ülkücü kadrolar biraraya gelemiyor, toparlanamıyorlardı. Musa'nın çok iyi bildiği, tanıdığı, aşinası olduğu teşkilatçılıkları ve teşkilat yapıları, sessiz sedasız ortalıktan çekilmişti! Dışarıda kalmayı beceren, baskı ve şiddet furyasından nasiplenmeyen kadroların "aklı erenlerin"den hiçbiri meydanda görünmüyordu...

Ayağındaki iyileşmeye paralel olarak yardımsız yürümeye, kendi başına dışarı çıkmaya, arkadaşlarıyla buluşmaya başlayan Musa, yeniden toparlanma adına, kimsede bir gayret görememişti. Daha dün sokaklarda, omuz omuza mücadele ettiği, kimine "Ağabey" diyerek saygı gösterdiği, önlerinde ceketinin önünü kapattığı, hepsinden önemlisi güvendiği insanlar korkmuş, yılmış, yönetimin baskılarından dolayı sinmiş gibiydiler. Musa'nın, "Toparlanalım, teşkilatlanalım, en azından içeride olanlara destek olacak bir yapı oluşturalım." yolundaki teklifleri bu şahıslar nezdinde heyecan bile

uyandırmıyor, yüzüne karşı olumlu tavır sergileyenler, bir başka zaman ortalıkta görünmemeye, bu tip sohbetlere katılmamaya dikkat ediyorlardı.

Darbe sonrası, "idealler-idealizm" adına ortaya çıkanlar ise ürkütücüydü! Sanki, idealler ve onun getirdiği heyecanlar korkulara kurban edilmişti. Musa bu durumu düşündüğünde karşısına çıkan tabloyu, dağılan, türlü sebeplerden dolayı yıkılan bir aileye benzetiyor, bundan ızdırap duyuyordu. Ailenin reisi cezaevine düşmüş, çocuklar "annelerini!" tanımayarak, onu inkara saplanıp, her biri bir tarafa dağılmışlardı! Düşüncelerinde "anneyi" idealler, inançlar betimliyordu!.. Mevcut yapıdan, ortaya çıkanlardan rahatsızdı, dağınıklığı, başıbozukluğu hazmedemiyordu. En azından bulunduğu çevrede bu durumu değiştirmek, hareketli, canlı, gizli de olsa yeniden teşkilatlanmış bir yapı oluşturmaya çalışıyor, bir türlü başarılı olamıyordu. Erzurum'da yeteri kadar hareket kabiliyeti bulamayan, yeniden toparlanma adına bir şeyler başaramayan Musa, Ankara'ya gitmeye karar verdi; amacı, genel durumu öğrenmek, oradan başlayan bir yapılanma varsa katkıda bulunmak ve Başbuğ'un da yargılandığı ana davayı takip edebilmekti.

Kati suretle Ankara'ya gitmesini istemeyen annesini, "Okulla ilişkimi kesip, evraklarımı alacağım." diye ikna etmeyi başaran Musa, iki yıl kadar önce yaralı olarak terk etmek zorunda kaldığı Ankara'ya hareket etti. şehre ayak bastığında, içinde bir boşluk, bir gariplik, bir yalnızlık hissetti. Herşey renk değiştirmiş, soğuk, insana itici gelen bir şekle bürünmüştü. Oysa, okul kazanıp ilk defa gittiğinde ne kadar çekici gelmişti. Büyük şehrin büyüsü ile, o yıllarda "Anadolu" kimliğini henüz kaybetmemiş olan Ankara'ya çok çabuk adapte olmuştu. şimdi soğuk ve itici bulduğu bu şehrin caddelerinde, sokaklarında, meydanlarında unutulması güç anıları vardı. Ayrılmak zorunda kalana kadar "kaybedilmesi!" dava adına büyük yıkım olacak şehrin "surlarını" tutmak için ne mücadelelere girişmişti.

İlk defa, kayıt yaptırmak için geldiği günlerde yaptığı gibi, Ulus'ta bir hemşehrisinin işlettiği otele giderek yerleşti. Sonra ulaşabildiği eski dostlarıyla, teşkilat mensubu arkadaşlarıyla irtibata geçti. On-

larla uzun uzun geldikleri durumu, içinde yaşadıkları günlerin özel şartlarını kritik etti. Temasları süresince görüp anladı ki, Erzurum'da karşılaştığı nemelazımcılık, durgunluk, korku, sinmişlik, dağınıklık genel olarak Ankara'daki arkadaşları arasında da hükmünü icra ediyordu. Hatta Musa'yı öyle topallayarak gören kimi arkadaşları Ankara'da gezmemesini, bir an evvel Erzurum'a dönmesini tavsiye ettiler. İçlerinden çok azı mücadele azmini kaybetmemiş, nemelazımcılığa saplanmamış, Musa ile aynı kaygıları taşıyor, birşeyler yapmanın heyecanıyla yanıp tutuşuyorlardı, ama onlarında, "aklı erenler!" sıfatı taşımamaları, düşündüklerini akamete uğratmaya yetiyordu. Rahatsızlık duyan, toparlanmak için çaba sarf eden herkesin ortak düşüncesi ve kaygısı Başbuğ ve cezaevlerine doldurulan arkadaşlarının hukuki durumlarıydı. Onların acısını yüreklerinde hissedenler aynı zamanda çaresiz kalmanın, onlar adına bir şeyler yapamamanın dayanılmaz ıstırabını yaşıyorlardı.

Musa Ankara'da kaldığı, arkadaşları ile görüşmeler yapıp, ne yapılması gereği üzerinde görüş alışverişinde bulunduğu günlerde, hem Başbuğ'u görebilmek, hem arkadaşlarına destek vermek adına MHP Davası'nı izlemek için o gün sabah erkenden kalktı, tıraş oldu ve mahkemenin yapıldığı 4.Kolordu Komutanlığı Garnizonu'na giderek içeri girmek istedi. Askeri yetkililer, ancak sanıkların birinci dereceden yakınlarıyla avukatlarının mahkemeye girme hakları olduğunu söylediler. Israrlı olması da para etmedi çünkü, "nöbetçi" kolluklu bir başçavuş fazla ısrar edip gitmemesi halinde gözaltına alacağını kesin bir dille ve kolundan tutup iterek söyledi. Üzgün ve çaresiz garnizonun kapısından dönen Musa, gözüne ruhunu, rengini kaybetmiş görünen Ankara'da daha fazla kalamayarak Erzurum'a döndü.

Erzurum'a döndükten sonra, uzun bir süre içine kapandı. Karamsarlık, yeis, içine düştüğü boşluk her yanını sarmış gibiydi. Büyük iddiaların, büyük dâvânın, büyük heyecanların hayatına yön verdiği bir dönemin böyle birden bire, hiç zamanı değilken! hayatından çıkmış gibi olması onu yıkmıştı. Kendini hedefsiz, lüzumsuz, terk edilmiş hissediyordu. Canı bir şey yapmak istemiyor, insanlardan kaçıyor,

zamanının çoğunu evde, mahallede geçiriyor, sanki bir başka alemde yaşıyormuş gibi, duyarsız yaşıyordu. Bir müddet sonra, her şeye rağmen hayatın devam ettiğini, bazı şeylerin insanların elinde olmadığını, kaderin hükmünü kabullenmekten başka çaresi kalmadığını düşünüp, hayatın ritmine tekrar ayak uydurmak zorunda kaldı.

Başta Başbuğ olmak üzere, binlerce Türk milliyetçisinin cezaevlerine doldurulduğu, hareketin dinamizmini kaybettiği statik yapıya dönüştüğü, heyecanların durulduğu, teslimiyetçiliğin çirkin yüzünün kol gezdiği, acıların, yalnızlıkların, çaresizliklerin paylaşılmadığı, vefasızlığın olağanmış gibi ortalıklarda salındığı, inançların korkulara yenik düştüğü... kısacası; "başkalaşım!" geçirildiği o günleri hatırlamak Musa'nın içini ürpertmiş, o zorlu günlerde yaşıyormuş hissini vermişti; Odanın da soğumasının etkisiyle içi titrer gibi olmuştu, yerinden kalkarak üzerine bir şey almak için sessizce yatak odasına geçti.

Günün ilk ışıklarının aydınlatmaya başladığı odanın loş ışığında yatak odasına giren Musa, eşinin hırkasının çeyiz sandığının üzerinde olduğunu görerek aldı ve sırtına attı. Yeniden, geçmişine dönerek düşüncelere daldığı sedire giderek pencere kenarına yerleşti. Hiç uykusu yoktu. Bir zamanlar gönülden bağlandığı, bir emriyle ölümlere gidip gelecek kadar sevdiği, daha sonraki yıllarda fikri ve fiili, (kendince) yanlış politikalarını görüp uzaklaştığı Başbuğ'un vefatından bu kadar etkileneceğini hiç aklına getirmemişti. Zihni hâlâ birkaç saat evvel öğrendiği vefat haberi ve bu haberin kendisini alıp götürdüğü, taşımakta zorlanmadığı geçmişiyle meşguldü.

Zaman zaman karamsarlığa düşmüş, moralman yıkılmış olsa da, o hep, liderin enterne edilmesiyle başlayan "fetret devri"nin, liderin serbest kalmasıyla biteceğine, hareket üzerinde birikmiş olan kara bulutların dağılacağına, hareketin eski ivmesine kavuşacağına inanıyor, iman ediyordu. Musa'ya göre; Lider bir gün, kutlu bir saatte, gür sesiyle "içtima borusunu!" çalacak, bu da üzerlerine ölü toprağı serili olanları harekete geçirmeye yetecekti! Dağılıp gidenler, panikleyip sinenler, baskılardan dolayı hareketsiz kalmak zorunda olanlar, inanç noktasında zafiyet gösterenler, her hal ve şartta ayakta

kalmasını becerenler, çaresizlik içinde bocalayanlar...velhasıl büyük davanın öksüz evlatları, Liderlerinin etrafında toplanacaklardı. Liderin "Toplanın!" emri, enerjisi tükenenleri ayağa dikecek, mukaddes dâvâ yeniden omuzlanacak, kitle yeniden cesametli görüntüsüne kavuşacaktı.

Başbuğ'un cezaevinden tahliye olmasını takip eden aylarda, hareketin dinamiklerinde bir canlanma görülmüştü. Haftalık bir gazete yayınlanıyor, lider siyasi yasaklı da olsa, siyasi yapılanmada mesafeler alınıyordu. Gelişmeleri heyecan ve sabırsızlıkla takip eden Musa, yayınlanan gazeteyi satır satır okuyor, hareketin stratejisi ve metodunun neler olacağı hususunda veriler elde etmeye çalışıyordu. Geçen zaman içinde Dünya ve Türkiye şartlarında köklü değişimler olmuş, dünün karışan, flulaşan, kararmaya yüz tutan siyaset yapısı durulmuş, berraklaşmaya başlamıştı. Hedef: iktidarı ele geçirmek, milletin kaderine yön vermekse, ortaya çıkan yeni tablo karşısında bir şeyler yapmak, söylemek elzem olmuştu! İçe dönmek, bir anlamda "kapanmak" zorunda kalan, büzülen Ülkücü Hareket için dışa açılmak, yeni bir huruç hareketi yapmak, daralan çemberi kırmak zamanı gelmişti. Musa'nın merak ettiği bunun hangi strateji, metot, hangi teşkilat ve hangi teklifler paketiyle yapılacağıydı?!..

Genç ve sınırlı sayıdaki kadro ile yola çıkan Başbuğ'un önderliğindeki Ülkücü Hareket, 12 Eylül öncesinde geniş kitlelere ulaşmayı becermişti. Hızlı ve kontrolsüz büyüme şiddet dolu yılların kendine has şartlarında meydana gelmiş olduğundan, ister istemez, yetişmiş kadro elemanlarında daralmaya yol açmıştı! Keyfiyette oluşan gedikler süregelen şiddetin tehdidi dolayısıyla istenilen seviyeye erişememişti. Giderek hareketin insan unsuru tek noktaya teksif olmuş, bu da sol şiddete karşı durabilme, cevap verebilme şeklinde belirginleşmişti. Böylesi bir noktaya çekilmiş kitlelerden üretim, fikri derinlik ve donanım beklemek imkanı olmadığından, giderek heyecanlar, hamasi söylemler teşkilatlara hakim olarak, bir anlamda temel dinamik unsuru gibi ön plana çıkmışlardı. Zaten Askeri darbenin abartılmış baskıları karşısında çabuk çözülmenin, dağılmanın, beklenmedik sarsıntının altında bu yapının büyük tesiri vardı. "9 Işık Doktrini"

elbette 60'lı hatta 70'li yıllarda Dünya ve Türkiye şartlarında önemsenen, ciddi, kendi içinde tutarlı teklifler paketiydi. Meselâ: ekonomik alanda, o günlerin genel uygulamalarına paralel olarak, devletçilik belirgin olsa da bu, genel şartlara uyumluluk arz ediyordu. Oysa geçen zaman içinde, özellikle ekonomik sıklet alanlarının değişimlere uğramasıyla korumacı, devletçi ekonomik politikalar terk edilmiş, alabildiğine liberal politikalar kabul görmeye başlamıştı. Dünyada yer bulan liberal ekonomik politikaların esintileri Türkiye'de de hissedilmeye başlanmış ve toplumda olumlu yansımalar doğurmuştu. Bu köklü ve kabul gören, açılım sağlayan politikalar karşısında, biraz da Soğuk Savaş yıllarının meydana getirdiği politikalara saplanıp kalmak, akılcı olmaktan, reel olmaktan uzak kalıyordu. Mikro teknolojilerin günlük hayatları kuşattığı, beklenmeyen hızla toplumda yer edinen değişimlere kapalı kalınamazdı. Ülkücü Hareket ortada duran değişim ve gelişmeleri görmezlikten gelemezdi. Yani, hemen her alanda, geçmişe, geçmişin şartlarına kapanıp kalınmamalı, dar doktriner kalıplardan sıyrılarak, millet ufkunda, Hareket'den beklenen açılımlar yapılmalıydı.

Geçmişin teşkilat yapısında, iletişim araçlarını kullanmada, bilgi üretip üretileni kitlelere taşımada, toplumsal olaylara yön vermede, kamuoyu oluşturmada, yani mücadele metotlarının uygulanmasında belli mesafeler alınmıştı. O günlerin şartlarında iletişim araçlarının kullanımında, yeterli miktarda olmasa da, başarılı çalışmalar yapılmıştı; bu araçların gücünden faydalanılarak, mücadelede, hedefe yürümede destekler alınmıştı. Oysa 1990'lı yıllara gelindiğinde, teknoloji destekli iletişim araçlarının kullanılmasında yetersiz kalınıyor, soğuk savaş yıllarının parametrelerine endeksli, dar kalıplardan çıkamayan, ideolojik çerçeve içine sıkışmış, gündemi yakalayamayan, orijinal ve kitleleri cezbeden fikirlerden uzak muhtevalı, haftalık veya aylık dergi gibi iletişim araçları kullanılıyordu. Bir zamanların fikri mahfillerini kurmayı başaran Ülkücü Hareket, geçen zamana rağmen, üzerinden 12 Eylül'ün rehavet ve kasvetini atamıyor, aksiyoner kimliğini iç çekişmelerin yaşanmaya başlandığı teşkilat yapısında belirginleştiriyordu!

1980 sonrasında kitap basımı ve yayımı, hemen hemen durmuş gibiydi. Geçmişin birikimlerini savurgan mirasyediler misali harcayan Hareket'in dinamikleri günün şartlarına, sosyo-ekonomik değişimlerine ışık tutacak, hareketin birikim ve görüşlerini millete yansıtacak kitaplar üretemiyorlardı. Yaşanan acıları, darbe döneminde kaybedilenlere yakılan ağıtları, işkenceleri dile getiren birkaç hatırat, roman ve şiir kitabını bir yana koyacak olursak, akademik seviyeyi yakalamış kitaplar ortalıklarda görünmüyordu. Hareket akademik çevrelerle kopmuş yanını tamir edemiyor, en azından bunun için gerekli eforu harcamak adına gayret göstermiyordu. Yeni siyaset anlayışıyla ortaya çıkan, toplumun değişik kesimlerinde rahatsızlıklara yol açan, yine, yeni Anayasanın ortaya çıkardığı olumsuzluklara, hükümet edenlerin birilerini ihya etmek amacıyla yaptıklarına muhalefet edilecek kararlı adımlar atılmıyordu. Bu maksatla yapılanlar yeterli olmuyor, kısa beyanatlar, cılız tepkiler, "küçük" itirazlar toplumda istenilen yankıyı meydana getiremiyordu.

Birileri isteseler de istemeseler de genç nesilden binlerce insan, 1980 sonrası, Ülkücü Hareket'e ilgi duymuş, yeni yapı içinde yer almışlardı. Hele, seçimler yapılıp sivil idare yönetime geldikten sonra, siyasi arenadaki rahatlamanın neticesinde, Ülkü Ocağı tekrar canlandırılmak istenilmiş, bu maksatla Ülkü Ocağı Dergisi etrafında teşkilatlanmaya gidilerek, genç nesle mensup ülkücüler bir araya getirilmişti. Hemen her şehirde dergi büroları açılmış, alttan gelen nesil bu yapı içinde Türk Milliyetçiliği İdeolojisi'nin neferleri olarak toplanmışlardı. Artık eğitim ve kültür faaliyetleri bu merkezler vasıtasıyla yürütülecekti. Bütün bu gelişmeler ve yapılandırma sevindiriciydi ama eskiyi, geçmişi aşma, yeni bir şeyler söyleme, aksiyonerliğin farklı "tonlarını!" sergileme adına atılımlar görülemiyordu. En azından kendi perspektifinden, ulaştığı düşünce formundan, tecrübeleri ışığından yapılanları takip eden Musa, konuyu böyle değerlendiriyordu. Genç nesilleri sevk ve idare eden, bunun için çaba harcama azmini sergileyen Ülkü Ocakları'nın, Türkiye'nin değişen, bir manada gelişen yüzüne, "başkalaşmadan" farklılaştığını haykırmasını istiyordu ki, bunun için fert planında, bir çabası da olmuştu.

1980'li yılların sonlarına doğru, yapılanları yerinde görmek, ayağa kalkmak için çalışan Ocağın çalışmalarına katkıda bulunabilmek için Erzurum'daki dergi merkezine gitti. Bir apartman dairesinde faaliyet gösteren Ocağın merdivenlerinden çıkarken heyecandan kalbi çarpıyor, Ocağa ilk gittiği günden daha fazla merak duyuyordu. Onu en fazla heyecanlandıran şey ise, yıllar önce kimliğini bulduğu, kişiliğinin oluşumuna önderlik yapan mekanın "ruhani" addettiği havasını tekrar soluyacak olmasıydı. Preksiglas levha üzerine "Ülkü Ocağı" yazılı dairenin kapısına geldiğinde, gayri ihtiyari olarak kendine çeki düzen verdi ve kapının zil bütonuna bastı. Çok geçmeden kapıyı kısa boylu, başında beyzbol şapkası bulunan genç bir adam açtı. Biraz müteredditi, biraz heyecanlı sesle selam veren Musa, kapıyı açanın selamını almasıyla birlikte içeri girdi ve meraklı gözlerle Ocağın içini, gördüklerini incelemeye başladı. Zaten kapıyı açan genç, Musa'nın selamını aldıktan sonra bir şey sormamış, kenara çekilerek girmesine izin verdikten sonra kapıyı kapatarak, çay ocağı olduğu anlaşılan ana giriş kapısının hemen yanındaki mutfağımsı yere girerek gözden kaybolmuştu. Musa bu mutfağımsı odanın önünden, kesif çay posası kokuları arasından geçerek salon olduğu belli olan çift kapılı odaya doğru yürüdü.

Dış kapı kare şeklinde bir antreye açılıyordu. Antrenin tam karşısında salon bulunmakla birlikte, antreye açılan başka kapılar da vardı. Kapıların kenarına, yine preksiglas malzeme üzerine yazılmış açıklayıcı bilgiler asılmıştı. Bunlardan birinde "Mescid" diğerinde "Başkan" yazıyordu. Marley kaplı zemin oldukça temiz görünüyor, antre duvarlarına asılmış poster, tablo ve kartonlara yazılı sloganlar dikkat çekiyordu.

"Ülkü denen nazlı gelin erde şan ister, büyük DEVLET kurmak için büyük KAN ister!.."

Kapıları sonuna kadar açık duran salondan içeri giren Musa, hemen sağ tarafta içi kitap, dergi, gazete ve video filmleriyle doldurulmuş bir kitaplık, diğer duvarları çepeçevre saracak şekilde yerleştirilmiş masa ve sandalyelerden müteşekkil Ocak lokaliyle karşılaştı. Burada da değişik tablo ve posterlerin yanı sıra, duvara monte edilmiş

bir televizyon ve monte edildiği aparatın altına yerleştirilmiş video vardı. Yaşları yirminin altında beş-altı genç televizyonun durduğu köşedeki masaya toplanmış, videoya koydukları yerli komedi filmini izliyorlardı. Onların karşı sırasında, pencerenin önünde bir masada iki ülkücü genç, baş başa vermiş sohbet ediyorlardı. Sigara kokusunun alabildiğince sindiği, koyu renk perdelerin ortalığı kararttığı salonda başka bir hareketlilik yoktu. Salonu ve salonda bulunanları inceleyen Musa'nın gözüne, büyükçe yazılmış ve kitaplığın yan tarafına asılmış slogan çarptı: "Ülkümüz göklerde dalgalanan bir sancak! Allah huzurunda eğiliriz biz ancak!" Yüzüne yayılan tebessüm eşliğinde sloganı okudu ve kitaplığın yakınındaki bir masaya oturdu.

Salonda bulunanlar Musa ile ilgilenmemişlerdi. Koyu renk ve yer yer çay lekeleriyle dolu örtünün serili olduğu masaya oturduktan sonra, göz ucuyla kitaplığı, kitaplığın içindekileri incelemeye başladı. Tam bu esnada, kendisine kapıyı açan genç elinde çay tepsisiyle içeri girerek, kapıya en yakın oturan Musa'nın yanına geldi, "İçer misiniz?" diye sormaya lüzum görmeden, buharı tüten bir çayı masasına bırakarak diğerlerine yöneldi. Böylesine yavan bir karşılama beklemeyen, gördükleri karşısında biraz sukûtu hayale uğrayan Musa, çayı masada bırakarak kitaplığın önüne gitti ve öyle pek de intizamlı yerleştirilmemiş kitap ve dergileri incelemeye başladı. Kitapların arasında ilk elde göze çarpanlar, bol miktarda dini yayın, çoğu seksen öncesi kaleme alınmış temel siyasi eserler, birkaç şiir kitabı, aşinası olduğu, Peyami Safa, Cengiz Aytmatov, Sevinç Çokum gibi yazarlara ait romanlar, bir rafa yan yana dizilmiş Necip Fazıl'ın eserleri... Ayrıca teşkilatlanmaya paravan olan Ocak Dergisi'nin eski nüshaları, Kültür Bakanlığı yayınları... Duvarı boydan boya kaplayan kitaplık doluydu, yeterli sayılabilecek çeşitliliğe sahipti ama Musa'yı tatmin edecek, sevindirecek "yenilik"ten yoksundu.

Kitaplığı inceleyip, kimi yayınları karıştırdıktan sonra yerine oturmuş, soğumaya yüz tutan çayını yudumlamıştı. Boş bardağı almaya gelen beyzbol şapkalı çocuğa, yetkili birinin bulunup bulunmadığını sordu, amacı: yuvayı tekrar tüttürmeye çalışan genç insanlarla tanışmak, onlardan çalışmaları hakkında bilgi almaktı.

Çaycının, "şimdi kimse yok, yetkililer akşama gelirler." cevabı karşısında, içtiği çayın parasını fazlasıyla verdikten sonra, kutsal saydığı, içeri girerken heyecandan avuçlarının terlediğini hissettiği Ocağı terk ederek dışarı çıktı.

Ocak'da gördükleri, inceleyip algıladıkları hiç de iç açıcı şeyler değildi! Göze çarpacak, en azından Musa'yı rahatlatıp, ümitlendirecek bir yenilik, çalışma, çaba yok gibiydi. Ocağın zahiri görüntüsü 1980 öncesinden farksızdı. Fakat, eski ruh yoktu.

Bu kısa ziyaret Musa'yı tatmin etmemişti. O yeni yapılanma ve teşkilatlanma neticesinde planlananları, alınan mesafeleri, konulan hedefleri sorgulamak ayrıca tecrübe ve birikimlerinden genç ülkücüleri faydalandırmak istiyordu. Bu inanç ve arzu muvacehesinde, değişik zaman dilimlerinde, yeniden Erzurum Ocağına gitti. Çoğu üniversite öğrencisi olan genç yöneticilerle tanıştı, uzun sohbetler etme imkanı buldu. Gördükleri, dinledikleri, anladıkları şunlardı:

Her şeyden önce, "teşkilat!" diyerek ayrı bir mana ve derinlik yükledikleri Ülkü Ocağı, talipli gençlerin fikri ve kültürel donanımlarını kazandıkları yuvanın adıydı. Ancak, gelinen noktada gerek yapılanma, gerekse faaliyetler eskinin, geçmişin kendi özel şartlarında doğan mecrasında hükmünü icra ediyordu. Bunların en başında kendini belli eden ve aslını, esasını "sıcak" günlerde bırakmış olması gereken, günün şartlarında sırtan otoriter yapıydı! Eğitim ve kültürel faaliyetlerinde geçmişten bir farkı yok gibiydi! Seminerler, sohbet toplantıları, kitap okuyarak özet çıkarma, dergi ve gazeteleri takip etme... Kültürel faaliyetlerde çeşitlilik bir tarafa, biraz da ekonomik girdi sağlamak adına, "şölen" ismi verilen eğlence geceleri! Aynı sanatçılar, ajitasyona yönelik küçük parodiler, marşlar, folklor gösterileri, gür sesle söylenen şiirler!.. Hele her şölende yer verilen, biraz da şike kokan, açık artırmalar... Yani, vefada, sevgide, fedakarlıkta, dayanışmada, dostluklarda... "başkalaşım!" yaşanıyorken, Ocağın kemiyet ve keyfiyet bütünlüğünde olması gereken değişim ve gelişim yok gibiydi. Heyecanların biraz ayakta durmasına, genç kitleye canlılık kazandırmasına sebep olan tek unsur ise devam etmekte olan PKK eylemleri olarak belirginleşiyordu.

Statik görüntüden, geçmişe saplanıp kalmadan, fikri boyutta açılımı ve gelişmeyi yeterli görmeyen Musa, gördüğü durumdan olabildiğince rahatsız olmuştu. Genç, istekli ve nispeten heyecanlı kitlelerin niçin dar kalıplarda, yeterli ivmeyi kazanmalarına müsaade edilmeden "bekletildiklerine!" mana veremiyordu. Ocakta ve Ocak gençliğinin aksiyonlarında gördükleri aklına bir sürü soruyu getirmişti: Niçin, her türlü sosyal, siyasal, ekonomik konularda tavır koyan, tavır geliştiren, kamuoyunda yankılar uyandıran Ülkücü Gençlik "durağan"lığa sevk edilmişti?.. Niçin bilgi çağının, mikro teknolojilerin nimetleri, imkanları ortadayken bu imkanlar kullanılarak gençlik aktif hale taşınamıyordu?..Yoksa birileri, bir takım güçler Ocaklarda toplanan, odaklanan genç ülkücüleri "sigorta!"olarak mı görmek istiyorlardı?.. Musa'nın bunları düşünmesine sebep olan en önemli şey ise, her konuda tavır ve eylem geliştirmesi gereken Ocağın niçin sessiz, içe dönük, pısırık davrandığını sorguladığında ortaya çıkmıştı. Genç Ocak yöneticileri, özellikle toplumsal olaylarda taraf olmalarını, ortaya çıkarak tavır geliştirmelerini Ankara'nın istemediğini açık biçimde, örnekler vererek anlatmışlardı. Yeni konsept şu cümle ile dile getiriliyordu:

"Karakola düşen bizden değildir!"

Yeni konsept bir tarafa, Musa'nın canını sıkan en önemli şey, genç insanların eskilerde kalmış, biraz da hamaset kokan yapılanma ve eğitim biçimleriydi. Bunları aşmaları gereğine inanan Musa, Ocağa gittiği, yönetici gençlerle bir araya geldiği günlerde onlara şu telkinlerde bulunmuştu:

"Hemen her alanda çalışma grupları oluşturun. Çevreden felsefeye, tarihten dine, edebiyattan ekonomiye.. her konuda oluşturulan gruplar kendilerine konu başlığı seçsinler ve araştırmalar yaparak rapor yazsınlar. Ocağa gelen her genç insana, toplumu ilgilendiren konularda hassas olmasını öğütleyin, pratik çalışmalar yaparak bunun nasıl olacağını gösterin, meselâ: halkın genelini ilgilendiren ve belediye tarafından alınan hatalı bir kararı düşünelim. Bu yanlışın düzeltilmesi, halkın yararına olabilecek biçim kazanması... şiddet unsuru taşımayan eylemlerle konuyu gündeme taşıyın ve devamlı tutarlı olarak netice

almanın yollarını arayın. Klasik, günün şartlarından çok imkanlarının gerisine düşmüş Ocak içi eğitim programlarına takılıp kalmayın. Orijinal, genç arkadaşları cezbedici eğitim ve çalışma programları geliştirin. Örneğin, yaşadığınız çevrenin tarihini bilen uzman birini bularak, onun liderliğinde ve onun önereceği mekanlara geziler düzenleyin, yetkili ağızdan o yerler hakkında bilgiler edinin. Dün, kendi şartları, kendi havası ve kendi manası içinde yaşanılıp geçti. Hiç birimiz, özellikle kan ve gözyaşının aktığı o günlerin şiddet ortamına dönmek istemeyiz. O halde, o günlerin mana bütünlüğüne saplanıp kalmak, o günlerin konjönktürel yapısına göre "gard" almak, nasıl zamanı ıskalamak manasına gelirse, geçmişi unutmadan, geçmişi inkara saplanmadan yeni bir şeyler söylememek ve yapmamakta, bana göre davaya ihanete eş değerdedir!

Bakın! Önümüzdeki on yıllar, sivil toplum kuruluşlarının siyasete, ekonomiye, sosyal meselelere yön verecekleri, daha doğrusu hayatın her alanında "bayrak gösterecekleri" yıllar olacak. Ülkü Ocakları her ne kadar Türk milliyetçilerinin eğitim ve kültür yuvasıysa da aynı zamanda bir sivil toplum kuruluşudur. İyi ve aktif bir sivil toplum kuruluşu mantığı ve mantalitesiyle hareket etmeli, sivil toplum kuruluşlarının metot ve stratejilerinden faydalanma yollarını denemelidir. Bu şekliyle Türk gençliğinin sesini her platformda duyurmalı, bunu başarabilmek içinse, zaman geçirilmeden, mücadele taktikleri geliştirilerek, genç insanlar buna göre donatılmalıdırlar.

Yeni mücadele metodunda en akla yaktın ve gerçekçi olanı, bana göre: Sivil itaatsizlik ve sessiz savaş metotları olmalıdır! (Bu 1980 sonrası partinin yarı resmi yayın organı bir gazetede yer alan, metodolojik görüştü ve Musa'yı etkilemiş, üzerinde araştırma yapmaya, düşünmeye sevk etmişti.) Artık Ülkücü Gençlik hayatın her alanında bu metodu ve bu metodun "ince!" taktiklerini kullanarak mücadele etmeye, bunu tabiî "hâl" haline getirmeye çabalamalıdır. Milleti ilgilendiren her yanlış adıma karşı çıkmalı, bu karşı çıkışta sivil itaatsizlik veya sessiz savaş metotlarını kullanarak, kamuoyu oluşturmalıdır...

Ülkü Ocakları çatısı altında toplanan gençlere "sınırlar!" belirlemek yerine, onlara kendi sınırlarını kendilerinin belirleyecekleri bir eğitim ve anlayış aşılanmalıdır. Genç insanlar "teşkilat disiplininden" çok, "teşkilat terbiyesi"ne alıştırılmalıdırlar. Genç beyinler, açık, sorgulamasını bilen, araştırmaktan zevk alan bireyler haline gelmelerine özen gösterilmeli, bunun için çaba gösterilmelidir.

Ülkemizde devam etmekte olan, ayrılıkçı terör hareketi genç ülkücüler için şiddete bulaşma vesilesi olmamalıdır. Aynı zamanda, devam eden terör ve bu terörün ortaya çıkardığı nefret birilerinin kullanımına da açık olmamalıdır! Ülkücüler ayrılıkçı ayaklanmanın günlük boyutuna değil, arka planına, derinliğine sirayet etmeli, olup bitenleri iyi analiz ederek buna göre fikri ve fiili cephe oluşturmalıdırlar. "Asalım, keselim!.." çığırtkanlığı yerine, genç ülkücüler toplumda ayrımların, yaratılmak istenilen uçurumların, kinlerin, çatışmaların önüne geçmek için savaş vermelidirler. Meselâ; oturup, bu ihanet çetesine küfür etmek yerine, çevrelerinde bulunan ve kendilerini farklı görmekte ısrar eden insanlarla temasa geçmeli, onlara ihanetin gerçek yüzünü ve gideceği noktayı anlatmalıdırlar. Milletin her kesimini kucaklama, dertlerine çare olma iddiası havada, boş laf olarak kalmamalı, bu iddianın hayata geçirilmesine ön ayak olacak adımlar atılmalıdır..."

Bir başka zaman Ülkü Ocağı'na giden Musa, onlara toplum içinde aktif olarak yer almalarını öğütlerken şunları söylemişti:

"Klasik, eskilerden kalma, o günlerin şartlarından doğan ekonomik dayanışma ve kazanım felsefesini terk etmelisiniz! Üretici olmalı, üretirken aynı zamanda toplumun dikkatini üzerinizde toplamayı becermelisiniz. Artık hemen hepsi birbirinin kopyesi geceler düzenleyip ekonomik girdi sağlamak veya dergi satıp, dilenci misali makbuzla da olsa, para toplamayı bırakmalısınız. Bunların yerine bir fon oluşturun ve bu fonu desteklemek, giderlerinizi karşılamak için farklı gelir biçimleri düşünün. Mesela; Dergi adına belediyeden veya vilayetten atıl bir arazi temin edin, arazinin toprak analizlerini yaptırıp, en uygun ağacı belirledikten sonra burada bir orman oluşturun. Ormanı kurarken, isim plaketleriyle birlikte fidanları esnafa, halkın değişik

kesimlerine satın ve buradan elde ettiklerinizi fonunuza aktarın. Veya kuracağınız bir el işi grubuyla küçük bir oyuncak atölyesini faaliyete geçirin, burada ürettiklerinizi de satarak gelir elde edip, Ocağınızı tüttürmekte olumlu ve anlamlı mesafeler kazanabilirsiniz. Düşünür ve kafa yorarsanız daha orijinal, daha verimli, hepinize şevk verecek ekonomik girdi yolları bulabilir, fonunuzu güçlendirebilirsiniz.

Sosyal faaliyetlerinizi çeşitlendirmelisiniz. Bulunduğunuz çevrede insanlarla diyalogunuzu artırmanın yollarını bulmalısınız. Mesela size bunun için bir yol önerebilirim: Hepimizin evinde kullanmadığımız eşyalarımız mutlaka vardır; bunları toplayıp fakir, ihtiyaç sahibi insanlara dağıtmak o insanlarla oluşacak diyalogun ilk adımı olabilir.

Sanatın her dalına önem vermeli, bunun için de projeler geliştirmelisiniz. Artık dar kalıpları kırın, "kozanızdan çıkın!" Sanatın her dalında üretici olmanın mücadelesini verin. Olgunlaşarak, önem ve değer kazanarak büyümenin en iyi yolu budur. Kabiliyetli arkadaşlarınızın enstrüman çalmaları, resim yapmaları, edebi konularda yazmaları, tiyatro çalışmaları... için zemin hazırlayın. Kuru, kimseye faydası olmayan, geleceği kuşatmaktan uzak, yarınlara bir şey taşımayan, defalarca denenmiş projeleri bir tarafa bırakın ve dinamik, ümit dolu, yarınlara ufuk açan oluşumları kurgulayın..."

Musa genç ülkücülerle uzun ve verimli olduğuna inandığı sohbetler yaptı. Bütün maksadı onların görüş alanlarını genişletmek, heyecanlarını verimli alanlara sevk ederek, dinamik, kendi ayakları üzerinde durabilen gençler olmalarına katkı yapabilmekti. Bir şeyler başarma azmi ve heyecanında olan genç ülkücülerde, kulaklarını açarak, Musa'nın anlattıklarına, yönlendirmelerine hak vererek dinliyorlar, ama harekete geçmekte zorlanıyorlardı. Bu zorlanmanın ardında kolaycılık, alışkanlıkları terk edememe ne kadar rol oynuyorsa, merkezi yapıdan kopuk, merkezin emri dışında hareket edememeleri de o kadar rol oynayarak, değişimlerini engelliyordu. En büyük açmazı yetkisizlik olan Musa, hayal edip kurgulamaya çalıştığı ülkücü gençlik projesinin bir arpa boyu yol alamaması karşısında eli kolu bağlanıyor, gün geçtikçe gençlerin çevresinden uzaklaşmak

zorunda kalıyordu. O sıralar evlenmiş, sorumlulukları artmış, yaşı kemale ermeye ramak kalmış olduğundan! plan ve programlarını hayata geçirmek adına ısrarcı olamıyor, gençler arasında, "çok bilmiş gazi ağabey!" rolü oynamaktan da çekiniyordu. Ocaktan uzak durmasının bir diğer sebebi de, geçmişte pek şahit olmadığı ölçüde, genç insanlar arasında süren çekişmeler ve tezviratlardı! Sevgisizlik pis çehresiyle Ocak etrafında dönüp duruyor, dedikodu ve küçük çıkar hesapları insanların günlük hayatlarını belirliyordu. Geçmişte dıştan gelen baskı ve saldırıların kenetleyip bütünleştirdiği Ülkücü Gençlik, yeni "konseptte!" içe dönmüş, bu durum ise iç yapıda değişik dengesizlikleri, açmazları beraberinde, habis bir ur gibi bünyeye taşımıştı! İşte Musa, "İçe doğru akan bu negatif enerjinin" etkisiyle, kendi kendine küserek, Ocaktan uzaklaşmıştı.

Ülkücü Hareket'in siyaset sahnesinde, Başbuğ ile birlikte yeniden boy gösterdiği, 1991 yılı genel seçimleri sırasında, "Bana da görev düşer mi?" sorusunu kendine soran Musa, cevabını bulabilmek amacıyla, seçim çalışmalarının başladığı Parti'ye de gitti. Parti Merkezi'ne girdiğinde, gördüğü manzara karşısında şaşırmadan edemedi! Daha dün kendilerini, geçmişlerini, davanın gerçeklerini inkar edenler, "davanın asli sahipleri gibi!" ortalıklarda geziniyorlardı. Hışımlı, gaddar 12 Eylül rüzgarlarının estiği günlerde ortalıkta görünmemeyi marifet sayıp, hiçbir takibata uğramadıkları halde nemelazımcılığa saplananlar başköşeye kurulmuşlardı. O günlerin şartlarında, "Gelin toparlanalım, en azından içerde olanlara vefamızı gösterelim." teklifine burun kıvırıp bahaneler uyduranlar şimdi muzaffer komutan edasıyla, seçim çalışmalarına katılan genç insanlara emirler yağdırıyorlar, onlara tepeden bakarak duruma hakim olmaya çabalıyorlardı. Musa'yı en çok kahreden şey ise, onu çok iyi tanıdıkları, duygu ve düşüncelerini bildikleri halde, "Vay! Musa kardeş, sen Partinin yolunu bilir miydin?!" diyerek küçümser tavır takınmaları olmuştu. "Kaçkınların!" bu tavırlarına, riyakar tutumlarına sinirlenen Musa: "Her şart ve halde siz burada, görev başındasınız ya, içimiz rahat onun için nöbet devrine gelmiyoruz!" demek zorunda kalmıştı.

Gördüğü olumsuzluklara, riyakarlıklara takılıp kalmadan, o seçim döneminde propaganda çalışmalarına katıldı. Milletvekili adaylarıyla birlikte kahvehane toplantılarında, miting çalışmalarında yer aldı. Bu arada, milletvekili adayları ve parti yöneticileriyle konuşma, tartışma imkanı buldu. Görüp, idrak edebildiği kadarıyla, içlerinde çok az sayıda samimi, menfaatlerini geri planda tutan, idealleri uğruna çabalayan insan vardı. Beklediğini, belki hayal ettiğini, Partide de bulamamıştı. Burada da heyecanların dumura uğramış olması bir tarafa, "cek!.. cak!.." lardan uzak, ciddi, tutarlı teklifleri olan, milletin geleceğini programlayan, sosyo-ekonomik sıkıntılarına çareler üreten, yeni stratejik açılımlar getiren, ülkenin ve dünyanın geldiği noktada "farklılıklar!" yaratıp, cazibe merkezi haline gelebilecek kadrolar yoktu. Yapılanların geçmişin "kredisini" kullanmaya çalışmak olduğunu görerek üzüldü. İnsanların duygularına hitap ederek, onların duygularını tahrik ederek yapılan politik çıkışları, "basit tüketicilik!" olarak gördüğünden rahatsız oldu. Artık sığ, derinliği olmayan, satıhta yüzmeye ve sırıtmaya mahkum politik faaliyetlerle tatmin olmayan Musa, kimi milletvekili adaylarının Erzurum hakkında en küçük proje üretmeden, bilgi sahibi olmadan vazifeye talip olmaları karşısında şoke oldu. Hele içlerinde biri vardı ki, tepeden inme, emir komuta zinciri içinde aday olduğu için, Erzurum'un kaç ilçesi olduğunu bile bilmiyordu!

Çapsızlıkları, eksiklikleri, yer yer yanlışları görüyordu, ya, bu sıkıntıların giderilmesi için zamana ihtiyaç olduğunu da biliyordu. Kolay değildi, Hareket hiç hak etmediği halde, umulmayan darbe almış, uzun süre başsız kalmıştı. Teşkilatsız, lidersiz geçen yılların ortaya çıkardığı rahatsızlıkları bir çırpıda gidermek, Ülkücü kadroları tekrar ayağa kaldırmak zaman alacaktı. "Bunların hepsi zamanla düzelecek, düzelmesi lazım! Zaman kopukluklardan, darbelerden doğan, açığa çıkan aksaklıkları tamir edecektir!" diye kendi kendine savunma mekanizmaları geliştirdi. Fakat, o süreç içinde yaşamak zorunda kaldığı bir olay, kendi içinde kurmaya çalıştığı savunma mekanizmasının büyük oranda, çökmesine sebep olmuştu.

Genel Merkez'in seçim listesine koyduğu ve maddi gücü bulunan bir aday seçilememe endişesi içindeydi. Çünkü Ülkücü Hareket'in mutlaka Mecliste temsil edilmesini arzulayan Başbuğ, biraz da şartların zorlaması sebebiyle, o seçimlere başka bir parti ile ittifak yapılarak girilmesini uygun bulmuş, onun içinde milletvekili listelerinde bazı dengesizlikler ortaya çıkmıştı. İşte bu zengin, paralı aday da, bu sebeple listede alt sıralarda yer almıştı. Seçim çalışmaları ilerledikçe ortamı yoklayan bu aday bulunduğu yerden seçilmesinin zor olduğunu anlayarak, değişik ayak oyunlarına baş vuruyordu! Maddi gücünü kullanarak ve planlarına bazı saf insanları da alet ederek, "tercihli oy" sisteminden faydalanıp seçilme hesapları yapmaya başlamıştı. Böyle bir durumun kendinden önde, yani listenin seçilebilir noktasında bulunan bir başka ülküdaşının hakkına tecavüz olduğunu bile bile bunu yapıyor olması utanç vericiydi. Gelişmeleri gören, yapılan gizli hesapların farkına varan, ihtirasların ideallere kurban edilmesini üzülerek seyreden Musa, daha fazla dayanamayarak o milletvekili adayı ile partinin içinde tartıştı. Adama yaptığının yanlışlığını, hak yemek anlamına geldiğini, bunun için genç çocukları kullanmasının ayıp olduğunu, açık bir dille söyledi. Hiç beklemediği şekilde ve biçimde tepki gören aday, hemen anlamsız savunmaya geçerek, seçim çalışmalarına gönüllü olarak katılan, bir beklentisi olmayan Musa'ya saldırmaya, hiç alakası olmayan laflarla karalamaya çalıştı, onu birilerinin adamı olmakla suçladı. Adamın çıkışı karşısında nevri dönen, sinirinden eli ayağı titreyen Musa, inançlarını, ideallerini, dâvâ dedikleri nazlı gelinin iffetini kirletmeye! yeltenen bu adamla ağız dalaşına girmeyerek, daha doğrusu yumruklamamak için kendini zor tutarak, Partiden ayrıldı ve bir daha da dönmedi.

Pencerenin önünde, geçmişte yaşadıklarından, duyduğu bir sesle sıyrılan Musa sesin geldiği tarafa döndüğünde, odasının kapısında, bir eliyle gözünü ovalayan oğlu Fırat'ı gördü. Çıplak ayaklı, üzerinde penye pijamaları bulunan Fırat, oda kapısının önünde öylece durmuş, uyku sersemliği içinde babasına bakıyordu. Saatlerdir hatıralarının girdabında yuvarlanıp duran, öğrendiği acı haberin tesiriyle üzülen, yıllar öncesine giderek gerilen Musa, oğlunu o halde görünce

bir anda değişti. Yüz hatları gevşedi, müşfik, sevecen bir hal aldı. Elini gözünden çeken küçük Fırat, babasının konuşmasına fırsat vermeden, bütün masumiyetiyle, "çişim geldi!" dedi ve babasından gelecek tepkiyi beklemeden, salonun kapısına doğru sallana sallana yürüdü. Oğlunun arkasından tebessüm ederek bakan Musa sedirden doğrularak ayağa kalktı ve bütün gecenin üzerine yüklediği gerginliği atmak istercesine gerinirken gözlerini yeniden televizyona dikti; amacı, Başbağ'un vefatıyla ilgili son haberleri almak, bilahare yatağına gitmekti. Televizyona yönelmişti ki, çişini yapıp geri dönen Fırat, rahatlamış ve uykusunun açılmış olmasının etkisiyle, ancak çocuklarda görülebilecek enerjiyle, birden hızlanarak koştu ve babasının kucağına zıpladı. Oğlunun bu hallerine alışık olan Musa, bütün sevimliliğini, şirinliğini takınarak, sabahın köründe sevgi gösterisinde bulunan Fırat'ı kucakladı, yalnız bu sırada dengesini sağlayamadığı için, oğlu kucağında, gerisin geriye makata oturmak zorunda kaldı. Fırat, başını omuzuna yasladığı babasının boynuna öpücüğü kondurdu. Bunun üzerine, oğluna daha sıkı sarılan, üst üste yanaklarından öpen Musa, göz göze geldiği bir anda, oğlunun siyah küçük gözlerinde, masum bakışlarında, yıllar önce soğuk kaldırımda, kanlar içinde bıraktığı, arkasından yıllarca, "şehidim, yiğidim!" diye dualar edip ağladığı Fırat'ın boncuk gözlerini ve bakışlarındaki masumiyeti, inanmışlığı, teslimiyeti görür gibi oldu. Bütün insani duyguları ayağa kalkan Musa, oğlunu şefkatle bağrına bastırırken:

"Yarın Nuriye anneye gidelim mi?" diye sordu. Soğuk minik elini babasının kulağına götüren Fırat, ancak ikisinin duyabilecekleri bir sesle: "Gidelim çok özledim!" dedi.

Musa'nın "Nuriye anne" diye ismini zikrettiği kadın, oğlunu hayatının baharında, adını bile bilmediği bir caddenin kaldırımlarında, tetiğini kimin çektiği, kimin çektirdiğini anlamadığı silahlara kurban veren, çileli Anadolu kadınlarından biri, Fırat'ın annesiydi. Ne olduğunu bilmediği, kimler tarafından planlanıp sahnelendiği hakkında en küçük fikri olmadığı, kimlerin önüne geçmek için çaba harcamadıkları bir savaşta, kem gözlerden saklayarak, helal süt emzirerek, ümidi, geleceği olarak gördüğü fidanını kurban vermişti.

"Aslanım!Kara gözlüm!" diye sevip okşadığı, bütün yokluklara, çaresizliklere rağmen okutup, Ankara'ya dualarla gönderdiği oğlunu kaybettiğinden beri hayata küs gibi yaşıyordu. Oğlunun bayrağa sarılı tabutunu evinin önüne koyanlar tarafından terk edilen, unutulan Nuriye ananın yalnızlığına merhem olmaya çalışan, acısını paylaşmaya gayret eden tek insan Musa olmuştu. Musa, yaralı ayağını yere basmaya başladığı günlerden beri, ara vermemeye özen göstererek, hemen her fırsatta "Anam!" dediği, yüreği yaralı bu kadını, Bayburt'a giderek, ziyaret ediyor, halini hatırını soruyordu. Bir yaşına bastığından beri de bu ziyaretlerine küçük Fırat'ı da götürüyordu. Fırat'ı her gördüğünde, kucağına alıp bağrına bastıran, saçının her teli beyazlaşmış çilekeş kadın, "Fırat'ım, kuzum, balam, yavrum!.." diye severken, çocuğu üzmemek için, asil ve gani gönlüne ferman dinletmeye çalışarak, gözyaşlarını içine akıtmaya devam ediyordu...

CUMALİ

Birkaç saatten beri oturduğu sandalyede geriye doğru yaslanan Cumali, elinde tuttuğu rakı bardağını masaya bırakırken, hemen hemen boşalmış paketinden bir sigara daha çıkararak altın çakmağıyla yaktı. Çektiği ilk nefesin ardından ince bir dumanı üflerken, rahatsız biçimde tekrar masaya doğru eğildi ve karşısında oturan iriyarı, kel, yeşil gözlü, sarışın, içkinin tesiriyle kızarmış, elli yaşlarındaki adama şunları söyledi:

"Ağa! Misafirlik bir yemekle olmaz, bugün kal, misafirim ol, daha sonra gidersin."

Önündeki tabaktan aldığı fıstığın kabuğunu açmaya çalışan muhatabı, yüzüne yayılan memnuniyet ifadesiyle, "Cumali Bey, Ankara'da çok mühim işlerim var; inan ki buraya gelmekte bile çok zorlandım. Sırf senin güzel hatırın için geldim." Yeşil, içkinin etkisiyle kanlanmış gözlerini Cumali'nin iri siyah gözlerine dikerek konuşmasına devam etti: "Konuştuğumuz gibi, haftaya sen Antalya'ya geldiğinde misafirim olursun, burada yapamadıklarımızı orada yaparız!"

Kel, şişman, yeşil gözlü adam, Cumali'nin teklifini, karşı teklifle, kabul etmezken, masada Cumali'nin yanında oturan, kravatsız, kareli gömlek ve koyu renk ceket giyinmiş, saçları, bıyıkları ağarmış, küçük çipil gözlü yaşlı adam, sanki diğerine nazire yapıyormuş gibi lafa girerek, "Cumali Bey Antalya'ya geldiğin zaman benim misafirimsin, kimseye söz verme!" diye uyarıda bulunurken, biraz nefret, biraz da küçümsemeyle diğer adama bakış atmayı ihmal etmedi.

Oduncu gömlekli yaşlı adama dönen Cumali, "Rauf Abi, hayırlısı olsun, imzalar atılırken beraber oluruz!" demekle yetindi. Yaşlı adamın teklifinin nereye dayandığını, hangi sebeple ortaya atılarak kendisini davet ettiğini bilen Cumali, gülümsemekten ve birazda "siyasi!" bir cevap vermekten kendini alamamıştı. Aynı masada buluşturduğu, oturup anlaştırmaya çalıştığı iki adam arasındaki gerginlik ve çekişmenin tarihi birkaç yıl öncesine dayanıyordu.

Sarışın adamın davetine karşı çıkan, Antalya'ya gidecek olan Cumali'yi kendi misafir etmek isteyen Rauf Bey, Antalya Side'de geniş arazileri olan, sıradan bir insandı. Atadan kalan bu arazilerin bir kısmında tarım ile uğraşan Rauf Bey, masada Cumali'nin karşısında oturan yeşil gözlü, göbekli Hatip Yuvacı ile ortak otel yatırımına girdiğinden beri sıkıntılı günler geçiriyordu. Yatırımcı olarak Side'ye gelen Hatip, otel yapmak için bir miktar arsa satın almış, ancak projesine uygun oteli yapabilmek için, aldığı arsanın bitişiğindeki, Rauf Bey'in arazisine de ihtiyaç duymuştu. Satın almak için defalarca Rauf'la görüşen Hatip Yuvacı, onu arsasını satmaya ikna edemeyince ortaklık teklifinde bulunmuştu. Dar çevrede yetişen, eğitimsiz, tarım haricinde bir işle meşgul olmamış, ticaretin inceliklerinden bihaber Rauf Bey, kendisine güven telkin etmeyi başaran Hatip'in ortaklık teklifini kabul etmişti.

Neticede, hepsi resmi evraklı ve mevzuata uygun olarak iki ayrı şirket kurdular. Birinci şirket 600 yatak kapasiteli otelin inşaatını üstlenecek, ikincisi ise, otelin inşaatının bitiminden itibaren işletmesini yapacaktı. Anlaşmaya göre, Rauf Bey işletme için kurulan şirketin yüzde yirmi beşlik payına sahip olacak, yapım aşamasında hiçbir mali sorumluluk taşımayacak ve bunun karşılığında arsasını inşaatı yapacak olan şirkete devredecekti. Böylece, Rauf Bey, arsasının karşılığında gelir sahibi olurken, rızası olmadan otelin satılması veya devrinin de mümkün olmayacağı bir anlaşmanın tarafı olmuştu.

İnşaatının bitimine ve müşteri kabulüne kadar hiçbir problem yaşanmamıştı. Otelin açılışını takip eden sezon sonunda Rauf Bey, işletmeci şirketten alacak talebinde bulunduğu zaman "pandomim!" kopmuştu... Otelin inşaatı devam ederken mali sıkıntıya düşen

Hatip Yuvacı kendisine başka ortaklar bulmuş, bazı taahhütlere girişmişti. Gerçekleştirdiği hukuki ve teknik ayak oyunlarıyla, hatta sahte evraklarla, Rauf'un hissesini yüzde beşlere kadar düşürmüş, Rauf hissesine düşen paydan para talebinde bulunduğunda da muhasebe kayıtlarında yapılan değişikliklerle ödemeden kaçınmıştı. Durumu anlayan, aldatıldığının farkına varan Rauf Bey, haliyle hak arama mücadelesine girişmişti. Hukuki yoldan hakkını aramak adına, çeşitli mahkemelerde davalar açmış, uzayan mahkemeler bir tarafa, açılan karşı davalar sebebiyle, savunma yapmak zorunda bile kalmıştı. Aradan geçen uzun zamana rağmen, hakkını almakta bir karış mesafe kat edemediği gibi, yanına bulduğu ortaklarıyla iyice güçlenen Hatip'in, değişik yollarla uyguladığı baskılara da karşı koymak zorunda kalmıştı.

Yaşlı, güçsüz ama, bir o kadar da inatçı olan Rauf Bey, kendisine yapılan açık haksızlığı bir türlü hazmedemiyordu. İnatla, sabırla ve cesurca direniyor, hakkını alacağına da inanıyordu. Hele, karşılıklı davaların açıldığı günlerde, evine gelerek, bellerindeki silahları teşhir edip, "Bu işlerden vazgeç, yoksa sonu iyi olmaz!"diyerek tehdit eden, 18-19 yaşlarında iki çocuğun bu çıkışlarından sonra, daha da kararlı olarak mücadelesine sarılmıştı. Yakınlarının, "Lanet olsun, uğraşma şu adamlarla, sonunda canına zarar gelecek!" şeklindeki uyarılarına kulak asmamış, "Onlar çakalsa ben de kaplanım!" diyerek karşı duran Rauf Bey, zaman ilerleyip de hak alma mücadelesinde netice elde edemeyince, devlete olan, hukuka olan, mahkemelere olan inancında "erimeler!" meydana gelmiş, başka arayışlara girişmişti.

Bir arkadaşı vasıtasıyla Cumali ile irtibata geçtiğinde, irtibatı sağlayan arkadaşına, "Benim hakkımı o melun herifte bırakmasın da ne istiyorsa vereyim."demişti. Uzun zamandır korkutma, yıldırma, sindirme yolunu izleyerek hakkından vazgeçirmeye çalışanlarla artık hesaplaşmak istiyor, bunun için her fedakarlığa katlanmayı göze alıyordu. Bir anlamda, kendine zulmedenlerden hesap sormak, intikam almak istiyordu. İrtibatı sağlayan arkadaşı ise, Cumali'den sitayişle bahsettikten sonra, "Gelsin kendisi ile görüş, eğer haklı olduğuna kanaat getirirse, inan hakkını bırakmaz sonuna kadar kovalar ve alır.

Benim tanıdığım kadarıyla Cumali hiç kimseye haksızlık yapmaz!" diyerek bir nevi garanti bile vermişti.

İlk irtibattan sonra, telefon görüşmeleri yapılmış, sözlü olarak mutabakat sağlandıktan sonra, "işin" detaylarını konuşup anlaşmak için, şoförü ve bu tip seyahatlerinde yanına aldığı, "solak" lakaplı adamı ile Antalya'ya geçen Cumali, merkeze yakın bir otele yerleşmişti.

Ertesi gün, Rauf ve irtibatı sağlayan arkadaşı Cumali'nin kaldığı otele geldiler. Rauf Bey yanında konuya ilişkin bütün evraklarını da getirmişti. Otelin lobisinde oturup konuştular. Söze ilk başlayan Rauf oldu ve arazinin Hatip Yuvacı tarafından satın alınmak istenmesiyle başlayan ticaret ve otelcilik macerasını, ayrıntılarına dikkat ederek ve elindeki belgeleri göstererek anlattı. Rauf Bey'in anlattıklarını, sabırla, sözünü kesmemeye dikkat ederek ve gösterdiği belgeleri inceleyerek dinleyen Cumali, karşısındaki yaşlı adamın güçsüzlüğünden ve cahilliğinden faydalanan Hatip ismindeki işadamının haksız olduğuna inandı. Derdini anlatıp, biraz da yalvarır gözlerle Cumali'ye ne düşündüğünü soran yaşlı adama şunları söyledi:

"Ağa! anladığım kadarıyla bu hokkabazlar seni resmen dolandırıp, hakkını gasp etmişler, bu noktada sana kesin bir söz vermiyorum. Bir araştırma yapacağım, adamların kim olduklarını iyice öğreneceğim, gerekirse onları da dinleyeceğim; sonra da sana haber vereceğim. Bu işler fazla aceleye gelmez!" dedikten sonra sözlerine, sesini biraz yükselterek devam etti: "Konunun devamını sonra konuşuruz!"

Hatip ve adamlarıyla onur mücadelesine girişmiş olan ihtiyar adam, bir taraftan Cumali'yi inceleyip, kendinden emin konuşmalarını ciddiyetle takip ederken, her söylediğini başıyla tasdik etmeden geri durmuyordu. Cumali'nin son sözleri karşısında ise ne söyleyeceğini bilmeden saf saf yüzüne bakarken, ne demek istediğini anlayan arkadaşı lafa girerek, Cumali'ye, ihtiyar adamın maddi beklentiden vazgeçtiğini, kendisi nasıl uygun görürse olayın çözüldüğünde öyle olacağını, üzerine bastırarak söyledi.

Cumali "mafyavari!" eylemlerin içine girip, belli bir mesafe aldıktan sonra, zekasını ve bazı yeteneklerini kullanarak, bazı taktikler geliştirmişti! Önüne bu türden vakalar geldiğinde, ne kadar

basit, sıradan, kolay netice alacak olursa olsun, asla hemen "olur" demez, karşı tarafı iyice etüt etmeden, netice alacağından emin olmadan "işi" üstlenmezdi. Taktiklerinden biri de, arabuluculuk rolüne soyunmasıydı! Bir işi üstlendiğinde taraf olmamaya özen gösterir, işi çözmekte arabulucu gibi davranır, şiddet unsurunu ön plana çıkarmaz, zorlamayı, baskıyı, şiddeti en sona saklardı. Bir işin çözülmesinde şiddet kullanması gerekirse bunun dozunu "günün şartlarına!" göre ayarlar, katiyen maksadını aşan eylem biçimlerine itibar etmezdi.

Yaşlı adamın işinde de aynı taktikleri planladığından hemen "olur" vermemiş, zaman kazanarak, karşı tarafı, ihtiyar adamı kazıklayanları analiz etmek istemişti.

Cumali, Hatip Yuvacı isimli iş adamını tanımıyordu. Adam kimdi, neciydi, kimlerle irtibattaydı, devlet adamlarıyla, siyasilerle yakınlığı var mıydı, servetini hangi yollarla elde etmişti, böylesine açık haksızlığı yapabilme cüretini kendinde nasıl buluyordu?..Bütün bu sorulara cevap bulması, adam hakkında ciddi istihbarat elde etmesi gerekiyordu. İstanbul'a döner dönmez, Yuvacı hakkında bilgi toplamaya, elde ettiği bilgiler ışığında adamı etüt etmeye girişti.

Edindiği bilgilere göre: Hatip Yuvacı Malatyalı idi ve yıllar önce Ankara'ya yerleşerek müteahhitlik yapmaya başlamıştı. İşlerinin çoğunu devletten almış, verdiği hizmetler karşısında hızla büyümüştü. Kalabalık bir aileye mensup olan Hatip Bey'in amca çocukları ve yeğenleri, devamlı suretle yanında bulunuyorlardı. İçkiyi ve gece alemini seven Hatip Yuvacı, Ankara'da iş yapmasının verdiği avantajla, resmi ve sivil oldukça geniş bir çevreye sahipti. Adamın kimlik portresi böyle olmasına rağmen, Ankara'daki kendi çevresine ve şahsi yeteneklerine güvenen Cumali, işi kabul etmekte bir beis görmedi.

Hatip hakkında yeterli istihbarata sahip olup, gerekli etütleri kafasında yaptıktan sonra, Rauf Bey'i aradı ve elindeki konuya ilişkin bütün evrakları alarak İstanbul'a gelmesini, işi kabul ettiğini, kısa zamanda neticeye bağlayacağını söyledi. Avukatını da yanına alarak İstanbul'a giden yaşlı adam, evraklarını Cumali'ye teslim ederken,

bir kez daha, avukatının da yardımlarıyla, haklılığını ortaya koyan teknik ayrıntıları anlattı.

Konuyu bütün yönleriyle kavrayan Cumali, ilk hamlesini yapabilmek için alt yapı oluşturma çalışmalarına başladı. Çok dikkatli ve sağlam adımlar atarak hareket etmesi gerektiğinin farkındaydı. Neticeye olabildiğince kısa yoldan ve seri şekilde gitmek istiyordu, ama en büyük açmazı adamın Ankara'da olmasıydı, çünkü Ankara her zaman bu tip işlerde risk taşırdı! Siyasilerin iş adamlarıyla en fazla iç içe oldukları, menfaat birlikteliği taşıdıkları alan olan Ankara'da hak aramak, her zaman istenilen sonuçları vermezdi. Fakat ne olursa olsun, son zamanlarda "sıcak" paraya ihtiyaç duyan Cumali işi bitirmek istiyordu. En son nakit parasını, son bir yıldır birlikte olduğu eski dansöz sevgilisine ev almakta kullandığından, nakit paraya ihtiyacı vardı; hesaplarına göre bu işi kazasız belasız halletmesi neticesinde iki yüz elli bin Dolar paranın cebine girmesi kesindi.

İlk hamleye, Ankara'da müteahhit çevreleriyle ilişkisi bulunan, gayri meşru işlerle de iştigal eden "kömürcü" lakaplı Rıza'yı aramakla başladı. Telefonla aradığı Kömürcü'ye Hatip Yuvacı isimli müteahhitle bir meselesi olduğunu, mutlaka görüşmek istediğini, tavassutta bulunursa memnun olacağını söyledi. Cumali'den yaşça büyük olan ve arkadaşlıkları başladığı günden beri seven Kömürcü, racon gereği, meselenin ne olduğunu sormadı ve tanıdığı Hatip ile istediği zaman "oturtabileceğini!" bunun hiç önemli olmadığını anlattı. Cumali Kömürcü'yü araya koymakla doğru bir hamle yaptığını biliyordu. Ankara'da belli çevreler tarafından tanınan ve sözü dinlenen Kömürcü'nün muhatabıyla tanıştırması, oturtması demek, bir anlamda sigorta niteliği taşıyordu! Çünkü böylesine hatırlı kişinin olayda var olması, arada olması, Hatip'in "yanlış" yapmasına engel teşkil edecekti. Kömürcü Rıza'nın olurunu alan Cumali, şoförü Cevat ve adamı Solak Necmi'yi yanına alarak Ankara'ya gitti. Kömürcü ile, yazıhanesinde buluştuklarında, detaylara girmeyerek konuyu anlattı. Cumali'yi dinleyen Kömürcü, "Gardaş anladım, arayıp konuşacağım ve buraya davet edeceğim." dedi.

"Alem!"de, yani gayri meşru işler yapanlar arasında her ne kadar menfaatler birinci sırada rol oynuyorsa da, dayanışma, yeri geldiği zaman birbirlerinin haklarını, hukuklarını gözetmekte görülen işlerdendi. Destek verip, işinin görülmesi için yardımcı olan Kömürcü, biliyordu ki, yarın aynı biçimde kendisi de yardım istediğinde Cumali üzerine düşeni fazlasıyla yapardı.

Kömürcü telefonda "Cumali kardeşin seninle bir işi varmış, görüşmek ister! Buyur gel misafirim ol." dediği zaman Hatip, Cumali gibi kamuoyunca tanınan, ne iş yaptığı herkesçe aşikar olan zatın hangi konuda konuşmak istediğini tahmin etmekle birlikte, Rıza'nın ağzını aramaktan geri durmamıştı. Kırk yılın kurnazı Kömürcü, fazla bir bilgisi olmadığını, Cumali'nin yanında durduğunu, hemen gelmesi halinde kendi ağzından öğrenmesinin mümkün olduğunu söyleyerek, lafı kısa kesti. Yapılar emrivaki karşısında Hatip davete gitmekten başka çaresi kalmadığını biliyordu. Hele Kömürcü'nün daveti geri çevrilemezdi. Çünkü; onun gibi bir adamın davetini geri çevirmek gelecekte olabilecekler açısından risk taşıyordu. Bazı devlet ihalelerinde arabuluculuk ve iş taksimatçılığı yapan Kömürcü Rıza'nın lafını yere düşürmek, kendisi için kayıp olurdu. Açmazlarını iyi bilen, Cumali gibi bir adamın düşmanlığını çekmek istemeyen Hatip, işlerinden dolayı ancak birgün sonra gelebileceğini söyledi.

Cumali "alem"de arzı endam etmeye, "isim yapmaya!" başladıktan sonra, alemin kurallarını ve "inceliklerini" kısa zamanda kavramıştı. Dış görünüş, giyim kuşam, sigara markası, taşınan çakmak, çekilen tespih, binilen araba, saç modeli, ses tonu, konuşurken takılması lüzumlu mimikler, bakışlar... "Baba!"yı saygınlığa taşıyan, dikkat çekmesine, sözünün dinlenir olmasına etken olan şeyler olarak beliriyorlardı. "Abi!" olmayı becermek, "zarfı" süslemekten, yani dış görünüşü etkileyici kılmaktan geçiyordu. Klasik anlamda "baba" veya "abi" devri çoktan geçmişti. şimdi her şeyi belirleyen maddi unsurlardı. "Façası" düzgün olmayan, bol parası bulunmayan, (yoksa da varmış gibi davranmayan) yanında şoför, koruma ve "şekilli!" adam gezdirmeyen, alemin tabiriyle, "parayı alamıyordu!" Parayı almak, yani iş bitirici ve sözü dinlenir olmak, "şekilli!" olmaktan geçtiğinden

Cumali bu kurallara azami dikkat ediyor, cebi para görmeye başladığı günlerden beri en kaliteli mağazalardan giyiniyor, kaliteli sigara içiyor, altın çakmak ve tespihini yanından hiç ayırmıyordu.

Buluşma ertelenince, o gece Kömürcü Cumali'yi misafir etti. Geç saatte oteline dönen Cumali ertesi gün buluşma saatine yakın bir zamanda Kömürcü'nün Çankaya'daki yazıhanesine gitti. En son aldığı İtalyan marka takım elbisesini giyinmiş, traşını olmuş ve koltuk altında taşımaktan, böyle toplantılarda yanında bulundurmaktan zevk aldığı, Amerikan malı toplu tabancasını yanına almıştı; yani "iş!" görüşmesine racona uygun kılık ve kıyafetle intikal etmişti.

Kömürcü'nün ağır mobilyalarla döşenmiş, gösterişli yazıhanesinden içeri girdiğinde, adamları tarafından karşılandı ve bekletilmeden odasına alındı. Yanında getirdiği adamı solak Necmi dışarıda kalmıştı. Henüz akşam olmamasına rağmen, Kömürcü büyük ceviz patron masasının arkasında, masa ile orantılı deri koltuğuna kurulmuş viski içiyordu. Cumali'nin girdiğini gördüğünde hemen ayağa kalktı, "alemde" görüldüğü üzere, uygun jest ve mimikler takınarak, Cumali'yi kucaklayıp, "Hoş geldin!" dedi. Aynı jestlerle Kömürcü Rıza'ya karşılık veren Cumali, viski içişine atıfta bulunarak:

"Erken başlamışsın Ağa!" dedi.

"Kafamı dinliyorum Gardaş! Bir tane de sen al!"

"Daha erken ama sana eşlik edeyim!" diye cevap vermesi üzerine, zile basan Rıza odaya gelen adamına misafire viski getirmelerini söyledi. Talimatı alan adamı kısa sürede, Cumali'nin oturduğu koltuğun önündeki sehpaya, itinayla hazırlanmış meyve tabağı, karışık çerez ve viski dolu bardağı getirerek bıraktı.

Viskilerini içerlerken, beylik laflarla kısa bir sohbet ettiler. Sohbetin ardından Cumali Hatip'in maddi gücünü öğrenmek maksadıyla birkaç soru sordu. Sorusunun hangi amaca yönelik olduğunu anlayan Kömürcü şu bilgileri verdi:

"Herif canlı! (parası çok) Antalya'da oteli var, şimdi Ankara'da da otel işine girişmiş. Ortakları olsa da işlerin bütün kontrolü bunda. Senin meselenin çapını bilmiyorum fakat ödemekte zorlanmaz

diye düşünüyorum. Kendi kafasından kurnaz geçinir ama parayı bulduğundan, rahata kavuştuğundan dolayı da kimse ile kötü olup, sakata gelmeyi istemez. İşler sarpa sardığında ya bana, ya da Ülfet Abi'ye gider!"

Cumali alemde koşturanların her konuşmalarının altında bir incelik, bir vurgu olabileceğini iyi biliyordu. Kömürcü, Hatip hakkında bilgi verirken, bir anlaşmazlık halinde konuyu çözme merciinin kendisin olduğunu vurguluyordu. Durumun nezaketini kavrayan Cumali, hemen cevap vererek, olayın bir "çökme!"yani zorla para alma hadisesi olmadığını, usulüne uygun ve "aleme" ters gelmeyecek şekilde ve bir anlamda da Kömürcü'nün beklentisinin önüne geçerek, "ince" dokundurmaya açıklık getirdi.

Lacivert takım elbiseli, göbekli, kel başlı, merdiven çıkmaktan nefes nefese, yüzü kızarmış, el çantası koltuğunun altında, heyecanını gizlemekte zorlanan Hatip Bey oturdukları odaya girdiğinde, Kömürcü Rıza ayağa kalkarak karşıladı ve muhatabı ile tanıştırdıktan sonra, oturması için yer gösterdi. Bu arada Cumali şişman, kel ve heyecanlı adamı göz hapsine almış, her hareketini yakından takip ve analiz ediyordu. Karşılıklı hal hatır sorma seansında adamın aslında kendinden eminmiş izlenimi vermeye çalışmasına karşın hiçte öyle olmadığına, tedirgin olduğuna karar verdi. Bu durum lehineydi, çünkü bu adamın tedirgin olması kendisinden çekindiği manasına geliyordu.

Viski içmeyi kabul etmeyip çay isteyen Hatip, çayını acayip sesler çıkararak içti. Rıza ile işler ve ortak dostları hakkında kısa sohbet etti. İkinci bardak çay geldiğinde, Cumali'nin ikram ettiği sigarayı yakmaya çalışan Hatip'e Rıza, "Gardaş siz aranızda konuşun, ben biraz dışarı çıkacağım." dedi ve ayağa kalktı. Kömürcü'nün bu jestine karşılık Cumali, çıkmasını gerektirecek bir durum olmadığını, gizli saklı bir şey konuşmayacağını söylediyse de, Kömürcü Rıza nazik bir dille ve racona uygun hareketlerle kabul etmeyerek odanın kapısına doğru yürüdü. Kömürcü'nün jestine uygun cevap veren Cumali, o zaman, dışarıda bekleyen adamı Necmi'yi göndermesini istedi.

Solak Necmi sokaklardan yetişme, çocukluktan ilk gençliğe adım attığı yıllarda bitirimhaneleri mesken tutmuş, birkaç kez bıçakla adam yaralamaktan hapishaneye girip çıkmış, bıçkın, "alemi!" bilen, yanında yer aldığı "Abi"sine gönülden bağlı, sadakatle hizmet eden, aynı zamanda da cesur bir çocuktu. Cumali onu bir zamanlar yanında gezdirdiği, daha sonra bir meseleden cezaevine giren, başka bir adamının tavassutuyla yanına almıştı. Birkaç kere denedikten sonra olumlu not vermiş, hemen hemen her gittiği yere yanında götürmeye, kritik iş toplantılarında yanından ayırmamaya başlamıştı. Pek fazla konuşmayan, her hareketini yakından takip ederek ona göre davranan Solak, Cumali'yi çok seviyor, "Abi" diye hitap ettiği patronunun her isteğini emir telakki ediyordu. Kafası pek fazla çalışmayan teslim olduğu, bağlandığı insana tam manasıyla sadakat göstermesi onun en büyük meziyeti sayılırdı. Kısaya yakın orta boylu, geniş omuzlu, basık burunlu Necmi'nin en olumsuz tarafı kumara olan düşkünlüğüydü. Cumali'nin cömertçe verdiği paralarla, fırsat buldukça kumarhanelere takılır, iki-üç gün ortalıkta görünmez, sonra yorgun argın, gözleri kan çanağına dönmüş halde geri gelirdi. Onun kumar oynamasına, günlerce ortalardan kaybolmasına kızan Cumali, eğer bu kumar seansları sonunda yakalarsa, şiddet kullanır, ciddi biçimde dayak atardı. Bu hal onda bir değişikliğe yol açmadığı gibi, ilk fırsatta yine kumarhanelere koşmaktan geri durmazdı.

Kömürcü Rıza'nın odadan çıkmasıyla, Solak'ın içeri girip, yarı esas duruş vaziyetinde, dikilmesi on-onbeş saniye kadar sürmüştü. Cumali'nin tok ve hükümran sesiyle, "Git arabanın torpido gözünde bulunan evrakları getir!" talimatını alan Solak Necmi, abartılı, görenlerin bir asker disiplini diyebilecekleri hareketle geri geri çekilerek ve ellerini kapalı ceketinin önünde birleştirerek odadan çıktı. Bu anlara hazırlıklı ve deneyimli olan Solak, "abi"sinin "iş!" üzerinde olduğunu biliyor, hareketlerinin muhatabını etkileyeceğini iyi hesap ediyordu.

Solak dışarı çıkar çıkmaz, sorgulayıcı gözlerle kendisini takip eden Hatip Yuvacı'nın konuşmasına fırsat vermeyen Cumali, gözlerini gözlerine dikerek ve yine ses tonunu oldukça kalın, tok ve

muhatabını etkileyici biçimde ayarlayarak, "Ağa!Rauf Taş'ı tanıyor musun?" dedi. Soru üzerine tedirginliği biraz daha artan Hatip, kısa bir tereddütten sonra, adı geçeni tanıdığını, aralarında küçük bir problem olduğunu söyledi. Hatip'in hal ve tavrından kendisi için olumlu netice çıkaran Cumali, az önceki ses tonunu bozmadan, konuya şöyle giriş yaptı:

"Seni tanıyanlardan sordum, araştırdım, düzgün bir adam olduğunu öğrendim, onun için de direkt yazıhanene gelmek istemedim; böyle tanışmanın, oturup konuşmanın daha doğru olacağına kanaat getirdim!" Konuşmasına ara verdi, kendinden emin, biraz da umursamaz tavırla önünde duran viski bardağına uzandı, eline aldığı kristal bardağı ağzına götürmeden, devam etti: "Rauf Bey bir dostumun yakını, onun vasıtasıyla bana geldi ve aranızdaki meseleyi anlattı. Önce kendisini sonra da avukatını dinledim. Anladığım kadarıyla aranızdaki anlaşmazlık yılan hikayesine dönmüş; onun için de kalkıp buraya geldim, seninle açıkça konuşmak istedim. Bu işin dostlukla, konuşarak, anlaşarak çözüleceğine inandım!"

Konuşulanı dikkatle dinleyen Hatip, ne denmek istediğini, daha doğrusu lafın nereye gittiğini anlamıştı. Cumali hasmının "işini" almış, karşısına öyle gelmişti. Artık muhatabının Cumali olacağını ve böyle bir adamın da işi farklı metotlarla çözmeye çalışacağını biliyordu. Ayrıca, "Sana ne kardeşim, sen benim ortağımla aramdaki meseleye niçin müdahil oluyorsun." deme şansına sahip olmadığının da idrakindeydi. Bu onun için tehlikeli olur, herkesin tanıdığı, mafyacı, kabadayı bir adamı karşısına alamazdı. Onun için, küçük bir kurnazlık manevrası yaparak, konu hakkında Cumali'nin neyi, ne kadar bildiğini öğrenmek istedi ve oldukça kibar bir dille, sordu: "Vallahi! konu biraz detaylı ve teknik ayrıntılara sahip, bilmiyorum size ne anlattılar?"

Cumali iş görüşmesinin başladığını, konuya girip, ardı ardına "saldırı!" yapma zamanının geldiğini Hatip'in sorusu üzerine, anlamıştı. Biraz evvel yine asker disiplini içinde gelip istediklerini bırakıp çıkan Solak'ın getirdiği evraklarında yardımıyla, Rauf Bey'in haklılığını anlatmaya koyuldu. Bunu yaparken, açık haksızlık yapmış,

zayıf rakibini üç kağıda getirmiş olan Hatip'i hiç aşağılamadı, yüzüne karşı pisliklerini usturuplu bir dille anlattı. Adama, "şerefsiz, alçak, uyanık hırsız!" demedi, ama demekten beter etti. Elindeki bilgileri ustalıkla ve mantık silsilesi içinde, kendinden emin biçimde sıraladı ve kendisini sıkıntılı şekilde dinleyen muhatabına sonunda iddialar karşısında ne düşündüğünü sordu. Artık ikili konuşmanın bütün inisiyatifi elindeydi ve duruşuyla, anlatış biçimiyle, konuşurken kullandığı ses tonuyla hakimiyeti kolay kolay bırakmayacağı belliydi. Bundan sonra Hatip'e düşen savunmaya geçmek, sıkıştığı köşeden çıkmak için çabalamaktı. O da öyle yaptı. Gülümsemeye, sanki işi hafife alarak, sert yüz ifadesi takınmış olan Cumali'yi yumuşatmaya çalışıyormuş gibi, gayet mülayim bir sesle, "Konuyu size eksik ve yanlı aktarmışlar. Mesele sizin söylediklerinizle sınırlı değil, verilmiş ve yerine getirilmemiş sözler vardı!.." diye söze girerek, Rauf Taş'ı suçlamaya, karalamaya başladı. Anlattıklarına bakılacak olursa; asıl hata yapan, kendisini kandıran Rauf'du. Ortaklığa karar verdiklerinde bir sürü sözler vermiş, hiç birini yerine getirmemişti. Tabiri caizse, "çamura" yatmıştı...Karşı tarafı suçlayarak savunmasını yaparken, bazı ince taktikleri kullanmaktan geri durmuyordu. Cümlelerinin arasına Cumali'yi gıyaben tanıdığını, çok sevdiğini, takdir ettiğini sıkıştırarak söylüyor, peşinden inatla ve yüzü kızarmadan kimseye kazık atmadığını, kimsenin evine adam gönderip tehdit etmediğini anlatıyordu.

Cumali Hatip Yuvacı gibi adamlarla çok karşılaşmış, onların gerçek yüzlerini görerek tanıma fırsatı bulmuştu. Bu tip adamların kendi pisliklerini gizlemek için nasıl iftiralara başvurduklarını, en iyi savunmanın taarruz olduğunu bildiklerinin farkındaydı. Karşısında bulunan adamın aynı yolları kullanıp, laf salatası yaparak, bir taraftan da ortak tanıdıklarının isimlerini sayıp dökerek, sevgi, takdir cümlelerini sıralayarak işin içinden en az zayiatla sıyrılmanın hesabı içinde olduğunu biliyordu.

"...Cumali Bey seni bilir ve severiz. Bırak tanışmayı, ortak dostlarımızla zaman zaman gıyabında sohbetini yaparız. Rıza kardeşim senin görüşmek istediğini söyleyince, işimi gücümü bırakıp geldim...

(...)Rauf bunamış, bir gün önce söylediğini ertesi gün unutuyor! Tamam senin söylediğin rakamlar üzerinden anlaşmıştık ama maliyetler yükselip, işin hacmi boyumuzu aşınca ortak almak zorunda kaldık; aramızda yaptığımız anlaşma bu sebepten kadük kaldı!..

Üç milyon dolarlık otelin kendini finanse etmesi uzun zaman alır. Adamın istediği parayı bu aşamada vermeye kalksak inan iflas ederiz. Kaldı ki ondan aldığımız arsaya havuz ve bazı küçük birim inşaatları yaptık, onun arsasının üzerinde otel bile yok. şahsen ben mahkemenin bizim lehimize nihai kararı vereceğine inanıyorum. İnan, Allah şahidim!kimsenin hakkını yemedim, kimseye hile hurda yaparak malını almadım..."

Cumali dakikalarca hiç durmadan konuşan, araya sıkıştırdığı küçük sorularına daldan dala atlayarak, uzun ve yanlı cevaplar veren adamı, yorum yapmadan, münakaşa yaratacak ortama müsaade etmeden dinledi. Adam "kenar pazar" esnafı gibi, kâh alnında biriken terleri elinin tersi ile siliyor, kâh maroken koltukta hop oturup hop kalkarak, elleri havada konuşup duruyordu. Cumali dolandırıcı kılıklı, yalan söylediği her hali ve lafından belli olan Hatip ile iş adamı mantığı içinde konuşarak meseleyi halletmenin mümkün olmadığını, o kendini savunmaya başladıktan kısa süre sonra anlamıştı. Bu tiplerin anladığı dilden! konuşmak gerekiyordu, ama bir açmazı vardı; misafir olduğu mekanda bunu yapamazdı, yakışık almazdı! Ucuz avukat edalı adama işin ciddiyetini iyice vurgulamak ve etkili son darbeyi indirmek için, onu başka arenaya çekmesi gerekiyordu. Böylesi durumlarda hızlı düşünebilme ve karar alma yeteneğine sahip olan Cumali, manevrasını gerçekleştirmeye karar verdiği anda, birden ayağa kalkarak, halâ yeminlerle haklılığını ortaya koymaya çalışan Hatip'e, "Ağa! Senden iyi olmasın! Bir dosta sözüm var ve mutlaka yetişmem lazım. Bu akşam misafirim ol birlikte yemek yiyelim, orada konuşur konuyu bağlarız." dedi. Uzunca bir süredir kendini savunmaktan bitap düşmüş, neredeyse helak olmuş! Hatip, Cumali'nin laflarındaki ince taktiği ve manevrayı anlamadı, "Olur yiyelim, ama burası Ankara sen misafirim ol." demekle yetindi.

Hatip zokayı yutmuştu! Cumali son darbeyi rahat ve sorumsuz olduğu ortam da vuracak olmaktan memnundu. Hatip'den önce Rıza'nın yazıhanesini terk ederken, Kömürcü Rıza'yı bir kenara çekerek, akşam yemek yiyip, konuyu konuşmaya devam edeceklerini, eğer Hatip onu da davet ederse kabul etmemesini söyledi. Aynı yolun yolcusu Rıza, Cumali'nin hangi hesap içinde olduğunu hemen anladı ve kulağına eğilerek, "Merak etme!" dedi.

Akşamın ilerleyen saatlerinde cep telefonundan arayan Hatip Orman Çifliği'nde bir lokanta ismi vererek beklediğini söyledi. Beklediği lokantaya bir gösteriyle girmek isteyen Cumali küçük bir mizansen hazırladı! Lokantaya adamı Solak Necmi ve şoförü Kör Cevat ile birlikte girdi.(Sakarlığı, sık sık ufak tefek kazalar yaptığı için, Cumali tarafından "kör!"lakabı verilen Cevat, kalıplı beden yapısıyla "vitrini!"süslemekte yardımcı olanlardandı.) Adamları bir adım gerisinde, kaşmir paltosu omuzlarında olduğu halde lokantanın içine girdiğinde, şef garsonun yer göstermek için hamle yapmasına aldırmadan cam kenarında bir adamla birlikte olduğunu gördüğü Hatip'in masasına doğru yürüdü. Cumali'nin geldiğini gören Hatip hemen ayağa kalkarak yer gösterdi ve buyur etti. Kendisi gibi takım elbiseli adamlarına paltosunu verdikten sonra masadakilerin duyacağı biçimde, yemeklerini yedikten sonra dışarıda beklemelerini söyledi. İkisi birden "Tamam abi!" diyen şoförü ve "tetikçisi!" terbiyeli ve adaba uygun şekilde kuytu bir köşeye çekildiler. Lokantaya böylesine "şekilli!" giren Cumali istediği, planladığı etkiyi masadakilerin üzerinde yarattığını bakışlarından anlamıştı.

Cumali her zamanki bakımlılığı ve yakışıklılığıyla dikkatleri üzerine çekiyordu. Basında çıkan resimlerinden tanıyan kimi lokanta müşterileri birbirlerine gizliden gizliye onu gösteriyorlardı ki, Hatip ve "ortağım" diye tanıştırdığı masadaki diğer adam da bunun farkındaydılar. Yemek; mezeler, ara sıcaklar ve rakı eşliğinde başladığında, günlük meselelerden sohbete koyuldular. Birkaç duble rakı içilip, hafif çakır keyif olunduktan sonra, toplantının asıl konusunu açan Hatip Yuvacı oldu. Akşam üzeri anlattıklarından farklı bir şey söylemeyen Hatip, sık sık yanında oturan ortağının şahitliğine baş

vurarak, tezlerine destek bulmaya çabalıyordu. Yine az konuşmaya dikkat eden Cumali, kendisini "saf!" yerine koyan muhatabına içten içe kızsa da, renk vermemeye dikkat ediyordu. Son konuşmayı yapmayı planladığından acele etmiyor, bağlayıcı sözler söylememek için kendini tutuyor, bol bol konuşan Hatip'in çelişkilerle dolu, yalan beyanlarını aklının bir köşesine yazmaktan geri durmuyordu.

Saatler ilerleyip, yemeğin sonuna yaklaşıldığında, Cumali, Hatip'in, "E, gardaşım, anlattıklarımdan sonra sen ne düşünüyorsun?" şeklindeki sorusunu fırsat bilerek, planladığı hamlenin önemli adımını attı! Bunu yaparken yine kendinden emin, hükümran, ses tonu etkileyiciydi. Böylesine alış-veriş sahnelerini defalarca yaşamış olduğundan, jest ve mimiklerini ortama göre kullanmakta uzmanlaşmıştı. Onun için de, zaman zaman kullandığı konuşma kalıplarına sadık kalarak şunları söyledi:

"Ağa! Ben de seni sevdim! (Söylediği ilk cümle tamamen yalandı! Hatip'i hiç sevmemişti.) Dostluğumuzun baki kalmasını isterim. Bizim dostluğumuzdan kimse zarar görmez, aksine insana çok şey kazandırır. Konu hakkında düşünceme gelince, bu işler mahkeme kapılarında beklemekle nihayete ermez! Onun için Rauf ile seni karşılıklı oturtarak meseleyi kökünden halletmek istiyorum. Kimse üzülmesin. Karşılıklı oturun anlaşın. O haklarını sana devretsin, sen de hakkı neyse onu ver, bu işi uzatmanın gereği yok."

Cumali'nin sözleri, Hatip'in yüzüne endişe dalgasının yayılmasına neden oldu. Acaba sizi "Oturtayım" diyen Cumali hangi hesabın içindeydi, bunu kestirememişti. Karşısında oturan, oldukça yumuşak tavırlarla ve konuya olumlu, kırıcı olmadan yaklaşım gösteren meşhur "Babanın" teklifini geri çevirmek, Rauf ile yüzleşmekten kaçınmak da, açığa düşmesine sebep olurdu. Bu düşünceler içinde ortağına dönen Hatip onun başıyla "olur" vermesi üzerine, Cumali'ye, "Niye olmasın, onunla her yerde her ortamda karşı karşıya gelmeye hazırım." Demekle yetindi, alnında biriken terlerini silerken.

Cumali'nin teklifine olumlu cevap veren Hatip, içkinin de verdiği etki ile yine konuşmaya, Rauf'un aleyhinde atıp tutmaya başladı. Cumali ise istediğini almış olmanın rahatlığıyla, artık konuşulanlara

aldırmıyordu. Hamlesi başarıya ulaşmış, en son ve bitirici darbeyi indirmek için önü açılmıştı! Bundan sonrasının çok kolay olacağından emindi. Kendisini kurnaz zanneden "tilkiyi" kendi "inine" çekecek ve orada boğacaktı!

şimdi oturup yemek yedikleri, içki içtikleri, iki eski ortağında rekabet halinde Cumali'ye davette bulundukları yer, "cemaat!" olup, Cumali'nin "şeriat kestiği" (Ki, mafya jargonunda anlaşmazlığa düşmüş tarafları anlaşmaları için bir araya getirip oturtmaya "cemaat olma", cemaati tertip eden üçüncü kişinin anlaşmazlığı ortadan kaldırmak için tarafların kabulüne sunulan teklife de "şeriat kesme veya şeriat uygulama"denilirdi.) ucuz kurnaz dediği Hatip'i getirip "boğduğu ini!"idi.

Ankara'daki iş yemeğinin üzerinden 10 gün geçtikten sonra, Cumali, Hatip ile Rauf Bey'i İstanbul'da, kendi seçtiği mekanda, kendi yöntemleriyle bir araya getirmiş, hedefinin üzerine alıcı kuş gibi hamle yaparak çöküvermişti! Hatip İstanbul'a eski ortağıyla yüzleşmeye geldiğinde öyle bir açmaza düşmüştü ki, bir araya geldikleri masadan Cumali'nin söylediklerini kabul etmeden kalkmanın "hayrına" olmayacağını anlamıştı. Uzun süre teklife bahaneler bularak, direnç gösterse de, Cumali'nin, "Ağa! Bu iş bitmiştir, şimdi dost muyuz, düşman mıyız, onu söyle!" şeklinde başlayan güçlü tehdit ve saldırısı karşısında teslim olmaktan başka çıkış kapısı bulamamıştı.

Aslına bakılacak olursa, Hatip'in teslim olmasına, ileri sürülen şartları kabul etmesine sebep olan olaylar zinciri, görüşmek için İstanbul'a adım atmasıyla birlikte başlamıştı. Uçaktan inip yolcu çıkış kapısına geldiğinde karşısında Cumali' nin adamlarından Necmi'yi bulan Hatip Bey, Solak Necmi'nin mihmandarlığında kendisini bekleyen Mercedes marka otomobile binerken, içinde dört genç adamın oturduğu Doğan marka başka bir aracında, Necmi'nin işaretiyle kendilerini takip ettiğini gördü. "Abi!" yazıhanesinde misafirini bekliyordu ve karşılamaları için adamlarını göndermişti.

Bakırköy'de oldukça lüks döşeli yazıhaneden içeri girdiğinde, hepsi takım elbiseli beş-altı genç adam misafiri karşılamak için hareketlendiler. Terbiyeli, ölçülü tavırlarla koridorun sonunda bulunan

Cumali'nin odasına buyur ettiler. Ceviz lambrili koridoru geçen Hatip modern çizgilere sahip, pahalı möblelerle döşeli, göz alıcı odaya girdiğinde, şaşırmadan, gördükleri karşısında etkilenmeden edemedi; "Baba!" şanına yakışır bir mekanda oturuyordu.

Karşılama merasimi bütün incelikler ve detaylar düşünülerek tertiplenmişti. Cumali odasına giren Hatip'i samimi şekilde karşıladı, kırk yıllık dostuymuş gibi yakınlık gösterdi. Yorgunluk kahvesi ikram etmek için duyafondan adamlarına talimat verirken, aynı zamanda masasının üzerinde duran tabancayı, Hatip'in göreceği biçimde kaldırarak, arkasındaki çekmeye koydu.

Cumali gayri meşru işlere bulaştığı ilk zamanlar, kıvrak zekasını kullanarak, hakikatte yapılanların çoğunun "kolpa!" diye tabir edilen, göz boyamaca, gücünü olağandan fazla gösterme, "yapacakmış gibi yapma!" olduğunu iyi kavramıştı. Yani bu tip işleri yapanların birçoğu, muhataplarını etkilemek, korkutmak, sindirmek, şaşırtmak için değişik mizansenler hazırlıyorlardı. Duruma, karşılarındakinin gücüne, psikolojilerine, olaya yaklaşımlarına bağlı olarak hazırlanan mizansenler, hedefe ulaşmada en etkili yol olmaya devam ediyordu. İşte Cumali bu son yaptığı iş de, diğer deyişle "tahsilatta" artık klasik olmuş bu yöntemi kullanıyordu. Hatip'i uçaktan aldırmasıyla başlayan "tiyatro!" başarılı biçimde oynanıyordu. Etkilendiği her halinden belli olan adam için bir mizansen de, Rauf'un katılımıyla gerçekleşecek olan yemekli toplantı için hazırlanmıştı. Önceden yemek yiyecekleri lokantaya gitmiş olan bir adamı orada gerekli hazırlıkları yapıyordu.

Yemeğe gitmek için, Mercedesin arka koltuğuna oturduklarında, yan ve arka camları koyu renk filmlerle kapatılmış, içinde dört genç adamın bulunduğu Doğan önlerine geçerek eskortluk yapmaya başladı. Tarabya'da balık lokantasının park yerine girdiklerinde, öndeki arabadan fırlayan gençlerden ikisi, gayet atik ve saygılı hareketlerle Mercedesin kapılarını açtılar. Ani ve sert hareketle arabadan inen Cumali, adamlarının arasında misafirinin de araçtan inerek yanına gelmesini bekledi. Adamları arkalarında, grup halinde lüks lokantadan içeri girdiklerinde, Cumali'nin geldiğini gören küçük bir gar-

son ordusu bir anda etraflarını sardı. Lokanta müdürü, şef garson, garsonlar, hepsi birden kapıya adeta hücum etmişlerdi. Müdürün, "Hoş geldiniz!" diyerek uzattığı elini öylesine sıkan Cumali, garsonlar grubunun saygı ve hürmet gösterileri arasında, önceden hazırlanan masaya yöneldi.

Cumali hazırladığı oyunun başarılı şekilde "sahnelenmesinden" memnundu. Kendi sahasına çekerek etkilemek istediği Hatip Yuvacı'yı, son birkaç saat içinde ümit ettiği gibi "yoğuruyordu!" Adam her haliyle etkilenmiş görünüyor, bunu gizlemeye de gerek görmüyordu. Bu tür "operasyonları" daha önce de defalarca yapmış olan Cumali, "tok ve dik görünme!"seansları adını verdiği etkileme ameliyesini iyi biliyor ve başarıyla gerçekleştiriyordu. Artık bundan sonrası kolay sayılırdı. Sözün biteceği yere varmadan, masaya oturtulan adamın teslim olmaktan başka çaresi yok gibiydi. "İş bağlamada!" söz sanatının kullanılması, argo tabiriyle, "mavraya saplanmadan kelam etmek!" ayrı bir hüner gerektiriyordu ki, Cumali bunu da becerenlerdendi. Elbette okumuş yazmış olmanın yanı sıra, siyasi geçmişi, çileli hayatı ve son on yılda İstanbul gibi, adamında, alçağında bol olduğu bir şehirde edindiği tecrübelerin bu beceride payları büyüktü.

Mağdur Rauf Bey'in toplantıya katılmasıyla başlayan yemeğin ilk dakikaları, oldukça soğuk ve sakin geçti. Aralarındaki anlaşmazlık devam eden mahkemelik eski ortaklar, birbirlerinin yüzüne bakmamaya dikkat ederek ve somurtarak, yemek yiyip, rakılarını yudumladılar. Masayı yeteri kadar "ısınmış!" hisseden Cumali'nin asıl konuya girmesiyle başlayan hararetli tartışma ve ortakların karşılıklı atışmalarıyla toplantı canlanmış oldu. İyice dolmuş, yapılan baskılardan bunalmış, intikam peşine düşmüş olan Rauf Bey, Cumali'den aldığı güç ve destekle Hatip'e saldırıyor, hakarete varan cümlelerle, kendisine yapılan haksızlığı dile getiriyordu. Hatip Bey ise ortağından gelen laf salvoları karşısında daha çok savunmada kalıyor, belki de böylesini beklemediği saldırı karşısında zaman zaman bocalıyordu. Aralarına girmek istemeyen Cumali küçük müdahalelerin haricinde çoğunlukla bu hararetli tartışmanın, karşılıklı atışmanın dışında duruyor, tarafları dikkatle dinliyordu. Müdahalede bulunduğunda ise yalanlarını

yakaladığı Hatip'e uyarılar yapıyordu. Hatip'in kendini tekzip eden sözlerini hatırlatıyor ve "Ağa! Bu konuda bana öyle söylememiştin, iyi hatırla!" diyerek, son hamlesine zemin hazırlıyordu.

Söylenecekler bitip, iddialar tekrar tekrar ortaya sürülüp, iş Arap saçına dönmeye başladığında "baltayı!" çıkarmanın zamanı geldiğine karar veren Cumali, elindeki çatalı masaya bıraktı, sandalyesine yaslanarak, gözlerini Hatip'in gözlerine dikti ve şunları söyledi: "Ağa! Bu iş yüzdeleri tekrar ederek, sen demiştin ben dememiştim diyerek olmaz. Baştan beri konuştuklarınızı dinliyorum, Rauf Ağa'nın (Cumali yanlış anlaşılmamak, yalakalık yapıyor görünmemek, zaaf içindeymiş gibi algılanmamak adına kim olursa olsun, yaşı kaç olursa olsun, "Ağabey, Amca..."diye hitaplar kullanmaktan özellikle kaçınır, onun yerine muhataplarına "Ağa" diye seslenirdi. Bu hitap şekli hem muhataplarını onure eder, hem de arada bir ciddiyet meydana getirerek seviye korumasına yardımcı olurdu.) davasında haklı, ben buna inandım. Lafı uzatıp durmanın manası yok. şimdi Rauf Ağa'nın arsası dahil diğer hakları ile birlikte ne veriyorsun onu söyle bu işi bitirelim, dostluklar baki kalsın!"

Cümlesinin sonuna doğru sesini biraz daha kalınlaştırmış ve kelimelerde vurguyu arttırmıştı. Cumali'nin bu beklenmedik ve keskin çıkışı karşısında afallayan, şaşıran Hatip bazı boş ve anlamsız laflar ederek, hem zaman kazanıyor, hem Cumali'nin söylediklerinin nereye varacağını kestirmeye çalışıyor, hem de güya savunmasına devam ediyordu. Adamın bu anlamsız tavrı karşısında kendini iyice "kuran!" Cumali, "konuyu mahkemeler çözsün" demeye getiren Hatip'e daha sert saldırı yapmanın "farz" olduğuna kanaat getirdi ve öne, karşısında oturan Hatip'e doğru olabildiğince eğilerek ve sinirli biçimde, "Aynı şeyleri geveleyip durma, ben sana mahkemeleri sormadım; bu saatten sonra mahkeme burası, bu masa! Ne veriyorsun, sen onu söyle? Ankara'da bana anlaşmaktan bahsetmiştin, adamın malına, haklarına ne veriyorsun?"

Hatip son çıkış karşısında tam manasıyla afallamıştı. Kapana girdiğinin farkındaydı. Yüz hatları gerilen, gözleri çakmak çakmak olan, sanki bir anda "başkalaşım!" geçiren Cumali'nin şakası ol-

madığını anladı. Karşı çıkmak, yeni savunmalar yapmak zamanı değildi. Biraz düşündükten, bir şey söylemekte zorlanıyormuş gibi yaptıktan sonra, ortağı ile konuştuklarını, anlaşma karşılığında en fazla yüz elli bin Dolar ödeyebileceğini, kesik cümlelerle ifade etti. Hatip'in verdiği fiyatı duyan Rauf Bey bir anda sinirlenerek, itiraz etmeye, "sen çocuk mu kandırıyorsun!" gibi laflar etmeye başladı. Yanında oturan Rauf'un omuzundan tutarak hafifçe sıkan Cumali, diğer elinde tuttuğu meyve bıçağını Hatip'e doğru sallayarak, sakin bir ses tonuyla, "Beş yüz bin!" dedi. "Beşyüz bin" rakamını duyan Hatip içkinin de tesiriyle kanlanmış gözlerini alabildiğince hayretle patlatarak, göbeğini masaya yaslayarak ve iki elini açarak telaffuz edilen rakamı ödemesinin mümkün olmadığını, ısrarla söylemeye başladı. Otel işinden zarar ettiğini, böyle bir parayı ödemesi durumunda batacağını söylüyor, son bir çırpınışla şunları anlatıyordu: "Gardaş! Sen ne diyorsun bu rakam bizi bitirir, mahvoluruz, sonumuz gelir. Hem sonra, ne bu adamın arsası, ne de alacağını iddia ettiği para senin söylediğin rakama ulaşmaz..."

Cumali, rakam belirttikten sonra acı bir "ağlama!" faslının geleceğini biliyordu ama, daha son sözlerini söylememişti! Geldiği noktada, yani rakam telaffuz ettikten sonra, ağlamalara kulak asarak, pazarlığa girişmenin işi cıvıklaştıracağını, otoritesini, hakimiyetini kaybetmesine sebep olacağını bildiğinden, tartışma yaratarak konuyu uzatmak niyetinde değildi. "Avının!" boğulma anı gelmişti. Öyle bir hamle yaptı ki, sesi, hamlesinde duruşu, bakışı, mimikleri hepten değişmiş, karşısında medet uman Hatip'i soluksuz bırakmaya yetmişti. "şeriatı!" keserken, avını soluksuz bırakan şu cümleleri bir biri ardına ve kesin bir dille söyledi:

"Önce şunu bil, ben kimseye haksızlık yapmam. Adaletse, adalet bu adam için işlemeli. Haksızlık bu adama yapılmış, kimsesiz, arkasız bulunan bu adam ezilmiş." Burada bir nefeslik durdu, kaşlarını iyice çatarak devam etti. "Ağa! Ağa! Ağlamayı sızlamayı bırak, yüz kişiye gitsek, yüz kişiyle cemaat olsak haksız çıkarsın. şimdi açık bir dille söyle bana dost muyuz düşman mı?.. Söyle, ona göre kalkıp gidelim. Sonra çarşıda pazarda ne varsa herkes hakkına düşeni alsın!.."

Cumali'nin açıkça meydan okuma, güç gösterisinde bulunma ve bir nevi savaş ilanı anlamına gelebilecek son sözlerini iyi kavrayan Hatip bir anda canlanmış, öyle ki içkinin tesirinden bile kurtulur gibi olmuştu. Aceleyle, "Elbette dostuz, dost kalacağız! İnan bizde bu iş kapansın, sulh ile bitsin istiyoruz.!" derken, ter basan alnını kağıt peçete ile silmeye çalışıyor, bir yandan da, "Başıma bu işleri sen açtın!"der gibi, kötü kötü, Rauf Bey'in yüzüne bakıyordu.

Hatip "zokayı" yutmuş, güç gösterisinde bulunan, kurnazlık yaparak son sözlerini zamanında ve etkili biçimde söyleyen Cumali'ye fazla direnemeden teslim olmak zorunda kalmıştı. Böyle olduğu halde son bir hamle daha yapmak arzusuyla, kabul ettiği ödemeyi geciktirmek, üç yıllık bir vadeye yaymak için atağa geçmiş, Cumali'yi ikna etmek için uğraş vermeye başlamıştı. İşi olumlu biçimde neticelendiren Cumali, geldiği noktada fazla zorluk çıkarmak "boynuna dişlerini geçirdiği avının!" can çekişirken acı duymasını istemediğinden, Hatip'in isteklerini kestirip atmadı ve onunla yarım saat sürecek bir pazarlığa girişti. Pazarlığın sürdüğü esnada yan masaya geçerek, ortağıyla bir telefon görüşmesi de yapan Hatip sonunda tam olarak istediğini alamasa da ödeme şartlarını kabul etti. Buna göre ikiyüz bini peşin, ikiyüz bini gelecek sezon sonunda, geri kalan yüz bin ise onu takip eden altı ay içinde ödenecek ve peşin ödemenin haricindekiler için şirket çekleri verilecekti.

Artık iş bitmiş iki tarafta rahatlamıştı. Bu noktadan sonra tarafların yanlış yapmaları, anlaşmadan vazgeçme ihtimalleri yok gibiydi. Çünkü; "racona" göre arabulucuk yapan, yani araya girerek, "ortamı" bulan aynı zamanda garantör demekti! şartlara, masada verilen sözlere kim uymazsa ona "ceza kesmek!" diğer tarafın hakkını korumak garantöre aitti ve bu bir anlamda yazılı olmayan kanun hükmündeydi! "Alemin" diğer bir inceliği de garantörün sorumluluklarını yerine getirmekteki hassasiyetiydi. Eğer arayı bulan, dolayısıyla garantörlük makamına oturan yanlış yaparsa bu onun hanesine eksi puan yazar, duyulması halinde, "baba!" için hiç iyi olmaz, piyasada ismi "Adam satmışa!" çıkar, iş yapmakta zorlanır, prestij kaybederdi.

Cumali'nin, masadakilere belli etmemeye çalışsa da, neşesi yerindeydi. Gece yarısını çoktan geçmişti ve misafirleri kahvelerini içerlerken o rakıya ara vermemiş, işini başarmanın rahatlığıyla içkisini yudumluyordu. Rakının kendine has sarhoşluğuna alışkın, nereye kadar içip, nerede duracağını bilen Cumali, daha sınıra gelmediğini, limitini doldurmadığını biliyor ve imzaların atılacağı, peşinatın alınacağı zaman Antalya'ya giderken yanında sevgilisini de götürmenin planını yapıyordu. İçinden, "İyi bir tatili hak ettim!" diye geçirdi.

Yemekli toplantının bitmesi için misafirlerinin "Kalkalım!" demelerini bekleyen Cumali, adamlarından Solak Necmi' nin asık suratıyla, ceketinin önünü iliklemiş, bir eliyle ceket düğmesini sıkıca kavramış, omzunun birini hafifçe aşağı doğru eğmiş halde, sessizce gelerek kulağına eğildiğini göremedi. Sesini alabildiğince kısarak konuşan Solak'ın ne söylediğini anlamayan Cumali, ona doğru döndü ve sandalyesini geriye çekerek, söylediklerini rahatça ifade etmesi için ortam sağladı. Abisinin söylediklerini anlamadığını gören Necmi, konuşmakta zorluk çekerken, sesini biraz daha yükseltti ve boğuk, hırıltılı bir şekilde, "Abi Türkeş ölmüş!" diyebildi. Necmi'nin sözlerini bu sefer duyan Cumali, gerginleşen yüz ifadesiyle, kaşlarını çatarak, karşısında iyice ürkekleşen adamına, "Ne diyorsun oğlum, nereden duydun?" diye sordu. Soğukkanlılığını kaybetmiş ve soruyu sorarken, sanki destek alıyormuş gibi, sandalyenin arkalığına bir eli ile sıkıca kavramıştı. Habere tepki vereceğini bildiği abisine ürkek ürkek bakan Necmi, "Televizyon söylemiş." dedikten sonra bir adım geri çekildi. Necmi'nin son söylediklerinden sadece "Televizyon" kelimesini duyan Cumali, sinirli biçimde, değişen, gerginleşen yüz hatlarıyla yerinden kalkarak, hızla lokantanın müdüriyetine doğru, hiç alkol almamış bir adam çevikliğiyle yürümeye başladı.

Sahiplerini iyi tanıdığı, iş görüşmelerinin çoğunu yaptığı lokantaya sık sık gelirdi. Bütün personel Cumali'yi tanır ve ellerinden geldiğince, saygı içinde ağırlarlardı ki, bunda her gelişinde bıraktığı yüklü bahşişinde etkisi büyüktü. Necmi'nin getirdiği kötü haber üzerine, endişe ve allak bullak yüz şekliyle yerinden kalktığında, olağanüstü bir vaka olduğunu hisseden lokanta personeli de hareketlenmişti.

Diğer müşteriler çoktan lokantayı terk ettiklerinden, bütün personelin gözü Cumali'nin masasındaydı.

Hızlı ve sert adımlarla, girişte bulunan müdüriyete giren Cumali, odada bulunanların tazim ve hürmetle ayağa kalkmalarına aldırmadan, açık olan televizyonun önüne giderek durdu ve görüntüler eşliğinde verilen meşum haberi izlemeye başladı.

"...MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş geçirdiği kalp krizinin ardından kaldırıldığı..."

Bir eli belinde, diğer eli sol yanağında, acı dolu gözlerle, spikerin anlattıklarını dinlerken, bir an midesinin bulandığını, gözlerinin karardığını hissetti. İşte, "Kolay kolay ölmez, yüz yıl yaşar! Koca Kurt!" denilen, bir zamanlar bir kaş hareketiyle ölümlere gidip gelmeyi göze aldığı, babasından sonra en çok sevdiği, yollarını hayatın garip cilveleri neticesinde ayırmak zorunda kaldığı ama bağlılığını, sevgisini yüreğinden söküp atamadığı büyük insan ölmüştü. İçi sızlayan Cumali'nin nabız atışları hızlanmış, dizlerine dermansızlık hakim olmuştu. Yine odada bulunanlara aldırmadan, geniş deri kaplı koltuklardan birine çökercesine oturdu ve başını ellerinin arasına alarak, gözlerini halı kaplı zemine dikip, kendini toparlamaya çalıştı. Hayat sanki kötü haberle birlikte durmuş, Cumali'yi bir boşluğun içine çekmişti. Hiç birşey düşünemiyor, acı haberin ruhunda meydana getirdiği fırtınaları dindirmeye çabalıyordu. Odadakilerden birinin uzattığı kolonyadan almak istemeyen Cumali, aklına bir şey gelmiş insanların tepkisiyle bir anda yerinden kalktı ve dışarı çıktı. Oda da bulunanlar Cumali'nin içinde bulunduğu ruh halini, haber karşısında gösterdiği tepkisini normal karşılamışlardı. Çünkü, basının onu "Ülkücü Baba(!)" sıfatıyla tanıttığını biliyorlardı, her ne kadar bütün röportajlarında, hemen her fırsatta ülkücülükle, particilikle alakası olmadığını söylese de!..

Hiç aklına gelmeyecek şekilde, acı haberle gecesi değişmişti! Misafirlerini masada bırakarak ve adamlarına onları gidecekleri yerlere bırakmalarını tembihleyerek, yanına sadece şoförü Cevat'ı alıp lokantadan ayrıldı. Patronunun içinde bulunduğu ruh halini bilen Cevat, arka koltukta oturan ve hareketsiz durarak hiç konuş-

mayan Cumali'ye nereye gideceklerini sormaya cesaret edemedi. Sahil yolundan çıkarak, arabayı İstinye yokuşuna doğru, normal bir hızla sürdü. Cumali, donuk bir yüz ifadesiyle düşüncelere dalmış, babasının ölümünü ve ölüm haberinin getirdiği hüznü, acıyı ve ıstırabı yaşıyordu. Lüks arabasının deri koltuğunda ellerini bacaklarının arasına sıkıştırmış, başı eğik oturuyor, yarı açık göz kapaklarının altında sabit gözlerle oldukça dalgın görünüyordu.

İstinye rampasını çıktıklarında daha dört yol ağzına gelmeden, arabanın içine dolan serin havanın etkisiyle dikiz aynasından arkaya bakan şoför Cevat, gördüğü manzara karşısında ayağını gazdan çekmek zorunda kaldı! Sağ arka kapının camını indiren Cumali elinde tuttuğu 14'lük tabancasını camdan dışarı uzatıyordu. İçinde biriken acıyı boşaltmak istercesine, yukarı doğru kaldırdığı tabancasının tetiğine ardı ardına dokunmaya başladı. Tabancadaki mermiler bittiğinde kolunu içeri çekerken, camı kapatmak için otomatik düğmesine bastı ve silahı ayaklarının arasına, çöp atar gibi attı. Bütün hareketlerini aynadan takip eden Cevat patronunun camı kapatması üzerine gaza yeniden yüklendi ve hızlanarak Levent'e doğru döndü. Kör lakaplı şoför Cumali'nin böylesi dengesiz davranışlarına alışkındı. Bazı zamanlar, özellikle de fazla alkol aldığı akşamlar Cumali silahını birden çeker ve havaya ateş eder, peşinden yüksek sesle siyasi muhtevalı şiirler okur, kendi kendine konuşarak kahırlanır, anlayamadığı, isimlendirmekte zorlandığı kişilere gıyaplarında küfürler savururdu. Aslında içten içe vicdanında, ruhunun derinliklerinde kendiyle hesaplaşmalar yaşayan Cumali, böyle davranışları neticesinde bir anlamda deşarj olurdu.

Şoför Cevat patronunun her zamankinden farklı davranışlar içinde olduğunu anlamıştı. Silah sıktıktan sonra tekrar sessizliğe bürünen, başını kaldırmadan kendi alemine dalmış görünen Cumali'nin durumunun iyi olmadığına kanaat getirerek, onu son zamanlarda evinde kaldığı sevgilisine götürmeyi uygun buldu. "Nereye gideceğiz?" diye sormaya gerek duymadan, kararını verdi ve çevre yoluna saparak, arabayı Bahçeşehir'e doğru sürmeye başladı.

Arabanın koltuğunda iyice büzülen, dalgınlaşan Cumali, Başbuğ'un son görüntülerini hafızasında canlandırmaya çalışırken, onu ilk gördüğü günü hatırladı:

12 yaşındaydı ve babasının çalıştığı karakolun önünde sakız, gofret, naneli sakız satıyordu.1980'li yılların başlarında, Cumali daha cezaevindeyken, ölen babası emniyet teşkilatında bekçiydi. Karakolun evrak işlerine baktığından gündüzleri çalışırdı. Cumali on yaşına geldiğinde, özellikle de tatil zamanları, babasıyla birlikte karakola gidip gelmeye başlamıştı. Üvey kardeşlerine tat vermeyen, mahallenin çocuklarına dayak atan, hemen her gün eve şikayetleri gelen Cumali'yi babası Hüsamettin Bey göz önünde bulundurmak için yanında götürmeyi, karakolun önünde açtığı küçük tezgahta bir şeyler satarak oyalanmasını çare olarak bulmuştu. Bu mecburi ticaret uygulaması ilk başlarda Cumali için zor olsa da zaman içinde alışmış, hatta para kazanmaya başlayarak, biriktirdiği ile, okullar açıldığında kendine ayakkabı, elbise bile almayı başarmıştı.

Cumali'nin annesi daha o çok küçükken, iki yaşına yeni bastığı günlerde, amansız bir hastalık neticesinde vefat etmişti. Annesinin vefatını takip eden aylarda babası tekrar evlenmiş, Cumali'yi üvey annesi büyütmüştü. Babasının uzak bir akrabası ve köylüsü olan üvey annesi cahil fakat merhametli bir kadındı. Babasıyla evlendikten sonra peş peşe iki çocuk doğurmuş, ama üvey oğluna olan ilgi ve alakasını hiç eksiltmemişti. "Yetimim!" diye sevdiği Cumali'ye kötü söz söylemez, öz çocuklarından ayırmazdı.

Şehrin kenar mahallelerinin birinde, meyve bahçelerine yakın, bahçe içinde, tek katlı, beyaz boyalı, gecekondu vari bir evde oturuyorlar, ailece sakin bir hayat sürüyorlardı. O günlerde Mersin şimdi olduğu gibi dışardan göç almamış, gelişme istidadı gösteren, portakal ve limon bahçelerinin çevrelediği sakin bir şehirdi. Böyle bir ortamda ve şehirde, dengeli bir aile çevresinde çocukluk geçiren Cumali, oldukça çelimsiz, kara-kuru, sürekli hareket eden, yerinde duramayan aktif bir çocuktu. Her fırsatta mahalleyi birbirine katar, kendinden büyük çocuklarla kavga eder, ağaçların tepelerine tırmanır, kimsenin aklına gelmedik biçimde kuş avcılığı yapar, evlerinin bahçesinde sokaklarda

bulduğu köpekleri besler, analığının ve kendi halinde, saf, munis, kimse ile kötü olmak istemeyen babasının telkinlerine, uyarılarına aldırmadan haşerelik yapar dururdu. Okulda da aynı oranda yaramaz olmasına rağmen başarılı bir talebeydi. Özellikle ilkokul öğretmeni tarafından çok zeki bulunuyor ve seviliyordu. Liseyi bitirene kadar da başarılı okul hayatı devam etti ve hep sınıfta öne çıkandı.

Önüne tezgahını kurduğu karakolun amiri, dürüst ve çalışkan bularak sevdiği bekçi Hüsamettin Bey'i kırmamış, oğlunun dış merdivenlerinin yan tarafında ticaret yapmasına müsaade etmiş, hatta akşamları küçük tahta tezgahını karakola bırakmasına ses çıkarmamıştı. O günlerde Cumali babasıyla birlikte sabahları karakola gidiyor, tezgahını ana caddeye bakan merdivenlerin dibine kuruyor ve çalışmaya başlıyordu. İlk başlarda yabancısı olduğu bu küçük ticareti zaman geçtikçe öğrenmiş, kendi çapında müşteriler bile edinmiş, nane şekeri satmakla başladığı işte babasının da yardımıyla, çeşit artırımına bile gitmişti. Önceleri yabancısı olduğu şehrin merkezini öğrenmiş, çevreyi tanıyarak kendine güveni gelmişti. Hatta, babasının yanında olması, bir miktar para kazanmaya başlaması, değişik çevrelere girip çıkması neticesinde biraz olgunlaşarak durulmasına da yol açmıştı.

İlk okulu bitirip orta okula başladığı yaz aylarından birinde, yine aynı yerde tezgahını açmış, küçük iskemlesinde gelip geçenleri seyrederek ve ara sıra kimseyi rahatsız etmeyecek bir sesle, "Sakız, nane şekeri, çekirdek..." diye bağırarak satış yapıyordu. Yalnız o yaz bir yeniliğe imza atmış, günün bazı saatlerinde sabit yerini terk ederek, omuzladığı tablasıyla, sahil kenarına da inerek satış yapıyor, böylece sürümü arttırıyordu. Artık boyu uzamış, delikanlılığa ilk adımı atmıştı. Gösterişli bir çocuk olan Cumali'nin bu tasarrufuna babası ses çıkarmıyor, sadece gittiği yeri kendisine bildirmesini istiyordu.

Yine, böylesine çalıştığı bir öğlen sonrası, tezgahını kucaklamış, sahile inmek için yola koyulmuştu. Karakoldan elli metre kadar uzaklaşmıştı ki, kalabalık bir insan topluluğunun karakolun alt tarafında bulunan iki katlı ahşap, oldukça eski binaya doğru yürüdüklerini gördü. Cumali bu yıkık dökük binayı iyi biliyordu. Bazen

önünden geçerken kapısında resmedilmiş kurt resmine bakıyor, altında yazanları okuyordu. O binada meskun olanlar hakkında en küçük bir fikir sahibi değildi. Fakat o gün binaya yaklaşmasıyla, gençlerin "Başbuğ Türkeş!..Başbuğ Türkeş!.." diye bağırmaları bütün dikkatini o binaya ve insanlara vermesine yetmişti. Yolun kenarında durdu, hayret ve merak içinde olanları seyre koyuldu. Kalabalığın arasında ciddi bir yüz ifadesiyle yürüyen orta boylu adamın bağıran gençlere sağ elini kaldırarak selam vermesini izledi. Küçük Cumali bu küçük ama disiplinli kalabalığa bir anlam verememekle birlikte, gördükleri karşısında iyice meraklanmadan da edemedi. Bu arada sahil tarafından gelenler binanın önündeki gençlerle birlikte içeri girmişlerdi. Merakını yenemeyen Cumali de, elinde tablası olmasına aldırmadan kalabalığın ardından ahşap binaya daldı. Ahşap zeminli büyükçe salonun cam kenarına bir masa konulmuş, masanın üzerine Türk bayrağı örtülmüş, biraz evvel sloganlarla karşılanan, saçları yer yer ağarmış, lacivert takım elbiseli adam bu masanın arkasında, ayakta kendini dinleyen elli kişilik bir insan topluluğuna bir şeyler anlatıyordu. Salondakilere konuşan adam başını dik tutuyor, tok ve gür sesiyle, zaman zaman elinin birini havada daireler çizecek şekilde sallıyor, cümle aralarında dura dura konuşuyordu. O konuşurken salondan çıt çıkmıyor, çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu kalabalık, sükunet içinde ve hareketsiz konuşmacıyı dinliyorlardı.

Kalabalığın arkası sıra, binanın ikinci katında bulunan salona çıkan Cumali'ye kimse "Dur, nereye gidiyorsun?" dememiş, o da bundan istifade dinleyiciler arasına karışmıştı. Herkes konuşmacıyı büyük dikkatle dinlerken, üç numara kesilmiş saçları, şalvar benzeri bol kesim pantolonu ve elinde tuttuğu tablasıyla şaşkın şaşkın bulunduğu mekanı ve büyük iş yapıyormuş edasında olan insanları inceliyordu. Kenara toplanmış birkaç tahta masanın haricinde ahşap zemin ve tavanlı salonun duvarlarında bir Atatürk portresi, birkaç tarihi savaş tablosu ve kapının hemen karşısına asılmış kocaman duvar saati vardı. Bir müddet burada kalan Cumali, ilgisinin azalması üzerine, yine geldiği gibi, konuşmanın devam ettiği salonu terk ederek dışarı çıktı ve mallarını satmak için sahilin yolunu tuttu.

Çocuk gözüyle gördüğü, ilk defa şahidi olduğu o günkü olayları hiç unutmamış, bir hayli etkilenmişti. Onu en fazla cezbeden şey ise topluluğun disiplini ve konuşmacıya gösterdikleri saygı olmuştu. O günden sonra ahşap binaya ve binanın dışındaki tabelaya bir başka gözle bakmaya başlamıştı. Yıllar sonra, lise ikinci sınıfa giderken, okul ve mahalle arkadaşı "sek sek" lakaplı İsmail ile birlikte, onun daveti üzerine, gittiği Ülkü Ocakları Derneği'nde Başbuğ'u gördüğü günü ve yaşadıklarını İsmail'e olduğu gibi anlatmış, o gördüğü ciddi yüzlü adamın kim olduğunu çok geçmeden televizyon vasıtasıyla öğrendiğini söylemişti.

Orta okuldan beri sınıf arkadaşı, aynı mahalleden komşuları, sek sek İsmail'in ağabeyi Mersin Ülkü Ocakları Başkanı'ydı. İlk gençlik yıllarını yaşayan İsmail'e kahvehane gibi yerlere gitmesini yasaklamış, boş zamanlarında Ocağa devam etmesini istemişti. Ağabeyinin isteği üzerine Ocağa devam etmeye başlayan İsmail, bir süre sonra en yakın arkadaşı Cumali'yi de beraberinde götürmüş ve oranın kendine has havasını teneffüs etmesine vesile olmuştu. Böylece Cumali tek düze hayattan uzaklaşmaya, hedefleri olan, mensubiyet duygusu yaşayan, siyasi şuur kazanan bir insan olmaya başlamıştı. Kısa zamanda Ocağın "ruhu!" ile bütünleşmiş, farklılaşmış, önünde açılan yeni ufuklara doğru koşuyordu!

Ocak, okul ile ev arasında sıkışmış, hiçbir sosyal aktivitesi olmayan, sınıf geçmeye endeksli bir hayat süren genç insanlara, hayalini bile kuramayacakları bir dünya sunuyordu. Anlatılanlar, verilmek istenilen şuur, önlerine sunulan dünya muhteşemdi! şanlı ve zengin bir geçmişin torunları emperyalistlerin alçakça oyunları neticesinde geri bırakılmışlar, aynı şer güçler şimdi uydurdukları ve milletin bütün değerlerini yok etmesinden şüphe duyulmayan komünizm belasıyla saldırıya geçmişlerdi. Türk milletinin özünden fışkıran genç ülkücüler, Ülkü Ocakları'nın önderliğinde, bu imha hareketine, bu yok edilme faaliyetlerine "dur!" diyecekler, Türk milletini tarihte olduğu gibi, şanlı şerefli günlerine yeniden taşıyacaklar, ilimde, fende, teknikte çağlar üzerinden atlatarak, yeniden zengin, müreffeh Türk Devleti'ni inşâ edeceklerdi. Ocakta hedefler edinen

Cumali, o güne kadar duymadıklarını duyuyor, farkında olmadığı şeyleri öğreniyordu. Artık dünyayı farklı gözle görüyor, öğrendikleri karşısında bir anlamda "ızdırap!" çekiyordu. Yol uzun, meşakkatli ve çetindi. Seçtikleri bu yolda başarılı olmak zorundaydılar, çünkü Türk milleti hızla "uçuruma" sürükleniyordu.

O günlerin genç insanları riya nedir bilmedikleri gibi, inandıkları her şeyde, sıradan insanların anlamayacakları kadar, samimiydiler!..

Lise ikinci sınıftan sonra hayatının akışı tamamen değişmişti. Zaman zaman aile bütçesine katkı sağlayacak işlerde çalışsa da hemen her gün Ocağa uğruyor, siyasi ve sosyal faaliyetlere katkıda bulunuyordu. Değişik çalışmaların yanında Cumali'nin en çok sevdiği faaliyet iyi hazırlanmış birinin verdiği seminerdi. Hatta kendisi de, lise son sınıfta okurken, "Kurtuluş Harbi'nde Güney Cephesi" başlıklı bir seminer hazırlamış ve liseli arkadaşlarına Ocak salonunda sunmuştu. Artık kitap, dergi, gazete okuyor, konuşurken siyasi terimlere yer veriyor, ufak tefek kavgalarda yer alıyor, bazı felsefe kavramlarını öğreniyor, kendince siyasi birikim elde ediyordu.

Ocak sevdasına düşmesi, siyasi grup içinde yer alarak taraf olması, babasının gözünden kaçmamıştı. Oğlundaki "dönüşümü!" fark eden Hüsamettin Bey, oldum olası sağ partilere oy veren sade vatandaş olmasına rağmen, ülkede tırmanma eğilimi gösteren siyasi şiddet olaylarından dolayı Cumali'nin Ülkü Ocağı ekseninde yer almasından rahatsızlık duyuyordu. "Oğlum vatanı kurtarmak size mi kaldı, bırak bu işleri okulunu bitirmeye bak!" diyerek tembihlerde bulunsa da, milliyetçilik sevdasına kendini kaptıran Cumali için bunlar küçük nasihatlerden öteye geçmiyordu.

Ocağa gidip gelmeye, siyasi kimlik kazanmaya başladığı günlerde, daha sonra "sağ-sol çatışması!" ismi altında "sunulacak" sıcak çatışma ortamı yaygınlaşmamış, silahların namluları çirkin yüzlerini, Mersin gibi küçük şehirlerde, henüz göstermemişlerdi. Gerçi ortalık sinsice geriliyordu ama bu gerginlik kitleleri kuşatacak boyutlara erişmemişti. Cumali işte böylesi bir gerginliğin, siyasi çekişmelerin ve alttan alta ısıtılan şiddetin hüküm sürdüğü günlerde liseyi bitirdi ve girdiği üniversite imtihanları neticesinde Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi

Kimya Bölümü'nü kazandı. "Kazandı" belgesi posta yoluyla eline ulaştığında hem çok sevindi, hem de adını koymakta zorlandığı bir korku yaşadı. Büyük şehirde, hiç bilmediği, gitmediği yerde okumak gurbeti yaşayacak olmak, ilk defa ailesinden uzaklaşmak gözünü korkutuyordu. Ama, bütün bunlara rağmen okumak gerektiğini biliyor, ideallerini süsleyen Milliyetçi Türkiye'nin temel taşlarından biri olmanın özlemini çekiyordu. O güne kadar Mersin'den başka şehir görmemişti. Kayıt yaptırmak için Ankara'ya gitme hazırlıkları yaptığı günlerde, içten içe ne yapacağını bilmemenin paniğini de yaşıyordu ki imdadına bir hemşehrisi yetişti. Ankara'da okuyan, Mersin'de olduğu zamanlar, arada bir de olsa Ocağa uğrayan bu zat Cumali'nin okul kazandığını öğrenince birlikte gitmeyi önerdi; bu teklifi seve seve kabul eden Cumali onun mihmandarlığında Ankara'nın yolunu tuttu.

O günlerde genç insanların aşkları, beşeri tutkuları vardı. "Kız sevmek!" diye isimlendirilen sevdalar, o günlerin genç insanlarının da başlarını dumanlandırırdı. Cumali'de bu "dumandan" nasip almış, bir kıza sevdalanmıştı. Ölçülü, saf, samimi ve "uzaktan" platonik olarak başlayan aşkı, ürkek konuşmalar, kısa buluşmalarla sürüp gitmiş, hayata dair karşılıklı verilen sözlerle zirvelere ulaşmıştı. Yokluklar, ekonomik sıkıntılar, gurbet yalnızlığının yanı sıra, Ankara'ya giderken, Cumali'yi ürküten bir diğer konu da, sevdiğinden ayrı kalacak olmasıydı. Komşu mahallede oturan, Kız Meslek Lisesi'nde okuyan yavuklusu ile son iki yıldır konuşuyordu. Tutkuyla bağlandığı Feryal'den ayrılmak zor geliyordu. Aynı korkuları sevdiği, konuştuğu, bağlandığı kız da yaşıyordu. Son buluşmalarında büyük şehre gidecek olan Cumali'nin oralarda başkalarını bulup kendisinden uzaklaşacağını, evhamlı şekilde söylemiş, Cumali böyle bir şeyin olmasının imkansızlığından bahsederken, asla bir başkasına bakmayacağına dair sözler vermişti. Gerçekte Feryal korkularında hiç de haksız sayılmazdı, sevdiği genç gün geçtikçe serpiliyor, erkek güzeli bir delikanlı olarak belirginleşiyordu.

Şoför kör Cevat Bahçeşehir'e gitmek için otoban gişelerine yanaştığında, arka koltukta zihin kaymaları yaşayarak, hatıraların sisli

kulvarlarına dalmış halde oturan Cumali, niçin durduklarını anlamak için başını kaldırdı. Beş-on saniye, mekan kavramını kaybetmiş insan şaşkınlığıyla, ön camdan dışarı baktıktan sonra, nereye gittiklerini anladı. İçinde bulunduğu ruh hali, sevgilisinin evine gitmeye müsait değildi. Bu haldeyken onun çenesini, yılışık tavırlarını, kıskançlıktan doğan kaprislerini çekemezdi. Bunlar aklına gelince, yüzünü ekşitti ve şoförüne dönmesini, doğruca yazıhaneye gitmesini söyledi. Aynı anda, sesini kısmış olduğu, ama aralıklarla çalıp duran cep telefonunu kapattı ve koltuğun üzerine attı.

Çok sık olmamakla birlikte, kimi zamanlar yazıhanesinde sabahlar, yalnız kalarak kendini dinlerdi. Yine yalnız kalmak istemiş, Başbuğ'un vefat haberiyle ruhunda meydana gelen sarsıntıyı, içine kapanarak azaltmak istemişti.

Yazıhaneye Cevat ile birlikte çıktılar. Cumali odasına geçerken, Kör, bir emri olup olmadığını sordu. "İçeriye viski, soda, yanına bir şeyler hazırla, sonra çık, burada kalacağım!" dedi. Odaya geçtikten sonra, kravatını, ceketini çıkarıp koltuğun birinin üzerine attı ve kendisi de önünde büyük sehpanın bulunduğu koltuklardan birine yıkılırcasına oturdu. Çok geçmeden, Cevat içeri girerek, istediklerini tepsiyle sehpanın üzerine bıraktı. Sonra Cumali'nin içtiği, piyasada satılmayan, ülkeye kaçak yollardan giren sigarasından bir paketi dolaptan çıkararak, itina ile açtı ve önüne koydu. İşini bitirdikten sonra, adaba uygun biçimde ellerini önünde kavuşturarak, patronundan gelecek talimatı beklemeye koyuldu. Bu arada Cumali ayaklarını uzatmış, ellerini koltuğun yanlarını bırakmış, göz kapakları yarı açık vaziyette kendi alemine dalmış, öylece duruyordu. şoför Cevat'ın başında beklediğini görmedi bile. Patronundan bir tepki alamayan Cevat, kısa bir süre bekledikten sonra, sessizce kapıyı çekerek dışarı çıktı. Cumali'nin canı sıkkın olduğu zamanlar ne kadar sinirli ve "tehlikeli" olduğunu tecrübeleriyle bilen Cevat, yazıhaneyi terk etmeyerek, kulağı içerden gelecek emirlerde, bir kenara çekilerek sigarasını yaktı.

Kör Cevat odayı terk ettikten bir müddet sonra yerinden kalkan Cumali, lambaları kapattı, panjurların arasından sızan ışık eşliğinde

kalktığı yere oturdu, uzanıp Cevat'ın doldurduğu viski bardağını eline aldı ve kendisinin bile duymakta zorlanacağı bir sesle, "Sen de ölür müydün Başbuğum?!" diye mırıldandı. Bunları söylerken gözleri hafifçe dolmuş, genzi sızlamıştı. Sonra elinde tuttuğu viski bardağından büyük bir yudum aldı, bardağı sehpaya bırakırken sigara yakarak koltuğun içine gömüldü. Oldukça güçlü çektiği sigarasının dumanını, ağzından burnundan yavaş yavaş dışarı bırakırken, yıllar öncesine, ömründen dört buçuk yıl alıp götüren, gençliğini törpüleyen, kişiliğini ve kimliğini ezmeye kalkan askeri cezaevinde geçirdiği günlere gitti. O günlerde darbe yapanlar Başbuğ'u öldürmek, daha doğrusu pis bir celladın yağlı ilmeğine kurban vermek istiyorlardı.

Darbeciler, 70'li yıllarda yükselen şiddet olaylarının faturasını genç, kendini korumaktan aciz insanlara çıkarmışlar, suçlu-suçsuz ayrımına bile dikkat etmeden binlercesini cezaevlerine doldurarak, cehennem azabına eş azaplara duçar etmişlerdi. Birleşik Amerika Ordusu'nun, özellikle Vietnam ve Orta Amerika ülkelerinde ele geçirdiği Marksist gerillalara uyguladığı, sistematik işkencelerin bir versiyonunu, genç insanlara uygulayan darbeciler, Mamak Askeri Cezaevi'ni bu işkenceler için pilot mekan olarak seçmişlerdi. 1981 yılının ilk yarısında okulun kapısından alınarak tutuklanan Cumali'de bu işkencehanede kalmıştı. Hiçbir hukuki ve insanı temeli bulunmayan, "karıştır-barıştır!" sistemini hayata geçiren, bu yolla değişik siyasi görüşteki genç insanları aynı koğuşlarda kalmaya zorlayan askeri yöneticiler, tezlerini başarılı göstermek, uygulanabilir kılmak adına akla gelmedik işkence ve baskıları uygulamaktan imtina etmemişlerdi. Dayak atmak başta olmak üzere fiziki işkenceler bir tarafa, yüzlerce insanı barındıran cezaevi koğuşlarının fiziki şartları başlı başına işkence unsuru olarak öne çıkıyordu. Basık, havasız koğuşlarda sular akmadığı gibi, çul-çaput doldurulmuş yataklar bile insanın cefa çekmesine, sağlığını yitirmesine yetiyordu.

Darbenin hemen akabinde, askeri savcılar harıl harıl davalar açıyorlar, kanunların müsaade ettiği en üst ceza sınırlarından genç insanların cezalandırılmalarını istiyorlardı. Darbeciler bütün güçlerini ve emeklerini şiddetin durması üzerine teksif ettiklerinden, işin insani

ve hukuki boyutlarıyla ilgilenmiyorlar, "şiddet şiddeti doğurur!" öz deyişine uygun hareketle, devlet şiddetinin bütün "renklerini", öyle veya böyle siyasi olaylara bulaşmış gençlere göstermekten kaçınmıyorlardı.

1980 yılının mayıs ayında, Cumali'nin devam ettiği fakültenin yüz metre aşağısında, solcu bir grup öğrencinin üzerine ateş açılmış, bir öğrenci aldığı yaralar neticesinde hayatını kaybetmişti. Olay sonrasında, içlerinde Cumali'nin de bulunduğu dört ülkücü öğrencinin isimleri, solcu gençler tarafından polise verilmiş, saldırıyı bunların gerçekleştirdikleri iddia edilmişti. Bunun üzerine, o tarihte okulda, kimya bölümünde okuyan ülkücü öğrencilerin başkanlığını yapan Cumali kaldığı öğrenci yurdundan gözaltına alınarak emniyet müdürlüğüne götürülmüştü. Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde yapılan sorgusunda suçlamaları kabul etmemiş, saldırı vakti yurtta olduğunu söylemiş, bunun için mekan tespiti ve şahitlerin dinlenmesini istemişti. Polis sorgusundan sonra sevk edildiği Sıkıyönetim Savcılığı tarafından da, "Yeterli delil bulunamaması" sebebiyle serbest bırakılmıştı.

12 Eylül 1980'de Askeri Darbe olduğunda Cumali Mersin'de ailesinin yanındaydı. İkinci ve üçüncü sınıflardan kalan dersleri vermek, dördüncü sınıfa borçsuz başlamak için, aralıksız ders çalışıyordu. Evden pek dışarı çıkmıyor, çıktığı zamanlar ise Ocağa uğrayarak arkadaşlarıyla görüşüyordu. Kararını vermişti, fazla uzatmayacak, ekim ayında okullar açıldığında dördüncü sınıfı bitirecek ve en azından babasına yük olmaktan kurtulacaktı.

Askeri darbeden, sabah erkenden işe gitmek için evden çıkan, sonra da askerler tarafından geri çevrilen kardeşinin uyarısıyla haberdar olmuştu. Hemen kalkarak neler olduğunu anlamaya çalışmıştı. Darbenin ilk günleri hiçbir arkadaşıyla irtibat kuramadan, merak içinde, yalnız televizyon ve gazete haberlerini takip ederek geçirmişti.

O günlerde haber kaynaklarından biri de babasıydı. Henüz emekli olmadığından, karakolda öğrendiği bazı haberleri oğluna aktararak, olup bitenler hakkında bilgilendiriyordu. Başbuğ'un tutuklanmasını takip eden günlerde Ankara'ya gitmek için babasından

izin istedi. Ortalığın yatışmadığını söyleyen Hüsamettin Bey, izin vermek istemese de, Cumali onu ikna etmekte, imtihanlarını bahane ederek zorlanmadı. Babasından izini koparınca, çaresizlik, merak ve endişe içinde Ankara'nın yolunu tuttu.

Askeri Darbe sonrasında Ankara tarumar olmuştu! Ocaklar, yurtlar, partiler kapatılmış, Ülkücü Gençliğin, yıllarca uğraşarak, büyük emekler harcayarak, adeta tırnaklarıyla kazıyarak kurup yaydıkları eğitim, dayanışma ve buluşma merkezleri yıkılıp savrulmuştu!.. Tutuklanıp işkenceden geçirilenler haricinde çok sayıda ülkücü genç sıkıyönetim idaresi tarafından aranıyorlardı, yani kaçak durumuna düşmüşlerdi. Artık Ankara Cumali' nin birkaç ay önce bırakıp gittiği Ankara değildi! Bilinen, ülkücü camia tarafından tanınan insanlar ortalarda görünmedikleri gibi, korkaklıklar, sünepelikler, vefasızlıklar, "benden uzak olsun da ne olursa olsun!" tavırları, davranış biçimleri kendini göstermeye başlamıştı.

Kaldığı yurt kapatıldığı için, orada kalma imkanı olmayan Cumali, aynı okuldan arkadaşlarının kaldığı bir eve giderek yerleşti. Suya sabuna pek fazla dokunmayan, maddi durumları oldukça iyi ev sakinlerinden bazıları, Cumali'nin kiraladıkları evde kalmasından pek hoşnut değillerdi. Her fırsatta rahatsızlıklarını belli edecek davranışlarda bulunuyorlardı. Durumu fark eden Cumali bu evde fazla kalmayarak, fiziki şartları hiç de iyi olmayan, ucuz bir öğrenci yurduna taşındı. Gerek Ülkücü Hareket'in başına gelenler, gerekse kaldığı evde gördüğü muamele iyice kamçılanmasına sebep olmuştu. Soğuk, kaloriferleri yanmayan bu öğrenci yurdunda, yarı aç, yarı tok durmadan ders çalışıyor, yıl sonunda okulu bitirmek için büyük çaba sarf ediyordu; çabaları da netice vermeye başlamış, ilk yarı imtihanlarında oldukça yüksek puanlar almayı başarmıştı.

Askeri Darbe sonrasında üniversitelerde şiddet olayları durulmuş, uygulanan "karşı şiddet!" ortalığın yatışmasına yetmiş, asker takviyesi sayesinde eğitim güvenliği nihayet sağlanmış, yüksek okullarda hükmünü icra eden kavga ve çekişmeler son bulmuştu. Özellikle, "silahlı devrim!" çığırtkanları, darbeyi gerçekleştiren generallerin tehdit muhtevalı bildirilerinde yer alan birkaç cümleye

teslim olmuşlardı! Atıp tutmaları, esip gürlemeleri hitama ermiş, saklanacak delik aramaya başlamışlardı. Artık askeri darbenin şiddet ve baskılarından nasip almayan her iki siyasi görüşe mensup gençler okullarına devam ediyorlar, zaman zaman okul içinde karşı karşıya gelseler de, kendilerine hakim olmaya çalışarak, bir olay çıkarmamaya azami dikkat sarf ediyorlardı. Çünkü, darbeciler okullarda meydana gelen olaylara en küçük müsamaha göstermiyorlar, şiddet olaylarına katılanları veya yeltenenleri hemen okullardan attırıyorlardı. Bu durumun farkında olan Cumali, bazen koridorlarda, kantinde karşılaştığı solcu gençlerin laf çarptırma, omuz atma gibi tahriklerine aldırmıyor, moralini bozan hareketlere katlanıyor, "kılıç artığı!" diye isimlendirdiği solcu gençlerle kavga etmekten, okulu bir an evvel bitirmek için, kaçınıyordu.

Okula başladığı günden beri tek yaptığı siyasi faaliyet, burs paralarını aldıkları günlerde, çok güvendiği, kendine yakın hissettiği bazı arkadaşlarından, gönüllerinden koptuğunca, bir miktar para toplamak olmuştu. Bundaki amacı, birlikte okudukları ama ihtilalin hışmına uğrayarak Mamak Askeri Cezaevi'nde yatmakta olan iki arkadaşlarına maddi destek vermekti. El altından, kimseye fark ettirilmeden yaptıkları bu faaliyet neticesinde aralarında topladıkları bin lirayı, ikiye böldü ve sahte isimle posta havalesi yaparak cezaevine gönderdi.

Cumali hep yokluklar, ekonomik sıkıntılar içinde büyümüş ve okumuştu. Yüksek okulda okumak içinde, üniversiteyi kazandığı yıl Kredi Yurtlar Kurumu'na müracaat etmiş ve iki kefil karşılığında devletten burs almaya hak kazanmıştı. Okul masraflarının çoğunu bu bursla karşılarken, babasından da maddi destek almaya devam ediyordu. Ayrıca, Askeri Darbe oluncaya kadar geçen süre içinde, ülkücü dayanışmasından faydalanarak, pek fazla bir sıkıntı yaşamamıştı. Özellikle, kaldıkları yurtta oda arkadaşlarıyla aralarında mükemmel bir dayanışma, yardımlaşma, paylaşma anlayışı kurmuşlardı. Öyle ki, birbirlerinin eşya dolaplarını izinsiz karıştırabilir, elbiselerini değiştirerek giyinirlerdi. İçlerinden biri memleketine gittiğinde getirdiği yiyecekleri birlikte yerler, o anda yurtta olmayanın payını mutlaka

ayırırlardı. Birbirlerinden asla para saklamazlar, parası olan varını yoğunu ortaya koyarak ihtiyacı olanın ihtiyacı kadar almasını sağlardı. Oda arkadaşları içinde maddi durumu en kötü olan Cumali olduğu için, oldukça tutumlu olmaya çalışır, lüzumsuz yere para harcamaktan kaçınırdı. Dışarıda yemek yemez, lüzumsuz yere para harcamaz, daha doğrusu harcayamaz, sinemaya, tiyatroya kırk yılın başı gider, okul dışında zamanının çoğunu yurtta geçirirdi. Yurtta, ders çalışmanın dışında, eğlendikleri, deşarj oldukları, enerjilerini boşalttıkları saatleri de olurdu. En büyük eğlenceleri, iki takım halinde, kuralsız olarak oynadıkları basketboldü. Oyunda kural olmaz, hakemlik yapan arkadaşları, "vurmak hariç herşey serbest!" diyerek start verdiğinde maç başlar ve itiş-kakış arasında, büyük efor sarf ederek, Amerikan Futbolu ve basketbol karışımı bir oyun oynar, bundan da büyük zevk alırlardı.

O günlerde yokluklar ve imkansızlıklar içinde ve gurbet ellerde okuyan genç insanlar az şeyle mutlu olmanın yolunu biliyorlardı. Zaten hayat onların gözünde, ideallere hizmet edildiği zaman mana kazanırdı. İdeallerin haricinde dünyanın nimet ve zevklerinden istemek, "tali" işlerden sayıldığı gibi, kimilerine göre inançlara ihanetti! Yani ekonomik sıkıntılar, yokluklar onların hızlarını kesmeye yetmiyordu. Onlar maddi varlığın, zenginliğin, dünya zevklerinden tat almanın fiziki bedene hizmet eden araçlar olduğunu düşünür, kendilerini daha ulvi ve yüksek görevlere adanmış olarak görür, buna da kalben inanırlardı. Cumali de o neslin bir parçası olarak parasızlığı hiç kendine dert etmemişti. Almak istediği, yapmak istediği birçok şey elbette vardı ama bunlar hiçbir zaman ideallerinin önüne geçecek kadar büyümemiş, arzularını tetiklemeyi başaramamışlardı.

Cezaevinde tutuklu olarak bulunan okul arkadaşlarına para gönderdiği günlerdi, sabah erkenden fakülteye gitmiş, büyük laboratuarda uygulamalı derslerden birine girmiş, dersten sonra asistanlardan biri ile laboratuarda birkaç saat geçirmiş, ondan ders hakkında bilgiler almıştı. Öğleden sonra yapacağı bir iş kalmayınca eski paltosunu giyinerek, Ankara'nın kirli soğuğunda, yurda gitmek için okuldan çıktı. Fakültenin ön bahçe kapısına, danışma binasının bulunduğu

yere gelmişti ki, biri kirli sakallı, diğeri kıvırcık saçlı oldukça şişman, sivil elbiseli iki adam yanına gelerek kimliğini çıkarmasını istediler. Cumali adamların bu isteğine hiç şaşırmadı, çünkü askeri darbenin tantanalı günleri devam ediyor, polis keyfi olarak, istediği zaman istediği insanı sorgulayabiliyordu. Gayet sakin hareketlerle kimliğini çıkardı ve o esnada yanlarına gelen okul kapısında bekleyen resmi polisin nezareti altında, kirli sakallı adama verdi. Adam, eline aldığı kimliğe lâkayt şekilde göz attıktan sonra, Cumali'nin koluna girerek, "Bizimle geliyorsun!" dedi ve az ilerde park halinde bekleyen araca doğru sürüklemeye başladı. Polisin bu ani hareketi karşısında, çaresiz gözlerle etrafına bakınan Cumali'nin aklından bir yığın şey geçmeye başlamıştı. Ne olmuştu, neden göz altına alınıyordu, biri bir şey mi söylemişti?.. Polis aracına doğru, çaresiz biçimde yürürken, bahçe duvarının dibindeki otobüs durağında iki okul arkadaşının endişeli gözlerle olanları seyrettiklerini gördü.

Bindirildiği polis minibüsünde şoförün haricinde bir polis daha vardı. Elinde telsiz bulunan ve hareketlerinden ekip amiri olduğu belli olan ve önde oturan polis, araç hareket eder etmez birkaç soru sordu. Kısa cümlelerle telsizli polise cevap veren Cumali, soru sorarken oldukça yumuşak davranan, kötü söz söylemeyen amire bu sefer kendi sorular yöneltmeye başladı. Niçin gözaltına alınmıştı, sebep neydi...? Aynı yumuşak ve babacan tavırla Cumali'nın sorularını cevaplayan telsizli polis, hiçbir bilgilerinin olmadığını, yakalama emri aldıklarını, en kısa zamanda Askeri Savcılığa sevk edeceklerini söyledi.

Emniyet Müdürlüğü'ne getirilip, 6. Kata çıkarılıncaya kadar her şey normal görünüyordu. Hele polislerin, "Askeri Savcılığa sevk edileceksin." diye izahta bulunmaları, ekip otosuna binerken oluşan gerginliği üzerinden atmasına yetmiş, bir şahitlik için gözaltına alınmış olabileceğini düşünmeye başlamıştı. Ayrıca polislerin kelepçe takmamalarını da bunun için delil saymıştı. Ama işin böyle olmadığını, olumlu düşüncelerinin boş olduğunu çok geçmeden anladı. Polislerin nezaretinde çıktığı altıncı katta, ekip amiri koridorun üzerindeki odaların birinin kapısını çalarak içeri girdi. Bir müddet sonra da yanında, gömlekli, pos bıyıklı, belinde tabanca bulunan bir adamla

dışarı çıktı. Pos bıyıklı, kısa boylu adam, polislerin arasında koridorda bekleyen Cumali'yi tepeden tırnağa süzdükten sonra yanındakilere dönerek, "Cumali Tekin bu artist miymiş?" diye sorduktan sonra, cevap vermelerini beklemeden, "Bu artisti aşağı götürün, onunla sonra görüşeceğiz!" dedi ve belini çekiştire çekiştire koridorun dip tarafına doğru yürüyerek uzaklaştı.

Pos bıyıklı adamın "aşağı!" dediği yer, müdüriyetin bodrum katında bulunan nezarethaneydi. Cumali buraya indirildiğinde ciddi bir suçlama ile karşı karşıya olduğunu anlamış, morali alabildiğince bozulmuştu. Gerçi buraların yabancısı değildi. Bir seferinde okulda çıkan kavga üzerine polis tarafından yakalanarak arkadaşlarıyla buraya getirilmiş, iki gece kaldıktan sonra, savcılıkça serbest bırakılmışlardı. İç içe oluşan birkaç odadan mütevellit nezarethane oldukça basık, havasız, izbe ve pis bir mekandı. Hemen her suçtan gözaltına alınan sanıklar buradaki odalara konulur, sorguları bitene kadar da burada tutulurlardı. Bu getirilişinde Cumali, diğer sanıkların arasına konulmadı, onlardan ayrı, kadın sanıkların konuldukları nezarethanenin hemen bitişiğindeki tek kişilik hücreye atıldı. Bu hücre altı metre kare büyüklüğünde, beton zeminli, penceresi olmayan, oturmak veya yatmak için bir tahta parçasından bile mahrum, nemli, ekşi ekşi kokan, izmaritlerin dibi köşeyi doldurduğu lanet bir yerdi. Cumali'yi iteklercesine hücreye koyan nöbetçi polis, tuvalet ihtiyacı duyduğunda seslenmesini söylemeyi ihmal etmemişti.

Hücresinde yalnız kalınca, dar alanda bir taraftan volta atarken, başına gelen musibeti anlamlandırmaya çalışıyordu. Ne olmuştu, hangi gerekçe ile hücreye konulmuştu? Çözmeye çalışıyordu. Tamam; kavgalara katılmış, afiş asmış, duvarlara sloganlar yazmış, korsan mitingler de bulunmuş, beline silah koyarak yurtta nöbet tutmuş, okulda arkadaşlarının temsilciliğini yapmış, Ülkü Ocakları Derneği'nde yönetici olmuş, ama hiçbir zaman aşırı eylemlerin içinde bulunmamış, cana kıymamıştı. Hücreye konulmasını gerektirecek, okul önünden alınarak emniyete getirilecek bir suç işlememişti ve böylesi bir muameleye akıl erdiremiyordu. Üç adımlık mesafede volta atıyor, sürekli olarak olabilecekleri düşünüyordu. Aklına gelen

bütün olumsuzlukları hayra yormaya çalışarak sabahı etti. Aklına gelen en kötü şey ise Ocak yöneticiliği görevinden dolayı gözaltına alındığıydı.

Nöbetçi polis vasıtasıyla aldırdığı yarım ekmek, bir parça beyaz peynirle, sabah kahvaltısı ve öğle yemeğini birleştirerek, beton zemine serdiği gazete kağıdının üzerinde yedi. Yemek sonrasında, uykuya yenik düştü, paltosunu üzerine alarak bir köşeye kıvrıldı ve oturduğu yerde uykuya daldı. Dalıp gittiği tatlı uykusundan, nöbetçi polisin, "Kalk ulan...! Kalk burası otel mi?" diye bağırması üzerine, sersemlemiş, nerede olduğunu anlamaya çalışarak uyandı ve tutulmuş dizlerini açmak için yavaş hareket ederek ayağa kalktı. Daha loş ışığa gözleri alışmadan, hücresine giren iki sivil polisle burun buruna geldi. Cumali'yi sert ve haşin hareketlerle duvara doğru döndüren polisler, paltosunu giymesine fırsat vermeden, arkadan ellerine kelepçe taktılar. Polislerin bu ani hareketleri karşısında yüreği hızlı hızlı çarpmaya başladı, aklına hemen işkence geldi. "İşkenceye götürülüyorum." zehabına kapılan Cumali'nin heyecanı bir kat daha arttı. O günlerde işkence "sıradan!"işlerden sayılıyordu. İşkenceden kafi miktarda "randıman!" almak isteyen askeri yönetim, gözaltı süresini 90 güne kadar uzatmıştı ki bu durum belki de bir dünya rekoruydu!

Sert hareketlerle elleri arkadan kelepçelenen Cumali, kollarına giren iki polis tarafından işkenceye değil ama daha beter bir yere götürüldü!..Askeri Savcılığa götürülmek için polis minibüsüne bindirdi. Daha araçtan içeri adım atar atmaz, çoğu anlamsız komutlarla karşılaştı: "Arkaya geç, sağa-sola bakma, soru sorma ulan! Başını yere eğ, gözlerin ayak uçlarını görsün!.." Polislerin bu tavırları karşısında afallayan Cumali, içinde bulunduğu ruh halinin verdiği tesirle, emirleri harfiyen yerine getirmeye başladı, direniş gösteremedi. Bindirildiği araç Mamak'ta bulunan askeri garnizondan içeri girdiğinde ise, savcılığa sevk edildiğini anlayarak içten içe sevindi; işkenceden yırtmıştı?!..

Denizci üniformalı genç Askeri Savcının odasına alındığında, Cumali'nin yüreği yerinden çıkarcasına çarpıyordu. Kelepçeleri

savcılık kaleminde çıkarılmıştı ve içerden gelen talimat üzerine, kendisini getiren bir polisle savcının huzuruna çıkmışlardı. Polisin uzattığı iki sayfalık evrakı alan Savcı, umursamaz tavırlarla göz attıktan sonra, karşısında heyecan ve korkulu gözlerle duran Cumali'ye baktı. Bundan rahatsız olan Cumali gözlerini Savcı'dan kaçırdı. Bu arada, yanındaki masada oturan sivil elbiseli katibeye dönen Savcı bir dosya numarası vererek, "Kızım şu dosyayı çıkar!" dedi, tekdüze bir sesle. Memure arkasında bulunan çelik dolaptan istenen dosyayı çıkarıp önüne koyduğunda, sayfalarını karıştırmaya başlayan savcı, yine donuk ve tekdüze bir sesle, kapının girişinde sıralı duran sandalyeleri göstererek oturmasını istedi. Aldığı talimat üzerine, sandalyelerden birine ilişti. Beş dakika kadar, memurenin önüne açtığı dosyayı inceleyen Askeri Savcı, incelemesini bitirdikten sonra başını kaldırdı ve Cumali'ye bakarak, "Okuyacaklarımı iyi dinle!" diye uyarmayı da ihmal etmeyerek, hızlı, vurgu yapmaktan uzak, kısık bir ses tonuyla okumaya başladı:

"...günü Ankara Beşevler semtinde .....ölümü ....."nın yaralanmasıyla sonuçlanan silahlı saldırının sanıklarından Osman ....."nin gerek poliste, gerekse Askeri savcıya verdiği ifadelerde, saldırıda kullandığı 9 mm çaplı, Parabellum marka, 14'lü tabir edilen tabancayı, Fen Fakültesi Kimya Bölümü öğrencisi Cumali Tekin'den aldığını, yine bu saldırıyı, ülkücü öğrenci liderlerinden adı geçenin emri üzerine gerçekleştirdiğini söyleyerek, saldırı sonrası..."

Büyük bir dikkat ve heyecan içinde savcının okuduklarını dinleyen Cumali başına gelenlerin sebebini anlamıştı. Bir yıl kadar önce suçlandığı, ancak mekan şahitleri göstererek serbest kaldığı hadise yeni bir renge ve şekle büründürülerek önüne getirilmişti. Derdest edilerek savcının huzuruna çıkarılışının sebebini öğrenir öğrenmez bir miktar rahatlamıştı. Çünkü olayla uzak yakın ilişkisi olmamakla birlikte zaten daha önce hakkında yapılan takibattan bir şey çıkmamıştı.

Dosyadan, Cumali'yi ilgilendirecek kısımları okumayı bitiren savcı, koltuğuna yaslanırken, "Bu iddialara ne diyorsun Cumali Tekin?" diye sordu. Gayri ihtiyari ayağa kalkan Cumali, ellerini önünde

bitiştirerek, ifade vermeye başladı. Öncelikle iddiaları kabul etmediğini bildirdikten sonra, yaklaşık olarak şunları söyledi: İddialarda yer alan silahlı saldırı olayını bildiğini, bunun için gözaltına alındığını ve sorgulandığını, o zaman da söylediği gibi, olay meydana geldiği zaman yurtta olduğunu, bunu da daha önce mekan şahitleriyle ispatladığını, polis soruşturmasından sonra yine sıkıyönetim savcısı tarafından serbest bırakıldığını, atfı cürümde bulunan Osman .....'ı şahsen tanıdığını fakat adı geçene asla silah verip herhangi bir suç için azmettirmediğini, dili döndüğü kadar anlattı.

Her ne hikmetse! Cumali'den ifade vermesini isteyen savcı, daktilosuna kağıt takmış vaziyette bekleyen Memureye ifadesini yazmasını söylemediği gibi, kendiside dikte ettirmiyordu. Memure de öylesine, ilgisiz gözlerle dinliyordu. Zaten çok geçmeden Cumali verdiği ifadenin yazılı hale gelmemesinin "sebebi hikmetini" anlayacaktı.

İfadesini veren Cumali'ye, "Başka diyeceğin var mı?" diye soran savcı, "Hayır efendim!" cevabını alınca, halen odada bekleyen polise dışarı çıkıp beklemelerini söyledi.- O günlerde "hukuk" rafa kaldırıldığından polislerin savcının odasına sanıkların yanında girmeleri hiç de garipsenecek vakalardan değildi!- Emri alan polis hemen Cumali'nin koluna girdi ve birlikte koridora çıktılar.

Savcı'ya sözlü ifade veren Cumali, serbest bırakılacağından emin, rahatlamış bir şekilde, kaloriferleri yanmayan yurttaki sıcak!yatağının hayaline dalmıştı. Suçsuzdu ve tahkikatın tamamlanması için ifadesine başvurulduğuna inanıyordu. Otuz saatten fazla süren yorgunluk ve stresi atacağı yatağını düşünürken savcının odasından çıkan Memurenin polislerden birini içeri davet etmesi olayların akışını tamamen değiştirdi!

Savcının odasına giren polis, çok geçmeden dışarı çıktığında, diğer polislere, "Arkadaşı araca alalım, malum yere götürüyoruz!" dedi. Polisin "malum yer" demekle nereyi kastettiğini anlamayan Cumali bunu sorduysa da bir cevap alamadı, yalnız içlerinden biri, polis otosuna binerlerken, alaycı bir sesle, "Fazla meraklanma gidince görürsün!" diyerek kolundan çekti ve aracın içine doğru itekledi.

Polis minibüsüne bindiklerinde ise, araç savcılık binasının önünden hareket eder etmez, polislerden biri koltuğun arkasından çıkararak eline aldığı bir bez parçasıyla Cumali'nin arkasına geçerken, "Gözlerini bağlayacağım şöyle dön!" dedi sert bir sesle. Gözleri bez parçasıyla bağlanıp, iki koltuğun arasına yatırılan Cumali, birkaç dakika süren yolculuktan sonra, kollarına giren iki polisin yardımıyla araçtan indirildi ve beş-on metre yürütüldükten sonra bir kapıdan içeri sokuldu. Bütün bunlar olurken, yüreği küt küt çarpıyor, heyecandan ve korkudan dili damağı kuruyor, beyni uyuşuyordu. Hiçbir şey düşünemiyor, adamlardan gelecek talimatları bekliyor ve kulaklarını en küçük sese bile açık tutuyordu! Çok geçmeden girdikleri bir binada tavırlar tamamen değişti. Polislerden Cumali'yi teslim alanlar birden terör estirmeye başladılar. Halen gözleri bağlı, elleri kelepçeliydi. Bağırıyorlar, omuzlarına, sırtına vuruyorlar ve seslerini alabildiğince yükselterek psikolojik baskı altında tutuyorlardı. Yapılanlar bir nevi "hoş geldin!" faslıydı.

Gözleri bağlı olarak iteklenip sürüklenen, iki kişinin eşliğinde getirilip bileğinden demir bir aksama kelepçelenen Cumali, bir hafta aralıksız, psikolojik ve fiziki işkence gördüğü yerin, askeri garnizon içinde kurulu "C-5" ismi verilen işkencehane olduğunu çok sonra öğrenecekti. Sırf ülkücü gençlerin sorgulanmasına ayrılmış bu melanet mekanda, "solcu" kimlikleriyle öne çıkmış polislerin sorgucu olarak görev yapmaları ise ayrı bir vâkıaydı. Askeri darbeyi gerçekleştirenler kurmay mantığı içinde hareket etmişler, sol görüşlü gençlerle sağ görüşlü gençleri ayrı ayrı yerlerde sorgulattıkları gibi, her grubun sorgusunu yapanları da zıt fikirlilerden seçmeyi ihmal etmemişlerdi! Genel olarak solcu gençler polis merkezlerinde sorguya alınırlarken, ülkücüler için askeri mekanlar uygun görülmüştü. C-5'de işkence yapan, değişik sorgu tekniklerini gençler üzerinde deneyenler polis olmakla birlikte, buranın gardiyanlığı rütbesiz askerlere bırakılmıştı.

Cumali C-5 isimli sorgu merkezinde kaldığı süre içinde, küçük bir hücrede, çoğu zamanda elinin birinden demir aksamlı ranzaya kelepçeli halde kaldı. Hücrenin içinde tuvalet yoktu. Tuvalete çıkmak istediği zaman nöbetçi ere "Komutanım!"diye başlayan cümlelerle

sesleniyor, ihtiyacını bildiriyordu, eğer nöbetçi uygun görürse, hücresine girerek kelepçesini açıyor ve dar koridorun sonunda bulunan tuvalete gitmesine izin veriyordu. Zaten, burada kaldığı bir hafta içinde elindeki kelepçe, yemek, ihtiyaç ve bir de sorguya, daha doğrusu işkenceye götürüldüğü zamanlarda açıldı. Yine bu zaman zarfında tam üç kere ve her biri saatler alan sorgusunda elektrik, falaka ve askı adı verilen işkence metotlarından geçti. Sorgucular zaman zaman savcının suçladığı olayı bir tarafa bırakarak, hiç duymadığı, alakası olmadığı olayları da sorarak itiraf etmesini istediler. Hemen her sorgu seansında kendisinde silah olduğunu, silahları nereye sakladığını, eğer teslim ederse bunları işleme koymayacaklarını söyleyerek, acımasızca, insafsızca ve bütün gaddarlıklarını kullanarak işkenceden geçirdiler. Cumali bütün bu baskılara, zorlamalara, yalanlarla süslenmiş hayali iddialara, yalnızlığına, çaresizliğine, ne olacağını bilememenin getirdiği psikolojik yıpranmışlığına rağmen direndi, sorguculara teslim olmadı.

Zaman kavramını kaybetmiş, nispeten zayıflamış, bitkin düşmüş halde bir haftanın akabinde, yine polisler tarafından sorgu evinden alınarak aynı savcının huzuruna çıkarıldı. Cumali'nin bitkin, yaralı, işkenceden yıpranmış halini görmezlikten gelen savcı, derdini anlatmasına fırsat vermedi. Sanki son bir haftadır yaşadıklarını yakından biliyormuş gibi, karşısında duranın yüzüne bile bakmaya tenezzül etmeyerek, birkaç satır ifadesini aldıktan sonra, tutuklama istemiyle nöbetçi hakime sevk etti. Cumali'nin, "Ama efendim!.." diye itiraz etmeye kalkıştığını görünce de, yine ilgisiz görünerek, "Kesin teşhisin var!" demekle yetindi.

Cumali, başka bir binada bulunan nöbetçi hakimin huzuruna çıkarıldı. Burada, savcılıkta verdiği ifadeyi tekrar ederek, hakkındaki suçlamayı kabul etmediğini söyledi. Kalın çerçeveli, koyu camlı gözlük takan, kır saçlı, otoriter tavırlı hakim tutuklama kararı aldı. Suçlamayı kabul etmeyen Cumali tutuklanmasına bir mana vermekte zorlanıyordu ama, çok geçmeden, hakkında iddianame düzenlenip de dava açıldığında, nasıl bir tezgahla karşı karşıya olduğunu öğrendi. C-5'de gözleri bağlı iken, yüzleştirme yapılmış, kendisine suç

isnat eden, daha doğrusu etmek zorunda kalan ülküdaşı Osman tarafından teşhis edilmişti; bu teşhis "sağlam!" bir tutanakla zapt altına alınmıştı. Daha sonra teşhis olayını anlatan Osman, "Sen C-5'de iken ben tutukluydum. Birgün beni savcılık emri ile cezaevinden alarak C-5'e getirdiler, orada bir odanın kapı camından seni gösterdiler, gözlerin bağlı ayakta duruyordun. Bana sadece 'Bu kim?' diye sordular, ben de işi yokuşa sürmemek için Cumali Tekin dedim. Daha başka bir şey sormayarak, üzerinde 'teşhis tutanağı' yazan bir kâğıdı imzalattılar ve cezaevine geri getirdiler. Yani o gün benden, özellikle de seni teşhis ettiğim yerde ifadem alınmadığı gibi, bana silahı veren bu şahıstır, ilk görüşte tanıdım falan demedim." diyerek, tutuklanmasına en büyük temeli teşkil eden tutanağın hangi şekilde ve halde hazırlandığına açıklık getirmişti.

O günlerde hukuk "işkencenin" emrine verilmiş, binlerce genç insan bu sakat, uygunsuz, adaletle alakası olmayan "verilişin" kurbanı olmaktan, geleceklerini kaybetmekten kendilerini kurtaramamışlardı...

Varlığından bile haberi olmadığı teşhis tutanağının kurbanı olarak tutuklanıp, Mamak Askeri Cezaevi'ne götürülüyorken, akıl almaz baskıların, işkencelerin, insanlık dışı uygulamaların 4 yıl, 5 ay, 19 gün, muhatabı olacağını bilmiyordu. Gönderildiği cezaevinin tam bir "dehşet şatosu!" olduğunu, daha girişte anlamıştı. Polislerden Cumali'yi teslim alan erler, kelepçelerini çıkararak, ilk kabul yeri olarak kullanılan, etrafı demir parmaklıklarla çevrili, "kafes!" adını verdikleri yere koydular. Tabii buraya konulana kadar hakaret etmeyi, bağırıp çağırmayı, psikolojik olarak yıpratmayı ihmal etmemişlerdi. Yirmidört saat kadar burada kaldı. Bu zaman kolay geçmedi. Tutukluları korkutmak ve yıldırmakla görevli askerler hiç boş durmadılar! Beton zemin üzerinde oturmasına, birkaç saat yatmasına izin verdikleri gibi, sudan bahanelerle, parmaklıklar arasından uzattırdıkları eline, lastik coplarla vurmayı da ihmal etmediler. Yirmi dört saat kadar zaman geçtikten sonra ise, suçunu soran, saçlarıyla alay eden, görevi tutukluların saçlarını kesmek olan şahısla karşılaştı. Traşı işkence biçimi olarak kullanmaktan zevk alan asker tarafından saçları sıfır

numara kesildi, izbe bir merdiven altında eline tutuşturulan bir numara ile resmi çekildi ve nöbetçi askerlerin bağırtıları, saçma sapan emirleri eşliğinde, asker adımlarıyla, sessiz koridorlardan geçirilerek bir koğuşa götürüldü, içeri adeta tekmelenerek atıldı.

Cezaevinde kaldığı süre içinde neler yaşayıp nelere katlanmadı ki... defalarca dayak yedi, üç karışa beş karış ebadında, yoğurt kasesi içinde yemeklerin verildiği, tuvaleti bile bulunmayan, karanlık disiplin hücrelerinde yattı, kavga etti, mecburi tutulan eğitimlere! katıldı, hiç sevmediği, fikirlerinden nefret ettiği insanlarla aynı mekanları paylaşmak mecburiyetinde kaldı, zulmün doruklara tırmandığı Mamak Askeri Cezaevi'nde, insanlara anlatmakta zorlanacağı günler, haftalar, aylar geçirdi. Zorluklarla, sıkıntılarla, baskılarla geçen cezaevi hayatı boyunca her şeye katlandı, ama iki olay karşısında soğukkanlılığını ve metanetini kaybetti. Bu olaylar meydana geldiği zaman isyan etti, ağladı, kendini tutamayarak sağır duvarlara yumruk attı. Birinci isyanı askeri savcıların Başbuğ hakkında idam istemiyle dava açtıkları gündü. Haberi duyduğu zaman tam bir yıkım yaşadı. Başbuğ'un asılacağı zehabına kapılarak şoka girdi ve içinde bulunduğu bütün olumsuzlukları unutarak Başbuğ'u düşünmeye başladı. Haber uykularının kaçmasına, iştahının yok olmasına yetmişti. Yaşadığı şoku atlatması hiç kolay olmadı. Gece geç saatlere kadar koğuş arkadaşlarıyla, nöbetçi askerin gözlerinden uzak köşelerde sohbet etti, durumu tartıştılar. Başbuğ'un idam edilecek olmasını bir türlü kabullenemiyordu. Nasıl olurdu da ömrünü milletinin ve devletinin çıkarları için heba eden, orduya yıllarca hizmet etmiş, yüreğini ve başını Türk Milliyetçiliği davasına koymuş bu yüce insan, pis bir cellâdın yağlı ilmiğine teslim edilirdi. Arkadaşlarıyla yaptıkları sohbetlerde bu "vahşi" istemi kabullenemeyeceğini söylerken, inanarak, iman ederek de, kendini bağlayacak şu cümleleri sarf etmekten geri durmadı:

"Eğer bu adamlar Başbuğ'u asarlarsa hiç durmaz ben de kendimi öldürtürüm! Böyle şey olmaz, bunu kabullenemeyiz! Buyursunlar assınlar bakalım nasıl altından kalkacaklar o zaman görürüz!.."

Başbuğ'un idam edilmesi için iddianameler hazırlanıp mahkemeye sunulduğu günlerin birinde, gece geç saatlere kadar ağır moral bozuk-

luğu içinde oturmuş, koğuş arkadaşlarıyla sohbet etmiş, arkadaşları yattıktan sonra da eline aldığı bir kitabı okumaya çalışmış, zihnini bir türlü boşaltamadığı için okuyamamış, daha sonra koğuşun mutfak kısmına geçerek, dar bir alanda volta atmış, nihayetinde yatağına girmiş, battaniyesini başına çekerek derin düşüncelere dalmış, bir süre sonra da sıkıntılı bir şekilde uykuya yenik düşmüştü. Aradan çok geçmeden de, ter kan içinde uyanarak, ranzasından inmiş mutfak kısmına geçerek, kenara çektiği plastik tabure üzerine oturarak ağlamaya başlamıştı. O kadar baskı, zulüm, haksız yere tutuklanma, hatta tutuklandığını haber alıp ziyaretine gelen babasıyla yaptığı kısa ama duygu dolu görüşme esnasında yaşadıkları Cumali'yi ağlatmamış, kontrolünü kaybetmesine yetmemişlerdi. Ama şimdi kendini tutamıyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyor, bir taraftan da içten içe korkuyordu! Korkusu: tuvalete gitmek için mutfak kısmından geçmek zorunda olan solcu gençlerin kendisini o halde görebilmeleri ihtimalinden kaynaklanıyordu. Beyninin bir tarafı ağlamamasını, zafiyet göstermemesini emrederken, diğer tarafı kendini tamamen bırakmış, kontrol yeteneğini duygularına terk etmişti.

Cumali'nin böylesine katıla katıla ağlamasına, kendini kaybetmesine sebep olan şey az önce hapishane ranzasında yatarken gördüğü kabus gibi bir rüyaydı. Rüyasında, Mersin'deki evlerinin arka bahçesinde bulunan limon ağacının altında oturuyordu. O sırada üvey kardeşi Sami yanına geldi ve hiç konuşmadan yürüyüp gitti. Bu durum karşısında Cumali kendi kendine, "Ben buna ne yaptım benimle konuşmaya tenezzül etmiyor." diye düşünürken, briket bahçe duvarının dış tarafından, suratları asık insanların kendisine bakmadan, hızlı adımlarla geçip gittiklerini gördü. Cumali gözlerini dikmiş asık suratlı insanlara merak içinde bakarken birden bunların çoğaldıklarını, kalabalıklaştıklarını fark etti. Yanından geçen kardeşi Sami'de onlara katılmıştı. Hemen oturduğu yerden kalkıp merak ve endişe içinde, o tarafa, kalabalıkların bulunduğu yere gitti ve neler olduğunu anlamaya çalıştı. Kalabalığın içine girmişti ki bir ses duydu, nereden geldiği belli olmayan ses, boğuk bir biçimde sanki sırf Cumali'ye hitap ediyordu. "Başbuğ Türkeş'i asacaklarmış,

onu seyretmeye gidiyoruz!" Kimden çıktığını anlamadığı bu sözleri duyunca birden paniğe kapılarak, korku içinde, portakal bahçelerine doğru koşmaya başladı. O boğuk ve garip ses kulaklarında çınlıyordu, "Türkeş'i asacaklar!..Türkeşi'i asacaklar!.." Panik içinde koşarken karışık duygular yaşıyor, nefesi tıkanır gibi oluyordu.

Öylesine koşarken bir anda bütün sahneler değişmişti! şimdi dar bir vadinin içindeydi. Vadinin alt tarafından, ellerinde tüfek bulunan, garip elbiseli bir grup Cumali'ye doğru geliyordu. O sırada içine öyle bir his geldi ki, yüzlerini seçmekte zorlandığı bu adamlar, sanki hemen arkasında duran Başbuğ'u elinden alıp asacaklar! Bu hisle irkilip, can havliyle bir tepenin üzerine çıkarak eline geçirdiği taşları adamlara doğru fırlatmaya başladı. Fakat ne yaparsa yapsın, taşları ne kadar güçlü fırlatırsa fırlatsın taşlar adamlara ulaşmıyor, hemen önüne düşüyorlardı! Bu hal onda büyük sıkıntı yaratmış, paniği artmış, her yanını ateş basmıştı. Adamlar üzerine doğru geliyorlardı ve o Başbuğ'u korumakta aciz kalıyordu! Hırstan, korkudan, çaresizlikten öyle bunalmıştı ki, adeta zıplayarak uyandı. Uyandıktan sonra bir müddet nerede olduğunu anlamakta zorluk çekti. Gördüğü rüyanın tesiriyle her yanını ter basmıştı, çul-çaput doldurulmuş kalın ve sert yastığı terden ıslanmıştı. Yatağında bir süre oturduktan sonra içeri, koğuşun mutfak kısmına geçerek, kaç günden beri yaşadığı sıkıntının zirvesinde, ağlamaya başlamıştı.

O günlerde Lidere olan bağlılıkta, lider sevgisi de riyadan, riyanın pisliklerinden arınmış, saf ve temizdi! O sevgi ve bağlılıkta ikbal kaygısı, "desinler" ucuzluğu, günlük tutkular, sıradan beklentiler, kısacası beşeri zaaflar fazla bir yer tutmuyorlardı!

Eski günlerin sıkıntılarla, çaresizliklerle dolu kimi sahnelerini hatırlayan Cumali, loş ışıklı odasında rakının üzerine içtiği iki duble viskinin verdiği zihin bulanıklığını açmak istercesine, oturduğu koltuktan kalkarak, ana caddeye bakan pencerenin önüne gitti. Yarı açık duran kırmızı renkli jaluzi perdenin aralığından dışarı baktı. Trafiği iyice seyrekleşmiş geniş bulvarın karşı kaldırımında, tepe lambalı çöp kamyonu park etmiş, tulum giymiş işçiler, yol kenarında bulunan büyük çöp bidonundan çöpleri kamyona boşaltıyorlardı. Gözlerini

çöp kamyonunun kırmızı tepe lambasına diken Cumali, efsunlanmış gibi, kamyon uzaklaşana kadar gözlerini kırmızı ışıktan alamadı. Belli bir hızla dönüp duran kırmızı ışık, sanki hafızasını tahrik etmiş, tetiklemiş, Başbuğ ile ilgili hatıralarının birini daha şuurunun altından çıkararak sıkıntılı saatlerine misafir etmişti. Kalktığı koltuğa doğru dönerken kendi kendine söylendi:

"Koca kurt! seni gerçekten sevmiştik!.."

Cumali doğru söylüyordu, Başbuğ Türkeş'i gerçekten sevmiş ve fikirlerine bağlanmıştı. Öyle ki Türkeş Bey'e olan bağlılığından ve fikirlerine olan saygısından dolayı, cezaevinde olduğu günlerde ülkücüler arasında ortaya çıkan fikri tartışma ve münakaşalarda Lider'i ve onun görüşlerini savunmuş, teşkilat içinde baş gösteren ayrılmalara itibar etmeyerek, teşkilatta kalmayı seçmişti. O günleri, o günler içinde yaşanan çekişme ve tartışmaları çok iyi hatırlıyordu.

Mamak Askeri Cezaevi'nde bulunan ülkücü tutuklular arasında elden ele gezen ve tükenmez kalemle yazılmış bir bildiri tartışmaların odak noktasını teşkil etmişti. Ülkücü kökenli bir grup tutuklu, Türkeş'e ve onun savuna geldiği fikirlere karşı bayrak açmışlar, bir nevi isyan hareketi başlatmışlardı. Ülkücü tutuklular arasında "ikilik" yaratan bildiriyi kaleme alan ve savunanlar üç ana noktadan hareketle ülkücü kimliklerini terk ettiklerini söylüyorlar ve diğer ülkücüleri de kendilerine katılmaya davet ediyorlardı. İtiraz ettikleri üç nokta, kısaca şunlardı:1- Türkeş, İslâmi kriterlere göre lider (İmam!) olamaz, çünkü, en azından İslâm Devleti diye bir kaygı taşımıyor! 2-Milliyetçilik 19.Asırda ortaya çıkmış beşeri bir ideolojidir. Kim, "milliyetçiyim" derse iman ve İslâm dairesinden çıkmış olur! 3-Temel kabulleri ve yapılanması İslâmi olmayan teşkilata biat edilemez, kim biat etmişse imanı tehlikededir!

Ülkücü Hareket'in temel kabullerine karşı çıkan bildiri koğuşlara ulaştığında, zaten cezaevi yönetiminin bitmez tükenmez baskıları altında bunalmış olan tutuklular arasında, teşkilattan ayrılmalara varan tartışmalar başlamış oldu. Hareketi lâdini (din dışı!) ilan edenlerle, teşkilat tarafları arasında yer yer kavgalara varan münakaşalar başladı. Bildiricilere karşı tavrı daha ilk günden alan Cumali, koğuşlarında

ikilik çıkaranlarla amansız bir mücadeleye girişmekten geri durmadı. Bildiri yayınlayarak Ülkücü gençlerin zihinlerini karıştıran, onları fikri bazda ikileme sürükleyenleri sistemin, hatta askeri yönetimin ajanları olmakla suçladı, karşı tezler üreterek, inandıklarını savundu. Başbuğ'un kişiliğine, ürettiği fikirlere ağır saldırıda ve suçlamalarda bulunan bildiricileri hareketi bölmeye çalışmakla suçlarken, yanıldıklarını anlatmaya çabaladı.

Cumali'ye göre:Başbuğ Türkeş zaten müminlerin Emiri, yani Emirül Mümin idi! Teşkilat yapılanması ise bizzat Hazret-i Peygamber'in emirlerinin yerine getirilmesinden başka bir şey değildi. Nihai hedefe doğru yol alan Müslümanların teşkilatlı olmaları Peygamber (SAV)'in emirlerindendi. Hiç kimse Müslüman ve Türk olan ülkücüleri kafirlikle veya yoldan sapmakla suçlayamazdı. Böylesine suçlamaya kalkışanlar ancak Abdullah ibn-i Sebe gibi bir Yahudi dönmesinin tarihte Müslümanlara yaptıklarına eş işler yapmış olurlardı ki asıl suç ve günah olan da buydu. Cumali bu tezi için bir de slogan üretmiş, arkadaşları arasında sık sık bunu söylemeye, İslâm Tarihi isimli kitaptan okuyarak tanıdığı Abdullah ibn-i Sebe'nin kişiliğini, kim olduğunu, tarihte Müslümanlara verdiği zayiatı anlatmaya çalışıyordu. Bulduğu slogan şöyleydi: "Allah inananları, Abdullah ibn-i Sebe' nin zihniyetinden gelenlerden korusun!" Yine Cumali'ye göre ülkücüler İslâmı ve İslâm'ın emirlerini en iyi anlamaya ve yaşamaya çalışan camia idi, tek eksiklikleri amel noktasında olmakla birlikte onu kemâle erdirmek de zaten mücadelelerinin bir parçasıydı. Bunun haricinde bir iddiada bulunmak ya ülkücüleri, ülkücülerin niyetlerini bilmemek veya artniyet taşıyarak ülkücülere düşmanlık etmekti. Milliyetçilik için ise bir şey söylemeye gerek yoktu! Ülkücülerin milliyetçiliği kafatasçılık veya ham milliyetçilik değil milletini sevme, mensubiyet şuuruna haiz olma idi.

Uzandı sehpanın üzerinde duran paketinden bir sigara alarak yaktı, derin bir nefes çektikten sonra yarısına yakınını içmiş olduğu viski bardağını olduğu gibi kafasına dikti. Tam bir duygu fırtınası yaşıyordu. Düşüncelerinin, hatıralarının etkisi altında ağlamaklı oluyor, fakat bir türlü ağlayamıyordu. Zaten en son cezaevindeyken

babasının vefatını öğrendiğinde ağlamış o günden sonra, ne kadar acı ve ıstırap veren olay yaşasa da, ağlayamamış, iki damla gözyaşı dökememişti.

Cezaevine girdikten sonra, kötü haberi alan babası, aralıklarla ziyaretine gelmiş, elinden geldiğince ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştı. Dar, ışıksız, tel örgülerle ayrılmış görüş mahallinde, askerlerin gözetimi ve baskısı altında, üç dakikayı geçmeyen görüşmeler yapmışlar, çoğu zaman baba-oğul, bu görüşme esnasında duygu dolu anlar yaşamışlardı. Tel örgüler arkasından, rengi solmuş, kilo kaybetmiş oğlunu her görüşünde Hüsamettin Bey'in gözleri yaşarmış, fakat kendine hakim olmaya çalışarak, oğlunu üzmemeye dikkat etmişti. 1982 yılında emniyetten emekli olan Hüsamettin Bey, 1983 yılının sonlarına kadar da Cumali'ye yaptığı ziyaretleri aksatmamıştı. Bu tarihi müteakip, iki-üç ay ziyarete gelmemesi, mektup dahi yazmaması Cumali'yi işkillendirse de, merakını yenmek için eve üst üste mektup yazarak babasını sormuş, neler olduğunu öğrenmeye çabalamıştı. Babasının ziyaretine gelmemesini merak ettiği sıkıntılı günlerinin birinde üvey kardeşi Sami ziyaretine gelmiş ve zorlanarak, sıkılarak, gözyaşlarına hakim olamayarak vefat haberini vermişti. Yirmi sekiz yıl aralıksız devlet hizmetinde bulunan Hüsamettin Bey, kalp krizi neticesinde hayatını kaybetmiş, ilk eşinin, yani Cumali'nin annesinin yanına defnedilmişti.

Babasının ölüm haberi Cumali için tam bir yıkım olmuştu. Bu haber yüreğine kor gibi oturmuş, içini yakmış, çaresizlik içinde acı çekmeye başlamıştı. Koğuş arkadaşları acısını paylaşmak, gittikçe içine kapanan Cumali'yi rahatlatmak için seferber olmuşlardı. Ruh gibi yaşadığı o günlerde, kokusundan bile nefret ettiği sigaraya başlamıştı. İçine düştüğü açmazda, haksız yere atıldığı cezaevi şartlarında babasını düşünüp onunla yatar kalkar olmuştu. Kimseye söyleyemese de, oğlunun okuyup bir iş-güç sahibi olmasını arzulayan, onun için her türlü meşakkat ve fedakarlığa katlanan babasının, cezaevinde olması sebebiyle aşırı üzüldüğünü ve kalbine yenik düştüğünü, dolayısıyla buna kendisinin sebep olduğu gibi bir fikri sabite düşmüştü. Bu sabit fikri içinden atması hiç de kolay olmadı. Uzun zaman içini kavuran

bu saplantıyla yaşayan Cumali, İlahiyat Fakültesi'nde okuyan bir koğuş arkadaşından iki ay içinde öğrendiği Kur'an-ı Kerim'i bol bol okuyarak babasının ve annesinin ruhlarına hediye etti.

O günlerde nice anne-baba yavrularına yapılan haksızlıkları, gözlerinin önünde süre gelen işkenceleri, baskıları hazmedemeyerek, içten içe kahroldular, yalnızlık, kimsesizlik içinde terk -i dünya ettiler.

Ateş düştüğü yeri yakmaya devam ediyordu!..

Askeri Hakim, "Cezaevinde kaldığı süre göz önünde bulundurularak tahliyesi..." diye karar verdiğinde, (Daha sonra dört yılı aşkın süre yargılanan Cumali bu suçlamadan beraat edecekti!) tahliyesine sevinemedi. Mahkemeden döndükten sonra koğuşa gönderilmedi; cezaevi idaresi tahliye olanları koğuşlara vermiyor, bunu da tutukluların dışarı haber göndermemeleri adına yapıyordu. Aynı gün akşamüzeri serbest bırakıldığında, koğuş arkadaşları bir bez torba içinde eşyalarını ve bir miktarda para gönderdiler.

Üç numara kesilmiş saçları, ayağında eskimiş spor ayakkabıları, elinde bez torbası ile Samsun yolu üzerindeki garnizonun önüne çıktığında, yürümeye yeni başlamış çocuk gibi yalpalıyor, hiçbir şey düşünemiyor, buruk bir sevinç içinde, anayola paralel olarak Mamak semtine doğru gidiyordu. Hedefinde tek şey vardı: Bir araca binip bir an önce Mersin'e baba ocağına gitmek.

Mersin'e gidip de evine girdiğinde, geldiğini gören analığı feryadı kopardı! Öz evlatlarından ayırmadan daha küçük yaşlarda kucağına alıp büyüttüğü evladı geri gelmişti. Cumali'ye sarılıp sarılıp ağlayan analığı, oğlunun solgun yüzüne, zayıflamış bedenine bakıp bakıp ağıtlar yaktı, Cumali'ye iftira atanlara, o hale getirenlere beddualar etti.

Ailesinin bütün fertleri iyi karşılamıştı. Yıllar sonra baba ocağına dönen Cumali'nin rahat etmesi için ellerinden geleni esirgemediler. Bir gün sonra kardeşi Sami ile mezarlığa giderek baba ve annesinin mezarlarını ziyaret etti. İçerdeyken ezberlediği Yasin-i şerif'i okudu, ruhlarına hediye etti. Kardeşi Sami'nin "Artık gidelim, sonra yine

geliriz!" şeklindeki uyarısına aldırmayarak saatlerce mezarlıkta kaldı, yabani otların sardığı mezarları elleriyle temizledi ve su döktü.

Mezarlıktan döndükten sonra, yaklaşık olarak bir hafta evden hiç çıkmadı. Haber alıp, geçmiş olsuna gelen akraba, komşu ve bazı eski arkadaşlarını evde ağırladı, onlarla pek de detaya girmeden cezaevi yılları üzerine sohbet etti. Aslında Cumali cezaevinden söz açılmasını hiç arzulamıyordu, ama ziyaretine gelen insanlar sırf meraklarından değişik sorular sorup, bazı şeyleri öğrenmek istiyorlardı. İşin bir diğer Cumali'yi sıkan tarafı teşkilat cenahından kimsenin geçmiş olsuna gelmemesiydi. Geçmişte birlikte mücadele ettikleri, sıradan insanların paylaşamayacağı şeyleri paylaştığı ülküdaşları ortalıkta yoktular, vefasızlık daha ilk günlerden melun yüzünü göstermeye başlamıştı.

Cumali'ye vefasızlığını gösteren yalnızca, "Dün birlikte güldükleri, birlikte ağladıkları!" insanlar değildi. Sevdiği kız, yarınlarını birlikte inşâ etmeye ant içtikleri Feryal'de vefasızlar kervanına katılmıştı. Cezaevine girdikten bir müddet sonra mektuplaşmaya başlamışlardı. Cumali mektuplarını Feryal'in halasının ev adresine gönderiyordu. Bir yıl kadar devam eden mektuplaşmanın akabinde Feryal'den mektup alamayan Cumali işkillenmiş fakat yazmaya devam etmişti. Ümidini yitirmeye başladığı günlerin birinde, mektup gönderen Feryal'in kız arkadaşlarından biri, Feryal'in nişanlandığını, yakın zamanda evleneceğini, bir daha mektup yazarak rahatsız etmemesini rica etmişti. Bu duruma kahırlanan Cumali, büyük ıstırap ve acı çekmiş, hayallerinin baş köşesine oturttuğu sevdiği kızı bir daha aramamış, mektup yazmamıştı. O günlerin genç insanları arasında, pek de görülmeyen biçimde, "Kız sevmek! Aşık olmak!" macerası böylesine dramatik bir şekilde son bulmuştu.

Evde olduğu süre içinde, bir taraftan da, "postal sesi!" ve haksız , asılsız suçlamalarla kesilen hayatına nereden nasıl başlayacağını düşünmeden edemedi. En büyük dayanağı olan babasını kaybetmiş, güvendiği, inandığı arkadaş ve dost çevresinden bir destek görememişti. Kendini yalnız hissediyor, yalnızlık ve çaresizlik içinde bir çıkış yolu arıyordu. Ev halkı çok iyi davransalar da, özellikle, "anne!"

dediği ak saçlı çilekeş Anadolu kadını Safiye Hanım oğluna gözü gibi baksa da, Cumali artık kendisini eve ait hissetmiyordu. Aklında olan tek şey, bir an önce Mersin'i terk etmek, sıkıldığı, kendini yanaşma gibi hissettiği evden uzaklaşmaktı. Bunun için cezaevinden arkadaşı, birlikte oldukları süre içinde çok iyi anlaşıp kaynaştıkları, uzun uzun dertleştikleri, kendisinden önce tahliye olarak dışarı çıkan ve İstanbul'da ailesi ile birlikte oturan Ahmet'i aramaya karar verdi.

Ahmet İstanbul'da tutuklanıp Ankara'da yargılanan bir kısım ülkücü ile birlikte Mamak Cezaevi'ne gelmişti. Üsküdarlı idi ve esnaf bir babanın çocuğuydu. Cumali ile cezaevinde yakın dostluk kuran Ahmet'in en çok istediği şey dostluklarını dışarıda da devam ettirmekti. Sevimli, atak, Cumali'ye göre oldukça kısa boylu, 1980 öncesi teşkilatlarda görev almış, yapısı itibarıyla biraz gamsız, dünya meselelerini kendine fazla dert edinmeyen Ahmet, Cumali'ye "Reis!" diye hitap ediyor, yaptıkları sohbetlerde, "Dışarıda olsak sana İstanbul'u gezdirsem."diye hayıflanıyor, sık sık da "Reis! Allah'ını seversen çıktığımızda birbirimizi kaybetmeyelim, mutlaka bir araya gelelim!" şeklinde telkin ve temennilerde bulunuyordu. Hatta bu isteğini gerçekleştirmek için tahliye olurken ev telefonunu vermiş, "Benim mektup yazma gibi bir alışkanlığım yok, eğer tahliye olursan beni ara en kısa zamanda yanında olurum." demişti.

Tahliye olup cezaevinden çıktığından haberdar olmayan Ahmet'i, oldukça geç saatlerde evinden aradı. Ahmet evdeydi. Cumali'nin telefonda sesini duyunca sevinç çığlıkları attı ve biraz sakinleştikten sonra, ne zaman çıktığını sordu, on gün evvel tahliye olduğunu öğrenince de kendisine haber vermediği için bir sürü sitem etti. İki ülküdaş kısa bir telefon sohbeti yaptılar ve daha Cumali, "İstanbul'a gelmek istiyorum." demeden, Ahmet ısrarlı şekilde, gelmesini ve misafiri olmasını söyledi. Ahmet'in ısrarlı davetini nazlanmadan kabul eden Cumali, kardeşi Sami'den aldığı bir miktar para ile evden ayrılırken, gitmesine rıza göstermeyen annesini, bir arkadaşında bir müddet misafir olup kafasını dinledikten sonra döneceğini söyleyerek ikna etmeyi başardı.

Viskisini yudumlarken, hafızasında geçmişinden sahneler canlandıran Cumali, yazıhanenin içinden gelen sese kulak kabarttığında, şoförü kör Cevat'ın gitmediğini, kendisini beklediğini anladı ve "Ulan Kör! Gel buraya!" diye bağırdı. Ses çıkararak "Abi"sini rahatsız etmekten pişman, yüreği ağzında kapıyı açıp karanlık odaya dalan Cevat, ayaklarını sehpanın üzerine uzatmış, kendi alemine dalmış Cumali'nin yanına gitmeyerek kapı ağzında korkuyla beklemeye başladı. Korkusunun aksine, yumuşak bir sesle Cevat'a seslenen Cumali, başını bile kaldırmadan, "Geç şuradan Ahmet abini ara!" dedi. Hızla Cumali' nin çalışma masasına giden Cevat, telaş içinde etrafı karıştırmaya başladı; telefon fihristini arıyordu. Kulağına gelen seslerden şoförünün telefon defterini aradığını anlayan Cumali, "Işığı aç, sağdaki çekmecenin içinde olacak." diye talimat verdi.

1980 yılı öncesi Türkiye'de esen "ters rüzgarların!" sebep olduğu girdaplar, genç insanları nereye ne zaman savuracağını hiç belli etmemişti! 12 Eylül sonrası tutuklanan, yargılama sürerken tahliye olan, ancak yıllar süren yargı sonrası oldukça ağır hapis cezasına çarptırılan Ahmet, tekrar cezaevine girmemek için, Cumali ile birlikte aldıkları karar gereği yurt dışına çıkmış, daha doğrusu kaçmak zorunda kalmıştı. Son sekiz yıldır Hol landa' da yaşayan Ahmet, geçen uzun zamana rağmen Cumali ile irtibatını kesmemişti. Cumali'nin İstanbul'a gelmesine, yabancısı olduğu "işler"in içine girmesine, hatta yükselip "alemin!" yıldızlarından biri olmasına sebep olan Ahmet, sık sık Cumali'yi arar, iki arkadaş saatlere varan telefon sohbetleri yaparlardı. Başbuğ'un vefat haberine üzülen, sıkıntılı saatler yaşayan, hatıralara dalarak mazisinin koridorlarında gezinen Cumali, can dostu Ahmet'i aramak, duygularını onunla paylaşmak için de şoförüne aratmak istemişti. Işığın birini açarak, bulduğu fihristten Ahmet'in numaralarını çeviren Cevat bir türlü ulaşamamıştı. Kendisine bir kere bile dönüp bakmayan Cumali'ye çekine çekine "Telefonları cevap vermiyor Abi!" demekle yetindi. Kör'den gelen bu açıklama üzerine, yine bir süre sessiz kalan Cumali, neden sonra, "İyi, ışığı kapat çık!" dedi. Ahmet olsaydı içinde bocaladığı ruh halinden sıyrılmasına, rahatlamasına sebep olabilecek kim bilir neler

söyler, neler anlatırdı. "Dünya yansa bir tutam otu yanmaz!" diye tarif edilen, gamsız, kedersiz adamlardandı Ahmet. Cumali aldığı alkolün etkisiyle gittikçe bulanıklaşan şuuruyla, onunla konuşmak, dertleşmek, Başbuğ'un ölüm haberiyle birlikte içinde birikenleri onunla paylaşmak istemişti. Ayrıca "kirlenmesinin!", yoldan çıkmasının, Lideri tarafından istenmeyen adamlardan biri ilen edilmesinin altında yatanları, başına gelen olayların gerçek boyutunu, nasıl bir nefs mücadelesinden sonra "çıkmaz sokağa" dalmak zorunda kaldığını en yakından bilen, şahit olan Ahmet idi.

Yenilmiş, dağılmış, teslim olmuş bir ordunun yaralı askeri gibi gelmişti İstanbul'a! Mersin'den bindiği şehirlerarası otobüsten indiğinde Ahmet'in güleç, sevimli yüzüyle karşılaşmış, Harem'den Üsküdar'a doğru yola koyulmuşlardı. Ahmet değer verdiği dostuna kavuşmaktan memnun, "Reis! Ne iyi ettin geldin, bak söz verdiğim gibi İstanbul'u baştan aşağı gezdireceğim..." diye durmadan konuşurken Cumali ilk defa gördüğü İstanbul'un ihtişamlı manzarasına dalmış gitmişti. Üsküdar'a geldiklerinde, ilk iş olarak, bir çay bahçesine oturmuşlar ve uzun uzun cezaevini, cezaevinde geçirdikleri günleri, ortak arkadaşlarını yad etmişlerdi.

Ahmet: "Seni kolay kolay bırakmam, bizde kalırız annemin yemekleri güzeldir." diyordu.

Cumali'ye "reis!" diye hitap eden yalnız Ahmet değildi. Ülkücü Gençlik içinde görev yaparken aldığı bu paye, görev devri yaptıktan sonra da peşini bırakmamıştı. Ülkücü Gençliğin teşkilat yapılanmasında önemli görevlere getirilenlere ya "reis" ya da "başkan" diye hitap edilirdi. Bu hitap, teşkilat "terbiyesi" nde önemli bir yer tutar, ayrıca kitlenin disiplini açısında gerekli görülürdü. O günlerde "reislik" yapanlar içinde öne çıkmayı başaran öyle kişilikler vardı ki, bunlar görevi bıraksalar da, değişik sebeplere dayalı olarak görevden uzaklaşsalar da, tabanda bulunanlar onlardan reislik sıfatını, kabulünü, yakıştırmasını hiç esirgemezler, o tip insanları hep "reis" diye anar ve hitap ederlerdi. "Başkan" hitabından çok "reislik" hitabı bir başarı ve genel kabul nişanı gibiydi. Tabiatıyla bu unvanı alan zatlar

cesaretleri, yöneticilik kabiliyetleri, bilgileri oranında öne çıkan ve dikkat çeken kişiler olmuşlardı.

Cumali'de görev yaptığı ülkücü çevrelerde "reislik" payesini hakkıyla alan, lider yaratılışlı bir kişilikti. Cezaevinde kaldığı dönemde de koğuş başkanlığı yapmış, koğuş arkadaşları üzerinde oluşturduğu sevgi ve itibar neticesinde, Türkiye'nin dört bir tarafından tutuklanarak Mamak Cezaevi'nde bir araya getirilmiş arkadaşları tarafından da "Reis" olarak kabul görmüştü. İşte onun karizmatik, ağırbaşlı ve dengeli yapısının etkilediği kişilerden biri de Ahmet'ti ve Ahmet de kimseye kolay kolay "reis" diye hitap etmezdi. Zaten cezaevinde aynı koğuşta bir araya geldiklerinde böyle hitap etmemiş, daha sonra birlikte yaşadıkları çileli günlerde Cumali' nin sergilediği ülkücü kimlik ve kişiliğin bütünlüğünden etkilenerek, ona "reis" demeyi kendiliğinden kabullenmişti.

Cumali'nin kafası hâlâ karışıktı. İstanbul'a gelmişti ama ne yapacağına, nasıl bir hayat çizgisi ile geleceğini planlayacağına tam karar vermemişti. Çay bahçesinde sohbet ettiklerinde kararsızlığını açtı ve Mersin'e dönmek istemediğini söyledi. Ahmet içerden yeni çıkan Cumali'nin açmazlarını az çok biliyordu. Yaşadığı hayal kırıklıklarının farkındaydı onun için şunları söyledi:

"Reis! Yazarın birinin söylediği gibi, 'O güzel insanlar, o güzel atlara binmişler gitmişler!' Dışarısı bildiğin gibi değil. Dışarıda kalanların kurnaz olanları, zamanın laf ebeleri, genç insanların omuzlarına basarak yükselenler şimdilerde ikballerini gördükleri partilere sığınmışlar ve oralarda palazlanma mücadelesi verir olmuşlar. Yine geçmişten tanıdığımız kimi 'ağabeyilerimiz!', güvendiğimiz dostlarımız geçmişi inkar etmekle iştigal ediyorlar. Bir diğer grup daha var ki, azınlıkta da olsalar bir yekun tutuyorlar, bunlar para pul sahibi olmuşlar hiç kimseyi tanımıyorlar. Garibanlar, yani inançlarını kaybetmeyerek hâlâ idealleri peşinde koşanlar ise alçaktan sürünüyorlar!.. Bu kategoriye giren ülkücülerin durumu gerçekten içler acısı. Bir şeyler yapmaya, ayakta kalmaya, yeniden toparlanıp siyasi arenada boy göstermeye çalışıyorlar, ama onlarında kaybolmayan heyecanları hariç, tutunacak ciddi bir dalları yok!

Tezvirat, dedikodu, çekemezlik almış başını yürümüş. Eskilerden kimin yanına gidiyorsan bir diğerinin arkasından konuşuyor. Cezaevinden çıktığım günlerde, en azından bizim semt deki eski arkadaşları bir araya getireyim, bir teşkilatlanma başlatayım dedim, fakat ne mümkün! Kime gittiysem, kimle konuştuysam, ayrılık tohumları olgun meyve vermiş gibi, kimse kimseyi istemiyor. Hele bazı eski arkadaşlarla karşılaştım ki, bırak yanımıza gelmeyi, toparlanma adına çalışmayı, 'Arkadaş bu iş bitmiştir! Ne uğraşıp duruyorsun.' diyerek benim de heyecanımı, çabamı, arzumu kırmaya çalıştılar. Sonunda baktım ruhunu kaybetmiş, günlük yaşamayı ideallerinin önüne almış insanlarla bir şey olmayacak kendi işime gücüme döndüm."

Cumali bütün bunlara, Ahmet'in anlattıklarına hayretler içinde bakmıyordu. Tavandan tabana doğru teşkilatlı, lider eksenli sosyal veya siyasal yapıların "tepe" noktaları enterne edildiğinde aşağı katmanlarda dağılmaların, çözülmelerin, karışıklıkların kaçınılmaz olabileceğini, sosyolojik bir tespit olarak biliyordu. 12 Eylül Darbesi ve sonrasında Ülkücü Hareket'in yaşadıkları küçümsenecek şeyler değildi. Hareketin merkez ve tepe noktası büyük darbe almış, taban şaşkınlık ve çaresizlik içinde kalmıştı. Cumali üstten, yani liderden başlayarak tabana yayılan hareketsizliğin, liderin merkezi ayağa kaldırmasıyla yeniden güç kazanacağına, eski dinamizmine kavuşacağına inanıyordu. Bunları anlattıktan sonra karamsar olmamasını, geleceğe güvenle bakmasını, olumsuzlukların kısa zaman içinde aşılmasının mümkün olduğunu anlattı. İtirazsız Cumali'yi dinleyen Ahmet, her zamanki kayıtsız ve muzip tavrını takınarak, "Boş ver Reis! Herşey olacağına varır ben pek ümitvar olmadığım gibi, artık fazla da kafama takmıyorum. Biraz zaman geçsin sen de ne demek istediğimi anlayacaksın!" demekle yetindi.

Çantası Ahmet'in elinde, Bağlarbaşı'nda bulunan evlerine doğru yürüyorlardı. Bir ara omuz başından Ahmet'e bakan Cumali ne iş yaptığını sordu. "Evde anlatırım" diye cevap verirken, bir yandan da, bir elinin parmaklarını birleştirerek ve göz kırparak, "iyi!"manasına gelecek bir işaret yaptı.

Ahmet Andız, ailesi ile beraber bir apartman dairesinde oturuyordu. Hepsi kendinden büyük üç kardeşi evlenerek yuvadan ayrılmışlardı. Babası kırk yıldır Üsküdar çarşısında esnaflık yapıyor, toptan ve perakende olarak kuruyemiş satıyordu. Babasına göre daha dinç olan annesi, hâlâ evini çekip çeviriyor, oğlu ve eşine hizmet ediyordu.

Eve girdiklerinde Ahmet, "Çiçeğim!" diye seslendiği annesine Cumali'yi tanıttı. Ufak tefek, yaşlı kadın, elini öpen Cumali'yi iyi karşıladı ve, "Geçmiş olsun evladım, Allah bir daha göstermesin, Allah beterinden korusun!" diyerek hayır duasında bulundu; Ahmet'in "Çiçeğim açız karnımızı doyuracak bir şeylerin var mı?" şeklinde yemek istemesi üzerine de oğlu ve misafirine mutfak masasında yemek hazırladıktan sonra, iki arkadaşı baş başa bırakarak mutfaktan çıktı.

Yemeklerini yerlerken ne işte çalıştığı konusunu açan Ahmet şunları söyledi:

"Reis dışarı çıktıktan sonra hiçbir iş yapmadan, birkaç ay, öylesine gezdim. Sonra teşkilatçılığım ve idealist damarım tuttu, sana anlattığım gibi, bir şeyler yapmaya, en azından kendi semtimi ayağa kaldırmaya çaba harcadım, üzerlerine ölü toprağı serpilmiş bazı arkadaşları harekete geçirmek istedim. Baktım millet bezgin, çoğu başka hesapların peşinde, bunun üzerine ben de kendi kabuğuma çekildim. Kahvehanelere, oraya buraya takılmaya başladım. Halen de gitmedim ya, bir ara boşluğu doldurmak için askere gitmeye bile karar verdim."

Bir taraftan yemeğini yiyen Cumali, Ahmet'in anlattıklarını can kulağıyla dinliyordu.

"Öylesine, ne yapacağını bilmez halde dolaşıp dururken, yine bizim semtten tanıdığım avukat Süleyman Abi'ye rastladım. Aslen Antepli olan Süleyman Abi'nin eskiden bizim derneğin bulunduğu pasajda yazıhanesi vardı. Fikri olarak bizden değildi, kozmopolit bir yapısı vardı ama ara sıra bize yardımları dokunurdu. Rast geldiğimde, ayak üzeri sohbet ederken, cezaevinden yeni çıktığımı öğrendi ve ne iş yaptığımı sordu. Boşta gezdiğimi, bir işimin olmadığını söyledim.

Bunun üzerine yazıhanesini başka bir yere taşıdığını söyleyerek kartını verdi ve mutlaka görüşmek istediğini belirtti. Ben, 'Hayırdır Abi!' diyerek, niçin görüşmek istediğini öğrenmek istedimse de, 'şimdi acil işim var, yazıhaneye gel geniş geniş oturup konuşalım.' diyerek yanımdan ayrıldı.

Birkaç gün sonra yazıhanesine gittim. Beni iltifatlar ederek karşıladı ve 1980 öncesi yapımı az-çok bildiği için yaptıklarımız ve çektiklerimiz adına övgüler dizdi. Onun gözünde bizler gadre uğramış, kıymetleri anlaşılmamış vatanın has evlatlarıydık. Neyse uzatmayayım, o akşam birlikte dışarı çıktık ve daveti üzerine yemeğe gittik; yemekte bana iş teklif etti. Teklif ettiği iş biraz korumalık, biraz da ortaklıktı! Artık pek avukatlık mesleğini icra etmeyen Süleyman Bey anlattığına göre arazi , ev gibi emlak alım-satımı yapıyordu ve geçmişine göre çok zengin olduğu her halinden belliydi; büyük ve lüks yazıhane, son model araba falan. Neyse işin detayını öğrendikten sonra teklifini kabul ettim. Aslına bakarsan teklifini hemen kabul etmemin altında yatan gerçek biraz merak, biraz da boşlukta bulunmamdı, hakikaten aylak aylak gezmekten bunalmıştım.

İşin aslı astarı şuydu: Süleyman Ağa, (Ahmet avukat Süleyman'a gıyabında 'Ağa!' diyordu ki Cumali bu hitap şeklini Ahmet'in ağzından kapacak ve ilerde bol bol kullanacaktı.) gazete ilanlarından izale-i şüyu davalarını veya değişik mahkemeler kanalıyla satışa çıkarılan emlâkların ihalelerini takip ediyor, bunların arasından gözüne kestirdiklerini satın alıyor, buraların hukuki işlerini tamamladıktan sonra satıyordu. Ucuza kapatıp pahalıya sattığı emlaklardan, kimsenin aklına gelmeyecek paralar kazanıyordu. Diyeceksin ki, sana ne adam tezgahını kurmuş parasını kazanıyor, sana niye ortaklık teklif etsin?.. Bu doğru ama zaten işin inceliği de burada! Ben de teklifi yaptığında afallamadım, şaşırmadım, türlü türlü hinlikler aklıma gelmedi değil, ama işin içine sirayet ettiğimde teklifin altında yatan gerçekleri gördüm."

Sözlerine ara verip, masada duran sigarasından yaktıktan sonra iş konusunu anlatmaya devam etti:

"Reis! Dışarıdan bakıldığında kolay gibi görünen bu işler, özellikle İstanbul'da, tam kurtlar sofrası adabına göre yürüyor! Yani bu işleri aynı metotları kullanarak yapan çok sayıda insan var ve bunlar leş kargaları gibi bu tür satışları takip ederek ihalelere giriyorlar. Kurnaz olan, güçlü olan, ihale veya satış günü dişini en fazla gösteren pastanın kaymağına konuyor!

Yani, anlayacağın, ekibi iyi olan, kadrosunu iyi kuran malı götürüyor ve inanılmaz rant dönen sofradan aslan payını alıyor. Benden önce Süleyman Ağa'nın yanında Elazığlı birkaç çocuk varmış, onlar iyi bir kazık atarak yanından ayrılmışlar. Süleyman bana rastlayınca aklına ona yardımcı olabileceğim gelmiş ve bundan dolayı işi bana teklif etmiş. Tabii bana fedai muamelesi yapamayacağını bildiği için de her işten yüzde vermeyi ve masraflarımı karşılamayı garanti etmeyi ihmal etmedi. E, söylemesi ayıp, geçmişimizi bilir, onun için başka türlü yaklaşamadı!

O günden sonra avukat Süleyman'ın yazıhanesine takılmaya başladım. İki sekreter ve muhasebecilik de yapan Ağa'nın muteber adamı durmadan çalışıyorlardı. Derken, Sultan Ahmet Adliyesi'nde miras yoluyla geçen bir arazinin satışına girdik ve araziyi istediğimiz fiyata alarak, muhasebecinin üzerine geçirdik. Doğrusu bu işi yapan çakalların çoğu satışa itibar etmemişlerdi; yani işi kapmamız kolay olmuştu. İş bittikten sonra Süleyman Ağa o güne kadar görmediğim bir parayı bana ödedi.

Bu ilk işten sonra konuyu iyice kavradım ve hemen yanıma birkaç çocuk alarak yazıhaneye tam olarak yerleştim. Ekibimi kurunca Ağa bize bir de araba aldı. Meseleye adapte olup iş kovalamaya başladığımda boş durmadım, işin ruhuna göre hareket etmeye başladım; birkaç satışta çıngar çıkardım. Yine bu ihalelerin birinde her işe salça olan Vanlı bir adamı adliye çıkışında bir güzel hırpalattım. Bu işten dolayı karakollukta olduk, ama bizim Ağa emniyetteki irtibatlarını kullanarak bizi çabuk sıyırdı! Vanlı olayından sonra, söylemesi ayıp, bu işleri yapanlar arasında, namımız yayılmaya başladı."

Ahmet yaşadıklarını, yaptıklarını anlattıkça, yabancısı olduğu, o güne kadar hiçbir şekilde şahitlik yapmadığı olayları, hayat tar-

zını kafasının içinde canlandırmaya çalışan Cumali'nin şaşkınlığı artıyordu. Belli ki, Ahmet yaptığı işleri içine sindirmiş, kazandığı paranın "rengine!" aldırmaz olmuştu. Normal yollardan ticaret yapıp para kazanan bir insan gibi, tekdüze bir sesle konuşuyor, başından geçenleri anlatmaya devam ediyordu.

"şimdi aynı işe devam ediyorum ve kurtlar sofrasına benzeyen bu işlerin kimlerle nasıl yürüdüğünü, kimlerin bu sofradan pay almak için, hangi oyunlara başvurduklarını öğrendim." Konuşmasına yine ara veren Ahmet, masadan bir sigara daha aldı, altın olduğu belli, zarif çakmağıyla yaktı, oturduğu sandalyeden masaya, Cumali'ye doğru eğilerek, muzip bir yüz ifadesiyle: "Reis! Hakikaten İstanbul'un taşı toprağı altın olmuş! Avuç içi kadar arsalara biçilen fiyatları, buraları ele geçirmek için yapılan Ali Cengiz oyunlarını görsen aklın şaşar! Para bu işi yapan adamların akıllarını başlarından almış, herifler uçmuşlar! Eh piyasanın böyle olması, bu işleri yapanların arasında ki rekabet bana yaradı, anlayacağın halimden şimdilik bir şikayetim yok."

Cumali yabancısı olduğu işleri ve bu işlerin yürütülme biçimini yorumlamakta zorlanıyordu. Emeğe dayanmayan, menfaatler için insanların canlarının yakıldığı, birilerinin mallarının hile ve desise kullanılarak alınıp satıldığı pazar onun anlayacağı, kavrayacağı konu değildi. Temel inançlarına, kabullerine ters gelen Ahmet'in anlattıkları karşısında ne diyeceğini şaşırmış vaziyetteydi. Böyle olmasına rağmen anlatılanlar hakkında bir yorum yapmaktan veya Ahmet'i suçlamaktan, en azından uyarmaktan kaçınmayı tercih etti.

O günden sonra iş konusunu uzun bir müddet hiç açmadılar. On gün boyunca İstanbul'un her köşesini gezdiler. Birlikte büyük camilere, türbelere ziyarette bulundular. Geçen zaman içinde Ahmet'lerde kalan Cumali dertlerinden, sıkıntılarından uzaklaşmış, İstanbul'un iklimine, insanı sarıp sarmalayan, etkileyen rüzgarına kendini kaptırmıştı. O günlerin birinde Avukat Süleyman'a da uğramışlar, Ahmet ikisini tanıştırmış, geçmişini Ahmet'ten öğrenen Süleyman, Cumali'ye iltifatlarda bulunarak, tanışmaktan memnun olduğunu

izhar etmişti. Ağzı kalabalık! Cin gibi bir adam olan Süleyman'ı Cumali pek sevmemişti.

Günler ilerledikçe Cumali yeniden düşüncelere dalmış, ne yapacağı noktasında, hayatını nasıl idame ettireceği konusunda sıkıntı yaşar olmuştu. Gerçi Ahmet yakından ilgileniyor, bir dediğini iki etmiyor, hiçbir şeyi kafasına takmamasını her fırsatta söylüyordu, ya, misafirlik bir yere kadardı. On gün sonra evde kahvaltı yaptıkları sırada İstanbul'da kalmak istediğini yineleyerek ve bir iş bulup çalışmak istediğini söylediğinde, ağzındaki koca lokmayı çiğneyen Ahmet, biraz şaşkın, aceleyle lokmasını yuttu ve, "Ne işi Reis! İşimiz var ya!..Gidip el kapısında çalışacak değilsin ya... Zaten sen istesen de bir yere bırakmam. Ne güzel evde kalıyoruz. Bizimkiler seni seviyorlar, hele babam sana bayılıyor. Bırak bu düşünceleri. İşse? Yerimiz, yurdumuz, işimiz zaten belli. Süleyman Ağa arkamızda, altımızda araba, dayalı döşeli yazıhane. Ha! Benim yaptıklarımdan rahatsız olduğunu tasvip etmediğini biliyorum, tamam olabilir ama ben bir kere girdim. O zaman sen hiçbir şeye karışma, yanımda dur yeter! Allah'ını seversen bir daha bu iş konusunu açma, rahatına bak. Gittiği yere kadar gider, burası İstanbul ne sen aç açıkta kalırsın ne de ben!"

Cumali, Ahmet'in tepkisini az buçuk tahmin etmişti ama bir asalak gibi, sığınmacı gibi yaşamak kati suretle yapacağı işlerden değildi. Hele Ahmet'lerde kalmayı hiç arzulamıyordu. Yaşlı annesinin kendilerine hizmet etmesinden müzdaripdi. Sonra Avukat Süleyman bu işin patronu olması hasebiyle, bir anlamda Ahmet'i kullanıyordu. Ahmet'in geçmişte kalan militan yapısından ve çevresinden faydalanmak adına yanında tutuyor ve para veriyordu. Böylece hem kendisini sağlama alıyor, hem de rahat biçimde para kazanıyordu. O çevrenin içine girerek Süleyman'a payanda olmak istemiyor, gayri meşru işlerin içinde rol oynamak ona zül geliyordu. Fakat açmazlarının da farkındaydı. Gideceği, sığınacağı, ekmek parasını kazanarak hayatını idame ettireceği güvenli bir yeri yoktu. Mersin'e dönmeyi, ailesi ile birlikte kalmayı hiç ama hiç arzulamıyordu. Babasının vefatından sonra Mersin ona boğucu gelmişti.

O gün kahvaltıda başlayan sohbet tartışmaya dönüşerek saatlerce devam etti. Cumali, özellikle iş hakkında, Ahmet'in teklifi karşısında ne düşünüyorsa, gayet açık biçimde söyledi, kafasına takılan bütün konuları açarak tartıştı. Cumali' nin söylediklerine, tezlerine sık sık karşı çıkan ve yaptığı işi pek ahlaki bulmasa da zaten birilerinin yaptığı bir işin içinde olmanın zararsızlığından bahsedip duran Ahmet, Cumali'yi ikna edebilmek için şunları söylüyordu:

"Reis, sen veya ben olmasak da bu çark kurulmuş ve kendi ritmi içinde dönüp duruyor. Bu saatten sonra ben yokum desem ne olur? Adamların çok mu derdinde?! Sonra gasp yapmıyorum, hırsızlık yapmıyorum. Adam işi biliyor, tabiri caizse yemeği pişiriyor ben sadece tencerenin kapağını açmasına yardım ediyorum! O da pişen, yenecek duruma gelen yemekten bana ikram ediyor. Reis bir müddet izle bak sen de yapılanları normal karşılamaya başlayacaksın!

(...) Tamam işte emek yok, bir yerde 'bilek!' var. Adliye adliye gezerek parsa peşinde koşan baykuşlar gibi milletin malını ucuza kapatmak için tüneyenleri bir tanısan yüzlerine bile tükürmezsin. Ama her birinin altında son model arabalar, beş yıldızlı otellerde oruspularla fink atıyorlar. Süleyman'ı tanıdın işte; tam bir şeytan! Sen-ben tavır koyarak çekilsek ne olur, kapısında yüz tane adam barındırır, adam da eşek yüküyle para var.

(...) Onun için diyorum ki, bir müddet kal, olayları gözlemle, bir şeye müdahale etme, baktın olmuyor o zaman başka bir işe bakarız. Reis biraz makul ol, senden beline silah koyup benimle birlikte koşturmanı istemiyorum. Benim tek isteğim var, dostluğumu devam ettirmek, zor zamanında yanında olmak.

(...) Kalacak yer meselesini dert edinmene de gerek yok. Yarından tezi yok ben Süleyman Ağa ile konuşur konuyu hallederim. Eşek değil ya! Reisimiz gelmiş, gereğini yapacak elbette."

Cumali ne derse desin, hangi tezi ileri sürerse sürsün Ahmet'i ikna edemiyor, yaptığı işin yanlışlığını kabul ettiremiyordu. Bir anlamda çaresiz kalan Cumali, uzun tartışmalarının sonucunda beraber olmayı ve Süleyman'ın tutacağı evde kalmayı kabul etti. Yalnız bir şartı vardı; bu durum yani Süleyman ile birliktelikleri kendi işlerini

kurana kadar devam edecekti. Yapacakları işin adını bile koydular, ticaret, sürekli ticaret yapmayı düşünecekler, ellerine geçirdikleri ilk fırsatta kendi işlerini kurarak, Süleyman'dan ayrılacaklardı.

O günü, yani kendi aralarında anlaşma yaparak, geleceklerini planladıkları günü takip eden altı ayın bitimine yakın, bütün planları suya düştü! Gelişen bir takım olaylar neticesinde Cumali kendini hiç ummadığı biçimde olayların ortasında, gazete manşetlerinde buldu!

Boylu-poslu, ağırbaşlı, Ahmet'in üzerinde belli oranda otoriteye sahip, erkek güzeli genç adamı Avukat Süleyman'ın gözü tutmuştu. Ahmet gelipte Cumali'nin kendisiyle birlikte olacağını, bunun için ev tutması gerektiğini söyleyip masraflar için para talebinde bulunduğunda, Cumali gibi bir adamı elinin altında tutmak isteyen Süleyman, hiç tereddütsüz masrafları karşılamayı kabul etmiş ve "Ne gerekiyorsa yapalım!" demişti. Bununla da yetinmeyen Avukat Süleyman kendisinin de alış veriş yaptığı büyük bir mağazaya gitmelerini ve hesabından Cumali'ye giyecek bir şeyler almalarını söylemişti.

Bu gelişmeleri müteakiben Cumali artık İstanbullu olmuştu! Kadıköy'de möbleli bir ev kiralanmış ve buraya taşınmıştı. Artık gündüzleri Avukatın yazıhanesinde, akşamları da birlikte değişik mekanları gezerek vakit geçiriyorlardı. Eğelenmeyi, gezmeyi seven Ahmet, babasından gizli gizli alkol alıyordu. Birlikte çıktıkları birkaç akşam içki içmesi için Cumali'ye de teklifte bulunmuş, fakat hayatında ağzına hiç içki koymamış Cumali bunu şiddetle reddederek, şöyle bir tepki koymuştu: "Arkadaş o zehir gibi şeyi nasıl içiyorsunuz aklım almıyor! Benim kokusuna bile tahammülüm yok." Cumali'nin bu tepkisine gülümseyerek karşılık veren Ahmet, yine o muzip tavrını takınarak, "Reis ilk başladığımda ben de o tadı alıyor ve tiksinerek içiyordum; zamanla alıştım, şimdi mübarek(!)yağ gibi gidiyor. Bir kere dene bak, bir müddet sonra sen de keyfine varacaksın!" diyerek Cumali'yi içki içmeye teşvik ediyordu.

Cumali, Ahmet'in bu günah davetine uzun bir zaman dayanma başarısını gösterecekti!..

"Yazıhane" dedikleri Avukat Süleyman'ın bürosu ise oldukça hareketli bir yerdi. Geniş çevresi olan Süleyman'ın bürosuna toplumun hemen her kesiminden insanlar gelip gidiyorlardı. Bunların arasında kimler yoktu ki; polisler, emekli hakimler, yer altı dünyasının bazı tanınmış simaları, istihbaratçılar, gazeteciler, iş adamları, hatta bazı siyasetçiler...İlk başlarda bu ziyaretçi profili karşısında şaşıran Cumali çok geçmeden bunlara alışmakla kalmadı içlerinden bazılarıyla samimiyet bile kurdu.

Bürodaki işlerin akışına, işleyiş biçimine müdahil olmuyordu; ta ki Büyük Ada'da bulunan ve köklü bir aileye ait köşkün satış meselesi ortaya çıkana kadar! Birilerine miras kalan ve mahkeme vasıtasıyla satışa çıkarılan bu köşkü Süleyman mutlaka almak istiyordu, lakin maddi değeri oldukça yüksek ve kârlı bir iş olan köşkü almak isteyen başkaları da vardı. Günü yaklaştığında Süleyman bütün hukuki prosedürü yerine getirmiş ve satış için gün saymaya başlamıştı. Ancak diğer taliplilerden, özellikle Ankara'da iş yapan zengin ve güçlü bir emlâkçı Süleyman'ın satışa girmemesini istiyordu. Bunun için Süleyman'a aracılar göndermiş, hatta satışa müdahil olmaması karşılığında, "çıkma" tabir edilen açıktan para ödemeyi bile taahhüt etmişti. Tilki gibi kurnaz olan Süleyman, işin getireceği rantı iyi bildiğinden, bu teklifi ve aracıların ricalarını geri çevirmişti. Kurtlar sofrasında güce dayanmayan "rica"ların bir değeri yoktu! Hal böyle olunca ortalık gerilmiş, Ankaralı emlakçının İstanbul'da bazı illegal tiplerle anlaşarak bu adamları Süleyman'ın üzerine salacağı duyumları gelmeye başlamıştı. Gerilimin yaşandığı günlerde büroya isimsiz telefonlar açılıyor, küfür dolu tehditler savruluyordu.

Olup bitenlerden, gittikçe yükselen gerilimden Cumali' nin haberi vardı. Ahmet, belli etmemeye çalışsa da, satışın olacağı güne sıkı hazırlanıyor, semtinden bazı genç çocukları adliyeye götürmenin hazırlıklarını yapıyordu. Satış günü geldiğinde Ahmet ve hazırladığı ekip büroda toplanmışlardı. O sırada büroda bulunan Cumali, Ahmet'i bir kenara çekerek satış sırasında yanında bulunmak istediğini söyledi. Kendinden ve ekibinden emin bulunan Ahmet bu isteği itirazsız

kabul etti. Sekiz kişi, iki araca binerek satışın gerçekleştirileceği adliye binasına gittiler.

İlk başlarda, adliye binasında herşey normal görünüyordu. Ancak, ihale saati yaklaştığında, adliye koridorlarında bir takım tipler gezinmeye başladılar; çok geçmeden iki grup arasında psikolojik bir savaş başladı. Sert sert bakışmalar, uzaktan uzağa laf atmalar... Ahmet'in kanaatine göre, karşı tarafın adamları kavga çıkarıp ihaleyi iptal ettirmeye çabalayacaklardı. Bu durum karşısında tedbir düşünüp, karşı tarafta bulunan adamların başı olarak gördüğü, pos bıyıklı, uzun boylu, kıvırcık saçlı adamın yanına giderek biraz konuşmak istediğini söyledi. İlk başta Ahmet'i umursamaz tavırlarla süzen adam, biraz tereddüt etse de konuşmayı kabul etti ve birlikte bulundukları adliye binasının ikinci katından bahçeye çıkmak için, merdivenlere doğru yürümeye başladılar. O sırada Ahmet' den oldukça uzakta bir yerde bulunan Cumali durumu fark etmiş, peşlerinden gitmek için hareketlenmişti. Merdiven başına geldiğinde, pos bıyıklının geride kalan adamlarının da aynı hamleyi yaptıklarını fark etmişti. Bunun üzerine Ahmet'in adamlarına sinyal vererek kendisini takip etmelerini istedi.

Beş dakika sonra, iki taraf da adliye binasının ön bahçesinde yerlerini almışlardı. Grupların liderleri, Ahmet ile pos bıyıklı adam, bahçe kapısına oldukça yakın, duvarın dibinde, ayakta durmuş karşılıklı konuşuyorlardı. Cumali ise adliye binasının girişinde bulunan merdivenlerin korkuluklarına yaslanmış, bir taraftan konuşanları "keserken", diğer taraftan da olanlara ilgisiz görünmeye çalışarak, gelip geçenleri seyrediyordu ve aynı zamanda avantajlı konumunu sürdürüyordu. Çünkü, bulunduğu mevki itibarıyla, bütün bahçeyi görme imkanına sahipti. Bir müddet sonra, sakin sakin konuşan grup liderlerinin gerginleştiklerini, seslerini yükselterek, el-kol hareketleri yaptıklarını fark etti. Sahneyi gören Cumali, bir şeylerin olacağını sezinledi ve bütün dikkatini tartışmaya başlayanlara verdi. Çok geçmeden, uzun boylu pos bıyıklı adam, kendinden beklenmeyecek çeviklikle Ahmet'in omuzlarından tuttu, kendine doğru çekerken, alttan hayalarına müthiş bir diz vurdu. Ne olduğunu anlamadan

iki büklüm kalan Ahmet daha kendini toparlayamadan, adamdan yüzüne aldığı sert bir yumruk sonrasında yan tarafa, bahçenin çakıl zeminine düştü. Kavganın ilk sahnesinde bulunduğu yerden hareketlenen Cumali, yerde debelenen ve ayağa kalkmak için çırpınan Ahmet'e tekme savurmaya hazırlanan, neredeyse yüz kiloluk adamın yanına koştu ve çenesine gelecek şekilde düzgün bir yumruk vurdu. Bu ani darbe karşısında neye uğradığını anlamayan adam sendeledi ama yere düşmedi. Bir adım kadar geri çekildikten sonra, ikinci hamlenin gelmesini beklemeden elini beline attı. Durumu hızla kavrayan Cumali adamın silahını çekmesine fırsat vermemek için hızla beline sarıldı ve adamı yere indirmek için bütün gücüyle, belini sıkarak iri cüssesine yüklenmeye başladı. Cumali' nin güçlü kolları sayesinde adam silahını çekemediği gibi dengesini kaybetti ve ikisi birden yere yuvarlandılar. Devrilme esnasında üstte kalan Cumali, altında kalan adamı enterne etmeye çalışırken bir taraftan da hırsla vurmaya başladı. İşte tam o sırada iki el silah sesi işitti ve daha ne olduğunu, kime ateş açıldığını anlayamadan, onu izleyen beş-altı el daha silah sıkıldığını duydu.

Cumali pos bıyıklı, iri kıyım adamla yerde boğuşurken bahçede işler tam manasıyla karışmıştı! Yediği yumruğun tesiriyle yere düşen Ahmet, ilk şoku atlattıktan sonra, tabancasını çekmiş ve pos bıyıklının Cumali'ye doğru koşan genç adamının ayaklarına iki el ateş etmişti. Silahın patlamasının akabinde genç adam yaralanmış ve yere düşmüş, bahçedeki insanlar sağa-sola kaçışmaya başlamışlar, tam bir curcuna meydana gelmişti. Ahmet'in yanında getirdiği ve beline silah koyduğu adamlarından biri, heyecanını yenememiş, silahını çekerek havaya ateş açtıktan sonra, hiç beklemeyerek, bahçe duvarından atlayarak kaçmıştı.

Silahların çekilmesi, genç adamın vurulması, ortalığın beklenmedik olay karşısında karışması pos bıyıklı adamın yanındakilerin dağılmasına sebep olmuştu. Zaten Cumali'den üst üste aldığı darbeler neticesinde kendisinin de durumu pek iç açıcı sayılmazdı.

Çok geçmeden olaya el koyan polisler, Cumali, Ahmet ve pos bıyıklı adamı yakalamış ekip otosuna almıştı. Ankaralı emlakçının

adamının yüzü gözü kan içindeydi. Hırsını yenemeyen Ahmet ekip otosunun içinde emlakçının adamına saldırmaya kalkınca, polisler adamı başka bir araca alarak hepsini Asayiş şube'ye götürdüler. Ayağından vurulan genç çocuk ise hastaneye kaldırılmıştı.

Olayı öğrenen Avukat Süleyman vakit geçirmeden harekete geçti. O günlerin "gerekleri ve gerçekleri!" dahilinde çalışmalara başlayan Süleyman hemen polisten tanıdıklarıyla kontak kurmuş, olayın zayiatsız atlatılması adına "rota" çizilmişti! Çizilen rotaya göre, olayı inceleyen birime "gereken" yapılacak, ondan sonra Cumali şubeden salıverilecek, Ahmet ise teslim olacak çocuklardan birinin olayı üstlenmesi neticesinde savcılık tarafından serbest bırakılacaktı. Zaten olayın duyulması üzerine araya giren hatırlı kişiler, Süleyman ve Ankaralı emlakçı üzerinde baskı kurmuşlar, sulh yolu için yol göstermeye başlamışlardı. Olayı hafife alan, "uygun ücret" karşılığında örtbas etmeye hazırlanan polis için bir mesele yoktu. Onlar yakaladıkları zanlıları önce basına teşhir edecekler, böylece zevahiri kurtardıktan sonra, "çenç" (değiştirme) yoluyla faillerinin serbest kalmalarına ses çıkarmayacaklardı.

Zaman "vahşi kapitalizme geçiş!" zamanıydı. Toplumun hemen her kesiminde hedef sapmaları yaşanıyordu. Daha beş-altı yıl öncesinde bir nevi iç savaş yaşamış ve askeri darbe ile ortalık durulmuştu. Türk Milleti, ortaya çıkan yeni konseptte alt-üst olan değer yargılarının yıkılması neticesinde çaresiz kalmıştı. Buna göre milletin temel değerleri dumura uğratılmış, yükselen değer olarak para gösterilmiş ve şuursuz kitleler ahlaki değerleri bile hiçe sayarak gösterilen yeni hedefe kilitlenmişlerdi. Sunulan yeni "değerler" ve tutkular, askeri darbe neticesinde bozulan dengelerle birlikte devletin kurumlarına da sıçramış, dolayısıyla çürümüşlük belirtileri her tarafı sarmıştı. Artık yükselen değer kendi "lordlarını" meydana getirmeyi başarmıştı. Bu yeni ve beklenmedik şekilde ortaya çıkan lordlar, sistem içinde kendilerine biçilen rolü hakkıyla oynamak için her yolu mubah sayarak, yükselişlerini sürdürüyorlardı.

İşte sistemin kendi şartlarından doğarak yeni lordlarından biri olmaya aday Süleyman, sistemi iyi "okuyanlardan" olduğu için, oyunu

kurallarına göre oynayanlardandı. Yemeğe çalıştığı "pasta"nın kırıntılarını dağıtmaktan geri durmuyordu. Bu olayda da aynı yöntemi ve taktiği kullanmaktan çekinmemiş, dağıttıklarıyla Cumali ve Ahmet'in tutuklanmalarının önüne geçmişti. Olay sürecinde Süleyman'ın tek başaramadığı şey Ahmet ve Cumali'nin gazetelere haber olmalarını engelleyememek olmuştu.

Emniyet Müdürlüğü'nün ilgili birimine götürülerek bir hücreye konulan iki arkadaş, birkaç saat bekletildikten sonra, boş bir odaya alınmışlar ve burada basının karşısına çıkarılmışlardı. Genç polis muhabirlerinin sorularına cevap vermemişler, fakat fotoğraflarının çekilmesinin önüne geçememişlerdi. Daha sonra hücrelerine geri götürülmüşler, yirmi dört saat sonra da ifadelerine başvurulmuştu. Cumali ifadesini gayet kısa biçimde verdi. Olayla alakası olmadığını belirttikten sonra, bir ziyaret için kavganın olduğu adliye binasına yakın yere gittiğini, ziyaret dönüşünde adliye bahçesinde tanımadığı biriyle kavgaya tutuşmuş olan eski arkadaşı Ahmet'i gördüğünü, bunun üzerine kavgayı ayırmak için araya girdiğini, fakat o esnada gelen polisler tarafından gözaltına alındığını söylemişti.

İfadesi alındıktan bir müddet sonra serbest bırakılan Cumali, Süleyman'ın yanına koştu. Gayet sakin ve kendinden emin karşılayan Süleyman, merak edilecek bir şey olmadığını, Ahmet'in de bir gün sonra serbest bırakılacağını söyledi. Duydukları rahatlamasına yetti. Fakat, bir müddet sonra büroda çalışan sekreter kızın önüne serdiği gazeteleri görünce morali tamamen bozuldu, tarif etmek gerekirse, oturduğu koltukta gazeteleri incelerken, kendini rezil olmuş, kirlenmiş, kendi kendine ihanet etmiş gibi hissetti. Bazı gazetelerin birinci sayfasında, fotoğraf kullanılarak verilen habere göre "mafya" mensupları suçüstü yakalanmışlardı. Bir gazetenin fotoğraflarını basıp, alt yazılı olarak verdiği haber şöyle yer almıştı:

"Polis şehir eşkıyalarını suçüstü yakaladı!"

Bir başka gazete de olay fotoğrafla süslenmiş ve haber okuyucularına şu cümleler kullanılarak sunulmuştu: "... Adliyesi'nin bahçesinde silahlı çatışmaya giren mafya mensupları, polisin başarılı operasyonu neticesinde silahlarıyla birlikte ele geçirildiler..!"

Ciddiyetiyle tanınan bir başka günlük gazete olaya üçüncü sayfasında yer verirken, "Milyarlık köşk satışında mafya hesaplaşması." başlığını kullanmıştı. Haber başlığının yan tarafında da Cumali ve Ahmet'in biraz küçültülmüş resimleri basılmıştı.

Gazete haberlerini okuyan, okudukça da yıkılan, küçüldüğünü hisseden, maneviyatı bozulan Cumali kimse ile konuşmayarak, yazıhaneden çıktığı gibi eve gitti, ılık bir duş aldıktan sonra, kendini yatağa atarak derin düşüncelere daldı. İstemediği, arzu etmediği biçimde bir yol ayrımına geldiğinin farkındaydı. Dönüşü olmayan, önüne çıkan "çatallı" yolda tercihini yapacaktı.

Gerçekte İstanbul'a geldiğinden beri rahatı, hatta lüksü yerinde sayılırdı. Hayatında hiç görmediği, sahibi olmadığı imkanlara kavuşmuştu. Pahalı mağazalardan alınmış kaliteli elbiseler, dayalı döşeli ev, altında araba, cebinde para, lüks lokantalarda yemek içmek, istediği yeri aramakta serbest olduğu yazıhanenin telefonları, bir de sekreter kızlardan biri!..Abayı tam manasıyla Cumali'ye yakmış, daha ilk günden başlayarak yapmadığı cilve kalmamıştı. Fakat Cumali gidip geldiği yazıhaneyi bir nevi ekmek teknesi olarak kabul ettiğinden, açık tavırlarla kendisine yaklaşan kıza yüz vermemeyi tercih etmiş, onun yerine Ahmet'in bir barda tanıştırdığı hafif meşrep bir kadınla ilişki kurmuş, zaman zaman da onunla buluşur olmuştu. Yani Cumali, çaresizlik, yoksulluk, sahipsizlik neticesinde geldiği İstanbul'da nefsine hoş gelen, onu farklı bir dünyanın görünür rahatlığına götüren, yeni hayatının loş, bilinmezlerle dolu, güvenilmez koridorlarına çoktan adımını atmıştı; bundan rahatsızdı. Ruhunun derinliklerinden gelen bir ses, yanlışlarına dur demek için aralıksız uyarı gönderiyordu. "Yapma, dur, gittiğin yollar çıkmaz sokak!" diye gelen uyarı sinyallerine bir türlü hüküm geçiremiyordu. Yaşadığı ikilem içinde, kıldan ince kılıçtan keskin çizgilerle ayrılan geçişin vicdanında meydana getirdiği fırtınaları yaşamanın zorluğu ve ağırlığı altında eziliyordu. Değişmek veya değişmemek!..

İnsanların anlaşılması güç taraflarından biri de, ciddi kararlar arefesinde iç dünyalarında verdikleri savaşta, yeterli donanıma sahip değillerse veya kendilerini güçsüz hissediyorlarsa, "aslı olmayan

doğrulara!" çabuk teslim olmalarıdır. Böylesine güç bir karar vermek zorunda kalanlar, "doğru"nun ruhta meydana getireceği baskılardan kurtulmak için ifadesi güç savunma mekanizmaları geliştirirler. Nefs muhasebesinde, tefekkür saatinde, ince çizgilerin! zamansız geçişlerinde nefse hoş geleni seçmek savunma mekanizması oluşturulmadan kendini gösteremez. O gün, eve gelip yatağına giren ve kendi kendiyle hesaplaşan Cumali işte kolayın dayanılmaz çekiciliğine kendini teslim ederken, savunma mekanizmalarını da oluşturmaktan geri durmamıştı. "Madem buraya geldim, madem bu hayat tarzı beni buldu, madem gazetelere manşet oldum, madem sistem böyle işliyor, madem para en büyük güç olarak inkişaf etmiş, madem bu gücü elinde bulunduranlar ayakta kalabiliyorlar...O halde ben de bu gücü ele geçirmeli ve davama öyle hizmet etmeliyim!!!"

Yatağında saatlerce düşünen, kendi kendiyle cedelleşen Cumali, bulduğuyla! tatmin ve memnun olmuş insan edasıyla kalkıp giyinmeye başladı. Kendini oldukça hafiflemiş, aylardır üzerinde baskısını hissettiği vicdanını rahatlatmış biçimde "kurtuluşun!" sevincini yaşıyordu. Savunma mekanizmalarıyla birlikte oluşturduğu ve vicdanının sesini kestiği buluşu müthişti! Son aldığı takım elbisesini giyinirken dolabın aynasında kendini seyrediyor bir taraftan da, "Öyle ya içerde yatan şu kadar insan yakında dışarı bırakılacaklar ve benim yaşamak zorunda kaldıklarımı yaşayacaklar, onlara kim sahip çıkacak?..Eğer ben güçlü olursam hem onlara el uzatırım, hem de bir gün ayağa kalkacak, eski günlerini yaşayacak teşkilatın kurulma aşamasında yanlarında olurum! Savaş artık eskisi gibi olmayacağa benziyor. Bundan sonraki savaş ekonomik güç dengeleri üzerine bina edilecek ve biz bu dengelerde güçlü ve tutarlı bir merkez oluşturmalıyız...Bekle İstanbul...Madem işler böyle yürüyor!.." diye düşünüyor ve bu düşüncelerini, "buluşunu!" Ahmet ile paylaşmak için sabırsızlanıyordu.

İki gün sonra, Ahmet ile birlikte yemek yiyip son olay hakkında kritik yaparlarken, sohbetin bir yerinde, kararını açıklayıp, yeni hedefini anlatırken heyecanını gizlemekte zorlanıyordu. Cumali "Bundan sonra şöyle yapalım, böyle yapalım!" derken, Ahmet arkadaşının verdiği

karara, tekliflerine ses çıkarmadan kulak veriyor, değişiminin farkına varmamış gibi davranıyor, bir taraftan da fikirlerine katkı sağlamaya çalışıyordu. "Reis bana kalırsa bir fon oluşturalım ve kazandığımız paralardan buraya aktaralım. Cezaevinden çıkacak arkadaşlara bu fondan yardımlarda bulunalım. Mesela şu köşk satışı bitsin oradan alacağımız paradan bir miktar ayıralım." derken, Ahmet'in bu düşüncesine gönülden katılan Cumali, üzerinde biriktirdiği psikolojik sıkıntıları atmanın verdiği rahatlıkla, yeni fikirler üretmekten de geri durmuyordu: "Gardaş, tamam senin dediklerini de yapalım ama bana kalırsa en kısa zamanda günlük giderlerimizi karşılamak adına bir iş kuralım, mesela bir çay bahçesi, büfe işletmeciliği gibi."

Hiçbir zaman, heyecanları ve hayalleriyle süsledikleri fonu oluşturup hayata geçiremediler. Yalnız, anlaşmayla neticelenen köşkün ikinci kez yapılan mahkeme satışından alınıp Ankaralı emlakçının bulduğu müşteriye satılmasından paylarına düşenle, Süleyman'a bile haber vermeden, Ümraniye'de devren satılık bilardo salonu aldılar.

İşletmek için aldıkları bilardo salonu pek iyi bir yerde değildi ve oldukça bakımsızdı. Avukat Süleyman'ın bu işletmeden haberdar olmaması sebebiyle, sessiz ve derinden hareket ederek, salonu tadilattan geçirdiler. Sonrasında, şatafata kaçmadan sade bir açılışla salonu işletmeye aldılar. Fakat, bir müddet sonra yabancısı oldukları, devamlı takip edemedikleri bilardo salonu işletmeciliğini yürütemeyeceklerini anlayarak, Ahmet'in tanıdığı eski bir kahvehane işletmecisine, kâr ortaklığı biçiminde kiraya verdiler.

Bütün bu gelişmelerden sonra, Cumali atak bir hale gelmiş, kendini içinde bulduğu çevreye adapte etmeye başlamıştı. Artık Avukat Süleyman'ın yaptığı işlerde daha aktif olarak pozisyon alıyordu. İlk günlerdeki çekingen, soğuk tavırlarını bir tarafa bırakmış, gündemlerine oturan işler hakkında fikrini belirten, strateji belirleyen bir ortak konumuna geçmişti. Aktif tavırları bu işleri yapanlar tarafından tanınmasına yararken, bir taraftan da bazı insanlarla yakın ilişkiler kurmasını sağlıyordu. Özellikle Avukat Süleyman'ın, her kesimden

edindiği çevre ile tanışıyor, onun çalışmalarını gözlemleyerek yaptıkları hakkında bilgiler elde ediyordu.

Paranın tek ve en etkili "güç" olduğu fikri sabitine kapılan Cumali, uzun vadeli bazı projelerde geliştirmeye başlamıştı. Bunun için, ilk zamanlar kendisini yönlendiren Ahmet'i teşvik ediyor, sık sık Süleyman'ın hiçbir şey yapmadan aslan payını aldığını söyleyerek, ortaklıktan doğan haklarının yetersizliğini vurguluyordu. Özel sohbetlerinde, "Süleyman fazla kurnaz davranıyor, herifin tuzu kuru! Kafasına göre bir sistem kurmuş, bizi ardı sıra sürüklüyor. Ya buna bir son verip gerçek payımızı alalım, ya da ayrılıp kendi işimize bakalım." diyerek Ahmet'i Süleyman ile yeni bir anlaşma yapması için zorluyordu.

Kendince belirlediği hedefe varmak için çareler düşündüğü, planlar kurduğu günlerin birinde, hiç beklemediği, ummadığı, hatta duyduğu zaman şaşırdığı bir imkan ayağına kadar geldi!

İstanbul'a adım atalı iki yıldan fazla olmuştu. Bu zaman içinde ciddi bir "değişime!" uğramış, kelimenin tam anlamıyla "başkalaşmıştı!" Bu öylesine bir başkalaşımdı ki, kendi içinde tutarlı olabilmesi için psikolojik alt yapısı bile kendi içinde oluşmuştu! şartların, olayların, "zamanın", çaresizliklerin, kimsesizliğin, nefse yenik düşmenin, kendi kendini kandırmanın... başkalaştırmasıydı! Başkalaşımdan yeteri kadar "nasiplenen!" Cumali yeni hayatının her kademesine hakkını vermek zorunda kalmıştı. Yeni hayatında hakkını vererek arşınladığı basamaklardan biri de içki içmeye başlamasıydı. Artık içki içiyor, çevresine ayak uyduruyor, geceleri eğlence yerlerine gitmekten, oraların raconuna uygun hareket ederek yaşamaktan zevk alıyordu. Boğaz'da devlete ait, küçük ama oldukça değerli bir arsanın ihalesini kazandıkları gün, Süleyman'ın ihaleyi kutlamak için verdiği yemekte ısrarlara dayanamayarak, başladığı içki, özellikle de rakı, giderek hayatının bir parçası olup çıkmıştı. "Başkalaşımında!" kendisini "zirveye" taşıyacak, uzun zamandır planladığı hedefine ulaşmasını sağlayacak teklifte bir içki meclisinde gelecekti. Önünün açılmasına, zekasını, kabiliyetini kullanarak yükselmesine sebep olacak teklifi yapan ise şaşılacak bir kişilikti.

Avukat Süleyman'ın bulduğu ve satın alınması için talimat verdiği, yangın neticesinde harap olmuş bir fabrikanın yeri için sigorta şirketiyle görüşmeler yapıyorlardı. Yangın sonrası sigorta şirketinin uhdesine geçmiş olan fabrika, enkazı ile birlikte satışa çıkarılmıştı. Buraya göz koyan Süleyman her zamanki taktiklerini kullanarak, sigorta şirketinin içinden elde ettiği bir yetkili ile görüşmek, satışta ne gibi "kolaylıklar!" sağlayacağını öğrenmek için Cumali ve Ahmet'i yetkili ile buluşmaya yollamıştı.

Gayet şık giyinen iki kafadar beş yıldızlı otelin barında verdikleri randevuya gittiler. Barda buluştukları sigorta yetkilisiyle oldukça "verimli" ve "etkili" görüşmeyi yaptıktan sonra, yarım kalan içkilerini yudumlarlarken, hayatlarında yeni bir dönüm noktası yaratacak "tesadüfi!" karşılaşma gerçekleşti.

Avukat Süleyman vasıtasıyla tanıştıkları, işadamı olarak bildikleri Suat Bey içkilerini yudumladıkları barda yanlarına gelerek, buyur ettikleri yere oturdu. Oldukça kibar, pahalı elbiseler giyinen, orta yaşlarda, altın çerçeveli gözlük takan Suat Bey, sık olmamakla birlikte Süleyman'a uğrar, bazen baş başa görüşmeler yapardı. Ahmet sebebini anlayamadığı bir olaydan dolayı son zamanlarda Suat ile Süleyman'ın aralarının açık olduğunu biliyordu. Hatta bir keresinde Süleyman, Suat Bey için Ahmet'e istihbarata çalıştığını söylemiş, Ahmet'in daha fazla bilgi edinmek için sorduğu sorulara ise geçiştirerek cevaplar vermişti.

Tesadüfen! karşılaştıkları Suat Bey'i masalarına davet ettikten sonra, birlikte içki içip günlük konulardan sohbet etmeye başladılar. İlk başlarda herşey normal görünüyordu. Yalnız bir ara, ısmarladığı pahalı viskisinden okkalı bir yudum çeken Suat Bey Cumali'ye dönerek kendisini çok sevdiğini, ağır bir delikanlı olarak takdir ettiğini, Ahmet ile birlikte çok iyi ikili oluşturduklarını, ama bazı şeyleri eksik bıraktıklarını söyledi. Suat Bey'i mahcup mahcup dinleyen Cumali, eksik bıraktıkları şeyin ne olduğunu merak ederek, öğrenmek amacıyla soru sormaya hazırlanırken, ince çerçeveli gözlüklerini düzelten Suat Bey konuşmasına devam etti:

"Alem puşt dolmuş! Bir sürü lüzumsuz adam köşe başlarını tutmuşlar, eşek yüküyle para kazanıyorlar. Kanı beş para etmez bu adamların yaptıklarını görünce inanın kahroluyorum.

Maaşallah ikinizde aslan gibisiniz! Yüreğiniz, bileğiniz hangisinden geri! Yanlış anlamayın da, takılmışsınız bir kurnazın peşine gidiyorsunuz. Yapacak başka işiniz yok mu?"

Kategorilere ayrılan gayri meşru işlerin, hırsız çalıştırma, pezevenklik yapma gibi, kendi içinde bile ahlaki sayılmayanları bir tarafa, her zaman diliminde çok sayıda taliplileri olmuştu. İç dinamikleri, seremonileri, kendine özgü kuralları olan bu işlerin, insan profilleri ve iş tipleri her devre göre çehre değiştirmeyi bilmişti. Bir zamanlar dar çevrede, az sayıda insanın oluşturdukları yapı içinde ve içe dönük olarak varlığını gösterirken, ekonomik ve siyasi değişimlere paralel olarak, işlerde ve dolayısıyla ortaya çıkan pastada farklılıklar meydana gelmişti. Artık dar kalıplarından çıkan yeraltı dünyası, dışa dönük faaliyetler içinde yer alarak, "pastayı" çeşitlendirme ve böylece büyük rantlar elde etme yarışına girişmişti. Bu işlerin çeşitliliğinde artık neler yoktu ki, uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, hayali ihracat, arazi gaspları...Özellikle 1983 sonrası ekonomide ve sosyal hayatta meydana gelen değişimler yeraltı dünyasının önünü açmıştı!

Toplumdaki değişim ve tercihlerin farklılaşması, kapitalizmin, denetlemeden uzak tüketim çılgınlığı millet değerlerinde erozyona yol açmıştı. Yaşananlar 1900'lü yılların başlarında, (Kimilerine göre prekapitalizm-Kapitalizm öncesi-)Birleşik Amerika'da yaşananları çağrıştırıyordu. Emek harcamadan bol para kazanmak ve lüks içinde hayat sürmek... Sistemin yarattığı bu manzarayı ve sistemin zaafını "okumayı" becerenler, hemen her alanda emeksiz, eforsuz kazancın peşine düşmüşlerdi. Düne kadar duyulmamış, bilinmeyen iş sahaları açığa çıktıkça bu işlerle uğraşanların profilleri de değişiyordu. Hal böyle olunca, kanunsuz bu işleri takip etmek, enterne ederek haksız kazançların önüne geçmekte, en azından kontrol etmekle yükümlü Devlet birimleri yetersiz kalıyorlardı.

Bütün bu gelişmeler yaşanmadan önce, dar çevrede ve çehrelerde hükmünü icra eden mafyavari filleri ve bu fiilleri işleyenleri

kontrol etmek polis ve istihbarat birimleri için oldukça kolaydı. O zamanlar yedi göbekleri polis tarafından bilinen gayri meşru işlerle uğraşanlarla polis arasında yazılı olmayan anlaşmaların olduğu bile söylenebilirdi! Kendi çaplarında, polisin bildiği "çizgi!" dahilinde iş kotaranlar bu çizgilerin dışına taşmamaya özen gösterirler, çizginin dışına taştıklarında da başlarına geleceği iyi bilirlerdi! Yani çoğunlukla büyük şehirlerde "icra-i sanat!" gösteren "alem mensupları" kontrol altında tutulurlardı.

Toplumdaki sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasi değişime paralel olarak varlığını hissettiren "mafya!"cılık, bir zamanların kabadayı kimliğini silip atmıştı. Artık eski ritüeller de dahil olmak üzere "alemin" çehresi değişmişti. Bir zamanların kumarhane işleticisi kabadayıların yerlerini, çoğu Güney Doğu'lu devasa paralara hükmeden uyuşturucu baronları, nereden çıktıkları belli olmayan, hemen her semtte boy gösteren, yeni yetme mafya özentili insanlar ve "beyaz yakalı" soyguncular almışlardı.

Gelinen noktada, işler çığırından çıkmışa benziyordu. Geleneksel diyebileceğimiz mafyavari yapı çökmüş, bu çöküşün ardından boy gösteren yapı kendi kültürünü de yaratmayı başarmıştı. Bu kültürde artık eski kurallar işlerliğini kaybettiği gibi, kuralsızlık kural gibi algılanmaya başlanılmıştı. Yeni mafya furyasına zamansız ve hazırlıksız yakalanan Devlet, kontrolü ciddi biçimde kaybetmişti. O sıralarda ortaya çıkan ve bu ranttan pay almak için savaş başlatan ayrılıkçı terörün de devreye girmesi, emniyet güçlerinin iyiden iyiye paniklemesine yetmişti. Özellikle istihbarat birimlerine ulaşan bilgiler durumun hiç de iyi olmadığını, bütün açıklılığıyla ortaya koymaya yetiyordu.

İşte giderek büyüyen ve çeşitlenen gayri meşru gelirlerin, rantın "istenilmeyen ellerde!" birikmesini engellemek isteyen güçler, yeni bir planı uygulamaya koymakta gecikmemişlerdi. Sonraki beş-on yılda, konjönktür değişimine kadar geçen zamanda görülecekti ki, bu planın ana temasını, "desteklenmiş ve korumaya alınmış!" kimi genç insanların bu arenaya sürülmeleri ve kullanılmaları oluşturuyordu. Açıkçası, kontrolü kaybeden Devlet birimlerinin kimi görevlileri,

biraz da panik içinde, Devlete zarar vermeyeceklerine, kazandıklarını Devlete karşı kullanmayacaklarına inandıkları adamları korumuş, kollamış ve büyümelerine, söz sahibi olarak bu kontrolsüz rant piyasasına hakim olmalarına çaba harcamışlardı. Bu aynı zamanda bir "denge" ve acımasız kavgada "dost!" yaratma operasyonuydu!

Elbette Cumali, birileri tarafından başlatılan denge ve dost yaratma çabalarının farkında değildi. Gerçi Ahmet, Suat'ın özel menşei hakkında bilgi kırıntısına sahipti ama o da, en azından o akşam, Suat Bey'in sözlerinin hangi zemini oluşturmaya yönelik olduğunu kavrayamamıştı. Suat'ın, "Yapacak başka işiniz yok mu?" şeklinde biten cümlesine, biraz da bozulan Ahmet şu cevabı verdi:

"Abi biraz ağır konuşmuyor musun? Biz kurnaz dediğin adamla ekmek yiyoruz su içiyoruz. Ne yapmamızı istiyorsun, bize kapısını aralayan adama sırtımızı mı dönelim?"

Ahmet'ten gelen tepkiyi anında kavrayan, iyi bir kurmay manevrasıyla konuşmasını farklı mecraya çekmeyi başaran Suat Bey:

"Ya hu, Ahmetciğim yanlış anladın. Ben kimseye sırtınızı dönün, Süleyman'ı yüz üstü bırakın falan demek istemedim. O zaten yükünü tutmuş, yedi ceddine yetecek dünyalığını yapmış. Siz kendinize bakın, çemberinizi kırın, çıkın ortaya varlığınızı herkese duyurun diyorum. şu ortamda huruç harekatı yapmak çok mu zor?"

Suat Bey'in her hareketini, her kelimesini kaçırmamaya çalışarak dinleyen ve kafasında oluşan sorulara cevap arayan Cumali, huruç harekatının nasıl olacağını sordu. Bunun üzerine Suat, sanki konuşacaklarını ezberlemiş gibi, hiç ara vermeden şunları söyledi:

"şöyle etrafınıza bir bakın, parayı bulanların kaç tanesi sizin zekanıza, cesaretinize, kabiliyetinize sahip? Kaç tanesi sizin geçtiğiniz yollardan geçti, çileler çekti? Bu adamlardan kaç tanesi yaşadıkları hayatı hak etti?" konuşmasına kısa bir ara verdikten ve sorularının muhatapları üzerinde oluşturduğu etkiyi anlamak ister gibi gözlerinin içine baktıktan sonra, "Hiç biri!..Daha düne kadar saklanacak yer arayan bir ton lüzumsuz adam, başta çek-senet işleri olmak üzere her dala el attılar. İki tane bacağa kurşun sıktıran, 'sıktıran!' diyorum

çünkü bunların çoğu 'ete!' mermi atmamıştır, meşhur oldular, kabadayı kesildiler. Kötü mü söylüyorum!? Çıkın piyasaya, meydanı bu boş tiplere bırakmayın, kendi işlerinize kendi adınıza koşturun. Ha!.. Ayrıca bizimde kendimize göre bir çevremiz, gücümüz var, bunları sizin için kullanalım!

Huruç harekatı olarak söylediğime gelince: Olup bitenleri okumak, anlamaya çalışmak yeterli! Düne kadar kimsenin tanımadığı, ismini dahi bilmediği birisi çıkıyor, iki tane kıçı kırık mermi attırıp meşhur oluyor; ondan sonra gelsin paralar... Bu işin raconu bu! Sistem böyle yürüyor. O zaman birileri adına hareket ederek, bağımlı olmak niye? Akıllı bir çıkış yaparak 'biz de varız' demek niye olmasın ki?!.."

Ortaya koyduğu mantık silsilesinde, Cumali ve Ahmet'e akıl vermeye çalışan Suat Bey karşısında oturan iki arkadaştan olumlu elektrik almış olmanın hazzıyla coşmuş görünüyordu. "Kararınızı verip ortaya çıktığınızda üç şeye dikkat edeceksiniz. Bunlardan birincisi, asla gayri Müslimlere, özellikle de Yahudi kökenli vatandaşlarımıza bulaşmayacak, onlardan bir talepte bulunmayacaksınız! İkincisi, güvenlik güçleri ve yargı mensuplarıyla çatışmanız olmayacak, yani Devletin güçlerine saygılı davranacaksınız. Son olarak da, basınla ters düşmeyecek, özellikle de basın patronlarının işlerine burnunuzu sokmayacaksınız!

Bakın iyi tüccar sermayesinin önemli bölümünü reklama yatırır, çünkü bir malı pazarlamanın temeli reklamdır. Sizin uğraştığınız veya çıkışınız sonrasında uğraşacağınız işlerin temelinde reklam iyi ve önemli bir yer tutar. Huruç harekatına karar verirseniz, getirisi götürüsü iyi hesaplanmış, sonu güçlü reklama dayanan bir çıkışı mutlaka planlamalısınız. şunu da söyleyeyim, reklamınızı en iyi yapacak olanın basın olduğunu asla aklınızdan çıkarmayın!.."

Suat Bey'in anlattıklarını dinleyen iki arkadaş, niyetin ne olduğunu, sohbetin nereye gittiğini gayet iyi anlamışlardı. Hele Ahmet, böyle zamansız biçimde önlerine çıkarak yol gösteren Suat Bey hakkında daha önceden bildiği "istihbaratçı" sıfatından dolayı meseleyi daha iyi kavrayabiliyordu; Fakat bildiğini Cumali'ye o an için söyleyemediğinden anlattıklarını kafasının içinde yorumluyordu. Cumali ise,

Suat Bey'in üzerine basa basa anlattıklarını kendi hedefine uygun buluyor, konuyu daha net kavramak için, sorular sorarak, sohbetin çerçevesini genişletmeye çalışıyordu.

Sohbet iki saat kadar devam etti. En sonunda bir daha bir araya gelerek konuşmak kavli ile dışarı çıktılar. Suat Bey'i otelin kapısından yolcu ettikten sonra, Cumali gözünün birini kırparak ve başını hafifçe sallayarak, Ahmet'e konuşulanlar hakkındaki fikrini sordu. Ahmet, ilk iş olarak, Süleyman'dan Suat Bey hakkında duyduklarını anlattı. Bunun üzerine, Suat Bey'in ne yapmak istediğini daha iyi kavrayan Cumali, "Desene adam bize iki saattir iş teklif ediyor, açık açık korunursunuz diyor!" dedi.

O gece yol boyunca ve eve gittikten sonra hep Suat'ın anlattıklarını, üstü örtülü teklifini konuşup, üzerinde tartıştılar. İkisinin de aklını kurcalayan iki önemli konu vardı. Birincisi "Ortaya çıkın, isim yaparak pastadan pay alın!" diyerek yol gösteren Suat Bey bunu resmi kimliği altında mı istiyordu, ikincisi ise; eğer böyle bir çıkış yapmaya karar verirlerse bu nasıl olacaktı?..Ayrıca Ahmet, "Reis huruç yaptığımızda isim olarak seni ön plana çıkarmak doğru olur, sana da yakışır!" diyerek taraftarı olduğu çıkışta ikinci planda kalmayı peşinen kabul ediyordu.

O geceyi takip eden günlerde, ikisi iki taraftan, Suat Bey'in gerçek kimliğini öğrenmek için bilgi toplamaya başladılar. Elde ettikleri bilgiler çok net olmamakla birlikte, hemen her "kanal!" oldukça geniş çevreli, özellikle güvenlik güçleriyle içli dışlı, değişik çevrelere girip çıkan bir tip olduğunu söylediler. Bir tanıdığı Ahmet'e, Suat Bey için, "Enteresan bir adamdır. Bir bakarsın yurt dışında, bir bakarsın Ankara'da yüksek bürokratlarla oturup kalkıyor. Hakkında değişik şeyler duyuyorum ama şudur demem çok güç. Yalnız bildiğim bir şey varsa o da böyle bir adamın dostluğunu kazanmak zarardan çok kazanç getirir." demişti.

Suat Bey'i arayıp da yemeğe davet ettiklerinde, aldıkları kararları açık bir biçimde anlattıktan sonra, söze Cumali girdi: "Abi seni anladığımızı sanıyoruz. Oturduk aramızda konuyu tartıştık, biraz evvel aldığımız kararları da sana açıkladık ama, aklımıza takılan

birkaç soru var, onları da sormak istiyoruz. Bir: Neden biz? İki: Nasıl bir çıkış? Üç: Nerede ve ne kadar yardım, yani limiti ne?!"

Gözlerini Cumali'den kaçırarak soruları dinleyen Suat Bey, mimiklerinden dahi tepkisini belli etmemeye çalışarak anlatılanları dinledi. Cumali susunca da, umursamaz bir tavırla ve daha önce söylediklerini inkar edercesine şunları söyledi:

"Beyler! Beni yanlış anlamayın! Ben size şahsi fikirlerimi söyledim, kimsenin adına konuşmadım. O gün anlattıklarımı size olan sevgimin bir ifadesi olarak kabul edin. Görüyorum ki olayı farklı şekilde yorumlamışsınız. Kafanızda oluşan soruları bir kenara bırakın, bir fırsat yaratın, gerisini, yani elimden geleni ben yaparım. Hiç bir şey yapamazsam, sizi bazı gazeteci dostlarımla tanıştırırım. Sonra polisten arkadaşlarım var, yarın bir sıkıntınız olduğunda, gücüm oranında yanınızda olurum, yardımcı olurum.

O günde söyledim; benim derdim, elin hıyarlarının malı götürmelerine mani olmak, en azından bir sürü puştun götürdüklerinden, sizin gibi vatanseverlerin paylarını almaya çalışmak! Meseleyi oraya buraya çekmeyin, oturun kararınızı tam olarak verin. Hem sonra, ben size herhangi bir şey için şart mı koştum da bana sorular soruyorsunuz?.."

Suat Bey'in daha önce söylediklerini tevil etmesi karşısında fazla üzerine gitmediler ve "O gün biz yardım ederiz!" diyerek bazı vaatlerde bulunmasının ne anlama geldiğini de sormadılar. Fakat konuyu kapatmadan, gazeteci dostlarıyla en kısa zamanda tanışmak istediklerini belirttiler. Yemeğin sonuna doğru da, bir çıkış yolu bulup "piyasaya" gireceklerini söylediler.

Lokantadan çıkarlarken Suat Bey oldukça memnun görünüyor, espriler yapıyordu.

Artık ok yaydan çıkmıştı. Aldıkları karara göre: önce Avukat Süleyman ile süren birlikteliklerine son verecekler, sonra da Cumali'nin ismini ön plana çıkaracakları işleri kendileri yapacaklardı. Ahmet ayrılmak için biraz zaman gerektiğini söylese de artık kararını vermiş bulunan Cumali Süleyman'ın bürosuna gitmiyordu. Çok kısa zaman

sonra da Ahmet'e emri vaki yaparak, Kadıköy merkezde möbleli bir yazıhane kiraladı ve oraya geçti. Durum karşısında Avukat Süleyman ile konuşan Ahmet, ayrılmak istediklerini açıkça söyledi ve bir miktar para talebinde bulundu. Süleyman "ortaklarının" ayrılma isteklerine karşı çıktıysa da fazla üstelemedi ve istedikleri meblağı verdi.

Cumali İstanbul'a adım attığından beri hiç memleketine gitmemiş, yalnız üvey annesine birkaç kere para göndermiş, her fırsatta da telefonla halini hatırını sormuştu. O artık İstanbul gibi bir metropolde kurulu kurtlar sofrasından pay alma yarışına girmişti. Yeni hayatının sunduklarına teslim olduğundan olup bitenleri, siyasi gelişmeleri iyi takip edemiyordu. Bu arada Başbuğ yıllar süren tutukluluk hayatından kurtulmuş, teşkilatı ayağa kaldırma mücadelesine başlamıştı. Siyaset kendi mecrasında, yeni şartlara, yeni konseptine uygun olarak sürüp gidiyordu...

Cumali, 12 Eylül sonrası yeniden toparlanma ve siyasette yeni yapılanmalara uzak kala dursun, kurduğu yazıhanede beklediği fırsatı yakalamakta gecikmedi! Ahmet'in bir tanıdığı, o günlerde oldukça revaçta olan "hayali ihracata" bulaşmış adamı yazıhaneye getirdiğinde, dinledikleri karşısında adeta kanının donduğunu hissetti. Adamın anlattıklarına göre, vergi iadesi adı altında peşin olarak ödenen parayı almak için muazzam bir teşkilat kurmuşlar, resmen devleti soymuşlardı. Devletin yüz binlerce dolarını ceplerine indirmişler, sonra da kendi aralarında anlaşmazlığa düşmüşlerdi. Kurdukları teşkilatın başında bulunan ve herkesin işadamı olarak tanıdığı güçlü biri, diğerlerine kazık atarak haklarını vermemişti. Yaptıkları işin detaylarını anlatan, hak ettiğine inandığı paranın miktarını söyleyen şahıs, işadamında kaldığını iddia ettiği paranın tahsilini istiyordu.

Cumali'nin öğrendiğine göre hayali ihracat tezgahı şöyle işliyor, devlet muazzam şekilde zarara uğratılıyordu. Bu işi "teknik" olarak yapanlar öncelikle herhangi bir yabancı ülkede ve eş zamanlı olarak da Türkiye'de birer şirket kuruyorlar, bu şirketler üzerinden ihracat gerçekleştiriyorlardı. Buraya kadar herşey normal görünüyor, ama işin aslı öyle değildi. Bir kere Türkiye'de kurdukları şirketlerin he-

men hepsi ya sahte kimlikler veya yanlarında çalışan kapıcı, çaycı gibi hiçbir şeyden haberi olmayan gariplerin üzerine kurduruluyor. İşin diğer sahtekarlık boyutu ise gümrüklerde kendini gösteriyordu. Beş para etmez malları TIR'lara yükletiyor, bunları gümrüklerden geçiriyor, ihracat yapmış gibi gösteriyorlardı. Bu bazen mal gönderme biçiminde bile değil kağıt üzerinden "ihracat" gerçekleşiyordu. Yani rüşvet silahını kullanarak, gümrüklere giden ihracat evrakları işlem görüyor, herhangi bir mal gönderilmediği halde gönderilmiş gibi, evrak üzerinde yazılıp çiziliyordu. En sonunda sahte faturalar ve rüşvetle onaylatılmış gümrük evrakları ile vergi dairesine gidiyorlar, sanki ihracat gerçekleştirmiş gibi, ihraç bedelinin yüzde on beşini peşin olarak devletten vergi iadesi olarak alıyorlardı. Bu duruma göre, mesela, bir milyon Dolar gibi şişirilmiş fatura bedelinin karşılığında yüzelli bin Dolar haksız kazanç elde ediyorlardı.

Cumali o güne kadar basından hayali ihracat lafları duymuştu ama bu kadar komplike bir iş olduğunu düşünmemişti. Hayali ihracat kahramanını hayretler içinde dinleyen Cumali, milletin nasıl soyulduğunu anlamış ve lafı uzatmadan "hakkını" arayan adamla, yüzde elli-elli temelinde anlaşmıştı. Bu arada adamdan "kaza-bela!" parası istemeyi de ihmal etmemişti. O günlerde bu tip işleri yapanlar, işi getirenden peşin olarak bir para talep ediyorlar, buna da geliştirdikleri argo tabirle, kaza-bela parası diyorlardı.

Hayaliciden "işi" alan Cumali ve Ahmet, işi kendilerine getiren adamın, yani diğerlerinin paylarının üzerine oturan ortaklarının yanına, randevu almadan, birlikte gittiler. Lüks yazıhaneye girdiklerinde, işadamının sekreteri onları karşıladı ve ne istediklerini sordu. Sekretere patronunun ismini vererek, çok önemli bir konuda özel olarak görüşmek istediklerini söylediler. Sekreter adamın odasına girip çıktıktan sonra, hiç bekletmeden misafirleri işadamının oldukça büyük ve pahalı mobilyalarla döşeli odasına aldı. Patron masasında oturuyor, elindeki purosunu içiyordu. Odasına girenleri umursamaz bir tavırla buyur ederek, ne için geldiklerini öğrenmek istedi. Oturmaları yolunda bir davet almadıkları halde, her ikisi de geniş deri koltuklara oturdular ve Ahmet söze başlayarak önce kendilerini tanıttı,

işi kendilerine getiren adamın ismini vererek, onun aktardıklarına dayanarak hakkını talep etmek için geldiklerini söyledi. Orta boylu, kır saçlı, oldukça bakımlı işadamı, nasıl bir durumla karşı karşıya olduğunu anlamakta gecikmedi. Ahmet'in konuşmasını kesmeye çalışarak, kendini savunmaya geçti. Ona göre kendilerine gelen adam koca bir yalancıydı. Onunla kısa bir süre ticaret yapmıştı, fakat hilekar ve yalancı olduğunu öğrenince iş yapmaktan vazgeçmişti. Kendilerine anlattığı şeylerin hiçbiri doğru değildi. Kesin dille adamın anlattıklarına karşı çıkmayı sürdürdüğü bir sırada, aba altından sopa göstermeyi de ihmal etmedi. O adamdan hesap soracağını, üzerine adam salmanın ne demek olduğunu ona göstereceğini söylemekle yetinmedi, hatırlı tanıdıkları olduğunu, kendisinin boş bir adam olmadığını da uzun uzun anlatmaya kalkıştı. Ama bunu yaparken yine de tedbiri elden bırakmayarak, kendilerinin misafiri olduklarını, onlara kızmadığını, eski ortağı tarafından yanlış yönlendirildiklerini söylüyordu.

İçeri girdiklerinden beri hiç konuşmayan, karşısında oturan ve tiz sesiyle kendini savunup, tehditler savuran adamı, analiz eden Cumali, onun işi yokuşa süreceğini, argo tabiriyle, "almaza!" yatarak yaptıklarını inkar edeceğini, fazla konuşmanın zararlı olacağını anlamıştı. Halen adamla konuşmaya, ortağının anlattıklarını delil göstererek borçlu olduğunu ispat etmeye çalışan Ahmet'e, lafı uzatma gibisinden, göz kırparak ayağa kalktı ve tok, kendinden emin bir ses tonuyla şunları söyledi: "Usta!biz buraya dostane şekilde geldik ve meramımızı anlattık. Lafı gevelemeye, uzatmaya gerek yok. Bu işlerde kimi yumurta kimi de taş olur! Son sözün ne onu söyle?" dedikten sonra, gözlerini şaşırmış görünen adamın gözlerine dikti ve vereceği cevabı beklemeye koyuldu. şaşkınlığını ve Cumali'nin ani çıkışı karşısında kısa bocalama devresini atlatan adam, oturduğu yerden ve gözlerini Cumali'den kaçırmamaya dikkat ederek, "Kardeşim, size açık açık anlattım, benim o adama bir kuruş borcum yok. Adam sizi kandırıyor, yalan söylüyor."dedi. Adamın yumuşama göstermemesi, bir anlamda "blöfünü görüyorum" manasına geliyordu. Bu tavrı kavrayan Cumali, pis bir bakış attıktan sonra, hiçbir şey söylemeden

ve elini bile uzatmadan, hızla döndü ve kapıya doğru yürümeye başladı. Ahmet'te peşi sıra geliyordu.

Hayali ihracatçı işadamına yaptıkları ilk hamle sonrasında, taktikleri icabı bir müddet sessiz kaldılar. Maksatları, belki ondan gelebilecek olumlu bir tepkiyi almaktı. Ama bekledikleri gibi bir gelişme olmadı; bunun üzerine ikinci bir hamle yapmaları gereği ortaya çıktı. İkinci hamlede işadamını tanıyan birini ona göndererek işin ciddiyetini ve konuyu acil biçimde çözmesi gerektiğini söylettiler. Yine adamdan olumlu bir cevap alamadıkları gibi, işadamı boş durmamış kendilerine işi getiren eski ortağını telefonla arayarak tehditler savurmuştu. Bunu haber aldıklarında artık beklemenin bir manası olmadığına, adamın üzerine şiddet kullanarak gitmek gerektiğine karar verdiler ki bu aynı zamanda "huruç harekatları" için de iyi bir fırsattı.

Aldıkları bu karardan bir hafta sonra, gazete manşetlerini süsleyen "önemli!" haberde, işadamı Faruk K'nin evinin önünde uğradığı silahlı saldırıda ayağından vurulduğu duyuruluyordu. Ayrıca birçok gazetede yer alan haberde yaralı adamın resmi vardı.

Hayali ihracat uzmanı işadamını evinin önünde, ufak çaplı bir tabanca ile adamlarından birine vurduran Cumali ve Ahmet, polisten gelebilecek tepkiyi ölçmek, olay sonrası meydana gelenleri rahat takip edebilmek için, Yalova'ya, galericilik yapan bir arkadaşlarının yanına gitmişlerdi. Polis olay üzerine yaralanan adamı sorgulamış ve adamın çevresinden edindiği bilgilere dayanarak Ahmet ve Cumali'yi aramaya başlamıştı. Olaydan iki gün geçtikten sonra, kimi gazeteler, işadamından haraç isteyen, istediklerini alamayınca da işadamını vuran kişilerin isimlerini duyurmuşlardı. Cumali beklediği anın geldiğini anlayarak, daha önce Suat Bey'in tanıştırdığı gazeteciyi aradı ve görüşmek istediğini söyledi. Gelişmeleri bilen gazeteci, iyi bir haber yakalamış olmanın heyecanıyla sevindi. Gazeteciyle yaptığı görüşmeyi takip eden ikinci gün Cumali ve Ahmet polise teslim olurlarken, yalnız Cumali'nin resminin bulunduğu ve "Yılın röportajı!" olarak okuyucularına ilan edilen röportaj haberi, tirajı yüksek gazetelerin birinin manşetinden ilan ediliyordu!

Kendi "canavarlarını" yaratanlar, röportajın girişinde Cumali'den modern Robin Hud gibi bahsetmişlerdi. Takım elbiseli, günlük tıraşlı, elinde tespihi olduğu halde bir masa başında otururken resmi çekilmiş, röportajda kimseyi vurdurmadığını üstüne basa basa söylüyor ve şöyle devam ediyordu: "...Ben mafyacı değilim. Mahallenin namusuna tasallut edenlere karşı duran, mahallenin namusundan kendini sorumlu hisseden kabadayı mantığıyla hareket ediyorum. Namuslu, işinde gücünde olan insanlarla işim olmaz!" dedikten sonra, röportajı yapan gazetecinin, "Ülkücü olduğunuz söyleniyor bu konuda neler söyleyeceksiniz?" şeklindeki sorusuna, "Ülkücülük Türk Milletini yüksek hedeflere taşıma ülküsüdür, saygı duyuyorum. şu kadarını açıkça söyleyebilirim ki ben Türk Milliyetçisiyim." demekle yetiniyor, siyasi konulara girmekten kaçınarak, yuvarlak cümlelerle konuyu geçiştiriyordu. Ayrıca, yaptığı uzun röportajın sonunda şunları söylemişti: "Biz ne zaman zalimlere, milleti soymaya kalkışanlara, haksızlıklara karşı çıksak hemen mafyacı, şucu-bucu diye etiket yapıştırıyorlar. Herkesin iyi bilmesini isterim ki, bu etiketlemeleri, saldırıları ciddiye almıyor, kabullenmiyorum. Biz kimseye boyun eğmeyiz! Boynumuz önce Allah'ın sonra da Devletimizin önünde eğilir. İftiralarıyla bizim boynumuzun bükületeceğini sananlar yanılıyorlar!"

Sergiledikleri oyunu kurallarına göre sahnelemişlerdi! İşadamını vuran adamlarını olayda kullandığı silahla birlikte, birkaç saat önce polise teslim etmişlerdi. Kendileri de gerek aradıkları Suat Bey'in tanıdıklarını devreye koymasıyla, gerekse de Kartal'da teslim almaya gelen polis ekibine yaptıkları "indirme!" sayesinde mesele çıkmadan teslim olmuşlardı.

Teslim olduktan sonra, polis tarafından ifadeleri "normal" şartlarda alındı. Emniyet Müdürlüğü'nde kaldıkları süre içinde iyi muamele gördüler. İşadamını vuran adam ve silah ellerinde olduğu için polis rahattı ve ifadelerde, tutanaklarda sıkıntı çekmemişti. Zaten, zanlı ifadesinde: Olayın meydana geldiği gün sokakta dalgın ve morali bozuk şekilde yürürken yanından geçen arabanın bacağına çarptığını, farkında olmasına rağmen gelip özür bile dilemediğini, az ilerde de bir evin önünde durduğunu, yanına giderek, "Hemşehrim

biraz dikkatli araba sür." diye ikaz ettiğini, daha önce hiç görmediği, tanımadığı mağdurun, "Defol başımdan salak herif!" diyerek kendisine hakaret ettiğini, bunun üzerine sinirlenerek, "rahmetli amcasından kalan silahı" çekerek, adamın ayaklarına doğru üç el ateş ettiğini ve yaya olarak olay mahallinden uzaklaştığını söylemiş, bu ifadesiyle polisin işini oldukça kolaylaştırmıştı! Tabiatıyla da, işadamını tesadüfen vurduğunu söyleyen zanlı tutuklanıp cezaevine gönderilirken, Cumali ile Ahmet savcılık tarafından serbest bırakılmışlardı.

Bu olay sonrasında Cumali "alemde" hızlı bir yükselişe geçti. Artık tanınıyor, biliniyor ve bazı çevreler tarafından da seviliyordu. Çıkışında, herkes tarafından tanınmasında gazete röportajının büyük etkisi olmuştu. İşadamının vurulması olayı sonrasında emniyetten serbest bırakılması üzerine Suat Bey aramış geçmiş olsun dileklerini belirtmiş, gazetedeki röportajını beğendiğini söylemiş, ayrıca, "İyi gidiyorsun, lüzumsuz işlerden uzak durur ve akıllı hareket edersen hem ağırlığını korursun, hem de önün daha iyi açılır! Herkes seni konuşuyor. Göreyim seni. Başın sıkışırsa her zaman yanında olduğumu bil!" demişti.

O günlerin gerçekleri ve "konsepti" içinde, bir nevi rüştünü ispat eden Cumali, artık açılışlara, sünnet düğünlerine, özel seanslı kumarhanelere davet ediliyor, gittiği her yerde de gereken ilgi ve alakayı görüyordu. Bazen küçük hilelere başvuruyor, gideceği yerleri önceden gazetecilere haber vererek, gazete sayfalarında yer almayı, gündemde kalmayı başarıyordu. Yıldızı bu gelişmelere dayalı olarak parladığı için de, yeni "iş"ler aralıksız olarak gelmeye devam ediyordu. Artık işlerde seçici davranıyor, işine gelenleri kabul edip netice almak için çalışırken, işine gelmeyenleri değişik bahanelerle reddediyordu. Önüne gelip, bakması istenilen işlerin arasında neler yoktu ki: Milyon dolarlık hayali ihracat işleri yapıp sonra birbirlerine düşenler, (Yukarıda anlatılan olay gibi. Bu olay neticesinde adamın vurulması işi çözmeye yetmiş, Cumali ile Ahmet serbest kaldıktan sonra işadamı birilerini devreye koyarak anlaşmak istediğini bildirmiş, kısa zamanda da anlaşma sağlanarak olay tatlıya bağlanmıştı!) dolandırıcılardan tokat yiyenler, tefecilerden para aldıktan sonra,

tefecilerin ayak oyunlarıyla iflasa sürüklenen, anlı şanlı işadamları, cebren ve hile ile mülkleri ellerinden alınmak istenilen mağdurlar, birbirlerine kazık atmaya çalışan işadamları, babasını soymaya çalışan haramzadeler... İş portföyü, ilginç ve "renkli!" şekilde, uzayıp gidiyordu.

Değer yargılarının dumura uğratıldığı, en basitinden ticaret ahlakının rafa kaldırıldığı, otoritenin devletin elinden çıkarak, sokakların erkine terk edildiği bir zaman diliminde, Cumali ve Cumali gibiler sadece önlerine çıkan fırsatı değerlendiriyorlardı. İşin enteresan diğer tarafı ise onlara "yol vererek!" perde arkasında kalmayı yeğleyenlerin, bu çarktan muzdarip olmuşlar gibi, toplum önüne çıktıklarında, farklı konuşmalarıydı.

Ummadıkları paraları kazanıp, "sınıf" atladıklarında, beklemedikleri bir gelişme neticesinde, iki arkadaş ayrılmak zorunda kalmışlardı. Ahmet 12 Eylül sonrası yargılanırken tahliye olduğu davadan ceza almış, cezayı veren mahkeme aynı zamanda da tutuklama emri çıkartmıştı. Durumu öğrendiklerinde, konuya vakıf bir avukatla oturup değerlendirme yaptılar. Neticede, Ahmet'in kaçak olarak Türkiye'de yaşamasının iyi olmayacağına kanaat getirerek, yurtdışına gitmesine karar verdiler. İllegal yollardan temin ettikleri pasaportla Ahmet yurtdışına, Hollanda'ya giderek yerleşti. Ahmet'in mecburi olarak ülkeyi terk etmesi üzerine, Cumali İstanbul'da kurulu olan kurtlar sofrasında yalnız kalmıştı, ama o bu sofradan yalnız başına da pay alacak güce ulaştığını iyi biliyordu.

Yalnız kalsa da, işi kurallarına uygun idare ettiğinden çevresini oldukça genişletmeyi becermişti. Artık, tanıdığı, oturup kalktığı, yiyip içtiği insan tipleri oldukça farklı kesimlerden oluşmuştu. Bunların arasında işadamları, spor kulüplerinin başkanları, gazeteciler, sanatçılar, kabadayılık özentisi içinde olan zengin ailelerin çocukları, kabadayılık aleminin namlıları, bazı siyasetçiler, sonradan görme zenginler, havada bulup tavada yiyenler!.. gibi farklı farklı kesimlere mensup insanlar vardı. O, bu insan tiplerinin her biriyle onların diliyle konuşuyor, pragmatik mantıkla hareket ederek, tanıdığı her insan kümesiyle irtibatı kesmeyerek, ilişkilerini sürdürüyor, yeri

geldiğinde de onları kullanıyordu. Zaman içinde görüp anlamıştı ki içinde bulunduğu arena bazı konularda gaddar olmayı, çıkarları öne çıkarmayı gerektiriyordu.

Aynı zamanda, ayakta kalmak için, ulaştığı yerde tutunabilmek uğruna, eline geçirdiği gücü (parayı) paylaşması gerektiğinin de şuurundaydı. İçinde yürüdüğü zaman diliminde paranın nelere kadir olduğunu, hangi kapıları nasıl açtığını bizzat yaşayarak görüp öğrenmişti. Eline geçen ve bir insanın bütün ömrü boyunca çalışıp kazanamayacağı parayı bölüşüyor, "hep bana" saplantısına düşmemeye özen gösteriyordu. İçinde bulunduğu, bir anlamda zor hayatın kendi kuralları içinde "hep bana" mantığına saplanıp kalanların ne hallere düştüklerini iyi gözlemlemişti. Kendilerinden başkasını düşünmeyen kimi "babalar" en yakınları tarafından hiç olmadık zamanlarda yüz üstü bırakılmışlardı. Bunu iyi tahlil edip, gözlemleyen Cumali, eline geçen parayı en yakınlarından başlayarak dağıtıyor, etrafında yer alan hiçbir insanı mağdur etmemeye çabalıyordu. Onun için de bonkörlüğü dillerde gezmeye başlamış, bir çok genç yanında yer almak, onunla birlikte olmak için fırsat kollar olmuşlardı.

Kendisinin seçtiği veya seçmek zorunda kaldığı hayatın getirdiklerine bağlı olarak, siyasetten ve siyasi faaliyetlerden uzak duruyordu. Bu bağlamda yaptığı tek faaliyet mağdur ülkücülere gizliden gizliye yaptığı maddi yardımlardı. Kapısını çalan, direkt veya dolaylı yardım talebinde bulunan herkese elinden geleni yapıyor, kimseyi boş çevirmiyordu. Siyasetin her türlü aktivitesinden uzat dursa da, özellikle bazı medya kuruluşlarının hedefi olmaktan kendini kurtaramıyordu. Bazı gazetelerin manşetlerinde, "Ülkücü Baba!.. Ülkücü Kabadayı!.. Ülkücü mafyanın başı!.."gibi nitelendirmelere maruz kalıyordu. Her ne kadar bu manşetleri yalanlamaya, ülkücülükle bir alakası olmadığını vurgulayıp geçmişinden sıyrılmaya kalkışsa da, ısrarlı haber bombardımanından kurtulamıyordu. Aslında, bazı gazetecilerin kendisini böyle nitelendirmesinin altında yatan sebepleri zihninde değerlendirip, çözümleyebiliyordu. Buna göre öncelikle öne çıkarılıp topluma sunulmasının altında ideolojik sebepler yer alıyordu. 12 Eylül sabahı mevzilerini bırakarak kaçan kimi solcular, Cumali'nin

şahsında ortaya çıkan bu garabet kimlik ve eylemleri, ülkücülükle özdeşleştirerek, bir nevi intikam savaşına soyunmuşlardı. Her fırsatı değerlendirerek Cumali ve Cumali gibilere "Ülkücü Mafya!" yakıştırması yapanlar gerçekte yenilmişliklerine bahane arıyorlardı! Yani topluma şu mesajı verme çabası içine girmişlerdi: "Bakın biz, işte böylesine parazit, toplum düşmanı, soyguncu, halkı ezen insanlara karşı savaşıyorduk! Bu lümpen tiplerle, mafyacı güçlerle vuruştuğumuz için askeri darbe yapanlar tarafından ezildik!.." demeye getiriyorlardı. Bu adamlar sabit fikirlerinden doğan hınç alma saikiyle, haberleri öyle abartıp, süslüyorlardı ki, yazıp çizdiklerine, hayallerinden uydurduklarına kendileri bile inanmakta zorluk çekiyorlardı. Bir keresinde Cumali, "Ülkücü Baba!" diye haber yapan genç bir muhabire, "Oğlum!niye sevmediğimi, istemediğimi bildiğin sıfatlar kullanarak haber yapıyorsun, seni daha önce uyarmadım mı?" diye sorduğunda, defalarca yemeğe götürdüğü, ara sıra harçlık verdiği genç muhabir, "Abi Vallahi ben öyle yazmadım. Haberi yapıp yazı işlerine teslim ettim, orada değişmiş. Biliyorsun haber müdürümüz eskilerdendir ve seni(sizi)hiç sevmez. Adam özellikle böyle davranıp, haberimi değiştiriyor, ne yapayım, ekmek parası."demişti. Bunun üzerine Cumali, "Git o çakala söyle, canımı sıkmasın, eski hastalıklarını terk etsin!" diye solcu olduğu, her fırsatta ülkücüleri küçük düşürmek için çabaladığı belli olan yazı işleri müdürüne haber göndermişti. Böyle lanse edilmesinin altında yatan ikinci sebebin daha komplike ve uzun vadeli hesapların ürünü olduğunu çok sonra anlayacaktı! Ki, bu hesapların altında "toplum mühendislerinin!" planlarının taktik ve stratejik göstergeleri yer alıyordu!..

Başı kazan gibi olmuştu. Geçmişin badirelerle dolu helozonik dehlizlerinde saatlerdir gezinen Cumali, içkinin tesiri altında ağırlaşmış, şuurunda dağılmalar meydana gelmeye başlamıştı. Kendini toparlamak için zoraki doğruldu, sehpanın üzerindeki paketinden bir sigara daha alıp yaktı ve derin bir nefes çektikten sonra, sigara elinde olduğu halde, başını dizlerine doğru eğdi ve ellerini başına götürerek öylece kaldı. Sabit gözlerle yere bakarken Başbuğ'u son defa gördüğünde, daha doğrusu göz göze geldiklerinde düştüğü

durumu hatırladı. Başbuğ'un keskin, delici bakışlarına muhatap olmuş, durum karşısında beyni durmuş, ne yapacağını şaşırmıştı. Üç-beş saniye süren bu göz göze gelme hadisesi ona saatler gibi gelmiş, kısa bakışın altında tam manasıyla ezilmişti.

Bir işadamının oğlu için, lüks otellerin birinde tertiplediği sünnet düğününe davetli olarak gittiğinde Başbuğ'un da o sünnet düğününe katılacağını bilmiyordu. (Zaten o geceden sonra, yakın çevresine olayı anlatırken, "Başbuğ'un geleceğini bilseydim asla gitmezdim." demişti) O gece erken saatlerde düğünün yapılacağı otele, yanında adamları olduğu halde gitmiş ve otelin üst katında bulunan bara çıkarak birkaç duble viski içmiş; daha sonra merasimin yapılacağı salona inmişti. Salon oldukça kalabalıktı ve oldukça tanınan, renkli simalar salondaki yerlerini almışlardı. Cumali ve yanındakileri salonun kapısında eşi ile birlikte karşılayan işadamı, "Hoş geldiniz!" dedikten sonra önlerine düşmüş ve ayrılan masaya kadar refakat etmişti. Yanında adamlarıyla birlikte salona girmesi, orada bulunanlar tarafından ilgi ile karşılanmış, Cumali'ye dönen başlar, tiril tiril giyinmiş, uzun boylu, yakışıklı genç "baba"ya bakıyorlardı. O ilginin üzerinde odaklaştığını biliyor, ağır ağır yürüyerek, bazen tanıdığı insanlara başıyla selam vererek masasına doğru gidiyordu.

Cumali ayrılan masaya oturduğunda, çok geçmeden etrafı değişik kesimlerden insanlarla doldu. Yanına gelen kimi sanatçı, kimi işadamı, kimi işletmeci kimlikli insanlar saygılarını sunarcasına, "Hoş geldiniz" diyorlardı. Gelenlerden bazıları samimiyetlerine binaen masasına oturmuşlar, ilgilerini belli ediyorlardı. Ailelerin çoğunlukta olduğu salonda bu ilgiden rahatsız olan Cumali, erkenden kalkmaya niyetlendi. Zaten racon bu gibi yerlerde oturup eğlenmeyi uygun görmezdi! Gelirken de o niyetle gelmiş, düğün sahibini onurlandırıp, hediyesini sunduktan sonra gitmeyi planlamıştı. İlginin fazla olması hemen kalkmasını gerektirdi. Bunun için adamlarından birini düğün sahibinin yanına göndererek masasına çağırttı. Düğün sahibi geldiğinde müsaade istediğini söyledi. İşadamının, ısrarlı bir şekilde, kalmasını istemesini ise münasip bir dille reddetti ve yerinden kalkarak, salonun ortasında otağ süsü verilmiş sünnet çocuğunun

yatırıldığı yatağa doğru yürümeye başladı. Yatağın yanına vardığında, sünnet kıyafetleriyle uzanmış ve muzip gülücüklerle etrafını inceleyen çocuğa eğildi yanaklarından öptü, sonra arkasında duran adamlarından birinin cebinden çıkardığı kadife kaplı kutuyu alarak çocuğun yastığının yanına bıraktı. Çocuğun yanağını okşayıp, babasına tekrar iyi dileklerini söyledikten sonra salonun kapısına doğru, başı dik, kendinden emin adımlarla yürümeye başladı. Bir dostu onore etmenin rahatlığı içindeydi.

Henüz salonun kapısına ulaşmamıştı ki, masalardan birinden kalkarak yanına gelen bir tanıdığı ile ayak üzeri sohbete koyuldu. O ayak üstü sohbet ederken ev sahibi yeni gelenleri karşılamak üzere yanından ayrılmıştı. Yoluna çıkan, ayak üstü lafa tutan adam yanından ayrıldığında, ev sahibinin gelmesini beklemeden çıkışa doğru tekrar yürümeye başladı. Salonun kapısına birkaç adım kalmıştı ki, açık duran çift kanatlı büyük kapının önünde bir hareketlenme yaşandığını fark etti ve daha ne olduğunu anlayamadan on kişilik bir kalabalığın ortasında içeri giren Başbuğ'u gördü. Lacivert takım elbiseli, saçları oldukça ağarmış, beli biraz bükülmüş, nispeten yaşlanmış ve yorgun görünen Son Başbuğ, üzerine doğru geliyordu. Afallayan, şaşkınlıktan ne yapacağını bilemeyen Cumali kısa bir tereddüdün ardından, sevki tabii ile yan tarafa çekildi ve ellerini önünde kavuşturarak Başbuğ'a yolu açtı. Yanındaki bir adamla konuşan Başbuğ önüne çıkan Cumali ve adamlarını fark etmiş, kıstığı gözlerini bir anlığına da olsa, Cumali'nin gözlerine dikmişti. O bakışın ardında soru, nefret, öfke, acıma, belki de bunların hepsinden doğan bir "ret" ifadesi var gibiydi. Belki de Cumali öyle yorumlamıştı. Gözlerini o kısa nazar süresince, bir tarih diliminin sorumlusu ve yükünü taşıyıcısı mücadele adamından kaçıramayan Cumali, hareketsiz ama heyecandan neredeyse bayılacakmış gibi öylece kalmıştı. Başbuğ'un geçip salona girmesinden sonra aceleyle dışarı çıkan Cumali, bakışın üzerinde yarattığı baskıdan, belki de korkudan ellerinin terlediğini, dizlerinin titrediğini çok iyi hatırlıyordu.

Hayatın sırlarının, sebepler yumağının oluşturduğu girift bilmecelerin önemli bir misalini oluşturan Cumali, Başbuğ'un vefat haberiyle

ruhunda kopan fırtınaları dindiremiyor, fırtınaların meydana getirdiği ağır darbeler altında eziliyordu. Kötü haberi aldığından beri boğazına takılan hıçkırıkları artık engelleyemez olmuştu. Başı ellerinin arasında, iki büklüm hıçkırarak ağlamaya başladı. Bu onun babasının vefatından sonra ilk ağlamasıydı. Yakınlarda bulunan caminin birinden odasına dolan ezan sesi eşliğinde göz yaşları bir biri ardı sıra yanaklarından aşağı akıyordu. Hıçkırıkları yarı karanlık odaya, kaybolan dostlukları, vefayı, idealizmin güzelliklerini, pişmanlığa varan kullanılmışlıkları, paranın gerçek güç olmadığını, olamayacağını, geçip giden yılların zamanın sırlarına emanet edildiğini, insanı yücelten tek değerin sevgi ve sevgide vefa olduğunu fısıldar gibiydi...

KEMAL

Yatsı namazını kılmak için mola verdiği küçük dinlenme tesisinden ayrılıp yola çıktığında, hâlâ az önce yaşadığı olayın etkisi altındaydı. Sürmekte olduğu arabanın iç lambasını açtı, dikiz aynasından şakağına gelen yumruğun sebep olduğu tahribatı eliyle inceledi. şakağını sıyırarak geçen yumruğun kızarıklığa yol açtığını görünce, gülümseyerek ışığı kapattı. Mola yerinde meydana gelen kavgayı düşünen Kemal, kendi kendine, "Ne biçim adamlar!" diye söylendikten sonra, bütün dikkatini Ilgaz Dağları'nın keskin virajlı yollarına verdi.

Abdest almak ve namaz kılmak için mola yerine girdiğinde etraf oldukça sakin görünüyordu. Kapalı kasa minibüsünü iki pompalı küçük benzin istasyonunun yan tarafına çekerek aracından indi ve pek de temiz olmayan tuvalette abdestini aldıktan sonra, tesisin çay ocağının bitişiğindeki mescide girdi. Küçük bir lambayla aydınlatılmış mescidin ahşap zemini üzerine serili bir kilim vardı ve yer yer eskimiş deforme olmuş kilim kıbleyi gösterecek şekilde çapraz serilmişti. Kemal, namazını kılıp tespihat için otururken, basit tahta kapılı, ufak pencereli mescidin dışında işitip kakışma ve okkalı küfür sesleri duydu. Yaşamakta olduğu uhrevi havadan sıyrılmak zorunda kalan Kemal, aceleyle tespihlerini çekip bitirdikten sonra, giderek artan bağırtılar arasında ayakkabılarını giyindi ve mescitten dışarı çıktı. Daha mescidin kapısını kapatmadan, gördüğü manzara karşısında irkildi. Biri oldukça iri, kalın deri yelekli, diğeri ötekine göre daha ufak tefek iki adam, koyu renk ceketli, hafif sakallı bir

adamı yere yatırmış kıyasıya dövüyorlar, ağza alınmayacak küfürler ediyorlardı. İki eliyle başını korumaya çalışan yerde ki adam, çakıl taşlarının bulunduğu zeminde debelenip duruyordu. Mescidin bitişiğinde bulunan çay ocağından dışarı çıkmış, olayı seyreden birkaç kişi bu meydan dayağına müdahale etmiyorlardı. Dengesiz ve iç burkan sahneyi gören Kemal fazla beklemeden, kavgayı aralamak için harekete geçti. Yerdeki adama dayak atanlara doğru hızla ilerledi, bunlardan kısa boylu olanını belinden sıkıca tuttu ve geriye doğru çekip, birkaç metre olay yerinden uzaklaştırdı. Daha sonra, "Yapmayın, ayıptır!" diyerek, yerdeki adamın beline tekme atmaya, küfürler savurmaya devam eden diğerini göğsünden itekleyerek, durdurmaya çalıştı. Adamın gerilemesini fırsat bilerek, hızla geri döndü ve yerde yüzü gözü kan içinde kalmış adamın koltuk altlarına girerek ayağa kaldırmaya uğraşırken, iri yarı adam tekrar saldırıya geçerek, toparlanmaya çalışan adama yine vurmak istedi. Yerdeki adamı bırakan Kemal, saldırganın önüne geçerek, bu saldırıyı da önlemek istedi. Kemal'in araya girmesine sinirlenen iri kıyım adam, "Bırak şerefsizi! Sen karışma!" diye çıkışsa da, Kemal adamı "Yapmayın, ayıptır, günahtır!" diyerek yine geriye çekmeye, yaralı adamdan uzaklaştırmaya baktı.

O esnada, Kemal'in kavgayı aralamaya çalışmasından, adamı kıyasıya dayak yemekten kurtarmak için harekete geçmesinden yüreklenen çay ocağı önündeki adamlar da olaya müdahil olmuşlar, öncelikle Kemal'in belinden tutarak geriye çektiği adamı enterne ederek, yerdeki adamın ayağa kalkmasına yardım etmişlerdi. Yüzü kan içinde kalan adam, elini ağzına tutarak çay ocağına doğru uzaklaşmaya başlamıştı. Onların harekete geçmeleri Kemal'e yaramış, iri kıyım adamı bileklerinden yakalayarak, olay yerinden uzaklaştırmayı başarmıştı. Sinirden gerilmiş yüz hatlarıyla hâlâ saldırmak isteyen adamı sakinleştiren Kemal, onu park halindeki bir kamyonun arka tarafında bırakarak, dayak yiyen adamın ve diğerlerinin yanına döndü. Yaralı adamın yüzüne bakmaya çalıştığı sırada, arkasından gelen bağırtı ve ayak sesleriyle geriye döndüğünde, diğer vatandaşların elinden kurtulan, kavgacılardan zayıf olanının yeniden saldırıya geç-

tiğini gördü. Adam koşarak geliyor ve "Ulan şerefsiz şimdi konuş!" diye de bağırıyordu. Müşkül durumdaki yaralıyı korurken yumruğu yemişti. Daha sonra, vuran şahıs fazla mukavemet göstermeden, Kemal'e fazla direnmeden geri çekilmişti.

Kavga tamamen bittiğinde, dayak atanlar kamyonlarına binerek uzaklaştılar. Feci şekilde dayak yiyen adam ise, elini yüzünü yıkadıktan sonra çay ocağına alınmıştı. Yıllardır gelip gittiği bu yolda ilk defa böyle bir olayla karşılaşan Kemal ise, çay bile içmeyerek aracına bindi ve yola çıktı.

Bu müessif saldırıyı düşünen Kemal, zonklamaya devam eden şakağına tekrar bakmak için aracının iç lambasını açtı. Dikiz aynasında, sağ kaşının bitiminde hâlâ duran iki santimlik yara izine gözleri takıldı. Yara izinin oluştuğu günlere, kıyasıya kavgaların hayatını doldurduğu o günlere gitti!

Her zaman yaptıkları gibi, kaldıkları öğrenci yurdunun ön bahçesinde okul arkadaşlarıyla toplanmış, hep birlikte okula gitmişlerdi. Okul başkanlığı yapan arkadaşları bir istihbari bilgiden bahsederek, "Arkadaşlar aldığımız istihbarata göre, komünistler 12 Mart sonrası asılan arkadaşlarının ölüm yıl dönümlerini bahane ederek bütün okullarda olay çıkaracaklarmış. Dikkatli olalım, tek gezmemeye özen gösterelim!" demişti. Bu bilgiyi aldıktan sonra okula girmişler fakat herhangi bir olağanüstü durumla karşılaşmamışlardı. Herşey normal görünmekle birlikte, okula toplu olarak gelip giden solcu öğrencilerde ortalıkta görünmüyorlardı. İlk derse girdiklerinde de solcu öğrencilerin gelmediklerini görünce gerginlikleri biraz azalmıştı. Hatta kendi aralarında yaptıkları değerlendirmelerde solcuların okulda değil, eylemlerini dışarıda yapacaklarına kanaat getirmişlerdi. Ama, hiç de olaylar onların değerlendirdikleri gibi gelişmedi!

İlk dersin akabinde, okulun zemin katında bulunan kantine indiklerinden kısa bir süre sonra, kantin kapısının açıldığı koridorda bir vaveyla koptu! Sloganlar atarak kantine dalan kırk-elli kişilik solcu bir grup, ellerinde taşıdıkları sopa ve bıçaklarla ani bir baskın yapmışlardı.

Solcu öğrenciler ellerinde bulundurdukları aletlerle kantine daldıklarında, Kemal ve üç arkadaşı oturdukları masada önlerine konulan çayların şekerini karıştırıyorlardı. Durumu fark ettiklerinde hemen yerlerinden kalkarak "gard"larını almaya çalıştılar. Böyle ani saldırılarda en iyi olan karşı saldırı başlatmak, bunu biliyorlardı; yoksa sıkı bir dayak yemeleri işten bile değildi! Daha önceki kantin kavgalarında da olduğu gibi hemen oturdukları sandalyelere sarıldılar ve ilk dalga saldırıyı az hasarla savuşturduktan sonra karşı saldırı başlattılar.

Birkaç dakika içinde, yüz metre kare büyüklüğünde, yalnız orta yerinde iki sütun bulunan, kare şeklinde formika kaplı masa ve demir aksamlı sandalyelerden başka mefruşatı olmayan, tipik öğrenci kantini Kel Ali'nin Bağı'na dönmüştü! Masalar devriliyor, sandalyeler havada uçuşuyor, sert darbeler alan kimi öğrenciler yere yuvarlanıyorlardı. İlk şaşkınlığı üzerlerinden atan ülkücü öğrenciler, yakın dövüşe girmişler, solcu öğrencilerin saldırılarına gerekli mukavemeti göstermenin yanı sıra, onları biraz da geriletmeyi başarmışlardı. Bağrışmalar, karşılıklı edilen küfürler, sloganlar ortalığı kaplamış, sesleri okulun üst katlarından duyarak gelen diğer ülkücü gençlerin oluşturduğu baskı neticesinde baskını yapanlar iki ateş arasında kalmışlardı! Sıkışan solcu gençler, giriş kapısının sol tarafında bulunan, yarım duvarla salondan ayrılmış, oldukça geniş çay ocağına doğru çekilmek zorunda kalmışlardı. Can havliyle, çay ocağında ellerine geçirdikleri bardak, tabak, kaşık ne varsa ülkücü öğrencilere doğru fırlatmaya başlamışlardı. Çay ocağından yağmur gibi üzerlerine yağan bu nesnelerden korunmaya çalışan ülkücü gençler ise kendilerini korumak için sandalye ve masaları siper olarak kullanma yoluna gitmişlerdi. O hengame içinde, siperlerinden çıkarak yeni bir saldırı başlatmak isteyen birkaç ülkücü gencin öne atılmaları Kemal'i de yüreklendirmiş, o da arkasına gizlendiği sütundan fırlayarak onlara katılmak istemişti. İşte tam o sırada havada uçuşan parçalardan biri kaşının alt tarafına çarparak, yüzünün kısa zamanda kan içinde kalmasına sebep olmuştu. şakağına doğru gelip, kaşının alt tarafına çarpan nesnenin ne olduğunu anlamamış, karşılamak,

savuşturmak için bir harekette de bulunamamıştı. Yanağından aşağı akan kanı durdurmak için elini yarasına bastıran Kemal, saldırıdan çark ederek tekrar sütunun arkasına çekilmek zorunda kalmıştı.

Polislerin müdahalesiyle kavga sona ermiş, hastaneye sevk edilen Kemal'in yarasına dikiş atılmıştı. İzini ömür boyu yüzünde taşıyacağı bu yaranın böylesine derin olmasının sebebini ise ancak kavgadan çok sonra arkadaşlarıyla yaptıkları olayın "muhasebesi" sırasında öğrenebilmişti. Çay ocağına sıkışan solcu gençler burada bulunan seramik lavaboyu kırmışlar ve aldıkları parçaları ülkücü öğrencilere fırlatmışlardı. Jilet gibi keskin parçalarından biri Kemal'in yüzüne gelmiş, kaşının alt kısmından yaralanmasına sebep olmuştu.

O günlerde okullarda çıkan siyasi kavgalarda neler yaşanmazdı ki?!.. Demir çubukların, bıçakların, yumruk ve tekmelerin, sopaların "konuştuğu!" toplu kavgalarda, okul koridorları, amfiler, kantinler savaş alanına dönüverirdi. Kör şiddetin, şuursuz inatlaşmaların, mevzi kazanmaya yönelik çabaların bilediği genç insanlar birbirlerinin kanlarını akıtmaktan imtina etmezlerdi.

Hatıralarının sisleri arasından kopup gelen okul günlerini ve kavgaları düşünen Kemal, vites kolunu kavradığı elinde tuttuğu tespihini çekerken, içinden, "Allah bir daha bu milletin evlatlarına o kötü günleri yaşatmasın." diyerek dua etti. Kıvrılarak uzayan yolda, dizel motorun çıkardığı kendine has ses eşliğinde, yine eski günlerine, yüksek okulda okuduğu yıllara dönen Kemal, çok geçmeden hatıralarının dehlizleri arasında kayboldu!

Her şey liseyi bitirdiği yıl girdiği üniversite imtihanlarında Ankara Yüksek Teknik Öğretmen Okulu'nu kazanması ile başlamıştı. O zamana kadar babasının siyasi görüşünün etkisinde, ama hiçbir siyasi faaliyetin içinde yer almamış olan Kemal, Ankara'ya gittiğinde ülkücü öğrencilerin kaldığı öğrenci yurduna yerleştikten sonra, aktif görevlerde bulunmaya başlamıştı. Onu Ankara'ya götürüp, kendi elleriyle öğrenci yurduna yerleştiren babası, ayrıca aynı yurtta kalmakta olan Kırıkkale'den aile dostlarının hukuk öğrencisi oğluna da emanet etmeyi ihmal etmemişti.

Gerçekte Kemal sessiz, sakin, biraz da içine kapalı bir çocuktu. Çevresiyle fazla meşgul olmaz, kendi kendine yetmeye çalışırdı. Çocukluğunda bile etrafıyla fazla ilişki kurmaz, oturdukları gecekondunun sac levhalarla çevrelenmiş bahçesinde, kendince oyunlar icat eder, tek başına vakit geçirirdi. Orta okul ve lise yıllarında ise boş vakitlerinde babasının iş yerine gider orada zaman harcardı. Babasına ait yıkık dökük hurda deposunda, toplanan hurdalarla haşır neşir olur, onların tasnif işleriyle uğraşırdı. Fazla arkadaşı olmayan, yapısı itibarıyla yaşıtlarının isteklerinden ve zevklerinden uzak yaşayan Kemal, iyi bir öğrenci idi. Okulda öğretmenlerini iyi dinler, derslerde öğrendikleriyle sınıfını iyi derecede geçmeyi başarırdı.

Babası Burhanettin Kamalı, kendine has yaratılışta bir adamdı. Hayatta kimsesi olmayan Burhanettin Bey, yıllar önce Bitlis'den gelerek Kırıkkale'ye yerleşmiş, asker arkadaşı sayesinde hurdacılığa başlamış, orada evlenerek çoluk çocuğa karışmıştı. Yıllar sonra oğlu Kemal'e anlattığına göre, Bitlis'in varlıklı ailelerinden birine mensuptu. Çok küçükken babasını ve iki amcasını yaylada bulundukları bir sırada, koyun sürülerini çalmaya gelen eşkıyalar öldürmüşlerdi. Burhanettin Bey'i dedesi büyütmüştü. Genç yaşta dul kalan annesi ise, bir başka köyden evlendirilmiş, oğlunu yanına almak istemişse de dedesi, "Oğlumdan kalan tek yadigâr" diyerek torununu annesine vermemişti. Köyde, köy hayatının zorlukları içinde büyüyen ve ilk okulu köyde okuyan Burhanettin Bey, "şehri, şehrin nasıl bir yer olduğunu gördüğümde on beş yaşımdaydım."demişti. İlk okuldan sonra okula devam etmemiş, babası ve dedesi gibi koyun yetiştiriciliği ile meşgul olmuş, askerdeyken, "Ondan çok şey öğrendim" dediği dedesini kaybetmişti. Kocasını kaybetmeye fazla dayanamayan ve tek kelime Türkçe bilmeyen nenesi de dağ gibi oğullarının ardından kocasını da kaybedince, fazla dayanamamış, dedesinin ardından terki dünya etmişti. Nenesinin vefatı üzerine Burhanettin Bey'i köye bağlayacak bir şey kalmamıştı. Askerden döndükten bir müddet sonra köydeki varlıklarının hepsini satmış, askerde samimi olduğu, "Can kuşumdu!" diye andığı Fethi'nin yanına Kırıkkale'ye gitmiş, çok geçmeden de oraya yerleşmişti. Kemal'e anlattığına göre amacı

İstanbul'a gitmekmiş ama, Kemal daha küçük bir çocukken, feci bir trafik kazasında ölen arkadaşı Fethi, elindeki para ile iş kurmasının, yaşamasının zorluğunu söyleyerek, İstanbul'a gitmesini engellemiş, o yıllarda kendisinin de iştigal ettiği hurdacılık işine girmesine sebep olmuştu.

İşe başladığı aylarda, el arabasıyla, M.K.E. başta olmak üzere, fabrikaların artıklarından ve mahalle aralarından topladığı hurdaları hurda depolarına satarak geçimini sağlamış, işin inceliklerini öğrendikten ve sermayesini güçlendirdikten sonra, kendi deposunu kurarak işini büyütmeyi başarmıştı. İyice Kırıkkale'ye yerleşip çalışmaya başladığı günlerde, yine arkadaşı Fethi'nin tavassutuyla, kendi gibi kimsesiz bir kız olan Kemal'in annesi Nesibe Hanım ile evlenmiş, yuva kurmuştu. Evlendikten sonra Kırşehir yolu üzerinde, şehrin oldukça kenar semtlerinin birinde kendine yetecek kadar bir arsa almış ve bu arsanın üzerine gecekondu yaparak ev sahibi olmuştu.

Cimri denebilecek kadar tutumlu ve intizama önem veren Burhanettin Bey, kendine has prensipleri olan bir adamdı. Meselâ, yazkış, bayram, tatil demez her sabah aynı saatte ve erkenden kalkardı. Akşamları güneş battıktan sonra aile fertlerinin dışarıda kalmalarını istemez, herkesin akşam yemeğinde masada bulunmasını arzulardı. Çocuklarına karşı zulümkâr olmamakla birlikte, disiplinli bir insandı. Bir dakika boş durmaktan hoşlanmayan Burhanettin Bey, çok çalışkan bir insandı. Gurbet ellerde, "Can kuşunu!" kaybettikten sonra yalnız başına çalışarak çabalayarak, kimseye muhtaç olmadan ailesine rahat geçinebilecekleri bir hayat kurmayı başarmıştı.

"Vatanın taşını toprağını, kurdunu kuşunu sevmek bana dedemden miras" diyen Burhanettin Bey, gayri milli olan her şeye alerji duyan insan tiplerindendi. Nerede, nasıl, kimden etkilenerek bağlandığı belli olmayan Başbuğ Alpaslan Türkeş'i sever, her seçim döneminde eşini de yanına alarak, Başbuğ'un partisine oy verirdi. Ender de olsa, çocuklarına nasihat verirken, konuşmasını milliyetçi motiflerle süsler, kendi şivesiyle, "Gomonist olursanız size hakkımı helal etmem, gözümü kırpmadan evlatlıktan reddederim."derdi.

Dar aile çevresi ve komşu yakınlaşmasının atmosferinde, aynı zamanda da babasının etkisi altında büyüyen Kemal, orta okulu bitirdikten sonra, babasının isteği üzerine sanat lisesine devam etmiş ve okulun torna tesviye bölümünden mezun olmuştu. Liseyi bitirdiği yıl ilk defa ailesinden ayrılarak gittiği Ankara'da ilk aylar oldukça zorluk çekmişti. İçine kapanık olması, büyük şehir tecrübesizliği sıkıntı çekmesine sebep olmuşlardı. Ama, çok geçmeden kaldığı yurttan ve okuldan edindiği arkadaşlarıyla yakınlaşması, kendini o günlerin hareketli havasına kaptırmasına yetmiş, kısa zamanda nispeten değişime uğramıştı. Bu değişime sebep olan amillerin başında babasının disiplininden kurtulmasının da etkisi büyüktü. Sonra kaldığı yurttaki oda arkadaşları oldukça kafa dengi insanlardı. Onlarla kısa zamanda kaynaşmış, aralarında iyi, güzel ve dostane ilişkilerin gelişmesinde pay sahibi olmuştu.

Yurt hayatına, okuluna ve arkadaş ilişkilerine gittikçe adapte olan Kemal, birkaç ay içinde tamamen farklı bir kişiliğe kavuştu. Artık kendine daha fazla güveniyor, daha fazla konuşuyor, günün şartlarından doğan görevlerde bile yer alıyordu. Bu görevlerin başında gelen, kaldıkları yurdun güvenliği için, yurt bahçesinde sıra ile tuttukları nöbetti. Bazı günler gönüllü olarak nöbet tutmanın yanı sıra, okulda da grup ile hareket ediyor, verilen vazifeleri hakkıyla yerine getirmeye çabalıyordu. Genel olarak on beş günde bir Kırıkkale'ye gidiyor, hafta sonunu ailesi ile birlikte geçiriyor, kirlilerini annesine yıkatıp Ankara'ya dönüyordu.

Yüksek okula başlayıncaya kadar, ideolojik bazda ciddi bir birikimden yoksun, fikri olarak dağarcığı zengin olmayan Kemal bunu fark etmekte gecikmedi. O güne kadar, en azından, Ülkücü Hareket'in temel kitaplarını bile okumadığından eksikliğini gidermeye karar verdi. Çünkü, o lise yıllarında Ocağa devam etmemiş, sadece babasının etkisi altında, kulaktan dolma bir milliyetçiliğin taraflısı olmaktan başka bir şey görmemişti. Oysa yurtta bulunduğu arkadaş ortamında, o günlerin şartlarına uygun, çekirdekten yetişmiş, fikri mesafeler almış, ülkücülüğü ve milliyetçiliği membaından öğrenerek yetişmiş, Ocak kültürüne haiz arkadaşları vardı. Onlar sohbete oturduklarında

saatlerce bir konu üzerinde konuşup, yorumlar yapabiliyorlardı. İşte, eksikliğini görerek, fikri bazda yetişmiş arkadaşlarına özenen Kemal, kendini kitap okumaya verdi. Boş zamanlarında durmadan okuyordu. Ona bu konuda en büyük yardımı ise oda arkadaşı Musa veriyordu. Kemal'e göre fikri sahada mesafeler almış olan Musa, ona adeta ağabeylik yapıyor, kitaplar konusunda yol gösteriyordu.

9 Işık'ı ilk defa Ankara'da okudu. Dündar Taşer' i, Mümtaz Turhan'ı, Ziya Gökalp'i, Osman Turan'ı hep o dönem içinde okudu ve tanıma fırsatı buldu. Kaldığı yurdun kütüphanesinden faydalandı. Yine oda arkadaşı Musa'nın önerisi üzerine, o günlerde yayın hayatında olan, milliyetçi entelektüellerin çıkardıkları ve tam bir akademik dergi olan "Töre" ye abone oldu. Fikri bütünlüğü ve derinliği olan bu derginin eski sayılarını Musa'dan alarak, ilgisini çeken yazıları dikkatle okudu. Yurtta zaman zaman verilen konferanslara katıldı. Ülkü Ocakları Genel Merkezi tarafından yayınlanan, "Hasret ve Genç Arkadaş"gibi haftalık dergileri takip etmeye başladı. Okul arkadaşlarıyla kimi vakit gittikleri Ankara Ülkü Ocakları'nda periyodik olarak verilen seminerlerin bazılarını takip etme fırsatı yakaladı. Kitap okudukça, fikri planda kazanımlar elde ettikçe mensubiyet şuuru gelişti, gittikçe harekete bağlandı. İkinci sınıfa devam ettiği günlerde, karıştırmaktan, bazen karşısına oturup zaman geçirmekten zevk aldığı küçük bir kitaplığı bile olmuştu. Ankara'dan aldığı kitapları eve götürmüş, yatak odasında bulunan küçük dolaplardan birini kendisine kütüphane yapmıştı.

Yüksek okul hayatının başlaması, fikri boyutta mesafeler alması, mensubiyet şuurunun gelişmesi, Ocak kültürü ile yakınlaşması onu da diğer ülkücü gençler gibi, o günlerde yaşanan gerçeklerin içine çekmişti. Artık ülkenin içinde bulunduğu tehlikeleri daha iyi idrak ediyor, komünizm belasına karşı kurulmuş cephede aktif görevlerin içinde yer almasının gereğini görüyordu. Bu maksatla düzenlenen mitinglerde, protesto gösterilerinde yer almakla kalmamış, Marksist militanlara karşı verilen kavgalarda da kendine yer bulur olmuştu. Ayrıca, Ankara Ülkü Ocağında nöbet tutuyor, yazı ve afiş çalışmalarına

katılıyordu. Başbuğ'u da ilk olarak Parti gençlik kollarının düzenlediği şölene katıldığında görmüş ve konuşmasını dinlemişti.

Kemal için dar çevreden çıkarak, kendi kabuğunu kırma anlamına gelen yüksek okul hayatı, ona o güne kadar tatmadığı sosyal hazlar vermişti. Menfaatlere dayanmayan arkadaşlıklar, gösterişsiz fedakarlıklar, paylaşma ruhunun dostluklara kattığı zenginlik, samimiyet, dayanışma... bu lezzetleri tadarak ve çevresinin özel şartlarından doğan, şekillenen ruh yapısına kavuşmuştu. Kaldığı öğrenci yurdunu, yurtta oluşan arkadaşlıkları ve okulunu seviyordu. Öyle ki giderek Ankara'ya daha çok bağlanıyor, okullar tatil olduğunda Kırıkkale'ye dönmeyi elinden geldiğince geciktiriyordu.

Kemal birçok arkadaşına göre maddi yönden şanslı sayılırdı. Oğlunun yüksek okulda okumasından gurur duyan babası onun rahat etmesi, geniş maddi imkanlar içinde okuluna devam edebilmesi için hiçbir fedakarlıktan kaçınmıyor, harcayacağından çok para veriyordu. Babasının bu desteği karşısında rahat hareket eden Kemal, çoğunluğu maddi imkansızlıklar içinde okuyan arkadaşlarıyla parasını bölüşmekten zevk alıyor, kafasına hiçbir şeyi takmadan öğrencilik yapmanın rahatlığını yaşıyordu.

Teknik öğretmen okulunun üçüncü sınıfına geldiği yıl kesin hedefini belirlemişti. Dört yıllık okulu zamanında bitirecek ve öğretmenlik yapacaktı. Öğrencilerini Türk Milliyetçiliği hedefleri doğrultusunda yetiştirecek, o günlerde gittikçe şiddetini arttıran çatışmalardan uzak tutmaya çaba sarf ederek, onların ufuklarına milletin kutlu geleceğini yerleştirmenin mücadelesini verecekti. İdealist bir öğretmenin gerçek kimliğini yansıtacağına inanıyordu.

Ankara'da okuduğu yıllara ait hatıralarının içine gömülmüş, aheste aheste aracını Kastamonu'ya doğru sürerken, araç telefonunun çalması üzerine düşüncelerinden sıyrıldı. Cızırtılar arasında gelen ses eşine aitti; nerede olduğunu, gideceği yere varıp varmadığını soruyordu. İyi olduğunu Kastamonu'ya yaklaştığını söyleyen Kemal, annesini ve iki yaşına yeni basmış olan kızını sordu. "İyiler, kız yattı, annem namaz kılıyor." cevabını aldı ve "Yatmadan kapıyı

kontrol et. Allah'a emanet olun." deyip, iyi geceler diledikten sonra telefonu kapattı.

Kemal, kendi jenerasyonundan birçok arkadaşının başına geldiği gibi, evlenmekte geç kalanlardandı. Hayatının kendi seyrindeki sırları onu zaman içinde farklı, hiç düşünemediği noktalara sürüklemişti. Hayata dair beklentileri, planları beklenmedik olaylarla yön değiştirmiş, bunların neticesinde evlenip yuva kurması gecikmişti. Babasının ani hastalığı, evin bütün yükünü omuzlamak zorunda kalması, genç yaşta bütün ailenin sorumluluğunu alması, her biri kendi sırrı içinde sarmallaşarak kaderin örgüsünü oluşturması yuva kurmasına engel teşkil etmişlerdi.

Daha dün gibi hatırlıyordu. 1980 yılının ilkbaharından itibaren birbiri ardına gelen olumsuzluklar, yıllar boyu sürecek sıkıntılarının habercisi gibiydiler. Önce çok sevdiği, üç yıl kadar yurtta aynı odayı paylaştıkları ülküdaşı Musa bir gece Marksist militanlarca vurulmuştu. Menfur saldırıyı haber aldığında yurtta odasında istirahata çekilmiş, yatağında uyumaya çalışıyordu. Gürültülü biçimde odaya giren arkadaşı Cumali, o kötü ve meşum haberi vermişti. Hemen yatağından fırlamış, yurt arkadaşlarıyla birlikte Musa'nın kaldırıldığı hastaneye koşmuşlardı. Allah'tan Musa'nın aldığı yaralar öldürücü değildi, ama uzun süre hastanede kalması gerekiyordu. Musa hastaneden taburcu olana kadar yanından ayrılmamaya, gece-gündüz nöbet tutmaya başladılar. En çokta Cumali ve Kemal refakatçi olarak kalmışlardı. Zaten Musa hastaneden çıkıp yurda geldikten kısa bir süre sonra Kemal'in hiç beklemediği, aklının ucundan geçirmediği, hayatının tamamen yön değiştirmesine sebep olacak haberi aldı ve aceleyle Kırıkkale'ye dönmek zorunda kaldı.

İmtihan dönemleri yaklaşmış olmasına rağmen, Musa'nın vurulması ve yaralı olarak yurda dönmesi, oda arkadaşlarına yeni vazifeler getirmişti. Kendi başına ayağa kalkamayan, bakıma ihtiyacı olan arkadaşları ile ilgileniyorlar, odalarına geçmiş olsuna gelenleri ağırlıyorlardı. Musa'nın moralini yüksek tutmak, devam etmekte olan ağrılarını unutturmak için bir an olsun yalnız bırakmıyorlar, çoğu geceler sabaha kadar başından ayrılmıyorlardı. Durum böyle

olunca da yaklaşan imtihanları için ders çalışamıyorlar, bunu da kendilerine dert etmiyorlardı.

O günler fedakarlığın yapmacıksız hükmünü icra ettiği günlerdi!..

Kemal neredeyse yirmi dört saattir uyumadan Musa'nın başında beklemişti. Telefonu olduğu anonsunu duyunca yurt girişinde bulunan danışmaya gitti. Açık bekletilen telefonun başında danışma nöbeti tutan arkadaşlarından biri vardı. İçeri girdiğinde Kemal'i tanıyan arkadaşı Kırıkkale'den kardeşinin aradığını söyledi. Musa yaralandığından beri eve gitmemiş, telefonda açmamıştı. Merak etmişlerdir diye düşünerek telefon ahizesini eline aldı. Arayan o günlerde lisede okuyan erkek kardeşi Murat'tı. Oldukça kısık, endişeli ve durgun bir sesle: "Abi babam biraz rahatsız, yine beli tuttu, iki gündür hastanede yatıyor, senin gelmeni istedi." dedi. Burhanettin Bey uzun zamandır bel ağrısı çekiyordu, ama hiç hastaneye yatmamıştı. Haber karşısında telaşlanan Kemal, babasının durumu ile ilgili olarak kardeşini soru yağmuruna tuttu. Öğrendiğine göre, ağrıları artan, ayağa kalkmakta zorlanan babası birkaç gün evde yattıktan sonra hastaneye gitmeye razı olmuş, durumunu iyi görmeyen doktorlar hastaneye yatırmayı uygun görmüşlerdi; muhtemelen ameliyata alacaklardı.

Kardeşine, "Tamam hemen yola çıkıyorum." diyen Kemal, endişe içinde odasına dönerek arkadaşlarına durumu anlattı ve birkaç parça eşyasını toplayarak valizine doldurdu, Blok Başkanı'na memlekete gideceği haberini vererek yola çıktı. O günlerin şartlarında yurt mensupları Ankara'dan ayrılacakları zaman yurt sorumlusu arkadaşlarına haber vermek zorundaydılar. Böyle davranmak dayanışmanın yanı sıra, o günlerde hepsini saran tehlikelere karşı alınması gereken bir tedbirdi!

Kırıkkale'ye ulaştığında akşam olmak üzereydi; önce evlerine oradan da hastaneye gitti. Babası bitkin bir halde, birkaç hastanın daha bulunduğu koğuşta yatıyordu. Hemen yanına giderek nasırlı ellerinden öptü, refakatçilik yapan anasına sarıldı ve babasına ağrısı olup olmadığını sordu. Oğlunu görünce yüzüne canlılık gelen Burhanettin Bey, hareket etmemeye dikkat ederek, iyi olmadığını

ağrılarının bir türlü geçmediğini, doktorların ise ameliyat etmekten dem vurduklarını anlattı. Babasının baş ucunda, ellerini önünde birleştirmiş, başını hafif eğmiş, beyaz yaşmaklı annesi asık yüzüyle kocasının söylediklerini onaylıyordu. "Sıkma canını baba, yarın olsun hayrolsun. Ben doktorlarla görüşürüm, ameliyatsa yaptırırız. Her gün binlerce insan ameliyat oluyor, sizi gören bir şey var sanacak." diye moral verdi. Bir süre sonra, annesine eve gitmesini babasının yanında kendisinin kalabileceğini söylediyse de kabul ettiremedi. Annesiyle babasını baş başa bırakarak eve, kardeşlerinin yanına döndü.

Burhanettin Bey yıllar önce, Kırıkkale'ye yerleşip hurdacılığa başladığı günlerde, oldukça ağır hurda bir motoru kaldırdığı sırada, belini sakatlamış, günlerce hareketsiz, sırt üstü yatmak zorunda kalmıştı. Belini her zorladığında nükseden ağrıları son zamanlarda artmış, sağ ayağına doğru yayılarak sıkıntı yaratmaya başlamıştı. Son olarak yatağa düşmesine oradan hastaneye kaldırılmasına sebep olan ağrılarının başlaması ise, lüzumsuz yere, depoda otururken depreşen intizam tutkusu yüzünden olmuştu. Dağınık duran kimi hurda parçalarını istiflemeye çabalarken belini zorlamış, neticede müthiş ağrı ile olduğu yerde kalmıştı. Arkadaşlarının yardımları ile eve gitmiş ve iki gün yatmak zorunda kalmıştı. Ağrılarla baş edemez duruma gelince de eşinin ısrarları üzerine hastaneye gitmeye razı olmuştu. Kendisini muayene eden doktor, röntgen filmlerini inceledikten sonra tedavi olmakta geciktiği için azarlamıştı.

Ertesi gün babasını muayene eden doktorla konuştuğunda, acı gerçeği öğrendi. Doktorun verdiği bilgiye göre, Burhanettin Bey'in omurilik kemiklerinin ikisinde ciddi kayma olmuş, zaman içinde bu kayma omuriliğin içinden geçen sinirlere baskı yapmaya başlayarak, tahribat meydana getirmiş. Eğer operasyon yapılmazsa, durum daha vahim hal alabilirdi. Fakat, en kötüsü, operasyon oldukça riskliydi ve felç olma ihtimalini göz ardı edemezlerdi. Doktorun anlattıkları karşısında morali bozulan, hatta korkan Kemal, içinde bulunduğu ruh halini babasına hissettirmemeye çalışarak yanına gitti ve doktorun anlattıklarını, felç riskini gizleyerek, nakletti. Kemal'in anlattıklarını dinleyen Hüsamettin Bey, olayın vahametini kavrayamıyor, ameliyat

olmaktan kaçmaya çalışıyordu. Doktorların olayı büyüttüklerini söylüyor, "Ben yıllardır bu ağrıyı çekiyorum, ne ameliyatı? Ağrılarım hafifleyince ayağa kalkarım, sen merak etme!" diyordu.

Babasını uzun çabaların ardından, Ankara'ya götürmeye, orada yapılacak tetkiklerden sonra, uygun görülürse, ameliyat olmaya ikna etti. Zaman geçirmeden de kiraladığı bir ambulansla Ankara'ya Hacettepe Hastanesi'ne götürdü. Annesi Nesibe Hanım da onlarla birlikte gitmişti. Burada biri profesör olmak üzere iki uzman doktorun muayenesinden geçen Burhanettin Bey'e acilen ameliyat öneren doktorlar, gecikmiş operasyonun yapılmasını elzem gördüler.

Uzun çabalar karşısında kerhen "tamam" diyen Hüsameddin Bey, beş saat kadar süren ameliyat sonunda yoğun bakıma alındı ve burada on beş gün kaldı. Bu zaman zarfında Ankara ile Kırıkkale arasında mekik dokuyan Kemal, mecburen babasının iş yerini devraldı ve Kırıkkale'de olduğu günler bütün mesaisini işe vermeye başladı. Ailenin tek gelir kaynağı olan hurdacılık Kemal'in yabancısı olduğu iş değildi. Ta orta okul yıllarından başlayarak, babasının yanında çalışması ona mesleğin inceliklerini öğrenmesi için yeterli fırsatı vermişti.

Babası hastanede yatarken Ankara'ya gidiş gelişlerinde okula hiç uğramamış, dönem sonu imtihanlarına da girmemişti. Yalnız, arasıra yurda gelip, arkadaşlarıyla dertleşmiş, o günlerde iyice artan siyasi şiddet olaylarının sıkıntıya boğduğu ülke meselelerini konuşmuş, babasının rahatsızlığından doğan kendi sıkıntılarını onlarla paylaşmış, ülküdaşlarından bu konuda destek görmüştü. Bazı arkadaşları hastaneye kadar gelerek bir ihtiyacı olup olmadığını sormuşlar ve babasına geçmiş olsun dileklerini sunmuşlardı.

Bütün yaz, ailenin maişetini temin etmek için uğraşan Kemal, babasını hastaneden çıkarıp eve getirdiğinde de verdiği mücadelesi sona ermemişti! Doktorlar başarılı buldukları ameliyat sonrasında Burhanettin Bey'in ayağa kalkmasına müsaade etmemişler, ilaçlarla takviyeli tedavinin üç ay daha yatakta devam etmesini uygun bulmuşlardı. Ağır ve riskli ameliyat geçiren hastanın tedavisi sert zemin üzerinde yatması suretiyle sürecek ve ayda bir Ankara'ya kontrole

götürülecekti. Elbette bu zaman içinde Kemal yine sorumluluklarını yerine getirecek, babası tamamen iyileşip ayağa kalkana kadar dükkanı açarak ailenin rızkını kazanmaya devam edecekti. İşi savsaklama gibi bir şansı yoktu. Babasının hastalığı ve ameliyat olması aileye ek yük getirmiş, bu yükü karşılamak da Kemal'in işleri takip etmesine bağlı hal almıştı. Burhanettin Bey Bağ-Kur isimli sosyal dayanışma sistemine üye idi ama, bu kurumun tanıdığı haklar ortaya çıkan masrafları karşılamada yetersiz kalıyordu.

İçinde bulunduğu siyasi mücadeleden, beklemediği anda ortaya çıkan mecburiyetler sebebiyle kopan Kemal, 12 Eylül Askeri Darbesi'ni Kırıkkale'de olduğu zaman karşıladı! 12 Eylül sabahı erken saatlerde, evden çıkarak depoyu açmak için yola çıktığında, kendisini evinin camından görerek uyaran bir komşusu sayesinde öğrendi ve hemen eve döndü. Uyuyan ev halkını kaldırmadan radyo ve televizyondan neler olduğunu, darbenin kimler tarafından yapıldığını anlamaya, malumat sahibi olmaya çalıştı. Daha sonra babasını kaldırarak olayı haber verdi. Hasta yatağından oğlunun verdiği haberi alan Burhanettin Bey, merak ve endişe içinde, Kemal ile birlikte radyo dinlemeye, olanlar hakkında yorumlar yapmaya başladı, ama çok sevdiği Başbuğ'un teslim olmasını isteyen radyo anonsları karşısında meyus oldu. "Oğlum bunlar Başbuğ'u öldürüp, ondan sonra 'teslim ol!..' diyerek olayı kapatmaya çalışmasınlar sakın." deyip endişelerini dile getirdi. Gerçi Kemal'in de aklına bu tür ihtimaller gelmiyor değildi, fakat babasının hasta yatağında üzülmesini istemediğinden, "Merak etme baba, Başbuğ'a bir şey olmaz! Bak görürsün kısa zaman sonra ortaya çıkar. Kimse onu öldürmeye cesaret edemez, rahat ol. İllâ bir bildiği vardır! Bana kalırsa olacakları önceden öğrendi ve kendine göre tedbir alarak şimdilik sessiz kalmayı tercih ediyor." diyerek teskin etmeye çalıştı.

12 Eylül Darbesi ve onu takip eden günlerden en fazla etkilenenlerden biri de Kemal olmuştu. Bir taraftan darbe sonrası arkadaşlarına, gönül verdiği davanın kadrolarına yapılan zulümler, diğer tarafta genç yaşta omuzlarına binen ailesinin ekonomik yükü bunalmasına, ruhen çökmesine sebep olmuşlardı. Hele darbenin üzerinden kısa bir

zaman geçtikten sonra ülkücü bir gencin darbeyi gerçekleştirenler tarafından asılması çok dokunmuştu. İdealleri arasında Devleti hedef alma, Devleti yıkma gibi bir düşünceye sahip olmayan Ülkücü gencin sırf Marksist bir militanın ipe gönderilmesi karşılığında dengelere kurban verilmesi, duygularının ayağa kalkmasına, isyan etmesine sebep olmuştu. İyiden iyiye kendini gösteren baskı ve zulümler karşısında çaresiz, ailesinin maişeti için çalışmak zorunda kalan Kemal, açıldığı halde okula gidemedi. Ailesinin ayakta kalması ve kardeşlerinin okullarına devam edebilmeleri için başka çıkar yolu yoktu.

Kastamonu'ya vardığında, her zaman kaldığı otelin önüne aracını park eden Kemal, içinde evrakları, pijamaları ve yanından hiç ayırmadığı Kuran-ı Kerim bulunan çantasını alarak arabadan indi. Dışarıda berrak, temiz ve ılık bir hava vardı. Temiz havayı ciğerlerine çekti, derin derin soluklandı ve başını kaldırıp gökyüzüne baktı. Açık havada milyonlarca yıldız parlıyorlardı. Arabasının kapısını kilitlemeden önce, bir müddet yıldızlara dalan Kemal'in zihnine, daha önce manasını anlamak için araştırma yaptığı âyet takıldı. "Semâyı Biz kudretimizle kurduk ve onu biz genişletiyoruz!" Zariyat Suresi'nde geçen âyeti Arapça olarak içinden tekrar ederek, karanlık fezayı seyre dalan Kemal, bir müddet sonra düşüncelerinden sıyrılarak, otele yöneldi.

Hemen her ay, tahsilat ve yeni siparişler almaya geldiği Kastamonu'da aynı mütevazı otelde kalırdı. Son yedi yıldır girdiği conta imalatına paralel olarak, İç Anadolu'nun şehirlerini geziyor, mal dağıtıyor, yeni siparişler alıyor, bazen de yeni üretimlerinin tanıtımını yapıyordu. 1990 yılının başlarında binbir zahmetle kurup, başarıyla geliştirdiği bu işinde epey mesafe almıştı.

1992 yılında, ilk ameliyatından sonra bir türlü iyileşemeyen, eski haline gelemeyen, ömrünün son iki yılını felçli şekilde tamamlayan babasını kaybetmişti. Babasının yatağa düşmesinin akabinde ailenin sorumluluğunu alan Kemal bu sorumluluğunu hakkıyla yerine getirmiş, iki kardeşini de okutmuştu. Kardeşi Murat ziraat fakültesini bitirerek ziraat mühendisi olmuş, kız kardeşleri ise liseyi

bitirmiş ancak üniversiteye girmeyi başaramamış, birkaç yıl sonra da evlenerek baba ocağından ayrılmıştı.

1983 yılına kadar babasının hurdacılık işini onun sistemi içinde devam ettiren Kemal, bu yıldan sonra işin biçimini değiştirerek, sanayi kuruluşlarının hurda ihalelerine girmeye başladı. İhalelerin bazılarını kârlı şekilde kazanarak satışını gerçekleştirdi ve sermayesini büyüttü. Anne ve babasından aldığı hayır dualarının verdiği manevi güçle ilerliyordu ki, gelen bir teklif sonunda işini değiştirerek, şimdi yapmakta olduğu conta imalatına girdi ve orta ölçekli bir imalatçı olana kadar da, ihlâs ve sabırla çalıştı.

1987 yılında, bir esnaf arkadaşının akrabası vasıtasıyla gelen ve işini değiştirmesine vesile olan teklif şöyleydi: Almanya'da yıllarca bir fabrikada ustabaşılık yapmış, emekli olduktan sonra yurda dönmüş bir adam, değişik işlerde kullanılan ve evsafları farklı conta imalatı yapmak istiyor, bunun için kendine uygun, genç, dinamik bir ortak arıyordu. İşi Kemal'e anlatan arkadaşı, ortaklık yapacağı insanı meth ettikten sonra, birlikte iş yapmalarını istemişti. Konu ile ilgilenen Kemal, ortaklık yapacağı adamla tanışmış, projelerini dinledikten sonra, babasının onayını alması halinde işe ortak olabileceğini söylemişti. Adam maddi hiçbir beklenti içinde olmadığını söylüyor, yurtdışında yıllarca çalışıp ülkelerine dönüp ev-arsa alarak rahat yaşamak isteyenlerin aksine, üretime yönelik yatırım yapmak istediğini belirtiyor ve birikimini bu yolda harcamaktan çekinmiyordu. Kemal'i gözü tutan adam şöyle diyordu: "Kemal Bey kardeşim, bilmem biliyor musunuz, sanayide öyle görünmez, küçük kalem mallar vardır ki, göze batmazlar ama ülke ekonomisine de yük olurlar. Bu çeşit mallardan biri de, çok değişik alanlarda kullanılan contalardır. Conta deyip geçme! Sanayinin hemen her dalında kullanılan contaların sayısız tipi ve cinsi vardır. Allah nasip ederse biz bunları imal edeceğiz ve Türkiye genelinde pazarlayacağız. Ben gerekli olan fizibilite çalışmalarını yaptım ve ortaya maliyet hesaplarını çıkardım. Bundan sonra yapmamız gereken işe dört elle sarılarak çalışmaktır." demişti.

Kemal gerek duyduğu "olur"u babasından aldıktan sonra, yaşlı adamla defalarca bir araya gelerek, kuracakları iş hakkında

görüşmeler yaptı. Birlikte lazım gelen makinelerin alımına dair piyasa araştırtırıp bir şirket kurarak ortaklıklarını tescil ettirdiler. İyi anlaşıyorlardı. Almanya'da yıllarca çalışmış, bilgi birikimi elde etmiş olan Hayrettin Usta, Kemal'i yakından tanıdıkça daha fazla sevmeye ve güvenmeye başlamış, Kemal de vatan sevgisine hayran kaldığı, yatırım ve üretim yapmak için çırpınan yaşlı adama giderek bağlanmaya başlamış; "Ticaret risktir!" düsturuna binaen de bütün birikimini yeni işine yatırmıştı.

İlk önceleri, yapmayı planladıkları işe dar gelse de, Ankara'da bulunan sanayi sitelerinin birinde yüz elli metrekarelik bir dükkan kiraladılar ve aldıkları makineleri buraya kurarak imalata başladılar. İşin teknik ayrıntılarıyla Hayrettin Usta ilgileniyor, çizimlerini yaptığı contaların kalıplarını o yaptırıyordu. Kurban keserek dükkanlarını açtıkları gün Kemal babasını Kırıkkale'den tekerlekli sandalye ile getirmiş ve açılışta bulunmasını sağlamıştı.

İmalata başladıkları ilk aylarda, Kırıkkale'deki işini tasfiye etmediği için bir hayli sıkıntı çeken Kemal, işinin iyi gitmesi ve mesaisinin bölünmemesi için Kırıkkale'de bulunan depoyu başka bir esnafa devretti ve ailesini alarak evini Ankara'ya taşıdı. Artık tek hedefi vardı, yeni kurduğu işi geliştirmek ve büyütmek. Fakat daha iş tam randımanlı şekilde oturmadan, çoktan beri kaçak durumunda kaldığı askerliğini yapmak için, o günlerde çıkarılan kısa dönem paralı askerlik kanunundan faydalanarak askere gitti.

Askerlik dönüşünde, hiç ara vermeden işin başına geçen Kemal, bütün gücünü ve zamanını ürettikleri malları pazarlamaya verdi. Kısa zamanda, plastikten hafif metale, keçeden klindiriğe kadar değişik malzemelerden ürettikleri, sanayinin değişik alanlarında kullanılan contaları Ankara dışına da pazarlamaya başladı. İşler rayına girdikçe çalışan eleman sayısını beşe kadar çıkarmışlardı. Hele 1993 yılında yeni aldıkları makinelerle birlikte, daha geniş bir imalathaneye taşınmışlar ve çalışan eleman sayısını sekize çıkarmışlardı. Yaptıkları iş de Kemal'in en büyük şansı Hayrettin Usta'nın yenilikçi ve atılımcı olmasıydı. Usta hiç boş durmuyor, sürekli piyasayı araştırıyor, piyasada sıkıntısı çekilen malları tespit ederek hemen onların imalatına yöne-

liyordu. Ayrıca ürettiği her malın kalitesine önem veriyor, piyasada isim yapmak ve tutulmak için var gücüyle çalışıyordu.

İş hayatının ritmi arasında kaybolan ve gittikçe hırslı şekilde başarı peşinde koşan Kemal'in sosyal hayatı yok denecek kadar azdı. Yıllardır çalışmaktan, sorumluluklarını yerine getirmek için çırpınmaktan fırsat bulup sinemaya bile gidememiş, gönlünce gezip, bir tatil yapamamıştı. Gerçekte, yaradılış itibariyle dışa dönük olmadığından, pek fazla arkadaşı, gezip tozacağı bir dostu da yoktu. Üniversite yıllarında edindiği bazı hasletleri zorlu hayatının akışı içinde dumura uğramışlar, yeniden içe dönmesine, kendi dertleriyle baş başa kalmasına sebep olmuşlardı. Babasının rahatsızlığı sırasında tamamen tesadüfler neticesi girdiği çevreyle bile ilişkileri sınırlıydı. O çevre ile zaman zaman bir araya gelerek, çaylı sohbetlerine katılmış, ilgisini çeken konularda bilgi ve görgüsünü arttırmaya çalışmıştı. Zaten onu bu çevreye çeken, "Ağabey" diye hitap ettiği Hilmi Bey her zaman Ankara'da olmuyordu. Hilmi Bey Ankara'ya geldiği zamanlar mutlaka yanına gidiyor, kurduğu sohbet halkasına dahil olup, onu can kulağıyla dinleyerek, sohbetinden faydalanıyordu. Dertlerini onunla paylaşıyor, tavsiyelerine kulak veriyor, kafasına takılan kimi sorularına cevaplar alıyor, beynini ve gönlünü onun söyledikleriyle dolduruyordu. Evlenip yuva kurana kadar geçen sürede bütün sosyal hayatı Hilmi Bey ve onun çevresinde yer alan insanların kurdukları sohbet ve zikir çemberi etrafında cereyan eden toplantılar olmuştu.

Hiç aklından geçirmediği, hiç düşünmediği bir zaman diliminde, "hayatın sırlarının tezahürü" olarak gördüğü karşılaşma neticesinde manen değişimler yaşamıştı. Babasını ikinci defa Ankara'ya ameliyat olması için yatırdığı günlerdi. Annesi babasının yanında refakatçi olarak hastanede kalıyor, Kemal'de haftanın en az üç günü deposunu kapattıktan sonra Ankara'ya giderek, onları ziyaret ediyor ve ihtiyaçlarını karşılıyordu. Yine bir akşamüzeri, dükkanını kapattıktan sonra, Ankara'ya gitmek için, Anadolu'nun değişik şehirlerinden gelip Ankara'ya giden otobüslerden birine binmek için asfalta çıkmış ve ilk duran otobüse binerek yola koyulmuştu. Bindiği otobüsün

neredeyse yarıya yakını boştu. Koltuklardan birine oturdu. Yorgun, aç ve sıkıntılıydı. Sürekli yatmaktan sırtında yaralar açılan, bir türlü yeniden ayağa kalkamayan, özellikle sağ ayağı üzerine hiç basamayan ve gittikçe eriyen dağ gibi babasını düşündükçe üzüntüsü ve sıkıntısı artıyordu. Otobüste oturduğu koltuktan dışarıyı seyrederek, düşüncelere dalan Kemal, etrafı ile ilgilenmemiş, kimse ile konuşmamıştı. Yol parasını almak için yanına gelen muavine ücretini ödedikten sonra, açlığını bastırmak için bir şişe su istedi. Muavin suyu getirdiğinde, koltuğuna yaslandı ve koca bir yudum aldıktan sonra, yine kendi alemine daldığı sırada, yumuşak bir sesin hitabıyla sağ tarafına döndü. "Buyurmaz mısınız?" diye seslenen kır saçlı adam elinde tuttuğu lavaş ekmek dürümünü uzatıyordu. Otobüse bindiğinde hiç ilgisini çekmeyen, oturduğu koltuk sırasının karşı kısmında tek başına oturan, kır saçlı, buğday tenli, düzgün taranmış saçları ve babacan tavrıyla, yüzünde tatlı, insanı çeken bir tebessüm bulunan adam, uzattığı dürümün alt kısmına itina ile sardığı peçeteli ikramını Kemal'in almasını istiyordu. Adam yüzüne öylesine ilginç bir ifade vermişti ki, ikramını almazsa adamın üzüleceğini hissetti. Dürümü, biraz mahcup, biraz sıkılarak alıp, adama teşekkür etti.

Kır saçlı, babacan tavırlı adamın uzattığı dürümü iştahla yiyen Kemal, yolculuğunun nereden olduğunu sordu. Kimseyi rahatsız etmeyecek bir ses tonuyla, Erzincan'dan gelip, Ankara'ya gittiğini söyleyen adamla bu şekilde başlayan sohbetleri Ankara'ya kadar sürdü. Tane tane konuşan, kurduğu düzgün ve sade cümlelerle, ahenkli bir hitabet gücüne sahip yaşlı adam, insanı kendine çeken, cezbeden, konuşmasından zevk duyulan bir kişiliğe sahipti. Kemal'in Ankara'ya ne için gittiğini öğrendikten sonra yakın ilgi gösterdi, babasına acil şifalar dileğinde bulundu. Hele babasının Hacettepe Hastanesi'nde yattığını öğrenince, alakasını daha da artırdı ve öz yeğeninin adı geçen hastanede doktor olduğunu söyleyerek, babasının ismini ve yattığı servisin adını vermesi halinde yeğeninin yardımcı olabileceğini söyledi. Kemal'in bu çelebi kılıklı, beyefendi kişilikli adamın yardım sever tavrı karşısında yapabileceği bir şey yoktu. Teşekkürle, bu teklifi kabul etti ve adama istediği bilgileri yazdırdı.

Adam, "Ebeveynlerine evlatlık vazifesini yapanlara Allah yardım eder, onlardan razı olur, O'nun razı olduğu kullara da yine O'nun izni ve keremiyle sıkıntı yoktur! Gönlünü rahat tut ve hiç bozma! Onların yaptıkları bir dua seni görünür-görünmez nice kaza ve belalardan korur."dedi. Ankara'ya vardıklarında, otobüs terminalinden ayrılırlarken de, tevekkül içinde sabretmesi halinde mükafatının Allah tarafından kendisine verileceğini söyleyip, sıkıntılı Kemal'i bir miktar olsun ferahlattıktan sonra, "Güzel kardeşim! (Hilmi Bey bu hitap cümlesini kısa sohbet esnasında sık sık kullanmıştı.) Sabır bir ağaca benzer, kökü acı, meyvesi ise tatlıdır. Sabır bütün fazilet kapılarının anahtarı olduğu gibi, sabrın sonu selamettir sözü boşa söylenmemiştir. Gönlünü ferah tut ve şifanın Allah'tan olduğunu unutma." demişti.

Yol arkadaşlığı kurduğu ve hiç ummadığı bir zaman diliminde karşısına çıkan bu kibar adamdan oldukça etkilenen Kemal, terminal binasının önünden ayrılırlarken eğilip elini öpmek istemiş, ama adam buna müsaade etmeyerek, Kemal'i yanaklarından öpüp, "Allah yardımcın olsun." diyerek uğurlamıştı. Her hareketinde bir ölçü ve letafet bulunan Hilmi Bey ile konuşmak, dertleşmek, sıkıntılarından bahsetmek Kemal'i rahatlatmış, gönlüne bir ferahlık vermişti. Hızır gibi yetişip, kısa sohbetinin etkisinde kaldığı adamdan ayrılıp hastaneye doğru yürüyerek giderken, yumuşak sese ve sevgi dolu gözlere sahip Hilmi Bey'in söylediği bazı cümleler beyninin içinde yankılanıyordu.

"Dert, sıkıntı, hastalık, üzüntü gibi tezahürler insanın tekamül etmesine yardımcı olurlar! Tekamülümüze yardımcı olan dertlerimizi de sevmeliyiz!"

Otelin kapısından giren Kemal, girişin hemen yan tarafında bulunan, cam bölmeyle merdivenlerden ayrılmış, küçük fakat sevimli lobiye yönelerek, resepsiyonun önüne gitti. Daha önceden tanıdığı otelin sahibi formika kaplı bankın arkasında telefonla konuşuyordu. Kemal'i görünce gülümseyen adam konuşmasını kısa keserek, selamını aldı ve "Hoş geldiniz Kemal Bey" diyerek, küçük lobide oturması için

yer gösterdi. Oturmak istemeyen Kemal, ayak üzeri kısa bir sohbetten sonra, anahtarını alarak, ikinci kattaki odasına çıktı.

Kemal, çantasından çıkardığı pijamalarını giyindi, ışığı kapatarak yatağına girdi. Son üç yıldır gece namazlarını kılmayı adet edinmiş, erken yatmaya alışmıştı. Seyahate çıktığı zamanlar gündüz yol gitmeye dikkat ediyor, bir parçada olsa, mutlaka uyuyor, gece yarısı kalkarak namazını kılıyordu. Teheccüd ismi verilen ve gece uykudan kalkılarak kılınan bu nafile namazın faziletlerine, daha sonra gelişen olaylar neticesi samimiyet kurduğu, yakınlaştığı Hilmi Bey işaret etmişti.

Uyumak için yatağa girmesine rağmen zihni az önce açık gökyüzünde gördüğü kehkeşana takılmıştı. Muhteşem görüntünün zihnine taktığı ayeti içinden tekrar etti. Âyetin hatırlattıklarıyla tatlı bir tefekküre daldı. Hilmi Bey'in ayet hakkında söylediklerini hatırlayarak, zihninde akıp giden galaksileri canlandırmaya çalıştı, göklerin genişlemesini düşündü. Hilmi Bey semânın genişlemesi ve uzay hakkında şunları anlatmıştı:

"Âyetin sırrı ancak 20. Yüzyılda, kainat ilmi de diyebileceğimiz kozmolojinin mesafe almasıyla ortaya çıktı. Sesin yayıldığı dalga boyundan yola çıkan Hubble isimli ilim adamı teleskopunun başında diğer galaksilerden gelen ve hassas mercek sisteminden geçen tayfların analizlerini incelerken, galaksilerden gelen ışık dalga boylarının kırmızı renge doğru kaydıklarını müşahede etmişti. Normal şartlarda bunun olmaması gerektiğini bilen Hubble, galaksilerden bize gelen ışık tayflarına bakarak bizim dışımızdaki galaksilerin giderek uzaklaştıklarını keşfetti. Hubble'ye göre: İnanılması zor da olsa bu uzaklaşma ve kaçışın tek bir izahı vardı:Kainat genişliyordu!

Hubble'den sonra gelen ilim adamları, onun teorisi üzerinde, daha geniş imkanlarla çalıştılar, hatta bizden uzaklaşan galaksilerin hızlarını bile keşfettiler. Galaksilerin uzaklaşma hızlarının, galaksiler arasındaki uzaklıklarla orantılı olduğunu tespit ettiler. Bu uzaklaşmayı, ayrılmayı da şişirilen bir balonun üzerinde yer alan beneklere benzettiler. Tabiatıyla balon şişirildikçe benekler birbirlerinden ayrılırlar.

Belli bir noktaya göre, uzaktaki benekler o noktaya yakın olanlara nispetle daha da uzaklaşmış olurlar veya öyle görünürler.

şişirilen balonun kainatı, lekelerin her birinin de galaksileri temsil ettiklerini düşünecek olursak, buna göre genişleyen galaksiler değil, balon yüzeyini temsil eden uzaydır..."

Hilmi Bey, engin bilgi ve kültürüyle zor bulunan bir hazine gibiydi. Muazzam bir hafızaya sahip, özellikle astronomi, astrofizik ve kozmoloji ilimleri hakkında, bir uzman kadar bilgiliydi. Sohbetlerinde feza ilimlerine ve seçkin İslâm alimlerine dayanarak konuşur, zaman zaman yaptığı Kur'an ayetlerinin tefsirlerinde beşeri ilimlerin verilerini kullanırdı. Onun bu ilmi yeterliliği ve alçakgönüllülüğü sayesinde sohbet halkasına bir giren bir daha kolay kolay ayrılamaz, onu dinlemekten büyük zevk alırdı. Kemal için de böyle olmuştu. Tesadüfi karşılaşma sonunda tanışıp yakınlaştığı Hilmi Bey'in sohbetinde bulunduktan sonra onu terk edememiş, özellikle de Hilmi Bey Ankara'da iken yanında olmaktan, sohbetini dinlemekten hoşlanır, büyük haz alır, mutluluk duyar olmuştu. Çevresinde bulunan insanlara sevgi ve bilgi saçan Hilmi Bey ise, sohbetine katılmak isteyen herkese, özellikle de genç, istidatlı, gelecek vadeden insanlara kapısını açık tutuyor, onları bir nevi irşat ediyordu.

Kısa otobüs yolculuğunda aç ve sıkıntılı olduğunu hissedecek kadar gönül ehli Hilmi Bey ile tekrar karşılaşması, evine kadar giderek sohbet halkasına dahil olması pek uzun sürmemişti. Babasının yattığı bölümü ve adını Hilmi Bey'e verdikten bir müddet sonra, hastaneye gittiğinde, babasının yanında refakatçi olarak kalan annesi: "Oğlum senin tanıdığın birinin doktor olan yeğeni, hemen her gün, babanı ziyarete geliyor, ihtiyaçlarımızla yakından ilgileniyor. Çok iyi bir insan, Allah ondan razı olsun, moralimizi yükseltti." demişti. Lafı alan babasının, ziyaretlerine gelen genç doktor hakkında anlattıklarını da dinleyen Kemal duygulanmış, biraz da şaşırmıştı. Annesinden doktorun ismini ve çalıştığı bölümü öğrenmiş, teşekkür etmek ve tanışmak için yanına gitmişti.

Hastanenin intaniye servisinde çalışan doktor oldukça genç, uzun boylu ve güleç yüzlü biriydi. Odasına girerek kendini tanıtan

Kemal'e yakın ilgi gösterdi ve babasıyla, dayısı Hilmi Bey'in direktifi üzerine ilgilendiğini bildirip, ne sıkıntısı olursa kendisine gelmesini istedi. Kemal'i oturtup çay ısmarlayan doktor, dayısı kadar kibar ve nazik bir insandı. Teşekkür edip yanından ayrılırken doktora Hilmi Bey ile bir daha nasıl görüşebileceğini sordu. Gülümseyen genç doktor, "Dayıma yetişmek çok zordur! Dünyanın, Türkiye'nin her tarafında dostları olan dayım sürekli seyahat eder. Ama şansınız varmış bugünlerde Ankara'da ve evinde." dedikten sonra bir kağıda Hilmi Bey'in adresini ve telefonunu yazdı.

Aynı gün, hastane ziyaretinden çıkan Kemal, Hilmi Bey'i telefonla aradı ve kendisini tanıttıktan sonra, doktor yeğeninin ilgisinden bahsetti, ziyaret etmek istediğini söyledi. Telefonda bile edep fışkıran bir ses tonuyla konuşan Hilmi Bey, "Tabii güzel kardeşim buyur gel, ziyaretin bize güzellik katar!Biz de dostlarla oturup sohbet ediyoruz." diyerek Kemal'i davet etti.

Ticari faaliyetlerinin dışında pek fazla insan içine çıkmayan, tanımadığı çevrelerle irtibatı bulunmayan Kemal, biraz sıkılarak da olsa, Hilmi Bey'in evine giderek kapının ziline bastı. İçinde bastırmakta zorlandığı bir heyecan vardı. Kapıyı açan genç bir adam tarafından içeri buyur edildikten az sonra karşısında beyaz gömlekli, ayağında ev terlikleri olduğu halde, güleç yüzüyle Hilmi Bey'i görünce nispeten rahatladı. "Güzel kardeşim, hoş geldin, sefa getirdin!"diyerek karşılayan Hilmi Bey, dolaptan çıkardığı terlikleri kendi elleriyle önüne bıraktı. Kemal, girdiği salonun sade, ama insana huzur veren tefrişi karşısında hayranlık duydu. Yerde oldukça büyük, renkleri insanın gözünü okşayan büyük bir halı, işlemeli, geniş ve yumuşak minderlerle döşeli oturma grupları, her oturma grubunun önüne konulmuş ama salonun sadeliğini bozmayan, bacakları işlemeli zarif sehpalar ve bir duvarı boydan boya kaplamış tavana kadar yükselen kütüphane. Kemal bu temiz ve sade salona girdiğinde, içerde bulunan beş-altı genç insan hep birden ayağa kalkarak, saygı gösterdiler; Hilmi Bey'in, "Kemal Bey kardeşimiz!"diyerek kendisini takdim etmesi üzerine de genç adamlar tek tek, ellerini uzatarak tokalaşıp, tanıştılar. Gösterilen yere oturduktan sonra ise, hizmet yaptığı belli

olan genç bir adam salonun bir köşesinde bulunan termostan sıcak çay doldurarak sehpaya bıraktı. Merhabalaşma faslından sonra, Hilmi Bey'in nazik sorularıyla karşılaştı. Hilmi Bey babasının rahatsızlığını, işlerinin durumunu, sağlık ve afiyette olup olmadığını sordu ve Kemal'in, ortamın etkisi altında, sesini yükseltmekten çekinerek verdiği cevaplardan sonra, sohbet yeniden başladı. Ayağının birini oturduğu mindere katlamış olan Hilmi Bey, kendinden emin, ahenkli ve etkili sesiyle, yarım bıraktığı konuyu anlatmaya devam etti. Salonda bulunan genç insanlar, pür dikkat onu dinliyorlardı.

"Söylediğim gibi, Osmanlıları yükselten, yücelten sırlardan biri de alimlere ve ilim sahibi insanlara gösterdikleri hürmet ve ihtiramdır. Oysa Abbasiler alimlere olmadık zulümler ve işkenceler yaptılar. Meselâ, Ahmet bin Hambel sırf 'Kur'an mahlûktur!' yani yaratılmıştır demediği için, Abbasi halifesi tarafından işkencelerden geçirildi, hapse atıldı. Emeviler Ehl-i Beyt'e zulmettiler, bildiğimiz gibi muazzez Peygamber'in torununu kılıçtan geçirecek kadar azgınlaştılar.

Oysa Osmanlılar alimlere, seyitlere, maneviyat sultanlarına sevgi gösterdiler, saygıda kusur etmediler. Fatih çapında bir hükümdar Akşemseddin'e itibar ediyor, büyük saygı besliyordu. İkinci Beyazıt, hattatların piri şeyh Hamdullah yazı yazarken hokkasını elinde tutuyor, Kanuni büyük hukukçu Ebussud Efendiye danışıyor, halini hatırını sormadan geri durmuyordu. Birinci Ahmet, Aziz Mahmut Hüdâyi hazretlerinin abdest suyunu bizzat döküyordu..."

Hafif leylak kokusunun sindiği salonda, ahenkli ve yumuşak bir sesle bilgi dağarcığını dinleyenlere aksettiren Hilmi Bey, o gün, Kemal'in sohbete katılmasından sonra, yarım saat kadar daha tarih üzerine konuştu. Daldan dala atlayarak, zaman zaman mukayeseler yaparak, araya serpiştirdiği anekdotlarla konuşmasını zenginleştiren Hilmi Bey'i dinleyen Kemal mest olmuştu. Bir genç kızın tepsi içinde getirerek ikram etmeye başladığı tatlı sebebiyle kesilen sohbet sonrasında, genç dileyicilerden birinin gitmek için izin istemesini fırsat bilen Kemal'de ayağa kalkarak, ev sahibinden müsaade istedi. Ayrılmasına izin veren Hilmi Bey, Kemal'in elini tutarak, anlamlı bakışlarını gözlerine dikti ve, "Güzel kardeşim çok memnun oldum.

Ay sonuna kadar Ankara'dayım, ne zaman arzu edersen buyur gel." diyerek kapıya kadar uğurladı.

Tesadüf neticesinde tanıştığı bu hoş sohbet adamın etkisinde, yanındaki genç adamla birlikte apartmanın dışına çıkan Kemal, Hilmi Bey'in kimliği konusunda müthiş bir merak içine düşmüştü. Önce "Ayıp olur" diye vazgeçmek istediyse de, sonunda merakını yenemeyerek, evini birlikte terk ettikleri genç, gözlüklü adama "Kusuruma bakmazsan bir şey soracağım. Etkilendiğim, sevdiğim, saygı beslemeye başladığım bu iyi insanın kim olduğunu tam olarak bilmiyorum. Ondan bana biraz bahseder misin?" dedi. Yüzüne gülümseme yayılan genç adam, Hilmi Bey hakkında şunları anlattı:

"Hocamız felsefe doktorudur, uzun yıllar yurt dışında kalmış, değişik üniversitelerde ders vermiştir. şimdi artık emekli ve bir basın kuruluşunda danışmanlık yapıyor. Gönlü gani bir insandır. Çevresinde bulunan insanlara tecrübelerini karşılıksız aktarır. Onun sohbetini dinlemek, onunla konuşmak, onun bilgisinden faydalanmak insana çok şey katar.

Ben edebiyat doktorası yapıyorum ve doktoramı tamamlayabilmek için bazı noktalarda Hoca'ya danışmak, tavsiyelerini almak için evine geliyorum. Ayrıca Hoca tasavvuf ehlidir ve tadına doyum olmaz tasavvuf sohbetleri yapar. şu günlerde yurt dışında yaşayan zâhid ve zakir bir zata intisaplıdır; ondan aldığı işaret doğrultusunda dünyayı gezerek, gönül halkaları kurar, hizmetlerde bulunur."

Genç doktora öğrencisinden Hilmi Bey hakkında bu bilgileri alan Kemal, nasıl bir insanla karşılaşmış olduğunu anlamakta gecikmedi. Genç öğrenciden ayrılıp, Kırıkkale'ye gitmek için yola çıktığında kararını vermişti. İlk gördüğünden beri içini aydınlatan, etrafına mutluluk saçan bu gönül ehli insanı en kısa zamanda tekrar ziyaret edecek, sohbetinde bulunacaktı; öyle de yaptı.

Göklerin genişlemesini açık şekilde beyan eden âyetin sırrını konuştuklarında, yine Hilmi Bey'in evindeydiler. Kemal'in sorusu üzerine, Hilmi Bey uzayın genişlemesi hakkında geniş izahatlarda bulunmuştu. Bu izahatları ve ilmi değerlendirmeyi dinleyenler arasında bulunan orta yaşlı bir zatın, göklerin genişlemesi veya

galaksilerin birbirlerinden uzaklaşmalarının ne zaman başladığını, durup durmayacağını ve Kur'an'da buna bir işaret olup olmadığını sorması üzerine, her zaman olduğu gibi, muhatabını tatlı bir yüz ifadesiyle dinleyen Hoca, bir miktar düşündükten sonra, ezberinden, Arapça olarak bir âyet okudu ve âyetin mealini vererek konuşmasını sürdürdü: "Okuduğum âyet Enbiya Suresi'nin 30. Âyetidir. 'İnkar edenler, gökler ve yer yapışıkken onları ayırdığımızı ve bütün canlıları sudan meydana getirdiğimizi bilmezler mi? İnanmıyorlar mı?' manasını barındırmaktadır.

İşte şanı yüce Kur'an'ın işareti!..şu anda, ilim adamlarının ittifakla kabul edip, ismine 'BIG BANG'(Büyük patlama!) dedikleri ve aksi ispatlanamayan kainatın yaratılışına delil bu âyettir ve aynı zamanda göklerin genişlemesinin bulunuşundan sonra ortaya konulmuştur. Yani, ilim adamları, yıllarca hassas teleskoplarla kainatı, bizim galaksimizi inceleyip, kesin olarak kainatın genişlediğini ispat etmelerinden sonra, 15 milyar yıl önce doğduğuna inandıkları kainatı bu teori üzerinden geriye sarmaladılar! Yani filmlerde olduğu gibi, filmi geriye doğru alarak kainatın ilk halini bulmaya çalıştılar. Hesaplar, zamanımızdan 10 milyar yıl öncesine kadar uzatıldığında, galaksilerin sıkıştığını ve o zamanki kainatın güneş büyüklüğünde olduğunu buldular, buna göre galaksiler ve galaksiler arasındaki uzay, yani gökler yapışık haldeydiler. 15 Milyar yıl öncesine gittiklerinde ise, hiçbir genişlemenin olmadığı bir zaman aralığını buldular ki bu bize kainatın doğduğu anı gösteriyordu.

Kainatın ilk haline Büyük Patlama adını veren ilim adamları böylece kainatın yaratıldığını, yoktan var edildiğini ilmen açıkladılar. Bu da, şanı yüce Kur'an'ın ifadesiyle bize, 'Kün=OL' emri İlahi'nin sırrını gösterir.

Böylece kainatın genişlemeye yönelik hipotezi ispatlanmıştı, ama genişlemenin nereye kadar devam edeceği, durup durmayacağı konusunda ilim adamları birşey söyleyemiyorlar. Matematik ve mantık olarak bazı bilgilere ulaşsalarda, devamında acizliklerini ifade ediyorlar. Belki genişleme duracak, belki de devam ederek kıyametin habercisi olacak, büzülmeye öncülük edecek!.."

Kemal, Hilmi Bey'in aktardığı bilgiler ve sonradan ezberlediği bazı âyetler ışığında, tefekküre dalmıştı. Gözlerini kapatmış, hayali bir uzay yolculuğuna çıkmıştı! Yıldızları, meteorları, galaksileri seyrederek yol alıyor, sonsuz fezada hiçliğini, "yokluğunu!" tefekkür ederek, Yaradan'ın büyüklüğünü kavramaya çalışıyordu. Tıpkı Hilmi Hoca'nın bir sohbet esnasında söylediği, kainatı tefekkür etme noktasında meydana çıkacak ruh halini yaşıyordu. Hilmi Bey, "Kainatta bir zerre bile değiliz!" demişti. Sonra, "Yatağınıza yattığınız zaman, gözlerinizi kapatın ve ucu bucağı olmayan kainatı tefekkür edin. Meselâ, dünyadan uzaya doğru yükseldiğinizi hayal edin. şu üzerinde milyarlarca insanın yaşadığı, dağların, tepelerin, ovaların, bize kocaman gelen nehirlerin, devasa dünya ölçülerinin nasıl uzaya doğru yükseldikçe küçüldüklerini, giderek nokta mesabesine indiklerini müşâhede edin, sonra yok olduğunu, 'hiç' olarak gözden kaybolduğunu düşünün. Gördüğünüz manzara ne olacaktır?.. Ben söyleyeyim: Sonsuz uzay boşluğunda hiçlik duygusu benliğimizi saracaktır! Milyarlarca insanı, dağları, ovaları ve okyanuslarıyla yok olan dünya ile birlikte uzay yolculuğumuz devam ederse, yani bizim galaksimiz Samanyolu'nu terk etmemizle beraber, Güneş, bizi aydınlatan Güneşle birlikte galaksimizde bulunan milyarlarca güneşler de yok olacaklar, giderek nokta, sonra milyonlarca ışık yılı büyüklüğündeki galaksimiz de gözden kaybolacaktır! Yani şu koskoca kainatta dünyamız, bizi aydınlatan ve dünyadan milyonlarca kez büyük olan Güneşimiz bile nokta değilken, bir tek insan veya insanların hepsi hiçlikten başka ne ifade ederler ki?"

Hoca'nın anlattıkları ve tefekkür edebilmesi için gösterdiği yolu takip eden Kemal, çok geçmeden, zihninde yaptığı yolculuk sona ermeden!uykuya dalmıştı.

Teheccüd namazını kılmak için kalktığında, gece yarısını çoktan geçmiş, vakit bir hayli ilerlemişti. İçinde belli belirsiz bir sıkıntı hisseden Kemal, bir müddet yatağının içinde oturduktan sonra, abdest almaya giderken, hissettiği sıkıntıyı dağıtmak için üç kere Kelime-i Tevhid'i tekrar etti.

Vakit namazlarını kılmaya başlaması Hilmi Bey'in telkini neticesinde olmuştu. Birkaç seneden beri ise gece namazlarını aksatmadan kılıyordu. Bazı geceler namaz için kalktıktan sonra yatmıyor, sabah kadar Kur'an okuyor, sabah namazını kıldıktan sonra bir süre daha yatıp, sonra işine gidiyordu. "Kanımız aksa da zafer İslâm'ındır!" sloganını attıkları, İslâm'ın temel kabul ve akideleri adına savaştıkları günlerde, iman noktasında ve her Ülkücüde olduğu gibi, Peygamber sevgisinde zirve yaşamasına rağmen âmel eksikliği hep ola gelmişti.

Şiddetin kol gezdiği günlerde, o günlerin "savaş" atmosferinde Ülkücülerin çoğu abdestsiz dışarı çıkmamaya özen gösterirlerdi. Kahpe bir kurşunun nereden, ne zaman geleceğini bilmeden yaşamanın verdiği sorumluluk ve zorunluluk onları inanç ve iman noktasında farklı ve tedbirli olmaya iteklemişti. Ülkücüler o savaş yıllarında, kendilerini manen ayakta tutan, savaş içinde motive olmalarına yardımcı olan dini duygularını alabildiğince açığa çıkarmışlardı. Temel dini akideleri öğreten kitaplar elden ele gezer, bir kısmı ibadetlerini düzenli yaparlarken, bir çoğu da bu noktada eksikliklerini gidermek için çabalarlardı. Yüksek okul öğrencilerinin kaldıkları yurtlarda, özellikle İlahiyat Fakülteli-Yüksek İslam Enstitülü ülkücüler bir imam, bir din adamı gibi hareket ederek, arkadaşlarını dini konularda bilgilendirirler, onların eksikliklerini gidermelerine yardımcı olurlardı. Yurt odalarında, mescitlerde, kantinlerde dini sohbet halkaları kurulur, bu sohbet halkaları genç ülkücülerin manevi dünyalarında gedikleri kapatmakta büyük görevler ifa ederlerdi. Kemal'de Ankara'da yurtta kaldığı dönem içinde, bir çok dini eser okumanın yanı sıra, dini sohbet halkalarında bulunmuş, bu konuda kendini yetiştirmeye çalışmış, dini eğitim almış arkadaşlarının bilgilerinden faydalanma imkanı bulmuştu. Yani o, her Müslüman-Türk çocuğu kadar dinin, manevi dünyanın içindeydi, ama farz olan ibadetler, özellikle namaz konusunda eksiklik yaşıyordu. Bu eksikliğini de, babasının vefatı üzerine düştüğü ruhi sıkıntıdan kurtulmak üzere, Hilmi Hoca'nın işareti ve telkiniyle gidermişti.

Babası vefat ettiğinde Kemal, kelimenin tam anlamıyla yıkılmıştı! Yıllarca yatalak, tekerlekli sandalyede, ağır ameliyatlar geçirerek yaşamak zorunda kalan Burhanettin Bey, ani bir kalp krizi neticesinde, evinde, Kemal'in kolları arasında vefat etmişti. Hayatı yoksulluk, sıkıntı, kimsesizlik, en sonunda da gelen ağır hastalıkla hep ızdıraplar içinde geçen Burhanettin Bey'in ölümü Kemal'e çok zor gelmişti. Hastalıktan bir kuş kadar hafiflemiş babasının nâşını kendi elleriyle mezarına indiren Kemal, kimselere göstermemeye çalışarak, günlerce gizli gizli, ağlamıştı. Burhanettin Bey, hastalığının dönüşü olmayan yola girdiği günlerde, günlük yaşantısında çocuklarıyla arasında kurduğu surları yıkmış, başta Kemal olmak üzere, çocuklarıyla farklı ilişkiler kurmaya, onlara kendi dünyasını açmaya razı olmuştu!

Ailenin bütün yükünü omuzlayan Kemal, hastalık neticesinde gün geçtikçe güçten düşen, zayıflayan, hızla saçları ağaran babasını üzmemek için de elinden geleni yapmıştı. Onun yokluğunu aratmamak için, ailenin maddi olarak ayakta kalmasına çalışırken, babasının hastalığından doğan giderleri karşılamak için de gecesini gündüzüne katmıştı. Durumun farkında olan ve üzülen Burhanettin Bey, oğluna hayır duaları etmenin yanı sıra, bazen duygu seline kapılarak, yük olduğunu ifade ediyor ve bunu açık olarak söylemekten çekinmiyordu. Babasının bu tür laflarına alınan Kemal, babasının, "Sana çok yük oluyorum, zahmet veriyorum." yollu laflarına şiddetle karşı çıkıyor, böyle sözler etmemesi doğrultusunda, gönlünü alacak, onu hoş tutacak cümlelerle babasını uyarıyordu.

Baba ile oğlunun aralarında yükselen görünmez duvarlar eridikçe, birbirlerine yaklaştıkça Burhanettin Bey oğluna saygı duymaya, ona görünür şekilde değer vermeye de başlamıştı. Öyle ki Kemal ne kadar geç gelirse gelsin o eve gelmeden yemeğe oturmayı reddediyor, evdeki düzenin Kemal'in hayat şartlarına göre işlemesini istiyordu.

Babasını defnettikten sonra, günlerce gözyaşlarına hakim olamayan Kemal, başka bir alemdeymiş gibi yaşıyordu. İçinden bir şey yapmak gelmiyor, öylesine işe gidip geliyor, çevresinde olup bitenlerle ilgilenmiyordu. Babasının son dakikaları aklına geldikçe

boğazı düğümleniyor, ağlayabilmek için kuytu yerlere çekiliyordu. Babası fenalaştığı zaman evdeydi ve hemen kucaklayarak hastaneye kaldırmak istemişti ama daha ambulans gelmeden Burhanettin Bey kucağında can çekişerek vefat etmişti. Oğlunun kucağında can çekişirken önce eliyle "dur" der gibi işaret yapmış, sonra kilitlenen ağzından acı içinde "Anacığım!" kelimesi çıkmış, sonra da derin bir "oh" çekerek son nefesini vermişti. Bu son sahneyi sık sık hatırlayan Kemal bir türlü kendini toparlayamıyordu.

Ruhi çöküntü ve sıkıntı yaşamaya devam ettiği günlerin birinde bir rüya gören Kemal, uyandığı zaman derin düşüncelere dalmıştı. Rüyasında babasını çok genç halinde, sağlıklı, beyaz elbiseler içinde görmüştü. Derme çatma malzemelerle çevrelenmiş, çocukluğunun geçtiği evlerinin bahçesindeydiler. Burhanettin Bey elma ağacının altında oturmuş, koca bir dilim karpuz yiyordu. Babasını o halde, genç ve sağlıklı gören Kemal şaşkınlık içinde "Sen ölmedin mi?" diye soruyordu. Kalın ve gür bıyıklarını sıvazlayan babası gülümseyerek, "Öldüm! şimdi rahatım!" dedikten sonra elinde tuttuğu karpuz dilimini Kemal'e uzatıyor. Biraz korku, biraz memnuniyet içinde karpuz dilimine elini uzatan Kemal, karpuzu kendisine uzatanın babası değil de Hilmi Bey olduğunu görünce hayretler içinde kalıyor. "Babam nereye gitti, siz burada ne arıyorsunuz?" diye soramadan da uyanıyor. Rüyasının etkisi altında bir müddet düşünen, kendine göre yorumlamaya çalışan Kemal, babasının vefatını bile bildirmediği epey zamandır arayıp sormadığı Hilmi Bey'i en kısa zamanda ziyaret etmeye karar veriyor.

Ertesi gün, sabah saatlerinde telefonla aradığında, Hilmi Bey kitapçılık yapan bir dostuna söz verdiğini, onun dükkanına gideceğini, istemesi halinde orada görüşebileceklerini söyledi ve dostunun dükkanının adresini yazdırdı.

Kemal aldığı adrese gittiğinde Hilmi Bey oradaydı ve küçük kitapçı dükkanının dar tezgahı arasında oturmuş, dükkan sahibi dostuyla sohbet ediyordu. Kemal'i görünce ayağa kalktı, "Hoş geldin!" dedi ve esnaf dostuyla tanıştırdıktan sonra bir tabure vererek yanına oturttu. Dükkan sahibi yaşlı, gözlüklü, sakallı ve nur yüzlü

bir adamdı. Küçük tüp üzerinde demlediği çaydan bir bardakta Kemal'e ikram etti. Bir müddet iki dostun sohbetlerini Hilmi Bey'in yanında oturarak dinleyen Kemal, bir müşterisi ile ilgilenmek için dükkan sahibinin yanlarından ayrılmasını fırsat bilerek, "Hocam babam vefat etti."dedi. Yüzü bir anda gerilen, elindeki çay bardağını tezgahın üzerine bırakan, oturduğu taburede toparlanan Hilmi Bey'in dudaklarından, "İnnâ Lillâhi ve innâ ileyhî raciûn!" cümlesi döküldü ve Kemal'e güç verir gibi elini tutarak başsağlığı diledi. Niçin kendisine haber vermediğini sorduğunda çok üzgün ve Kemal'in acısına ortak olmayı canı gönülden istediği her halinden belli oluyordu. Kemal, "Çok ani oldu, üzüntüden ve şaşkınlıktan ne yapacağımı bilemedim." şeklinde açıklama yaptıktan sonra bir çırpıda bir gün evvel gördüğü rüyasını Hilmi Bey'e anlatıp sonra şunları söyledi: "Biliyorum belki yaptığım doğru değil, ama onun vefatı beni çok sarstı. Bu dünyaya garip geldi, garip gitti! Yetim büyümüş, hayatın zorluklarına, sıkıntılarına, dertlerine karşı hep tek başına durmuş, dünyada rahat yüzü görmemişti. Onun şifa bulması, yeniden ayağa kalkması için tam manasıyla yardımcı olamadım diye çok üzülüyorum. Yıllarca acı ve ıstırap çekti, daima şükredici oldu. Son zamanlarında hastalığının etkisi altında erimiş, bir avuç kalmıştı. O hallerini, son nefesini verdiği sahneyi her hatırladığımda kahroluyorum. Kaç gündür rüya aleminde yaşıyormuş gibiyim, bir türlü kendimi toparlayamadım!"

Sükunet içinde, eli avuçlarında, gözleri sanki çok uzaklara dalmış gibi, sözünü hiç kesmeden Kemal'i dinleyen Hilmi Bey, derin, manalı ve iri gözlerini Kemal'in gözlerine dikerek, "Üzülme, dedi. İnşallah o, merhamet edicilerin en büyüğü Rabb'imizin cennetindedir. şundan emin ol ki, çektikleri günahlarına kefarettir! Kefaret ödeyenlerin borcu olmaz! Ayrıca kendini suçlamana veya öyle bir duyguya kapılmana gerek yok; seni tanıyan herkes şahitlik eder ki, sen evlatlık vazifeni gücün oranında yaptın, gerisi kaderdir! Kader içinde barındırdığı sırlarıyla herkesin yaşaması gereken bilmecedir! Ve asla unutma, herkes kendi kaderini yaşar!" Durdu, gözleri nemlenmiş olan Kemal'in sırtına doğru elini uzatıp, hafif hafif sırtını

okşarken, "Rüyan hayırdır, hayırlara tebdildir inşallah!" dedi. Sonra da, yumuşak, insanın ruhuna ferahlık veren bir ses tonuyla, büyük İslâm alimlerinden Said-i Nursi'nin risalelerinin birinde okuduğunu söylediği kısa bir mesel anlattı. Mesel'e göre: sıkıntı çeken, hastalıklı yaşayan ve çekmek zorunda kaldıklarına sabrederek, şükredenler manevi dünyada daha çabuk mesafe alabiliyorlardı. "Allah bazı kullarına olmadık hastalıklar vererek onların kulluk derecelerini imtihan eder. İmtihanda tek geçer not sabır ve şükürdür. Gam çekmene gerek yok. Çektiklerine sabır ve şükür gösteren baban, inşallah bizim bilemediğimiz nice mesafeleri kat ederek, O'nun katında huzurların, rahatların en güzeline kavuşmuştur."

Dükkandan birlikte çıktılar ve yürümeye başladılar. Hilmi Bey, Kemal'in ruh yapısını anlamış, içinde bulunduğu sıkıntıyı aşması için ölüm üzerine konuşmaya başlamıştı. "Bak güzel kardeşim!" dedi, Kemal'in koluna girerken, "Dünyada insanoğlu var olduğu günden beri, milyonlarca, milyarlarca insan gelmiş yaşamış ve 'Her nefs ölümü tadacaktır!'emri İlahi gereğince göçüp gitmişlerdir. şöyle düşün, kimi ıssız bir köşede, yalnız başına, kimi savaş meydanlarında, kimi rahat yatağında, kimi zindan köşelerinde... sayılmayacak kadar vakıa ve sebep neticesinde ölümü tatmışlardır. Ama, sayısını ancak Allah-u Tealâ'nın bileceği dünya misafirleri içinde öyle insanlar vardır ki, kendilerinden sonra gelenlere iz bırakmışlar, yol göstermişler ve insanlığa öğretici olmuşlardır. Bu insanlar 'eser' sahibidirler ve onun için unutulmamışlardır. Bu eserleri cihangirlik, ilim adamlığı, manevi önderlik veya Peygamberlik gibi cihanşümul kişilikler olarak göstermek mümkündür. Ama aynı zamanda, senin benim gibi sıradan insanlarda eser sahibi olabilir! Buna rahmetli baban da dahildir; her ne kadar bizim gibilerin 'eserleri' diğerlerine göre mertebece düşük olsa da!.." Koluna girdiği Kemal'e doğru eğildi ve kulağına, "İşte babanın eseri sen ve kardeşlerindir! Siz ne kadar şerre set, hayra vesile olursanız, yaptıklarınız onun eseri olarak belirginleşir. Sizin oluşturduğunuz sevgi ve güzellik halesi büyüyerek genişlerken, oluşturduğu eserin kazanacağı dualar ona da ulaşacak ve beka alemine göçen eser sahibi bu vesileyle eserinin meyvelerini yeme imkanı bulacaktır!"

Hoca konuşuyor, ölümün Kur'an-i delillerini sayarak ve bir Müslüman'ın ölümü nasıl anlaması gerektiği üzerine, kendine has, insanın kulağını tırmalamayan bir sesle, anlatıyordu. Kemal, Hilmi Bey'in konuşmasını kesmeyerek, ciddiyetle dinliyor ve günlerdir yaşadığı sıkıntıdan uzaklaştığını, gönlünün ferahladığını hissediyordu. Konuşarak yürüdükleri bir sırada birden duran ve Kemal'in yüzüne bakan Hoca, iki elini birden kaldırdı, caddeden geçen insanların bakışlarına aldırmadan Onu omuzlarından tuttu, manalı, delici, iri gözlerini Kemal'in gözlerinde sabitleyerek ve bütün nazarını gözlerine vererek, "Eve gidince içinden derin bir Allah de ve namaza başla!" dedi ve Kemal'in konuşmasına fırsat vermeden, "Rüyanı hatırla, baban elinde tuttuğu karpuzu yani nasibini sana verirken, yerini de manevi anlamda bana bıraktı! şimdi ben de rahmetlinin manevi mirasçısı olarak, yani onun maneviyatta yerini almanın şuuruyla sana namaz kılmanı ve namazda devamlı olmanı istiyorum. Göreceksin devamlı olduğun namaz seni sıkıntılarından arındıracaktır." Elini yakalayarak sıktı, sonra onu kendine çekerek kucakladı, yine konuşmasına fırsat tanımayarak, "Bir dostuma daha sözüm var, zamanında yetişmeliyim." diyerek döndü ve kalabalığın arasına karışarak uzaklaştı.

Bir süre kalabalıklara karışarak uzaklaşan Hilmi Bey'in arkasından bakan Kemal, bu ilginç ve bilgi deryası adamın söyledikleri karşısında sarsılmıştı. Özellikle rüyasını yorumlamasını ve "namaz kıl" derken Allah lafzını söyleyişindeki iç çekişi ve gözlerinde meydana gelen parlamayı düşüne düşüne yürüdü... yürüdü...

O gün, akşam olup da eve gittiğinde hâlâ gündüz yaşadıklarının etkisi altındaydı. İştahsız şekilde önüne konulan yemekleri yedi ve odasına çekilerek yatağına uzandı, düşüncelere daldı. Çayını odasına getiren annesine banyo yapmak istediğini söyledi. Banyo hazır olduktan sonra kalktı, abdest tazeledi ve o gece kılmaya başladığı namazı bir daha bırakmadı.

Diğer bir ilginç olay da, namaza başladığını bilmediği halde, bir müddet sonra evinde ziyaretine gittiği Hilmi Bey'in bir ara Kemal'in kulağına eğilerek, "Nasıl, daha huzurlusun değil mi?" demesi olmuş-

tu. Kemal o ziyaret gününü hiç unutmuyordu. O günkü toplantıda Hilmi Bey zikir ve aşk üzerinde durmuş, zikrin insan ruhunda meydana getirdiği mana bütünlüğünü ve kalbin "parlaması!" üzerindeki etkilerini anlatmıştı. Hoca:

"Fuzûli, bu alemde her şeyin AşK üzerine kurulduğunu şu beytiyle anlatıyordu: 'Aşk imiş her ne varsa alemde – İlim bir kıl û kâl imiş ancak!' Burada Fuzûli'nin ilme karşı olduğunu söylemek yanlış olur. Fuzûli'nin yaşadığı dönemde pozitif ilimler bu kadar gelişmemişti. O yıllarda pozitif ilim denilince akla Yunan filozoflarının tabiatı üstün gören ve İslâm'ın tevhid anlayışıyla bağdaşmayan çok tanrılı düşünce akımları akla geliyordu. İslâm alimleri ise ilim olarak mantık, kıyas veya kelamla fıkıhla ilgileniyorlardı. İşte Fuzûli, ilmi AşK'ın yanında laf ü güzaf sayarken bu pencereden bakıyor ve Yaradan'a olan aşkın veya Peygamber'e olan aşkın hepsinden üstün olduğunu vurguluyordu.

Kişi Allah ve Peygamber'ine bir kere aşık olmaya görsün... Dağlara, taşlara tırmanır Mecnun misali çöllere koşar. Mevlana gibi feryat eder, yanıp tutuşur, bütün benliği aşk hasretinin alevli ateşleri arasında yanıp kavrulur...Yunus gibi haykırır, 'Gel gör beni AşK neyledi...'

Böyle bir aşka duçar olanlar elbette sevip bağlandıkları, ayrılıktan dolayı şikayet edip dertlendikleri SEVGİLİLERİNİN isimlerini hiç durmadan tekrar edip dururlar ve böylece şikayet ettikleri ayrı kalmışlıklarına çare ararlar. Hakk aşıkları için dünya, dünyanın rahatlıkları ve nimetleri hiç bir şey ifade etmez. Onlar edep, ahlak, fazilet feyizleri ile ruhlarını doyurmanın mücadele ve mücâhedesindedirler.

Hakk aşıklarının aşk anlayışı, Batı edebiyatında anlatılan Romeo ve Julliyet'in aşkına benzemez. Orada ilahi aşkın izlerini bulmak imkansızdır. Romeo Julliyet'i o kadar sever ki uğruna canını bile feda etmekten çekinmez, ama Mecnun'un aşkı pozitivizmin izlerini taşıyan Romeo'nun aşkından tamamen farklıdır. Mecnun sürekli aşkını, mecazi anlamda Leyla'sını arar durur. Leyla'yı gördüğü zaman onun Leyla olmadığını söyler. Çöllerde 'Leyla, Leyla...' diyerek kumları eşeler. 'Ne yapıyorsun?' diye soranlara Leyla'yı aradığını

söyler. Onun arayışında bulamama korkusu ve bulabilme ümidi bir aradadır. Yani korku ve ümit arasında, dudaklarında daima Leyla'nın ismi, aranır durur.

Mecnun'un bir gün boynunda ağrılı bir çıban çıkar. Izdıraplar içinde doktora giden Mecnun, doktorun ameliyat etmek için eline neşter aldığını görünce, 'Olmaz neşter vurdurmam' der. Korkusuz olduğunu, vahşi hayvanlarla bile yatıp kalktığını bilen doktor, 'Neden?' diye sorarak, niçin ameliyata karşı çıktığını anlamaya çalışır. Mecnun'un verdiği cevap ilahi aşkın sembolüdür:

'Sen ne diyorsun hekimbaşı, ben tamamen Leyla kesildim... Neşterin Leyla'mı incitmesinden korkarım!..'

Aklın ve tenin aşk anlayışında bu mana, derinlik ve hakikat yoktur. Romeo'nun aşkında ten vardır, dünyevi arzular vardır. Romeo aşkına ancak serenat yapar, fakat Mecnun'da ayrılıktan coşmuş, kıvılcımlı bir gönlün aşkını zikirle, muhabbetle feryat ederek dile getirmesi vardır.

Kişi kendi benliğini bilerek Rabb'ini bilmeye çalışır, hakikate, eşyanın sırrına ulaşmaya gayret eder; bu uğurda yanar tutuşur. İşte bu tutuşmanın, yanmanın, olmanın sırlarından biri de zikirdir, Yaradan'ı anmaktır. O'nun muhabbetle yarattığı Peygamber-i zi'şan'ı sevmektir, ona ittibâ etmektir. Muhabbetin kaynağını çokça anmak, ona salâtı selam getirmektir. Aşk ve muhabbet zikirsiz olmaz."

Hilmi Bey sohbetine ara vermiş, hafızasını yokluyormuş gibi bir müddet beklemiş sonra kitaplığına yönelmişti. Seçip aldığı kitaba kısa bir göz atmış ve "Size bu kitapta yer alan ve yazarının mükemmel ifade ettiği konuya ilişkin bir bölümü okumak istiyorum. Yazar Batı'lı bir ressamın ağzından aktarıyor." demiş ve salonda bulunanların duyabilecekleri bir sesle okumaya başlamıştı:

"Doğu'da gönül diye bir şey var ayrıca. Kelime anlamı bizim yürek veya kalp dediğimiz şey, lakin ondan çok ayrı bir kavram. Bir nesneden çok bir tavır, somuttan çok soyut bir öğe. Muhammedîler dışında gönlün ne olduğunu açıklamak mümkün görünmüyor. Onlar da bunu açıklamıyorlar zaten, yaşıyorlar. Çünkü aşk gönülde tecelli

ediyor, doğuşu da, varlığı ve batışı da gönülde. Bizim bildiğimiz sevgi ve tensel ilişkiler Doğulu aşkın yalnızca bir versiyonu. Ondan ötede daha yedi katman var aşk için. Bu öyle bir hastalık ki hasta, bu hastalıktan zevk alıyor ve kurtulmak, derman bulmak istemiyor. Öyle bir acı ki, aşk sahibi bunu arzu ediyor ve aşk derdine uğrayan kişi bir daha iyileşmek istemiyor. Acı çeken acıdan kurtulmayı dilemiyor. Zor gibi gözüken şeyleri kolay gösteren de , doğuştan olan huyları ve doğal eğilimleri değiştiren de o. 'Seven' bir sıfat orada ve 'sevilen' bir isim. O ismi bilmek sevmek için de yeterli. Seven sevilenin uğrunda daima hasret, hicran, ayrılık, firkat acıları ile besleniyor. Acılar olmadan, uykusuz geceler olmadan huzur bulamıyor adeta. Bu yüzden aşıklar Doğu'da yıldızların çobanları olarak bilinir. Onların göz kapakları bulutlara ders okutur, gözleri denizlerle yarışır. Sevgili uğruna canlarını öyle verirler ki tekrar can verebilmek için dirilmek isterler. Aşklarında ortaklık istemezler ve rakiplerine karşı acımasızlıkta zirveler alçak kalır. Bu konuda şehirleri yıkmak bir yana, harabeleri bile yeniden harap edecek kadar acımasız olabilirler. (Son cümleyi, kendisini tam bir sükunet içinde dinleyen dostlarına, tekrar okuyan Hilmi Hoca, "Aşığın nefsine, yani düşmanına, sevgisine ortak olmak isteyen, onu farklı alanlara çekmek isteyen güce karşı nasıl acımasız davrandığına dikkatinizi çekerim." demiş ve kaldığı yerden devam etmişti.) Öyle aşıklar vardır ki ünlü sufilerden Arabî ve Mevlanâ'nın aşk yorumlarına hiç durmadan yeni yorumlar ilave etmek ve onların bir cümlesinden her dakika bir kitap çıkarmak istercesine derece derece aşkı çoğaltıp dururlar. Onlar aşklarını arttırdıkça yazıcılar bunları daha abartarak yazarlar. Aşk konusunda ciltler ve kütüphaneler dolusu bilgi üretilmiştir. Doğu'da yalnızca aşkı tanımlamak için harcadıkları mesaiyi söz gelimi hekimlik alanında harcamış olsalardı belki ölüme çare bulurlardı!"

Kemal'in unutamadığı o geceki sohbet ve sohbetin konuları aşk ve zikir, damağında unutamadığı lezzetler bırakmıştı. Geç saatlere kadar süren toplantıdan çıkıp evine doğru giderken duyduğu iç huzur ve ruh rahatlığı günlerce benliğini sarmış, düşüncelerine yansımıştı.

Otel odasının küçük lavabosunda abdest alıp gece namazına duran Kemal, dört rekatlık bir nafile namaz kıldıktan sonra yatağının üzerine geçti ve oturarak tespih çekti. Daha sonra, sabah ezanına kadar yatmak için uzandıysa da bir türlü dalamadı. Uzun yol gelmiş olmasına rağmen, dört-beş saatlik deliksiz uyku dinlenmesine yetmişti. Uzandığı yatakta sabah yapacağı işleri planlamaya başladı. Önce araba tamircilerini, sonra da hırdavat işi yapan esnafı gezecek, tahsilatlarını yapacak, yeni siparişler alacaktı. Yapacağı işleri kafasının içinde evirip çevirdi, uyuyamayacağını anlayınca yeniden kalktı ve yatağın içinde oturarak "rabıta" yapmaya başladı.

Babasının vefatından sonra Hilmi Bey'i ziyarete daha sık gider olmuştu. Onun vasıtasıyla bir çok insan tanımış, toplumun değişik kesimlerine mensup bu insanlarla iyi ilişkiler kurmuştu. İçlerinde çok kültürlü ve yetişmiş insanlar bulunan bu çevre vasıtasıyla da ilmi ve dini konularda bilgi ve görgüsünü arttırma fırsatı bulmuştu. Hilmi Bey seyahatte olduğu zamanlar, tanıştığı, ilişki kurduğu bu insanların ev toplantılarına da bir iki kez katılmış, dostluklarını Hilmi Bey ile sınırlı bırakmamıştı. Birçoğu kendi ilmi dallarında uzmanlaşmış bu kişilerin sohbetlerini dinledi, onların tavsiye ettikleri kitapları okudu. Rabıta yapmayı, Hilmi Bey'in ifadesiyle, "Derin tefekkür alemine dalmayı!" yine ondan öğrenmişti.

Rabıta yapmayı, "derin tefekkür alemine dalmak!" olarak açıklayan, ritüelini Kemal'e öğreten Hilmi Bey, sonra şunları da söylemişti:

"Rabıta, rahat biçimde, büyüklerin yaptıkları gibi, oturarak, kişinin benliğinden doğan aczini, bunun yanı sıra Allah'ın büyüklüğünü düşünerek, Allah dostlarından veya direkt olarak Hazret-i Peygamber'in bizzat kendisinden feyz almayı hayal etmektir. Rabıta da kişi nefsinin kur ve cilvelerinden uzaklaşmak, benliğini zahitlerden yansıdığını düşündüğü nur huzmelerinin kollarına bırakmak zorundadır. Eğer düşünce ve ruh dünyasında dikkatler bu yansımalara verilirse, kişi manevi alemde ilerlemeler kaydeder!

Bütün insanlar sultan-i ruh üzere, temiz, bigünah ve nefsin karasından azade olarak dünyaya gözlerini açarlar. Yani her insan doğduğunda berrak, kaynağından yeni fışkırmış su gibidir. İnsan

büyümeye başladıkça, çevresiyle ilişkileri geliştikçe, o berraklığı, temizliği kirleten çamur gibi nefs devreye girer. Sultan-i ruh dediğimiz insanın aslını temsil eden, berraklığa, güzelliğe, ulviliğe düşman olan nefs, onu hapsetmek ve devre dışı bırakmak için her yolu dener. Bir anlamda, insanı aslından uzaklaştırmak, onu derinlere, aşağıların aşağısına atabilmek için her köprü başında tuzaklar kurar! İşte insana düşen bu tuzakları, oyunları boşa çıkarmaktır ki bunun yolu dinimizde manasını bulan, Hakk'a teslimiyet, Allah'ın emir ve yasaklarına harfiyen uymaktan geçer. Ayrıca, rabıta gibi derin tefekkür yoluyla, zikirle, sürekli ibadetle nefsin kötülüklerinden korunmaya çalışmaktır. Bunu bir öğretmen yardımıyla yapmak isteyen, buna azmeden insanlar ise, seçtikleri öğretmenin yardımıyla ve ondan almayı umdukları feyizle yollarına devam ederler, nefsin karşısında sultan-i ruhu benliklerine hakim kılmanın mücadelesini verirler.

Sık sık rabıta yapın. Rabıta yaparken, şu sonsuz, insan aklının aciz kaldığı kainatın büyüklüğünde bir hiç olduğumuzu, Yaradan'ın sonsuz ilmi ile her şeyi kuşattığını düşünün. O'nu seven, O'nun aşkıyla bir ömür yanarak O'na şeksiz şüphesiz bağlanan, göz yaşlarıyla aşklarını ifade etmekten ömür boyu çekinmeyen, bağırları yanık Allah dostlarının manevi alemden aldıkları nur huzmelerini sizlere dağıttıklarını tahayyül edin. Manevi alemden aldığınız bu nur parçacıklarıyla nefsin size karşı ele geçirdiği, aşılmaz, zapt edilmez görünen kalelerin burçlarını ele geçirmek için silahlandığınızı düşünün!.."

Hayatın zorlukları, genç yaşta üzerine binen sorumluluklar sebebiyle bunalan, sıkıntılı günler geçiren Kemal, Hilmi Bey'in telkinleri ve tavsiyeleri neticesinde ibadete yönelmiş, anlaşılacağı gibi tasavvufi yönelimleri neticesinde de siyasetten, siyasetin günlük gelişmelerinden bile kopmuştu. Gerçi bu kopuşta geçmişini inkar yoktu. Ama "başkalaşım!" geçirmiş gibi davranıyor, geçmişte kalan siyasi inanç ve kabullerinden bihaber yaşıyordu. Böyle davranmasına en büyük etken Hilmi Bey'in insanı cezbeden kişiliği, sohbetleri ve yönlendirmeleri olmuştu. Onun sayesinde edindiği yeni çevresi Kemal'i kabullenmekte gecikmemişler ve kendi aralarında ki dayanışmaya

onu da dahil etmişlerdi. Yeni çevresinin dayanışma unsurları maddi ve manevi olarak kendini gösteriyordu. Mesela, conta imalatına başlayıp, Anadolu'ya açılmaya karar verdiğinde, pazarlama konusunda bu çevrenin yardımlarını görmüştü.

Hayatın girift yollarında, manasını çözmekte zorlandığı olaylar, Kemal'i farklı, aklına bile getiremeyeceği noktalara taşımıştı. şimdilerde birlikte olduğu, olgunlaşma ve "olma!" mücadelesinde ilişkide olduğu insanları seviyordu. İddiasız ama bilgiye, ahlaka, sosyal hayata dini disiplin perspektifinden bakarak yaşamayı şiar edinen bu insanlar arasında bulunmaktan mutluydu. Hayatı tekdüze sınırlar içinde geçse bile, yaradılışına uygun olan bu hayat tarzından memnundu. Siyasetle, siyasetin veya ideolojilerin dünyevi kaygılarıyla alakaları olmayan yeni dost çevresiyle huzurlu günler geçiriyordu.

Çok sık olmamakla birlikte, bazen sohbet toplantılarında siyasette konuşuluyordu. Siyasetten konu açıldığı bir toplantıda, Hilmi Bey'in evindeydiler ve Kemal, öğrencilik yıllarından bahsetmiş ve Ülkücü kimliğini ortaya koyarak, Türk Milliyetçisi olduğunu söylemişti. O günkü toplantıya katılanlardan bir esnafta, geçmiş yıllarda Alparslan Türkeş'in partisine oy kullandığını ifade ettikten sonra, Hilmi Bey'e dönerek, "Efendim Ülkücüler hakkında ne düşünüyor sunuz?" diye sormuştu.

Soru üzerine, Hilmi Bey'in, çoğu zaman olduğu gibi, konuşmaya başlamadan önce, yüzüne hafif bir tebessüm yayıldı. Dudaklarından, "Ülkücüler" kelimesi çıktıktan sonra, yüzü birden ciddi bir hal aldı ve oturduğu yerde toparlandı, gözlerini sabitleştirerek, uzaklara dalmış bir görüntü altında anlatmaya başladı:

"Samimiyetle itiraf etmeliyim ki hayatta yanıldığım ve tövbe etmek zorunda kaldığım konulardan biri de Ülkücülerle ilgili düşüncelerimdir. Elbette onları yargılamak veya haklarında kesin hükümlere varmak benim işim değildir; ben geçmişte yaşananlara bakarak, Türkiye'nin o günlerde içinde bulunduğu kardeş kavgasını gördüğümde, şiddetin tarafı olmaları hasebiyle onları kınamıştım. Yalnız bunu söylerken yanlış anlaşılmaktan korkarım; hayatımın hiçbir döneminde milliyetçilik fikrine karşı olmadım. Manasını 'Kişi

kavmini sevmekle kınanamaz' kelam-ı Nebi'sinde bulan milliyetçilik ve mensubiyet anlayışı her zaman kabulüm olmuştur. Ayrıca milletinin yükselmesini, yücelmesini istemenin yanı sıra, aynı dili konuşan, aynı toprakları paylaşan, aynı maziye sahip insanları sevmek milliyetçilik olarak tarif ediliyorsa ben bu anlayışa her zaman saygı duydum, doğru olduğuna inandım. Fakat milletin huzurunu kaçıracak türden işlerin içinde olanların, şiddete bulaşanların, yaptıklarını milliyetçilik adına yaptıklarını iddia edenlerin karşılarında oldum, onları kınadım. Söyledikleri gibi bir tehlike de olsa, bu tehlikeyi karşı şiddet kullanarak bertaraf etmeye çalışan Ülkücüleri ve yaptıklarını benimsemediğim gibi anlamakta da zorlandım.

O günleri yaşayan hepimiz çok iyi biliyor ve hatırlıyoruz. Bir tarafta Doğu Bloku'nun 5.kol faaliyetleri altında kalarak beyinleri dumura uğratılmış genç insanların başlattıkları şiddet, diğer tarafta bu şiddete şiddet unsuru kullanarak cevap vermeye çabalayan Türkeş bağlısı Ülkücüler... O yıllarda zamanımın çoğu yurt dışında geçse de, ülkeme her geldiğimde veya radyo gibi vasıtalarla ülkemden her haber alışımda, giderek artan siyasi şiddet olayları dolayısıyla tarafları ayıpladım, onlara kızdım, içimden hepsine buğz ettim, yaptıklarını vatana ihanetle eş değer gördüm.

İşte o günlerin birinde yine Türkiye'ye gelmiş, çok sevdiğim, görüşlerine önem verdiğim bir büyüğümü ziyarete gitmiştim. Evinde oturup sohbet ettiğimiz sırada açık olan televizyonda haberler başlamıştı. Sohbete ara vererek haberleri seyretmeye-dinlemey başladık. Haberlerde görmeyi arzulamadığımız şiddet olaylarından sahneler veriliyor ve doruğa çıkmış şiddet olaylarının günlük bilançosu aktarılıyordu. Bir anda infiale kapılarak, olayların müsebbiplerine ağzıma geleni, ayrım yapmaksızın sayıp dökmeye, bela okumaya başladım. Ağzımdan edep dışı lanet kelimeleri dökülüverdi. O esnada birlikte olduğumuz alim zat hiç yorum yapmadan ve beni ayıplamadan söylediklerimi dinlemişti. Neyse, uzatmayayım, ziyaretim bitip de tam kapıdan çıkarken, kolumdan hafifçe tutan bu muhterem büyüğüm kulağıma eğildi ve sessizce, 'Can dost! Kızmadan önce harita incele!'dedi ve sırtımı sıvazlayarak yolcu etti. Boş konuşmayı

sevmediğini bildiğim o zatın ne demek istediğini eve gidene kadar düşündüm. Eve gittikten sonra, Türkiye ve dünya haritalarını önüme açarak uzun uzun inceledim ve harita sırrını anlamaya çalıştım. Tarih bilgim, birikimim ve idrakim oranında, o gün ve o günü takip eden günler, derin derin tefekkür ettim. Harita işaretini anlamaya, nasıl bir mana taşıdığını çözmeye çalıştım.

Şimdi burada uzun uzun anlatamayacağım bulgularımdan, çıkardığım neticelerden çok, bulduklarımı doğrulayan şu hatıramı da nakletmek istiyorum ki zannediyorum, arz etmeye çalıştıklarımı toptan ifade etmeye yetecektir.

1990 yılının ilk günlerinde Avrupa'daydım. Akşamları, yanımdan pek ayırmadığım transistörlü radyomdan istasyonları tarıyordum. Avrupa'dan yayın yapan bir radyo istasyonuna rast geldim. O günlerde Sovyet İmparatorluğu dağılmaya yüz tutmuş, bir çok cumhuriyetinde merkezden ayrılmak, bağımsızlığa kavuşmak için gösteriler, başkaldırı faaliyetleri başlamıştı. Bu istekle ortaya çıkan cumhuriyetlerden biri de Azerbaycan idi. Azerbaycanlı Türkler Sovyet idaresine karşı ayaklanmışlar, bağımsız devletlerini ilan etmek için çırpınıp duruyorlardı. Onların başkaldırmasını benimsemeyen ve bağımsızlıklarını vermek istemeyen Moskova yönetimi Azeri kardeşlerimizin üzerine Kızıl Ordu birliklerini göndermişti. İşte o hengameli günleri yaşıyorduk ve rast geldiğim istasyonda Azerbaycan'dan telefonla katılan Azeri Türkleri seslerini dünyaya duyurmak için çabalıyorlardı. Sesini radyo kanalıyla duyurmaya çalışan bir genç kız aynen şöyle diyordu: 'Atalarımızın yaptıklarını çekiyoruz! Yıllar evvel bu zalimlere, katillere boyun eğmelerinin acısını, çilesini halen biz çekiyoruz!.. Ama bütün Hür Dünya bilsin ki onların yapmadığını, yapamadığını bizler yapacağız, kanımızın son damlasına kadar bu zalimlerle savaşacağız!..' Genç kızın bu cümleleri günlerce kulaklarımda uğuldayıp durdu ve beni yıllar öncesinin Türkiye'sine götürdü. O zaman, bir kez daha, en azından, milletimizin komünizm belasına karşı duruşunun sembolü haline gelmiş, bunun için olmadık diyetler ödemek zorunda kalmış Ülkücüleri takdir ettim. Gerçekten onlar bir dönem milletin temel ve gerçek dinamiği olarak tebarüz etmişlerdi.

Hakikaten, onları anlamak için Türkiye'nin dünya coğrafyasındaki yerini ve bu coğrafyanın bize kazandırdıklarını iyi idrak etmek gerekiyor. Tarih akıp geçerken, yaşanan zaman dilimleri bize çok şey anlatıyor. Bu coğrafyada barındırılmak istenilmememiz, tarihin derinliklerine gömülmek istenilmemiz yeni değildir. En son boğulmamız için düzenlenen operasyon, İkinci Dünya Harbi neticesinde ortaya çıkan 'İdeolojik Haçlı Seferidir!' İdeoloji kisvesi altında ortaya çıkan ve milletimizi bu seferleriyle yok etmeye çalışanlara karşı Devlet ve milletin büyük bölümü şairin dediği gibi, 'Oyunda oynaşta...' iken, bazı münevverlerimiz tehlikeyi sezerek ve teşkilatlanarak bir savunma hattı oluşturdular. Kurulan bu savunma hattının en sağlam halkasını ise Ülkücüler meydana getirdi. Ciddi ve tutarlı bir savunma hattı kuran Genç Ülkücüler millet adına duruş sergilerlerken, onların hakkında olmadık komplo teorileri ortaya atıldı. Ben şahsen bunların hiç birine itibar etmiyorum. Ülkücü gençlerin, ideolojik haçlı seferine karşı samimi olarak ve taşıdıkları kaygılar neticesinde bu kavgayı verdiklerine inanıyorum.

Bu tespitlerime ulaşmakta size bahsini ettiğim zatın uyarısının etkisi büyüktür. O beni uyardıktan sonra, olup bitenleri, meydana gelen olayları daha farklı bir gözle takip ettim ve bu sonuçlara ulaştım."

Soruya cevap olarak bunları anlatan Hilmi Bey, konuşmasını bitirdikten sonra, gözlerini kendisini dinleyenlerin üzerinde gezdirdi ve can kulağıyla dinleyenlerden biri olan Kemal'in üzerinde sabitledi. Müspet konuşmalarından cesaretlenen Kemal, Hoca'dan müsaade alarak, konu hakkında birkaç şey söylemeden edemedi.

"Hocamın söylediği gibi, gerçekten samimiydik ve hiçbir art niyetimiz yoktu. Emperyalizmin ne olduğunu, niyetlerini, vatanımız üzerindeki hesaplarını okullarda öğretmemişlerdi. şahsen ben, milliyetçi fikirlere sahip bir babanın oğlu olarak büyümeme rağmen, ülkem üzerinde oynanan oyunlar hakkında ciddi bir bilgi birikimine sahip olmadan yüksek okula başladım. Ülkücü arkadaşlarımla aynı yurdu üç yıla yakın paylaştım. Daha doğrusu ülkücü oldum ve bir anlamda siyasi eğitimden geçtim.

O günlerde olan şuydu: Türkiye'yi hedef seçen emperyal güçlerin özellikle kızıl olanı, uzun vadeli bir istila hareketine girişmişti. Hür Dünya'nın o günler için yumuşak karnı olarak görülen ülkemizde bu istila hareketine karşı durmak, oynanmak istenilen oyunun bir parçası da olsa, bu oyunu bozmak gerekiyordu. İnancımız: Devletin aciz kaldığı, yeterli tedbir geliştiremediği saldırıda taraf olarak yer almak, bunun için güç sarf etmek ve gerekirse bedel ödemekti. şimdi detayına girerek, bu duruşumuzun artı ve eksilerini uzun uzun anlatmak istemiyorum, ama yakından bilip, iman ettiğim tek şey varsa o da samimiyetimiz ve saflığımızdır!

Ülkücülerin şiddet olaylarında yer almalarına, şiddetin tarafı olmalarına gelince... Bunu çok düşündüm, şiddetin ortasında kalmış, can almış, cana kıymış bazı arkadaşlarımla bunu açık olarak konuştum. Gördüm ve anladım ki; şiddetin tarafı olarak uç noktalara kaymak zorunda kalmış arkadaşlarımın hiç biri yaptıklarından kendilerine bir paye çıkarma hesabı taşımıyorlar. Bir katilin, paranoyak bir caninin yaptığı gibi, yaşamak zorunda kaldıklarından huzur duymuyorlardı. Onlar inanmışlığın, sert bir 'dur!' demenin, hatta bir mecburiyetin savaşına girişmişlerdi. Elbette insan olmanın, insanın törpülenmemiş yanlarının, nefislerinin girift oyunlarının tezahürlerini de bu savaşta yaşıyorlardı. Böyle olduğu halde bile çocukça, saf, duygu dolu yanlarının varlığını görebiliyordum.

Demem o ki, içinde benimde bulunduğum Ülkücü nesil, hislerini ön planda tutarak ve samimiyetleriyle harekete geçerek, hiç birimizin bugün yaşanmasından haz duymadığımız, keşke olmasaydı dediğimiz bir savaşın içinde yer aldılar ve 'günahlarının!' çok çok üstünde de bedeller ödediler. Biz millet olarak hafıza zafiyeti geçiriyor, her şeyi çabuk unutuyoruz. Ben şöyle inanıyorum: tarih ancak içinde bulunulan anın anlaşılmasıyla, idrak edilmesiyle yargı önüne çıkabilir! Sonradan yazılan veya yargılanmaya çalışılan her tarihe mal olmuş olay eksik kalacak, "keserlerin" yontma açısına göre şekil alacaktır!"

Sohbet toplantısına katılanlardan, orta yaşlı ve memurluk yapan biri, Kemal'in cümlesini bitirmesini fırsat bilerek, iyi veya kötü, ye-

terli veya yetersiz, o yıllarda da bir devletin var olduğunu, devletin düzeni ve üzerine gelen tehlikeyi önleme vazifesi dururken, iyi niyetle açıklanmaya çalışılan şiddetin tarafı olmayı anlayamadığını söyledi. Takım elbiseli, Hilmi Hoca'nın hayranları arasında yer alan adam ayrıca, söylediklerine şunları da ekledi: "Benim anladığım kadarıyla şiddetin savunulacak bir tarafı olamaz, hele bunu devletin yetersizliğiyle açıklamak olacak şey değil!"

Kemal adamın konuşmalarından rahatsız olmuş, içten içe öfkelenmişti. Öfkesini bastırmaya çalışarak ve sesini kontrol ederek, adamın gözlerinin içine bakarak konuşmaya başladı: "Anarşizmin ideolojik saplantılarına kapılmış, 'En iyi düzen bu düzenin yıkılmasıdır!' düsturuyla ortaya çıkanların baskı ve şiddetine maruz kalanların seçenekleri yoksa ne yapabilirlerdi? O günleri yaşayanlar hakkını teslim ederler ki, 'Devrim kanla yazılır!' veya 'Devrim namluların ucundadır!' diyerek ve genç insanlarımızı bu saçmalıklara inandırarak hareket edenlere karşı ne yapılabilirdi, hele bu iddia ile ortaya çıkanlar sizi kendilerine düşman ilan edip, hiç durmadan saldırıyorlarsa? Devleti temsil eden siyasilerin büyük çoğunluğunun acz içinde kaldıkları, hatta bazılarının bu güçlere destek verdiği bir gerçek değil midir? Derme çatma silahlarla kendini savunmaya kalkışanları bu gerçekler ışığında ele almanızı ve bu savunmanın tarafı olanları 'Size ne oluyor?' biçiminde suçlamadan önce zihninizi o günlerin realitelerine çevirmenizi rica ederim.

Bunları söylerken ve ülkücülerin şiddette taraf olduklarını açıklarken kanunların suç saydığı fiilleri övmek veya Allah indinde haram olan kimi eylemleri göklere çıkarmak gibi bir maksat taşımıyorum. Söylediğim şu: Zamanın zaruri olarak dayattığı vakaların ortaya çıkmasında taraf olan arkadaşlarım şiddeti ne vasıta ne de netice olarak görmemişlerdir. şiddete öyle veya böyle bulaşmış arkadaşlarım arasında bir tane bile şiddet tapıcısına rastlamadım. Birileri tarafından silahlı eşkıya olarak görülen veya öyle gösterilmek istenilen arkadaşlarımın çoğu şiddetin bitmesi için her türlü fedakarlığı yapabilecek insanlardı. Hatta bunun ilk çabasını Ülkü Ocakları Derneği Genel Merkezi vermiş, bütün gençlik teşkilatlarına çağrılarda bulunarak,

silahların bırakılmasını istemişti. Arkadaşlarımızın bu düşüncelerini hayata geçirebilmek için büyük gazetelerin kapılarını aşındırdıklarını çok iyi hatırlıyorum.

Aslına bakılacak olunursa, şiddet olaylarının önlenemez boyutlara ulaşmasında devleti yönetenlerin devasa hataları vardı. Bu minval üzere dikkatinizi 1960'lı yılların hemen başlarında ABD'de ve yine aynı yılların sonlarına doğru birçok Avrupa ülkesinde meydana gelen şiddet olaylarına çekmek isterim. 1960'lı yılların başlarında Birleşik Devletler'de, özellikle de orta öğretimde baş gösteren şiddet eğilimlerini Amerika Devleti ciddi araştırmalar ve akademik boyuttaki çalışmaları neticesinde önlemeyi başarmıştı. Yanlış hatırlamıyorsam, aynı devlet, şiddet unsurunu gençlik arasından silmek için milyar dolara yakın para harcamış, bu maksatla eğitim sisteminde köklü değişikliklere gitmişti. 68 Gençlik hareketleri, Sovyet ajanlarının kışkırtmaları neticesinde ortaya çıkmış ve Batı Avrupa ülkelerini birbirine katmıştı. Anarşizm ve Marksizm adına harekete geçen genç kitleler, Avrupa ülkelerinin kamu düzenini alt-üst etmişlerdi. Bu açık tehlikeyi gören ve varacağı noktayı kestiren bu devletler bütün imkanlarını seferber ederek genç insanları saran şiddetin üzerine gitmişler, kararlı biçimde, en önemlisi de projeler üreterek bunu yapmışlar, devleti politize etmeden, yani devlet güçlerini bu politik eylemlerin tarafı haline getirmeden şiddet rüzgarlarını durdurmayı becermişlerdi.

Evet, düşünmek, araştırmak, projeler üretmek, yani zor olana talip olmak yerine, 'Sizden veya bizden!' saplantısına düşen hükümetler, şiddeti önlemek, akan kanı durdurmak yerine şiddete çanak tutmakla meşgul oldular. Özellikle 12 Mart 1971 sonrasında, milletin temel değerlerini, milletin kendi iç dinamiklerini harekete geçirmekten kaçınanlar ve aksi harekette bulunanlar, çok geçmeden yeni bir şiddet dalgasının önlenemez yükselişine teslim oldular. Yaptıkları bu hatalar neticesinde, şiddete tapan, siyasi gerekçelerini ve tekliflerini namluların ucunda görenlerin insafıyla bizi karşı karşıya bıraktılar. Bütün bu yanlışların, tedbirsizliklerin, bazıları şuurlu ihanetlerin

faturası ise Anadolu'nun genç insanlarına, fakir ailelerin mazlum, masum, çaresiz çocuklarına kesildi!

Bütün bu olup bitenler zincirleme ve domino etkisiyle, yakın tarihin kalbinden doğup gelirken milleti, kendi hayal ve korkularına hapsetmeye kalkanlara, buna yeltenenlere kimse dönüp bakmadı. Ellerine geçirdikleri iletişim vasıtalarıyla bir heyula yaratanlar şiddetin tapıcıları olarak Ülkücüleri gösterdiler ve bunu şuurlara yazmayı da başardılar. Ülkücülerin 'Biz şiddeti karşı şiddet olarak kullanmak zorunda kaldık, ne amacımızda ne aracımızda şiddet yoktur.' şeklindeki savunmalarını bile boşa çıkarmak için ellerinden gelen iftirayı atmaktan geri kalmadılar. Bu saldırıları öyle boyutlara ulaştı ki, samimi, fikri olarak onlarla hiçbir alakası olmayan, mesela (Biraz evvel ülkücüleri suçlayan adamı kastederek) Beyefendi gibi insanlarımız bile, olanları, olayların arka planlarını bir tarafa bırakarak ve 'Devlet vardı, niçin devletin işine karıştınız!' gibi mülahazalarla arkadaşlarımızı suçlamaya kalkıştılar."

Salonda bulunanlar Kemal'i ilgi ve dikkatle dinliyorlardı. Sözlerine ara verip, "Belki ukalalık yapıp lafı uzatıyorum, ama bunları görüp idrak ettikten sonra söylemeden duramıyorum." dediğinde dinleyicilerden bazıları "Estağfurullah!" diyerek cevap verdiler. Bu arada Kemal, Hilmi Hoca'nın yüzüne baktı ve açık bir memnuniyet ifadesi gördü, bundan da güç alarak konuşmasına devam etti.

"Şiddetin toplumun her katmanına yayılmasında yeterli olamayanlar, sonunda icazet aldıkları oranda, şiddeti şiddet kullanarak izole etme çabasına girdiler, böyle yapmakla yeni şiddet kaynakları meydana getirmekten de geri durmadılar! Burada PKK terörünün altında yatan sebepleri tek noktaya indirgemek gibi bir basiretsizliğe düşecek değilim; fakat, bu terörün en azından insan kaynağına ulaşmasında, baskı ve şiddete maruz kalmış insanların PKK tarafından ajite edilmesi altında devletin şuursuz şiddetinin yattığı gerçeğini biliyorum. 12 Eylül sonrasında Diyarbakır Askeri Cezaevi İşkencehanesi'ni meydana getirenler başta olmak üzere, şiddeti devlet tekeline alanlar, karşı şiddetin doğmasına, gelişmesine ve olgunlaşmasına hizmet etmişlerdir! şiddeti hepimiz lanetlemeli-

yiz, ama bunu yaparken bile adil olmaktan geri durmamalıyız. Yani demem o ki, sebep sonuç ilişkisini görmeden yapılacak bir lanetleme bile eksik kalacaktır. Ben bunun bile zaman alacağını, böyle hassas ve bir anlamda her yönü açık konu da adaletli olmanın millet ortak şuurunun olgunlaşmasına bağlı olduğuna inanıyorum!"

O gece toplantı siyasi analizlerle ve gündemde olan PKK terörünün ülkeye kaybettirdiklerinin konuşulmasıyla sürüp gitmişti. Hilmi Hoca'nın Ülkücüler hakkındaki tespitleri ve övgü dolu sözleri Kemal'i mest etmiş, sevip saydığı bu hoşsohbet adama daha fazla bağlanmasına sebep olmuştu.

Otel odasında, gecenin bir vakti Kemal, gözlerini kapatmış, kendi varlığının, eşyanın, dünyanın hatta göklerin bile olmadığı bir boşlukta "hiçliğini!" düşünüyor, iç çekmeleri arasında Allah'ı ve O'nun yaratıcılığını tefekkür ediyor, kendi aczinin zerrelerine yaydığı garip hazla anlatılması güç bir mutluluk yaşıyordu! Garip iç çekmeler ve ifadesi güç huzur dalgaları arasında bir ara şuuruna bulutumsu bir boşlukta yükseliyormuş hisleri yayılmaya başladı. Kat kat olmuş bulutumsu sisler arasında yükseldiğini duyumsayan Kemal, yine buluta benzer devasa bir kapıdan geçtiğini şuur yansıması şeklinde gördüğünde, "acabalar!" arasında içten içe titrediğini hissetti. Rabıta halinde ve düşünce yoğunluğunda ruhunda meydana gelen bir takım tezahürler yaşıyordu. Bulutumsu kapının ardında uzanan ve sanki yerle göğün birleştiği bir sahnenin şuuruna yansıması üzerine korkuya kapıldı ve bütün azaları ürperdi. Korku ve ürperti arasında "Estağfurullah!" dedi ve gözlerine açarak rabıtadan çıktı. O halde biraz evvel şuuruna yansıyan sahneleri düşünmeden edemedi. "Gör ve geç! Gördüklerine kapılma. şuurun ve ruhun tefekkür halinde yansımaları olacaktır onlara kapılma. Bizim görevimiz nefsin terbiye edilmesidir. Biz nefsi öldürerek melek olmaya talip değiliz, bizim talebimiz insan olarak kalmak ve insan olmaktır! Onun için bu asli görevimizi hiç unutmadan, gururumuzu okşayacak, onu şahlandıracak her türlü yansımadan uzak duracağımız gibi, bunların gelip geçici olduklarını asla unutmayacağız!"

Hoca derin tefekkür alemine ait bu tembihlerde bulunmuş olsa da, Kemal şuuruna yansıyanlar karşısında etkilenmiş, düşünceye dalmıştı. "Bulutlar" diye düşünürken aklına sonunu hatırlayamadığı, bir toplantıda öğretim üyesi bir zatın yorumlarını dinlediği, bazı ilmi delillerle tefsir ettiği ayet takıldı. Hemen oturduğu yerden kalktı odasının ışığını açarak, çantasında taşıdığı meâlli Kur'an-ı Kerim'i çıkararak o ayeti buldu.

"Dağları yerinde donmuş gibi durur görürsün, oysa onlar BULUTLAR gibi geçerler. Bu her şeyi sağlam tutan Allah'ın işidir. Doğrusu O, yaptıklarınızdan haberdardır."

"Bulutlar" ve bulutların rabıta halinde şuuruna yansımaları üzerine Kur'an'dan bulduğu bu ayeti üç kere üst üste okudu. O öğretim üyesinin ayet hakkında söylediklerini hatırlamaya çalıştı. Hatırlayabildiği kadarıyla öğretim üyesi şunları söylemişti:

"(...) Işığın her dalga boyunu göremiyoruz, her ses dalgasını duyamıyoruz. Gözümüzün ve kulağımızın duyarlı olabildiği frekanslar son derece limitli bir bant içinde kalıyor. Doğru dürüst maddeyi bile gördüğümüz söylenemez. Mikroskoptan teleskopa kadar her şey elimizdedir. Bu kadar imkan, vasıta ve kaynaklara sahipken, niçin çok sınırlı bir çevreyi algılamak zorundayız?

Şimdiye kadar hiç kimse elektronu görememiştir. Bundan sonra da göremeyecektir. Elektronun görünmemesinin nedeni, yeterli büyütme gücüne sahip cihazların elimizde olmayışından değildir. Elektron o kadar küçüktür ki görünen ışığın dalga boyu onun çapını yakalayamaz. Üstelik elektron, dalga gibi bir özellikte göstermediğinden atomun yörüngesinde habire dolanıp durduğu halde, herhangi bir anda yörüngesinin neresinde olduğu bilinmez... Ay'ın, gezegenlerin yörüngelerini biliyoruz, hızlarını, yerlerini, uzaklıklarını hesaplıyoruz. Elektronun çekirdek etrafındaki yörüngesinde şu anda ne yaptığını bilmiyoruz ki?

İşte bunun içindir ki, kuantum fiziğinde, 'Belirsizlik Prensibi'ni ortaya attılar. Belirsizlik demek, maddenin temel özelliklerinin kesinlikle tarif edilemez olması demektir. Belirsizlik prensibi, maddenin varsayımlara dayalı ihtimallerinin istatistiki dağılımının bir

göstergesinden ibaretmiş. Bu tariften ne anlaşılıyorsa en usta fizikçi de onu anlıyor işte...

Bir elektron bile kendini belli etmezken, çevremizde güya gözümüzle gördüğümüzü iddia ettiğimiz nesneleri tam anlamıyla algıladığımızı nasıl söyleriz? Uzman fizikçilerden biri bu hal için şunları söylüyor:

'Atom altı parçacıklardan elektron ve proton gözlenmedikçe, çevremizdeki nesnelerin gerçekten var olup olmadıkları şüphelidir. Metafizikçiler, gerçek dünyanın ne kadarlık bir kısmının, ne kadar doğrulukla bir resminin çizilebileceğinin; ancak duyularımızın bizi etkilediği ölçüye bağlı olacağı görüşünü savunuyorlar. Duyularımız ise, dış dünyadan gelen uyarıların beynimizdeki bir yorumu niteliğindedir, sanki bahçede bir ağaç varmış gibi... Fakat beynim duyularımın süzgecinden geçen uyarıları algılar. Ağaç sadece bir uyarıdır. O halde hangisi gerçektir? Duyularımın ortaya çıkardığı ağaç mı, yoksa bahçedeki ağaç mı?..'

Belirsizlik prensibi ortaya atıldığından bu güne kadar ilim adamlarının ilgisini çekmiş ve elektronun saklambaç oyununa benzer davranışı hayretle karşılanmıştır. Her ne kadar okulda öğretmenlerimiz bize atom modelini anlatırken, ortada bir çekirdek ve etrafında dönen elektronlardan söz etmişlerse de; bu model kuantum mekaniği ve belirsizlik prensibinin ışığı altında artık geçerliliğini kaybetmiştir. Elektronun gezegenler gibi yörüngedeki hızlarını ve bulundukları yerleri bilemiyoruz. Bu yüzden elektronu BULUT gibi çekirdeğin etrafında bir çeşit kılıf gibi düşünüyoruz.

Bu yüzden 'elektron bulutu' bir dalga yumağı gibi, çekirdek etrafında dolanan elektronu en iyi temsil ettiği için, fizikçiler tarafından çok tutulan ve kullanılan bir deyim halini aldı. İşte ben Neml Suresi 88. Âyetinde yer alan MADDE ve BULUT arasındaki ilgi çekici benzetmeyi kuantum fiziğinde yer alan elektron hareketlerine yorumluyorum."

Sohbette bulunan ve İslâmi ilimlerde bilgi sahibi olan birisi, konuşmacının kuantum fiziği temel verileri üzerine açıklamaya çalıştığı bulut ve madde ilişkisine itiraz ederek, esasen ayetin dünyanın

kendi yörüngesi etrafında dönüşüne bir delil olduğunu söylemişti. Ve bazı müfessirlerin ayeti yorumlarlarken söylediklerini, yazdıklarını örneklerle anlatmıştı. Gelen itirazı sabır içinde dinleyen öğretim görevlisi cevap olarak şunları söylemişti:

"Söylediklerinizde doğrudur. Dünyanın Güneş etrafındaki yörüngesinde saniyede 30 kilometrelik hızla harekette oluşunun 1400 sene önce bildirilmesinin, astronomik bulgularla olan bağlantısına dikkat çekerler. Yalnız, yüce Kur'an'daki anlam derinliğinin içine sadece bir tek yorum nasıl sığabilir? Bu açıdan bakıldığında Dünyanın hareketli oluşunun yanında, diğer yorumlarında bulunabileceği akla gelebilir. Nitekim meteorolojide üst atmosferdeki ortalama rüzgar yönlerinin batıdan doğuya doğru rüzgar yönlerine uygun olarak hareket ettiği sonucu çıkar. Dünyanın kendi ekseni etrafında dönüşü de batıdan doğuya doğrudur. Böylece Dünyanın bulut misali hareketli olmasının yanında, bu hareket yönü de açığa çıkmış olmaktadır. Öte yandan 'dağlar' deyimi bir genellemedir. Yalnız dağların hareketli, dağlar dışındaki her şeyin hareketsiz olduğu düşünülemez. Dağlar örneğini, maddenin daha da ayrışmış haline göre düşünürsek, karşımıza bahsini ettiğim atom modelindeki BULUT kavramının çıktığını görürüz. İlim adamları 'maddenin bulut gibi' davrandığını, fizikteki belirsizlik prensibinin doğal ve kaçınılmaz bir sonucu olarak kabul ediyorlar."

Şuur yansımaları ve "iç çekilmesi!" yaşadığı sırada bulut görüntüsünün düşüncesine yaptığı çağrışımlar bunlardı. Hilmi Hoca'nın "Gör ve geç!" telkini ve tavsiyesine uyarak hatırladığı âyetin çağrışımlarından sıyrılarak ayağa kalktı ve giyinmeye başladı. Niyeti yaklaşmakta olan sabah namazını otelin lobisinde çay içerek beklemek ve namazı camide kılmaktı.

Otelin girişinde yer alan küçük lobinin camlı kapısının önüne kadar indiğinde, gece vardiyasında görev yapan genç bir çocuğun, resepsiyon bankına abanmış vaziyette, köşede duvara monte edilmiş televizyonu seyrettiğini gördü. Genç adama selam vererek lobiye giren Kemal, televizyondan gelen sese kulak kabarttığında, ürpererek başını televizyona çevirdi ve yayınlanmakta olan görüntüler

karşısında donup kaldı. Ekranda Başbuğ'un görüntüsü ve spikerin, "...Hastane yetkililerinin açıklamalarına göre, kalp krizi teşhisi sonrasında yapılan tüm müdahaleler sonuçsuz kalmış, MHP lideri Türkeş kurtarılamayarak saat..." sözleri Kemal'in hüzün içinde hareketsiz kalmasına yetmişti.

Olaya ilgisini fark eden resepsiyondaki genç adam, "Abi bir düğünden evine giderken arabada kalp krizi geçirmiş." diye açıklama getirdiğinde, küçük salona girdiğinden beri ayakta ve hüzün içinde yüreği çarpan Kemal ilk tepkisini verdi ve titreyen bir ses tonuyla, "Allah gani gani rahmet eylesin!" diyerek, televizyonu rahat görebileceği bir koltuğa öylesine oturdu. Sabahın seher vaktinde gelen habere oldukça üzülmüştü. Uzun zamandır görmediği, irtibatının olmadığı, fakat bir zamanlar yürekten bağlanıp sevdiği, hiçbir zaman kötü gözle görmediği, ayrı kalmanın getirdiği kopuklukla da uzak durduğu eski liderinin ölüm haberi karşısında müthiş sarsılmıştı. Rahmetli babasını hatırladı, nasıl severdi Başbuğ Türkeş'i. Üzerine toz kondurmaz, "Herif!" derdi; bu, babasının lügatında, adam gibi adam, demekti.

Gözü televizyonda Başbuğ'u son olarak gördüğü günü hatırladı. O sıkıntılı ortamda, hürriyeti elinden alınmış, evinden ocağından, çocuklarından koparılmış, hiç hak etmediği suçlamaların muhatabı olmuş halde bile nasıl da dimdik, güler yüzlü ve samimi davranmıştı. Büyük bir tesadüf neticesinde, tutuklu bulunduğu hastanede Türkeş'i ziyaret imkanı bulan Kemal, o ziyaret esnasında heyecan ve üzüntüden zor anlar yaşamış, ziyareti bitirip dışarı çıktığında ise hüngür hüngür ağlamıştı.

1983 yılının ilk aylarıydı. Babasının hastalığı sebebiyle ailesinin içine düştüğü dramı bütün çıplaklığıyla yaşadığı günlerdi. Bir tarafta babasının umarsız hastalığı, diğer tarafta ailenin ekonomik sıkıntılarını aşma çabası bütün zamanını alıyordu. Kendi derdine düştüğü için askeri idarenin Ülkücü Hareket üzerindeki baskı ve zulümlerine karşı yapabileceği bir şey yoktu. Yalnızca basın yoluyla Başbuğ ve ülkücüler hakkında sürüp gelen davaları takip edebiliyor, çaresizlik içinde yapılanları izliyordu. O, hayatın gerçekleri ve hayatın kendisine

sunduğu ağır şartların altından kalkma mücadelesine düşmüştü. İşte o şartlar altında, ayakta kalma mücadelesi verdiği günlerde, ara sıra mal verdiği Ankara'daki bir hurda toptancısının deposuna alacağını tahsil etmek için gitmişti.

Deponun içinde bulunan yazıhaneye girdiğinde, alacaklı olduğu hurdacının çavuş rütbeli bir askerle oturduklarını gördü. Selam verip gösterilen yere oturduğunda, esnaf arkadaşı Kemal'i yanındaki çavuş ile tanıştırdı. Çavuş'un bir dostunun oğlu olduğunu söyleyen esnaf, Ankara'da askerlik yaptığını her çarşı izninde kendisine uğradığını söyledi. Bu açıklamanın üzerine Kemal nezaketen, Çavuş'un halini hatırını ve nerede görevli olduğunu sordu. İri-yarı, çakı gibi asker olan Çavuş, oturduğu yerden biraz dikleşerek, "Ağabey merkez komutanlığında görevliyim ama bu sıralar Askeri Mevki Hastanesi'nde Alparslan Türkeş'in nöbetini tutuyoruz!" dedi. Kemal Başbuğ'un hastanede tutulduğunu biliyordu. Karşısında oturan karayağız delikanlının söyledikleri karşısında birden heyecanlandı ve Başbuğ hakkında ardı ardına sorular sormaya başladı. Nasıldı, ne yapıyordu, üzerinde fazla baskı var mıydı, nasıl bir yerde tutuluyordu, hastalığı kalıcı mıydı?.. Kemal'in bu ilgi ve alakasına pek şaşırmış görünmeyen Çavuş, gayet açık ve net şekilde soruları cevapladı. Askerin anlattıkları karşısında rahatlayan, Başbuğ'un hastane şartlarında nispeten rahat olduğunu öğrenen Kemal, orada daha ne kadar tutulacağını öğrenmek istedi. "Bu konuda bir bilgim yok." diye cevap veren Çavuş, birden, Kemal'i heyecanlara gark eden cümleyi söyleyi verdi: "Ağabey istersen seni Türkeş Bey ile görüştürebilirim!" Bu teklif karşısında aşırı derecede heyecanlanan Kemal, ilk anda ne diyeceğini bilemedi. Kısa bir sürede kendini topladı ve "Nasıl olacak, görüşmeye izin verirler mi?" diye sordu. Kendinden emin görünen Çavuş, hastane şartlarında el ayak çekildikten sonra bazı şeylerin kendi inisiyatiflerinde olduğunu açıkladı. Çavuş'un böylesine rahat ve kendinden emin olması karşısında hayrete kapılan Kemal, görüşmenin hangi şartlarda ve zamanda olacağını öğrenmek için de sorular sordu. Çavuş, problemsiz şekilde görüşme sağlama teminatı verdi ve "Abi merak etme

o kadar zor değil, daha dün bizim memleketten gelen iki arkadaşın görüşmelerini sağladım." diyerek Kemal'i rahatlattı.

İşini bitirip, Başbuğ ile görüşme teminatını alan Kemal, depodan ayrılırken askere mutlaka geleceğini söylemişti ve halinden çok memnundu. Başbuğ ile görüşecek olmanın sevincini kendisinden çok hasta yatağından kalkamayan babasını mutlu edeceğini biliyordu.

Çavuş'un verdiği gün ve saatte, en temiz kıyafetlerini giyinmiş, tıraşını olmuş halde, Ankara'nın en ünlü pastanelerinin birinden kutu çikolata aldı. Dışkapı semtindeki hastanenin bahçesinden içeri girdi. Oğlundan ziyaret haberini alarak sevinen Burhanettin Bey, "Oğlum elin boş gitme! Başbuğ'a çok selamlarımı ve hürmetlerimi söylemeyi unutma." diye sıkı sıkı tembih ettikten sonra, "Elini iki defa öp ve babam hasta gelemedi onun için elinizi iki defa öpüyorum de." derken gözleri dolmuştu. Elindeki hediye paketiyle geldiği hastane kapısında, nöbetçi askerlere Çavuş'un ismini verip, çağırmalarını söyledi. Biraz sonra buluşup tokalaştılar. Çavuş: "Ağabey, beklememiz gerekecek, komutanım biraz meşgul." dedi, yanlarında bulunan askerlerin duymalarını istemiyormuş gibi fısıltılı bir sesle, "Türkeş Bey'e aramızda 'komutanım' deriz, ne de olsa emekli albay!" diyerek Kemal'in merakını giderdi.

Hastanenin giriş katındaki kantine doğru yürürlerken, Kemal'in elinde taşıdığı paketi işaret eden Çavuş, hediyeleri kabul etmekte zorlandıklarını, zaten kabul gören hediyelerin çoğunu Başbuğ'un kendilerine verdiğini söyledikten sonra, "İstersen onu yanına alma nöbetçi başçavuş görürse sıkıntıya düşerim." dedi, ziyareti ayarlamak için koridor başında bulunan asansöre binerek uzaklaştı.

Çavuş'un uzaklaşması üzerine, camekanlı kantinin önünde yalnız başına kalmıştı. İçini saran, bütün azalarını titreten heyecanı bir tarafa, duvara yaslanarak Başbuğ'u düşünmeye, onun son halini gözünün önüne getirmeye çalıştı. Heyecan ve merak içinde geçen on-on beş dakikadan sonra Çavuş'un yanına gelerek, ziyaretin gerçekleşeceğini söylemesi üzerine heyecanı bir kat daha artmıştı. Asansörle Başbuğ'un odasının bulunduğu kata çıkarlarken, Çavuş'u yine soru yağmuruna

tutmaya başlamıştı. Başbuğ ne yapıyordu, yanında kimse var mıydı? Gerçekten görüşebilecek miydi?..

Asansörden indiklerinde dizlerinin bağı neredeyse çözülmüştü! Yüreği alabildiğine çarpıyor, elleri titriyordu. Çok değil birkaç yıl önce Türkiye'nin en güçlü insanlarından biri, bir el hareketiyle binlerce insanı harekete geçirmeye muktedir, bütün ömrü mücadeleler ve zorluklar içinde geçmiş, yakın Türk Siyasi Tarihi'nin önemli köşe taşlarından biri olmayı başarmış bir insanı demir parmaklıklar arkasından görmek, elini öpecek olmak Kemal'i kendinden geçirmiş, bedenini kontrol edemez hale getirmişti.

Koridorun sonunda bulunan odanın önüne geldiklerinde Çavuş eliyle beklemesini işaret etti ve kapıyı açarak içeri girdi. Çavuş'un içeri girmesi üzerine ellerini önünde kavuşturan Kemal, bütün seslere kulaklarını kapatmış, sanki zamanın donduğu bir anda kalmış gibi, kapının ağzında saplanıp kalmıştı. Koridorun bitiş noktasında, büyük camların önünde, ellerinde silahla nöbet bekleyen iki askerin varlığını bile fark edememişti. Çok geçmeden (ki bu kısa süre Kemal'e bir saat gibi gelmişti.) önünde beklediği kapı açıldı ve yüz yüze geldikleri Çavuş'un, "Ağabey buyur!" diyerek odaya davet etmesi üzerine, bir robot gibi ve çekingen adımlarla içeri girdi. Yarı açık duran oda kapısının kolundan tutmuş olan Çavuş bu arada normal bir ses tonuyla, "Komutanım! Kemal Bey!" diyerek tekmil vermeyi de ihmal etmemiş ve yana çekilerek yol açmıştı.

Beyaz nevresim ile kaplanmış tek kişilik bir hastane yatağı, yatağın başında gazete kağıtlarıyla örtülü ve üzerinde kolonya şişesi duran sactan komodin, kısa perdeleri bulunan demirli pencere, giriş kapısının yan tarafında duvara yaslanmış vaziyette iki kapılı, yine sactan imal elbise dolabı, dört kişilik metal aksamlı bir masa, masanın üzerinde ağzına ters çevrilerek konulmuş bardak bulunan cam sürahi, sürahinin hemen yanında masanın neredeyse yarısını kaplayan kalın dosyalar ve günlük gazeteler, masanın etrafında yer alan demirden mamul sandalyeler ve sandalyelerin birinde, gözlüklerini takmış, günlük tıraşını olmuş, pijama ve ropdöşambr giyinmiş, başında örme bir takke, Ülkücü Hareket'in ketum, gür sesli, otoriter liderinden çok

bir alim, bir düşünür, bir bilge kişi görünümüne bürünmüş Başbuğ Alparslan Türkeş oturmuş, elinde tuttuğu bir vesikayı okuyordu.

Okuduğu kağıttan başını kaldıran Başbuğ, misafirini tanımaya çalışır gibi baktığında, tedirgin ve heyecanlı olan Kemal bir hamlede yanına giderek eline uzandı. Bu arada alışkanlığın verdiği rahatlıkla elini Kemal'e veren Başbuğ, misafirinin elini iki defa öpmesine sesini çıkarmadı. Kemal, nispeten heyecanını yenmiş ve bir adım geri çekilerek ellerini önünde kavuşturmuştu.

Yüzü solgun, saçları biraz daha aklaşmış, yılların yorgunluğunu ve sıkıntısını omuzlarında taşımaktan yaşlanmış görünen Başbuğ ile fikri takipçisi Kemal arasında şu diyalog geçti:

"Nasılsınız efendim?"

"Sağ ol evladım! İsmen tanıyamadım, neredensin?"

"Kırıkkaleliyim. Ankara'da okuyordum, babam rahatsızlanınca okulu bırakmak zorunda kaldım, şimdi ticaretle uğraşıyorum."

"Öyle mi?!" diye cevap veren Başbuğ, kurt gibi keskin bakışlarını Kemal'den ayırmayarak, babasının durumunu sordu. Kemal, kısaca, babasının felç geçirdiğini, ayağa kalkamadığını anlattıktan sonra, "Efendim size çok selamı var ve hürmetlerini söylememi istedi. O'nun yerine de elinizi öptüm, size çok büyük saygı ve bağlılık besliyor, sağlığınıza dua ediyor." dedi.

Ciddi, vakur, tok sesli Başbuğ'un eski bir dostuymuş gibi sohbet etmesi, babasının sağlığını sorması Kemal'i hiç ummadığı şekilde rahatlatmış, hem de şaşırmasına sebep olmuştu. Hayatında ilk defa Başbuğ ile konuşan, ona bu kadar yakın olan Kemal, böyle olmasına rağmen ne yüzünün kızarmasına, ne de sırtından ter boşanmasına engel olamamıştı. Başbuğ'un sorularına sesi titreyerek cevap veriyordu.

Birkaç dakika, daha çok soru-cevap şeklinde geçen ziyareti, kendisine bu ziyareti ayarlayan Çavuş'un daha asansördeyken uyarısı üzerine kısa kesmek zorunda olduğunu bilen Kemal, ayrılmak istediğini belirtmek için, "Efendim bir emriniz var mı?" diye sorduğunda, yavaş hareketlerle sandalyesinden kalkan Başbuğ,

öpmek için eğilen Kemal'e elini uzatırken, "Evladım arkadaşlara ve babana selamlarımı söyle, kimse moralini bozmasın, kendinize iyi bakın." demekle yetindi. Saygıyla Başbuğ'un elini öpen Kemal ise, "Allah'a emanet olun, Allah yardımcınız olsun." diyerek geri geri çekildi ve yarı açık kapıdan dışarı çıktı. Kapının önünde bekleyen Çavuş ile Başbuğ'un tedavi gördüğü dahiliye servisinin koridorunda yürürlerken müthiş bir hüzne boğulan Kemal, yaşaran gözlerini Çavuş'tan kaçırmaya çalışarak teşekkür etti, uzun boylu, geniş omuzlu Mehmetçiği kucakladıktan sonra, ilaç kokusunun sardığı hastaneden kaçar gibi kendini dışarı attı.

Ulus'a doğru hızlı fakat dalgın şekilde yürürken, gözyaşlarının yanaklarından süzülmesine engel olamıyordu...

Geride, demir çubuklarla koruma altına alınmış pencerenin ardında, dar bir hastane odasına hapsedilmiş yaşlı ve yorgun liderini düşünüyordu. Çok değil, daha on küsur sene önce Marksist cuntaların elinden son anda kurtarılmış Türkiye için ömrünü harcayan bu mücadele ve dava adamına reva görülenlere isyan ediyordu. Nice ihanet içinde olanlar, halkı acımasızca soyanlar, çıkarları uğruna milletin meclisinden kendilerine has kanunlar çıkartanlar, ülkenin kan gölüne çevrilmesine en hafif deyimiyle göz yumanlar, kökenleri Sabataistlik gibi gizli ve eski cemiyetlere dayanan kalemşörler, vicdanlarını rahatları uğruna, makam ve koltukları adına satanlar, vatan emperyalist güçlere peşkeş çekilirken "nemelazımcılık!" illetine düşenler, "Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın!" aczi ve düşkünlüğü içinde kıvrananlar, siyaset tellalları, uşak ruhlular... her türlü imkan içinde, hürriyetleri ellerinde gezerlerken, bir çınar, fedakarlık timsali bir dava adamı, bir vatan sevdalısı loş hastane odalarında esaret cenderesine alınmış bir halde kaderine terk edilmişti. Gözyaşlarına hakim olamayarak bunları düşünen Kemal, Ulus'tan bindiği minibüsle otogara doğru yola çıktı; gözleri ağlamaktan kan çanağına dönmüştü.

Hilmi Bey'i tanıdıktan sonra siyasetten, geçmişinde kalan politik faaliyetlerinden iyice uzaklaşan, ruh devrimini, nefis terbiyesini kendisine "yol" olarak seçen Kemal, geldiği noktada, geçmişini hiç

yadırgamadığı gibi, yargılamaya da kalkışmamıştı!.. O, özellikle yüksek öğrenim yıllarında yaşadıklarını, öğrendiklerini, hayatının güzel hatıralarla dolu bir parçası olarak görüyor, hafızasında taşıyor ve bundan rahatsızlık duymuyordu. Ülkücü Hareket'in liderini ise, Türk Siyasi Tarihi'nin önemli bir siması olarak kabul ediyor, ona olan sevgisini kalbinde yaşatmaya devam ediyordu. "Bir kapıya kapılanıp!" nefs terbiyesi için yol almaya azmettiğinden beri "siyaset" diye bir meselesi olmamıştı. Biri ona Ülkücü Hareket içinde kaldığı ve mücadele ettiği yıllara dair bir tahlil yap dese, geldiği nokta itibarıyla söyleyecekleri şunlar olurdu: "Ülkücü Hareket milletin zor zamanında gücünü ve nefesini milletten alan dinamizmin ifadesidir. Benim anlayış, kavrayış ve idrakime göre eksiklikleri, hatta yanlışları olsa da, birileri tarafından farklı ve ince hesaplara kurban edilmeye çalışılsa da, bu kesinlikle böyledir! Keşke bu hareketin her ferdi, her sevdalısı, her bağlısı ideolojik birikimleri kadar nefs terbiyesine de önem vererek, ruh kalelerinde de bir takım fetihler yaparak, zamanın hükmüne bir kapı açmayı başarsalar!" derdi.

Bekâ alemine birkaç saat önce göçmüş olan Başbuğ'un son görüntüleri eşliğinde, elini öpmek, yakından görmek ve konuşmak fırsatı bulduğu günü düşünen Kemal, hastane kapısında ağlayan genç insanların görüntüleri ekrana yansıtıldığında daha da duygulandı ve ezbere bildiği Yasin-i şerif'i okumaya başladı. Okurken iğreti oturduğu koltukta toparlanmış, ellerini bacaklarının arasına sokmuş, sadece dudakları kıpırdıyordu. Yasin'i okuyup bitirdikten sonra, arkasından Fatiha suresini okudu ve kısa bir dua ile okuduklarından hasıl olan sevabı Başbuğ'un ruhuna hediye etti. Bu arada, salona girdiğinden beri haberin etkisinde kalarak, üzüntüsünü dışa vuran Kemal'i izleyen resepsiyonist genç, "Allah rahmet eylesin. Tanıyor muydun abi?" diye sordu. Düşünceli olan Kemal, genç adama doğru dönerek, "Pek yakından değil, ama tanıyordum. Allah rahmet ve merhametini esirgemesin iyi bir devlet adamıydı." demekle yetindi. Fakat Kemal'in Başbuğ ile bir ünsiyet içinde olduğunu hisseden genç adam, peş peşe sorular sorarak, konuşmaya devam etti. Rahmetliyi yakından hiç görmemişti fakat kendisi de seviyordu, iyi bir adam,

milliyetçi bir lider olduğunu biliyordu. Hakkında anlatılanlar doğru muydu; gerçekten bir emirle komünistlerin ölüm emrini verir miydi? Hapishanede tırnaklarının çekildiği doğru muydu? Meclis koridorlarında Ecevit'i tokatladığı anlatılıyordu, gerçekten böyle bir şey olmuş muydu?..

Çocukluktan delikanlılığa yeni adım atmış, bıyıkları henüz terleyen! Genç adamın, çoğu kulaktan dolma, aslı astarı olmayan, ama art niyetli kişiler tarafından toplumun şuur altına yazıldığı belli olan sorularına kısa olmakla birlikte, sabır içinde cevaplar verdi. Kemal'in kısa cevapları karşısında konuşmaya pek hevesli olmadığını anlayan genç sorularına ara verdiğinde, Kemal'in zihni ölüme, ölümün hatırlattıklarına, katıldığı sohbetlerde ölüm hakkında yapılan konuşmalara, ölüm üzerine okuduklarına kaymıştı.

Ölümü artık babasının vefat ettiği zaman içine düştüğü duygularla karşılamıyordu! Ölüm elbette yaşayanlar için ayrılık, üzüntü ve fani dünyadan kopuş demekti; onun yüzünü insanlara göstermesinden etkilenmemek mümkün değildi. Varlığın boyut ve zaman değiştirmesi, ruhun ebedi aleme, aslına rücû edişinin, hakikatini seyre gidişinin seyahati olan ölüm, Hakk'a teslim olmaya çabaladıkça nasıl da çehre değiştiriyordu!..

Sohbet toplantılarına katılan bir arkadaşlarının elim bir trafik kazasında vefat etmesi üzerine taziye vermek için evine gitmişlerdi. Geniş çevresi olan, tanıdığı herkes tarafından sevilen arkadaşlarının evi taziyeye gelenler tarafından doldurulmuştu. Bunların arasında bulunan alim ve tefekkür ehli bir zat, mevtanın arkasından okunan Âşır ve duaların akabinde ölümü anlatan, ölümün mana derinliklerini kelime örgüsü içinde ifade ederek, "Ölüm...Çekirdeğin ölümü, sümbülün hayatının başlangıcı, belki aynı hayatı. Ölüm dahi hayat kadar mahluk ve muntazam!" diyerek başlamış ve şunları anlatmıştı:

"Hayat varlığın terbiye alanı. Birbiriyle ülfet peyda eden, her birisi yerini tanıyan, yontulmuş taşlar hükmündeki bedenin zerratı, ölümle dağıldıktan sonra, haşirde toplanmak için zamanı bekliyor.

Zerrenin hareketinde saik, nokta-i Kemal. Veya zerre kemale ermek için hareket halinde. Ağaç kainat nizamının bir parçası olarak

hayatını devam ettirirken, ona katkıda bulunuyor. Varlık hayatının neticesi meyvesiyle, insan hayatında bekaya namzet oluyor.

Yaratıcının sanat hususiyeti olan varlık, O'nun karşısında resmi geçitte. Tören kıtasında geçişini tamamlayan varlık, istirahata çekiliyor.

Varlığın suret, misal ve neticeleri alınarak, alem-i bekâda ehl-i bekâ için, ebedi manzaralar teşkil ediliyor.

Zahiri ölüm ve fena, vazifeden terhis!.."

O zatın da işaret ettiği gibi, Kemal sık sık ölümü düşünür, hayattan kopuşun bir "terhis tezkeresi" manasını taşıdığını tefekkür etmeye çalışırdı. Kendisini ölmüş de teneşir tahtasına konulmuş olarak hayal eder, sonrasında meydana gelenleri tahayyül etmeye çalışarak, "tezkere!" akabinde yaşayacaklarını düşünürdü. Tekbirlerle mezara konuluşunu, üzerine toprak atılışını, hocanın telkinini, cemaatin dağılmasını, soğuk ve havasız mezarda yalnız başına kalışını, sorgu meleklerinin gelişlerini...

şimdi oturduğu koltukta, Başbuğ'un vefat haberi üzerine, bir nevi ölüm rabıtası yapıyor, ölümü ve ölümün mana olarak dağarcığına kazıdıklarını zihninde gezdiriyordu.

"Başbuğ terhis oldu!" diye geçirdi içinden. Vazifesini yapmış olmanın şerefiyle gelip gitti diye düşündü.

Hakikaten, Başbuğ, şu koca Dünyaya gelip gitmişti; hayatın bilinmezleri ve sırları içinde... Hayatını kaderinin ve "vazifesinin" sorumlulukları içinde yaşayan Başbuğ, kimilerinin küçümsemesi, kimilerinin bitmek bilmeyen düşmanlıkları, kimilerinin ise kıskançlık doğuran hayranlıkları altında, ölümü bile kendisine yakıştırarak göçmüştü bekâ alemine... Her görev ve her sıfat herkese verildiği biçimiyle yakışmıyordu; oysa Başbuğ sıfatı ona yakışmıştı. O da bu sıfatı emek sarf ederek ve her şart altında dik durarak taşımasını bilmişti. şimdi "tezkere alamayanlar!" yani yaşamaya Dünya buutunda devam edenler ne yapacaklardı? Hak edilmiş bir payenin takipçileri acaba tezkere alma sıraları geldiğinde aynı gönül rahatlığının, en azından yansımalarına sahip olabilecekler miydi, üreterek, tüketmeden?!..

Dalmış olduğu düşüncelerinden bir ara kopan Kemal, Başbuğ'un ölüm haberinden fazlasıyla etkilenmiş olduğunu fark etti. Ölüm haberinin getirdiği hüznün ve acının beyninde oluşturduğu "çapraz yansımalara" şaşırdı. Bu hali, vefanın sevgiye ircası veya sevginin vefa duygusuna icrası olarak değerlendiren Kemal saatine baktığında sabah namazının yaklaştığını gördü ve camiye gitmek için kalktı.

Otelin kapısına çıktığında yüzüne çarpan serin ve soğuk havanın tesiriyle bir an durakladı ve yine başını kaldırarak gökyüzüne, uzayıp giden semaya baktı. Temiz havayı ciğerlerine çekerken, "Yeni bir gün daha başlıyor. Birazdan Güneş devasa enerjisiyle yine parlayan çehresini gösterecek ve terhis olmayı belki de hak edememiş biz insanlara karanlıkla aydınlığın farkını anlatmaya, 'görmek isteyen gözlere!' fark ettirmeye devam edecek" diye düşündü. Camiye doğru adımlarını hızlandırırken de beynine saplanan "Güneş" kelimesi onu yıllar öncesine, öğrenci olduğu Ankara günlerine götürdü; hatırladıkları Başbuğ'u bir kez daha anmasına vesile olacaktı.

Ankara'da okula başladığının ikinci senesiydi. Ankara'da ikamet eden ülkücüler olarak günlerdir tatlı bir heyecan yaşıyorlardı. Türkiye'nin 67 vilayetinden gelecek gençlik heyetlerinin katılımıyla Gençlik Kurultayı toplanacaktı ve günlerdir kurultayın hazırlıkları sürüyordu. Ankara'yı afiş ve pankartlarla süslüyorlar, Başbuğ'un da katılacağı kurultay için durmadan çalışıyorlardı. Kurultay büyük bir spor salonunda toplanacak ve şölenle son bulacaktı.

Kurultaydan bir gün önce, yurt başkanları Kemal'in de içlerinde yer aldığı on beş kişilik bir grup oluşturmuş ve kurultayın yapılacağı spor salonunda son hazırlıkları yapmaları için gönderilmişlerdi. Gerekli malzemeleri alan grup elemanları bir minibüse dolmuşlar, marşlar söyleyerek spor salonuna gitmişler, salonun düzenlenmesi için orada olan görevli arkadaşlarına gerekli desteği vererek, salonu süslemiş ve yine minibüse doluşarak, neşe içinde yurtlarına dönmüşlerdi.

Kemal o günü ve Ankara caddelerinde hançerelerini yırtarcasına söyledikleri marşların birini çok iyi hatırlıyordu.

Yufka yüreklilerle çetin yollar aşılmaz,
Çünkü bu yol kutludur, gider Tanrı Dağı'na!
Halbuki yoldaşını bırakıp kaçanların,
Değişiriz topunu bir sokak kaltağına!

.....

Yurda döndüklerinde vakit bir hayli ilerlemişti. Hepsi verilen vazifeyi eksiksiz yapmanın huzuru içindeydiler. Grubu yurt bahçesinin kapısında karşılayan ve görev hakkında rapor alan yurt başkanı, onları henüz kapanmamış olan kantine çay içmeye davet etti. Hep birlikte kantine geçtiler ve ısmarlanan çaylarının gelmesini beklerken aralarında sohbete başladılar. Tam o sırada, grubun içinde yer alan, kısa boyuyla zıt, kalın sesli bir arkadaşları yerinden kalkarak boş bir sandalyenin üzerine fırladı, ellerini havaya kaldırarak, "Arkadaşlar bir dakika!" diye seslendi. Sohbet kesilmiş, herkes başını kendilerine seslenen arkadaşlarına çevirmişti. O da bir hatip edasıyla seslerin kesilmesi için kısa bir süre beklemiş, sükûnet sağlandıktan sonra, heyecan içinde şunları söylemişti:

"Arkadaşlar, gelin yarın toplanacak kurultay için öyle bir slogan bulalım ki geceye damgasını vursun."dedikten sonra salondan gelecek tepkiyi ölçer gibi bir müddet susmuş ve "Mesela benim aklıma bir slogan geldi."diyerek, Başbuğ'a atfettiği sloganını, sesini biraz daha yükselterek söylemişti. Slogan bulma teklifini yapan ülkücünün söylediği, daha doğrusu haykırarak attığı slogan bir anda kantinde bulunanlar arasında dalgalanmalara, mırıldanmalara yol açmıştı. Kimileri bu sloganı tasvip ediyor, kimisi itirazlarını, ahenkli bulmadıkları için, yüksek sesle dile getiriyor, kimileri ise ortaya atılan sloganı daha ahenkli ve söylenebilir hale getirmek için eklemeler yapmaya çalışıyordu.

"Gelin slogan bulalım, geceye damgasını vursun." teklifi, vaktin bir hayli ilerlemiş olmasına rağmen hemen herkesi sarmış; "oyunun" içine çekmeye yetmişti. Artık her kafadan bir ses çıkıyor, herkes içinde ideolojik terimlerin yer aldığı çarpıcı cümleler bulmaya çabalıyordu. Slogan üretme çabası ve çalışması heyecanlı sesler, bağrışmalar,

bulunanların beğenilmemesi veya düzeltilmeye çalışılması gibi faaliyetlerle bir saat kadar devam etti. Birbiri ardına çaylar içiliyor, sigaralar tüttürülüyor, slogan cümleleri havalarda uçuşuyor, ama bir türlü herhangi bir cümle üzerinde ittifak sağlanamıyordu. Teklifin yarattığı heyecan ve ateşli tartışmalar artık yavaşlamaya, nispeten sessizlik etrafı sarmaya başladığı bir anda, baştan beri hararetli slogan bulma yarışında yer almayan, bir kenarda oturarak olup biteni izleyen Edebiyat Fakülteli bir arkadaşları ayağa kalktı ve gayet sakin fakat herkesin duyabileceği bir sesle, bulduğu sloganı söyledi:

"Ufukta doğan Güneş, Başbuğ Alparslan Türkeş!"

Bir çırpıda bulduğu sloganı arkadaşlarının beğenisine sunan öğrenci, daha yerine oturmadan, kantinde bulunanlardan, belki kendisinin de beklemediği, olumlu tepkiyi almayı başarmıştı. İstisnasız herkes bu sloganı beğenmişti. Olumlu tepkiler yükseliyor, bundan daha iyisinin olamayacağı dile getiriliyordu.

Bir gece evvel genç ülkücülerin kendi aralarında buldukları ve ittifakla beğendikleri bu slogan, fikri ortaya atan arkadaşlarının söylediği gibi Gençlik Kurultayı'na damgasını vurdu. Yurttan toplu olarak gidip katıldıkları salonda daha kurultay başlamadan buldukları yeni sloganı atmaya başlamışlar, çok geçmeden ülkenin her tarafından gelen ülkücüler arasında benimsenmiş ve birkaç saat sonra binlerce ülkücünün ortak sloganı olup çıkmıştı. Hele Başbuğ ciddi fakat mağrur bir yüz ifadesiyle, ellerini kaldırarak kurultay salonuna girdiğinde bütün salon, "Ufukta doğan Güneş, Başbuğ Alparslan Türkeş!"sesleriyle inlemişti.

Kurultayı takip eden günlerde, Ülkücülerin yayın organlarının birinde kurultaya ilişkin bir yazı çıkmıştı. Yazıda, bulup geniş kitlelere mal ettikleri slogan ve kurultay hakkında şunlar vardı:

Spor salonunu dolduran binlerce kişinin tezahüratı altında kürsüye gelen Alparslan Türkeş konuşmasına başlarken şunları söylemiştir:

"Yurdumuzun buhranlı bir döneminde toplanmış olan Türk Gençlik Kurultayı'nın milletimizin, aksiyonunun yürütücüsü Partimiz için hayırlı olmasını dilerim. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlarım. Türkiye büyük mücadeleler içinde olan bir ülkedir. Mücadelenin en büyüğü geri kalmışlık, yoksulluk çemberini kırmaktır. Bu mücadeleyi yürütmek ve devam ettirmek için akıllı hareket etmek ve çok çalışmak zorundayız. Milliyetçi Büyük Türkiye, tarihi itibarını kazanmış, ilimde, teknikte ve sanayide en yüksek dereceye ulaşmış ülke olacaktır. Türk'e düşman olanlar ve Türk milletinin güçlenmesinden kuşku duyanlar, her zamanki hainice davranışları ile güçlenmeye engel olmaya çalışacaklardır.

Milliyetçi Büyük Türkiye'yi kurmak, atom çağının, uzay çağının, elektronik çağın ve teknolojinin bütün icaplarını yerine getirmek için çağlar üzerinden atılım yapmak mecburiyetindeyiz. Bu sıçrayışta güçlü devlet anlayışına ve hareketlere ihtiyaç vardır."

Türkeş, Türk Milletini kainatın içinde bir güneş gibi parlatarak, yeniden doğuşunu sağlayan yüce atılımların dinamizmi ve enerjisinin ancak ülkücü gençlikte var olduğunu bildirmiş, "Bu dinamizme sahip olan ülkücü gençlik Türk Milletinin kötü kaderini yenme savaşı ve azmi içinde olan partimizin gençliğidir." demiştir. Bu sırada salonda bulunanlar, "Bozkurtlar geliyor!" şeklinde tezahürat yapmışlardır. Türkeş sözlerine şöyle devam etmiştir:

"Yurdumuz dışarıdan yönetilen çeşitli saldırılar karşısındadır. Özellikle yabancı kültür ve yabancı ideoloji saldırıları karşısındayız. Bir takım çarpık ağızlı satılmış kafalar memleketimizde Türk Milletinin hayatıyla yakından ilgilenen bu mücadeleyi Türk halkına yanlış duyurma çabası içindedirler. Bu Çarpık ağızlılar karşıt grupların çatışmalarından bahsetmektedirler. Türkiye'de Türk Milletinin fakirlik, geri kalmışlık kaderini yenme mücadelesi vererek ve Türk Milletini cihanın medeniyet hayatı içinde yeniden güçlü bir varlık haline getirmek isteyen şuurlu ülkücü memleket evlatları ile Türkiye'yi köleliğe götürmek, vatanımızı parçalamak ve kardeş kavgalarına düşürmek, bu yolla biricik devletimizin hayatına son vermek isteyen gafiller ve hainler sürüsünün mücadelesi vardır.

Bir tarafta yüce Türk bayrağının burçlarda dalgalanmasını korumaya çalışanlar, diğer tarafta Türk bayrağını parçalayanlar, yerlerde sürüyenler vardır. Bunların hepsini bir görmeye imkan yoktur. Aklı başında, memleketini seven her vatandaş, Türk devletini yaşatmak isteyenlerle beraber olarak, Türk devletini yıkmak isteyenlere karşı olmaya ve elele vermeye mecburdur."

Türkeş, yurttaki bölücülük hareketlerinin koruyucusu olarak CHP yöneticilerinin en önde bulunduklarını, ECEVİT'in her çeşit kışkırtıcılık ve komünist koruyuculuğuna devam ettiğini anlatmış ve sözlerine şöyle devam etmişti:

"Kendisini ve kendisiyle birlikte bu yanlış tutumda devam etmek için inat edenleri ayıplıyorum, kınıyorum. Milletimizin, memleketimizin karşılaşmış olduğu tehlikeleri yenmek için mutlaka CHP yöneticilerinin yanlışlarını görerek bu ağır, hatalı yoldan dönmeleri gerekmektedir. Bu yolda devamları yurdumuzu büyük tehlikelere maruz bırakacaktır."

Türkeş'in bu sözlerinden sonra salondaki topluluk, "Ufukta doğan güneş, Başbuğ Alparslan Türkeş!" şeklinde uzun süre tezahürat yapmışlardı.

"Türk gençliği olarak Türkiye'nin meselelerini bilmek ve çok iyi değerlendirmek zorundasınız. Büyük imtihanlardan geçtiniz. şuurlu davranışlarınızla, vatansever fedakarlığınızla tarihe geçecek hizmetleriniz olmuştur. Bu şerefli mücadelede ömürlerinin baharında hayatlarını veren şehitlerimizin, Önkuzu, İmam oğlu, Özmen, Alparslan Gümüş ve diğerlerinin önünde saygıyla eğilirim..."

Yürüyerek otele yakın tarihi caminin son cemaat yerine ulaşan Kemal'in zihnini, hâlâ "Güneş" meşgul ediyordu. Sabah ezanı daha okunmamıştı ve cami açık değildi. Havanın serin olmasına aldırmayan Kemal, caminin giriş kısmında bulunan bir tahta sıraya oturarak ezanı beklemeye koyuldu.

Caminin giriş kapısının hemen üzerinde yanan cılız ampulün ışığına gözleri takılan Kemal, gecenin zıttı, karanlığın düşmanı, devasa enerji kaynağı, bir zamanlar inanıp bağlandığı insana sıfat

olmaya layık Güneşi ve Güneş hakkında Hilmi Bey'in anlattıklarını düşünmeye başladı. Hilmi Hoca, enfes benzetmeleri ve misalleriyle Güneş için neler söylememişti ki...

"Hacminin çok büyük ve yoğunluğunun oldukça düşük olması yüzünden Güneş, yeryüzü gibi katı değildir. Baştanbaşa gazdır. Güneş'in iç katmanlarındaki bu gazlar, her türlü hayâl gücünü aşan korkunç bir basınç uygularlar.

Uzmanlar, Güneş maddesini incelemeler sonunda ortaya çıkarmışlardır. Bulgulara göre, Güneş'te en fazla bulunan madde helyum ve hidrojen gazıdır. Bunların dışında birçok madde de gaz halinde Güneş'in aslında bulunurlar.

Bugün Güneş'teki enerjinin termonükleer reaksiyonlar dediğimiz ve hidrojen bombasına benzer bir zincirleme reaksiyonla meydana geldiği kesinlik kazanmıştır ve bu görüş ilim çevreleri tarafından benimsenmiştir.

Güneş'in bu enerjiyi üretebilmesi için, saniyede 564 milyon ton hidrojenin 560 milyon ton helyuma çevrildiği ve 4 milyon ton gaz maddesinin de enerjiye dönüşmesi unutulmamalıdır.

Her saniyede meydana gelen bu olayın milyonlarca yıldan beri devam ettiği de unutulmaması gereken diğer bir olaydır.

Böyle muazzam bir enerji açığa çıkaran Güneş'in enerjisi elbet bir gün tükenecektir ama bu uzmanların hesaplarına göre kolay bitmeyecektir. şöyle ki: Eğer Güneş, 3 milyar yıldan beri bu hızla enerji üretip kütlesinden kaybediyorsa bu bir benzetmeyle ancak beş kilo kuru fasulye torbası içinden bir fasulye tanesinin alınma mesabesindedir!

Günün birinde Güneş'teki hidrojen azala azala bitecek, bu arada reaksiyonlar, Güneş yüzeyine doğru, yani iç tabakadan dışa doğru kayacaktır. Reaksiyon alanı yüzeye doğru yaklaştıkça, merkezde kalan ısı kaynağı da dışarı doğru hareket ederek Güneş'i genişlemeye zorlayacaktır. Bu zorlama sırasında devamlı ve korkunç patlamalar olacak; yakın feza Güneş'ten alev alev fışkıran gazlarla dolup taşacaktır. Sıcaklık her geçen saniye yükselirken, Güneş artmış cüssesiyle yakıcı

ışınlarını bütün şiddeti ile gezegenlere püskürtecektir. Bu genleşme neticesinde, yakınlık derecesine göre, önce Merkür, sonra Venüs, esrarlı ve güzel Venüs Güneş'ten çıkan alevlerle yanıp kor haline gelecekler, sonra Dünyamız... Bu kadar yüksek sıcaklıkta Dünyamız tamamen yok olacaktır.

İşte Âyet: *"Güneş de yörüngesinde belli bir vakit için hareket halindedir... Bu üstün hüküm ve hikmet sahibi Allah'ın takdiridir."* (Yasin 30)

Sonra bütün hidrojenini yakıp tüketen Güneş, yavaş yavaş soğumaya başlayacaktır. İlim adamları bu duruma gelmiş bir yıldıza, 'Beyaz cüce!' diyorlar. Her santimetre küpü birkaç ton gelen ağır, hacimli, yüklü; fakat 'kof' bir madde mezarlığı...İşte Güneşimizin ölümü!.."

Üşümüştü... Müezzinin saba makamında okuduğu ezan sesiyle oturduğu yerden kalkarken, "Güneşlerde ölür!" diye geçirdi içinden. Camiye doğru yürürken ise ölen Güneş'ten arda kalanlara niçin "BEYAZ CÜCE!" denildiğini anlamlandırmaya çalışıyordu!

HAMDİ

Son müşterisi dükkandan çıktığında, tezgahtar kıza vitrin lambalarını kapatmasını, sonra çıkmasını söyleyen Hamdi, yazar kasadan günlük raporu almak için düğmesine bastı. Yazar kasa otomatik olarak rulo kağıdına günlük raporunu yazarken telefon çaldı. Arayan büyük kızı Tuğçe idi. Eve ne zaman geleceğini soruyordu. İl Yönetim Kurulu'nda görev yaptığı için Parti'ye gidecekti. Her hafta sonu mutat olarak toplantı yapıyorlardı ve Hamdi bu toplantıları kaçırmamaya dikkat ediyordu. Kızına Parti'de toplantısı olduğunu, ancak toplantıdan sonra eve gidebileceğini ve kendisini beklemeden akşam yemeğini yemelerini söyledi. Sonra da, lise birinci sınıfa devam eden kızının o gün gireceğini bildiği matematik imtihanının nasıl geçtiğini sordu; olumlu cevap alınca da, "Aferin meleğim!" diyerek kızını taltif etti ve telefonu kapattı.

"İyi akşamlar" diyerek dükkandan çıkmakta olan tezgahtar kıza karşılık verdikten sonra, ticarethanesindeki son işlerini de bitirdi. Komşusu şekerci Hacı Mustafa Bey'in dükkan kapatırken okumasını tavsiye ettiği duayı okudu ve kapıyı kilitleyerek Parti'ye doğru yürümeye başladı. Hava serindi ve şairin söylediği gibi "Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanıktı!"

Elleri pardesösünün ceplerinde, yokuş yukarı yürürken aklına Parti Genel Merkezi'nden gönderilen ve İl Başkanı'nın gündüz uğrayarak bıraktığı son genelge geldi. O akşam yapacakları toplantının gündeminde bu tamimin de olduğunu biliyordu. Son zamanlarda (1997) iktidar partilerinin biri ile bazı çevreler arasında başlatılan ve

bütün şiddetiyle süren "Laiklik" tartışmaları, ister istemez, onlarında gündemlerine oturmuştu. Bu maksatla Parti Genel Merkezi, Genel Başkan imzalı bir tamim yayınlamış ve teşkilatların bu görüşler etrafında çalışma yapmalarını istemişti. Parti binasına yaklaştığında, gündüz fırsat bulup okuyamadığı tamimi bir sokak lambasının altında okumaya başladı.

"150 yıldan beri, geçirdiğimiz birçok sıkıntının yanında, sahte problemlerle hemhal oluyoruz. Türk Milletinin din-devlet ilişkisi başlığı altında ifade edilen bir problemi yoktur. Bu problem suni bir şekilde Batı'dan aktarılmıştır. Böyle bir problemi va'z etmek ve bunun üzerine tartışmak havanda su dövmekten ibarettir.

Din-Devlet İlişkisi ifadesinin aslı, Batı tarihinin ürünü olan 'Kilise-Devlet' ilişkisidir. İslam toplumlarının Batı'dan farkı, dini temsil eden kilise benzeri bir kuruma ihtiyaç duyulmamasıdır. Bizde dinin sahibi olan bir kurum yoktur; dini temsil eden ruhban sınıfı da yoktur. İslâm inancına göre, her Müslüman dinin sahibidir, temsilcisidir. Dinin yüksek izzet ve şerefinin bir kişiye (Peygamberler hariç) aidiyeti mümkün değildir. Devletin de dini sınırlaması veya belirlemesi düşünülemez.

Demokrasinin gereği olarak, devlet milletin iradesini yansıtmak zorundadır. Devletin gayesi insanlara hizmettir. Sağlıklı bir toplum yapısının kurulabilmesi için ilk gereken devletin halkına uymasıdır, benzemesidir. Bu temin edildiği takdirde, mesele kökünden çözülmüş olacak, boş problemlerle uğraşmaktan, zaman kaybetmekten kurtulmuş olacağız.

Türkiye'de sağlıklı bir toplumsal yapı oluşturabilmek için önce herkese ve her düşünceye fikir hürriyeti sağlanmalı ve bunu rejimin kendisinin de kabul ettiği demokratik yollarla iktidara taşıyabilmesine imkan tanınmalıdır. Halen mevcut birçok yasalar Müslümanların hayat biçimlerini özgürce kurabilmelerini engellemektedir. İnsanlar bir dine inandıkları ve inançlarını özgürce yaşamak istedikleri için çeşitli yollarla baskı altına alınmaktadırlar.

Bizim kanaatimiz, Türk milleti İslâm ile şereflendiği günden bu yana büyük başarılar elde etmiş ve varlığını bu sayede devam etti-

rebilmiştir. Atalarımız İlay-ı Kelimetullah ve Nizam-ı Âlem davasını gütmüşler ve en son Osmanlı'da görüldüğü gibi muhteşem devletler kurmuşlardır. Biz de bugün bütün inançlara saygılı, ayrıca Türk milletinin inançlarıyla da barışık bir yönetim oluşturmak zorundayız.

Milletin inançlarına sadece saygılı değil, onun inançlarını hayata geçirmesine fırsat tanıyan bir yönetim demokratik olanıdır.

(...) Burada, Büyük Birlik Partisi'nin bu konudaki temel görüşlerini şöyle özetleyebiliriz:

Cumhuriyetin temel niteliklerine saygılıyız, laiklik; din ve vicdan hürriyetinin temel kabul edildiği, tüm din ve inanç sistemlerine tarafsız davranıldığı bir sistemdir. Laiklik devletin felsefe ve din karşısındaki tarafsızlığıdır. Laiklik insanlara değil, kurumlara yani devlete özgü bir durum olup, devlet kamu hizmetini sunarken, kamunun önünde eşitlik, temel hak ve hürriyetler ilkelerini ihlal edemez. Bu anlamda herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak bir din veya inanca sahip olma veya kendi seçtiği bir inancı kabul etme özgürlüğü ile bunları kişisel olarak veya toplu şekilde kapalı bir yerde veya açıkça dini seremoniler, uygulamalar ve öğrenim şeklinde gerçekleştirme özgürlüğünü de içerir."

Genel Merkez'in gönderdiği, manifesto niteliğindeki laiklik görüşlerini bir çırpıda okuyan Hamdi, partilerinin il başkanlığının bulunduğu iş hanının önüne geldiğinde, ikinci katta bulunan merkezin ışıklarının açık olduğunu gördü. Bir avuç insanın fedakârlığıyla ayakta duran il merkezi sadece seçim zamanları açık, diğer zamanlarkapalı olurdu.

İl Yönetim Kurulu olarak verimli ve uyumlu bir toplantı yaptılar. Bir saat kadar süren toplantıda bazı kararlar aldılar. Aldıkları kararlara göre: Öncelikle Parti İl Başkanlığı'nı yürüten arkadaşları, Genel Merkez'in gönderdiği laiklik görüşü çerçevesinde bir bildiri kaleme alacak ve bu bildiri mahalli basına verilerek, gündemdeki bu önemli konu hakkında partilerinin görüşü il genelinde duyurulacaktı. Ayrıca iktidar ortağı partilerin il başkanlıkları, heyet halinde ziyaret edilecek, demokratik olmayan biçimlerde üzerlerine kurulmak istenilen baskılara karşı yanlarında oldukları mesajı verilecekti. Bu kararın

alınmasında Hamdi oldukça etkili olmuş, söz alarak, laiklik bahane edilerek hergün milletin temel değerlerine küfürler savrulduğunu, bunun önüne geçmek için açık tavır geliştirmenin en doğru yol olduğunu söyleyerek, bu konuda iktidar partilerine destek verme gereğinden bahsetmişti.

Toplantı bitiminde, aralarında sohbet ettikleri bir sırada, çalan telefona bakan bir partilinin Hamdi'ye dönerek evden aradıklarını söylemesi üzerine telefonu eline aldı. Arayan, o günlerde orta okula gitmekte olan oğlu Olcaytu idi. Tiz sesiyle, "Baba anneme veriyorum" dedi. Nur Hanım babasının biraz rahatsız olduğunu onun için çocukları alarak ziyarete gitmek istediğini söyleyerek, "Eğer geç kalacaksan biz gidelim mi?"diye sordu.

Nur Hanım ev kadını olmakla birlikte, şahane el işlemesi yastık yüzleri, işlemeli mendiller, masa ve yatak örtüleri, yağlıklar... yapar bunları Hamdi'nin dükkanında açtığı bir reyonda sergiler, satılanlardan elde ettiği parayı kuruşuna kadar evine ve çocuklarına harcardı. Kocasına bağlı, onun sözünden çıkmamaya dikkat eden fakat ailevi meselelerde biraz inatçı, "dediğim dedik!" huyları olan, çocuklarına karşı oldukça otoriter bir kadındı. Hamdi eşinin zaaflarını ve inatçı yapısını bilir ona göre davranır, damarına basmamaya özen gösterir, kırmamaya dikkat ederek gönlünü her daim hoş tutmaya çalışırdı. Çünkü, daha 17 yaşındayken Hamdi ile evlenerek gurbet ellere savrulan, onunla birlikte sürgünler yaşayan Nur Hanım, Hamdi'nin gözünde iyi bir imtihan vermiş ve yaşadığı hayat şartlarından dolayı eşine bir gün isyan etmemişti.

Telefonda eşine, kendisini beklememelerini, gitmelerini, partiden çıktıktan sonra eve geçeceğini, yorgun olduğunu, biraz dinlendikten sonra belki gelebileceğini söyledi. Hamdi'nin bu cevabı üzerine Nur Hanım sofrayı hazır bırakacağını, yemeğin ocağın üzerinde olacağını anlattıktan sonra, "Tuğçe dedemlerde kalalım diye tutturdu." dedi. Konuşmayı uzatmak istemeyen Hamdi, "İyi, kalın, sabah kahvaltıya gelirim." dedikten sonra telefonu kapattı ve arkadaşının yanına dönerek kaldığı yerden konuşmasına devam etti.

Hepsi ev bark, iş-güç sahibi il yönetim kurulu üyeleri, her ne kadar bir araya gelip, sohbet etmekten ve günlük siyasi meseleleri konuşmaktan hoşnut olsalar da, çoğu günlük yorgunluklarını atmak, evlerine giderek rahat koltuklarına uzanıp çaylarını yudumlamak arzusundaydılar. İçlerinden birinin, "Ben müsaade istiyorum evde misafirlerim var." diyerek ayağa kalkması üzerine, bir kaçının daha aynı isteği izhar etmeleri o günkü toplantının sona ermesine yetti. Hep birlikte kalktılar ve partiyi kapatarak dışarı çıktılar. Birbirlerine iyi geceler dileyen topluluk ikişer-üçer evlerine doğru dağıldılar. Hamdi aynı mahallede komşu olarak oturduğu balıkçılık yapan esnaf bir arkadaşıyla kol kola girerek evinin yolunu tuttu.

Arkadaşıyla yokuş yukarı yürürlerken, Sinop'a geldiği yıllarda hapishane olarak kullanılan, sonra boşaltılan Sinop Kalesi'nin caddeye bakan kapısının önünden geçtiler. Yan gözle Kale'nin büyük kemerli ve ürkütücü kapısına bakan Hamdi, akşam karanlığında daha da ürkütücü görünen kale kapısından gözlerini kaçırdı. Yıllar önce geldiği Sinop'ta yolu ne zaman buraya düşse itici ve ürkütücü bulduğu bu kapıya bakmaktan, durup incelemekten nefret ederdi. Yakın tarihe damgasını vurmuş, nice siyasi mahkuma ev sahipliği yapmış bu cezaevi-kale karışımı binayı hiç sevmemişti. Aslında bu şirin ve kendine has bir sürü özellikleri bulunan şehre mecburi olarak geldiği günden beri, Sinop'u sevmiş ve ısınmıştı, ama şehre ayrı bir güzellik katması gereken kaleye, sırf içinde yaşanan binlerce acıya şahitlik yaptığı için olsa gerek, hiç ısınamamıştı.

Üç katlı, sıradan bir apartmanın üçüncü katında bulunan evine çıkan Hamdi, oturduğu dairenin kapısını açarak içeri girdi. Antrenin ışığını yaktıktan sonra, koridorun sonunda bulunan mutfağın yanındaki oturma odasına geçti. Burada ceketini çıkardı ve ellerini yıkamak, bir an önce yemeğe oturmak için banyoya gitti. Öğlende dükkanda çalışan kız ile birlikte yedikleri kıymalı pidenin haricinde bir şey yememişti ve oldukça acıkan karnını doyurmak için bir an evvel mutfağa gidip kendisine ayrılan yemeklerle karnını doyurmak istiyordu.

Lavaboda ellerini yıkarken kayın babasını düşündü. "Gitmemekle ayıp mı ettim?" diye geçirdi içinden. Nedense biraz yalnız kalmak, çocuklar yokken kafasını dinlemek istemişti. Gerçekte kayın babası Fehmi Bey'i sever ve sayardı. Hali vakti yerinde dört kız sahibi Fehmi Bey görmüş geçirmiş bir insandı. Atadan-dededen Sinoplu olan Fehmi Bey'de Hamdi'yi sever, diğer kızlarının kocalarına fazla yüz vermez, Hamdi'yi sevdiğini ise her ortamda söylemekten çekinmezdi. Fehmi Bey, Nüfus Müdürlüğü'nden emekli olduktan sonra Hacca gitmiş ve döndükten sonra iyice köşesine çekilerek torunlarıyla ve yaşının icabı hastalıklarıyla uğraşıyordu.

Yüzünü havluyla kurulayan Hamdi, hasta kayınbabasına gitmemenin getirdiği buruklukla, yemek yedikten sonra telefonla hatırını sormaya karar verdi ve mutfağa geçti.

Ailece yemek yedikleri mutfaktaki masa Hamdi için hazırlanmıştı. Masanın üzerinde temiz bir tabak, çatal, kaşık ve üzeri kapatılmış yayık bir tabakta marul salatası bırakılmıştı. İştahlı bir şekilde yemeğini yedi ve bulaşıkları evyenin içine kaldırarak oturma odasına döndü.

Oturma odasında bulunan üçlü kanepeye uzandı, abone olduğu, her gün evine bırakılan günlük gazeteyi eline alarak sayfalar arasında dolaştı. Günün yorgunluğunu çıkarmaya çalışırken, gazetedeki günlük haberlere dalan Hamdi, makalelerini takip ettiği kimi köşe yazarlarının yazılarını dikkatlice okumaya başladı.

O günlerde gazete manşetlerini ve makalelerini işgal eden iki ana konu vardı. Birincisi Susurluk'ta meydana gelen otomobil kazası sonrasında ortaya çıkan ve aylardır aralıksız süren iddialar ve tartışmalar, ikincisi ise, hükümet kurmayı başaran ama bir türlü iktidar olamayan, iktidar gücünü kullanamayan Refah-Yol Hükümeti ile karşısında yer alan, hükümeti düşürmek için her yolu mubah gören güçlerin polemikleri... Her iki meselede de gerçeklerle yalanlar birbiri içine girmiş, ortalıkta karşılıklı suçlamalarla karıştırılıp çorbaya döndürülmüş iddialar kalmıştı. Hamdi hükümet ile karşı güçlerin çatışmalarından doğan konulardan çok, Susurluk kazasında hayatını kaybeden ve öğrencilik yıllarından tanıdığı Abdullah Çatlı

ile ilgili haber ve yorumlara daha çok ilgi duyuyordu. "Siyaset ve Mafya ilişkileri!" diye ortalığa saçılan iddialarla ilgili yazılanları takip ediyordu. O günlerde herkesin dilinde dolaşan haberle ilgili edindiği bilgileri kafasının içinde yorumlamaya çalışıyor ve bunları yakın çevresiyle paylaşıyordu. Ortaya atılan iddiaların çoğunluğunu, çıkış kaynaklarına göre değerlendiren Hamdi, genel olarak iddiaların Devletten intikam almak, uzun mücadeleler sonucunda yenildikleri Devleti yıpratmak adına hareket eden "solcu" veya "militarist solcu" ve marjinal gruplardan geldiğini biliyor, ona göre kazayı ve sonuçlarını değerlendiriyor, iddiaların yalanlarla süslenmiş bir intikam süreci olduğuna inanıyordu.

Hamdi, yazılarını beğeniyle okuduğu bir yazarın makalesini bitirmişti ki üzerine ağır bir rehavet çöktü. Gözleri kapanmaya başlamış, bütün vücudu gevşemişti. Gazeteyi yüzüne kapattı ve açık tutmakta zorlandığı gözlerini kapatarak uykuya daldı.

Telefonun sesi ile uyandığında yavaş hareketlerle uzandığı yerden kalktı. Ahizeyi eline aldı ve "Alo!" diyerek ses verdi; sesini alan karşı taraftaki kişi, selam bile vermeden, konuşmaya başladı:

"Bacanak televizyonu seyrediyor musun?"

"Yok, hayırdır, ne oldu?"

"Seninki! kalp krizi geçirmiş, galiba ölmüş!"

Damdan düşer gibi konuşan ve ölüm haberi veren adam Milli Eğitim Müdürlüğü'nde memur olarak çalışan büyük bacanağıydı. Sol görüşlü, zaman zaman aile içi toplantılarda siyasi meseleleri tartıştıkları ve bir türlü anlaşamadıkları, buna rağmen bacanakları arasında en fazla güvendiği Mehmet'in son sözleri üzerine oldukça heyecanlanan ve bir anda korkmasına neden olan, aklından bir sürü olur olmaz soru geçen Hamdi, kendini toplamaya çalışarak, "Kim? Kim ölmüş?" diye sordu. Mehmet, biraz istihza hissedilen sesini yükselterek, "Türkeş, bacanak Türkeş Ölmüş" diye verdiği habere açıklık getirdiğinde, Hamdi'nin heyecanı artmış, yüreği çarpmaya başlamış, üzüntüye kapılmış ve göğsünün tam orta yerinde ince bir sızı hissetmişti. Verilen haberin detaylarına dair bacanağının anlattıklarını

kısaca dinledi ve Mehmet'in "Başın sağ olsun" dileğine bile cevap vermeden telefonu kapattı, üzüntü içinde oturma odasına döndü. Kumanda aletiyle televizyonu açmaya çalışırken elleri titriyordu.

Odanın köşesinde, büyük kapaklı ve raflı sehpa üzerindeki televizyondan iki adım geride durarak, kanalların birinde verilen ölüm haberini seyre daldı; yüzü allak bullak olmuştu. Haber doğruydu. şoförü yanındayken evine dönmek için yola çıkan Başbuğ arabasının içinde kalp krizi geçirmiş ve kaldırıldığı hastanede vefat etmişti. Bir müddet ayakta, hüzün içinde bu haberi ve detaylarını dinleyen Hamdi, neden sonra kontrolsüz olarak açtığı televizyonun sesini kıstı ve geriye çekilerek koltuğa çökercesine oturdu.

Epey zamandır siyaseten yolları ayrılmıştı, fakat, yine de Başbuğ'un vefat haberinden çok etkilenmiş ve sarsılmış görünüyordu. Gözleri televizyonda olduğu halde merhumun ruhuna bir Fatiha okudu ve ülkücü fikirlerle tanıştığı, Başbuğ'u ilk gördüğü günlere doğru dalıp gitti.

Hamdi fakir bir ailenin ilk çocuğu olarak, Samsun merkeze oldukça yakın bir köyde dünyaya gelmişti. Küçük çaplı tarım ve hayvancılık işleriyle meşgul olan babası, türlü sıkıntılar içinde dört çocuğunu büyütmeye ve okutmaya çalışıyordu. Çalışkan, güçlü kuvvetli bir insan olan babası yokluklar sebebiyle okula gidememiş, okuma yazmayı bile askerdeyken öğrenmişti. İçinde kalan ukdeyi çocuklarında gidermek istiyordu ve bunun için onların okumalarına, okullarını bitirmelerine dair elinden ne geliyorsa yapmaktan imtina etmiyordu. Hamdi ilk okul çağına geldiğinde onu büyük bir heyecan ve istekle köy okuluna yazdırmış, arkasından okula başlayan diğer çocuklarıyla birlikte, okulun öğretmenleriyle yakın ilişki kurarak, ilgisini üzerlerinden hiç eksik etmemişti.

Köy şartlarında, kimi zaman eksik kitap ve yamalı önlüklerle ilk okulu bitiren Hamdi, köylerinde bulunmadığı için, orta okula Samsun'da devam etmek zorunda kalmıştı. Bu tabii ki kolay olmamış, şehir merkezinde kalma zorunluluğu doğduğundan bu problemini fakir öğrencilerin barındırıldığı Kızılay'a bağlı öğrenci yurdunda

ikametle çözmek zorunda kalmışlardı. Orta okulu ve liseyi bu yurtta kalarak bitirme imkanı bulmuştu.

Kızılay Öğrenci Yurdu'nda kalarak okuluna gidip geliyor, hafta sonları ise köyün minibüsüyle, evine dönüyordu. Yurt hayatı ilk zamanlar çok zor gelmişti. Belirli saatlerde yatılıyor, belirli saatlerde yemek yeniliyor ve ders çalışılıyordu. Herkesin bu şartlara ve kurallara ayak uydurması, belli prensipler dahilinde yaşaması gerektiğinden alışması zor olmuştu, ama kurduğu arkadaşlıklar, edindiği dostluklar sayesinde, özellikle de birinci yılı geride bıraktıktan sonra kurallar kolay gelmeye başlamıştı.

Orta öğrenim yurtlarının hemen hepsinde olduğu gibi, Hamdi'nin kaldığı Kızılay Yurdu'nda da muayyen ders çalışma saatleri vardı ve buna "etüt" ismi veriliyordu. Yurdun ikinci katında bulunan büyük dershanede etüt saatleri uygulanıyordu ve saati geldiğinde herkesin buraya inerek ders çalışma zorunluluğu vardı. Ayrıca etüt saatlerinde dershanenin asayişini sağlamak, öğrencilerin derslerine yardımcı olmak için lisede okuyan öğrencilerden seçme "Etüt Ağabeyleri" ismi altında gözlemciler bulunduruluyordu. Etüt Ağabeyi yurt müdürü tarafından seçiliyor ve görevini hakkıyla yaptığı sürece de vazifesinin başında kalıyordu. Başarılı öğrenciler arasından seçilen etüt ağabeyi sadece kendinden küçük öğrencilerin dersleriyle değil, onların bütün problemleriyle yakından ilgilenir, sıkıntılarını gidermelerine yardımcı olarak bir nevi kılavuzluk, önderlik görevini de yerine getirirdi.

Hamdi orta okul üçüncü sınıfa devam ettiği yıl, Havzalı, lise ikinci sınıfta okuyan Hakan isimli bir genç etüt ağabeyleri olmuştu. İyi niyetli, etüde katılan öğrencileri sıkmayan, onların bütün problemleriyle yakından ilgilenen, yurtta kalan öğrenciler tarafından sevilen ve sayılan Hakan, yurt idaresi tarafından da tutulan, değer verilen bir öğrenciydi. Hamdi sevip saygı gösterdiği Hakan'dan zaman zaman ödevleri için yardım alıyor, özellikle de matematik dersinde ondan çok faydalanıyordu.

O sene, ilk sömestrinin bitimine günler kala, bir etüt saatinde yanına gelen Hakan, Hamdi'nin derslerini ve hatırını sorduktan sonra, elinde tuttuğu gazete kağıdıyla ciltlenmiş bir kitabı uzattı ve

"On beş tatilde bu kitabı oku, tarihi bir roman. Ben okudum çok sevdim. Köyden gelirken geri getirmeyi unutma, eğer beğenirsen başka kitaplarda veririm." dedi. Kitabı eline alan Hamdi öylesine sayfalarını karıştırdıktan sonra, "Olur Hakan Abi!" dedi ve kitabı sıranın gözüne, defter ve ders kitaplarının üzerine bıraktı.

Okulların ilk yarı tatiline girdiği gün sevinç içinde köyüne dönen Hamdi, karnesinin iyi olmasının da verdiği rahatlıkla köy hayatına daldı. Kış olduğu için pek yapılacak iş yoktu. Yalnız sabahları erken kalkıyor, sütü için besledikleri iki ineğin bulunduğu ahırı temizliyor, hayvanların yemlerini veriyor, babasına yardımcı olmaya çalışıyordu. Geri kalan zamanını arkadaşları ile geçiriyor, oyunlar oynuyor, gezintilere çıkıyordu. Köye döneli neredeyse bir hafta olmuştu ki bir gün annesi, kirli çamaşırlarının bulunduğu torbayı boşalttığını, içinden bir kitap çıktığını söyledi. Hakan'ın vererek okumasını istediği kitabı annesinin bu uyarısı üzerine hatırladı ve aynı gün mutfağa giderek kitabı durduğu yerden aldı, odun sobasının yandığı oturma odasına geçerek, annesinin yağ ve salça tenekelerine dikerek gözü gibi baktığı çiçeklerle bezeli pencerenin önüne oturarak okumaya başladı.

Tarihçi, yazar, fikir adamı, bir dönem yazıları ve fikirleriyle Türk gençliğini derinden etkilemiş Hüseyin Nihal Atsız'ın yazdığı "Bozkurtların Ölümü" (Aslı iki cilt olan kitap tek cilt altında toplanmıştı.) isimli roman, birkaç sayfa sonra Hamdi'yi içine çekmiş, başka diyarlara ve başka iklimlere alıp götürmüştü. Sayfaları, birbiri ardına okuyarak, çevirdikçe ilgisi artıyor, Samsun'un fakir, bakımsız köyünden uzaklaşarak, yüzlerce yıl öncesine, kahramanlıkların boy verdiği Asya steplerine uzanıyordu. Büyük bir iştah ve merakla kitaba dalan Hamdi'nin önünde sanki bir sinema perdesi açılmış ve bu perdeden içeri girerek, karşısında tarih yazan, tarih oluşturan roman kahramanlarının arasına katılmıştı. O güne kadar duymadığı isimler, yer adları, hayaline bile getirmediği kahraman tipleri ile bütünleşmiş gibiydi. Yabancısı olduğu, bilmediği ama içten içe kendisine ait olduğu için gurur duyduğu tarih çizgisi onu tam anlamıyla çarpmıştı! "Çamçak, Kımız, Gök Tanrı, Kür'şad, Bilge, Ak Sakal, Kağan, Atasagun, Pusat, Kargı, Çin Seddi, Yamtar, Camuka,

Çaşıt..." gibi duymadığı yerler, özel isimler çocuk muhayyilesinde adeta "devrim!" yapmaya yetmişlerdi.

Elinden bırakmakta zorlansa da mecburi kopmalar haricinde, tam üç gün içinde okuyarak bitirdi. O güne kadar ender okuyup bitirdiği kitaplardan biri olan "Bozkurtların Ölümü"nün müthiş etkisinde kalmıştı. Arkadaşlarıyla, öğrendiklerini ve kitapta yer alan kimi kahramanlar hakkındaki düşüncelerini paylaştı. "Bir kitap okudum" diyordu, "Orta Asya'yı hani bize tarih kitaplarında okuttukları kavimler göçü var ya işte ondan önce Asya'nın göbeğini yurt tutan ve orada devletler kuran Türkleri anlatıyor. Ne güzel yerlerde yaşıyorlarmış, ne güzel giyiniyorlarmış, hele savaşçıları..."

Tatil sonunda Samsun'a döndüğünde, Hakan ağabeyini ilk gördüğü yerde, verdiği kitaptan bahsetti ve gayet istekli biçimde başka tarihi kitaplar da okumak istediğini söyledi. Durumdan memnun olan Hakan ülkü ocaklarından aldığını, en kısa zamanda yenilerini getireceğini söyledi. Ülkü Ocağı'nın ne olduğunu bilmiyordu; ilk defa Hakan'ın ağzından duymuştu. "Ülkü Ocakları da ne?" diye sormadı, ama çok geçmeden, liseye başladığı yıl, Hakan'ın daveti üzerine Ülkü Ocakları'ndan içeri adımını attı.

Gayet güzel ve sade döşenmiş bir salon, duvarlarına tarihi savaş tabloları asılmış, temiz, ferah, insan ilişkileri seviyeli Ülkü Ocakları Hamdi'yi etkilemişti. Hakan ve yurttan kendilerine katılan iki arkadaşıyla gittikleri Ocak'ta iyi karşılanmışlar, Dernek'te o an için bulunanlardan samimiyet ve ilgi görmüşlerdi. Hakan onları Ocaktan arkadaşlarıyla tanıştırmış, salonda oturarak sohbet etmişlerdi. Bu arada Hamdi boş durmamış, herkesi, her şeyi dikkatlice incelemişti. Oturdukları masaya gelen, genç sarışın ve sarkık bıyıklı yirmi yaşlarında biri Hamdi ve arkadaşlarına yakın ilgi göstermiş, nerede okuduklarını sorup öğrendikten sonra, salonun dip tarafında duran kitaplığı göstererek istedikleri zaman faydalanabileceklerini, boş zamanlarında Ocağa gelmelerinde bir mahsur olmadığını söylemişti.

Temiz, bakımlı, içinde küçük bir çay ocağı bulunan, aynı zamanda müdavimlerinin belli bir disiplin ve saygı çerçevesinde hareket ettikleri bu mekanda insanın kendini rahat hissettiği bir hava vardı

ve böylece, Hamdi kısa zamanda, hayatına yeni bir yön verecek olan Ocağın müdavimleri arasına katılmış oldu.

Bir müddet sonra, Ülkü Ocağı çevrelerinden yeni arkadaşlar edinmiş, o günlerde gerekli değeri bulan "Ülküdaşlık" ruhunun getirdiği güzelliklerle tanışmış ve bir olmanın, birlik olmanın, dayanışmanın sırlarına ermişti. Artık okuldan fırsat buldukça Ocağa gidiyor ve ucundan köşesinden faaliyetlerin içinde yer alıyordu. Özellikle Ocak bünyesinde gayri resmi olarak teşkilatlanmış olan Orta Öğretim Komitesi'nin faaliyetlerine katılıyor ve okulunda nüvesi oluşturulmuş olan ülkücü teşkilatlanmanın kadro elemanı olarak vazife yapıyordu. Hafta sonları, köyüne gittiği zamanlar, boş durmuyor, küçük yaşlardan beri birlikte büyüdükleri arkadaşlarına öğrendiklerini aktararak onları da ülkücü yapmanın çabasını sergiliyordu.

Dar çevrede yaşayan, sosyal hayatın nimetlerinin kıt olduğu bir dünyaya gözlerini açmış olan Hamdi, Ülkü Ocakları'na devam etmeye başladığında hayatına bir mana kazandırmanın zevkini yaşıyordu. Sıradan bir öğrenci olmaktan böylece kurtulmuş, idealleri olan, yarınlara daha ümitle bakan, hedefleri ile bütünleşen bir insan olmuştu. Kendini değerli hissetmeye başlamıştı. Mensubu olduğu millet anlatmakla bitmeyecek badirelerden geçmiş, emperyalist güçlerin oyunları ve hileleri neticesinde geri kalmış, bir zamanlar dünyaya hükmetmiş devletler kuran Türk milleti acz ve sefalet içine düşmüştü. Üstelik, ülkesinin sınırlarına dayanmış olan Kızıl Emperyalist güçler, içlerinden kandırdıkları veya satın aldıkları kimi gafil ve hainler vasıtasıyla milleti esir etmek istiyorlardı. İşte, bu ahval ve şerait içinde bulunan Türk Milletini çağlar üzerinden atlatarak yarının nurlu ufuklarına ülkücüler taşıyacaklardı ve bunu gerçekleştirmek için gerekirse canlarını dahi vermekten geri durmayacaklardı.

Ülkü denen nazlı gelin er de şan istiyor, büyük devlet kurmak için büyük kana gerek duyuluyordu! Lise hayatı boyunca Ocaktan hiç kopmadı. Gittikçe hız kazanan, kaynama noktasına doğru yol alan ideolojik çatışmaların içinde yer aldı. Okulda ağız münakaşalarıyla başlayan, yumruklaşmalara varan kavgalara girdi. Bildiri dağıttı, dergi sattı, kitap okudu, Ocakta her hafta verilen seminerlere, izinli

veya izinsiz afiş asma eylemlerine katıldı. Bazı geceler yurttan kaçarak Ocakta nöbet tuttu. İnandıkları uğruna, görevden kaçmadan, inançla, ihlasla, heyecanını kaybetmeden, nemelazımcılığa düşmeden mücadelenin içinde yer aldı. Mücadelede en aktif olduğu alan okulu olmuştu. Ocak'tan aldıkları mücadele taktikleriyle teşkilatlanma çalışmalarında bulundu. Bir keresinde, lise son sınıftayken, ders esnasında solcu fizik hocasına "Vatan haini sus!" diye bağırdığı için okul disiplin kurulu tarafından bir hafta okuldan uzaklaştırma cezası aldı. Bu olaydan sonra ocakta ve okulda popüler kişilerden biri olarak ön plana çıktı ve arkadaş çevresinde saygınlığını artırdı.

Başbuğ'u da, ilk defa, Samsun'da liseyi okuduğu günlerde yakından görme imkanına kavuşmuştu. Bir ara seçim arefesinde Samsun'da yapılacak mitinge gelecek olan Başbuğ'u karşılamak için, parti önderliğinde hazırlıklar başlamıştı. şehrin bütün ülkücüleri büyük bir istek ve heyecan içinde Başbuğ Türkeş'i karşılamak için faaliyet yapıyorlardı. Herkes verilen görevi yerine getirmeye çabalıyor, her şeyin rayında gitmesi için çalışıyordu. Bu faaliyetlerin bazısında, yurttan kaçarak katılan Hamdi ve arkadaşları da bulunmuşlar, pankart asma, afiş yapıştırma gibi çalışmaların içinde yer almışlardı. Günü geldiğinde kara yolu ile Samsun'a ulaşan Başbuğ'u şehrin dışında büyük bir konvoy ile karşılamışlardı. Makam arabasıyla karşılama yerine gelen Başbuğ burada aracından inmemiş, arabası konvoyun önüne geçerek hızla şehre ulaşmış ve İl Binası'nın önünde aracından inerek partiye çıkmış ve bitmek bilmeyen tezahüratlara karşılık vermek için balkondan karşılayanları selamlamıştı. İşte, Hamdi giderek sevgisini yüreğinde hissettiği, giderek daha çok bağlandığı Başbuğ'u ilk defa o pencereden elinin birini kaldırarak halkı selamladığı zaman görme fırsatını yakalamış ve O'un yüzünden belirgin olarak yansıyan ciddiyet ve güven verici tavrına hayran olmuştu.

Aynı gün yapılan mitingi ve Başbuğ'un dakikalar süren, "Başbuğ Türkeş" tezahüratları karşısında sessiz kalarak ve binlerce insanın üzerinde gözlerini gezdirerek bekleyişini hiç unutmamıştı. Kendini miting meydanının atmosferine kaptıran Hamdi, neden sonra biten tezahürat sonucunda konuşma yapan Başbuğ'un tek kelimesini

bile kaçırmamaya dikkat ederek ve her hareketini, her mimiğini gözlemleyerek huşu içinde dinlemişti. Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik şartlara dikkat çeken Başbuğ, bazı siyasi parti liderlerine göndermeler yaparak konuşmasını sürdürmüş, son olarak da, "Komonistler!" diye telaffuz ettiği komünist faaliyetlere değinmiş, ihanet içinde olduklarını belirterek sert biçimde eleştirmiş, hatta komünist çeteleri açık şekilde tehdit etmişti. Konuşmasının son bölümünde, "Bu ülkeyi o hain çetelere bırakmayacağız!"diye kükrercesine konuştuğunda miting alanını dolduran, çoğu genç, binlerce insan, hançerelerini yırtarcasına, "Kahrolsun Komünistler!" diye bağırarak Başbuğlarına destek vermişlerdi.

Hamdi ilk gençlik yıllarında oldukça dışa dönük, gayretkeş ve arkadaş canlısı bir kişiliğe sahipti. Yoksulluk içinde, çeşitli imkansızlıklara göğüs gererek büyümüş olmasına rağmen kompleksiz, kendisi ile barışık bir insandı. Bu halini ailesine borçlu sayılırdı. Özellikle babası okumamış, cahil bir insan olmasına karşın, çok zeki, nüktedan, girdiği her çevrede kendisini sevdirmeyi bilen, çocuklarıyla arkadaş olmayı başarmış ender babalardandı. Yokluklar, yoksulluklar içinde olsa da iyi bir aile ortamında, ana-baba sevgisine mazhar olarak büyüyen Hamdi, babasının güzel huylarından bir çoğuna sahipti. Dışa dönük olması, insanlarla iyi ilişkiler kurmaktaki meziyeti, arkadaş arasında aranır olma başarısı ileriki yıllarda, kendisine yardımcı olacak unsurlar olarak öne çıkacak, bu kimliği Ankara'ya okumaya gittiğinde, memuriyet bulmasında, hatta Başbuğ'u yakından görüp elini öpmesine sebep olan amillerden biri olacaktı.

Lise son sınıfta, ikinci sömestri bitmeye ve okullar kapanmaya günler kala, üniversite imtihanlarına hazırlanmak isteyen Hamdi, okul müdüründen izin alarak köye gitti. Mutlaka bir yüksek okulu kazanmak ve öğrenimine ara vermeden devam etmek istiyordu. O yıl Ocak'ta Orta Öğretim Komitesi olarak bir karar almışlar ve birbirlerine üniversiteye girmek için söz vermişlerdi. Çalışıp üniversitelerde okuma hakkı elde edecekler ve yüksek okullardan komünistleri kovacaklardı! Hedefine ulaşmak isteyen Hamdi, edindiği yardımcı kitaplarla imtihana hazırlanmaya başladı. Oğullarının azmini gören

ebeveynleri onun rahat çalışması için ellerinden geleni yapıyorlar, üzerine titriyor, isteklerini yerine getirmek için çabalıyorlardı. Durumdan en fazla memnun olan ise babasıydı. Oğlu ile gurur duyuyor, o oturma odasında ders çalışmaya başladığında adeta evde sıkıyönetim ilan ediyordu.

Rahat ortamda, kafasına hiç bir şey takmadan ay sonunda yapılacak imtihanlara hazırlanan Hamdi, biraz hava almak için evden dışarı çıktığı bir gün, Ankara plakalı, bej renkli, Anadol marka hususi otomobilin, kendilerine göre hali vakti yerinde olan, uzak akrabaları Hulusi Bey'in evinin önünde durduğunu gördü. Çevrede bulunanlara arabanın kime ait olduğunu sordu. Nuri Bey'in Ankara'da oturan yeğeni Zeki'ye ait olduğunu öğrendiğinde ise kendisiyle görüşmek istedi. Ankara'da Ticaret Bakanlığı'nda bürokrat olan Zeki Bey annesinin uzaktan akrabası idi ve Hamdi ona, "Dayı" diye hitap ederdi. Her yaz köyüne mutlaka gelen Zeki Bey okumaya devam eden gençlerle, yakından ilgilenir, onlara yüreklendirici nasihatlarda bulunurdu. Ayrıca Ankara'ya iş için veya başka maksatla giden köylülerine sahip çıkar, herkesin yardımına koşardı. O, köyün Ankara'daki gözü ve kulağı gibiydi.

Zeki Bey ile görüşüp, üniversiteye hazırlandığını söylemek istiyordu. Nuri Bey'in evinin kapısını çaldı. Kapıyı açan kıza Zeki dayısını görmek istediğini söyledi. Küçük kız evde olmadığını, babasıyla birlikte değirmene doğru gittiklerini anlattı. Hemen, köyün alt başında bulunan değirmenin yolunu tuttu.

Zeki Bey yanında bulunanlarla birlikte, eski, yıkılmaya yüz tutmuş değirmenin etrafında incelemeler yapıyordu. Onu görünce hemen yanına gitti, kırk yaşlarında, saçlarının çoğu ağarmış, biraz kilolu, kumral, sevimli bir dış görünüşü olan Zeki Bey'in elini öptü. Onu gören Zeki Bey'inde yüzüne tebessüm yayılmıştı, hatırını ve okul durumunu sordu. Aralıksız olarak üniversite imtihanlarına hazırlandığını öğrendiğinde ise, "Aman çalış, İnşallah iyi bir yeri kazanırsın." diyerek yakınlık ve ilgi gösterdi. Birlikte yürüyerek köye döndüler. Yolda üniversite imtihanları hakkında konuştular. Zeki Bey Hamdi'ye bir takım nasihatlerde bulundu ve imtihan esnasında

aceleci olmamasını, öncelikle bildiği soruları, kalan zaman içinde de diğerlerini düşünerek, zihnini yoklayarak yapmasını tembih etti. En sonunda, "Eğer Ankara'da bir yeri kazanırsan mutlaka beni ziyarete gel, elimden gelen her şeyi yaparım." dedi.

Herhangi bir üniversitenin mühendislik bölümlerinden birine girmek isteyen Hamdi, iyi niyetli ve elinde bulunan imkanlarla imtihanlara hazırlandığı halde, tercih yaptığı yüksek okullardan hiç birini kazanmadı. Eğitimine ara vermeden devam etmesi için bir şansı vardı o da, o yıllarda ön kayıt sistemiyle öğrenci kabul eden eğitim enstitülerinden birine girebilmek...

Öğretmen olmayı hiç hedeflememişti, ama bir yılı da boş oturarak geçirmek istemiyordu. Eğitim enstitülerinin ve ön kayıtla öğrenci kabul eden kimi okulların şartlarını ve imtihana girmiş olan arkadaşlarının durumlarını öğrenebilmek için Samsun'a gitti. Ocağa devam eden bazı arkadaşları istedikleri üniversiteleri kazanmışlardı, fakat onun durumunda olanlarda vardı. Üniversite kazanamayan, puanları ön kayıta yeten iki ülküdaşı ile Ocakta oturarak, uzun uzun durum değerlendirmesi yaptılar. Sonuçta: O yıllarda ismi eğitim enstitüsü olarak geçen Eğitim Fakültelerinden birine ön kayıt yaptırarak, açılacak olan imtihanlara girmeye karar verdiler. Hedeflerine Ankara'daki eğitim enstitüsünü almışlardı. Çünkü Ankara'da hizmet veren Gazi Eğitim Enstitüsü öğrenci kapasitesi olarak diğerlerinden büyüktü ve çok değişik bölümlere sahipti. Ayrıca görüşüp kararlarını bildirdikleri Samsun Ülkü Ocağı başkanı kendilerine gerekli yardımı yapacaktı!

Üç arkadaş kendi aralarında ahitleşmiş karar vermişlerdi. Fakat Hamdi'nin açmazları vardı. Geliri kısıtlı olan babası, sonucu garanti olmayan, ön kayıt ve ardından imtihanla öğrenci alan okula gitmesine olumlu bakmayarak, bir yıl bekleyip çalışmasını, hedeflediği okullardan birine gitmesini istediğini söyledi. Bu fikre katılmayan Hamdi, Ocak Başkanı'nın vaatlerinden, ucuz ve Devlet destekli öğrenci yurtlarından, iş bulup çalışacağından bahisle, en azından şansını denemek istediğinden dem vurarak babasını ikna etmeyi başardı.

Ankara'da işleri yolunda gitti. Gerek, Samsun Ocaktan aldığı referans mektubu, gerekse ilk gittiğinde misafir, sonrasında kayıtlı öğrencisi olduğu yurtta kalan hemşehrilerinin yardımları neticesinde, ön kayıt yaptırdığı eğitim enstitüsünün imtihanlarını kazandı ve Türkçe Bölümü'ne kesin kaydını yaptırdı. Artık geriye ekonomik durumunu düzeltmek kalmıştı. Bunun için, ilk etapta, Devletin üç aydan üç aya ödediği öğrenci bursunu almak istedi. Gerekli formları doldurduktan sonra Kredi Yurtlar Kurumu'na müracaatını yaptı. Evraklarını teslim etmek için bu kuruma gittiğinde, görevli memur, talep ettiği kredinin kendisine verilebilmesi için, herhangi bir sosyal sigorta kurumuna kayıtlı iki kefil bulması gerektiğini söyledi. Bu durum, Hamdi'yi kara kara düşündürmeye yetmişti. Babasının sigortası olmadığı gibi Ankara'da kendisine yardımcı olacak, kefil olmayı kabul edecek birilerini de tanımıyordu. Müracaat evrakları elinde ve düşünceler içinde Kredi Kurumu'nda çıkıp yurda doğru yürürken aklına Zeki Bey geldi. Saatine baktı mesai saati henüz bitmemişti, Bakanlıklara doğru giderek, Ticaret Bakanlığı'nın yerini öğrendi, içeri girerek Dış Ticaret Bölümü'nde Daire Başkan Yardımcısı olan Zeki Bey ile görüşmek istediğini söyledi.

Odasından içeri girdiğinde Zeki Bey, ayakta iki kişi ile görüşüyordu. Hamdi'yi görünce hemen ilgilendi ve elini öpmesine müsaade etti. Yanındakiler dışarı çıktıktan sonra da yer göstererek oturmasını istedi. Zeki Bey, Hamdi'nin hangi maksatla Ankara'da olduğunu sordu. Bir çırpıda Ankara'ya ne zaman geldiğini, niçin geldiğini anlatan Hamdi, Zeki Bey'in şaka yollu, "Hayırsız madem bir aydan beri buralardasın niçin bana uğramadın, bir telefon etmedin?" şeklindeki serzenişine, kaçamak cevaplar verdikten sonra sözü burs konusuna getirdi ve kendisine kefil olup olamayacağını sordu. Zeki Bey, babacan bir tavır takınarak, "Kefil işi kolay, asıl biz sana çalışabileceğin, rahat edebileceğin bir iş ayarlamaya çalışalım. Bunun için sen bana kaldığın yurdun telefonunu ver ben bir araştırayım, bakayım İnşallah en kısa zamanda uygun bir iş ayarlarız!" diyerek Hamdi' nin ümit içinde yanından ayrılmasına sebep oldu. "Dayı" diyerek saygı gösterdiği, yardımsever Zeki Bey'in yanından

çıkıp Ankara caddelerinde ümit ve sevinç içinde yürüyen Hamdi, karamsarlıktan ve düşüncelerinden sıyrılmıştı.

O yıl (1977) Türkiye'de genel seçimler yapılmış, hiçbir parti bu seçim neticesinde tek başına iktidarı eline geçirmeyi başaramamıştı. Seçim sonuçlarına göre en fazla milletvekiline sahip olan CHP ve başında

bulunan Bülent Ecevit azınlık hükümeti kurmuş, ama bu hükümette TBMM'den güvenoyu alamayarak çekilmek zorunda kalmıştı. İkinci parti olarak seçimlerden çıkan Adalet Partisi ise, genel başkanı Demirel'in çabaları ve pazarlıkları neticesinde, kendi başkanlığında 2.MC (Milliyetçi Cephe) ismi verilen koalisyon hükümetini kurmayı ve güvenoyu almayı başarmıştı. Bu hükümete Başbuğ'un liderliğinde bulunan MHP'de katılmış ve üç bakanlık alabilmişti. Başbuğ'un ve genç ülkücülerin samimi, tutarlı, azimli çalışmaları sonuç vermiş, MHP on altı milletvekiliyle Meclise girmenin yanında hükümete de ortak olmayı bilmişti. Ülkücüler artık Devletin en tepe noktalarına tırmanmayı başarmışlar, iktidarı ele geçirmek adına ileri bir adım atmışlardı!

Bu arada okullar açılmış, Hamdi okula devam etmeye, dersleri takip etmeye başlamıştı. Kısa zamanda gerek yurtta, gerekse okulda iyi ve seviyeli arkadaşlıklar kurmuş, zamanını yurt ve okulda geçirir olmuştu. O günlerde ülkenin her tarafından gelen ülkücü öğrencilerin kaldıkları yurtta unutulması imkansız dostluklar yaşanıyordu. Bu dostluk ve ülküdaşlık bağlarını, yakınlaşmasını, yardımlaşmasını en olgun şekilde yaşayanlardan biri de Hamdi idi. Aynı odayı paylaştığı, aynı kaptan çorba içtiği, aynı kaderi paylaştığı oda arkadaşlarını seviyordu ve çok kısa zamanda kaynaşmışlardı.

Okula devam ettiği günlerin birinde, bir akşam üzeri genel anonstan telefonu olduğu bildirildiğinde yurdun ön bahçesinde oturuyordu. Hemen müracaat binasında bulunan telefonun başına gitti. Arayan Zeki Bey idi ve ertesi gün, kendisine uğramasını istiyordu. Bu telefon görüşmesinde Zeki Bey hangi konuda görüşmek istediğini söylememişti, ama Hamdi bunun hâlâ alamadığı bursa yönelik olduğunu düşünerek sevinmişti.

Hemen ertesi gün, erken saatlerde Zeki Bey'in yanına gittiğinde, hayatının akışını tamamen değiştirmesine sebep olacak teklifle karşılaştı! Zeki Bey, açıklama yapmadan önce Hamdi'nin önüne tek sayfalık bir form uzatarak doldurmasını istedi. Formu eline alarak incelemeye çalışan Hamdi'ye, "Memuriyet imtihanı için lazım; doldur ve altını imzala."dedi. Nüfus dökümü, öğrenim durumu gibi bilgileri kapsayan evrakı doldurup altını imzalayan Hamdi, kağıdı uzatırken, imtihanın nerede ve ne zaman yapılacağını sordu. Zeki Bey, masasının üzerindeki takvim yapraklarından birini kopardı, imtihanın yapılacağı yerin adresini ve gününü yazarak Hamdi'ye verdi. "Sen o gün imtihan salonunda ol. Meraklanma İnşallah seni Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nda memuriyete sokacağız!" dedi. Zeki Bey'in uzattığı takvim yaprağında yazılı olan tarihe bakan Hamdi bunu iki gün sonrasına ait tarih olduğunu görünce içini bir korku sardı. Acaba nasıl bir imtihan olacaktı, neler soracaklardı, kimler imtihan edecekti... Gerçi Zeki Bey'in adını zikrettiği bakanlık gönül verdiği partinin uhdesindeydi ama yine de ne olur ne olmazdı, Devlet işi başkaydı ve bu onu korkutmaya yetiyordu.

İmtihan saatine kadar, belli belirsiz korku ve heyecan içinde bekledi ve bol bol hayal kurdu. Genç yaşta memur olacak, maaş alacak, aldığı maaşla ailesine yardım edecek, kim bilir belki biriktirdiği para ile babasının çok istediği traktörü alabilecekti. Memuriyet imtihanına gireceği sabah erkenden kalktı, oda arkadaşı Musa'dan yeni bir gömlek ve kravat alarak giyindi, Ankara'ya gelirken babasının aldığı ceketini üzerine çekti. Heyecanını teskin etmek, yanında bulunarak destek olmak isteyen arkadaşı Cumali ile yola düştüler.

İmtihanın yapılacağı yer Gümrük Bakanlığı'na bağlı ve Sıhhiye semtinde bulunan ek bir binaydı. Binanın giriş kapısına asılmış, "İmtihana girecek olanların dikkatlerine!" başlıklı duyuruda imtihana başvuranların imtihana giriş belgelerini almaları gereken makamın ismi ve kaçıncı katta olduğu yazılmıştı. Cumali ile birlikte duyuruda yer alan makama çıktılar ve Hamdi kimliğini göstererek belgesini aldı, orada bulunanların tarif ettikleri imtihanın yapılacağı odanın önüne geçerek beklemeye başladılar. Kendisiyle birlikte bekleyen az

sayıdaki memur adaylarıyla, saati geldiğinde hep beraber, test usulü yapılan imtihana girdiler.

İmtihan salonunda bulunan mümeyyizlerin açıklamasına göre Bakanlık bünyesinde çalıştırılmak için 15 kişi alınacaktı ve test usulü yapılan imtihanda belli oranda başarı gösterenler mülakattan da geçirileceklerdi. Ayrıca imtihanı tasarlayanlar belli ki fazla bir duyuru yapmamışlar, kısıtlı sayıda insanın imtihana girmesini temin etmişlerdi. Orta boy bir salonda memur adaylarının toplamı 35-40 kişiyi geçmiyordu.

Test biçiminde hazırlanmış sorular Hamdi'ye oldukça kolay gelmişti. Cumhuriyet Tarihi, Yurttaşlık Bilgisi ve Ülke Coğrafyası'nı kapsayan soruların tamamına yakınını doğru biçimde ve verilen zamandan önce cevapladı. İmtihan kağıdını verdiği gözlemci binayı terk etmemesini, başarı gösterenlerin öğlenden sonra sözlü sınava tabii tutulacaklarını söyledi.

İmtihandan kendinden emin şekilde çıkan ve salon dışında beklemekte olan Cumali'nin yanına giden Hamdi, merak içinde asılacak olan listeyi beklemeye koyuldu; öyle ki öğlen yemeği için bile buradan ayrılmadı, Cumali'nin getirdiği tostu yemekle iktifa etti.

Bir hademenin getirip imtihan salonunun kapısına astığı kazananların listesi ilan edildiğinde saat neredeyse öğlen sonrası üçü geçiyordu. Hamdi kazananların içinde ve en üst sıralardaydı. Listenin açıklanması üzerine sabahtan beri yaşadığı gerginliği uçup gitmiş, yerini güçlü ümitlere bırakmıştı. Zaten çok geçmeden de sözlü imtihan başlatıldı. Yazılı sınavı kazananlar alfabetik isim sırasına göre ve tek tek içeri çağrılarak mülakattan geçiriyorlardı. Sırası gelen adayların kimi içerde beş dakika kimi ise daha uzun süre kalıyorlardı. Sıra Hamdi'ye gelip de ismi kapıda görevli hademe tarafından okunduğunda, bayağı bir heyecan ve stres içinde imtihan salonuna girdi ve bir masanın etrafında toplanmış mümeyyizlerin önlerine doğru yürüyerek üç adım kala, kalbi hızla çarpar, ayakları titrer vaziyette ve elleri yanda beklemeye başladı. Bu arada mülakat yapacak olanlardan gözlüklü olanı dikkatle Hamdi'yi izliyordu. Çok geçmeden mülakatı yapanlardan renkli gözlü, diğerlerine göre daha kısa boylu

olduğu anlaşılan bürokratlardan biri ismini ve memleketini sorarak imtihanı başlatmış oldu. Bu soruya kısık, duyulması bir hayli zor sesle cevap veren Hamdi, yarı hazır ol vaziyette bu sorunun ardından gelen basit birkaç soruya daha aynı halde cevap verdi. Soruları yöneltenler belli bir sıra izlemiyorlar, karışık biçimde soruyorlardı. İstiklâl Marşı kaç kıtadan meydana gelmiştir, Samsun Limanı ona ne hatırlatıyordu, kaç kardeşlerdi, babası ne iş yapıyordu?.. gibi. Birkaç dakika süren mülakatın sona erdiğini bildiren gözlüklü zat, dışarı çıkmasını söyledikten sonra, Hamdi tam geriye dönmek üzereyken, "Bir dakika!" diyerek seslendi ve bu imtihana girmesine vesile olan Zeki Doğan'ı nereden tanıdığını, yakınlık derecesini sordu. Nispeten rahatlamış olan Hamdi, soruları cevaplarken çıkardığı sesten daha gür bir sesle köylüsü ve akrabası olduğunu söyledikten sonra, soruyu yöneltenin elinde tuttuğu kalemle kapıyı işaret etmesi üzerine dönerek salondan çıktı.

Ümit içinde ve oldukça rahatlamış şekilde imtihan salonundan çıkan Hamdi, Cumali ile birlikte yurda döndü ve birkaç gün içinde açıklanması muhtemel imtihan ve mülakat sonuçlarını beklemeye koyuldu. İçinden bir his kazanacağını söylüyordu. Zaten bir gün sonra Zeki Bey'i işyerinden aramış ve imtihana girdiğini, yazılı sınavı kazandığını, mülakat sonuçlarını bilmediğini söylemişti. Hamdi'nin açıklamalarını dinleyen Zeki Bey fazla meraklanmamasını bu işin olacağını söylemiş, hatta, "Hadi hayırlısı sen de bizim aramıza katıldın!" diyerek ümitlerinin bir kat daha artmasına vesile olmuş, telefonu kapatmadan önce de, "Artık ilk maaşınla bize bir tatlı yedirirsin." demişti.

Bir hafta kadar süren gergin bekleyişi nihayet yurt adresine gönderilen resmi bir mektupla son buldu. "En geç beş tam iş günü içinde Bakanlığımız Personel Daire Başkanlığına müracaat etmeniz rica olunur." Yazısını ve mektubun altında ilgili dairenin resmi mührünü gören Hamdi, sevinç içinde ve içi içine sığmaz halde hemen odaya çıktı ve kendisini coşturan haberi, o sırada odada bulunan Kemal ve Musa'ya verdi. Habere en az kendisi kadar sevinen oda arkadaşları, demli bir çayı hak ettiklerini söylediler ve hep beraber bu güzel ha-

beri kutlamak için kantine geçtiler. Hamdi yerinde duramıyor, espri üstüne espri yaparak, arkadaşlarını gülmekten kırıp geçiriyordu:

"Beyler sizin karşınızda Devletin önemli bir memuru duruyor, ayağınızı denk alın ve konuşmalarınıza dikkat edin!.."

Memuriyete kabul edildiğini öğrendiği günün sabahı erkenden mektupta bildirilen daireye gitmiş, oranın istediği evrakları tamamlamak için Samsun'a geçmek zorunda kalmıştı. İlk önce köye ailesinin yanına uğramış, müjdeyi vererek, sevincini onlarla paylaşmıştı. İşlerini bitirdikten sonra Ankara'ya geri dönerek evraklarını Personel Dairesine teslim etmiş ve ilk görev yeri olan Bakanlığa bağlı Personel Eğitim Dairesi'nde işe başlamıştı.

Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nda memuriyete başlayanlar Bakanlık bünyesinde eğitim gördükten sonra gümrük muhafaza memuru olarak yurdun değişik gümrük sahalarına atanacaklardı. Eğitim veren bakanlığa bağlı yüksek bürokratlar, görev sahalarında yapmaları gerekenleri öğretmenin yanı sıra, Türkiye'nin Gümrük Rejimi hakkında da bilgilendiriyorlardı. Burada açık olarak belirtmek gerekir ki, imtihanı kazanarak Bakanlık bünyesinde göreve başlayan memurların hepsi Ülkücü kökenliydiler ve Ülkücü çevrelerden gelen tavassutlar neticesinde memuriyet hakkını elde etmişlerdi. Dolayısıyla aynı Dünya görüşünü paylaşıyor ve aralarında iyi anlaşıyorlardı. Kısa zamanda tanışmış ve kaynaşmışlar, aynı hedefe kilitlenmişlerdi! Çünkü, bizzat o günlerin MHP'li Gümrük Bakanı Gün Sazak Bey Bakanlık bürokratlarına emir vermiş, gümrüklerin "birinci elden!"denetim altına alınması ve kaçakçılıkla mücadele adına, iyi bir kadro yetiştirilmesini istemişti. Yani, içlerinde Hamdi'nin de bulunduğu eğitim alan bu kadroyu büyük görevler ve ağır sorumluluklar bekliyordu. Eğitimlerini tamamladıktan sonra gümrüklere dağılacaklar, Devleti her yıl milyonlarca Dolar zarara uğratan gümrük kaçaklarının önüne geçmek için çalışacaklardı. Zaten bu seçilmiş gruba eğitim veren bürokratlar, eğitim esnasında bu konu üzerinde özellikle duruyorlar ve ilk etapta işe alınan Hamdi ve arkadaşlarının dikkatlerini çekiyorlardı.

Üç ay kadar süren eğitim sırasında, dershaneye gelen oldukça genç Bakanlık Müsteşarı, geniş bir perspektiften Ülkenin ve Dünya-

nın gerçekleri üzerinde durmuş, resmi görev ve kişiliğini bir tarafa bırakarak, kursiyerlere, "Ülkücü Ahlâk" üzerine seminer vari sunum yapmış ve inandıkları değerlerine vurgu yaparak şunları söylemişti: "Arkadaşlar! Bu milletin namusu sayılabilecek gümrük kapılarını sizlere emanet edeceğiz. Namus değerini nasıl algılıyor ve değerlendiriyorsanız bu vazifenizi de öyle anlayacak ve ona göre görev yapacaksınız." Sonra durmuş, renkli, küçük ama manalı gözlerini kursiyerlerin üzerinde gezdirmiş ve cüssesinden umulmayacak bir sesle devam etmişti: "İçinizden her kim yetim malına, Devletin çıkarlarına el uzatır ve rüşvet gibi alçakça bir işin içinde olursa bilsin ki o namussuzdur! O kişinin 'ülkücüyüm' demeye hiçbir hakkı yoktur. Böyle bir işe, kenarından, köşesinden de olsa bulaşmış olan kimsenin millet sevgisinden, vatana bağlılığından bahsetmesi ancak vatan topraklarında yatan sayısız şehidin ruhunu yaralamaktan başka bir şey değildir.

Sizlerden çok şey bekliyoruz. Yıllardır üç beş kompradorun cebine akan ve milletimizin giderek fakirleşmesine sebep gümrüklerdeki kaçaklara son vermenizi bekliyoruz. Ben hep arkanızdayım ve her konuda yardımcı olacağım. Cesaret ve güvenle her türlü haksızlığın, yolsuzluğun, hırsızlığın üzerine gidin ve aşamayacağınız bir mesele ile karşılaştığınızda direkt olarak bana gelin, kapım yirmidört saat size açık olacaktır." dedikten sonra, başarılar dilemiş ve ciddi bir yüzle çıkarak gitmişti. Bilgisine, genç olmasına rağmen konuşma yeteneğine ve işine olan hakimiyetine hayran olan kursiyerler, soru sormalarına izin vermeyen Müsteşarı salondan çıkarken hep birlikte ayakta alkışlayarak uğurlamışlardı.

Genç ve kendinden oldukça emin görünen Müsteşarı kurs bitiminde, görev yerleri belli olduktan sonra Başbuğ'u ziyarete gittiklerinde, onun yanında da göreceklerdi.

Başbuğ'u toplu olarak ziyaret etme fikrini ortaya atan arkadaşları bunu söylerken, "Hayır duasını alalım, elini öpelim." demişti. Kayserili, bir anlamda Başbuğ'un hemşehrisi olan Naci isimli arkadaşlarının bu fikri herkes tarafından uygun görülmüş, heyecan ve iştiyakla kabul edilmişti. Hemen içlerinden iki kişiyi seçerek randevu

almaları için görev vermişlerdi. İki gün sonra, görev alan arkadaşları müjdeli haberi bildirmişlerdi. O günlerde Başbakan Yardımcısı olan Başbuğ, Parti Genel Merkezi'nde randevu vermişti.

Bahçelievler semtinde bulunan Parti Genel Merkezi'nde buluşup, toplandıklarında hepsi tatlı bir heyecan yaşıyordu. Memurları Parti'nin ön bahçesinde karşılayan Gençlik Kolları'na mensup yetkili gençler, onları arka bahçeye almışlar ve Başbuğ'un henüz gelmediğini söyleyerek, beklemelerini istemişlerdi. Bir müddet sonra da Özel Kalem'den gelen haber üzerine Merkez'in ikinci katında bulunan ve Başbuğ'un toplu kabullerini yaptığı salona alınmışlardı.

Kapısında, "Genel İdare Kurulu Toplantı Salonu" levhası bulunan salon: dikdörtgen şeklinde, zemini ahşap, uzun ve haki renkli örtüsü olan bir masa, camekanlı büyük dolapların bulunduğu, tavanından büyük kristal avizenin sarktığı, ağır, deri kaplamalı koltuk benzeri sandalyelerle döşenmiş, ön caddeye bakan pencerelerinde kalın kadife perdeleri ile göz dolduran bir yerdi. Özel Kalem Müdürü tarafında bu salona alınan genç memurlar, sessizlik içinde Başbuğ'u beklemeye başladılar. Bir gözleri salonun kapısında, aralarında fısıltı ile konuşuyorlar ve Başbuğ'u yakından görme, elini öpüp hayır duasını alma bahtiyarlığına nail olacak olmanın hazzı hepsinin gözlerine ve hareketlerine yansıyordu!

Çok geçmeden kapıyı açan Özel Kalem Müdürü yana çekilerek, salondakilerin duyabilecekleri bir sesle, "Genel Başkan!" diye ses vererek, dikkatlerini çekti. Zaten tetikte bekleyen memurlar hep birlikte ayağa kalkarak, o sırada toplantı salonuna giren Başbuğ'u karşıladılar. Her zamanki ciddi yüz ifadesi ve otoriter yapısıyla içeri giren Başbuğ, ayakta kendisini bir asker disiplini içinde bekleyen memurlara göz gezdirdi ve arkasından gelmekte olan Genç Bakanlık Müsteşarı ile birlikte yürüyerek masanın başında kendisine ayrılmış olan koltuğunu yanına gitti, oturmadan evvelde ayakta bekleyenlere, eliyle oturmaları işaret etti.

Herkes oturmuştu ama salona da müthiş bir sessizlik hakimdi. Ellerini masanın üzerine koyan, oldukça koyu, siyaha yakın lacivert elbise giyinmiş olan Başbuğ, karşısında oturanları keskin bakışlarıyla

süzerken, sessizliği, yanında bulunan sandalyeye oturmuş olan genç ve oldukça yakışıklı müsteşar ayağa kalkarak bozdu ve yetişmelerinde katkısı bulunan memurları takdim etti: "Sayın Genel Başkanım Bakanlığımız bünyesine alarak yaklaşık üç aydır sıkı bir eğitimden geçirdiğimiz bu arkadaşlarımız, İnşallah memlekete büyük hizmetler verecekler ve en büyük yaralarımızdan biri olan gümrüklerdeki kayıplarımızın önüne geçecek ekip olmanın şerefine ulaşacaklar! Bizler bakanlık mensupları olarak bundan eminiz." dedikten sonra yine Başbuğ'un yanına oturdu. Nereden haber alarak toplantıya katıldığı belli olmayan genç Müsteşar zevahiri kurtarmış, salona çöken sessizliği ve bir yerde çaresizliği bozarak, memurların önünü açmıştı. Müsteşar oturduktan sonra konuşmaya Başbuğ başladı. Genç memurların isimlerini, memleketlerini, tahsil durumlarını sordu. Sırası gelen ayağa kalkarak kendini tanıttı ve böylece salona çöken resmiyet biraz olsun dağılmış oldu. Tanıtım faslı bittikten sonra ise, oturduğu yerden genç gümrük memurlarına kısa bir konuşma yapan Başbuğ, ülkenin gözü ve kulağı olan gümrüklerdeki çalışmalarında başarı diledi, konuşmasını, "Memleketimiz fakir, bildiğiniz gibi bu fakirliğimize sebep olan en büyük amil hırsızlıklar ve yolsuzluklar. Sizin çalışmalarınız ve dürüst katkılarınız fakir milletimizin yaralarının sarılmasını yardımcı olacaktır. Tam bir Ülkücü gibi çalışın, Allah yardımcınız olsun." diyerek tamamladı. Başbuğ' un sözlerini tamamlaması aynı zamanda ziyaretin bittiğinin de işareti gibiydi. Zaten, o sözlerini bitirdiğinde genç Müsteşar da yerinden kalkmıştı.

Başbuğ kalkıp salonu terk ederken genç memurlar hemen kapının önünde sıraya girerek, asıl maksatlarına nail oldular; sıra ile Başbuğ'un elini öptüler. Oldukça neşeli, dışa dönük, insanlarla ilişkilerinde rahat tavırlarıyla öne çıkmayı her zaman becermiş olan Hamdi, her nedense Başbuğ'un karşısında hayli tutuk davranmış, elini öperken yüzüne bile bakmakta zorlanmıştı.

O günlerde lidere olan saygı ve bağlılık insanların kişiliklerini bile etkiliyor, insanları farklılaştırıyordu!

Oturduğu koltukta geçmişine giden, Başbuğ ile yaşadığı bu güzel anısını hatırlayan Hamdi, kim bilir kaç kezdir çalmakta olan

telefonun sesini ancak fark edebildi. İsteksiz bir şekilde kalkarak telefonun başına gitti ve ahizeyi eline alarak, "Alo!" dedi, sesinden rahatsız edilmiş olmanın sıkıntısı hissediliyordu. Arayan eşi Nur Hanım idi ve sesinde endişe izleri vardı: "Hamdi televizyon seyrediyor musun?" diye sordu aceleyle. Eşinin neye dikkat çekmek istediğini anlamıştı, boğuk bir sesle sadece "Haberim var." demekle yetindi. Bunun üzerine bir müddet suskun kalan Nur Hanım kocasına ağır geleceğini tahmin ettiği haberin etkisinden kurtarmak istercesine, "Babam oldukça iyi, istersen gelelim." dedi. Çok genç yaşta Hamdi ile evlenerek onun yıllar süren çilelerine ortak olmuş, sıkıntılarını birlikte göğüslemiş olan Nur Hanım kocasını çok iyi tanıyor ve bir kayıp, bir ölüm karşısında nasıl hisler içinde üzüntü çektiğini biliyordu. Geçte olsa Başbuğ'un ölümünü öğrenince hemen kocasını yoklamak istemiş, onu yalnız başına, düşeceğinden emin olduğu duygu seliyle başbaşa bırakmak istememişti. Başbuğ'un zamansız gelen vefat haberi sanki Hamdi'yi hayatının bir muhasebesine zorluyor gibiydi! Eşine, "Yok, yok siz babamın yanında kalın; çocukları özlemiştir. Ben iyiyim. Sabah kahvaltıya gelirim. Zaten yemeğimi yedim, biraz daha oturur yatarım. Hadi Allah'a emanet olun. Herkese selam söyle." dedi.

Telefonu kapattıktan sonra, acı haberi alan birçok arkadaşının arayıp dertleşeceğini tahmin ederek, cihazın altında bulunan ses ayarını iyice kıstıktan sonra mutfağa giderek bir bardak su içti; ağzı dili kurumuştu! Sonra, yeniden oturma odasına geçerek aynı koltuğa oturdu. Sesini kıstığı televizyonun bazı kanalları, Türkiye için Türk Dünyası için önem taşıyan malum haberi aralıksız yayınlamaya devam ediyorlardı. Oturduğu koltuktan başını geri atarak, gözlerini tavana diken Hamdi, iç huzursuzluğunun verdiği etki ile, keşke çocukların gelmelerini isteseydim diye düşündü. Yeniden televizyon kumandasını eline alarak, kanalları gezmeye başladı. Bir haber kanalına ekranı sabitledi ve ellerini ensesinde birleştirerek gözlerini oraya dikti. Bu arada yüzüne korku ile karışmış acı çeken bir insanın ifadesi hakim olmuştu. O halde hareketsiz otururken, sırf Ülkücü olduğu için, sırf Başbuğ'un emir ve direktifleri doğrultusunda vazife yapmaya

ahdettiği için başına gelenleri, çektiği çileleri düşünmeye başladı. Türk Milliyetçiliğinin bir döneme damgasını vurmuş, binlerce genç insanı Milletin temel değerleri doğrultusunda yönlendirmiş olan Başbuğ'un tavsiyelerine, nasihatlerine inanarak uyduğu için başına neler gelmemişti ki... aşağılanmalar, iftiralar, yıpratıp hedefinden döndürülmek için yapılan alçakça teklifler, haksızlıklar, sürgünler, en önemlisi de ihanetler...Zaten yıllar içinde görüp geçirdikleri içinde ona en zor gelen de ihanetler olmuştu. İdealizmin sarıp sarmaladığı, kuvvetli inanç ve güven içinde, büyük hedeflere doğru çıktıkları bu yolda önüne çıkan, gözleriyle görüp, acısını yüreğinde hissettiği ihanet...

İlk atanması: Ankara Esenboğa Havaalanı Gümrük ve Muhafaza Müdürlüğü emrine, muhafaza memuru olarak gerçekleşmişti. Görevi Hava Limanı'nın gümrük sahasında muhafazacı olarak çalışmak, başta kaçakçılık olmak üzere, yürürlükte olan Gümrük Muhafaza Kanunu ve Yönetmelikleri'nin gereğini yerine getirmekti. Okulu Ankara'da olduğu için, diğer arkadaşlarının aksine ataması Ankara içine yapılmış, bunun için de aldıkları kursta eğitmen olarak görev yapan bir Genel Müdür Yardımcısı'nın yardımlarını görmüştü.

Görevine başladığında, ilk zamanlar büyük oranda acemilik çekti. İş yerine servisle gidip geliyor ve kısım şefinin gösterdiği şekilde çalışıyor, sırası geldiğinde nöbetini tutuyordu. Bu arada, fırsat buldukça okula devam ediyor, fakat zamanının çoğunu memuriyetinin getirdiği sorumlulukları dairesinde harcıyordu. Çünkü, inancına göre, hergün binlerce insanın ve milyonlar değerinde malın giriş çıkış yaptığı hava limanındaki işleyişi iyi öğrenmeyi ve misyonuna yakışır biçimde vazife yapmayı arzuluyordu. Onlara güvenerek bu imkanı tanıyanları mahcup etmemek azmindeydi. Esas görev olarak addettiği kaçakçılığın ve rüşvetin önüne geçmek için elinden geleni yapıyor, tabiri caizse, gözlerini dört açıyordu. Aradan çok geçmeden de, görev alanında bazı "dolapların" döndüğünün farkına vardı ve müdahil olmakta gecikmedi. Onun bu kurulu düzene, alışılmış işleyiş biçimine tepki göstererek bazı işlere burnunu sokması ise, kısa zamanda görev alanında istenmeyen personel olmasına yetti!

Türkiye'nin dış dünyaya açılan önemli kapılarından biri olan Esenboğa Hava Limanı Gümrüğü'nde görev yapan bazı gümrük memurları, "karışık!" işlerin içindeydiler. O günlerin kapalı ve devletçi ekonomik sisteminin "yasak" saydığı ve yüksek gümrük vergileri koyarak tüketimini engellemeye çalıştığı kimi malları bavullarla yurda getiren "kaçakçılar" bunları vergi ödemeden, rüşvet "silahını" kullanarak, ülkeye sokuyorlar ve karşılığında büyük oranda haksız kazanç elde ediyorlardı. Hamdi'nin kısa zaman içinde tespit ettiğine göre, bu işlerin içinde yer alan kimi gümrük memurları, aralarında bir "havuz!" oluşturmuşlar, elde ettikleri rüşvet kazancını bu havuzda topluyorlar ve zamanı geldiğinde aldıkları risk oranında paylaşıyorlardı. Bu işlerin içinde olanlar, ilk zamanlar, yoklama kaydıyla da olsa Hamdi' ye küçük "zarflar!" atarak niyetini öğrenmek istemişler, ama bir karşılık göremeyeceklerini anlayınca bundan vazgeçmişlerdi. Bu şekilde Hamdi ile ilişki kuramayacaklarını anladıklarında ise onu görev esnasında pasifize etmek ve dışlamak için değişik yollara başvurmaya başlamışlardı. Mesela, gece nöbetlerinde Hamdi'nin aktif görev almasını engellemek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Kısa zamanda memurlar arasında ismi "Bakan'nın adamı!"na çıkmıştı. Rüşvet çarkının içinde yer alan memurlar Hamdi'den uzak duruyor, soğuk davranıyorlar, bazen de rütbe ve kıdemlerini kullanarak onu angarya işlere koşturuyorlardı.

Hamdi, işi kavradıktan ve rüşvet çarklarıyla uğraşmaya başladıktan bir müddet sonra ilk vukuatını yaşadı. Gece nöbeti vardı ve erkenden işe gelmiş, hava limanı dış hatlar yolcu giriş salonunda kendileri için ayrılan odaya geçmiş, o geceki çalışma planını inceledikten sonra ise çay ocağına inerek çay içmiş ve buradan ayrıldıktan sonra Almanya'nın Köln şehrinden gelecek olan tarifeli uçağı karşılamak için gümrük sahasına geçmişti.

Tam o sırada yanına gelen memur arkadaşlarından biri görev planlarında yer alan Köln uçağının tehir yapacağını, en az iki saat gecikeceğini, salonun alt katında bulunan gümrük depolarında yemek hazırladıklarını söyleyerek yemeğe davet etti. Hamdi biraz da dışlanmış olmanın verdiği eziklikle, bu zamansız daveti kabul

etti ve birlikte terminalin alt katına indiler. Burada güzel bir sofra hazırlanmıştı ve onlardan başka üç kişi daha vardı. Hemen hazır olan sofraya oturarak yemeğe başladılar. Yemeğin tam ortasında, o gece Hamdi ile beraber nöbet tutan memurlardan biri yanlarına gelerek, sofrada oturan kısım amirlerinin kulağına eğilerek bir şeyler fısıldadı. Bunun üzerine kısım amiri Hamdi'yi yemeğe davet eden memura, bakışlarını kullanarak kalkması için gizli bir işaret yaptı, ama bu Hamdi'nin dikkatli gözlerinden kaçmadı. İşareti alan memur, bir-iki dakika sonra, "Benim bir misafirim gelecekti bir bakıp geleyim." diyerek yemek masasından kalkarak dışarı çıktı. Bu gelişmelerden rahatsız olan Hamdi, masa da bulunanlar tarafından hiç alakasız sorularla lafa tutulduğunu fark eder etmez, tuvalet bahanesiyle ve masadakileri işkillendirmeden izin aldı, hızlı bir şekilde yolcu kabul salonuna çıktı ve nelerin döndüğünü anlamaya çalıştı. şüphelenmekte ne kadar haklı olduğunu çok geçmeden anladı. Köln'den gelen tarifeli uçak zamanında alana inmiş, kendisini enterne etmek isteyenler gelen yolcuları karşılıyorlar ve gerekli kontrolleri yapıyorlardı. Gizlendiği yerden olup bitenleri izleyen Hamdi, iki büyük bavul taşıyan bir yolcunun kontrol noktasında bekleyen ve az önce yemekten bahane ile ayrılan memurun yanına geldiğini, bavullarından birini öylesine gösterdikten sonra ikincisini hiç kontrol ettirmeden çıkış kapısına yöneldiğini gördü. Aldatılmış olmanın verdiği hırsla ve bütün riski göze alarak, (Çünkü, kontrol etmek için yanına gideceği bavullardan gümrüğe tabi mal çıkmaya bilir, bir anlamda rezil olabilirdi.) saklandığı yerden çıkıp, iki ağır bavulu taşıyarak dış kapıya yaklaşmış olan, kirli sakallı, takım elbiseli adamın yanına gitti ve kimliğini göstererek, bavullarını açmasını istedi. Bir anda şaşırarak etrafına bakınmaya, ağzında bir takım laflar gevelemeye başlayan yolcu, "Bakıldı, arandı!" gibi sözlerle panik içinde direnmeye, bavullarını açtırmamaya çalışırken, iyice şüphelenen Hamdi, bir hamlede yerde duran bavulun sapına yapışarak, "Uzun etme aç hemşehrim!" diyerek adama baskı yapmaya başladı. Bu arada sırtı onlara dönük, uzun kontrol bandında diğer yolcuların bagajlarına bakan ve Hamdi'nin bavullarına bakmak istediği adama "yol veren!" gümrük memuruna seslenen yolcu, son bir ümitle ondan yardım istedi. Yolcunun medet umarak yardımını

istediği memur, kendisine seslenildiğini duyunca arkasını döndü ve gördüğü manzara karşısında adeta şok geçirdi. Yüzü allak bullak ve kızarmış şekilde telaşla yanlarına geldi. Titrek bir sesle, "Hamdi bey, onlar kontrol edildi." demekle yetindi. Adamın gözlerinin içine sinirli bir şekilde bakan Hamdi, "Nasıl kontrol edildiklerini gördüm, tekrar açılacak!" diye mukabele etti. Kapı ağzında bir cedelleşmenin yaşandığını fark eden bazı memurlarda bu arada yanlarına gelmişler neler olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Anladıklarında ise kimisi iyi niyetli olarak Hamdi'yi kenara çekmeye, tartışmadan uzak tutmaya, olayı örtbas etmeye çabaladılar ama, kesin kararını vermiş olan Hamdi bunlara aldırmayarak, bavullara bakacağını, bunun yetkisi dahilinde olduğunu söyleyerek ısrarcı tutumunu devam ettirdi. Son bir hamle daha yaptı ve etrafta bulunanların şaşkın bakışları arasında bavullardan birini açtı.

Bavuldan çıkan eşyaların içinde neler yoktu ki... Elektronik kol saatleri, küçük el radyoları, altın dolma kalemler... eşyaların hepsi gümrüğe tabii mallardı ve resmen kaçak olarak, vergileri ödenmeden ülkeye sokuluyorlardı. Yakaladığı malları yolcu ile birlikte görev alanları içinde bulunan odaya götüren Hamdi burada şeflerinin ve arkadaşlarının yardımlarıyla dökümlerini yaptı, gerekli tutanakları tutarak, malları getiren adamla birlikte hepsini polise teslim etti.

Bu olay kısa zamanda yankısını buldu. Hamdi'nin tuttuğu tutanak doğrultusunda soruşturma açıldı ve görevini yapmayan memur, müfettişler tarafından açığa alındı. Akabinde meydana gelen gelişmelerden biri de Hamdi'nin bizzat genel müdür tarafından takdir edilmesi sonucunu doğurmuştu. Vukuattan on gün sonra Genel Müdür imzalı bir takdirname ve iki maaş tutarında ikramiye ile taltif edilen Hamdi, görevini yapmanın verdiği gururu yaşamanın yanı sıra, aldığı ikramiyenin hemen hepsini babasına göndermişti.

Meydana gelen bu gelişmelerden sonra, çalıştığı yerde düşman kazandığının farkındaydı. Görev sahasında daha dikkatli olması gerektiğini "mamalarına" taş koyduğu kimi memurlar tarafından ilk fırsatta enterne edilebileceğini iyi biliyordu. Hem böylesine bir tezgaha düşmemek için, hem de yeni bir takım yolsuzluklara müsaade

etmemek adına daha itinalı şekilde görev yapmaya, tavizsiz tutumunu sürdürmeye devam etti. Çıkarlarına engel olunanlar, yolsuzluklarına göz yummayan Hamdi'yi açık düşürmek için uğraşsalar da bunu başaracak fırsatı bir türlü bulamadılar.

İşleri yoluna girmişti. Okul, yurt ve iş yeri arasında gidip geliyor, maddi olarak rahatlamanın zevkini çıkarıyordu. Artık hayata daha bir ümitle bakıyor, geleceğe yönelik planlar kuruyordu. Fakat bu güzel ve ümit dolu günler fazla sürmedi. Hamdi'ye ekmek kapısı açan ve misyon yükleyerek iş başı yapmasına vesile olan hükümet, CHP Genel Başkanı ve ana muhalefet lideri Ecevit'in iktidarda bulunan 2.MC'nin büyük ortağı Adalet Partisi'nden bazı milletvekillerini satın alarak ve bakanlık vaad ederek istifa ettirmesi neticesinde verilen bir gensoru önergesi ile düşürüldü. Bazı bağımsız milletvekillerini de yanına alan Ecevit yeni bir hükümet kurdu ve güvenoyu alarak vazifeye başladı. Bu durum iş yerinde hemen kendisini gösterdi. Hamdi' nin ideolojik kimliğini bilen bazı solcu memurlardan, rüşvetçilere kadar birçok memur, yeni hükümet kurulduktan hemen sonra yakın zamanda kendisine bir yer beğenmesi şeklinde laf dokundurmaya başladılar. Zaten Ecevit'in teklifi karşısında partisinden istifa ederek koltuğu kapan yeni Gümrük ve Tekel Bakanı, ilk olarak verdiği beyanatlarının birinde, MHP'li gümrük bakanını hedef almış ve talandan mal kaçırır gibi, yeni memur atamaları yapanlardan hesap soracaklarını, bu memurların dosyalarını tek tek inceleyeceklerini açıklamıştı.

Çok geçmeden, yeni hükümet, Cumhuriyet Tarihi'nde görülmemiş şekilde ve hızla müthiş bir memur kıyımına girişti. Hemen her bakanlık bünyesinde, kendilerinden olmayan, kendilerinin atamalarını yapmadıkları memurları sürmeye veya işten el çektirmeye başladılar. Tabii bu hışım ve hukuksuz tavrın muhataplarından biri de Hamdi oldu. Memuriyet dosyası didik didik edilen fakat bir eksikliğe, hukuksuz bir yapıya rastlanılmayan Hamdi'nin altı ay sonra, Bakan emri ile Sinop Limanı Gümrük ve Muhafaza Müdürlüğü emrine ataması yapıldı. Tayin emrini alan Hamdi bu durum karşısında fazla şaşırmadı. Yeni gümrük bakanının hangi niyetlerle

hareket edeceğini, maması kesilenleri korumak adına nasıl "biçici!" davranacağını az-çok tahmin edebiliyordu.

Aslında solun her kesimini içinde barındıran Ecevit Hükümeti'nin Ülkücülere acımasızca seferler düzenleyeceğini bilen Hamdi, başına gelen haksız tayinden hiç rahatsız değildi. O inandıklarını hayata geçirme adına vatanın neresi olursa olsun görev yapmaktan kaçınmayı aklına bile getirmezdi; yalnız okul durumu onu düşündürüyordu. Okulunu yarım bırakarak Sinop'a gitmeyi istemiyordu. Maddi problemleri adına işten ayrılmayı da düşünmediğinden bu atamayı durdurmak için atağa geçti. Önce, memuriyete girmesine, ekmek sahibi olmasına sebep olan, yüksek bürokrat Zeki Bey'e giderek durumunu anlattı. Bu hükümet zamanında bir şey yapma gücü olmadığını söyleyen Zeki Bey, kendisinin de kısa zaman içinde kızağa çekileceğinden, aktif görevden alınacağından bahsetti ve hakkını Danıştay'a başvurarak aramasını salık verdi. Zeki Bey'den umduğunu bulamayan Hamdi, o yıllarda Ülkücü memurlar arasında dayanışma sağlamak için kurulmuş olan ve memur olur olmaz üye kaydını yaptırdığı Ülkücü Memurlar Derneği'nin merkezine giderek yetkililerle görüştü. Birçok şikayet ve başvuru alan ÜLKÜM yetkilileri kendisine yardımcı olacaklarını, derneğe bağlı hukukçu arkadaşlarına dosya bırakmasını istediler. Danıştay'a dava açtı ve atama emri karşılığında yürütmeyi durdurma kararı istedi.

Hamdi yeni görev yerine gitmemek için uğraşa dursun, Ülkücü öğrencilerin çoğunlukta olduğu Eğitim Enstitülerinin bu yapısını beğenmeyen Milli Eğitim Bakanı ile Başbakan Ecevit, hayali bile aşan, hukukun zerresini içinde barındırmayan bir şekilde, kabullenilmesi imkansız bir işe daha imzalarını atarak, yurdun dört tarafına dağılmış, bünyesinde on binlerce öğrenci barındıran Eğitim Enstitülerini süresiz kapatma kararı aldılar.

Bu durum, o okullarda okuyan Ülkücü öğrencilerin tepkilerine yol açtı. İçlerinde Hamdi'nin de bulunduğu binlerce Ülkücü genç, Ankara Ülkü Ocakları Derneği'nin önderliğinde harekete geçerek, çeşitli gösteri yürüyüşleri, miting ve benzeri eylemlerle durumu protesto ettiler; konuyu gündeme taşıdılar. Ulus Meydanı'nda yaptıkları

gösteri esnasında, günün İç İşleri Bakanı'nın emrine riayet eden polis Ülkücü gençlere şiddet kullanmaya kalkıştı ve neticede büyük bir çatışma çıktı. Toplum polisi ve Ülkücü göstericiler arasında çıkan çatışma sırasında iki polis tarafından yakalanan ve kafasına lastik coplarla vurulan Hamdi tam polis otosuna bindirilip gözaltına alınacağı sırada, eyleme katılmış olan yurttan oda arkadaşı Musa ve yanındakilerin müdahaleleri sonucunda, polisin elinden alınarak, son anda fişlenmekten kurtulmuştu. Gösteri bitip, yurtlarına döndüklerinde, kendi aralarında yaptıkları durum muhasebesi sırasında, Hamdi'nin polislerin elinden kaçırılışını Musa, şöyle anlatmıştı:

"Baktım iki fruko! (Aslında solcu öğrenciler tarafından toplum polislerine takılan bu lakap, zaman zaman polisle karşı karşıya gelmek zorunda kalan Ülkücü gençler tarafından da kullanılıyordu.) Hamdi'yi kollarından yakalamış, vura vura götürüyorlar. O sırada yanımda yöremde duran çocuklara bağırdım ve Hamdi' yi gösterdim. Hep birlikte polise bir hücum yaptık, adamlar neye uğradıklarını şaşırdılar. Kendilerini korumak için Hamdi'yi bırakıp bize döndüler. Eğer o hamleyi yapmasak bizim Samsunlu en az iki gün nezarethanelerde sürünecekti!"

Ülkücü öğrenciler ne yaparlarsa yapsınlar, durumu hangi yollarla protesto ederlerse etsinler, hükümet aldığı bu saçma ve eğitim hürriyetini kökten yaralayan kararından vazgeçmiyordu. O günlerde yeni hükümetin kararıyla, ciddi ve tutarlı hiçbir gerekçe gösterilmeden, sürgün edilen veya görevden alınan sayısız memurun dosyasına bakan Danıştay, nasıl olduysa! Hamdi'nin itirazını yerinde bulmuş ve atama emrini iptal etmişti. Duruma sevinerek işe başlayan Hamdi artık kızak bir görevdeydi ve "istim" üzerinde çalışıyordu. Geçmişin intikamı peşine düşenler ise onun yeniden göreve başlamasını asla hazmedemediler. Sahaya inmesine izin vermeyip büro kısmında, aktif görevlerden uzak tutuyorlardı. Huzursuz, iştahsız vazifesine devam eden Hamdi, sırf ekonomik açmazları adına yapılanlara sabır gösteriyordu. Bu şekilde çalışmasını bile ona çok gören, özellikle de yeni genel müdüre yakın bir iki memur Hamdi ile arkadan arkaya uğraşmayı devam ettiriyorlardı. Sonunda "muratlarına!" erdiler ve

Danıştay kararına rağmen aynı yere yeni bir atama emrini, 1979 yılının ortalarında, çıkartmayı başardılar. Kendi ekiplerinden birilerinin tayinlerini yaptırabilmeleri için kadro açılması gerekiyordu!

Bu tayin emrini durdurmak için çabaladıysa da, gitmemek, Ankara'dan ayrılmamak için raporlar aldıysa da bir netice elde edemedi ve Sinop'a gidip yeri görev yerinde işe başlamaya karar verdi. Tabiatıyla, arkadaşlarından, iyice alıştığı, artık bütünleştiği Ankara'dan ayrılması hiç de kolay olmadı. Bir gün önce yurttan oda arkadaşlarını alarak, paraları bol olduğu zamanlar yaptıkları gibi, yakınlarda bulunan bir İskenderciye gittiler ve yemek yiyip uzun uzun sohbet ettiler. Yemekte, okulunun açılacağını ve tekrar Ankara'ya döneceğini uman Hamdi, arkadaşlarından odasına kimseyi almamalarını, yatağını boş bırakmalarını, kısa zamanda dönemese bile sık sık ziyaretlerine geleceğini söyledi. "Aslan kardeşim! Gözden ırak olan gönülden de ırak olur. Ne yapacağımız belli olmaz, bakarsın koç gibi bir arkadaşımız çıkar gelir, yatağını satarız!" diye takılan Cumali'ye, "Ben anlamam her ay yurt ücretini yatırırım yatağımı kimseye bırakmam, eğer başına bir şey gelirse gerekeni yaparım!" diye cevap vermiş, böylece aralarında yatak ve yurt konusunda esprilerin havada uçuştuğu bir muhabbet başlamıştı.

(Söylediğini de yaptı. Sinop Limanı Gümrük Müdürlüğü' nde "kızak" anlamına gelen görevine başladıktan sonra, bulduğu her fırsatta Ankara'ya gitti oda arkadaşlarıyla sabahlara kadar süren "mavralara!" katıldı. Gelişen olayların neticesinde, tayinini Ankara'ya aldırmak için Bakanlığa geldiği günlerin birinde Musa vuruldu. Durumdan oldukça etkilenen Hamdi, günlerce hastanede, bu dost canlısı, inanmış, inandıkları uğruna her riski göze alan arkadaşının başında nöbet tuttu, o Erzurum'a gidene kadar da yanından ayrılmadı.)

O günlerde ülküdaşlık: bağlılığın, karşılıksız sevginin, riyasız bütünleşmenin, dostlukta zirvenin adıydı!

Arkadaşlarından duygu yüklü saatler yaşayarak ayrılan Hamdi, "yapıştığı" memuriyet hakkını kaybetmemek için, valizini toplayarak Sinop'un yolunu tuttu. Memleketine yakın olmasına rağmen Sinop'ta kimseyi tanımıyordu. Otobüsten iner inmez, yerleşmek adına yardım

almak amacıyla, yerini sorarak öğrendiği Parti binasına gitti. Parti'de yetkili kimseyi bulamadı, ama valizini orada bırakarak, Limana, Gümrük Müdürlüğü'ne gitti.

O günlerde Sinop Liman Gümrüğü, dış ticaret durma noktasına geldiği için, doğru dürüst iş yapmadan atıl vaziyette çalışıyordu. Bir müdür ve birkaç personelden müteşekkil Müdürlük çalışanları genelde boş oturuyorlar ay başında maaşlarını almakla iktifa ediyorlardı. Etrafına topladığı, değişik siyasi kimlik ve kişiliklere mensup milletvekilleriyle hükümet kuran Ecevit'in yanlış, tutarsız, kardeş kavgasını körükleyen politikaları nedeniyle, sadece gümrükler değil bir çok devlet dairesi aynı duruma düşmüş, iş yapamaz hale gelmişlerdi. Hal böyle olunca Sinop Hamdi için bir sürgün yeri olmaktan çıkmış, hiçbir iş yapmadığı, boş oturarak vakit geçirdiği yer haline gelmişti. O da bu boşluktan faydalanarak geziyor, özellikle de hafta sonları Samsun'a, köyüne gidiyordu.

Emekliliğini çoktan doldurmuş, otuz senelik memur olan müdürleri oldukça anlayışlı ve babacan bir insandı. Genç ve tecrübesiz Hamdi'yi iyi karşılamış, ilişkileri geliştikçe de yakınlık kurmaya başlamıştı. Sinop'a ilk geldiğinde Partililerin yardımı ve tavsiyesi üzerine yirmi gün kadar kaldığı otelden müdürü Kamil Bey'in tavassutu neticesinde Köy Hizmetleri'nin misafirhanesine taşınmış ve geçici olarak buraya yerleşmişti.

Küçük, ulaşım zorlukları sebebiyle yeteri kadar gelişememiş şirin Karadeniz şehri Sinop'ta zaman geçirmek, Hamdi gibi genç, bekar ve oldukça hareketli hayata alışmış insan için gerçekten zordu. Bu zorluğu aşmak, eksikliğini duyduğu hareketli hayatın ritmini yakalamak için Parti'nin ve Ocağın sosyal faaliyetlerinde yer almaya çalışsa da, Devlet memuru kimliği buna pek müsaade etmiyor, arzuladığı çalışmaları yeteri kadar yürütemiyordu. Fakat girişkenliği, insanlarla çabuk ilişki kurması ve kendini sevdirmesi sayesinde oluşturduğu çevresini kullanarak başka aktivitelerin içinde yer aldı. Kısa zamanda, Sinop'un yerli halkından edindiği arkadaş çevresi ile balığa çıkıyor, çevreyi geziyor, ormanlara giderek avcılık yapıyordu. O günlerde boş zamanını değerlendirmek adına yaptığı işlerden biri

de bol bol okumaktı. Özellikle mesleki kitaplar ve tebliğler üzerinde yoğunlaşıyor, Türk Gümrük Mevzuatı'nı, kanun ve kararnameleri öğrenmek için çalışıyordu. Ülkeyi tarihinde olmadığı kadar kan ve gözyaşına boğan, ekonomik açmazlara sürükleyen zamanın hükümetinin ömrünün fazla uzun olmayacağını düşünüyor, Ecevit Hükümeti'nin düşmesi halinde, yerine kurulacak hükümetten iyi bir vazife alarak, hem mesleğinde yükselmek, hem de hakkı ile hizmet etmek için kendini yetiştirmesi gerektiğine inanıyordu.

Beklediği hükümet değişikliği, Ecevit'in iktidarı hileli şekilde ele geçirmesinden yirmi, Hamdi'nin Sinop'a sürgün edilmesinden üç dört ay sonra, bir ara seçimde CHP'nin hezimet yaşaması neticesinde gerçekleşmişti. Fakat bu geçen zaman içinde Hamdi hepten rahat etmiş, zamanını okuyarak, gezerek geçirmemişti. Önce, Sinop'a geldikten iki ay sonra, solcuların yazdığından emin olduğu bir ihbar mektubu dolayısıyla soruşturma geçirmişti. Valiye yazılan ihbar mektubunda Hamdi partizanlıkla suçlanmış, Devlet memuru olduğu halde Ülkü Ocakları ve MHP adına çalışmalar yaptığı, militan yetiştirdiği ihbar edilmişti. Gümrük Müdürü Hamdi'nin yazılı olarak ifadesini almış, hatta yılların verdiği tecrübesini kullanarak, yer yer ifadesini kendi dikte ettirmişti. Bununla da yetinmeyen Müdür Kâmil Bey, ifadesine bir üst yazı ekleyerek, personeli Hamdi'yi savunmuş, partizanca eylemlerin içinde olmadığını, hizmetlerinden memnuniyetini Bakanlığa bildirmişti. Bu ihbar ve gammazlıktan istediklerini elde edemeyenler yeni fakat oldukça "süslenmiş" yeni bir ihbar mektubunu, bu sefer, direkt Bakanlığa göndermişlerdi. Rutin bir teftiş esnasında bu ihbar mektubunu göz ardı etmeyen müfettiş, sıkı bir soruşturma ve memurlarla görüşmeler yaparak incelemelerde bulunmuş, imzası bulunan her belgeyi inceden inceye tetkik etmiş, kayda değer bir şey bulamayınca da herhangi bir işlemde bulunmamıştı ki, bu vartayı da atlatmasında müdürü Kâmil Bey'in büyük yardımları olmuştu. Bakanlıkta temiz bir sicili bulunan ve yüksek bürokratların yakından tanıdığı Kâmil Bey, her iktidarda ağırlığını korumasını başaran biriydi.

Hakikatte, Hamdi, memuriyetten men edilmesine kadar varacak ihbarların muhtemel kaynağını biliyordu! Misafirhanesinde kaldığı

Köy Hizmetleri Müdürlüğü'nde görevli genç bir mühendisle siyasi tartışma yapmışlar, tartışma giderek sertleşmiş ve neticede yumruklaşmışlardı. Konuşmalarından ve savunduğu fikirlerden TKP'nin gençlik kuruluşu olan İGD (İlerici Gençlik Derneği) üyesi olduğu anlaşılan genç mühendis tartışma esnasında Hamdi'yi tahrik etmek için her şeyi söylemişti. Hamdi'nin ne "faşist"liği, ne "emperyalist uşaklığı", hiçbir şey kalmamıştı. Bunun üzerine oldukça sinirlenen Hamdi, bir zamanlar TKP'li olmakla suçlanan ama gerçekte Anadolu Solu veya Milli Sosyalizm savunuculuğu yapmış olan Kemal Tahir'in "Türkiyeli!" komünistler hakkında sarf ettiği sözlerle cevap vermiş ve genç mühendisi "Rus uşağı" olmakla suçlamıştı. Kemal Tahir şöyle diyordu: "Bizim komünistlerimiz duysalar ki Sovyet Politbüro Üyeleri karılarını geneleve gönderecekler, sırf onlara yaranmak için, inanın onlardan önce davranır, karılarını geneleve bırakırlar!"

Hamdi'nin bu tanımlamasına ve "Rus uşağı" suçlamasına maruz kalan genç mühendis aşırı derecede kızmış ve "Faşist köpek!" diye bağırdıktan sonra bir yumruk savurmuştu. Hamdi kendini korumuş ve bir güzel de dayak atmış, araya girenler tarafından kavga yatıştırılmıştı.

"Soğuk Savaş"ın "sıcak esintileri!" Vatanın her tarafını kasıp kavurmaya devam ediyor, her ilişkiyi, her kurumu, her kuruluşu vuruyordu! O günleri bütün çıplaklığıyla yaşayanlar bu gerçeğe ve en küçük kıvılcımın nelere mal olduğuna da şahitlik edeceklerdir.

Ecevit'in kurduğu, Milletin "Zulüm Hükümeti" adını verdiği, kuyrukların yoklukların simgesi haline gelen iktidar 1979 sonbaharında çekildi. Bunun üzerine, "sağcı" ve hükümet dışı partilerin desteğini alan Demirel yeni bir kabine oluşturarak iş başı yaptı. Bu gelişme Hamdi'nin sevinmesine, geleceğe ümit içinde bakmasına yetmişti. Çünkü, Mecliste 16 milletvekili bulunan MHP kurulan hükümete dışarıdan destek veren partiler arasındaydı. Bu duruma göre yeni bir sürgün yaşama veya memurluktan atılma riski kalmamıştı. O yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi'ni kazanan erkek kardeşini okutabilmek için maaşına daha çok ihtiyacı vardı; daha doğrusu ailesinin onun maaşına olan ihtiyacı daha net olarak ortaya çıkmıştı. Karde-

şinden müjdeli haberi aldığında, hiçbir şey düşünmemesini, bütün ihtiyaçlarını karşılayacağını, vaktinde okulu bitirmesi için yalnızca derslerine çalışmasını istemişti.

Yine hükümet iş başı yaptıktan bir müddet sonra Ankara'ya gitti ve eski yerine tayinini yaptırmak için çabaladı, okulunda kaydını yeniledi; tayini hakkında bir takım sözler aldıktan sonra Sinop'a döndü. Beklediğini uzun süre bulamayınca tekrar Ankara'ya gitti ki bu gidiş tarihi Musa'nın vurulmasına denk geldi. Olay üzerine rapor alarak orada kaldı, arkadaşının başından ayrılmadı.

12 Eylül Askeri Darbesi gerçekleşmeden bir süre önce ise, yaz aylarında önüne çıkan bir fırsatı değerlendirerek okulunu bitirdi. Ecevit'in kanun nizam tanımadan kapattığı eğitim enstitülerini yeniden açan yeni hükümet, bununla da yetinmeyerek öğrencilerin kayıplarını telafi edebilmeleri için "Hızlandırılmış Eğitim!" ismi altında kısa bir kurs ve imtihana dayalı bir hak tanımıştı. Bu haktan yararlanmak için ücretsiz izne ayrılan Hamdi, Eskişehir'de açılan kurslara katıldı ve neticesinde girdiği imtihanı kazanarak diploma alma hakkını elde etti. Öğretmenlik hakkını kazanmış olmasına rağmen görevine döndü; öğretmenlik yapmayı düşünmüyor, hasbelkader de olsa elde ettiği ve belli mesafe aldığı mesleğinde yükselmek istiyordu.

Fakat, yeni hükümet de kurulsa, sıkıyönetim de sürse, artık çığırından çıkmış, kontrol edilemez olmuş şiddet olayları devam ediyordu. Ülkede huzur kalmamış, kör dövüşüne dönen, gittikçe yaygınlaşan olaylar Devlet dengelerini alt-üst etmişti. şiddetin yükselişini kontrol edemeyenler, durdurmak için ciddi projeler üretemeyenler, bu bahane ile iktidarı ele geçirmeyi başardılar.

Generallerin yaptıkları hükümet darbesi gerçekleştiğinde Hamdi Sinop'ta, kendisi gibi bekar yaşayan iki Ülkücü öğretmenin evindeydi. Bir gün önce Urfalı olan öğretmen arkadaşlarından birinin yemek daveti üzerine evlerine gitmiş, nefis Urfa yemeklerini yemişler, geç saatlere kadar sohbet ederek tavla oynamışlar, Hamdi Sinop'a geldikten aylar sonra kiralayıp, üç-beş basit eşya ile döşediği bekar evine gitmek için kalktığında ise, bırakmamışlardı. Hamdi de arkadaşlarını kırmamış neşeli geçen gecenin ardından gösterdikleri yatakta yatmış,

derin bir uykuya dalmıştı. Sabahın erken saatlerinde ise aralıksız çalan telefondan, ev sahiplerinin birinin kardeşinin haber vermesi üzerine darbe olduğunu öğrenmişler ve uykulu gözlerle radyonun başına geçerek neler olduğunu anlamaya çalışmışlardı.

Radyonun başına toplanan ev sakinleri, o günleri yaşayan bütün Ülkücüler gibi, iki konu üzerinde odaklanmışlardı. Birincisi: Darbeyi yapanların siyasi görüşleri ne, kimleri destekliyorlar veya kimler onları destekliyor, ikincisi: "Teslim ol" çağrıları yapılan Başbuğ niçin teslim olmuyor, şimdi nerede, başına bir şey geldi de bunu saklıyorlar mı?.. Gerçi ilk şaşkınlıklarını üzerlerinden attıktan sonra yaptıkları müşaverede, en azından radyoda çalınan marşları ve bildirileri yorumlayarak bunun Sovyet Rusya yanlısı bir darbe olmadığı hususunda hemfikir kalmışlardı. Buna rağmen Başbuğ'un teslim olmamasına bir mana veremiyorlar, tedirginliklerini ve endişelerini üzerlerinden atamıyorlardı.

Dışarı çıkma yasağının sürdüğü saatler boyunca radyonun başından, televizyonun önünden ayrılmadılar, telefonla arkadaş çevrelerinden aldıkları bilgileri değerlendirdiler. Huzursuz olmalarına, merak içinde gelişmeleri takip etmelerine karşılık, iyi niyetlerini ve teennilerini kaybetmiyorlar, memleket için hayırlısını istemekle yetiniyorlardı. Ortak düşünceleri: Bir iç savaşa gerek kalmadan ve daha zor günler yaşanmadan bu ateşin söndürülmesi idi; tabii Başbuğ'un başına bir şey gelmeden.

Darbeyi gerçekleştirenler işlerini "sıkı!" tutuyorlar, her alanda "fırtına" estiriyorlardı. Varlıklarından ve eylem güçlerinden çekindikleri Marksist grupların bir gecede, hiçbir direniş göstermeden teslim olmaları üzerine gazaplarını Ülkücülerin üzerine çevirmekle kalmamış, başta liderleri Alparslan Türkeş'i tutukladıktan sonra, binlerce Ülkücüyü gözaltına alarak işkenceden geçirmeye başlamışlardı. Hamdi bütün bunları takip ediyor, neticelerinden ıstırap duyuyordu. Onu en fazla üzen, neredeyse iki gün ağzına yemek koymamasına sebep olan olay ise, Askeri Darbe'nin üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra asılan Ülkücü bir gencin idam edilmesi olmuştu. O günü ve sonrasını hiç unutamıyordu. Gece nöbetçi olduğu daireden sabah

çıkmış, zaman zaman uğrayıp kahvaltı yaptığı pastaneye gitmişti. İştah içinde kahvaltısını yaparken açık olan radyodan bu meşum haberi öğrenmiş, boğazında düğümlenen lokmasını yutmakta zorlanmış ve kahvaltıyı yarım bırakarak kendini dışarı atmıştı. Sahilde saatlerce yalnız başına gezmiş, başlarına gelen hadiseleri düşünerek kahrolmuştu. İki gün "ruh!" gibi dolaşmış, genç yaşta, devlet-i ebed müddet fikrine hizmet etmek ve ülkesini korumak adına hareket eden genç adama üzülmüş, arkasından Fatihalar okumuştu.

Olup bitenleri, sırf denge adına, korku ve dehşet yaratma adına iplere gönderilmeleri hazmedemiyor, anlamakta zorlanıyordu. Ellerinde gücü bulunduranlar, anayasayı ve milletin güvenliğini sağlayamayanlar, bunun için telafisi imkansız zaman kaybedilmesine göz yumanlar hangi hak ve haklılık içinde genç insanları iplere diziyorlardı! Hayatın gerçeklerini kavrayamadan, çoğu duygularının esiri, bozulan düzenin ve kaybedilen güvenliğin önlerinde açtığı çukurları göremeyenler mi yalnızca suç işlemişler ve idam edilmeyi hak etmişlerdi? Kendi evlatlarını kanlı sahnelerin içine atanlar, buna göz yumanlar, kanlı arenaların sadece seyircisi olarak dövüşün kızışmasını bekleyenler bu insanların kanına girmekle hangi adaleti sağlıyorlardı?! Bu düşüncelerle kafasında şekillendirdiği "Devlet" anlayışına ve bağlılığına bakıyor, inandığı Devletin, sonsuza kadar yaşaması gerektiğine iman ettiği Devletin kalelerinin bir bir beyninde yıkılıp gittiğine şahit oluyordu! Bu ikilem, bu beyin kemirici hal nereye kadar gidecek, nasıl bir sonuç doğuracaktı; yoksa kol kırılıp yen içinde mi kalacaktı?!..

Günler ayları kovalıyor, küçük şehrin "dar" havası, yönetenlerin arkadaşlarına gösterdikleri haksızlık ve zulümler sonucunda dayanılması güç bir hal alıyordu. Buralardan uzaklaşmak, tebdili mekan yapmak isteyen Hamdi, 12 Eylül sonrasında verdiği tayin dilekçesine bir cevap alamamanın sıkıntısını da yaşıyordu. Kısa dönem yedek subay olarak askere gitmeye karar verdi ve hemen başvuruda bulunarak celbini aldı.

Başbuğ'un vefat haberi üzerine daldığı hatıralarının girift bulvarından sıyrılan Hamdi, içine bunaltı veren televizyonu susturdu,

bir süre gözlerini kapatarak koltukta oturdu sonra yerinden kalkarak odanın içinde, ne yapacağını bilmez bir halde gezinmeye başladı. Düşünceleri karışık, içi sıkıntılıydı.

Küçük odada gezmekten başı döner gibi olduğunda, durdu ve etrafına bakınmaya başladı. Gözü televizyon dolabının camekanlı rafına takıldığında ise ona doğru yürüdü, iki büyük fotoğraf albümünden, kendisine ait olanını çekti aldı. Az evvel oturduğu koltuğa dönerek, albümü karıştırmaya başladı. Bazıları siyah-beyaz, bazıları renkli fotoğraflarda kimler yoktu ki... Dondurulmuş zamanların önünde canlanmasına vesile olan albüm ona neler fısıldamıyordu ki... Kızılay yurdunun loş koridorlarında çekilmiş her karesinden samimiyet ve masumiyet fışkıran fotoğraflar, köyünün değişik yerlerinde çekilmiş yoksulluk kokan resimler, Ocağın düzenlediği gecelerde çekilmiş toplu fotoğraflar, 3 Mayıs Türkçüler Günü'nü kutlamak için çıktıkları yaylalarda, başında kalpak verdiği pozlar, Ankara'da yurtta, yurdun değişik bölgelerinden dondurulmuş kareler, bazı şehitlerin resimleri, yürüyüş kollarından alınmış içinde kendisinin de bulunduğu resimler...Her baktığında gülümsemekten kendini alamadığı, Ankara'da kaldığı yurdun ön bahçesinde, altı arkadaşıyla Atatürk heykelinin önünde çektirdikleri fotoğraf... (Bu fotoğrafta herkes yan yana ve mutlu şekilde poz vermişken, en sağ tarafa geçen Hamdi, sırf muziplik olsun diye amuda kalkmış, yanındaki arkadaşı onu ayaklarından tutarak poz vermesine yardımcı olmuştu.) Başbuğ'un büyük bez üzerine çizilmiş portresinin önündeki resmi, nerede çekildiğini hatırlamadığı ama arka planda, "Tanrı Dağı kadar Türk, Hıra Dağı kadar Müslümanız!" yazılı pankartın bulunduğu fotoğraf karesinde yer alan, şimdi bazılarının isimlerini hatırlamadığı arkadaşları...

Albümünde yer alan bir çok arkadaşı Anadolu'nun yoksul ailelerinin çocuklarıydı. Fotoğraflara göz gezdirirken, karelerde yer alan arkadaşlarının hemen hemen hepsinin eski, günün modasından uzak, üzerlerinde iğreti duran elbiseler giyinmiş olduklarını fark etti. Hele kendisinin Ankara'ya ilk geldiği günlerde Ülkü Ocakları Genel Merkezi'nin düzenlediği, "Komünizmi ve Her Türlü Emperyalizmi Telin Mitingi"nde çekilmiş bir resmi vardı ki tam evlere şenlik!..Üzerinde

lise son sınıfa giderken Kızılay yardımı çerçevesinde verilmiş, yakaları dar siyah pardösü, paçaları kısa, altından çorapları görünen ütüsüz pantolon, yeni bıraktığı seyrek bıyıkları ile üniversite öğrencisinden çok pazarcı esnafına benzeyen hali o günlerin idealist görüntüsünü, yokluğa aldırmadan, fakirliği dert etmeden "vatan kurtarma" adına koşturanların dış görünüşlerini bire bir yansıtıyordu.

Büyük boy albümün sayfalarını çevirdikçe karşısına kimler çıkmıyordu ki...İşte, kaldıkları yurdun arka bahçesinde çimlerin üzerine uzanmış, önünde açık duran gazete kağıdındaki üzümleri yiyen Cumali'nin resmi. Bu resmi ne zaman ve ne maksatla Cumali'den aldığını bilemiyordu, ama resme, Cumali'nin gazetelerde yer alan haline hiç benzemeyen resme, uzun uzun baktı. Gazetelerde zaman zaman "Ülkücü Baba!" diye yer alan Cumali'nin bu hayatı nasıl ve neden seçtiğini bilmiyordu. Onun tanıdığı Cumali lanse edilen kişi değildi. Saf, yiğit, samimi, fedakar, dost canlısı, inandıkları için yaşayan, zeki Cumali nasıl böylesine bir değişime uğramıştı bunu anlamakta zorlanıyordu. İdealizmin zirvelerinden paranın çukuruna onu kimler iteklemişti bir fikri yoktu ama; onun gözündeki Cumali hep yurdun arka bahçesinde, çimlerin üzerinde üzüm ekmekle karnını doyuran, "kalk borusu!" çaldığı zaman inandıkları uğruna yüreğini ortaya koyan, kendisinden çok Milletini düşünen saf ve masum Anadolu çocuğu olarak kalacaktı.

Yavaş yavaş çevirdiği albümün içine dalan Hamdi, bazı fotoğraflara gözünü dikerek, eski günlere gitti, yaşadığı güzel anların, güzel insanların arasında kayboldu. Albümün yapraklarını o kadar ağır çeviriyordu ki, sanki zaman kazanmak istiyor, vefat haberinin yürek dağlayan atmosferinden böylece kurtulmaya çalışıyordu. Özel albümünün son yaprağını çevirdiğinde, en arka sayfaya özenle yerleştirdiği fotoğrafla karşı karşıya geldi. Bu fotoğrafın çekildiği günü çok iyi hatırlıyordu. Nasılda heyecanlanmış, yüzünü ateş basmış, her hareketinde, her sözünde ölçülü olmaya kendini zorlarken ne sıkıntılar yaşamıştı. Fotoğraf karesinde eşi Nur Hanım ve kendisi vardı; bu onların birlikte çektirdikleri ilk resimdi. Nur Hanım pazen, etekleri ayak bileklerine kadar uzanan çiçekli desenlere sahip bir

elbise giyinmişti ve elinde çay demliği olduğu halde objektife biraz şaşkın bakıyordu. Hamdi ise hemen onun yanında, ama bir adım arkasında, kot pantolonlu, açık mavi gömlekli, elinin biri kestane ağacının dallarında, objektiften çok önünde duran Nur Hanım'a gözleri kaymış halde resimde yer almıştı.

Askerden dönüşte Ankara'ya uğramış, yeni bir tayin dilekçesi verdikten sonra, Sinop'a giderek işe başlamıştı. Bekar hayatına devam ediyor, iki odalı evinde yalnızlık çekse de hayatını idame ettiriyordu. Zaman zaman köyden annesi ve kız kardeşi yanına geliyorlar, çamaşırlarını yıkayıp evini düzene sokuyorlardı. Kahvehane, içki, sigara gibi kötü alışkanlıkları olmayan Hamdi, Sinop'ta edindiği belli bir arkadaş grubu ile görüşüyor, tekdüze bir hayat sürmeye devam ediyordu. Başta annesi olmak üzere yakın çevresinden ev bark sahibi olması yolunda baskılara muhatap olsa da evlenmeyi pek düşünmüyor, aslında bunun için kendinde yeterli gücü ve cesareti bulamıyordu. Annesi her yanına geldiğinde köylerinden bazı kızların isimlerini vererek, meziyetlerini sayıp döküyor, artık eski hareketliliği, canlılığı, her şeye bir kulp takarak hayatla dalga geçme gibi alışkınlıklarını bir tarafa bırakmış, olgunlaşmış Hamdi'yi evlenmeye ikna etmek için çabalıyordu. Annesinin bu isteklerine her zaman bir bahane buluyor, en çok da "Başbuğ içerde yatarken asla evlenmem, hele Başbuğ çıksın ondan sonra!" diyerek, bahaneler ileri sürüyordu.

Ailesinden gelen evlenme baskılarının sürdüğü günlerin birinde, yıllardan beri tanıdığı, gümrükte kısım amirliğini yapan, evine de zaman zaman gidip geldiği Nusret Bey yemeğe davet etmişti. Neşe içinde yemeklerini yediler ve sohbete koyuldular. Sohbet esnasında Nusret Bey'in hanımı Hamdi'ye evlenmek, çoluk çocuğa katılmak için neyi beklediğini sordu. Hamdi "Fatma abla"diye hitap ettiği ev sahibesinin baskı ve sorularından kurtulmak için, öylesine, "Ablacığım söylediklerin doğru. Gerçekten böyle yaşamak olmuyor. Artık ciddi şekilde evlenmeyi düşünüyorum. Bakalım, hayırlısı olur İnşallah, kafama göre birini bulursam evleneceğim." dedi. Fatma Hanım, hemen lafa girerek ev sahipleri ve komşuları olan Fehmi Bey'in küçük

kızını methetmeye, kızın marifetlerini, meziyetlerini sayıp dökmeye başladı. Ona göre Fehmi Bey'in küçük kızı tam onun aradığı, ağırbaşlı, oturaklı, yol yordam bilen, mükemmel el becerilerine sahip, asil bir kızdı. Bukle bukle saçları, maviye çalan yeşil gözleri vardı. Boylu poslu, hem sonra Sinop'un köklü ailelerine mensup, edebli, ahlaklı aile kızıydı; bir kere görmesinden ne çıkardı! Madem evlenmeye karar vermişti bu kızdan iyisini bulamazdı.

Hamdi, kendini kurtarmak amacıyla da olsa, "Nasıl olacak bu yerlere göklere sığdıramadığın kızı görmek?" diye sorduğunda, gözlerinde bir ışık parlayan Fatma Hanım, "Sen onu merak etme ben hemen ayarlarım." dedikten sonra, zafer kazanmış çöpçatan edasıyla göz kırpmayı da ihmal etmemişti.

Methi yapılan kızı görme ve tanışma faslı, çok geçmeden, en ince ayrıntıları düşünülerek hazırlanmıştı. Kocasıyla hafta sonu için Hamdi'ye haber gönderen Fatma Hanım, ailece gidecekleri pikniğe katılmasını istiyordu. Verdiği sözden dönemeyen Hamdi istenilen gün, şehre yakın bin mesire alanında pikniğe katıldı ve çok kısa zaman sonra eşi olacak Nur Hanım'ı ilk olarak orada gördü. Fatma Hanım gelin adayını da, ailesinden izin alarak, pikniğe götürmüş ve iki gencin birbirleriyle tanışmalarına vesile olmuştu. Hamdi gelin adayını daha ilk görüşte çekici bulmuş, içi ısınmıştı. Gözlerini dikerek seyrettiği fotoğrafta, hiç beklemediği bir anda o gün Nusret Bey'in küçük kızı tarafından çekilmişti. Hamdi oturdukları kestane ağacının altında çayını yudumlarken, çay demliği elinde Nusret Bey'in boşalan bardağını doldurmak için harekete geçen Nur Hanım'a yol açmak için ayağa kalkmış, işte tam o esnada deklanşöre basan evin küçük kızı iki genci aynı karede resmetmeyi başarmıştı. Çok ani gelişen bu olay karşısında her ikisi de şaşırmış ve mahcup olmuşlardı ama ses etmemişlerdi.

Piknik sonrasında, olaylar çok çabuk gelişmişti. Beğendiği kızı istetmek için anne ve babasının gelmesi, kızın ailesinden istenmesi ve nişanlarının takılması üç ayın içine sığmıştı. Nişandan bir ay sonra ise sade fakat oldukça güzel geçen bir düğün merasimiyle

evlenmişlerdi. Nur Hanım'ın getirdiği zengin çeyiz sayesinde de kendilerine şirin bir ev döşemişlerdi.

Birileri iplerde can verse de, birileri korkunç zulümlerin, baskıların altında eriyip gitseler de hayat devam ediyor, zamanın hayata kattığı sırlar ve bilmeceler kendi hükümlerini icra ediyorlardı...

Hızlı ve olumlu gelişmeler fazla uzun sürmedi. Evlendikten dört ay sonra, Ankara'ya beklemesine rağmen tayini Edirne Kapıkule Gümrük Müdürlüğü emrine çıktı. Tayin emrini aldığında şaşıran, bocalayan, hatta gurbet eller olarak gördüğü Edirne'ye gitmekten korku duyan Hamdi ne yaptıysa, kime başvurduysa tayin yerini Ankara olarak değiştirmeyi başaramadı. Artık sorumlulukları artmıştı ve bir bebek bekliyorlardı. Çaresiz Edirne'ye gitmek zorundaydı, yola çıktı. Amacı önden giderek ev bulmak sonra da hamile eşini yanına almaktı.

Aslında Edirne'ye terfiyen atanmıştı. Kısım amiri olmuş, yıllardır kendini hazırladığı meslekte yükselme imkanına kavuşmuştu. Sadece yeni evli olması nedeniyle uzaklara gitmek istemiyordu. Fakat Edirne'ye gittiğinde birlikte işe başladıkları, aynı görev üzere motive edildikleri iki arkadaşının orada vazifeli olduklarını görünce sevindi ve ev bulmasında, yerleşmesinde, çevreye alışmasında onların çok yardımlarını gördü. Zaten çalışacağı bölümdeki arkadaşlarının dayanışmaları ve ilişkileri onu etkilemiş, halden memnun kalarak Sinop'a dönmüş ve eşini alarak Edirne'ye yerleşip iş başı yapmıştı.

Yeni evlilere Edirne iyi gelmişti. Sinop'a göre daha büyük ve hareketli idi. Boş zamanlarında geziyorlar, arkadaş ziyaretlerinde bulunuyorlar, hatta hafta sonları İstanbul'a bile gidiyorlardı. Kapıkule'de işler çok yoğun olduğu halde, yeni evli ve işyerinin acemisi olan kısım amirlerine mesai arkadaşları yardımcı oluyorlardı. Halinden memnun olan Hamdi'de iş arkadaşlarına güvenerek gümrük sahasına pek inmiyor, mesaisinin çoğunu kendine ait küçük odada masa başından evrakları imzalamakla, sohbet etmekle geçiriyordu.

Fakat bu huzurlu ve rahat iş ortamı, birkaç ay sonra yaşadığı bir olay neticesinde tamamen yok olduğu gibi, duydukları karşısında dünya başına yıkıldı! İçine sindiremediği, isyan ettiği, bütün moralinin

alt-üst olduğu gün, odasında oturmuş gazetesini okuyordu. Kapı açıldı ve birlikte işe başladıkları şimdi aynı yerde görev yaptıkları arkadaşı selam vererek içeri girdi. Kurs arkadaşı Turgut'u severdi; iyi de anlaşıyorlardı. Hatta Başbuğ'u ziyarete gidip nasihatini dinledikleri gün, önünde bulunan iki arkadaşını ezercesine geçerek Başbuğ'un elini ilk öpen Turgut olmuştu. Hamdi, neşeli şekilde, yüzünde gülücüklerle odasına giren Turgut'un selamını aldı ve hoş-beş etmeye başladılar. Kısa sohbetin bir yerinde elini ceketinin iç cebine sokan Turgut, çıkardığı bir tomar parayı Hamdi'nin masasının üzerine bıraktı. Bunun ne mana taşıdığını anlamaya çalışarak, soru dolu gözlerle Turgut'a baktığında ise, yıllar öncesine göre oldukça şişmanlamış, saçlarının yan tarafları yer yer ağarmış, fiziki olarak oldukça değişmiş olan Turgut, aldırmaz bir sesle, "Gardaş manifestodan sana düşen para! Yeni düğün yaptın, ev taşıdın bir sürü masrafların oldu, arkadaşlarla konuştuk bu sefer sana kıyak yaptık! Biraz fazla aktardık!" derken iyilik yapmış bir dostun rahatlığı içindeydi. Karşısında oturmuş, topladıkları rüşvetten pay getirdiğini sıradan bir işmiş gibi anlatan arkadaşını dinlerken bütün vücudunu ateş basmış, sinirden yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Elbette bir gümrük memuru olarak "manifesto!" ismi altında alınan rüşvetten haberi vardı, ama aynı yola baş koydukları, aynı dava uğruna can vermeye hazır oldukları, aynı hedefler adına ekmek kapısı buldukları bir arkadaşının, ülküdaşının böyle bir istek ve arzu içinde, rahat tavırlarla karşısına çıkacağını hiç düşünmemişti.

Bu arsız ve çirkin teklif karşısında hiddete kapıldı. Sinirden terlemiş elini masanın üzerinde duran paraya uzattı ve avucunun içinde sıktığı para tomarını, olabildiğince hızla Turgut'un yüzüne doğru fırlatırken, "Benim rüşvet aldığımı, kendimi sattığımı sana kim söyledi lan! Paralarını al odamdan defol!" diye haykırdı. Hiç beklemediği tepki karşısında neye uğradığını şaşıran Turgut, kendisine vuracakmış gibi masasının etrafını dolaşmaya çalışan Hamdi'den korkmuştu. Hiç cevap vermeden, hızlı hareketlerle, bir kısmı üzerine bir kısmı önündeki sehpaya saçılan paraları toplamaya başladı. Si-

nirinden her azası titreyen, Hamdi odasını terk ederek dışarı çıktı; çıkarken kapıyı şiddetle çarptı.

Hızlı adımlarla Gümrük binasının dışına çıkan Hamdi'nin gerçekten morali bozulmuş, sinirleri ayağa kalkmıştı. Gümrük sahasının içinde aşağı-yukarı gezinirken ettikleri yemini düşünüyordu. Böyle bir teklif başkasından gelse hiç gam yemeyecekti. Çünkü içinde bulunduğu kurumun bu konulardaki "namı!" ayyuka çıkmıştı. Fakat, rüşvete, devletin soyulmasına, yetim hakkının yenilmesine karşı çıkmak ve bunları kurumdan silip atmak için yemin ettiği dava arkadaşının böyle bir teklifle gelmesi onu tam anlamıyla yıkmıştı. Diğer taraftan en fazla kızdığı olay kendisinin "çürük" olarak değerlendirilmesiydi. Asabı bozuk şekilde dolaşırken, "Ben bunlara nasıl bir güven telkin ettim ki bana bunu teklif etmeye cesaret ettiler." diye düşünüyor, Edirne'ye geldiğinden beri başından geçenleri, ilişkilerini gözden geçiriyordu.

O gün, mesai bitimine kadar odasına bir daha dönmedi. Bu pis teklif karşısında ne yapması gerektiğini düşünüp durdu. Müdürlerine çıkıp olan bitenleri anlatmak, düne kadar kader birliği yaptığı arkadaşını şikayet etmek ne kadar doğru olurdu? Sonra delili ve ispatı bulunmayan böyle bir işe kalkışmak netice elde etmeye yeter miydi? Ya müdür de aynı çarkın içindeyse ne yapardı?..Bütün soruları, bütün ihtimalleri kafasının içinde değerlendirdi ve bir karara varamadan evinin yolunu tuttu.

Evine gittiğinde hâlâ ahlaksız teklifin etkisi altındaydı ve tabiri caizse depresyon geçiriyordu. Nur Hanım, eve her geldiğinde neşeli, konuşkan, günün olaylarını paylaşan, daha kapıdan girerken eşini öpen Hamdi'deki bu durgunluğu, moral bozukluğunu fark etmekte gecikmedi ve sordu. Canı pek fazla konuşmak istemeyen Hamdi, biraz üşütmüş olduğunu, kendini iyi hissetmediğini söyledi. Yemekten hemen sonra yatak odasına geçti. İçine düştüğü durumu, içten içe yaşadığı çöküntüyü, isyanı, nedense eşi ile paylaşmak istemiyordu; belki de bundan utanıyordu! Haklıydı da, nasıl diyebilirdi: "Sevgili karıcığım! Aynı idealler peşinden koştuğumuz, yeminler ettiğimiz, bize ekmek kapısı açanlara namuslu ve dürüst olacağımıza dair söz

verdiğimiz, hatta bu uğurda Gün Sazak gibi bir şehit verdiğimiz bir dava arkadaşım bu gün bana topladıkları rüşvetten pay getirdi!"

Yatakta uykuya dalmadan önce, tekrar ne yapması, nasıl bir yol izlemesi hususunu düşündü ve kendince bir karara vardı. Bu talihsiz olay hiç olmamış gibi davranacak, ama bundan sonra önüne gelen her evrakı inceden inceye tetkik edecek, en küçük şüphe duyduğu hallerde işin detayına kadar inecek ve sık sık gümrük sahasında kendi görev alanındaki memurları denetleyerek, yanlış yapmalarına engel olacaktı. Aynı zamanda kendisine rüşvetten pay getiren, "devrem!" diyerek ilgi gösterip, geldiği günden beri sıcak ilişki içinde olduğu Turgut ile zorunlu olmadıkça konuşmayacaktı.

O gece kendi kendine verdiği kararları uygulamakta hiç tereddüt göstermedi. Gözlerini dört açarak, sorumluluk dairesine giren işlerde hassas davranmaya, güvenilirliklerini test ettiği memurlarla yardımlaşarak, kirli işlerin önüne geçmek için adeta çarpışmaya başladı. Tabii böyle davranmakla, bir zaman sonra "Çevreye verdiği rahatsızlık!" sebebiyle, akıllara ziyan iftiraların, kara çalmaların ve şikayetlerin hedefi olmaktan da kurtulamadı. Hamdi'nin öncülüğünde harekete geçen muhafaza memurları rüşvetçilerin "mamalarının" kesilmesine vesile olmuşlardı. Bu durumu kabullenemeyen karşı grup, hiç olmayacak, incir çekirdeğini doldurmayacak meselelerden dolayı Baş Müdür'e Hamdi'yi şikayet ediyorlar, onu işleri engellemek ve vatandaşa zorluk çıkarmakla suçluyorlardı. şikayetleri, bir anlamda ispiyonları ciddiye alan Baş Müdür, Hamdi'yi iki kere makamına çağırmış uyarılarda bulunmuştu. Derdini anlatmaya çalışan, neden böyle davrandığını söylemek isteyen Hamdi'yi, "Kardeşim bırak şimdi bunları! Git vazifeni doğru dürüst yap, şikayet dinlemek istemiyorum!" diyerek başından savmıştı. Derken en büyük darbe Bakanlığın gönderdiği müfettişin olağan denetlemesi esnasında geldi. Nedendir bilinmez, normal teftişini sürdüren müfettiş, işi gücü bıraktı, Hamdi'nin imzaladığı, yetkisi altında işleyen kısmın dosyalarını ele aldı ve görülmemiş biçimde tetkik etmeye başladı. Bir eksiklik, bir hata bulmak için çalışan Müfettiş ile Hamdi, bir evrak üzerine tartıştılar da. Hamdi müfettişin elinde tuttuğu ve eksik oldu-

ğunu iddia ettiği evrakın eksik olmadığını söyledi. Buna sinirlenen Müfettiş, sesini yükselterek hakaret manasına gelebilecek sözler sarf etmeye başladığında Hamdi'de kendini tutamayıp karşılık verdi ve sinirli bir şekilde, izin almadan müfettişin çalıştığı odayı terk etti. Hamdi'yi açığa düşürmek için çabalayan Müfettiş'in eline böylece büyük koz geçmiş oldu ve hakkında tutanak tutarak, olumsuz bir raporla Bakanlığa döndü. Çok geçmeden de haber geldi: "Görülen lüzum üzerine..." diye başlayan atama yazısında, tayin edildiği yer: Doğubeyazıt'ta bulunan Gürbulak Gümrük Müdürlüğü olarak belirtilmişti. İşin daha beteri, sonradan Ankara'da öğrendiğine göre, müfettişin, "yetersiz ve saygısız!" bulduğu Hamdi, tenzili rütbe ile düz memur olarak atanmıştı. Büyük sıkıntılar ve yalnızlıklar içinde geçirdiği Edirne görevi bir yıl geçmeden böylece son buldu.

Anadolu'nun diğer bir ucuna, tenzili rütbe ile sürgün edilen Hamdi, bürokratlara, rüşvetçilere, gammazlara kızıp, içten içe köpürse de yapacağı pek fazla bir şey yoktu. Zaten diken üstünde ve hiç durmadan yanlış yapanlardan bıkıp usanmıştı. İtiraz etmeden başına gelenlere katlandı ve mehil müddetini alarak, eşi ve yeni doğmuş kızı ile birlikte önce Ankara'ya oradan da Sinop'a geçti. Kayınbabası Fehmi Bey ve babasının bulundukları bir aile toplantısında Edirne'de yaşamak zorunda kaldıkları olayları anlattı. Damadına yapılan haksızlıklara isyan eden Fehmi Bey, Ankara'ya gidip yapılan haksızlığı Sinop ve Samsun milletvekillerine anlatmak için harekete geçmek istediyse de Hamdi bu iyi niyetli düşünceye, "Baba! Güzel söylüyorsun da zaten beni çalıştırmayan, önüme engel çıkaran, gammazlayanlar onların adamları, kimi kime şikayet edeceksin. Onlara ağız eğmeye değmez, gider Doğubeyazıt'ta çalışırım, kimseye minnet etmem." diyerek bu girişimin önüne geçmişti.

Ortaya çıkan bu durum karşısında eşi ile oturup düşündüler. Aldıkları bir dizi karara göre, Hamdi önce yıllık iznini alacak, Edirne'ye giderek evini geçici olarak Sinop'a taşıyacak. Eşi ve kızı bir müddet kayınbabasının yanında oturacaklar, Doğubeyazıt'ta vazifeye başlayıp ev tuttuktan sonra onları da yanına alacaktı. Nur Hanım, kocasının başına gelenlerin sebeplerini iyi bildiğinden anlayış

göstererek hiçbir zorluk çıkarmadan destek veriyordu. Tek isteği bir an önce Doğubeyazıt'a yanına gitmekti.

Geçen zaman içinde, Hamdi'nin ailesinde güzel gelişmeler olmuş, maddi desteği altında okuyan erkek kardeşi üniversiteyi bitirerek işe girmiş, ailenin yüküne omuz vermeye başlamıştı. Kız kardeşi liseyi bitirdikten sonra yüksek okula devam etmemiş, köylerinde öğretmenlik yapan bir gençle evlenerek yuva kurmuştu. En küçükleri ise okumaya devam ediyordu. Hâlâ güçlerini ve çalışma azimlerini koruyan anne ve babası ziraat ve hayvancılık işine devam ediyorlar, torun sahibi olmanın mutluluğunu yaşıyorlardı.

Hayatında hiç Doğu'ya geçmemiş olan Hamdi, izin süresinin bitiminde, giderek bağlandığı eşini ve daha yaşını doldurmamış kızını Sinop'ta bırakarak yola çıktı ve Doğubeyazıt'a giderek iş başı yaptı.

İran sınırında bulunan Doğubeyazıt'daki Gürbulak Gümrük Kapısı Kapıkule'ye nazaran daha az hareketli bir yerdi. Zaten "namı!" buraya ulaşmış olduğundan aktif bir göreve verilmedi. Bir çeşit sürgün yaşayan Hamdi, kızağa çekilmiş ve yetki kullanmaktan men edilmişti. Yedekte tutulurcasına bir kenarda doğru dürüst iş yapmadan zaman geçiriyordu. Müdürlüğün misafirhanesinde kalıyor, bir taraftan da düştüğü bu açmazdan kurtulmanın yollarını arıyordu. Aldığı tek karar, yaklaşmakta olan seçimleri beklemek ve seçim sonrasında Ankara'ya giderek başka bir yere tayinini istemekti. Fakat o güne kadar da eşini ve çocuğunu Sinop'ta bırakmak istemiyordu. Sınırlı sayıda inşâ edilmiş lojmanların dolu olması, ilçe merkezinin sınır kapısına olan uzaklığı sebebiyle de onları hemen yanına alması mümkün olmamıştı. Eşi ile iki günde bir telefonlaşıyor, yanına gelmek isteyen Nur Hanım'a lojmandan yer boşalır boşalmaz evini taşıyacağına dair sözler veriyordu. Birkaç ay sonra yalnızlıktan, işsizlikten ve çaresizlikten bunaldığı bir sırada lojmandan tayin sebebiyle bir yer boşaldı ve burayı alarak hemen Sinop'a gitti; eşyalarını, ailesini alarak geri döndü.

Bu arada, Türkiye'nin siyasi çehresi büyük değişikliğe uğramıştı. İktidara silah zoruyla el koyan askerler kışlalarına çekilmişler ve sivil

idareye dönülmesine izin vermişlerdi. En önemlisi Başbuğ serbest bırakılmış, dar imkanlar içinde ve büyük bir çabayla dağılan, başsız kalan Hareket'i derleyip toparlamaya çalışıyordu. Bu gelişmeleri takip etmeye çalışan Hamdi, fikri olarak kendine yakın bulduğu mesai arkadaşlarıyla tartışıyordu. Ona göre artık dışarıda bulunan Başbuğ gür sesi ile "toplanın!" emrini verecek, bu emre itaat eden ülkücüler dağılmışlıklara, savrulmuşluklara son vererek, tıpkı Bozkurtlar Diriliyor'da olduğu gibi biraraya gelecekler ve Ülkücü Hareket hamle üzerine hamle yaparak Türkiye'nin geleceğine damgasını vuracaktı! Büyük darbe alan, üzerinden 12 Eylül gibi hak edilmedik bir zulüm dönemi geçiren, devlete olan güvenleri sarsılan ülkücüler Lider'in huruç harekatına katılacaklar ve yarınları kucaklayacaklardı! Bundan adı gibi emin olan Hamdi, o günlerde tutuldukları Mamak Askeri Cezaevin'den çıkan Muhsin Yazıcıoğlu ve benzeri gençlik önderlerinin de bu toparlanmada ve birliğin oluşturulmasında büyük görevler üstleneceklerine iman ediyordu. Bir memur arkadaşıyla gazetelerin birinde yer alan Ülkücü Hareket'in Dünü-Bugünü başlıklı yazı dizisi üzerine sohbet ederken şunları söylemişti: "Bir fetret devri geçirdiğimiz doğrudur. Belki çok fazla duygularımıza kapılarak reel politikalardan uzaklaşmıştık, ama artık hem Türkiye'nin geldiği, hem de Dünyanın ulaştığı gelişmelerin ışığında daha farklı olmak zorundayız. Her grup ve her siyasi hareketten farklı metotlar geliştirmeli, milletin temel sıkıntıları üzerine tutarlı, inandırıcı ve ikna edici politikalar üretmeli bunları yetişmiş kadrolarla insanlarımıza aktarmalıyız. Dün şiddete karşı şiddetle cevap verirken nasıl gündem belirlemekte başarılı olmuşsak bugün aynı başarıyı politik arenanın her alanında göstermeliyiz. Bizi güçlü kılan, o meşum günlerde bizi en aktif ve hareketli hale getiren şey heyecanlarımız ve genç yaşta gösterdiğimiz fedakarlıklarımızdı. Aynı heyecanı ve fedakarlığı yeni şartlar altında canlı tutmanın yolunu bulur ve gerekli sabrı gösterebilirsek, ben Ülkücü Hareket'in kısa zamanda, uzun vadeli bir iktidar sahibi olacağına inanıyorum. Bence şu günlerde bizim en büyük düşmanımız giderek değişen ve buna paralel olarak yükselen yeni değerlerdir! Yükselen değerler olarak kendini gösteren maddi kaygı ve buna bağlı olarak gelişen kapitalist ahlak anlayışı eğer bizi

sararsa bundan çıkışımız olamayacağı gibi çıkar kavgaları bizi eritir, bitirir. Tek kurtuluşumuz 9 Işık'ta manasını bulan ülkücü ahlaktır. Ülükücü ahlak anlayışı dün nasıl değerler yetiştirdiyse bugün de aynı değerleri yetiştirebilir..."

Doğubeyazıt gibi küçük bir ilçede, ilçe merkezinden otuz kilometre kadar uzak Gürbulak Gümrük Kapısı'nda memuriyetine devam eden Hamdi âsûde bir hayat yaşıyordu. Zaten aktif görev verilmediği için pek etliye sütlüye karışmıyor, daha doğrusu karıştırılmıyor, imkanlar nispetinde ailesi ile birlikte yaşayıp gidiyordu. Ama buradaki hayatın rahatlığı da pek fazla sürmedi. Olaylar birbirini kovaladı, hiç olmayacak gelişmeler yaşandı ve netice de çıkan fatura yine onaydı! "Vatan kurtaran aslan!" rolüne soyunması başına yine olmadık işler almasına sebep olmaya yetmişti. Olaylar şöyle gelişti:

Mesai sonrası gümrük sahası içinde bulunan evine gelmiş, eşofmanlarını giyinerek sofraya oturmuş, neşeli geçen yemekten sonra, yeni yürümeye başlayan kızı ile televizyon karşısında oyun oynamaya başlamıştı. O sırada evin kapısı çalındı. Gidip kapıyı açtığında karşısında Muhafaza Müdür Muavinlerinden Turan Bey'i görünce şaşırdı ve meraklandı. Orta yaşlı, zayıf, uzun boylu Turan Bey, müsaitse bir konu hakkında konuşmak istediğini söylüyordu. Adamın niyetini anlamıştı, içeri davet etti. Birlikte oturma odasına geçtiler. Gösterdiği kanepeye oturan Turan Bey gayet sakin görünüyordu. Fakat Hamdi onun kadar rahat değildi. Beyninin içinde sorular uçuşuyorlardı. Acaba akşam vakti kapısına dayanan, samimiyet ve ilişki kurmadığı müdür muavini kendisi ile ne konuşacaktı? Merak içinde kaldığından, odanın kapısını kapatırken, "Evet, buyurun sizi dinliyorum?" dedi. Yüzüne ciddi bir ifade kazandıran, kaşının birini kaldırarak bir müddet lafa nereden başlayacağını düşünen Turan Bey:

"Öncelikle şunu söyleyeyim, sana güvenebileceğimi biliyorum. Gerek ortak dostlarımız, gerekse buraya geldikten sonra yaptığım gözlemlere göre 'temiz' bir arkadaş olduğunu biliyorum ve zaten onun için geldim." Durdu, sözlerinin Hamdi' nin üzerindeki etkisini anlamak için bir süre gözlerinin içine baktı. İltifat anlamına gelecek laflarının bir etki yaratmadığını, asıl meselenin merakla

beklendiğini idrak edince de konuşmasına devam etti: "Biliyorsun buraya atanalı daha birkaç ay oldu. İnsanları tam olarak tanımaya çalışırken bir kanaldan bana ulaşan büyük çaplı bir kaçakçılık ihbarını değerlendirdim. Son bir ay mesaimi bu iş için harcadım. Ulaştığım sonuca göre, ihbar doğru çıkmakla beraber, maalesef bazı memur arkadaşlarımız da işin içindeler. İyi düzenlenmiş ve ayarlanmış bir çark dönüyor ve hepimiz göz göre göre eşek yerine konuluyoruz ki devletin milyonlarca Dolar kaybı bir tarafa.

Bilmiyorum, bana katılır destek verirsin veya vermezsin, ama ben bu teşkilata, bu suiistimale karşı suçüstü operasyonu yapacağım; seni evinde bu saatte onun için rahatsız ettim. Benimle birlikte bu operasyona katılır mısın?"

Müdür Yardımcısı'nın anlattıklarını ilgi ile dinleyen Hamdi, yolsuzluk ve kaçakçılık vakasının kimlere dayandığını, nasıl yapıldığını sormadan, "Eğer böyle bir olay varsa elbette sizinle birlikte olur, yapılması gerekeni sonuna kadar yaparım; hem sonra katılmayı istemek ne demek bu bizim asli vazifemiz değil mi? Devlet bunları engellemek için bize maaş vermiyor mu?" diye cevapladı ve niyetini açık etti. Hamdi'den beklediği cevabı alan müdür yardımcısı Turan Bey, halinden memnun, kahvesini yudumlarken şöyle devam etti:

"Yaptığım inceleme ve araştırmalara göre bu iş yaklaşık altı aydır devam ediyor. İhraç kaydıyla İran'dan yurda sokulan bazı mallar, Türkiye'de ortağı bulunan bir Amerikan firması tarafından yurtdışına çıkarılıyor. Buraya kadar herşey normal prosedüre göre işliyor, ama işin aslı öyle değil. Bir kere beyannamelerde yer alan ham deri yerine değerli İran halıları geçiriliyor. Halıları ham deri olarak ithal eden firma vergiden kaçırdığı gibi ortağı olduğu Amerikalılarla birlikte milyonlarca Dolar haksız gelir elde ediyor. Benim tespitlerime göre her ayın on beşi ila on yedisi arasında halı dolu TIR kapıdan geçiyor.

Şimdi bize düşen, olayı sıkı bir takibe almak ve zamanında operasyon yaparak suç üstünde iken bu çeteyi çökertmektir. Samimiyetimle söylüyorum, işin içinde kimlerin olduğunu tam olarak çözebilmiş değilim. Ama evraklardan tespit ettiklerim var. Benim

şimdilik yaptığım, bizim muhafazada güvendiğim arkadaşları bir araya toplamak ve onları bilgilendirerek operasyona hazırlamaktır. En kısa zamanda bu işi başaracağımıza inanıyorum, yeter ki bana destek olun."

Müdür Muavini'nin liderliğinde operasyona hazırlanan muhafaza memurları, günü geldiğinde kaçak malları, sabah erken saatlerde, Türk Gümrük Sahası'nı terk etmeden ele geçirdiler. Bu tam anlamıyla bir suçüstü operasyonu olmuştu. Ham deri diye gösterilen değerli İran halıları yüklendiği TIR'da ele geçirilmiş ve mallara el konularak hemen soruşturma başlatılmıştı. TIR'ın muayenesini yapan ve evraklara "olur" veren gümrük memurlarıyla ilgili suç duyurusu yapılmış ve haklarında gerekli tutanaklar düzenlenmişti.

Hamdi bu operasyondan dolayı çok memnundu. İyi bir iş yaptıklarına inanıyor, basında da yer alan, açığa çıkardıkları kaçakçılık olayından dolayı müthiş bir gönül rahatlığı hissediyordu.

Fakat bu memnuniyetin, görevini hakkıyla yapmanın getirdiği gönül rahatlığının yerini, asab bozukluğunun, nefretin, hatta bir nevi pişmanlığın alması çok sürmedi! Maddi değeri milyon Dolarları bulan kaçakçılığın önüne geçmelerinin ardından, çıkar karşılığında görevlerini yapmayan, yolsuzluklara imza atan ve bu sebeple haklarında adli ve idari soruşturma açılan bazı gümrük memurları, idari soruşturma esnasında karşı atağa geçerek, Hamdi ve arkadaşları hakkında olmadık iftiralarda bulunmuşlardı. Gerçekte bu iftira ve karalama kampanyasının arkasında Amerikalıların ortak iş yaptıkları veya paravan olarak kullandıkları Türk şirketinin tuttuğu güçlü, gümrük mevzuatını bilen avukatlar vardı. Onlar bu açık operasyonun basit bir unutkanlığa dayanan yanlışlar silsilesinden kaynaklandığını iddia ediyorlar, operasyonu yapan muhafaza memurlarını kıskançlık, haset ve şahsi meselelerini devlet işlerine karıştırmakla suçluyorlardı. Yani, evraklarda açık olarak görülen usulsüzlüklere rağmen, menfaatleri karşılığında kaçakçılığa göz yumanlar temizdi! Asıl operasyon yapanlar kıskançlık ve şahsi çıkarları adına hareket etmiş ve "masum!" memurları kaçakçılığa ortak olmakla suçlamışlardı!

Olay kısa zamanda asıl mecrasından çıkmış, farklı ve olmayacak bir nitelik kazanmıştı. Netice de Bakanlıkta "oynama!" yeteneğine sahip ithalatçı firmanın etkisi ve bastırması ile, başta operasyon için düğmeye basan Turan Bey olmak üzere, kaçakçılığa el koyan muhafaza memurları hakkında da idari soruşturma açılmış, en nihayetinde, "soruşturmanın selameti" adına Hamdi ve arkadaşları açığa alınmışlardı.

Haksız yere açığa alındığını öğrenen Hamdi, hiddetinden deliye döndü. Bu muameleyi hak etmediğini düşündüğünden, olmadık küfürler savurarak hakkını aramak, yapılan yanlışı düzelttirmek adına harekete geçti. Eşini ve çocuğunu Sinop'a bıraktıktan sonra Ankara'ya, Bakanlığa gitti. Amacı, teftiş dairesine, genel müdüre, müsteşara, hatta ulaşabilirse Bakana derdini anlatıp, reva görülenleri dile getirmekti.

Son yıllarda yaşamak zorunda kaldığı olaylar onu bayağı değiştirmişti. Artık eski, şen şakrak, hayata ve olaylara optimist mantıkla bakabilen Hamdi değildi. Daha karamsar, somurtkan, insanlarla ilişkilerinde daha ölçülü ve mesafeliydi. Gümrük memurluğundan ve bu memurluğun getirdiği sıkıntılardan bıkmıştı. Ayrılmak, hakkı olan öğretmenliğe dönmek istiyordu, aradaki maaş farkını hesap ettiğinden buna cesaret edemiyordu.

Ankara'da yaptığı üst düzey görüşmelerden ciddi, tutarlı ve ümit veren bir gelişme elde edemedi. Derdini anlatma imkanı bulduğu birkaç bürokrat kendisini haklı bulmuşlar fakat beklemesini tavsiye etmişlerdi. Onlara göre bu tip soruşturmalar rutin işlerden sayılırdı, kızmasına, onuru kırılmış gibi davranmasına gerek yoktu. Oysa Hamdi onlar gibi düşünmüyordu. O olaya şerefinin ayaklar altına alındığı fikri ile bakıyor ve dürüst çalışmasının karşılığında gördüğü muameleye isyan ediyordu. Bürokratların tavsiyesine ve engellemelerine aldırmayarak, Ankara'da bulunan arkadaşlarının yardımlarıyla bir avukat ile anlaştı ve Bakanlık hakkında bölge idare mahkemesinde dava açtı. Dava dilekçesini kaleme alan avukat işinin ehliydi ve hiçbir şeyi göz ardı etmeyerek güzel bir dilekçe hazırlamıştı.

Hamdi yapılan haksızlığın izolesi ve göreve dönüş emrini alabilmek için bir aya yakın süre Ankara'da kaldı. Bakanlığa ait misafirhanede yatıp kalkıyor ve zamanının çoğunu peşini hiç bırakmayacağı, bırakmayı asla düşünmediği hak arama mücadelesiyle geçiriyordu. Bu arada, tesadüflere dayalı olarak güzel şeylerde yaşama fırsatı buldu. Bir gün, misafirhanenin lobisinde otururken, bakanlık memurlarından, aynı siyasi görüşü paylaştığı bir arkadaşına rastladı; sarılıp öpüştüler ve eski günlerin de yad edildiği, uzun bir sohbete başladılar. Ankara'da yaşayan arkadaşına, "Kimleri görüyorsun?" diye sorduğunda, "Vallahi" dedi, "Öyle pek kimse ile irtibatım yok. Herkes kendi derdine düşmüş, ekmek parası peşinde koşturup duruyor. Ancak, başında Muhsin Başkanın bulunduğu Vakfa uğrarsam eskilere rastlıyorum, oturup konuşuyoruz."

O güne kadar, mağdur ülkücülerle dayanışma adına kurulmuş Vakıftan haberi olmayan Hamdi sordu, arkadaşı uzun uzun anlattı.

Sosyal Güvenlik ve Eğitim Vakfı ismi altında faaliyet gösteren Vakfın asıl amacı cezaevinde yatan ve dışarıda mağdur edilmiş ülkücülere maddi manevi yardım sunmanın yanı sıra şehit aileleri ve gazilerle de yakından ilgileniyor. Arkadaşının anlattığına göre Ocak gibi çalışan vakfa Türkiye'nin her tarafından hatta yurtdışından gelen ülkücüler uğruyorlardı.

Bu takdire şayan yapılanmayı öğrenen Hamdi, hazır Ankara'dayken Vakfa uğramak ve Muhsin Başkan başta olmak üzere arkadaşlarını ziyaret etmek arzusu ile dolmuştu.

Üzerlerinde 12 Eylül Darbesi'nin ağır yükünü taşımaya devam eden Ülkücülerin dayanışma adına kurdukları ve zor şartlarda yaşatmaya devam ettikleri Vakıf ana cadde üzerinde bulunan bir binanın üçüncü katında faaliyet gösteriyordu. Hamdi bu binadan içeri girerken yıllar önce Ocağa giderken duyduğu heyecanı duyuyor, içten içe de seviniyordu. Gördükleri karşısında duygulandı. Yıllar vardı ki ülkücülerin doldurduğu bir mekandan içeri adım atma imkanı bulamamıştı. Genişçe salon bayağı kalabalıktı. Kimileri açık olan televizyonu seyrediyor, kimileri sohbet ediyordu. L tipi salonun bir kenarına koliler yığılmıştı; belli ki içinde yardım malzemeleri vardı.

Onu oraya götüren arkadaşını tanıyan birilerinin daveti üzerine bir masaya geçip oturdular. Tanışma faslından sonra, günün konusu olan siyasi yasaklara son verecek referandum üzerine konuştular. Herkesin ortak düşüncesi yasakların çok rahat biçimde sona ereceği ve Başbuğ'un resmi olarak hareketin başına geçme imkanı bulacağı noktasındaydı.

Sohbet sonrasında, arkadaşının tanıdığı Vakıf Sekreterinin odasına geçtiler. Genç Sekreter, koridorun sonunda oldukça küçük odasında misafirlerini ayağa kalkarak karşıladı ve oturmaları için yer gösterdi. Ismarladığı çaylarını içerlerken Hamdi Sekretere Vakıf hakkında değişik sorular sorarak çalışmaları hakkında bilgi edindi. Sekreterin verdiği bilgiler karşısında hem gurur duydu hem de utandı! Utancını bir nebze olsun gidermek adına nakdi yardımların nasıl kabul edildiğini sordu. Hamdi'nin niyetini anlayan ve gülümseyen genç Sekreter masasının çekmecesini açarak bir makbuz çıkardı ve "Kim ne kadar yardım yapmak istiyorsa bağlı olduğumuz bakanlıktan onaylı makbuz karşılığı kabul ediyoruz." dedi. Sekreterin makbuzu çıkarmasını fırsat bilen Hamdi cebinde bulunan paranın yarısından fazlasını verip, makbuz kesene teşekkür etti. Çaylarını bitirdiklerinde tam kalkmaya hazırlanıyorlardı ki, odaya kısa boylu, elli beş altmış yaşlarında, saçlarının ön tarafı dökük, oldukça zayıf, nur yüzlü, kısa fakat kendisine oldukça yakışan sakalı ile, gözlerinden sevgi ve samimiyet fışkıran, sevimli bir adam girdi, selam verdikten sonra, Sekretere: "Lan! Oğlum! Hazırlığını yaptın mı? Yarın sabah erkenden Malatya'ya gideceğim, çocuklar bekliyor!" dedi. Bunları o kadar sade ve ahenkli bir sesle söylemişti ki, Sekreter bu sözlere gülümseyerek, "Hazırlığım tamam!" diye cevap verdi, sonra da Hamdi ve arkadaşına dönerek sevimli ihtiyarın kim olduğunu anlatmaya başladı

"Siz celalli celalli konuşmasına bakmayın, Necati amcamız cezaevinde bulunan bir ülküdaşımızın babasıdır. Emekli olduktan sonra bütün mesaisini, emeğini, yüreğini Vakıf çalışmalarına hasr etti. Gece-gündüz demez cezaevi cezaevi gezerek arkadaşlarımıza yardım taşır, onlara moral verir. Allah razı olsun, Necati Bayır ol-

masa Vakıf görevlerini tam olarak yerine getiremez. O bir vefa ve fedakarlık abidesidir."

Genç sekreter konuşmaya, ayakta duran sevimli ihtiyar adama methiyeler düzmeye, devam edecekti ki, araya giren Necati Amca, gülümseyerek, "Kes lan tıraşı! Reklam yapıp durma! Muhsin Başkan geldi odasına geçti. Git sor bakalım toplantı yapacak mıyız? Eğer toplantı yoksa ben eve gideyim, sabah erkenden yola çıkacağım." Bu cümleleri kendine has şive ile ve o kadar samimi şekilde söylemişti ki, karşısındakinin incinmesi mümkün olmadığı gibi, herkesin gülümsemesine yol açmıştı.

Vakıf Başkanının odasına geçmek için kalkan genç Sekretere, Hamdi'yi oraya getiren arkadaşı, "Başkan müsaitse beş dakika ziyaret edelim." dedi. Sekreterden gelecek cevabı beklerken Necati Bey'e oğlunu ve Vakıfın çalışmalarını sordular.

Cüssesi küçük, yüreği büyük adam, oğlu hakkında fazla bir şey söylemedi. Sadece, "Yatacak tabii! Ben onu zor günler için yetiştirdim. Aslan gibi yatar çıkar." demekle yetindi ve mağdur ailelerden bahsetti; Vakıf hakkında önemli bilgiler verdi. Vakıf bünyesinde yapmayı planladıkları çalışmaları anlattı. Hamdi, her hareketi ve her konuşması sade ve samimi adamı dinlerken mest olmuştu. İçinden bu adama karşı tarifi imkansız bir hayranlık duymuş; kalkıp elini öpmek, karşılıksız hizmetlerinden dolayı bütün ülkücüler adına minnet duygularını açık etmek istemişti ama, Necati Amca yerinde duramayan bir çocuk enerjisi ile fazla beklemeyerek, "Haydi Eyvallah!" dedi ve çevik hareketlerle odadan çıkıp gitti.

Necati Bey'in odadan çıkmasından kısa bir süre sonra geri gelen Vakıf sekreteri Başkan'ın kendilerini beklediğini söyledi. Hemen kalkarak Başkan'ın odasına geçtiler. Oldukça küçük ve sade döşeli odaya girdiklerinde Başkan ayakta, masasının üzerinde duran dosyaları düzenlemekle meşguldü. Misafirlerini güler yüzle karşıladı, tokalaşıp öpüştü ve oturmaları için yer gösterdi. Hamdi Muhsin Başkanı Ankara'ya ilk geldiği zamandan tanıyordu. O yıllarda Ocak Genel Başkanlığı görevini yapan Başkan, bazı günler Hamdi'nin kaldığı yurda gelir, kantinde oturur, çevresini saran yurt sakinleriyle

uzun sohbetler yapardı. Bütün genç ülkücüler tarafından sevilen ve saygı duyulan Başkan'ı yıllar sonra ilk defa görüyordu ve biraz zayıflamış, biraz da yaşlanmış bulmuştu. Kolay günler geçirmemişti. Yıllarca Mamak Askeri Cezaevi'nde ve hücrelerde kalmış, akla hayale gelmeyecek işkencelerden geçmiş, ama güler yüzünü, insanlara güven telkin eden yapısını kaybetmemişti. Oldukça meşgul görünen Başkanın yanında fazla kalmadılar. Geçmiş olsun dileklerini sunduktan ve kısa bir sohbet yaptıktan sonra dışarı çıktılar. Bu arada Başkan, Hamdi'yi hatırlayamamış, usturuplu bir dille ismini ve ne iş yaptığını sormuştu.

Yapılan haksızlığa karşı Ankara'da bir netice elde edemeyen, bürokrasinin çetrefilli çarklarını aşamayan Hamdi mahkeme sonucunu beklemeden Sinop'a ailesinin yanına döndü. Sinop'a döndükten bir hafta kadar sonra, Ankara'dan aldığı bir telefon üzerine apar topar geri gitti. Kendisine telefon açarak Ankara'ya gelmesini söyleyen personel dairesinden bir yetkilinin odasına girdiğinde yetkili şahıs, idare mahkemesinde açtığı davayı geri çekmesi halinde göreve iade edileceğini ve tayininin Antayla Gümrük Müdürlüğü'ne yapılacağını söyledi. Bu teklifi yapan görevli, Bakanlıkla çekişmenin kendisi için hayırlı olmayacağını söylemiş ve durumu devam ettirmesinin sakıncalarından bahisle aba altından sopa göstermeyi ihmal etmemişti. Adamın söylemek istediklerini iyi kavramıştı. Davayı geri çekmesi halinde tayininin ne zaman yapılacağını sordu. Adamın "Hemen!" cevabı üzerine de, eşi ile durumu değerlendirmek maksadıyla bir hafta süre istedi ve Sinop'a geri gitti.

Bakanlıkta karşılaştığı yeni gelişmeyi eşi Nur Hanım'a anlattı. Beraber oturup durum değerlendirmesi yaptılar. Sonunda eşinin isteği üzerine kayınbabası Fehmi Bey ile görüşmeye gitti. Gelişmeleri ve Bakanlık yetkilisinin teklifini dinleyen Fehmi Bey, "Oğlum, bunlar sana kafayı takmışlar! Teklifi kabul edip vazifene başlasan ne olacak? Dürüst ve namuslu çalıştığın sürece karşına yeni bir sürü mesele çıkaracaklar, başını bir türlü beladan kurtaramayacaksın. Vallahi, bana soracak olursan, bırak bu mesleği, bas istifanı, rızkını başka kapılarda ara." diyerek mesleğinden iyice soğumuş olan Hamdi'nin

kafasına başka şeyler soktu. Sinop'tan ayrılıp Edirne'ye gittiğinden beri huzursuz olan, verimli çalışamayacağını artık iyice idrak eden Hamdi, kayınbabasına hak vermiyor değildi ama "ha!" dediğinde yapabileceği bir başka iş de düşünemiyordu. İkinci çocukları yoldaydı ve ailesini geçindirme endişesi cesaretini kırıyordu. Damadının endişelerini ve korkularını hisseden Fehmi Bey ona şöyle bir teklifte bulunarak alternatif yol gösterdi:

" Oğlum! Tereddütlerini ve endişelerini anlıyorum ya rızk Allah'tandır. Bak aklıma ne geldi: Biliyorsun çarşının içinde babadan kalma bir dükkanım var. Kiracım olan tuhafiyeci Dursun efendi oldukça yaşlandı. Kaç zamandır, her uğradığımda işini tasfiye etmekten, kenara çekilip oturmaktan dem vuruyor. İki oğlu da yıllar önce Avrupa'ya gidip yerleştiler; doğru dürüst gelip gittikleri bile yok. Gidelim Dursun efendiye şartlarını öğrenip dükkanı devir alalım. Sonra bas istifayı geç otur dükkanın başına, gerisi Allah kerim!"

Hamdi bu fikre sıcak bakamadı. Hayatında hiç esnaflık yapmamış, ticaretle uğraşmamıştı. Hem sonra bir dükkan açacak kadar parası yoktu. Düğününde takılan takılar ve biriktirdiği küçük bir meblağ haricinde maddi birikimi yoktu. Samimi bir dille bütün bu açmazlarını kayınbabasına anlattı ve memurluktan başka iş yapmasının bu aşamada mümkün olmadığını söyledi. Hamdi'nin itirazlarına karşılık Fehmi Bey, "Oğlum benim birikmiş param var. Ayrıca emekli ikramiyeme bile dokunmadım. Hele sen kararını ver para konusu kolay. Borç veririm çalışır ödersin." diyerek itirazlarının önüne geçmeye çalıştı.

Hamdi iyi niyetli, iyi huylu, emekli olduktan sonra mahalle camisinde gönüllü müezzinlik yapan kayınbabasına hemen yok diyemedi. Konuyu değerlendireceğini söyleyerek ayrıldı ve teklifi eşine açtı. Nur Hanım bu teklifi hemen kabul etmesini, omuz omuza vererek çalışmaları neticesinde kısa zamanda borçlarını ödeyeceklerine olan inancını ısrarla söyledi. Karısının olumlu yaklaşımı karşısında Samsun'a geçen Hamdi köyüne gitti ve konuyu babasına açtı. Oğlunun çektiklerini bilen babası, Fehmi Bey'in teklifini olumlu karşılamasını, kendisine güvendiğini, çalışarak borcunu ödeyebileceğini, aile arasın-

da bu tür dayanışmaları normal karşılaması gerektiğini söyledikten sonra, "Yine de kararı kendin ver" demekle yetindi.

Samsun'dan dönen Hamdi, kararsız ve sıkıntılı geçirdiği iki günün sonunda kayınbabasına giderek, kiracısı Dursun Bey ile görüşmesini istedi. Maksadı, eğer dükkanını devir etmek isteyen adamla anlaşabilirlerse yeni görev yeri olan Antalya'da vazife başı yapmak ve bir hafta sonra istifa ederek yeni işine dört elle sarılarak rızkını ticarette aramaktı.

Dursun Bey kayınbabasının teklifini kabul edince kafasında tasarladıklarını bir bir yerine getirdi. Önce Bakanlıkta anlaştığı şekilde dava dilekçesini geri aldı, bunun üzerine göreve iade edilerek yeni tayin edildiği müdürlükte işe başladı ve kısa zamanda istifasını vererek Doğubeyazıt'a gitti ve evinin eşyalarını Sinop'a taşıyarak dükkanda iş başı yaptı.

Azim ve kararlılıkla başladığı ticarette en iyisini yapmanın gayreti içinde durmadan çalıştı. Eşinin altınlarını ve biriktirdiği üç-beş kuruşu sermaye yaparak çeşit artırımına gitti. Dükkanı devir aldığı adamın yardımlarıyla mal temin edebileceği piyasayı öğrendi. Birkaç ay sonra, ikinci çocuklarını dünyaya getirmek üzere olan eşinin de yardımlarıyla, epey bir mesafe almış, dükkanı kendi çabalarıyla çekip çevirmeyi başarabilmişti.

Fotoğraf albümünü eline almasıyla birlikte kapılıp gittiği mazinin dalgaları arasından sıyrılan Hamdi, kapattığı albümü kaldırarak yerine bıraktı ve içinden hiç gelmediği halde televizyonu yeniden açtı. Mahzun ve boynu bükük şekilde yeniden televizyonu seyre koyuldu. Haber kanallarından biri, birkaç saat önce vefat ederek, rahmet-i Rahman'a kavuşmuş olan Başbuğ'u anlatıyor, onun hayatının önemli kesitlerinden birini oluşturan MHP hakkında bilgiler veriyordu. Başbuğ'un değişik yerlerde çekilmiş görüntüleri eşliğinde sunum yapan spiker şunları söylüyordu:

"(...) Son Başbuğ Alparslan Türkeş, 12 Eylül'ü takip eden uzun yıllardan sonra partisini ve siyasi görüşünü, ittifak kurduğu Erbakan ile birlikte 1991 yılında yapılan genel seçimlerin ardından Meclise taşımasını bildi. Bu gelişme sonrasında tekrar TBMM'de temsil

edilmeye başlanılan Ülkücü Hareket, bir süre sonra beklenmedik şekilde bölündü. Türkeş ile anlaşmazlığa düşen Muhsin Yazıcıoğlu ve arkadaşları partilerinden istifa ederek ayrıldılar..."

Başbuğ'un vefatını takiben sunulan programda anlatılan ayrılık hikayesini işiten Hamdi, sanki suçluluk hissine kapılmıştı. Başını yere eğdi, gözlerini halının motiflerinden birine sabitleyerek dalıp gitti...

O günleri, o günlerin getirdiklerini ve sonuçlarını az-buçuk biliyordu. Bütün ülkücüleri derinden sarsan, üzen, hatta yaralayan ayrılık hareketi Hamdi'yi de etkilemiş, ortaya çıkan durum hakkında düşünmüş ve kendi nefsinde bazı şeyleri yargılamıştı. Kafasının içinde oluşan birçok soruya cevap ararken kim haklı kim haksız noktasından çok ayrılmaya giden süreçte meydana gelen siyasi gelişmeleri değerlendirmeye çalışmış, kendince elde ettiği sonuçları bazı arkadaşlarıyla paylaşmıştı.

Her şeyden önce, ayrılık hareketinin mimarı Muhsin Yazıcıoğlu'nu yakından tanıma fırsatını bulmuştu. Onun geçmişini ve davaya olan katkılarını yakınen biliyordu. Çok genç yaşında büyük kitlelerin sorumluluklarını omuzlarına almış, çok çetin yollardan geçerek kendini her hal ve şartta ispat etmiş bir insandı. Fedakarlığına ve liyakatına kimse bir şey söyleyemezdi. Ayrıca hareket içinde hemen herkesin takdirini ve saygısını kazanmıştı. Onun Ülkücü Hareket'in en önemli dinamiği Başbuğ'u suçlayıcı biçimde ayrılmasına aklı ermiyordu. Allah korusun eğer Başbuğ'a bir şey olacak olsa, zaten hareketin sorumluluğunu yüklenecek veya yüklenmek için tabanını kabulüne mahzar olacak tek isim onunki idi.

O hengameli ayrılık rüzgarlarının herkesi kuşattığı günlerde, konuyu daha iyi kavramak ve olup bitenleri daha iyi anlamak için, Ankara'ya giden arkadaşlarından birine gelişmeler hakkında bilgi getirmesini söylemişti.

Gerçi Ülkücü Hareketin 1980 sonrası yaşadığı sancıları ve "değişimi!" bilmiyor değildi. Askeri darbenin yol açtığı sıkıntılar ve getirdiği yeni siyasi hava, dıştan gelen tehlikenin bir anlamda ortadan kalkmış görünmesi, hareket içinde yer alan "düşünen kafaları" iç bünyeye

yöneltmiş, böylece bir sıra sorgulamalar başlamıştı. "Savaş" günlerinde gerekli olan, kitlelerin sağlıklı sevk ve idare edilebilmesi adına olması gereken "değişmezler!" artık konuşulur ve tartışılır olmuştu. Kendilerinde eleştiri ve sorgulama yetkisini bulan veya buna kendini layık görenler, günlük siyasi gelişmelerin de rüzgarıyla konuşmaya başlamışlardı. Bu durum "tavan"da rahatsızlık yaratmış, ortaya çıkan gelişmelerin analizi tam olarak yapılamadığından veya önüne geçmek için ciddi, tutarlı ve uzun vadeli önlemler alınamadığından ayrılık saati gelip çatmıştı. Hamdi'nin anladıkları ve kavradıklarına göre yol ayrımının üç ana sebebi vardı. Birincisi ülkücülerin en yüksek otoritesi Başbuğ'un 1991 yılı sonrasında, yani partinin Meclis'te temsil edilmesinden sonra uyguladığı politikalardı. Gayet itidalli davranan, yer yer iktidara destek olan, günlük politikalardan çok uzun vadeli politikaları kendi yetkisi çerçevesinde ortaya koyması kitlelerle daha çok iç içe olan milletvekillerinin üzerinde dayanılması güç baskıların meydana gelmesine sebep oluyordu. İkincisi, 12 Eylül sonrasında ortaya çıkan mücadele metodu ve bu metodun eksikliklerinin açığa çıkardığı huzursuzluklardı. Üçüncüsü ise, tabanda yer alan insanların kalın çizgileri içine giren hassasiyetlere tavanın önem vermemesi veya öncelikli meselelerden saymaması... Bu üç mesele, gerekli teşhisler yapılmadığı ve önlemleri alınmadığı için taban ve tavan arasında sıkışmalara yol açmış, bu sıkışma dayanılmaz hal aldığı zamanda patlamıştı! Patlama öncesi durumu gören ve gerekli adımların atılmasını isteyenler ise, bazı yalaka ve çıkarcılar tarafından Lideri tartışmaya açmakla ve değişmezleri değiştirmeye çalışmakla suçlanmışlardı. Tavanda oluşmaya başlayan gerginlik, biraz da "bir şey olmaz!" mantığına takıldığından, gittikçe büyümüş ve sonunda kabaran sular kaynayarak, hiçbir ülkücünün istemediği, arzulamadığı noktaya ulaşmıştı. Zaten Ankara'ya giden arkadaşının getirdiği belgelere göre de Muhsin Yazıcıoğlu ve arkadaşlarının ortaya koydukları sebepler kendi düşünceleriyle, bir miktar örtüşüyordu, ama Hamdi kesinlikle ayrılığa karşıydı. Ayrılmak, hele Başbuğ'u suçlamaya varacak cümlelerle istifa etmek kabulleneceği bir davranış değildi.

Elde ettiği basın bildirisinde, harekete asla ihanet edeceğine inanmadığı Muhsin Başkan şunları söylüyordu:

"Bu sabah ben ve arkadaşlarım MÇP'den istifa etmiş bulunuyoruz.

Kendimi bildiğimden beri Ülkücü Hareket'in içindeyim. MÇP'den istifa etmiş olduğum şu anda da, gururla ifade etmek istiyorum ki Ülkücüyüm. İstifamın başka herhangi bir siyasi parti veya mevcut siyasi oluşumlarla hiçbir alakası yoktur.

MÇP'den istifa etme sebebimizi tek tük olaylara dayandırmak veya şahsi problemler olarak değerlendirmek yanlış olur. İstifamız anlık, fevri bir davranış değildir. Bizi istifa noktasına getiren temel sebepleri üç nokta etrafında toplamak mümkündür.

Birincisi, fikriyatımızda sapmalar dolayısıyla ortaya çıkan anlaşmazlık.

İkincisi, siyasi yapının teşkilinde anlaşmazlık.

Üçüncüsü ise, bunların tabii sonucu olarak, siyasi karar ve tavırlardaki anlaşmazlık.

Gerek MHP gerekse MÇP siyasi hareketi temelde iki farklı çizgiyi biraraya getirmiştir. Bunlardan birincisi sayıca az, ancak siyasi örgütlenmenin tepe noktasında bulunmak bakımından etkili olan kesimin temsil ettiği çizgidir. Sayın Genel Başkan'ın oluşturduğu bu kesim, siyasi yapıda militarist ve uygulamada oportünist (İdare-i maslahatçı, eyyamcı) bir anlayışa sahiptir. Bu kesimin parti örgütleri ve kitleyle herhangi bir teması olmadığı gibi varlıklarını da kitleye değil, kitleye karşı ifade edilen: "Sayın Genel Başkan'ın bir bildiği vardır" kamuflajına borçludurlar.

İkinci çizgi ise fikirde milli, Müslüman, demokrat, Türk kimliğini esas alan, parti teşkilatlanmasında sivil ve katılımcı, uygulamada ise ilkeli hareket etmekten yana olan anlayıştır. Milliyetçi hareketin kitlesi bu çizginin prensipleri etrafında bütünleşmiştir. Ancak ne yazık ki, bu kesim partinin tepe örgütlenmesinden hep geri plana itilmiş, böylelikle tavan taban bağlantısının koptuğu dramatik bir yapı ortaya çıkmıştır. Aslında bu yapı, ülkemiz siyasetinde gözlemlenen

iktidara gelen partiler değişse bile her halükârda iktidarı paylaşan az sayıdaki seçkin ile halk arasındaki derin uçurumun MÇP'deki tezahüründen başka bir şey değildir.

Artık MÇP'nin üst kesiminde yer alan seçkinler dışarıya ve içeriye farklı davranmak zorunda değillerdir. Olduğu gibi görünmeyen bu azınlık, bugün göründüğü gibi olmak durumundadırlar. Bundan böyle hem MÇP'nin, Türkiye'nin muktedir güçleriyle oportünist bir işbirliğine hevesli seçkinleri, hem de millici halk tabanı artık birbirlerinin kamburu olmayacaktır.

Temsil ettiğimiz siyasi çizginin geniş bir sempati desteği vardır. Oportünizm gölgesi düşmemiş milli bir hareketin halk katında en geniş desteği bulacağına inanıyorum. Türk milleti buna hazırdır. Milletimizi lider sultaları üzerine bina edilmiş partilere mahkum etmekten kurtaracak, 2000'li yıllara umutla ve büyük ufuklarla giren milletimize rehber olacak, onun gür, şerefli sesini bütün dünyaya duyuracak; sevgiyle yoğrulmuş yüreklerin sıcaklığında birleştirici, toparlayıcı bir siyasi oluşumun gelişeceği zemini hazırlamak istiyoruz.

Geleceğe yönelik siyasi faaliyetlerimizin nasıl bir seyir izleyeceğini halk ile kuracağımız geniş çaplı istişarelerle belirleyeceğiz. Önümüzdeki dönem ben ve arkadaşlarım köy köy, kasaba kasaba Anadolu'yu dolaşacak ve tavanıyla bütünleşmiş bir milli hareketi örgütlemeye çalışacağız."

Hareket içinde deprem yaratan, çeşitli yorumlara yol açan basın açıklamasını iki kere ve dikkatlice okuyan Hamdi, Başbuğ'u eyyamcılara hizmet etmekle suçlayan cümleleri görünce şaşırmış, hayretler içinde kalmıştı. Gerçekten Başbuğ etrafına topladığı ve tabanla alakası olmayan üst düzey yöneticilerin bu hareketlerine göz yumuyor muydu? Uzun yıllar büyük emekler sarf ederek yetiştirdiği, tabandan gelmiş, davanın her türlü zahmetine severek katlanmış, evladı sayılacak ülkücüleri kırarak uzaklaştırmış mıydı? şu geçen zaman içinde Ankara'da neler olup bitiyordu? Bunları anlamakta zorluk çekiyor, Muhsin Başkanın olayları biraz abarttığına hükmediyordu. Hareketin merkez noktasından uzak da olsa, olayların cereyan ettiği mekanlarda bulunmasa da Hareketi izlemiş, bazı politikaları

yanlış ve zamansız saydığı halde ayrılığın vuku bulacağına ihtimal vermemişti. Ortaya çıkan gelişmeler müthiş bir ikilem yaşamasına yol açmıştı: Bir tarafta gönlünü, beynini verdiği Başbuğ, diğer tarafta ihaneti asla söz konusu edilemeyecek Muhsin Başkan ve en az onun kadar samimiyetlerine inandığı arkadaşları...

Ülkücü Hareket çile üstüne çile çekerken bir de böyle bir çileyi çekip, yeni bir imtihan mı verecekti?..İşin sonu nereye varacak, ömürleri milletin derdi ile dertlenerek geçen bu insanlar daha neler görüp, nelere katlanacaklardı? Bu gelişmeler, genç yaşlarda, hayatlarının baharında kara toprakla tanışanlara, iplerde can vermek zorunda kalanlara, ömürlerini zindanların pis hücrelerinde geçirenlere, ihlas ve samimiyetle emeklerini dava uğrunda harcayanlara reva mıydı?..

Bir basın bildirisi ile, Başbuğ'un liderliğindeki MÇP'den ayrılan Muhsin Yazıcıoğlu ve arkadaşları kısa zamanda yazılı basının ilgi odağı haline gelmişlerdi. Ülkücü Hareket'in disiplin anlayışı ve Lidere olan sadakatini bilen gazeteciler ayrılık hareketini anlamak adına röportajlar yapıyorlardı. Bu istekten ve anlama arayışından faydalanan Yazıcıoğlu, partiden ve diğer ağızlardan yapılan suçlamalara da karşılık vermek adına geniş açıklamalarda bulunuyordu. Olayın etkisinde üzüntülü günler geçiren Hamdi, her iki taraftan gelen açıklamaları takip ediyor, durumu kavramaya çalışıyordu. Muhsin Yazıcıoğlu olayları şahsileştirmeden, Milliyetçi-Ülkücü fikirden asla ayrılmayacaklarını beyan ediyor, fikirlerinin temsilcisi olmak için siyaset yapmaya çalıştıklarını ancak Başbuğ'u kastederek, 1991 genel seçimlerinden sonra iktidara payanda olmak zorunda bırakıldıklarını, parti kongrelerinde tabanın istek ve tercihlerinin kâle alınmadığını, Genel Başkan'a yakın kimi isimlerin tabanın isteklerini duymazlıktan geldiklerini, Ocaklardan yetişerek ve hak ettikleri için partinin üst yönetimine gelen arkadaşlarının önlerinin çıkarcılar ve eyyamcılar tarafından kesildiğini, bu kesimin şuurlu ve planlı şekilde tavandan uzaklaştırılmaya çalışıldığını, cezaevinde yatan ülkücülerin çıkardıkları, zamanla profesyonel olarak yayın hayatına devam etmekte olan "Bizim Dergah Dergisi"nin sırf kendilerine yakın durduğu için zorla ve baskıcı yöntemlerle kapatılmak istenildiğini, içinde güdümlü

parti HEP'in de yer aldığı koalisyon iktidarının politikalarına ses çıkarılmadığını, hatta bazı yerlerde desteklendiğini... anlatıyor, sıkıntılarını, ayrılış sebeplerini ve yaşadıkları süreci ortaya koyarak bir nevi savunma yapıyordu. Bir gazetecinin, "Sayın Türkeş tarafından davaya ihanetle suçlanıyorsunuz. Bu doğrultudaki düşünceleriniz nedir? şeklindeki sorusuna ise şöyle cevap veriyordu:

"Bu kelimenin zaman zaman yüksek sesle olmasa bile fısıltıyla kulaklara bu şekilde ifade edileceğini zaten tahmin ediyorduk.

Pek tabii 'ihanet' tabirini yakışıksız ve mesnetsiz buluyorum. Böyle bir sözcüğü Sayın Türkeş'in söyleyebileceği ihtimalini de zayıf görüyorum. Çünkü bizim hangi davaya inandığımızı, hangi davada tavizsiz olduğumuzu, hangi davanın Serdengeçtileri ve hangi dava için hayatlarını ortaya koymuş insanlar olduğumuzu en iyi Sayın Alparslan Türkeş bilir. Bunu böyle bilen birisinin bu yönde bir şey söylemesini mümkün görmüyorum."

Gelişmeleri ve sonuçlarını kendi kendine değerlendiren Hamdi ayrılığa sebep olan bazı iddialara katılıyordu. Evet gerçekten de Başbuğ'un pratik siyasi uygulamalarında kabul edilmesi "güç" politikalar vardı. Tabandan çok Devletin işleyiş biçiminden ve günün gereklerinden hareket eden MÇP merkez politikaları, yaraları henüz sarılmamış, 12 Eylül'ün hissi birikimlerinden kopmamış tabanı rahatsız ediyordu. Tabandan yükselen seslerin ve bu seslerin oluşturduğu ağır baskının, tabanla iyi ilişkileri bulunan "Gençlik Liderlerini" çıkış yapmaya zorluyordu. Elbette "sesler" tek noktada kilitlenmiyor, yani sadece günlük politikaların rahatsızlıkları tavana bu yolla yansımıyordu. İşin geri planında birçok şey olmakla birlikte görünen yanı, bir hesaplaşmayı, geçmişin muhasebesinden doğan "suçlu!" arama veya "suçu" yükleme girişimlerinin de varlığını inkar etmek mümkün değildi. Hal böyleyken bile ayrılık Hamdi'nin kabul edebileceği gelişme değildi. O, aktif politikalar üretilmese de, Türkiye ve dünya şartlarına uygun çıkışlar yapılmasa da eksikliklerin zamanla giderilebileceğini, eğer bir şey yapılacaksa bunun alttan gelen dalgaların baskılarıyla yapmanın daha doğru olacağına inanıyordu.

Ayrılmak, hele Başbuğ'u bırakarak bilinmeyene yelken açmak ona göre hiç doğru değildi.

Hamdi gelişmeleri ve ayrılığı doğru bulmasa da, karşılıklı suçlamalar, savunmalar, tartışmalar sürüp gitti. Hareket içinde oynayan "taşlar" yavaş yavaş yerine oturdu. Tartışmalar neticesinde herkes saflarını belirledi ve zamanla ortalık duruldu. Yazıcıoğlu ve arkadaşlarının istifa sonrasında başlattıkları yeni oluşum, yayınlanan "Milli Mutabakat Çağrısı" ile partileşme sürecine girmişti. Çok geçmeden de partilerini kurmuşlar ve yurt çapında teşkilatlanmaya başlamışlardı. Yeni parti etrafında toplananların geçmiş çizgilerinden temel farklılıkları olmamakla birlikte, MHP çatısı altında kaldıkları süreçte kendilerine yansıyan istek ve temennilerin politikalarına yansıdığını, hatta ön plana çıktığını açık olarak görmek mümkündü.

Zaman içinde bu gelişmeler olurken, Hamdi zor şartlar altında kurduğu işini geliştirmiş, ciddi boyutta mesafeler kat etmişti. Her şeyden önce kayınbabasından aldığı borcu ödemiş, halk ile kurduğu iletişim sayesinde müşteri sayısını arttırmış, ticaretin ve buna bağlı olarak öğrendiği pazarlama teknikleri neticesinde işini rayına oturtmayı ve kazanmayı başarmıştı. Sade bir hayat yaşıyordu. Sıradan bir vatandaş gibi siyasi gelişmeleri izliyor, yeniden teşkilatlanıp ayağa kalkmaya çalışan genç ülkücülere maddi yardımda bulunuyordu. Ona göre ne olursa olsun, Ülkücü Hareket hangi badirelerden geçerse geçsin Ülkü Ocağı her zaman açık tutulmalı, Ocak bir eğitim yuvası, bir kültür yuvası olarak misyonuna devam etmeliydi.

Siyasetle iç içe olmasa da, sıradan bir vatandaş gibi davransa da, 1995 yılı genel seçimleri gelip çattığında ortaya çıkan tabloya isyan etmekten geri durmadı! Genel seçimlere hiçbir parti ile ittifaka gerek görmeden tek başına girmek için liste hazırlayan MHP, listelerin kamuoyuna açıklanması üzerine tepkiler almaya başlamıştı. Listeleri inceleyen, arkadaşlarıyla konu üzerinde konuşan Hamdi bu tepkilere katılanlardan olmuş, birçok ilin milletvekili adaylarını beğenmemişti. Bazı illerde aday diye gösterilen kimi isimler dava için bir bardak su taşımamış!partiye gönül verenler tarafından tanınmayan, nereden

geldikleri belli olmayan insanlardı. Arkadaşlarıyla konuyu konuşan Hamdi, tepkisini şöyle dile getiriyordu:

"Listelere akıl sır erdiremiyorum. Çekirdekten yetişmiş, ömrünü dava için harcamış, emekleriyle temsil hakkını elde etmiş bu kadar arkadaşımız dururken, hiç birimizin tanımadığı, bazıları hakkında değişik şaibelerin varlığından bahsedilen bu adamlarla seçime gitmek beni rahatsız ediyor. Sinop için değil, fakat genel olarak gördüklerimden dolayı oy kullanmaya gitmeyeceğim!"

Tabii bu kararını, sitemkâr tutumunu sonuna kadar sürdüremedi! Seçim günü gelip çattığında, seçim sandıklarının kapanmasına az bir süre kala evde kendi kendi ile mücadele etti. Eşinin, " Haydi vakit geçiyor, gidip oylarımızı kullanalım." şeklindeki uyarılarına "Daha erken!" diyerek vakit kazanmaya çalıştıysa da, en sonunda Sinop adaylarına ayıp etmemek, onların haklarını yememek adına kalkıp gitti ve oyunu kullandı. Bu aynı zamanda ülkücünün teşkilata teslimiyet şuurunun ve ülkücü itaatin de dışa yansımasıydı! Başka türlü davranamaz, davransa bile gelecek seçime kadar suçluluk duygusundan kendini kurtaramazdı.

Seçimlerde MHP baraja takılmış Meclise girememişti. Hamdi bu duruma üzülse de böyle bir sonucun çıkacağını tahmin etmişti. Seçim sonrası arkadaşlarıyla durum değerlendirmesi yaptıklarında bir arkadaşı netice için şöyle bir benzetme yapmıştı: "Bir zenci atasözü diyor ki; mirasını soyundan gelenlere bırakmayanların cenazesini soysuzlar kaldırır!"

Seçimler geçmiş, seçim heyecanı ve hareketliliği sona ermişti. Herkes işine gücüne dönmüş, hayat kendi mecrasında akmaya başlamıştı. Hamdi de, seçim sonrasında normal hayatına dönmüş, seçimin üzerinde yarattığı olumsuzlukları unutup gitmişti. O günlerin birinde dükkanında bulunduğu bir sırada içeriye üç kişi girdi. Gelenlerden ikisini tanıyordu; esnaf arkadaşlarıydı. Selam verdiler selamlarını aldı ve oturmaları için yer göstererek, ne ikram edebileceğini sordu. Çay isteyen arkadaşları yanlarındaki üçüncü şahsı tanıştırdılar. Esnaf arkadaşlarından biri, orta boylu, orta yaşlı adamı tanıtırken şunları söyledi: "Arkadaş, Ankara'dan, BBP'nin Genel Merkezinden geldi.

Burada yeni bir il başkanlığı oluşturmak için kongre hazırlıklarına yardımcı oluyor. Yemeğe çıkmıştık, sana uğrayalım dedik."

Kısa süre sonra aralarında koyu bir sohbet başladı. Ankara'dan, Ankara'da tanıdıklarının hallerinden başlayan sohbet giderek siyasete kaydı. Seçim sonrası meydana gelen gelişmeleri kendi cephesinden değerlendiren Hamdi, ANAP ile ittifak yaparak seçime giren BBP'yi eleştirmeden de geri durmadı. Hamdi' nin eleştirileri karşısında sessiz kalmayan Genel Merkez Üyesi, seçim öncesi Ankara'da yaşananları ve partilerinin açmazlarını uzun uzun anlatarak, ittifak kararlarının altındaki gerçekleri ifade etti ve "mecburiyetten!" diye dile getirdiği ittifak kararını savundu. Zaman zaman tartışmaya da varsa sohbet adabını bozmadan birçok hadiseyi konuştular. Hamdi bu arada kafasında yer eden bazı meseleleri de sordu. Özellikle ayrılma sebepleri üzerinde durdu. Bir hayli tartışmalı geçen sohbet sonrasında hemfikir kaldıkları tek nokta: Türkiye'de siyaset yapmanın zorluğuydu. Sistemsizliğin her alanda kendini hissettirdiği ülkede siyasette sistemsizlikten nasibini fazlasıyla almış ve siyasetçinin en zorlandığı şekil olarak önünü tıkamaya devam ediyordu. Misafirleri ayrılırlarken Hamdi, Muhsin Yazıcıoğlu'na selamlarının göndermeyi ihmal etmemişti.

Bu ziyarettin üzerinden bir hafta geçmemişti ki, dükkanın telefonu çaldı. Hamdi ahizeyi eline aldığında, nazik bir erkek sesi, Hamdi Derince Bey ile mi görüşüyorum?" diye sordu. Olumlu cevap aldığında ise, "Efendim ayrılmayın Genel Başkanımız Muhsin Yazıcıoğlu Bey sizinle görüşmek istiyor." dedikten sonra, Başkan'a bağlamak için beklemeye aldı. Hamdi bu ani telefon karşısında şaşırmıştı. Benimle ne işi olabilir ki diye düşündü. Yazıcıoğlu'nu ayrılma sebebiyle alabildiğince eleştirmiş, olup bitenleri bir türlü hazmedememişti. Karşı taraftan Başkan'ın sesini duyduğunda ise, almış olduğu Ocak terbiyesinin gereği olarak "Buyurun Başkanım!"demekten kaçınmadı. Ne olursa olsun, ne yaparsa yapsın ihanet içinde olmadıktan sonra o her zaman zor günlerin dik ve mücadeleci Ocak Genel Başkanıydı ve gereken saygı gösterilmeliydi. Her zaman ki samimi ve yapmacıksız ses tonuyla konuşan Başkan hal hatır sordu ve Sinop'a uğrayan

arkadaşı vasıtasıyla selamını aldığını, memuriyetten ayrıldığından haberi olmadığını, söyledikten sonra, "Hamdi seni aramızda görmeyi dileriz, ama emrivaki yapmak istemem. Arkadaşlara talimat verdim partimizin programını ve diğer dökümanları sana getirecekler oku, incele. Allah kısmet ederse haftaya kongre için orada olacağım. Yüz yüze görüşelim." dedi. Hiç beklemediği bir sırada böylesine bir teklifle karşı karşıya gelmiş olması ne söyleyeceğini şaşırmasına, nasıl bir cevap vereceği noktasında kararsız kalmasına yetmişti. Hemen reddetmesi mümkün değildi. Karşısındaki insanın geçmişten gelen hatırı bir tarafa, olumsuz bir cevap en azından nezaket kurallarına aykırıydı. "Hayırlısı olur İnşallah!" demekle yetindi ve telefonu kapatırken "Mutlaka görüşelim" diyen Başkan'a, "olur" diyerek söz verdi.

Zihni allak bullak olmuştu. Başkan'ın bizzat ve aracısız olarak kendisini araması hoşuna gitmiş, partisinde görmek istediğini bildirmesi kafasını karıştırmıştı. Başbuğ'un başında bulunduğu, gönül ve emek verdiği partisinden ayrılmayı hiç düşünmemişti. Hele başka bir partiye gitmek veya başka bir partinin çıkarları adına hareket etmek ona davaya ihanet gibi geliyordu.

Muhsin Başkan ile telefon konuşması yaptıktan bir gün sonra, Sinoplu olduğunu, Ankara'da okuduğunu söyleyen genç bir partili Başkan'ın bahsini ettiği belgeleri getirdi. Bunlar partinin programı, değişik sebeplerle kaleme alınmış beyannameler ve Başkan'ın demeç ve konuşmalarının toplandığı kitapçıktı. Genç partilinin getirdiği bütün dokümanları inceledi, dikkatlice okudu. "Burasına katılmıyorum!" diyebileceği bir satır bile bulamadı. Yalnızca bazı demeçlerde yer alan cümleleri gereğinden fazla sivri buldu! İçinden keşke Başbuğ zamanında önlemler alarak bu gelişmelere sebep olan anlaşmazlıkları ortadan kaldırsaydı diye geçirdi. Başkan'ın, "Seni aramızda görmek isteriz" cümlesine karşı ne şekilde cevap vermesi gerektiğini düşündü. Son seçimlerden kaynaklanan kızgınlıkla hareket etmek istemiyor, "yanlışların" ve "hataların" zamanla düzelebileceğine inanıyordu.

Yıllar sonra Muhsin Yazıcıoğlu ile karşılaştıklarında iki eski dost gibi kucaklaştılar. Başkan Sinop'a geldikten sonra eski arkadaşlarını

ve partilileri bir lokale çağırmış onlarla Türkiye ve Dünya meseleleri üzerine sohbet etmişti. Başkan sohbet konusu üzerine geniş kapsamlı tahlillerde bulunmuş, gelinen nokta itibariyle kendi politikaları ve neler yapmak istediklerini anlatmıştı. Dar çerçeveli ve güvendiği arkadaş grubu içinde bulunduklarından gayet açık konuşmuş, sohbete katılanların bilmedikleri, anlamakta zorlandıkları birçok meseleye açıklık getirmişti. Günlük siyasi gelişmeleri daha çok basından takip eden arkadaş grubu anlatılanlar karşısında etkilenmişler ve Başkan'ı hayretler içinde kalarak dinlemişlerdi. Başkentte, siyasi meselelerin kalbinde yer alan Başkan, özellikle dış politika hakkında oldukça geniş bilgiler verdi. Sonra, arkadaş grubundan gelen soruları cevapladı. Toplantıda yer alanların bir çoğunun merak ettiği konu, Anavatan Partisi ile yola devam edip etmeyecekleri, seçim için kurulan ortaklığın ne kadar devam edeceği hususundaydı.

Sohbet toplantısının bitiminde yemek için dışarı çıktılar. Bir ara Başkan yanında yürümekte olan Hamdi'ye dönerek, "Programımızı nasıl buldun?" diye sordu, dostane bakışlarıyla gülümseyerek. Cevap vermek için Başkanın kulağına doğru eğilen Hamdi, kafasında daha önce tasarladığı biçimde, "Başkanım hiçbir itirazım yok ama ayrılıklardan mustaribim!"dedi. Başkan tam o sırada bir başka arkadaşlarının sorusuna cevap vermek için başını yana çeviriyordu ve dudaklarından çıkan "Hepimiz!" kelimesini Hamdi net olarak duymuştu.

Başkan Sinop'ta iki gün kaldı. Bu süre içinde Hamdi onunla birkaç kere biraraya geldi. İlk geldiği günün akşamı misafir kaldığı evde baş başa görüşme ve konuşma fırsatı buldu. Bu görüşmenin sonunda Başkan Hamdi'ye yeniden oluşturdukları il yönetiminde görev almasını teklif etti. Nazik bir dille, cevabını sabah vereceğini söyleyen Hamdi gece geç saatlerde gittiği evinde sabahın ilk ışıklarına kadar düşündü, geçmişinin muhasebesini yaptı. Sabah buluştuklarında ise partiye kaydını yaptırarak il yönetiminde görev aldı.

Hamdi'nin böyle bir karara varması hiçte kolay olmamıştı. Bütün hayatını, genç yaşlarda yer aldığı siyasi yapıyı, karınca kararınca dâvâya verdiği hizmetleri, Ülkücü Hareketin bitmez çilesini, geçilen

engebeli yolları, verilen şehitleri, çekilen sıkıntıları, inançlarının temellerini, atlatılan badireleri, duyduğu heyecanları düşündü. Başbuğ'a olan bağlılığını, özellikle, 12 Eylül sonrasında meydana gelenleri, değişimleri, mücadelede bir manada kendini gösteren duraklamaları, metot farklılıklarının kitlelere yansımalarını, genel rahatsızlıklar karşısında takınılan tavırları, ideolojilerinin zirvelerden "rampalara!" düşmesinde yapılan hataları anlamaya çalıştı, Ocakların fonksiyonel olarak görevlerindeki ihmalleri, en önemlisi heyecanlardaki kesintileri...yani, artıları ve eksileri, gelinen nokta itibarıyla, samimi, sıradan ve saf bir ülkücü mantığı ile değerlendirmiş ve "Bir gün, kutlu bir gün, mutlaka yeniden birliğin kurulması temennisi ve arzusuyla" aynı trenin farklı bir "kompartımanına!" geçmeye karar vermişti. Bu kararı almasında onu en çok zorlayan, üzen ise bizzat Başbuğ'un kendi varlığı olmuştu. O gece Hamdi'nin hayatında, belki de, fikir çilesi çektiği tek gece olmuştu.

Televizyonu tekrar kapatan Hamdi birden yerinde sıçrayarak ayağa kalktı. Bir şey keşfetmenin huzuru ve rahatlığı içindeydi. Kararını vermişti abdest alacak ve yatmadan önce başta Başbuğ olmak üzere, ülkücü şehitlerin ruhlarına hediye etmek için Yasin-i şerif'i okuyacak, ayrıca, kişiliğinin oluşmasında, güzel dostlukların kurulmasında, ülkesine delicesine bağlanmasında, haysiyetli bir hayat sürmesinde büyük emekleri bulunan Başbuğ'un cenaze merasimine mutlaka katılacaktı. Çevik hareketlerle lavaboya gitti ve abdest aldı. Kur'an elinde odaya döndüğünde içindeki sıkıntıların dağıldığını, akşamdan beri üzerinde birikmiş bulanan ağırlığın kaybolduğunu, hafiflediğini hissetti. Kanepeye bağdaş kurarak oturdu ve huşu içinde Yasin okumaya başladı.

Yasin-i şerif'i okuyup bitirdikten sonra Kur'an-ı Kerim'i kapattı ve ellerini açtı, gözlerinde nem, içten ve samimi bir dua etti ve Fatiha okuyarak ayağa kalkıp koltuğunun altında tuttuğu Kur'an'ı yatak odasındaki yerine bırakmak için harekete geçti. Ne olduysa işte o anda oldu! Ayağının birini yere basmıştı ki, gür ve insanın azalarını titreten bir ses beyninin içinden ışık hızıyla ve bütün beyin hücrelerine çarparak, hücrelerinin hepsini uyararak, hatta her birinin içine nüfuz

ederek gelip geçmişti! Korkut Ata'ya mı, Oğuz Kağan'a mı, Fatih'e mi, Yavuz'a mı, Gazi Paşa'ya mı, Başbuğ'a mı ait olduğunu bilemediği, anlayamadığı güçlü ve derinlerden gelen bir ses, Hamdi'nin donup kalmasına tekrar yerine oturarak derin düşüncelere dalmasına sebep olmuştu. O güçlü, Hamdi'nin bütün azalarını sarsan, yüreğini burkan, derin tefekküre dalmasına vesile olan sesin sahibi şöyle diyordu:

"Üretmeden tüketenler, dirhem dirhem yok olurlar!.."

Ödemiş Cezaevi – 2003 -



ÇAPRAZ BİÇİLDİ İSYANLARIM

12 Eylül Fırtınası'nın kayalara toslattığı İnanç Gemisi'nden dört yolcu.
Musa, Cumali, Hamdi ve Kemal. Simge isimler. Önlerine açılan dört ayrı yolda yürürlerken gördükleri, yaşadıkları ve geçmişe bağlılıkları...
Tasavvufa meyleden, Mafya Babalığı ile namlanan, BBP'li olan, nereye gideceğini bilemeyen insanlar.
Bunlar ayrı ayrı yollarda, ayrı hedeflere ama aynı gaye ile koşuyorlardı. Her şey değişse de bir değişmeyen vardı!
Velhasıl, bu kitap, Başbuğ'un ölüm haberi ile açılan kırk düğümlü bir bohçanın etrafa dağılmış yakıcı giysilerini teşhir ediyor.

BİLGE OĞUZ

9 786054 599196

796956 AVR
6956 AVR

Kitapburda.com